ПАМ'ЯТКИ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

ВОЛИНСЬКІ ГРАМОТИ XVI СТ.

ВОЛИНСЬКІ
ГРАМОТИ
XVI ст.

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ
ІНСТИТУТ УКРАЇНСЬКОЇ АРХЕОГРАФІЇ

ПАМ'ЯТКИ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

XVI ст.

Серія актових документів і грамот

КИЇВ НАУКОВА ДУМКА 1995

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ
ІНСТИТУТ УКРАЇНСЬКОЇ АРХЕОГРАФІЇ

ВОЛИНСЬКІ ГРАМОТИ XVI СТ.

Упорядники
В. Б. Задорожний, А. М. Матвієнко

КИЇВ НАУКОВА ДУМКА 1995

ББК 63.3(4УКР)44+81.2УКР—8
В67

Серію засновано 1961 р.

До видання увійшли грамоти володимирських актових книг XVI ст.— так звані кріпосні документи (духовні, дарчі, продажні, закладні та інші). Це важливі для вивчення історії мови пам'ятки ділової писемності того часу. До тексту додаються передмова, коментарі, словник застарілих слів, укладений на основі лексичного матеріалу грамот.

Для науковців — мовознавців, етимологів, істориків, юристів, етнографів, учителів, студентів.

Упорядники
В. Б. Задорожний, А. М. Матвієнко

Відповідальний редактор
В. В. Німчук

Затверджено до друку вченою радою
Інституту української мови НАН України

Цей том видається завдяки щедрій підтримці Українського Наукового Інституту Гарвардського Університету, США. Програма українознавчих досліджень, фундатором якої є Фонд Катедр Українознавства при Гарвардському Університеті, фінансується за рахунок благодійних пожертв українських громад США і Канади.

Редакція видань історично-культурної спадщини України

Редактор *С. А. Онисенко*

В $\frac{4602020100-004}{221-95}$ 440-93

ISBN 5-12-002644-3

ПЕРЕДМОВА

Для вивчення історії української мови першорядне значення мають ті писемні пам'ятки, що за своїм характером найбільшою мірою відбивають живомовні явища певного періоду. Такими є давні акти, дипломатичні чи правові, які пов'язані з повсякденною практичною діяльністю людей і відбивають особливості політичного і суспільного життя народу. Важливість якомога ретельнішого вивчення цих документів мовознавча наука усвідомлювала ще в минулому столітті. Про це свідчить значна кількість розвідок і публікацій окремих грамот у російських і польських історичних та мовознавчих джерелах [1]. Щодо величезної спадщини українського правового письменства, то її видання й грунтовне дослідження, можна сказати, ще попереду. Зокрема, великий інтерес становлять пам'ятки Волині часів Литовсько-Польсько-Руської держави. В них відображена вся складна система правових стосунків, традиції якої сягали ще часів Київської Русі і яка поєднувала в собі також елементи європейських устроїв. Волинь у XVI ст. була важливим осередком культурно-національного життя українського народу, яке не втратило своєї самобутності за литовсько-польського панування. Відтоді лишилася велика кількість рукописів значної історичної і лінгвістичної цінності, дослідження яких могло б мати значення для глибшого вивчення української мови XVI—XVII ст.

Прийняте дотепер в наукових посібниках визначення мови того часу за стилями — проста, канцелярсько-ділова («язичіє»), або книжна — не дає повного уявлення про колишню мовну диференціацію за сферами вживання і, що найголовніше, недостатньо наближає до чіткого уявлення про живу народну мову того часу, що дійшла до нас лише в писемному вигляді. Окремі розвідки такого напряму, безперечно, сприяють розширенню й уточненню цього уявлення, а тому лінгвістичне видання пам'яток набуває особливого значення.

Такі документи завжди становили цінність, яка дбайливо оберігалася, коли навіть і не як історична пам'ятка, то як родинна реліквія, що могла мати і якесь правове значення — навіть у XIX ст. Час не зберіг всього

[1] *Розов В. А.* Значение грамот XIV и XV веков для истории малорусского языка.— К., 1907.— С. 1 і далі.

багатства писемного матеріалу, що протягом століть нагромаджувався в архівах судових установ, канцелярій, у монастирських бібліотеках тощо. Війни, пожежі, різного роду політичні зрушення залишили нам порівняно мало оригіналів давніх актів, в більшій же кількості дійшли до нас їх копії, основним зосередженням яких є актові книги гродського і земського судів. До них «слово в слово» переписувалися документи, такі як записи на маєтки, купчі, закладні, дарчі, уступні, тестаменти тощо як головні свідчення під час судових процесів. Крім того, було прийнято переписувати в книги інші документи на індивідуальне прохання громадян, щоб мати копію на випадок втрати оригіналу. Такі записи могли бути різні щодо свого призначення, проте мали багато спільного за змістом і мовним оформленням. Їх прийнято традиційно називати грамотами, хоч по суті зміст цієї назви значно ширший від того, який вона мала, скажімо, у XII ст., коли правові стосунки відповідно до державного устрою давньої Русі ще не мали тих форм, яких набули пізніше.

Ось що конкретно становили грамоти XVI ст., подані в цьому випуску.

Духовні заповіти (Testamenta). В них людина висловлювала власну волю щодо розподілу своєї маєтності після смерті між нащадками чи родичами. Тут виявляється її моральний і освітній рівень, разом з тим з'ясовуються обставини, в яких вона живе, порушуються цікаві факти іншого порядку. Щоб усе це передати письмово, потрібні були відповідна лексика, певні форми вираження, чим і пояснюється лінгвістичний інтерес до документів такого роду.

Дарчі записи (Donatio). Форма цих документів була встановлена законом. У них формально закріплювалося дарування маєтності однією особою іншій. Для убезпечення нового власника від можливих у майбутньому претензій на одержану ним маєтність з боку дарувальника або його родичів, визначалась т. зв. «зарука». Це означало, що, коли б хто посмів вступити в дарований маєток як нібито власник, або чинити справжньому власникові якісь перешкоди у володінні («переказу чинити»), чи позивав би власника до суду, то мусив компенсувати такі кривди певною сумою грошей («зарукою») на користь короля і суду, а також власника. Зарука мала відповідати «важності речі», тобто вартості вказаної в акті маєтності. Такі умови заносилися не тільки у дарчі, а й у всі інші акти.

Продажні записи (Venditio). Форма таких записів теж встановлена законом. Складалися вони у зв'язку з продажем землі чи маєтку. За Литовським статутом 1529 р. продавати, дарувати і т. ін. можна було не більше як третю частину своєї маєтності, і то з дозволу великого князя або воєводи, маршалка чи старости повіту. Решту ж дозволялося лише закладати. Згодом таке обмеження було скасовано Сигизмундом Августом. При укладанні продажної угоди у продажні записи вносилася умова, що ні сам продавець, ні його родичі й нащадки не повинні в майбутньому посягати на продану маєтність («у тую продажу ничим уступоватися не маемъ»). У разі порушення запису продавець зобов'язувався «своимъ властнымъ грошомъ и накладомъ» у права очищати и то оборонити» і разом з тим вернути власникові гроші «совито» (вдвічі більше), а також покрити судові витрати, скільки той скаже, «што бы правуючися положити мелъ безо всякого права и присяги, только на реченье слова его, што бы одно мелъ сло́вом речи».

Заставні записи (Obligatio). Це був запис певного боргу із зобов'язанням виплатити його протягом певного терміну. Такий запис складали тоді, коли одна особа позичала в іншої якусь суму грошей і зобов'язувалась в разі невиплати боргу в призначений час віддати у володіння позикодавцеві частину свого рухомого і нерухомого майна, аж поки не буде виплачено всієї суми. Особливістю заставних угод було не тільки те, що маєток, відданий в заставу, гарантував виплату боргу, а й те, що позикодавець користувався ним як процентом з виданої в борг суми. Терміном виплати боргу визначався який-небудь святковий день чи якийсь інший певний час, наприклад, «на житной копѣ», тобто після збирання врожаю. Не можна було викуповувати маєтки «межи роков», тобто передчасно. Гроші сплачувались тільки певною монетою — «не золотими, ни талерьми, ани иншими жадными грошми, едно монетою литовскою».

Вінові записи, привінок (Dotalitium). У Польщі і Литві здавна існував звичай, за яким чоловік при одруженні записував жінці суму грошей, що дорівнювала вартості її посагу (привінок). Коли виходила заміж вдова, то вона вертала все майно чоловіковим родичам чи нащадкам, а сама одержувала від них гроші за посаг. Крім грошей готівкою, чоловік міг відписати дружині, як і будь-якій іншій особі, речі, рухоме майно, що було невід'ємною частиною маєтку.

Дільчі записи (Divisio) складалися дітьми після смерті батьків у зв'язку з розподілом спадщини. Відбувався він за взаємною згодою, якщо не було заповіту, або за участю підкоморія, інколи ж — на підставі ухвали вибраних сторонами «єдначей», або третейських суддів, що означало «пустить на приятелское разознанье». В окремих випадках розподіл відбувався за жеребом (бросить лесы), а той, хто б порушив прийняте рішення, мав платити «заруку» королеві або іншим претендентам на спадщину.

Уступні записи (Cessio) — юридична угода, за якою одна особа поступається своїм нерухомим майном іншій назавжди або до його викупу. Особа, якій уступлено маєток або його частину, повинна була «нести службу господарскую, земскую» тощо.

Мінові угоди (Commutatio) становили собою юридичні акти, за якими дві особи в порядку взаємної згоди обмінювалися угіддями, маєтками тощо.

Чимало залишилося з тих часів також мирових угод з найрізноманітніших причин. Такого роду документи писали за традиційним офіційно закріпленим зразком, обтяженим застарілими формулюваннями давньоукраїнської актової мови. Початок їхній був завжди однаковий. Автор запису стверджував ним від власного імені, що кожному, «кому того потреба будет ведати або чтучи его слышати» доводиться до відома факт, детальний виклад якого подається далі. Лаконізм документів не був на той час правилом, і такі листи виходили часом досить довгі. В кінці вказувалося, що лист віддається тій особі, якої він стосується, і при цьому його скріпляють своїми печатями нижче згадані особи, а також називалися місце і дата написання.

Всі перелічені грамоти становлять собою приватні угоди між різними особами і характеризують побут народу у певний період його існування. Звичайні житейські факти — основний зміст таких документів. Відповідно до цього і мовне оформлення їх характеризується тісним зв'язком з живою народною мовою, охоплюючи значний ареал живомовної лексики і фразео-

логії. Це була в основному мова з уст народу, його представників різного ступеня освіти і різного соціального стану.

Писарі судової канцелярії могли додержуватися точності в записах усних повідомлень, порушуючи умовності офіційної мови. Однак слід визнати, що ці умовності певною мірою зберігалися, оскільки писемна мова споконвіку становила здобуток передусім панівних класів, і їй, як і будь-якій іншій формі вияву духовного життя, притаманна була тенденція відрізнятися від звичайного, простонародного. Засобом такого розмежування майже завжди був потяг до іншомовності — явище, чи не найяскравіше репрезентоване поляками, які до XVI ст. в ділових і взагалі культурних сферах користувалися майже виключно латиною. Для писемної ж мови східних слов'ян тривалий час характерними були церковнослов'янізми. Нижчі верстви народу переймали від панівних класів уже готову літературну мову з усіма її умовностями, вносили до неї живомовні елементи. Мова судових актів періоду Литовсько-Руської держави, можна гадати, була не чим іншим, як живою мовою з домішкою старослов'янізмів, полонізмів і значно рідше — латинізмів. Вона використовувалася не тільки на письмі, а й побутувала серед української шляхти, в офіційних установах, навіть у канцелярії польського короля. Звучала ця офіційна мова, треба думати, не так, як могло б уявлятися, коли б цілком покластися на традиційну давньоруську графіку писемних пам'яток XV і пізніших століть.

Змішування на письмі літер **ь — и**, **ы — и**, **е — ѣ**, **о — у**, яке ще віддавна привернуло увагу вчених, було своєрідним відбиттям явищ усної мови. Оскільки традиції графіки й орфографії виявляли в давній писемній мові певний консерватизм, доказом чого може бути передача рефлекса старого **о** через **ô** в галицькому алфавіті ще на початку XX ст., а в словацькому ще й тепер, то послідовність вживання літер у давніх пам'ятках є серйозною підставою для певних здогадів, що з них і створюється бодай наближене уявлення про справжній стан української мови XV—XVII ст. Правда, змішування на письмі літер, що передавали ті самі звуки, виходить далеко за межі південноруських пам'яток. Наприклад, непослідовність написання **ы** й **и** О. Шахматов відзначав і в російських письмових пам'ятках, у тому числі й духовних, а також у живих російських говірках [2]. Що ж до української писемності XVI—XVII ст., то трохи раніше В. Шимановський пояснював таке явище боротьбою церковнослов'янської традиції і живомовної тенденції, яка зрештою привела до витіснення графічного **и** літерою **ы** [3].

У видаваних грамотах літера **и** відповідала українським звукам **і**, **и** — в сучасному звучанні, а також **й**. Таке узагальнення було спричинене, крім іншого, відсутністю в алфавіті давнього **і**, яке стало вживатися виключно в числовому значенні. Для **й** не було окремої літери, тому цей звук передавався як звичайне **и**. У багатьох грамотах досить послідовно витримується принцип традиційного написання **и** та **ы**. Наприклад, *отдавши, ничим, делати, пни, отдати, вживати, подписю, руки, печати, вчинили, книгъ, воли, позволити, нашим, причинам, приятелей, ласки, литовское, скончило, намовил, уваживши, повинность, посполитое, повинного, имеeю,*

[2] *Шахматов А. А.* Исследование о двинских грамотах.— СПб, 1903.— С. 81.
[3] *Шимановский В.* Очерки по истории русских наречий.— Варшава, 1893.— С. 30.

отчизнам, записати, вечистую, милости, особливий, записал, листомь, части, личбы, личачи, ниших, полми, сеножатми, людми, пашными, живота і т. д. Разом з тим: *абы, славы, сыну, сын, досыт, готовых, быдла, чотыриста, кгды, звиклости, обычаю, дворы, набытых, чтырех, з моцы, кривды, вызнавaю, слышати* та ін.

Складніше питання щодо вживання літер ѣ та є. Наукова думка на підставі відомих їй даних не змогла ще зробити остаточного висновку про те, у які звуки перейшла на українському грунті літера ѣ. У володимирських актах XVI ст. вона досить часто передається через є, хоча подекуди, коли писар був дбайливіший у дотриманні традицій писемності, цей архаїзм трапляється частіше, але переважно на своєму споконвічному місці (дѣтемь, имѣньє, хотѣли, мѣти, бѣлых), де він вимовлявся, треба думати, як давній український рефлекс означуваного ним звука і або близько до нього. Але чи вимовлявся так само є на місці етимологічного ѣ — тут будь-яке твердження мало б надто хистку точку опори. Можливо, в є об'єднувалось два різних звуки. Один з них дорівнював рефлексові ѣ — і, другий же залишався рефлексом споконвічного е. Це підтверджується деякою мірою змішуванням ѣ та є з и в словах *зо всимь, всих,* але в літературі такі випадки розглядаються як аналогічні утворення. Інші подібні приклади (*мисєц, в повєти*) теж не дають достатніх підстав для якогось певного твердження. Заміна ѣ на є спостерігається також в територіально різних пам'ятках попередніх століть. М. Антошин відзначає цю особливість як одну з найпоказовіших у грамотах молдавських послів, що жили у Вільні, доводячи, що вона зумовлена білоруським впливом [4]. Справді, в руській мові Литовської держави білоруський елемент займав значне місце, тим більше у місцевостях, прилеглих до Білорусі, в тому числі на Волині. Риси білоруської вимови звуків, слід гадати, були характерними для офіційної мови, а значить для мови бояр, писарів та інших «освічених» категорій суспільства. Звідси випливає можливість допущення орфоепічної штучності, яка могла мати місце серед певних груп, фахових або соціальних, що прагнули наслідувати мову освіченої верхівки, мову, що багатьма своїми рисами тяжіла до північно-західноруських говорів, і, природно, знаходила відбиток і на письмі. Показовими щодо цього є сучасні володимирські говори, в яких рефлекс колишнього ѣ має різні варіанти звучання, близькі до звуків е, 'е [5]. Це дає підставу пов'язати давнє писемне є замість ѣ з діалектною особливістю, що збереглася досі, хоча на основі цього не можна робити висновку про тотожність звучання ѣ і є тоді й тепер.

Коли й справді літерою е позначалися різні звуки, то там, де це був споконвічний є, він міг мати різні фонетичні властивості, зокрема поєднуватися з твердим попереднім приголосним — *тестамєнт, потрєба, десєти, пєвний, сєбє, тєпер, пєрєсуды* і т. д., що можна стверджувати, виходячи з загальноприйнятого положення про час ствердіння приголосних перед е. В той же час звук є виконував функцію є. Можна з певністю сказати, що

---

[4] *Антошин Н. С.* Система гласних фонем в языке молдавских грамот XIV—XV вв. // Наук. Зап. Ужгородського ун-ту.— 1958.— Т. 35.

[5] *Приступа П. І.* Рефлекси давнього наголошеного ѣ на території західних говорів української мови // Дослідження і матеріали з української мови.— К., 1961.— Т. 4.— С. 149.

приголосний перед є вимовлявся м'яко там, де колись літера є входила до складу закінчення -ьє (-иє) і де втратилась роздільна вимова: *держа(н)є, вжива(н)є, имє(н)є*. Звучання приголосного перед є на місці колишнього ѧ в XVI ст. *(тисєчи, дєсєти)* може бути з'ясовано на підставі історико-діалектних даних.

Щоб визначити м'якість чи твердість приголосних перед е в інших випадках доводиться виходити з опосередкованих даних, вдаючись до апріорних здогадів.

Питання ускладнюється тим, що не всі приголосні зазнали ствердіння перед е одночасно і рівномірно. До того ж у літературній, «освіченій» мові з деякою архаїзаційною штучністю вплив книжної традиційності міг виявлятися не тільки в мовних конструкціях, а й у вимові, подібно до того, як польський вплив позначався на звучанні слів *правє, колвє (колвєк)* і т. д.

Літера є означала також йотований звук, вживаний на початку і в середині слова після голосного: *моєи, єсми, єго, єсть, маєш* і т. д.

Звукосполучення м'який приголосний + йотований і твердий приголосний + йотований (з роздільною вимовою) передаються в розглядуваних грамотах однаково, тобто для відтворення роздільності ще не виробилося певного орфографічного правила чи принаймні тенденцій. Інколи роздільним знаком виступає ь або ъ — в суфіксах, що мали колись вигляд -єньє, -аньє (-єниє, -аниє) (нарожєньѧ), а також у закінченні ор. відм. одн. ь-основ *(смєртью)*. Таке написання носить, можна б сказати, випадковий характер. Можливо, писар підсвідомо вдавався до забутої традицією давньої передачі вимови, забутої, мабуть, через те, що в другій половині XVI ст. згадані суфікси й закінчення змінили якоюсь мірою своє звучання, вимовляючись або з подвоєнням приголосного, або без подвоєння, але невіддільно від голосного. Не виключено, що в цьому певну роль відігравали і відповідні польські форми.

У багатьох випадках там, де очікуваною є роздільна вимова, попередній приголосний виноситься над рядок: *Григо(р)я, Ма(р)я* (а також *Марья*), *пла(т)я, о(б)єздєх* (також *зъєхали*), хоч трапляються і такі написання, як *обовѧзок, пѧтсот, увѧзано, зємєнину* і т. д.

Очевидно не мала постійного звукового значення і літера ѧ. Якщо вживання її як еквівалента я у словах *ѧвно, ѧко* і т. д. не викликає сумніву, то щодо інших випадків, як наприклад, *тисѧча, дєсѧть, мєсѧць* (інколи *мі*сєц) такої впевненості немає. Вживання я замість ѧ *(тисяча, дєсять)*, наявне у тих же актах, а також сучасна діалектна вимова колишнього ѧ як є у волинських говорах дозволяє зробити припущення, що ця локальна фонетична особливість була розвинена тут ще в XVI ст. Правда, на письмі вона відбивалася непослідовно.

У літерному паралелізмі ꙗ і ѧ, мабуть, слід вбачати затерту функціональну роздвоєність, за якою ꙗ мало означати йотований звук, як сучасний я, а ѧ — пом'якшувати попередній приголосний. До такого висновку прийшов О. Шахматов, досліджуючи двінські грамоти XIII—XIV ст.[6]. Проте у видаваних текстах такого розрізнення не спостерігається. Пор. *Ивановая, Ната(л)я, Васи(л)я, имє(н)я, яко (ж), челя(д), вшєлякии* і т. д.

[6] *Шахматов А. А.* Исследование о двинских грамотах.— С.-Пб., 1903.— С. 69.

поряд з: *Семеновая, вшелякую, землями, тя(г)лыми, бояры, повинностями, всякими, челяд, ся, для, пятсот, семдесятого, дня* і т. д.

Я і **е** (йотоване), як і інші голосні йотовані, майже не поєднуються з шиплячими. У старослов'янському письмі шиплячі поєднувалися не тільки **з а, оу,** а **й** з **ю**. У видаваних грамотах маємо завжди *ча, ша, жа, чу, жу, шу*. Напр.: *част, держаню, час, жадными, ѡбычаем, сеножатми, належачими, межах, муже, держан, печатеи, продажу, хочу, мужу*. Особливо виразний доказ ствердіння шиплячих маємо перед о < е: *Войничовое, ничого, сужони, лепшое, рожоный, утвержони* і т. д., хоч подеколи зустрічаємо також *прироженье, чего-колвек, утвержена* і т. д., можливо в ненаголошеній позиції. Переозвучення е > о після шиплячих відбулося майже послідовно в дієприкметниках, мабуть, за польським зразком. Про те, що це були чужомовні, штучні елементи, свідчить факт їхнього відмирання в подальшому. Про ствердіння шиплячих перед **е** свідчить також відсутність чергування **е** — **ѧ** в цій же позиції. Звідси випливає, що шиплячі вимовлялися твердо і перед и (графічний варіант **ы**, з яким вони поєднуються в розгляданих грамотах більш або менш послідовно).

Нові функції літер **ъ** і **ь**, що давно втратили своє звукове значення, в XVI ст. ще не зовсім усталилися. За традицією **ъ** в кінці складу позначав твердість попереднього приголосного, хоч з цього є чимало винятків (*листомь, будучимь, што-колвекь, самымь, судовь, земським, потомкомь, Ванкевичь, явьно, симь, будучимь, сестрь, своимь, зе(м)скомь, семомь, второмь, пото(м)ковь, здо(и)момь, дворомь, такь, правомь, бо-мь, якие-кольве, земьски(х), семьдеся(т)* і т. д.). Іноді за допомогою **ъ** позначали твердість і інших приголосних, напр.: *съвое(м)*.

Прийменники къ, въ, съ, безъ, изъ можуть втрачати **ъ** найчастіше тоді, коли за ними йде слово, що починається з одного приголосного. Напр.: *в мене, в копу, в року, з Бѣлы(м) Поле(м), с Куты, с которого, в тых, с пашнями, з винами ...*, але *въ Яковичох, зъ сыном, въ спокойном, въ его, зъ слугами, зъ их землями, зъ их выме(л)ками* і т. д. Вживання **ъ** подекуди досить обмежене, носить, можна сказати, випадковий характер і виступає в тих словах, які в тій же грамоті вживаються й без нього.

Ще обмеженіше вживання **ь**. В деяких грамотах його немає, в інших він виступає (як знак м'якшення?) в дуже невеликій кількості слів: *то есть, мл(с)ть, братья, кольвек* (паралельно з *колвек*), *маеть, дасть, сеньтебра, держанью, вживанью, именью* і т. д. Іколи **ь** функціонально еквівалентне **ъ**, наприклад, у слові листь, що вживається подекуди у такій формі, тоді як взагалі пишеться *листъ, лист*. І навпаки, **ъ** інколи виступає замість **ь**: *моцъю, задержанъя, именъе* і т. д.

Традиційність у вживанні **ь** не витримується навіть там, де ця літера відповідала б дійсному для XVI ст. звучанню слова. Так, без **ь** пишуться колишні **ь**-основи і слова з м'якими кінцевоскладовими приголосними, наприклад, *част, вечност, милост, пилно(и), сут, прозбою, детми* і т. д.

У середині слова знаки **ъ, ь** витіснені відповідними рефлексами давніх редукованих **о, е**, за винятком поодиноких випадків, де наявна церковнослов'янська орфографія: дръжати, пръвей.

Суфіксальні сполучення *ск, зк, цк* майже ніколи не виступають на письмі з пом'якшеним свистячим. Зате приголосний, що їм передує, майже

послідовно або виноситься над рядок, або вживається з **ь**, **який тут**, очевидно, означає м'якість: *лито(в)ская, з(м)ский, Кози(н)ский, Лу(ц)кий, крале(ц)кий, володиме(р)ский, Го(ст)ский, малжоньский, Че(рн)чицьки(и), г(с)дрьский, литовьский, Гостьский, Вербьский* і т. п.

Звук **у** ніколи не передається традиційним **оу**, а тільки однією літерою у: *будуючим, кому, будет, увязано, тому, службу, земскую, вшелякую, копу, року, слугам* і т. д.

Омега майже завжди виступає на початку слова і на початку складу після голосної, найпослідовніше — в прийменниках і префіксах: *ω(т), ω(б)варова(л), ωна, ωправи(ти), ωписаных, ωписати, ω(т)писати, ω(т)дали(ти), ωповеда(л), ωсени, ωбычаем*, але: *в ономь, о(б)явилом, обычаем, отчизною, одное, в оной.*

Характерною рисою у вживанні приголосних літер у володимирських актових документах 2-ї половини XVI ст., як і в інших українських пам'ятках цього часу, є позначення вибухового **г** як **кг** у словах іншомовного походження: *гкро(д)ски(и), кгрунты, кгро(ц)ких, Кграе(в)ского, Ру(д)кгеръ, кгрунт.* Проте деякі польські запозичення озвучуються на український лад: *подлугь, ведлуг, Гневоше(м), долеглостя(х)*, як і давніші запозичення — *гроше(й), августа.* В питомих словах виступає виключно **г**, пор.: *гоны, городники, моего, могут, ничого, бог, гсдрский, гати, граничити* і т. д.

Замість африкати, позначуваної сполученням **дж**, використовується **ж**, головним чином у складах перед **о** < е, в дієприкметниках, про які йшлося вище *(рожоных, утвержонии)*, а також перед **е**: *прироженым, нароженьем.* Літеру **ж** слід розглядати або як графічну передачу африкати **дж** або як відображення дійсної для того часу і для відповідного діалекту вимови.

Історичний принцип написання відступає на другий план перед тенденцією передавати живу вимову. Найхарактернішим прикладом цього може бути чергування прийменників с — з: *с которых, с того*, але *з ведомости, з немалы(м), з одное, з малжонкою*, в інших випадках — *прозбою, князства, (княжьства)* тощо. Історичне написання зберігається інколи всередині слова — у літері, винесеній над рядок, за якою слід домислювати **ъ**: *спа(д)ки.* Послідовніше витримується традиція у написанні префікса прийменника ω (т) — майже завжди через т: *ω(т)далаю, ω(т) Суходо(л), ω(т)нимати, ω(т) него, ω(т) его, ω(т) имене(и), ω(т) Ляхова.*

Літера **р** може пом'якшуватися — у сполученні з **ѧ (я)** (двоpѧном, гсдpѧ), а також зберігати твердість — перед **а**, **е**, **у** *(ратунок, сентебра, октебра* і т. д.), відбиваючи можливо в останньому випадку живу вимову деяких західноукраїнських діалектів, яка збереглася й дотепер.

Ц відрізняється від інших свистячих тим, що поєднується в основному тільки з **ы** і **а** — тобто не пом'якшується *(тройцы, местцу, мсца).* **ѧ**, а не **я**, **у** а не **ю** виступають завжди у відмінковій флексії навіть там, де м'який звук був би вихідним, пор. давньоруське *ωтьцю.*

Правда, зрідка можна натрапити і на очікуване, згідно з тодішньою вимовою, написання, яке в той же час відбиває і більш давні традиції: *ωтцю, половицю.* Цікаво, що в іменниках з основою на **ц** в давальному і місцевому відм. одн. замість колишнього **ѣ** зустрічаємо **ы** *(дочцы, ув Островцы)* поряд з **е**: *ма(л)жо(н)це, Егне(ж)це;* **ы** замість **и** характерне і для інших випадків: *копцы, копцами.*

Грамоти засвідчують нечисленні випадки написання **х** і **хв** замість **ф** і навпаки: *форостов, хорощами.*

Подекуди в орфоепії відбивається вплив польської мови. Зокрема, це стосується передачі польських носових в українському письмі — *почонши* (пол. począwszy), *взємши* (пол. wziąwszy), хоч ці приклади можна розглядати і як діалектні церковнослов'янізми, де ѧ, ѫ передаються як *он, ем.*

Загальний огляд деяких особливостей написання і вживання літер у нижчеподаних документах закономірно підводить до завдання — за графічними закономірностями й не менш значущими випадковостями встановити реальну якість того чи іншого звука взятого періоду. Це сприяло б переконливішому доведенню деяких положень історичної граматики, що досі грунтуються певною мірою на гіпотезах.

Вміщені в цьому випуску грамоти репрезентують один з показових періодів в історії українського скоропису, коли ще деякою мірою виявлялися традиції давнього півуставу, але разом з тим з'явилося чимало рис, що відрізняють почерк 2-ї половини XVI ст. від письма попереднього часу. За періодизацією І. Каманіна, визначеною ним в «Палеографическом изборнике» (К., 1899.— Вып. I), йдеться про другий період у розвитку скоропису Південно-Західної Русі — з 2-ї половини XVI — до початку XVII ст., тобто після Люблінської унії 1569 р. Цей період, як твердить вчений, характеризується поєднанням вітчизняних графічних традицій письма з німецько-польським впливом. Йому передувало виникнення й розвиток скоропису (перший період). За ним почався період значного польського впливу на Правобережжі і російського на Лівобережжі (третій період), потім українське письмо підпорядковується російським графічним особливостям, спершу на Лівобережжі, а потім і на всій Україні. Проте цю періодизацію не можна приймати беззастережно, оскільки з міркуваннями автора інколи важко буває пов'язати характер конкретного матеріалу, вміщеного ним в «Палеографическом изборнике» і значно повніше представленого рукописними одиницями, що зберігаються в архівах. Можливо, сумніви розвіяло б грунтовне порівняльне вивчення історії українського і польсько-німецького письма, а також письма східноруського різного територіального походження. Непрямими доказами впливу іншомовної графіки на українську служать деякі історичні факти. В XVI ст. Україна перебувала під владою Польщі і тому практика судово-адміністративних установ зазнала тут значного впливу польського судочинства. Установи самі дбали про підготовку «урядових людей», набуваючи характеру шкіл, що звалися палестрами. Оскільки судочинство та інші судово-адміністративні справи, за Статутом 1518 р., велися руською мовою, то можна зробити припущення, що руське письмо стали підпорядковувати вимогам західноєвропейської каліграфії, надавши йому деякої схожості з готичним. У деяких воєводствах, наприклад у Подільському, судове діловодство велося латинською мовою, чимало з того періоду лишилося пам'яток, писаних по-польському, в тому числі й тих, що вписувалися в актові книги. Латино-польська каліграфія свідомо чи несвідомо могла застосовуватися й до руського письма. Крім судово-адміністративних установ, осередком латино-польського впливу в цій ділянці були католицькі і протестантські школи, що виникали на території України разом з поширенням католицизму та протестантства.

За таких умов вплив готичного письма виявлявся лише подекуди і нерегулярно. Старе покоління писарів продовжувало дотримуватися традиційної каліграфії і навіть передавати її наступникам.

Чи спирався І. Каманін у своїй оцінці другого періоду історії руського письма більше на прямі факти впливу готичного письма на близькість латино-польського і руського почерків чи на ймовірність такої близькості внаслідок згаданих вище історичних умов — не беремося з'ясовувати.

Почерк грамот володимирських актових книг 1560—80 рр. не однотипний. Він може бути або густий з дрібними вузькими літерами, або широкий, майже завжди нахилений вправо, інколи і прямий (більш давній), з різним натиском пера і різної міри заокругленістю. Нахиленість і заокругленість кінцевих ліній, що подекуди переходить у зв'язане написання — це і є характерна особливість почерку розглядуваних пам'яток 2-ї половини XVI ст. Значною мірою зберігається традиційне правило уставу й півуставу — роздільне написання літер. Як засіб скорочення застосовується винесення окремих літер і складів над рядок. Найчастіше пишуться над рядком останні літери складу. Вони мають свої графічні особливості. Так наприклад, **б, г, в, к, л, н, п, ч, к, ц** пишуться над рядком під дужкою з натиском пера на правому кінці, мають свою звичайну форму, але дещо зменшені. Коло літери **н** дужку заміняє часом видовжена й заокруглена з обох боків у протилежних напрямах середня лінія. Літера **р** нагадує власне зображення, але повернуте горизонтально і з головкою ліворуч; **д**, навпаки, має форму трикутника з видовженим ліворуч закінченням; **м** надрядкове не завжди відповідає усталеному для того часу типові цієї літери. Частіше воно має вигляд ліній, ледь викривлених в місцях згинів; **т** має вигляд малого скорописного **г**, видовженого у місці верхнього заокруглення; **с** зображається як крапка під дужкою. Над **х, ж, р, д** дужка не ставиться.

В такий же спосіб виносяться над рядок цілі склади. Найхарактерніші з них — закінчення дієслів і дієприслівників *-ти, -чи,* а також закінчення род. відм. прикметників чол. р. *-го,* що зображається як видовжене мало курсивне **г** або як зменшене, окремою позначкою вгорі.

Скорочення буває також за допомогою титла або й без нього, без винесення літер над рядок. Такий спосіб скорочення характерний для найдавніших пам'яток, а в грамотах 2-ї половини XVI ст. він застосовується тільки до деяких слів, а саме: *сна, пна (пана), пни (панії, пані), гсдр(с)ки(и), мсца, влдка, кнгиня, кнзь,* коли скорочується літера голосного звука.

В накресленні літер поєднуються традиційність і тенденція до спрощення. Це зумовлює подеколи паралельне вживання двох зображень тієї самої літери — давнішого і новішого. В кожному з них поєднуються особливості, що пізніше диференціювалися, привівши до утворення, з одного боку, форми друкованих літер, з другого — скоропису. Накресленням, близьким до друкованого і яке є продовженням попереднього стану письма, характеризується більшість літер у згаданих грамотах; напр., **б** з укороченою верхньою горизонтальною лінією, **д** — з однокутною верхньою частиною і видовженими ніжками, права з яких заокруглена, **є** заокруглене у верхній і нижній частинах від середньої лінії, **ж** — у вигляді горизонтально перетятих кутів з вертикальною лінією в точці перетину, **з** — з

видовженою розігнутою нижньою частиною; **к** зображалося як дві вертикальні лінії, права з яких більш або менш увігнута; **м** з однаковими обома частинами без заокруглення лівої крайньої лінії; **п** і **т** зображалися у вигляді двох і трьох заокруглених внизу ліній, об'єднаних вгорі горизонтальною; **т**, крім того, могло мати вигляд видовженого вгору і заокругленого у верхній частині **г**; **с** писалося інколи дуже плоским, майже як пряма лінія, проте частіше воно наближене до сучасної форми. Зазнала спрощення порівняно з попереднім періодом літера **ф**, що стала писатися суцільною лінією без відриву пера; **у** писалося з дуже видовженим донизу хвостиком у вигляді заокругленої лінії; у **ц** видовжувався хвостик, у **щ** видовжувалася середня лінія; **р** мало загнуту всередину верхню частину і заокруглену вліво нижню лінію; майже сучасну форму мала літера **в**; літера **а** писалася двояко — її лінія, трохи відігнута вправо, могла бути такого ж рівня, як і округла частина; інколи ж вона видовжувалася за давнім зразком, загинаючись внизу наліво. Спростилося написання **омеги**, в якої редукувалася до ледь вигнутої, а то й прямої лінії права половина. Наблизилися до сучасного написання літери **г**, **и**, **л**, **ч**. Отже, графічна система в українському письмі другої половини XVI ст. ще не була уніфікована. Вона допускала літерну різноваріантність, в якій відбивалася боротьба старих і нових графічних тенденцій, залишків півуставу і особливостей скоропису.

Випуск укладено з правових документів, вибраних з книг Володимирського земського суду, що зберігаються в Центральному державному історичному архіві України м. Києва (фонд 27, оп. 1, од. зб. 1 і 3).

Книга № 954, од. зб. 1 містить 258 аркушів, 126 актів, починаючи від 1567 до 1571 року. №№ водяних знаків за І. Каманіним та О. Вітвіцькою [8]: 122, 123, 128, 204, 211. Зовнішній вигляд пам'ятки завдячує реставрації, якої вона зазнала в середині минулого століття. Сірі картонні палітурки і прокладка з жовтого цупкого паперу належать до пізнішого періоду. Дуже багато листків, на яких особливо позначився вплив часу, проклеєно прозорим папером, на всіх листках обклеєні краї, що запобігає їхньому обтріпуванню. Пізніші елементи зовнішнього вигляду пам'ятки дозволяють, проте, уявити собі первинний її вигляд (XIX ст.) ще до реставрації. Збереглася стара прокладинка із світлого сіро-зеленого паперу з водяним знаком. На ній почерком XIX ст. вицвілою тушшю написано «Книга земская», а нижче — пізніший напис «№ 954», про що свідчить світлий колір чорнила. Краї багатьох початкових сторінок більшою або меншою мірою обтріпані, інколи аж із вищербленнями тексту. Продірявлення трапляються і всередині аркушів. І хоча вони дбайливо заклеєні білим папером, однак це заважає читати текст суцільно. Чорний колір письма, вицвівши, став коричневим. Постраждав і папір листків, покрившись у багатьох місцях темними плямами і патьоками. Це свідчить про те, що книга, можливо, зберігалася в різних умовах, а також про те, що вона тривалий час після написання була у вжитку. Підтверджують це не тільки затерті кінці й обтріпані краї, й дописки внизу латиною і по-польськи почерком XVII і XVIII ст. Очевидно, ще до XIX ст. книга зберігала значення правового документа

[8] *Каманін І., Вітвіцька О.* Водяні знаки на папері українських документів XVI і XVII вв. (1566—1651).— К., 1923.

для нащадків і родичів тих, чиї справи були до неї записані. У XIX ст. книга двічі підлягала перевірці, про що свідчать записи в кінці її.

Перший (на сіро-зеленій прокладинці): «Комиссиею величайше учережденною для приведения въ порядокъ Метрическихъ и Актовых книгъ по губерніямъ Кіевской, Волынской и Подольской переномеровано и препечатано в сей книгѣ листов двѣсте пятьдесять восемь. Документов сто двадцать шесть. Апреля 23 Дня 1839-го года». Підписи. Внизу світло-червона сургучева печатка.

Другий (на подвійному вклеєному білому аркуші): «В этой книгѣ первый лист оторвался оть шнура. Въ слѣдствіе сего по предложению Г. Исправляющаго должность Кіевскаго Военнаго Подольскаго и Волынскаго Генералъ Губернатора, книга сія вновь прошнурована въ присутствии членовь Правленія Университета Св. Владиміра съ приложеніемъ печатей. Правленіе Университета и Киевского Центрального Архива. Сентября 13 дня 1857 года». Підписи. Дві коричневі сургучеві печатки.

В деяких текстах літери наведено пізніше чорним чорнилом, часто досить невдало, довільно, мабуть через те, що важко було розібрати напіввицвілий текст. Певна довільність в такому відновленому тексті вноситься і в розділові знаки. В даному випуску тексти подаються без пізніших нашарувань, а по можливості у їх первинному вигляді. Ті місця, які неможливо прочитати чи то через продірявленість паперу, чи через знебарвлення написаного або через затемнення плямами, передаються крапками, без пояснення кожного випадку. Якщо в тексті книги трапляється очевидна помилка писаря, вона передається у випуску без зміни, супроводжувана знаком (!). Це не стосується сумнівних випадків написання.

Книга 924, од. зб. 3, має 241 аркуш і охоплює роки 1569—1577. 266 актів. Водяні знаки: №№ 8, 10, 11, 129, 207. Картонна палітурка, обтягнена темно-зеленою тканиною, а також жовті прокладки належать до XIX ст. В кінці на збереженій первинній прокладці, як і в попередній книзі — такий же напис від 23 квітня 1835 р. Особливо попсована початкова частина книги, решта ж її збереглася в цілому вигляді. Такі ж, як і в першій книзі, приписки в кінці сторінок латиною і по-польськи.

А. М. Матвієнко

Цей том серії «Пам'ятки української мови» видається завдяки підтримці Програми Українознавства у Гарвардському Університеті, США. Студії Українознавства при цьому університеті включають педагогічну діяльність катедр української історії, літератури та мови і дослідницько-видавничу діяльність Українського Наукового Інституту, що був заснований 1973 р.

Упорядники та відповідальний редактор дякують директорові інституту професору Григорію Грабовичеві за допомогу у виданні цієї книжки.

1. Угода між Олександром Федоровичем Збаразьким і Денисом Радовицьким про розмежування їхніх володінь.

Акт від 20 січня 1571, № 93, 1.
Випис з книг гродських від 26 жовтня 1570.

Я, Алекса(н)дро Федорови(ч) Збара(з)ски(и), вы(з)наваю си(м) мои(м) листо(м), кому того буде(т) по(т)реба ведати або, чтучи его, слыша(ти), нинешни(м) и потомъ будучи(м), вчинили есмо сами проме(ж)ку себе вгоду с пно(м) Денисомъ Радови(ц)ки(м) в зе(м)ля(х) нши(х) ѡ(т)чи(з)ны(х) межи его име(н)я Радови(ч)а межи моего име(н)я Поры(ц)ка по свое(и) добро(и) воли грани положи[...]и ко(п)цы закопали, почо(н)ши то е(ст) ѡ(т) урочища три(с)тѧ(н)ца ѡ(т) границы пна Федора Жа(с)ко(в)ско(г)[о]а дорогою, котораѧ иде(т) ѡ(т) Жаскови(ч) к Ляхову⟨,⟩ копцы копали по ѡбема сторонамъ дороги и чере(з) дорогу, котораѧ иде(т) ѡ(т) Поры(ц)ка до Воло(ди)мера до границы, которую я маю с пано(м) Ляхо(в)ски(м), по лево(и) руце мое поле, а по праву дуброва пна Дениса Радови(ц)кого. И вже мае(м) по ты(и) грани и компцы де(р)жати на вечные часы. И пото(м)ки нши и ничи(м) з ни(х) ѡди(н) чере(з) другого зе(м)лею не переступа(ти). А е(ст)ли бы(х)мо чи(м)-ко(л)ве того листу нше(г)[о] выступили, тогды сторона стороне мае(т) заплати(ти) сто ко(п) грош(е)(и). И на то есми пану Радови(ц)кому Денису да(л) се(с) мо(и) ли(ст) з моею печа(т)ю и длѧ лепъшое тве(р)дости проси(л) есми пна Федора Якимовича Жаско(в)ского а пна Семена Ляхо(в)ского ѡ печа(ти). И и(х) мл(ст)и на мое чоло(м) би(т)е то учинили и печати сво(и) приложили к сему моему листу. Писа(н) у Пори(ц)ку⟨.⟩ по(д) ле(т) бо(ж)его нароже(н)я тыс[еча] пѧ(т)со(т) чоты(р)десѧтого року, м(с)ца мая, два(д)ца(т) пяты(и) денъ, и(н)дикта трина(д)цатого. 196

2. Запис Петра Яцьковича Андрузького на суму грошей на третину маєтку його жінці Соломонії.

Акт від 17 січня 1577, № 198, 3.
Випис з книг гродських від 10 березня 1557 р.

Я, Пе(т)ръ Я(ц)кови(ч) А(н)дру(з)ски(и), земени(н) повѣту Кремѧне(ц)-ко(г)[о], вы(з)нава(м) и дава(м) вѣда(ти) си(м) мои(м) ли(с)то(м) кождому, кому буде(т) по(т)реба то(г)[о] вѣда(ти) або, чтучи е(г)[о], слыша(ти), 221 зв.

нинє(ш)ни(м) и на пото(м) будучи(м), и(ж) з ла(с)ки мило(г)[о] бога поня(л) є(с)ми за сєбє в ма(л)жє(н)ство дочку в зєменина Воло(ди)мє(р)ско(г)[о] повѣту пна Васи(л)я Фєдоровича Дриви(н)ско(г)[о] па(н)ну Соломонєю. Взѧ(л) по нє(и) поса(г)у грошє(и) готовы(х) три(д)ца(т) ко(п)⟨,⟩ лито(в)скоє ли(ч)бы, а (в) выправє, в золотє, в сєрєбрє, в клє(и)нота(х), в пє(р)ла(х), у шата(х) и (в)в ы(н)ши(х) рухомы(х) рєча(х) другую три(д)ца(т) ко(п) грошє(и) ли(тв)-
222 скоє ли(ч)бы.// И напроти(в)ку то(г)[о] внєсє(н)ѧ єє, заховываю(чи)сѧ во(д)лє ста(т)уту права кня(з)ства Ли(тв)ско(г)[о], записую є(и), жонє моє(и), пнє(и) Соломонє(и) на (т)рєтє(и) ча(сти) имє(н)я моє(г)[о], которая сѧ ча(ст) мнѣ ѡ(т) бра(т)и своє(и) ув о(д)дѣлє ув А(н)друзє зостала, ѡ(с)мъдєся(т) ко(п) грошє(и) лито(в)скоє ли(ч)бы. А к тому, є(ст)ли бы(х) што при(с)лужи(ти) або прикупи(ти) або є(ст)ли бы яки(м) спа(д)ко(м) на мєнє при(и)ти мєли, та(к) жє на трєтє(и) ча(сти) в то(и) жє сумє ѡ(с)мъдєсѧ(т) ко(п) грошє(и) лито(в)ски(х) дє(р)жа(ти) и вжива(ти) до ты(х) часо(в), поко(л) тую ѡ(с)мъдєсѧ(т) ко(п) дѣти нши, которыє, є(ст)ли бо(г) да(ст), з нєю мѣти буду, а є(ст)ли бы(х)мо дєтє(и) нє мє(ли), ино бли(з)киє мои є(и) ѡ(т)даду(т). И во(л)на ѡна тоє вѣно своє ѡ(с)мъдєся(т) ко(п) грошє(и) ѡ(т) мєнє є(и) записаноє ѡ(т)да(ти) застави(ти), кому хотячи дарова(ти), ку своє(му) пожи(т)ку ѡбє(р)нути, яко сама налєпє(и) розумєю(чи), а дє(ти) або бли(з)киє мои то(г)[о] є(и) заборони(ти) нє маю(т). Што сѧ тє(ж) дотычє(т) ста(т)ку моє(г)[о] рєчє(и) рухомы(х), яко грошє(и) готовы(х), та(к) злота, срє(б)ра, ша(т), конє(и), є(з)дны(х) и и(н)ши(х) рєчє(и) рухомы(х), которыє ку имє(н)ю нє прилєгаю(т), то всє є(и), жонє моє(и) мило(и) Соломонє, на вє(ч)но(ст) запи(с)ую. Во(л)на жона моѧ Соломонєя по животє моє(м) тыє рухомыє рєчи к рука(м) свои(м) мѣти и (в)жива(ти) часы вє(ч)ными, а (в) то ни(х)то ся з дєтє(и) ани бли(з)ки(х) мои(х) уступова(ти) сѧ нє маю(т). Што сѧ дотычє стада свєрєпєго, котороє ѡна за собою в до(м) мо(и) принє(с)ла, три свєрєпы, то ѡна яко вла(ст)но(ст) свою к рука(м) свои(м) будє(т) мє(ти), а в то сѧ ни(х)то вступова(ти) нє має(т). На што є(с)ми жонѣ моє(и) Соломонє(и) сє(с) мо(и) ли(ст) по(д) моєю пєча(т)ю да(л). А при то(м) бы(ли) и того до(б)рє свєдоми па(н) Павє(л) Ѡлє(х)нови(ч) Шпаковъски(и), па(н) Ива(н) Гри(ц)кови(ч) Бутєтицки(и) а па(н) Єнъко Фєдорови(ч) ѡбынє(з)ски(и). И проси(л) єсми и(х) мл(сти) ты(х) вышє(и) писаны(х) пно(в) ѡ приложє(н)є пєчатє(и). И(х) мл(ст) на про(з)бу мою то вчини(ли) и пєча(ти) сво(и) к сєму моєму ли(с)ту приложи(ти) рачи(ли). Писа(н) у Володимєри року бо(ж)єго нарожє(н)я тисєча пя(т)со(т) пє(т)дєсѧ(т) сємо(м), м(с)ца ма(р)та, дєсѧто(г)[о] дня.

3. Віновий запис Прокопа Степановича Гуляницького на сорок коп грошей і рухомі речі, дані його жінці Овдотії.

Акт від 17 січня 1577, № 199, 3.
Випис з книг гродських від 7 березня 1560 р.

223 Я, Проко(п) Стєпанови(ч) Гулѧ(л)ни(ц)ки(и), повѣту Лу(ц)ко(г)[о] зємєни(н), вы(з)нава(м) и дава(м) вєда(ти), або, чтучи єго, слыша(ти) ко(ж)дому доброму, кому будє(т) по(т)рєба того вѣда(ти), нинє(ш)ни(м) и на потомъ будучи(м), (и)ж з ла(с)ки мило(г)[о] бога понѧ(л) єсми за сєбє в ма(л)жє(н)-

ство дочку в зємєнина Воло(ди)мє(р)ско(г)[о] повѣту в пна Васи(л)я Фєдоровича Дриви(н)ско(г)[о] па(н)ну Ѡ(в)до(т)ю и (в)зѧ(л) по нє(и) поса(г)у грошє(и) готовы(х) соро(к) копъ литовскоє ли(ч)бы. И напроти(в)ку того внєсє(н)я єє, заховываю(чи) сѧ во(д)лє ста(т)уту права княз(з)ства Ли(тв)-ско(г)[о], запи(с)ую є(и), жонє моє(и), пнє(и) Ѡвдо(т)и на трєтє(и) ча(с)ти имє(н)я моє(г)[о], котораѧ сѧ ча(ст) мнѣ ѡ(т) брата моєго И(л)яша ув о(д)дѣлє у Гулѧ(л)нико(х) зо(с)тала, соро(к) ко(п) грошє(и) ли(тв)скоє ли(ч)бы. А ку тому, є(ст)ли бы(х) што мє(л) прикупи(ти) а(л)бо є(ст)ли бы яки(м) спа(д)ко(м) на мєнє при(и)ти мєло, та(к) тє(ж) на трєтє(и) ча(сти) в то(и) жє сумє в сороку копа(х) грошє(и) лито(в)ски(х) дє(р)жати и (в)жива(ти) до ты(х) часо(в), поко(л) тую соро(к) ко(п) дє(ти) нши, которыє, є(ст)ли бо(г) да(ст), з нєю мєти буду; а є(ст)ли бы(х)мо дєтє(и) нє мє(ли), ино бли(з)киє мои є(и) ѡ(т)даду(т). И во(л)на ѡна тоє вѣно своє соро(к) ко(п) грошє(и), ѡ(т) мєнє є(и) записаноє, ѡ(т)да(ти) и за(с)тави(ти), кому хотєчи дарова(ти), ку (с)воєму пожи(т)ку ѡбє(р)нути, яко сама налєпє(и) розумєю(чи). А дє(ти) або бли(з)киє мои того є(и) заборони(ти) нє маю(т), што сѧ тє(ж) дотычє(т) ста(т)ку моє(г)[о] рєчє(и) рухомы(х), яко грошє(и) готовы(х), та(к) ша(т), конє(и) є(з)дны(х) и и(н)ши(х) рєчє(и) рухомы(х), которыє ку имє(нню) нє прилєгаю(т), то всє жонє моє(и) мило(и) Ѡ(в)до(т)и на вєчно(ст) запи(с)ую.
Во(л)на жона моя Ѡ(в)до(т)я по животє моє(м) тыє рухомы(и) // рєчи к 223 зв.
рука(м) свои(м) мє(ти) и (в)жива(ти) часы вє(ч)ными. А в то ни(х)то ся з дєтє(и) ани з бли(з)ки(х) мои(х) вступова(ти) сѧ нє маю(т). Што сѧ дотычє(т) стада свєрєпъєго, котороє ѡна за собою в до(м) мо(и) принє(с)ла, двѣ свєрипє а конѧ, то ѡна яко вла(ст)но(ст) свою к рука(м) свои(м) будє(т) мєти, а в то сѧ ни(х)то вступова(ти) нє має(т). На (ш)то є(с)ми жонє моє(и) Ѡвдо(т)и сє(с) мо(и) ли(ст) по(д) моєю пєча(т)ю да(л). А при то(м) бы(ли) и то(г)[о] до(б)рє свєдоми па(н) Лаври(н) Богушєви(ч) Ивани(ц)ки(и), а па(н) Сємє(н) Ла(с)кови(ч) Чє(р)нъчи(ц)ки(и), а па(н) Василє(и) Ва(н)кови(ч) Вє(р)бъски(и). И проси(л) єсми и(х) мл(сти) вышє(и) писаны(х) пано(в) ѡ приложє(н)є пєчатє(и). И(х) мл(ст) на про(з)бу мою вчини(ли) и пєча(ти) свои к сєму моє(му) ли(с)ту приложи(ти) рачили. Писа(н) у Володимє(ри) року бо(ж)єго тисєча пя(т)со(т) шє(ст)дєсятого, м(с)ца ма(р)та, сємого дня.

4. Дарчий запис Михайла Михайловича Свинуського на маєток войнин, що відписується служебникові Павлові Яцьковичу Черневському.

Акт від 7 жовтня 1569, № 28, 1.
Випис з книг гродських від 3 листопада 1560.

Я, Миха(и)ло Миха(и)лови(ч) Свину(с)ки(и), чиню я(в)но и вы(з)на- 40 зв.
ва(м) ты(м) моимъ листомъ, кому будє(т) потрєбъ то(г)[о] вєдати або, чтучи єго, слышати, нинє(ш)ни(м) и на пото(м) будучи(м),иж-є(м), дозна(в)ши вєръныє послуги служє(б)ника моєго Па(в)ла Яцковича Чєрнєвъско(г)[о]⟨.⟩ которы мнѣ з молодо(с)ти лє(т) свои(х) вѣрнє⟨.⟩а пра(в)дивє служи(л), и нє хотєчи я ты(х) послугъ єго вє(р)ны(х) ку собє до(з)налы(х) дарє(м)нє ѡтпусти(ти), имє(н)є моє вла(ст)ноє ѡ(т)чи(з)ноє Во(и)ни(н), котороє ку Свинухо(м) прислухало, з дворо(м), с пашнєю дво(р)ною, с по(л)ми и сєножа(т)ми, з лю(д)ми и (з) ихъ зє(м)лями⟨.⟩ и зо (в)сими платы и доходы тому слу-

жєбнику моєму Па(в)лу Яцковичу Чє(р)нєвъскому даю, дарую и записую єму самому, жонє, и дѣтє(м), и пото(м)комъ єго ⟨,⟩ на вє(ч)ныє чсы. А, чого
41 бжє ухо // ва(и), на мєнє чсу смєртного, тогды ѡ(н) самъ с ты(м) имє(н)ємъ вышє(и) рєчєны(м) Вои(ни)но(м) ма(л)жо(н)цє моє(и) пнє Фєдорє Фєдоро(в)нє до живота єє служи(ти) має(т)⟨.⟩ А жона моя того имє(н)я Во(и)нина в нє-(г)[о] ѡты(и)мовати и з нєго руша(ти) нє має(т)⟨.⟩ яко(ж) и сама ма(л)жо(н)-ка моя на то по(з)волила⟨.⟩ А по животѣ єє то(т) служєбни(к) мо(и) Павє(л) Чє(р)нєвски(и), жона, дѣти и пото(м)ковє єго с ты(м) имє(н)ємъ Во(и)нино(м) кому хотячи служити буду(т) во(л)ни⟨.⟩ А є(ст)ли бы жона моѧ въсхотєла заму(ж) по(и)ти, а бли(з)киє мои хотєли бы суму пнзє(и), ѡ(т) мєнє є(и) записаную, ѡ(т)ложи(ти), а имє(н)я къ свои(м) рука(м) мѣти, тогды такжє то(т) служєбни(к) мо(и) Павє(л) Чє(р)нє(в)ски(и) са(м), жона, дѣти и пото(м)ки єго прє(д) сѧ тоє имє(н)є дє(р)жати и (в)живати має(т) вѣчнє во(д)-лу(г) сєго листу моєго запи(с)ного⟨,⟩ И волє(н) ѡ(н) са(м), жона, дѣти и пото(м)ки єго тоє имє(н)є Во(и)ни(н) ѡ(т)да(ти), прода(ти), записа(ти) и ку своєму лє(п)шому а пожито(ч)ному ѡбє(р)нути та(к), яко са(м) налєпє(и) розумѣючи, а бли(з)киє мои з о(т)ца и (з) ма(т)ки моє(и) ни(х)то з ни(х) то(г)[о] имєнѧ в нєго ѡты(и)мовати⟨.⟩ и никоторы(м) право(м) в нє(г)[о] того имє(н)ѧ по(и)скива(ти) нє маю(т), ѡдно то ѡ(н) споко(и)нє маєть дє(р)жати вє(ч)ными чсы⟨.⟩ На то єсми служєбнику моєму Павлу Чє(р)нєвскому да(л) сє(с) мо(и) ли(ст) по(д) моєю пєча(т)ю⟨.⟩ А при то(м) были и того добрє свєдоми єго мл(ст) кнзъ Рома(н) Фєдорови(ч) Са(н)кгу(ш)кови(ч), староста житомє(р)ски(и), панъ Пєтръ Богданови(ч) Загоро(в)ски(и), ма(р)шало(к) г(с)дрски(и), пнъ Павє(л) Ѡлє(х)нови(ч) Шпако(в)ски(и) а панъ Я(ц)ко Фєдорови(ч) Рогачо(в)ски(и), и за про(з)бою моєю и(х) мл(ст) пєча(ти) сво(и) к сєму моєму листу⟨.⟩ приложити рачи(ли). А на (т)вє(р)до(ст) и свою пєча(т) єсми приложи(л) к сєму моєму ли(ст)у. Писа(н) у Свинусє(х) лѣта бо(ж)є(г)[о] нарожє(н)я тисяча пя(т)со(т) шє(ст)дєсяты(и), м(с)ца ѡктє(б)ра, три(д)цатого дня.

5. Дарчий лист Михайла Свинуського, даний Павлові Черневському на маєток Войнин.

Акт від 17 січня 1570, № 63, 1.
Випис з книг гродських від 3 листопада 1560.

126 зв. Я, Миха(и)ло Миха(и)лови(ч) Свинуски(и), чиню явно и вы(з)навамъ ты(м) мои(м) листо(м), кому будє(т) по(т)рєба то(г)[о] вєда(ти) або, чту(чи) єго, слыша(ти), нишєшни(м) и на потомъ будучи(м), иж є-(м) [...], знавши
127 вѣрныє послу(ги) служєбника моє(г)[о] Павла Чєр(н)євъско(г)[о], // которы(и) мнє з молодости лє(т) свои(х) вєрнє а правдивє служи(л), и нєхотячи я ты(х) послу(г) єго вєрны(х) ку собє дозналы(х) дарємнє ѡпусти(ти), имє(н)є моє вло(ст)ноє ѡ(т)чи(з)ноє Во(и)нинъ, котороє к Свинюха(м) прислуха(ло), з дворо(м), з пашнєю дво(р)ною, з по(л)ми, з сєножа(т)ми, з лю(д)ми и ихъ зємлями и зо всѣми платы и доходы тому Павлу Чє(р)нєвъскому записую, даю и дарую єму само(му), жонє, дѣтємъ и пото(м)комъ єго на вє(ч)ныє часы. А, чого ожє вхова(и), на мєнє ча(с)у смє(р)тєлно(г)[о], тогды ѡ(н) самъ с ты(м) имѣнъє(м) свои(м), вышє(и) рєчєны(м) Воинино(м), малжо(н)цє

моє(и) пнє(и) Федорє Федоровнє до живота єє служи(ти) має(т). А жона моя то(г)[о] имѣнья Воинина в нє(г)[о] ѡты(и)мова(ти) и з нє(г)[о] руша(ти) нє має(т), яко(ж) и сама ма(л)жонка моя на то по(з)волила. А по живо(тє) єє то(т) служєбни(к) мо(и) Павє(л) Чє(р)нєвски(и), жона, дѣти и потомки єго с ты(м) имѣньє(м) Воинино(м) кому хотєчи служи(ти) буду(т) волни. А єсли бы жона моя схотѣла заму(ж) по(и)ти , а бли(з)киє мо(и) хотѣли бы суму пнзє(и) ѡ(т) мєнє є(и) записа(н)ую ѡ(т)ложити, а имѣнъє к рука(м) свои(м) мѣти, тогды так жє то(т) служєб(ни)к мо(и) Павє(л) Чєрнє(в)ски(и), жона, дѣти и потомки єго, прє(д) ся тоє имѣнъє дє(р)жа(ти) и вжива(ти) має(т) вѣчнє по(д)лу(г) сєго ли(с)ту моє(г)[о] записно(г)[о]. Волє(н) ѡ(н) самъ, жона, дѣти и пото(м)ки є(г)[о] тоє имѣньє Воини(н) ѡ(т)да(ти), и прода(ти), и записати, и ку своє(му) липшо(му) а пожиточному ѡбє(р)ну(ти) такъ, яко са(м) налєпи(и) розумєючи. А бли(з)ки[...] // з о(т)ца и (з) ма(т)ки, ни(х)то 127 зв.
з ни(х) то(г)[о] имѣнья в нє(го) ѡты(и)мовати и никоторы(м) право(м) в нє(г)[о] то(г)[о] имѣнья по(и)скивати нє маю(т), ѡдно то ѡ(н) споку(н)нє має(т) дръжа(ти) вѣчными часы. На то єсми служєбнику моєму Па(в)лу Чє(р)нєвьско(му) да(л) сє(с) мо(и) ли(ст) по(д) моєю пєча(т)ю. А при то(м) бы(ли) и то(г)[о] добрє свєдоми єго мл(с)тъ княз(з) Рома(н) Федорови(ч) Са(н)кгушко, староста житоми(р)ски(и), па(н) Пє(т)ръ Богданови(ч) Загоро(в)ски(и), ма(р)шало(к) г(с)дрски(и), па(н) Павє(л) Ѡлєхнови(ч) Шпаковъски(и), па(н) Яцко Федорови(ч) Рогачо(в)ски(и). И за про(з)бою моєю и(х) м(л) пєча(ти) сво(и) к сєму моєму ли(с)ту приложи(ти) рачи(ли) и на твє(р)дость свою пєча(т) єсми приложи(л) к сєму моє(му) листу. Писа(н) у Свинюсє(х) року бо(ж)го тисяча пя(т)со(т) шє(ст)дєсяты(и), м(с)ца ѡктєбря, три(д)цатого дня.

6. Привінковий запис Дмитра Долматовича, даний його жінці Федорі Єлівні.

Акт від 23 січня 1567, № 19, 1.

Я, Дмитръ До(л)матови(ч), ѡзна(и)мую самъ на сєбє си(м) моимъ листомъ, кому будєть потрєба того вєдати або, чтучи єго, слышати, и(ж) з воли 26
бо(ж)єє а с порады приятєлє(и) мои(х) пона(л) єсми собє в ма(л)жє(н)ство па(д)чєрицу пна А(н)дрєа Ти(х)новича Кисєла а до(ч)ку жоны єго мл(с)ти пнєє Марины Русино(в)ны па(н)ну Федору Ело(в)ну, по которо(и) вза(л) єсми вы(п)равы в пна А(н)дрєа и (в) єго мл(с)ти панєє в золотє, в сєрєбрє, в пє(р)ла(х), в шата(х) и (в) ы(н)ши(х) рухомы(х) рєча(х) сто копъ гршє(и) на лито(в)скую ли(ч)бу, по дєсяти пнзє(и) у грошъ. А та(к) а напроти(в)ку того внєсє(н)а жоны моєє па(н)ны // Ело(в)ны записую є(и), жонє моє(и), 26 зв.
дарую на ѡ(т)чи(з)нє моє(и) на Иса(и)ко(х) а на Чигиро(х), и к тому єстли бы(х) прикупи(л) або выслужи(л) або якимъ-ко(л)вєкъ ѡбычаємъ набы(л) и на всємъ ста(т)ку моємъ и всю маєтность мою, злото, срєбро, шаты, кони и (в)си рухомыє рєчи є(и), жонє моє(и), записую и дарую. Маєть жона моя Федора Ело(в)на по моє(м) животє тыє имє(н)а мои, и стато(к), и всю маєтьность мою к рукамъ своимъ дє(р)жати и вживати и ку налєпшому пожи(т)ку своєму ѡборочати, а бли(з)киє и вси крє(в)ныє мои в то ся ничи(м) вступовати нє маю(т). А єстли бы заму(ж) пошла, то(г)ды бли(з)киє и крє(в)ны

мои, єстли похотѧ(т) тыє имє(н)ѧ мои к рукамъ своимъ мети, маю(т) є(и) ω(т)дати сто ко(п) гршє(и) ли(ч)бы лито(в)скоє, а стато(к) и всѧ має(т)ность моѧ маєть при нє(и) зостати. А єстли бы бли(з)киє и крє(в)ныє мои, не ω(т)давши є(и) тоє сумы пнзє(и), с ты(х) имєнє(и) чимъ-ко(л)вєкъ рушити мєли або якую кри(в)ду и пєрєка(з)у є(и) в томъ чинити мєли, то(г)ды мають заруки заплати(ти) господару королю сто ко(п) гршє(и). А жонє моє(и) Фєдорє Еловнє другую сто ко(п) гршє(и). А заплати(в)ши тую заруку, прє(д) сѧ має(т) ωна споко(и)нє ты(х) имєнє(и) мои(х) вживати, поки заму(ж) по(и)дєть. И на то(м) далъ єсми жонє моє(и) Фєдорє Еловнє сє(с) мо(и) листъ з моєю пєча(т)ю и с подъпи(с)ю властноє руки моєє. А при томъ были и(х) мл(с)ть панъ Тимофє(и) Кисє(л) До(л)гини(ц)ки(и), па(н) Фалєли(и) Лвови(ч) Ма(р)ко(в)ски(и) а па(н) Павє(л) Фєдоровичъ Корыстє(н)ски(и), па(н) Миха(и)ло Григо(р)єви(ч) Привєрєдо(в)ски(и), па(н) Думитръ Иванови(ч) Рогози(н)-
27 ски(и)⟨.⟩ а па(н) Василє(и) Григо(р)єви(ч) // Привєрєдо(в)ски(и). И проси(л) єсми и(х) мл(с)ти ты(х) вє(р)ху писаны(х) пно(в) ω приложє(н)є пєчатє(и) к сєму моєму листу. И(х) мл(с)ть на мою про(з)бу то вчинили и пєчати свои приложили. Пса(н) у Дорогиничо(х) лєта бо(ж)єго нарожє(н)ѧ тисѧча пѧ(т)сотъ шє(ст)дєсѧтъ пє(р)вого, м(с)ца июнѧ, пє(р)вого днѧ.

7. Уступний запис Єпестимії Василівни Дривинської на частину спадщинного маєтку, від якого вона відреклась на користь батька і братів.

Акт від 17 січня 1577, № 195, 3.
Випис з книг гродських від 7 січня 1563.

217 Я, Епє(с)ти(м)я Васи(л)євна Дриви(н)скаѧ, вє(с)поло(к) из мужє(м) мои(м) Миха(и)ло(м) Сємєновичо(м) вы(з)наваєм сами на сєбє си(м) нши(м) ли(с)то(м), кому будє(т) по(т)рєба того вєда(ти) або, чтучи єго, слыша(ти), ко(ж)дому, тєпєрє(ш)ни(м) и на пото(м) будучи(м), што (ж) ωтє(ц) мо(и) па(н) Василє(и) Дриви(н)ски(и), выдаю(чи) мєнє у ма(л)жє(н)ство за мужа моє(г)[о] Миха(и)ла Сємєно(ви)ча, да(л) мнѣ вѣна готовы(х) грошє(и) соро(к) ко(п). А я ω(т)цу своєму па(н)у Васи(л)ю Дриви(н)скому за (т)ую суму по(с)тупила и записала до живота є(г)[о] ча(ст) свою матєри(с)тую з дєлу ровно(г)[о] ω(т) бра(т)и и ω(т) сє(ст)ръ мои(х) вы (и)мє(н)ю в Дривини, котораѧ на мєнє право(м) прирожоны(м) приходить. А по животє ω(т)ца моє(г)[о] тую ча(ст) свою в Дривини бра(т)и своє(и) Фєдору а Е(в)гєнию по(с)тупи(ла) и за(писала) вєчными часы, вырєкаючисѧ с тоє ча(с)ти. А я сама, и му(ж) мо(и), и дє(ти) нши нє маємо в тую ча(ст) вступова(ти) сѧ ани по(д) ними по(и)скива(ти) на вє(ч)ныє часы. Во(л)ни ωни тую ча(ст) ω(т)да(ти) и прода(ти), за(с)тави(ти) и записа(ти) и куды хотєчи ку своєму до(б)рому а пожиточнє(и)шому ωбє(р)нути. На што я, Епє(с)ти(м)я, з мужє(м) мои(м) Миха(и)ло(м) Сємєновичо(м), даю сє(с) мо(и) ли(ст) вла(ст)ного писа(н)ѧ руки мужа моєго. А при то(м) бы(л) и того добрє свєдо(м) па(н) Лаври(н) Богушєви(ч) Ивани(ц)ки(и). И за (п)ро(з)бою ншою пєча(т) свою приложи(л) к сєму ншо(му) ли(с)ту. Писа(н) у Дривини лѣта бо(ж)єго нарожє(н)ѧ тисєча пѧ(т)со(т) шє(ст)дєся(т) второ(г)[о], м(с)ца июлѧ, два(д)ца(т) сємо(г)[о] днѧ.

8. Повноважний лист Жигимонта Августа володимирському городничому Михайлові Козинському щодо дарування чотирьох волок землі Стахею Дмитровичу в нагороду за боротьбу з московським військом.

Акт від 19 січня 1577, № 202, 3.

Жикгимо(нт) Авгу(ст), бо(ж)ю мл(ст)ю коро(л) по(л)ски(и), вε(ли)ки(и) 229 зв.
кня(з) ли(тв)ски(и), ру(с)ки(и), пруски(и), жомон(т)ски(и), мазовε(ц)ки, лифля(нт)ски(и) и ины(х). Ма(р)ша(л)ку ншому горо(д)ничому володимε(р)скому па(н)у Миха(и)лу Ти(х)нови(ч)у Кози(н)скому. Повεдаε(м) тобε, и(ж) мы з ла(с)ки нашоε г(с)дръскоε за чоло(м) би(т)εмъ зεмянина ншо(г)[о] Стахεя Дми(т)ровича для слу(ж)бъ εго цно(т)ливы(х), жε ω(н), буду(чи) у би(т)вε сεε прошлоε зимы, кгды з ла(с)ки бо(ж)εε во(и)ско нεприятε(л)скоε моско(в)скоε з гε(т)мано(м) εго Шу(и)ски(м) чεрε(з) во(и)ска нши поражоно, добрε собε та(м), яко на члвка рыцε(р)ского належи(т), почина(л), гдε и (з)ранε(н)ε нεпомалу шко(д)ливоε з вло(м)но(ст)ю чло(н)ко(в) εго по(д)ня(л), лε(д)вε жи(в) ω(с)та(л), да(ли) εму чоты(ри) волоки зε(м)ли пу(с)тыε, лю(д)ми не ωсεлыε, кгру(н)ту мε(с)та ншо(г)[о] Володимε(р)ско(г)[о]. А и(ж) справа помεры а(л)бо рεвизиε воло(ч)ноε кгру(н)то(в) ωно(г)[о] за(м)ку и мε(с)та ншо(г)[о] Володимε(р)ского тобε ω(т) на(с) поручоно про то, абы εси, зъεха(в)ши ω(в)дε до Володимεра, тую чотыри волоки пу(с)ты(х) кгру(н)ту ншо(г)[о] воло(к) мε(ст)ски(х), гдε на ω(д)но(м) мε(ст)цу εму ω(т)мεри(л), завε(л) и пода(л) и в то εго увεза(л). Писа(н) у Па(р)цовε лεта бо(ж)εго нарожε(н)я тисεча пя(т)со(т) шε(ст)дεся(т) чε(т)вε(р)то(г)[о], м(с)ца авгу(с)та, дεвято(г)[о]на(д)ца(т) дня. Тут по(д)пи(с) руки εго к(р) м(л) а пото(м) писа(р)скоε тыми словы: Я(н) Ши(м)кович, ма(р)шало(к), писа(р).

9. Тестамент Оникія Богдановича Бутетицького.

Акт № 15, 3.

Во (и)мε бо(ж)ε ста(н) сѧ. Ами(н). Я, Ѡникε(и) Богданови(ч) Бутε- 12
ти(ц)ки(и), будучи εщε при добро(и) памεти, вεдаючи тε(ж) тоε, што ка(ж)дому хрεстѧ(н)скому члвку налεжи(т) учини(ти), росказа(л) εсми вла(ст)нε самъ усты своими то(т) тεстамε(нт) мо(и) написати, на што ε(ст) вла(ст)наѧ волѧ моѧ, иж-ε(м) упроси(л) и(х) мл(с)ти пна Ивана Пε(т)ровича Калусо(в)ского, су(д)и володимε(р)ского кгро(д)ского, а пна Фεдора Васи(л)εвича Калусо(в)ского⟨,⟩ и да(л) εсми и(х) мл(с)ти в опεку у мо(ц) и ув оборону ωто (в)си(х) кри(в)дъ жону мою Га(н)ну и дεтε(и) мои(х) двоε — Ѡлεну а Ма(к)гдалεну — и всю ча(ст) имε(н)ѧ моεго у Бутεтича(х), у повεтε Володимε(р)скомъ а в повεтε ω(в)руцко(м) Вεлавъско, которы(и) ув о(д)дѣлε маю ω(т) брата моεго ста(р)шого пна Романа, и всю маε(т)но(ст) мою, што ωни яко ωпεкуновε маю(т) ты(м) та(к) шафовати и владнути, якъ на и(х) ста(н) приналεжи(т)⟨.⟩ А жона моѧ бε(з) воли и вεдомости и(х) нε маε(т) ничи(м) шафовати а(ж) што будε(т) з волεю и(х), што (ж) тε(ж)εсми записа(л) жонε моε(и) Га(н)нε по(л)тораста ко(п) грошε(и) ли(тв)ски(х) εε вла(ст)ного внεсε(н)я в до(м) мо(и). Я ε(и) тую по(л)тораста ко(п) грошε(и) записа(л)

на третє(и) части имє(н)я моєго ты(х) частє(и) мои(х) у Бутєтичо(х) и у Вєла(в)ску, што ширє(и) а достаточнє(и) є(ст) на листє вєно(в)номъ ѡ(т) мєнє дано(м) ѡписано, которы(и) єсми ли(ст) вєно(в)ны(и) да(л) сво(и)ми вла(ст)-
12 зв. ными руками пну Ха(ц)ку Чуватовичу, возному повєту Воло(ди)мє(р)ско-(г)[о] мнє з урѧду на то(т) ча(с) приданого. И проси(л) єсми єго самъ устнє, абы то(т) ли(ст) указавши єго мл(с)ти пану по(д)старостєму воло(ди)мє(р)скому пану Миха(и)лу Павловичу и каза(л) у книги кгро(д)скиє записа(т). А записавши, никому и(н)шому до ру(к) нє да(л), ѡ(д)но ѡпєкуномъ пну Ивану а пну Фєдору Калусо(в)скимъ. А є(ст)ли бы жона моя хотєла по(и)ти заму(ж), тогды має(т) ѡ(д)но на третє(и) части, яко в листє вєновно(м) ѡписано, сєдє(ти) до живота своєго а до то(г)[о] часу, покулє заму(ж) нє по(и)дє(т), з дє(т)ми моими сєдє(ти) и (в) моцы своє(и) мєти и и(х) уживати вси части имє(н)ѧ я(к) в Бутєтичо(х), та(к) тє(ж) и в Вєла(в)ску. А є(ст)ли бы тє(ж) дєти мо(и), доро(с)ши лє(т) свои(х), хотєли тую третюю часть ѡ(т) мєнє у вѣнє ѡписаную к рукамъ своимъ мєти, то(г)ды маю(т) напєрє(д) тую суму пнзє(и) по(л)тораста ко(п) грошє(и) лито(в)ски(х) вси спо(л)на ѡ(т)-давши, то(ж) тую ча(ст) к рука(м) свои(м) мєти, а што сѧ дотычє(т) до(л)-говъ мои(х), то є(ст) напєрє(д), што есми винє(н) пану Ворисцъкому пѧ(т)-дєсѧ(т) ко(п) и двє копє грошє(и) лито(в)ски(х), ты(и) пнзи маю(т) быти ты(м) заплачоны, што ми люди мо(и) вєла(в)скиє ви(н)ни дати два(д)ца(т) копъ грошє(и) лито(в)ски(х) готовы(х), а и(н)шєє тє(ж) ми ви(н)ни мє(д) дати. И то(т) до(л)гъ має(т) жона моя з вєдомо(ст)ю ты(х) ѡпєкуно(в) плати(ти), а жиду володимє(р)скому Шмо(и)лу винє(н) єсми пѧ(т) копъ грошє(и), пнє(и) Фєдорово(и) Со(л)тановича пнєє Га(н)ны двє копє грошє(и), а и(н)-шєму тє(ж) єсми никому нє винє(н), ѡ(д)но богу мл(сти)вому дшєю, а зє(м)-ли тєло(м). И має(т) то(т) тастамє(нт) мо(и) и (в)ла(ст)наѧ воля моѧ ѡста(т)-няѧ при то(и) моцы захова(н) бы(ти), яко вышє(и) написано. А (х)то бы ко(л)-вєкъ хотє(л) то(т) тастамє(нт) мо(и) чимъ-ко(л)вє с кро(в)ны(х) борони(ти) або дєтє(и) мои(х) нарушати, то(т) будє(т) повинє(н) на врѧ(д) замъку Володимє(р)ско(г)[о] заплати(ти) сто копъ грошє(и), а заплативъши прє(д) сѧ, має(т) то(т) мо(и) тастамє(нт) при моцы бы(ти) захова(н), яко (ж) єсми то(т) тастамєнътъ далъ пну Ивану а пну Фєдору Калусо(в)ски(м) по(д) моєю
13 пєчатью // и с по(д)пи(с)ю вла(ст)ноє руки моєє. А при то(м) тє(ж) были и, того добрє свєдомы, за про(з)бою моєю и пєча(ти) свои приложили и(х) мл(ст) па(н) Ива(н) Миха(и)лови(ч) Гулєви(ч), па(н) Миха(и)ло Роса(л)-ски(и), а па(н) Василє(и) Мирови(ц)ки(и) Во(х)но(в)ски(и), а па(н) Ха(ц)ко Чуватови(ч), возны(и) повєту Воло(ди)мє(р)ского, мнє на то(т) ча(с) з урѧ-(д)у приданы(и). Писа(н) у Володимєри лєта бо(ж)єго нарожє(н)я тисѧча пѧ(т)со(т) шє(ст)дєсѧ(т) ѡсмого, м(с)ца сє(н)тєбрѧ, третєго дня.

10. Привінковий запис Оникія Богдановича Ставецького його жінці Ганні.

Акт від 3 жовтня 1579, № 25, 1.

34 Я, Ѡникє(и) Богданови(ч) Ставє(ц)ки(и), чиню явно и ѡзна(и)мую то си(м) мои(м) листо(м), кому будє(т) потрєба того вєда(ти), тєпє(р) и на пото(м) будучи(м), ижъ з ласки а милосє(р)дъя бо(ж)єго з радою приятєлє(и)

и вло(с)ною волею моею поня(л) есми за себе в ма(л)же(н)ство до(ч)ку не-
бо(ж)чика пна Ивана Федоровича Клюского па(н)ну Га(н)ну и (в)зя(л)
есми по не(и) яко ма(л)жо(н)це свое(и) вена, посагу я(к) готовыми гро(ш)-
ми, та(к) в золоте, в сребре, в пе(р)лахъ, в шатахъ, в коне(х) и ув ы(н)ши(х)
реча(х) по(л)тораста копъ гроше(и) ли(тв)скои монеты, личе(чи) по десе-
ти // пнзе(и) белы(х) у грошъ. А та(к) я, до(з)на(в)ши и маю(чи) ку собѣ 34 зв.
ѡ(т) своее милои ма(л)жонки пнее Га(н)ны великое доброде(и)ство и учти-
вое захова(н)е в ма(л)же(н)стве, которое ѡна ку мнѣ, мужу своему, мае(т)
и ѡ(т)казуе(т) та(к) напроти(в)ку того вена готовы(х) гроше(и) и (в)си(х)
рече(и) внесе(н)я ее, которое ѡна изъ собою в до(м) мо(и) внесла, яко те(ж)
з осо(б)ливо(и) ласки а милости своее ма(л)же(н)ско(и), которую ку не(и)
ма(м), даю, да(р)ую и си(м) листо(м) мои(м) записую ма(л)жо(н)це мое(и)
мило(и) пне(и) Га(н)не на трете(и) ча(сти) всего име(н)я моего в Бутеточо(х)
и у повете Ѡвруцко(м) у Вела(в)[с]ку, на то(и) ча(сти) мое(и) которую ѡ(т)
брати своее ув о(т)деле маю, по(л)тораста копъ гроше(и) ли(тв)ское моне-
ты, личечи по десети пнзе(и) белы(х) у гро(ш). И, чого пне бже ухова(т)
рачи, на мене чсу смертъного, тогды жона моя пни Га(н)на по животе мое(м)
мае(т) на то(и) трете(и) части всего име(н)я моего, на которо(и) я е(и) по(л)-
тораста ко(п) гроше(и) записа(л), споко(и)не седе(ти) и то к рука(м) свои(м)
де(р)жати и вживати до живота свое(г)[о]. А дети мои, которы(и) с нею
ме(ти) буду, бра(т)я и нихто с кре(в)ны(х) и прирожоны(х) мои(х) не маю(т)
ма(л)жо(н)ки моее пнее Га(н)ны с тое третее части всего име(н)я моего ру-
ша(ти) и никоторыми причинами ѡ(т)то(л) ее вытиска(ти) и жа(д)но(и) кри(в)-
ды на то(м) еи делати не маю(т). А е(с)ли бы заму(ж) по(и)ти всхотела, тог-
ды де(ти) або бра(т)я и кре(в)ны(и) мо(и) маю(т) и пови(н)ни будуть пе(р)ве
тую суму по(л)тораста копъ гроше(и) ли(тв)ски(х), которую я ма(л)жо(н)це
свое(и) пне Га(н)не да(л), даровалъ и си(м) листо(м) мои(м) записа(л), ни-
чи(м) и(н)ши(м), ѡ(д)но готовыми грошъми до ру(к) ее ѡ(т)да(ти). То(ж)
тую третюю ча(ст) во (в)семъ име(н)и мое(м) до ру(к) свои(х) мети а не за-
пла(ти)вши ѡное сумы по(л)тораста копъ гроше(и) ма(л)жо(н)це мое(и)
пне(и) Га(н)не, де(те), бра(т)я, кре(в)ны(и) и нихто з бли(з)ки(х) мои(х)
не маю(т) ся в тую третюю ча(ст) всего име(н)я моего в Бутетичохъ и у Ве-
ла(в)ску, што я в де(р)жа(н)и свое(м) маю ѡ(т)чи(з)ного и набытого, ничи(м)
вступова(ти) и никоторы(и) перекази и тру(д)ности на то(м) е(и) дела(ти)
не маю(т). Але мае(т) то ма(л)жо(н)ка моѦ ув оно(и) суме выше(и) менено(и)
споко(и)не де(р)жати и (в)живати. И во(л)на буде(т) ма(л)жо(н)ка моя пни
Га(н)на тую суму по(л)тораста ко(п) гроше(и), ѡ(т) мене е(и) дарованую и
записаную, та(к) при животе, я(к) и по животе мое(м) ѡ(т)да(ти), даровати,
записа(ти), або где-ко(л)ве ѡбе(р)нути, я(к) сама налепе(и) // розумеючи, 35
яко влосно(ст) свою. А то(г)[о] е(и) якъ я са(м), та(к) те(ж) ни(х)то з бли(з)-
ки(х) мои(х) заборони(ти) и в то ся жа(д)ными причинами вступовати не
мае(т). И на то есми да(л) ма(л)жо(н)це мое(и) пне(и) Га(н)не се(с) мо(и)
ли(ст) по(д) печа(т)ю моею и (с) по(д)пи(с)ю вла(ст)ное руки моее. При чо(м)
те(ж) бы(ли) и то(г)[о] добре су(т) вѦдоми и(х) млсть пнъ Гаврило Зброхо-
ви(ч) Воюти(н)ски(и), пнъ Миха(и)ло Иванови(ч) Дро(з)де(н)ски(и), пнъ
Иванъ Ванькови(ч) а пнъ Ива(н) Яцъ(ко)ви(ч) Ле(ти)ньски(и). И проси(л)
есми и(х) мл(сти) ѡ приложе(н)е печате(и). И(х) мл(ст) за про(з)бою моею
то вчини(ли) и печа(ти) сво(и) приложили к сему моему листу. Писа(н)

у Бутє(ти)чо(х) лєта бо(ж)єго нарожє(н)я тисєча пя(т)со(т) шє(ст)дєся(т) чє(т)вє(р)того, м(с)ца дєкабря, сємы(и) днь.

11. Привінковий запис Оникія Богдановича Ставецького на суму грошей на третині маєтку, даровану його жінці Ганні.

Акт від 3 жовтня 1569, № 14, 3

11 Я, Ѡники(и) Богданови(ч) Ставє(ц)ки(и), чиню я(в)но и ѡзна(и)мую то
си(м) мои(м) листо(м), кому будє(т) по(т)рєбъ того вєдати, тєпє(р) и на по-
то(м) будучи(м), и(ж) з ласки а милосє(р)дъѧ божєго з радою приятєлє(и)
и вло(ст)ною волєю моєю понѧ(л) єсми за сєбє в ма(л)жє(н)ство дочку нє-
бо(ж)чика пна Ивана Фєдоровича Клю(с)кого па(н)ну Га(н)ну и взѧ(л)
єсми по нє(и) яко ма(л)жє(н)цє своє(и) вѣна, посагу яко готовыми грошъми,
та(к) в золотє, в сєрєбрє, в пє(р)ла(х), в шата(х), в конє(х) и в ы(н)ши(х)
рєча(х) по(л)тораста ко(п) грошє(и) лито(в)скоє монєты, личєчи по дєсєти
пнзє(и) бєлы(х) у грошъ. А та(к) ѧ, до(з)навши и маю(чи) ку собє ѡ(т) своєи
мило(и) ма(л)жє(н)ки пнє(и) Га(н)ны вєликоє добродє(и)ство и (в)чтивоє
захова(н)є в ма(л)жє(н)ствє, котороє ѡна ку (м)нє, мужу своєму, має(т)
и ѡ(т)казує(т), та(к) напроти(в)ку того вєна готовы(х) грошє(и) и (в)сих
рєчє(и) внєсє(н)ѧ єє, котороє ѡна и(з) собою в до(м) мо(и) внєсла, яко тє(ж)
з особливоє ласки а милости своєє ма(л)жє(н)скоє, которую ку нє(и) ма(м),
даю, дарую и симъ листо(м)ъ моимъ записую ма(л)жє(н)цє моє(и) мило(и)
пнє(и) Га(н)нє на трєтє(и) части всєго имє(н)ѧ моєго в Бутѧтича(х) и в повєтє
Ѡвруцко(м) у Вєлавъску, на то(и) части моє(и), которую ѡ(т) бра(т)и своєє
ув одъдѣлє маю по(л)тораста копъ грошє(и) лито(в)скоє монєты, личє(чи)
11 зв. по дєсєти пнзє(и) бєлы(х) у гро(ш). И, чо(г)[о] пнє бжє // уховати рачи,
на мєнє часу смє(р)тного, то(г)ды жона моя пни Га(н)на по животє моємъ
має(т) на то(и) трєтє(и) части всєго имє(н)я моєго, на которо(и) ѧ є(и) по(л)-
тораста ко(п) грошє(и) записа(л) споко(и)нє сєдє(ти) и то к рукамъ свои(м)
дє(р)жати и (в)жива(ти) до живота своєго, а дє(ти) мои, которыє с нєю мєти
буду, бра(т)я а нихто с крє(в)ны(х) и прирожоны(х) мои(х) нє маю(т) ма(л)-
жо(н)ки моєє пнєє Га(н)ны с тоє трєтєє части всєго имє(н)ѧ моєго рушати,
никоторыми причынами ѡ(т)то(л) єє вытискати и жа(д)ноє кры(в)ды на то(м)
є(и) дєлати нє маю(т)⟨.⟩ А єсли бы заму(ж) по(и)ти хотєла, то(г)ды дє(ти)
або бра(т)ѧ и крє(в)ны(и) мо(и) маю(т) и пови(н)ни буду(т) пє(р)вє тую суму
по(л)трєта ко(п) грошє(и) ли(тв)ски(х), которую ѧ ма(л)жє(н)ци своє(и)
пнє(и) Га(н)нє да(л), дарова(л) и си(м) листомъ моимъ записа(л), ничи(м)
и(н)ши(м), ѡ(д)но готовыми грошъми до ру(к) є(и) ѡ(т)дати, то(ж) тую трє-
тюю ча(ст) во всємъ имє(н)ю моє(м) до ру(к) свои(х) мєти, а нє заплати(в)ши
ѡноє сумы по(л)тораста копъ грошє(и) ма(л)жонцє моє(и) пнє(и) Га(н)нє,
дє(ти), бра(т)ѧ, крєвны(и) и ни(х)то з бли(з)ки(х) мои(х) нє маю(т) сѧ в тую
трєтюю ча(ст) всєго имє(н)ѧ моєго в Бутѧтичо(х) и у Вєлавъску, што в дє(р)-
жа(н)и своємъ маю ѡ(т)чи(з)ного и набытого ничимъ вступовати и никотороє
пєрєказы и тру(д)ности на томъ є(и) дєлати нє ма(ю)т, алє має(т) ма(л)жо(н)-
ка моя ув оно(и) сумє вышє(и) помєнєно(и) споко(и)нє дє(р)жати и (в)жи-
вати. И во(л)на будє(т) ма(л)жо(н)ка моѧ пни Га(н)на тую суму полтораста
копъ грошє(и), ѡ(т) мєнє є(и) дарованую и записаную, такъ при животє,

яко и по живот
ε моεмъ ω(т)дати, даровати, записати або гдε-ко(л)вε(к) ωбε(р)нути, якъ сама налεпε(и) розумεючи яко влостьно(ст) свою⟨.⟩ А того, якъ ѧ самъ, такъ тε(ж) ни(х)то з бли(з)ки(х) мои(х) забороняти и в то(м) сѧ жа(д)ными причинами вступовати нε маε(т). И на то εсми да(л) ма(л)жε(н)ци моε(и) пнε(и) Ганънε сε(с) мо(и) листъ // по(д) пεча(т)ю и с по(д)пи(с)ю 12
вла(с)ноε руки моεε. Причо(м) тε(ж) были и того добрε су(т) вѧдомы и(х) мл(ст) Гаврило Зброхови(ч) Воюти(н)ски(и), панъ Миха(и)ло Иванови(ч) Дро(з)дε(н)ски(и), па(н) Ива(н) Ванкови(ч), а па(н) Ива(н) Я(ц)ковичъ Лѣти(н)ски(и). И проси(л) εсми и(х) мл(с)ти ω приложε(н)ε пεчатε(и). И(х) мило(ст) за про(з)бою моεю то вчини(ли)⟨,⟩ и пεчати сво(и) приложи(ли)⟨,⟩ к сεму моεму листу. Писа(н) у Бутѧтичо(х)⟨,⟩ лε(т) бо(ж)εго нарожε(н)ѧ тисѧча пѧтсо(т) шε(ст)дεсѧ(т) чε(т)вε(р)того, м(с)ца дεкабря, сεмого днѧ.

12. Увяжчий лист Михаила Тихоновича Козинського щодо видачі Стахею Дмитровичу за його військові заслуги чотирьох волок землі

Акт від 19 січня 1577, № 202, 3.
Випис з книг гродських від 20 березня 1573.

Я, Миха(и)ло Ти(х)нович Кози(н)ски(и), ма(р)шало(к) г(с)дря к(р) 229 зв.
м(л) горо(д)ни(и) (!) воло(ди)мε(р)ски(и), ω(з)на(и)мую си(м) мои(м) ли(с)то(м) ко(ж)дому, хто бы ω то(м) вѣда(ти) хотε(л), и(ж) што г(с)дръ к(р) εго мл(ст) па(н) на(ш) мл(сти)вы(и) з ла(с)ки своεε г(с)дрьскоε за чоло(м) би(т)ε(м) зεмεнина εго м(л) г(с)дръско(г)[о] пна Стахεя Дми(т)ровича и (д)ля по(ц)тивы(х) служо(б) εго, которыε ω(н), будучи в би(т)вε проти(в)ку нεприятεля εго м(л) г(с)дръско(г)[о] во(и)ска мо(с)ко(в)ско(г)[о], яко члвкъ рыцε(р)ски(и) з сεбε ωказыва(л) и чини(л), чоты(ри) волоки зε(м)ли кгру(н)ту мε(с)та Володимε(р)ско(г)[о] εму да(ти), ω чо(м) и ли(ст) сво(и) г(с)дръски(и) до мεнε, яко до того, которо(му) помεра // а(л), бо рεвизεя воло(ч)ная 230
кгру(н)то(в) то(г)[о] мѣста Воло(ди)мε(р)ско(г)[о] ω(т) εго к(р) м(л) злεцεна εсть, писа(ти) и росказа(ти) рачи(л), абы(х) я, зъεха(в)ши ω(в)дε до Володимεра, ωную чотыри волоки зε(м)ли, гдε на ω(д)но(м) мε(ст)цу εму ω(т)мεри(в), завε(л) и пода(л) и в то εго увεза(л). А та(к) я, чинѧ(чи) досы(т) воли и росказа(н)ю εго м(л) г(с)дръскому, будучи са(м) у Воло(ди)мεри, тыε чотыри волоки зε(м)ли на пε(в)но(м) мε(ст)цу в за(д)ню(м) ωбрубε воло(к) то(г)[о] мѣста г(с)дръско(г)[о] Володимε(р)ско(г)[о] врочищо(м), мεновитε на Стрывя(ж)у, почо(н)ши ω(т) воло(к) и ко(п)цо(в) и кгру(н)ту пна Миха(и)ла Ду(б)ни(ц)кого, а(ж) до выпо(л)нε(н)я вси(х) чотыро(х) воло(к), то ε(ст) рεзо(в) двана(д)ца(т) ωдε(н) по(д)лε другого на ши(р) и на до(л)жъ, я(к) ω(д)но тыε волоки за(и)ти и досε(г)ну(ти) могли, а(ж) до границы кгру(н)ту имε(н)я зεмя(н) г(с)дръски(х) Малоε Вε(р)боε па(н)у Стахεю ε(с)ми завε(л) и пода(л) и в то εго увεза(л) и (д)ля лεпшоε εму в то(м) пεвно(сти) тыε чоты(ри) волоки εго я(к) ω(т) воло(к) и ко(п)цовъ пна Миха(и)ла Дубни(ц)ко(г)[о], та(к) и ω(т) воло(к) мε(ст)ски(х) εму загранichi(л), ко(п)цы ε(с)ми закопа(ти) вεлε(л), и закопаны εст. И на то ε(с)ми да(л) εму сε(с) мо(и) увѧ(ж)чи(и) ли(ст) з моεю пεча(т)ю и с по(д)пи(с)ю вла(ст)ноε руки моεε.

Писа(н) у Воло(ди)мери лєта бо(ж)єго нарожє(н)я тисєча пя(т)со(т) шє(ст)-
дєся(т) пято(г)[о], м(с)ца ма(р)та, дєсАтого дня. Миха(и)ло Кози(н)ски(и),
вла(ст)ная рука.

13. Запис Івана Семеновича Ляховського його дружині Галені Граєвській на суму грошей на третині маєтків Ляхова і Щенятина.

Акт від 12 січня 1570, № 50, 1.

99 Я, Иванъ Сємєнови(ч) Ляховъски(и), зємяни(н) г(с)дрьски(и) повєту
Володимє(р)ского, вызнавамъ тымъ моимъ листомъ, ижъ з волєю бжє(и) а
порадою приятє(л) свои(х), ро(з)мысли(в)шися на то добрє, поня(л) єсми
собє за ма(л)жє(н)ку па(н)ну Галєну Крає(в)скую, по которо(и) взя(л) єсми
ѡ(т) брата єє мл(с)ти пна Станислава Кграєвско(г)[о] посагу готовыхъ пнзє(и)
тисєчу шє(ст)со(т) шє(ст)дєся(т) и чотыри копы грошє(и) литo(в)скихъ, ли-
ча(чи) по дєсє(ти) бєлыхъ у гро(ш). Которую суму пнзє(и) ѡписа[...] малъ-
жонцє своє(и), то єсть на трєтє(и) части имє(н)я своєго Ляхова и Щєнятина,
на вєчныє и пото(м)ныє часы самъ ѡ(т) сєбє и ѡ(т) всихъ бли(з)кихъ, крє(в)-
99 зв. ныхъ и приятєлъ своихъ тымъ ѡбычаємъ, чого бжє ухова(и) // тогды жадє(н)
с приятєлє(и), крє(в)ныхъ и потомъства моє(г)[о] нє маю(т) єє рушати в то(и)
трєтє(и) части имє(н)я моє(г)[о] Ляхова и Щєнютина такъ на (д)ворє по(д)-
даны(х), млынє(х), поля(х), дуброва(х), сєножатєхъ, и ыными пожи(т)ками,
якимъ-колвєкъ имєнємъ або про(з)выскомъ назваными. Ажъ пєрвє(и) ѡ(т)-
давши и заплативъши ма(л)жо(н)цє моє(и) тую суму пнзє(и) тисєчу шє(ст)-
со(т) шє(ст)дєся(т) и чотыри копы грошє(и) литовъскихъ. А хотя бы тє(ж)
при животє моємъ на мєнє якая-колвєкъ по(т)рєба пришла, тогды на то(и)
трєтє(и) части нє маю ани буду волє(н) жадно(г)[о] ѡпису чинити и заставо-
ва(ти), а хотя быхъ на(д) то(т) ѡбовязо(к) сво(и) кому записати або застави-
(ти) мє(л), тогды тоє нє має(т) моцы жа(д)ноє мєти такъ в зємски(х), яко и въ
за(м)ковыхъ книга(х). А єстли ж бы тє(ж) по животє моємъ ма(л)жонка моя
панъна Галєна Кграє(в)ская, будучи потрєбна сумы пнзє(и), кому заста-
вити тую трєтюю часть в то(и) сумє хотєла, то(г)ды я є(и) то(г)[о] позволяю,
проти(в)ко чому яко дєти мои, єстли намъ ихъ панъ бо(г) узычити рачи(т),
такъ крє(в)ныє и бра(т)я мои нє маю(т) то(г)[о] заборонити, кгды (ж) ѡна
тымъ вєно(м) своимъ будє(т) волна шафовати, што я з ли(с)та а пови(н)нос-
ти проти(в)ко ма(л)жо(н)цє своє(и) чиню и тымъ листомъ своимъ ѡписую
та(к), яко ся ма(л)жонцє моє(и) мило(и) подоба(т) будє(т). Яко (ж) я, хотячи
тоє тымъ мо(ц)нє у(т)вє(р)дити, зєхал-ом до замку г(с)дрско(г)[о] Володи-
мє(р)ского и тую[...] с того запису своє(г)[о], нє с примушє(н)я жа(д)но-
100 (г)[о], // ѡ(д)но з добро(и) воли своє(и) до кни(г) замъковы(х) записати ка-
за(л), хотєчи, абы тоє зоставало при моцы на вє(ч)ныє и потомъныє часы,
утвє(р)жаючи тымъ способомъ, єстли бы ся што в томъ листє нє доложило
водлє права по(с)политого и статуту зємъского, тогды жадная причина нє
має(т) бы(ти) вина давана, штобы тому записо(ви) моєму, добрымъ розмыс-
ломъ учинєному, шкодити мєла, ѡпу(с)каючи кождую рєчъ правную и нє-
пра(в)ную на сторону, и хотя быхъ я самъ, дєти и пото(м)ковє, и бра(т)я
мои при животє и по животє моє(м) хотєли што проти(в)ко тому записови

моему чини(т) и его которы(м)-ко(л)векъ ѡбычае(м) узрыва(ти), тогды то не
мае(т) намъ по(и)ти в жа(д)но(г)[о] права и тое, што бы(х)мо собе на по-
мо(ц) бра(ли), тое все ку переказе ншо(и) мае(т) по(и)ти. Кгды жъ тымъ
записомъ, которы(и) я даю ма(л)жонце мое(и), всякихъ ѡборонъ и во(л)-
носте(и) ншихъ, што бы тому записови шкодити мело, ѡ(т)ступую, даючи
то малъжонце свое(и) в мо(ц) ѡ(т) дете(и), потомъко(в), бра(т)и и кре(в)ныхъ
моихъ тымъ всихъ, што ся ту(т) в томъ записе моемъ ѡписано во(д)лугъ ба-
че(н)я и нале(п)шо(г)[о] уподоба(н)я ма(л)жонце мое(и) ѡборочати, яко ся
е(и) подобати буде(т), а для ле(п)шого сведомъя се(с) мо(и) листь вено(в)-
ны(и) з вла(ст)ною печа(т)ю и с по(д)писанъемъ руки свое малъжонце свое(и)
панъне Галени Кграе(в)ско(и) даю на вечные и потомъные часы. При томъ
бы(ли) и то(г)[о] добре сведоми его мл(с)ть па(н) Лаври(н) Богушеви(ч)
Ивани(ц)ки(и), а кнзь Дми(т)ръ Козека, а панъ Семенъ Че(р)нчи(ц)ки(и),
па(н)ъ // Ба(р)тошъ Ви(т)ви(н)ски(и), а панъ Я(н) Кгруше(в)ски(и), де(р)- 100 зв.
жа(в)ца негневицъки(и), ѡ(т) его мл(с)ти пна воеводы виле(н)ско(г)[о], ко-
торы(и) за прозбою моею печати свои приложити рачили к тому моему листу.
Писанъ у Фалимичохъ лета бо(ж)его наро(ж) тисеча пя(т)сотъ шестьдеся(т)
пято(м), мисеца априля, семо(г)[о]на(д)ца(т) днѧ. Ивань Ляхо(в)ски(и).

14. Дарчий запис Івана Семеновича Ляховського його жінці Галені.

Акт від 12 січня 1570, № 50,1.
Випис з книг гродських від 18 квітня 1565.

Я, Иванъ Семенови(ч) Ляховъски(и), земени(н) г(с)дрьски(и) повету 100 зв.
Володимеръского, вы(з)наваамъ тымъ моимъ листомъ, ижъ што з мл(с)ти
проти(в)ку ма(л)жонъки свое(и) пне(и) Галене з Кграева Ляхо(в)ско(и),
дознавши ее пово(л)ность и ху(т) ма(л)же(н)скую, з учти въ дому и выхо-
ва(н)я дарую и записую пне(и) ма(л)жонъце мое(и) рухомые речы по животе
свое(м) яко золото, сребро, перла, кле(и)ноты и шаты, стадо конъное, бы(д)ло
и ве(с) добытокъ домовы(и), што тепе(р) маю, и, дасть бо(г), з малжонкою
своею бо(л)шо(и) придобудемъ, што тыхъ вси(х) рече(и) при ма(л)жонце
мое(и) зоставати мае(т). Уже ѡна (и) во(л)на буде(т) в томъ дарова(н)емъ
ѡ(т) мене шафовати и ку налепшому пожи(т)кови своему ѡборочати, яко
ся е(и) на(и)лепе(и) подоба(ти) буде(т). А яко дети(и), естли ихъ на(м) панъ
богъ узы(ч)ати рачи(т), такъ пото(м)кове, бра(т)я, кревные и приятели мои
не маю(т) в томъ ма(л)жо(н)ки мое(и) мило(и) затру(д)няти, што я проти(в)ко
не(и) с хути з мл(с)ти свое(и) ѡную дарую и записую на вечные и потомъные
часы, яко жъ я, хотя(чи) тое мо(ц)но зде(р)жати, до запису г(с)дрьско(г)[о]
Володиме(р)ско(г)[о] ехал-о(м) и тую волю того запису свое(г)[о] неприму-
ше(н)я [...] дного, ѡ(д)но з добро(и) воли свое(и) до кни(г) замъ // ковыхъ 101
записати каза(л), хотечи, абы тое зостало при моцы на вечные и потомъ-
ные часы. А для лепъшо(г)[о] сведо(м)я е(ст) мо(и) листь з вла(с)ною пе-
ча(т)ю и с по(д)писа(н)емъ руки свое(и) ма(л)жонце свое пане(и) Галене
з Кграева Ляхо(в)ско(и) даю. При томъ были и того добре сведоми его м(л)
панъ Ла(в)ри(н) Богушеви(ч) Ивани(ц)ки(и), а кнзь Дмитръ Козека, а па(н)
Семе(н) Че(р)нчи(ц)ки(и), а панъ Ба(р)тошъ Ви(т)ви(н)ски(и), а па(н) Янъ

Кгрушевъски(и), дє(р)жавца нєгнєви(ц)ки(и) ѡ(т) єго м(л) пна воєводы вили(н)ско(г)[о], которыє на про(з)бу мою пєча(т)и свои приложи(ли) к тому моєму листу. Писа(н) у Фалимичахъ лє(т) бо(ж) наро(ж) тисєча пя(т)со(т) шєстьдєсят пятого, м(с)ца априля, сємогона(д)ца(т) дня. Иванъ Ляховски(и).

15. Привінковий запис Лавріна Семеновича Оранського на суму грошей на третині маєтку, яку він дарує своїй жінці Марії Черничицькій.

Акт від 9 січня 1567, № 6, 1.

9 Я, Лаври(н) Сємєнови(ч) Ѡра(н)ски(и), чиню я(в)но и вы(з)наваю самъ
на сєбє симъ моимъ листомъ ко(ж)дому, кому бы была потреба ѡ томъ вє-
дати або, чту(чи) сєсъ листъ мо(и), слышати тєпє(р) и на потомъ будучи,
9 зв. и(ж) // нє (з) жадноє намовы або примушє(н)ѧ, алє з осо(б)ли(вои) ласки
милосе(р)дъѧ и справы бо(ж)скоє а по(з)волє(н)ѧ єго мл(с)ти пна ѡ(т)ца моє-
го пна Сємєна Григо(р)євича Ѡра(н)ского, вєдаючи ѧ ѡ добро(и) справє
мл(с)ти лю(д)ско(и) и цно(т)ливомъ захова(н)ю єго мл(с)ти пна Сємєна Лас-
ковича Че(р)нъчицкого и вживаю(чи) собє та(к) єго мл(с)ти самого, яко и
приятєлє(и) пови(н)ны(х) дому єго мл(с)ти с правоє мысли а ѡхоты своєє,
хотєчи мєти, абых сєбє в мило(ст), повинность и приязнь вєчистую пна
Чє(р)нъчицкого завєлъ, яко(ж) з властноє мысли и ѡхоты своєє за по(з)во-
лє(н)ємъ єго мл(с)ти пна ѡ(т)ца своєго, доради(в)шисѧ приятєлє(и) свои(х),
сполє(ч)нє зъ єго мл(с)тью пномъ ѡ(т)цємъ своимъ и и(н)шими приятє(л)ми
своими приєха(в)ши в домъ єго мл(с)ти пна Сємєна Ласковича Чє(р)нъчиц-
кого, нашо(л) и проси(л) єсми єго абы во(д)лє звыклости и доброє славы
своєє п(н)у ѡ(т)цу моєму и мнє самому сприя(з)ливє сѧ показа(л), а мнє
ку собє пово(л)нє в мл(с)ть и приязнь вєчистую взѧлъ, што єго мл(с)тъ па(н)
Сємєнъ Чє(р)нъчицки(и), нє мнє(и) в сєбє уваживши и принємши насъ
вдѧ(ч)нє до дому своєго з волєю и справою бо(з)скою, на то позволи(л) и за
нашимъ вла(ст)ны(м) прошє(н)ємъ и причинами приятєлє(и) наши(х) до(ч)ку
свою па(н)ну Ма(р)ю за мєнє в ста(д)ло свєтоє ма(л)жє(н)скоє далъ. За ко-
торою па(н)ною, до(ч)кою своєю па(н)ною Ма(р)єю, з ласки и да(н)ѧ та(к)
єго мл(с)ти самого, яко и ма(л)жо(н)ки єго датку вз ѧлъ єсми досы(т) нємало,
то єсть готовы(х) гршє(и) злота, срє(б)ра, перєлъ, шатъ, конє(и), бы(д)ла,
10 платъѧ бєлого // и и(н)ши(х) рєчє(и) та(к) много, яко чотыриста ко(п) грѱє(и)
лито(в)скоє монєты. Которы(и) дато(к) ѡзємши, я з дому пна Чє(р)нъчицко-
го до ру(к) свои(х) в домъ та(к) сво(и), яко и пна ѡ(т)ца своєго, внєсъ, и кгды
(ж) сѧ за ласкою а справою бо(з)кою то всє статєчнє ско(н)чило, и бачєчи
нє мнє(и)шую мл(с)ть, ласку и добродє(и)ство єго мл(с)ти пна Сємєна Чє(р)-
нъчицкого, котороє ѡ(н) па(н)у ѡ(т)цу моєму и мнє показа(л), маючи тє(ж)
мл(с)ть и ѡхотную скло(н)ность ку єго мл(с)ти за вла(ст)ною ху(т)ю и по-
зволє(н)ємъ пна ѡ(т)ца моєго, уважаючи добродє(и)ство цтѧ своєго пна
Сємєна Чє(р)нъчи(ц)ко(г)[о] а милуючи ма(л)жє(н)ку свою, до(ч)ку єго
мл(с)ти пнюю Ма(р)ю, хотєчи з сєбє пово(л)ность показати во(д)лє ѡбычаю
пови(н)ного и звыклости ншоє посполитоє в то(м) сѧ заховати, даю, дарую
и си(м) листомъ моимъ записую, за вла(ст)нымъ по(з)волє(н)ємъ и волєю
пна ѡ(т)ца моєго пна Сємєна Ѡра(н)ского, ма(л)же(н)цы моє(и) пнє(и) Ма-

(р)и за ωны(и) дато(к) и внєсє(н)є, котороє я з дому ω(т)ца єє за нєю взѧ(л)
на (и)мє(н)ю своємъ вла(ст)номъ ω(т)чизномъ и набытомъ Ѡранє(х), Ла(з)ко-
ви и Линє(в)цє, на третє(и) части вла(ст)ноє части своєє, чотыриста копъ
гршє(и) мониты и ли(ч)бы лито(в)скоє, личєли по дєсѧти пнзє(и) бєлы(х)
в грошъ. В которо(и) сумє в чотырє(х)сотъ копъ гршє(и) лито(в)ски(х) маєть
ма(л)жє(н)ка моѧ пни Ма(р)ѧ третюю часть во (в)си(х) имє(н)я(х) мои(х)
та(к) ω(т)чи(з)ны(х), яко и набыты(х), з дворы, с по(л)ми и сєножа(т)ми,
з лю(д)ми и (з) ихъ дворищами, зє(м)лѧми па(ш)ными и бо(р)тными и со всимъ
тымъ, што к оно(и) части третє(и) приналєжить та(к) тєпє(р), за живота мо-
єго, яко и по животє моємъ, к рука(м) // своимъ дє(р)жати и того вжи- 10 зв.
ва(ти) яко вла(ст)ности своєє. А па(н) ωтєцъ мо(и) и я самъ при животє
своємъ, пото(м)ки и бли(з)кие нши по животє ншо(м), не ω(т)да(в)ши тоє
сумы пнзє(и) чотырє(х)сотъ ко(п) гршє(и) лито(в)ски(х) в тую третюю часть
вы (и)мє(н)я(х) нши(х) Ѡра(н)є(х)⟨,⟩ Ла(з)кова и Линє(в)ца ничи(м) сѧ
вступовати з моцы и вла(д)ности єє вы(и)мовати и никотороє кри(в)ды на
томъ є(и) дєлати нє маємъ. И во(л)на будє(т) ма(л)жо(н)ка моѧ пни Ма(р)ѧ
та(к) за живота своєго, яко и по животє своємъ ωную суму пнзє(и) чоты(ри)-
ста копъ гршє(и) за по(з)волє(н)ємъ пна ω(т)ца моєго и мои(м) є(и) записа-
ную к рукамъ своимъ сама дє(р)жати и єє вживати або кому хотѧ ω(т)дати,
дарова(ти) и записати, кгдє-ко(л)вє(к) ωбє(р)нути яко властность свою. А
мы сами, пото(м)ки и бли(з)киє нши, є(и) то(г)[о] заборонѧти и на жа(д)но(и)
шкодє и пєрєказє быти не маємъ. И на то ѧ с позволє(н)ємъ и властною во-
лєю пна ω(т)ца моєго ма(л)жо(н)цє своє(и) до(ч)цы пна Сємєна Чє(р)нчиц-
кого даю сє(с) мо(и) листъ по(д) пєча(т)ю моєю с по(д)пи(с)ю властноє руки
моєє. А при томъ бы(ли) и то(г)[о] добрє вѧдоми приятєли нши и(х) мл(с)ть
панъ Василє(и) Гулєвича, по(д)старости(и) володимє(р)ски(и), пнъ Фєдо(р)
Солта(н), писа(р) зємъски(и) повєту Володимє(р)ского, пнъ Иванъ Пєтро-
вичъ Калусо(в)ски(и) а па(н) Василє(и) Дрыви(н)ски(и), которы(х) єсмо
с пномъ ω(т)цємъ своимъ просили, жєбы и(х) мл(с)ть за про(з)бами ншими
пєчати свои приложити рачи(ли). И(х) мл(с)ть за про(з)бою ншою то вчи-
нили и пєчати своє // приложи(ти) рачи(ли) к сєму ншму листу, яко ж ѧ 11
то вдєла(в)ши ωстатє(ч)нє постанови(в)ши длѧ лє(п)шого умоцънє(н)ѧ и
вѧдомости лю(д)скоє враду зємскому и кгро(д)скому тую вла(ст)ную волю
и позволє(н)є ω(т)ца моєго и своє вызна(л), ωповєда(л) и до кнгъ записати
далъ. Писанъ в Чє(р)нъчичо(х) лѣта бо(ж)єго нарожє(н)ѧ тисѧча пѧ(т)со(т)
шє(ст)дєсѧтъ шєстого, м(с)ца маѧ, второго днѧ.

16. Підтвердження Семена Григоровича Оранського, що його син Лаврін записав своїй жінці Марії Черчицькій суму грошей на третині маєтків, одержаних від батька.

Акт від 9 січня 1569, № 4, 1.

Я, Сємє(н) Григо(р)єви(ч) Ѡра(н)ски(и), чиню я(в)но и вы(з)наваю тымъ 6 зв.
моимъ листомъ⟨,⟩ ко(ж)дому, кому бы была потрєба ω томъ вєдати або,
чтучи сєсъ листъ мо(и), слышати тєпє(р) и на потомъ будучи, и(ж) нє (з)
жа(д)ноє намовы або примушє(н)я алє з осо(б)ливоє ласки, милосє(р)дъя
и справы бо(з)скоє вєдаючи я ω добро(и) справє мл(с)ти лю(д)ско(и) и цно(т)-

ливомъ захова(н)ю єго мл(с)ти пна Сємєна Ласковича Чє(р)нчицкого и
вживаю(чи) собє та(к) єго самого, яко и приятєлє(и), пови(н)ны(х) дому єго, с
правоє мысли а ѡхоты своєє хотєчи мєти, абы(х) самъ сєбє и сына своєго Ла(в)-
рина в мило(с)т а пови(н)ность и приязнь вє(ч)ную пна Чє(р)нъчи(ц)ко(го)
завє(л), яко(ж) з ула(ст)ноє мысли и ѡхоты своєє дорадивши(с) приятєлє(и)
свои(х), ѡзємши сына своєго Ла(в)рина и и(н)ши(х) приятєлє(и) свои(х),
приєха(в)ши в до(м) єго мл(с)ти єго мл(с)ти (!) пна Сємєна Ласковича Чє(р)-
7 нъчицкого, нашо(л) и просилъ єсми єго, абы во(д)лє // [...] сти и до(б)роє
славы своєє мнѣ самому и сыну моєму сприязливє сѧ показа(л) а сына моєго
ку собє в мило(ст) и прия(з)нь нєчистую взѧ(л), што єго мл(с)ть па(н) Сє-
мєнъ Чє(р)нъчи(ц)ки(и), нє мнє(и) у сєбє уважи(в)ши и принє(з)ши (!) на(с)
вдѧ(ч)нє додому своєго з воли и справою бо(ж)скою, на то позволи(л) и за
нашимъ вла(ст)нымъ прошє(н)ємъ и причинами приятєлє(и) нши(х) до(ч)ку
па(н)ну Маръю за сына моєго в ста(д)ло свєтоє ма(л)жє(н)ское далъ, за ко-
торою па(н)ною до(ч)кою пна Чє(р)нъчицкого сы(н) мо(и) Ла(в)ри(н) з ласки
и дан(ѧ)та(к) єго самого, яко и пнєє ма(л)жє(н)ки єго мл(с)ти да(т)ку взѧ(л)
досы(т) нємало, то єсть готовы(х) гршє(и), золота, срєбра, пєрєлъ, шатъ,
конє(и), бы(д)ла, пла(т)я бєлого и и(н)ши(х) рєчє(и) та(к) много, яко чоты-
риста копъ гршє(и) лито(в)скоє мониты, которы(и) дато(к) сы(н) мо(и)
ѡзємъши, з дому пна Чє(р)нъчицкого до ру(к) свои(х) в домъ такъ мо(и)
яко и сво(и) внєсъ, и кгды (ж) сѧ за ласкою а справою бо(з)скою то всє ста-
тє(ч)нє ско(н)чило, ѡбачєчи нє мнє(и)шую мл(с)ть, ласку и добродє(и)ство
єго мл(с)ти пна Сємєна Чє(р)нчи(ц)кого, котороє ѡ(н) мнѣ и сыну моєму
показа(л), маючи тє(ж) мл(с)ть и ѡхо(т)ную скло(н)ность ку єго мл(с)ти,
намови(л) єсми сына своє(г)[о] Ла(в)рина, абы ѡ(н), уваживши добродє(и)-
ство цтѧ своєго пна Сємєна Чє(р)нъчицкого а милую(чи) ма(л)жє(н)ку свою
до(ч)ку єго мл(с)ти пнюю Ма(р)ю, пови(н)ность а сєбє показа(л) во(д)лє
ѡбычаю пови(н)ного и звыкло(сти) ншоє посполитоє, ма(л)жє(н)ку свою
7 зв. сумою пнзє(и) дарова(л) и на имє(н)ю моємъ и своємъ властно(м) // ѡ(т)-
чи(з)номъ записа(л), в чомъ я самъ буду(чи) до[...] причи(н)цою сыну своє-
му Лаврину волность и до(з)волє(н)є да(л) и суму пнзє(и) чтыриста копъ
гршє(и) на имє(н)ю своємъ влостномъ ѡ(т)чи(з)номъ Ѡранє(х), Ла(з)ковє
в повєтє Володимє(р)скомъ и Линєвцы на трєтє(и) части записа(ти) допус-
ти(л). А та(к) сы(н) мо(и) Ла(в)ри(н), за вла(ст)ною волєю и дозволє(н)ємъ
моимъ, показуючи з сєбє па(н)у Сємєну Чє(р)нъчи(ц)кому пово(л)ность
вєчистую, а ма(л)жє(н)цє своє(и) мл(с)ть пови(н)ную, з милости своєє, кото-
рую понємаєть за тую суму пнзє(и), которую сы(н) мо(и) в дому пна Чє(р)нъ-
чицкого взѧлъ, да(л), дарова(л) и ѡсобливы(м) листомъ своимъ записалъ
ма(л)жє(н)цє своє(и) до(ч)цы пна Сємєна Чє(р)нъчи(ц)кого пнє(и) Ма(р)и
на имє(н)и моємъ и своємъ властномъ ѡ(т)чи(з)но(м) Ѡранє(х), Ла(з)ковє
и Линє(в)цє, на трєтє(и) части, вло(ст)ноє части своєє, чтыриста копъ гршє(и)
монєты и ли(ч)бы лито(в)скоє, личачи по дєсѧти пнзє(и) в гро(ш). В кото-
ро(и) сумє чотырє(х)сотъ копахъ гршє(и) лито(в)ски(х) маєтъ ма(л)жо(н)ка
сына моєго нєвєстка моя пни Ма(р)ѧ трєтюю часть во вси(х) имє(н)я(х)
нши(х) такъ ѡ(т)чи(з)ны(х), яко и набыты(х) з дворы, с по(л)ми и сєножа(т)-
ми, з лю(д)ми и (з) и(х) дворищами, и (з) зємлѧми па(ш)ными и бо(р)тны(ми),
и зо всимъ ты(м), што к оно(и) трєтє(и) части приналєжи(т), такъ тєпє(р),
8 за живота ншого, яко и на потомъ по животє ншомъ к рука(м) свои(м) //

[...] мъ де(р)жати и того вживати яко вла(ст)ности своее. А я самъ, сы(н) мо(и), ма(л)жено(к) ее, при животе свое(м) и по животе ншомъ, пото(м)ки и бли(з)ки (!) наши, не ѡ(т)да(в)ши тое сумы пнзе(и) чтыре(х)сотъ копъ грше(и) лито(в)ски(х) в тую третюю ча(ст) вы(и)ме(н)я(х) нши(х) Ѡране(х), Ла(з)кова и Линев(ц)е ничи(м) сѧ вступова(ти) з моцы и вла(д)ности ее вы(и)мова(ти) и никоторое кривды на томъ е(и) делати не мае(м). И во(л)на буде(т) ма(л)жо(н)ка сына моего, неве(ст)ка моѧ пни Марья та(к) за живота своего, яко и по животе свое(м) ѡную суму пнзе(и) чтыриста ко(п) грше(и) за по(з)воле(н)е(м) моимъ, ѡ(т) сына моего е(и) записаную, к рукамъ своимъ сама де(р)жати и ее вживати або кому хотѧ ѡ(т)дати, дарова(ти), записати, кгде-ко(л)ве ѡбе(р)нути яко властность свою. А мы сами, пото(м)ки и бли(з)кие ншие того е(и) заборонѧ(ти) и на жа(д)но(и) шкоде и перекаве быти не маемъ. И на то я даю пна Семена Ла(с)ковича Че(р)нъчи(ц)кого, пне(и) Ма(р)и сесь мо(и) листъ по(д) моею печа(т)ю и (з) вла(ст)ною по(д)пи(с)ю руки моее. А при томъ были и того добре вѧдоми пнове прияте(ли) нши и(х) мл(с)ть па(н) Василе(и) Федорови(ч) Гулевича, по(д)старости(и) володиме(р)ски(и), пнъ Федо(р) Солта(н), писа(р) зе(м)ски(и) повету Володи)ме(р)ского, пнъ Ива(н) Петровичъ Калусо(в)ски(и) а пнъ Василе(и) Дрыви(н)ски(и), которы(х) есмо просили, жебы и(х) мл(с)ть // за про(з)бами нши печа(ти) свои приложити рачили. И(х) мл(с)ть за про(з)бою нѣею то вчинили и печати свои приложили к сему ншому листу. Якож я то вделя(в)ши и стате(ч)не постанови(в)ши длѧ ле(п)шого вмоцова(н)ѧ и вѧдомо(сти) лю(д)ское врѧду зе(м)скому и кгро(д)скому тую вла(ст)ную волю, позволе(н)е и запи(с) сво(и) и сына своего вызна(л) и ѡповеда(л) и до кн(г)ъ записати далъ. Писа(н) в Че(р)нъчичо(х) лета бо(ж)его нароже(н)ѧ тисѧ(ча) пѧ(т)сотъ шесть(де)ся(т) ше(с)то(г)[о], м(с)ца маѧ, второго днѧ. 8 зв.

17. Дарчий запис Івана Семеновича Ляховського, даний його дружині Галені на суму грошей на третині маєтків у Ляхові і Щенютині.

Акт від 12 січня 1570, № 51, 1.
Випис з книг гродських від 13 червня 1566.

Я, Ива(н) Семенови(ч) Ляхо(в)ски(и), даю ведати и вызнава(м) са(м) на себе си(м) листо(м) мои(м), и(ж), узнавъши есми се(р)де(ч)ную мл(ст) и великую скло(н)но(ст)ку собе ма(л)жо(н)ки мое(и) мило(и) пане(и) [1] Галены з Кграева Ляхо(в)ское, з добро(и) во(ли) и мило(с)ти свое(и) даю, и дарую, и записую ее мл. ма(л)жо(н)це свое(и) мило(и) пане(и) Галене на именя(х) мои(х) — на Ляхове [2] и Щенютине — се(м)со(т) ко(п) гроше(и) ли(ч)бы литвское, кро(м) вена, которое есми пне ма(л)жо(н)це мое(и) ѡсобливы(м) листо(м) мои(м) описа(л) и добре ѡ(б)варова(л), где ѡна, будучи споле(ч)не зо (м)ною, на ты(х) именя(х) мои(х), выше(и) поменены(х), во всехъ пожи(т)ко(х), чы(м)-ко(л)ве(к) [3] поменены буду(т), ужива(ти) маемо. А если бо(г) сотворите(л) на мене пе(р)ве(и) ча(с) смер(т)ны(и) допусти(ти) рачы(л) и з сего света [4] зы(и)ти бы(х) ме(л), то(г)ды жона моя пни Галена на (в)се(м) име(н)ю мое(м) Ляхове и Щенютине ме(ш)ка(ти) и вжива(ти) мае(т) до живота своего зо (в)сими пожи(т)ками того име(н)я, и нихто з 103

бли(з)ки(х), бра(т)и и пото(м)ковъ мои(х) єє руши(ти) с ты(х) имєнє(и) и до права єє позыва(ти) нє маю(т) по(д) заклядо(м) на г(с)дря [5] к(р) [6] млстъ пя(т)стами копами [7] грошє(и), а на замо(к) г(с)дрски(и) Володимє(р)ски(и) на(в)ря(д) та(к) жє пя(т)со(т) [8] копъ грошє(и). А єє м(л) панє [9] [со]вито(ст) и всє [10] шкоды и наклады, што бы [11] собє мєни(ла) бы(ти), кро(м) присяги [12], на приречє(н)я слова єє [14] м(с)ти ѡправи(ти), а то вши(ст)ко заплати(в)ши, прє(т) ся [15] то(т) запи(с) мо(и) при моцы[...]вую [16] у ко(ж)дого права. А єсли бы тє(ж) бо(г) сотворитє(л) на ма(л)жонку мою напєрє(д) смєр(т)ны(и) ча(с) спусти(ти) рачы(л) [17], то(г)ды та[...] [18] сє(м)со(т) ко(п) грошє(и) на (и)мє(н)я(х) мои(х), вышє(и) ѡписаны(х), п[...] [19] зостати має(т) во(л)на. А кгды бо(г) сотворитє(л) з ласки [...] [20] своєго свєтого мнє з ма(л)жо(н)кою моєю
103 зв. пото(м)ст[во] [21] // рачы(т), ма(л)жо(н)ка моя которому налєпє(и) з дєтє(и) нши(х) тую суму пнзє(и) ѡписати и даровати во(л)на будє(т). А кгды бы є(и) вшисцы [22] дети нши, илє и(х) бо(г) да(ст) на(м), угожати и услугова(ти) ма(т)цє своє(и) нє умє(ли) и проти(в)ни бы(ли), тогъды є(и) во(л)но будє(т) кому хотячи, тому ѡную сє(м)со(т) ко(п) грошє(и) ѡ(т)писа(ти) и ѡ(т) дєтє(и) непослу(ш)ны(х) ѡ(т)дали(ти). А єсли бы(х) пото(м)ства з ма(л)жо(н)кою моєю нє мє(л), тогды ѡна по моє(м) и по своє(м) животє тую суму пнзє(и) сє(м)сотъ ко(п) грошє(и), кому хотячи [23], ѡ(т)писа(ти) во(л)но є(и) будє(т), яко(ж) єсми тоє моє дарованє жонє моє(и) на (в)рядє зє(м)ско(м) володимє(р)ско(м) ѡповєда(л) и до кни(г) зє(м)ски(х) записа(ти) да(л). И на то ма(л)жо(н)цє моє(и) мило(и) панє(и) Галєнє з Кграєва Ляхо(в)ско(и) [24] даю сє(с) мо(и) ли(ст) по(д) пєча(т)ю моєю и по(д) пєча(т)ми и(х) м(с)ти вє(л)можны(х) [25] пано(в) пна Миха(и)ла Ти(х)новича Кози(н)ского, ка(ш)таляна [26] лу(ц)кого, городничого володимє(р)ского, пна Григо(р)я Воловича, старосты мстибго(в)ского и мє(л)ни(ц)кого, пна Пєтра Бо(г)данови(ч)а Загоро(в)ско(го), ма(р)ша(л)ка г(с)дпского [27], князя [28] Януша и князя [28] Алє(к)са(н)дра Алє(к)са(н)дровичо(в) Збара(з)кихъ [29] и Пори(ц)кихъ [30], пна Бо(г)дана Ко(с)тю(ш)ковича Хобо(л)товъского, су(д)и повєту Володимє(р)ского, пна Ба(р)тоша Ви(т)ви(н)ского, пна Па(в)ла Шпако(в)ского, пна Сємєна Чєр(н)чи(ц)кого, гдє и(х) м(л) за чоло(м) би(т)є(м) мои(м) пєчати своє к сєму листу моєму плиложи(ти) [31] (!) рачи(ли). Пса(н) у Фалимичо(х) по(д) лє(т) бо(ж) [32] наро(ж) [33] тисяча пя(т)со(т) шє(ст)дєся(т) [34] шостого, м(с)ца [35] июня [36], дєсятого [37] дня. Ива(н) Ляхо(в)ски(и) [38] руку вла(с)ну. Иван Ляхо(в)ски(и).

В гродській книзі № 923: [1] У па(н)иы; [2] ЛѦховє; [3] чим-ко(л)вє(к); [4] свѣта; [5] г(с)дрѦ; [6] королѦ; [7] ко(п); [8] пѦ(т)со(т); [9] є(и) м(л)сти панє(и) Галєнє; [10] всє; [11] которыє в; [12] присѦги; [13] приречє(н)є; [14] є(и); [15] сѦ; [16] зоста(в)ую; [17] рачи(л); [18] та(м); [19] при мнє; [20] и мл(с)дъя; [21] пото(м)ст[во] да(т); [22] вши(ст)ци; [23] хотєчи; [24] ЛѦхо(в)ско(и); [25] ви(л)можны(х); [26] ка(ш)талѦна; [27] господа(р)ского; [28] кизѦ; [29] Збара(ж)скихъ; [30] Поры(ц)кихъ; [31] приложити; [32] бо(ж)єго; [33] наро(ж)єния, [34] шє(ст)дєсѦ(т); [35] м(с)ца; [36] июнѦ; [37] дєсѦтого; [38] ЛѦхо(в)ски(и).

18. Продажний запис Фалелія Льовича Марковського на ділянку землі, яку він продає Богданові Костюшковичу Хоболтовському.

Акт від 16 січня 1577, № 190, 3.
Випис з книг гродських від 13 вересня 1566.

Я, Фалєли(и) Лвови(ч) Ма(р)ковски(и), вы(з)наваю ты(м) мои(м) ли(с)- 206 зв.
то(м) ко(ж)дому, кому бы была потрєба то(г)о вѣдати або, чтучи єго, слыша-
ти, вси(м) нынєшни(м) и на пото(м) // будучи(м), и(ж) прода(л) єсми пля(ц) 207
сво(и) в мє(с)тє Володимє(р)ско(м) на пєрє(д)мє(ст) и Засмо(л)ок проти(в)ку
дому пно(в) Кисєлє(в) и проти(в)ку дому Гораина попа, по(д)лє ѡгорода Ти-
вунова а по(д)лє дворища Шаповалова, лежачи(и) зо вси(м) на (в)сє, яко сє
то(т) пля(ц) в собѣ маε(т), єго м(л) па(н)у Бо(г)дану Костюшковичу Хобо(л)-
товскому, су(д)и зє(м)скому повѣту Воло(ди)мє(р)ского за суму пнзє(и) за
два(д)ца(т) ко(п) грошє(и) личбы ли(тв)скоє вѣчно и навє(ки) нєпорушно
єго м(л) само(му), жонє, дѣтє(м) и пото(м)ко(м) єго мл(сти). Маε(т) єго м(л)
са(м), жона, дѣти и пото(м)ки єго мл(сти) то(т) пля(ц) зо вси(м) на (в)сє,
яко ся в собє маεть, вєчны(ми) часы на сєбє дє(р)жа(ти) и вжива(ти) и на
нє(мъ) сѧ будова(ти). А я са(м), жона, дѣти и вси пото(м)ки мои вжє ѡ то
вє(ч)нє мо(л)чати маε(м). И на то єсми єго мл(сти) да(л) сє(с) мо(и) вы(з)на-
ны(и) ли(ст) з моєю печа(т)ю и (с) по(д)писо(м) вла(ст)ноє руки моєє. А при
то(м) бы(ли) и того добрє свєдоми и за ѡчєвистою устною про(з)бою моєю
пєча(ти) свои к сє(му) моєму вы(з)наному ли(ст)у приложи(ти) рачи(ли) и(х)
м(л) пновє а приятєли мои па(н) Во(л)чко Якимови(ч) Жаско(в)ски(и), па(н)
Василє(и) Мєлє(ш)ко Микули(ц)ки(и), а па(н) А(н)дрє(и) Ти(х)нови(ч) Ки-
сє(л) Дорогини(ц)ки(и). Писа(н) у Володимєри лѣта божє(г)[о] нарожє(н)я
тисєча пя(т)со(т) шє(ст)дєсѧ(т) шо(с)того, м(с)ца сє(н)тєбра, трєтєгона(д)-
ца(т) дня. Фалєли(и) Лвови(ч) ма(р)ко(в)ски(и), вла(ст)наѧ рука.

19. Віновий запис Марії Олехновни Борзобогатого.

Акт від 13 жовтня 1569, № 34, 1.

Я, Алє(к)са(н)дровая Лєсотиная Ма(р)я Ѡлє(х)но(в)на Бо(р)зобогато- 62
(г)[о] Красє(н)ско(г)[о], вы(з)наваю сама на сєбє симъ мои(м) листо(м) ка(ж)-
дому, хто бы хотє(л) сєго листу моє(г)[о] вєдати або, чтучи єго, слыша(ти),
што (ж) котороє внєсє(н)є своє принє(с) в до(м) мо(и) ма(л)жоно(к) мо(и)
панъ Алєкъса(н)дро Лєсота такъ готовыми гро(ш)ми, якъ золото(м), сєрєб-
ро(м) и и(н)шими рє(ч)ми и до(л)ги ма(л)жонька моє(г)[о] пє(р)шо(г)[о]
нєбо(ж)чика пна Ивана Сєнюты и мои своими вла(с)ными гро(ш)ми плати(л),
такъ тє(ж) всякиє по(т)рєбы домовыє накладо(м) и коштомъ свои(м) ѡправо-
ва(л) и ѡправує(т) и в мє(ш)ка(н)ю ма(л)жо(н)ско(м) мл(с)ть и ласку ма(л)-
жонъскую противко мєнє показывалъ и показывати нє пєрєставаε(т).
А та(к) я, бачєчы накла(д) ко(ш)тъ в ты(х) рєчахъ пє(р)вопомєнєны(х) нє-
малы(и) и к тому знаю(чи) ласку мл(с)ть єго ма(л)жєнъскую ку собє, а нє
маючи чи(м) инъши(м) єму, ма(л)жо(н)ку своєму, то(г)[о] нагороди(т) за ѡныє
наклады и коштъ єго, такъ тє(ж) з милости моєє ма(л)жє(н)скоє, // даю, 62 зв.
дарую и си(м) листо(м) мои(м) єму, ма(л)жо(н)ку моєму, па(н)у Алє(к)санъ-

дру Лєсотє, записую ѡправу моєму вєио(в)ную, которую маю ѡ(т) ма(л)-
жонъка моє(г)[о] пє(р)шо(г)[о] нєбо(ж)чика пна Ивана Сєнюты, то єсть
тися(ч)у ко(п) грошє(и) личбы и монеты лито(в)скоє, личачы ко(ж)ды(и)
грошъ по дєся(ти) пнзє(и) бєлы(х) ѡ(д)но (ж) на то(т) ча(с) то(г)[о] листу за-
пи(с)но(г)[о] ѡправы своєє в сєбє нє маю, иж-є(м) дала з ы(н)шими многими
рє(ч)ми ку бє(з)пєчнє(и)шому захова(н)ю бра(т)и моєє па(н)у Ива(н)у а
па(н)у Стєпа(н)у и па(н)у И(л)яшу Ѡлє(х)новичо(м) Бо(р)зобогаты(м) Кра-
сє(н)ски(м), которы(и) жъ ли(ст) записны(и) ѡправу свою, ничо(г)[о] нє
мє(ш)каю(чи), у бра(т)и моє(и) ѡтыы(с)кати и єму, ма(л)жо(н)ку моєму,
ѡ(т)дати и знову и(н)ши(м) записо(м) мои(м), сєго тєпєрє(ш)нєго ничы(м)
нє нарушаючи и єго нє ѡ(т)ступуючы, по(т)вє(р)дити и мєновитє тую суму,
которая єсть на листєхъ малъжо(н)ка моє(г)[о] пє(р)шо(г)[о], нєбо(ж)чика
пна Ивана Сєнюты, ѡписана, ѡписати и до кни(г) врядо(вы)хъ вызнати и
дати записати маю тымъ право(м) и мо(ц)ю, яко на ѡно(м) листє моє(м)
вєно(в)но(м) ѡписано єсть. И на то єсми ма(л)жо(н)ку моєму па(н)у Алє(к)-
са(н)дру Лєсотє дала сє(с) мо(и) вызнаны(и) лист з моєю пєча(т)ю. При то(м)
63 были и того добрє свєдоми и пєчати // свои за про(з)бою моєю къ сєму лис-
ту моєму приложи(ли) и(х) мл(с)тъ Прохо(р) Во(л)чькови(ч) Жа(с)ков-
ски(и), суди(н) володимє(р)ски(и), а кнзь Дми(т)ръ Анъдрєєви(ч) Козєка,
а па(н) Василє(и) Ѡлє(х)новичъ Мєлє(ш)ко Микули(ц)ки(и), а па(н)
Сємє(н) Ласкови(ч) Чє(рн)чицъки(и). Писанъ у Володимєри лєта бо(ж)
наро(ж)[єн]я тисєча пя(т)со(т) шєстьдєся(т) шосто(г)[о], м(с)ца дєка(б)ра,
ѡсмогона(д)ца(т) дня.

20. Борговий запис Михайла Івановича Курцевича, даний Ярофею Гостському

Акт від 9 січня 1569, № 9, 1.

14 зв. Я, Миха(и)ло Иванови(ч) Ку(р)цєви(ч), ви(з)нава(м) самъ на сєбє си(м)
моимъ ли(с)томъ, што (ж) зоста(л) єсми винє(н) єго мл(с)ти пну Я(р)офєю
Го(ст)скому комѧгу, вдо(л)жъки дєсѧти сажє(н), а вцєлую пяти сажє(н) и
15 ло(к)тѧ(и), а в головє по(л)пѧта са(ж)на збудованую, за ко//торую єсъми
въ єго мл(с)ти супо(л)ную за(п)лату, то є(ст) соро(к) ко(п) грошє(и) лито(в)-
ски(х), взѧ(л). А маю єго мл(с)ти тую комѧгу вси(м) на(к)ладо(м) и ко(ш)-
то(м) своимъ зготови(ти) и збудова(ти) з дєрєва правє до(б)рого и до ру(к)
єго мл(с)ти пну Го(ст)скому або слузє єго мл(с)ти, которому єго мл(с)тъ
ѡ(д) сєбє злєци(т), о(т)да(ти) на рокъ и ча(с) пє(в)ны(и), то єстъ в збо(р)
я(р)маро(к) Володимє(р)ски(и) при(и)дучи(и), которы(и) має(т) быти в ро-
ку бо(ж)ємъ нарожє(н)и тисѧчо(с)но(м) пѧ(т)со(т)но(м) шє(ст)дєсѧ(т) сє-
мо(м). А па(к)ли бы(х) єго мл(с)ти на то(т) ро(к) комѧги, збудованоє до(б)-
роє на бєрєгу Буга в Стилузє, нє пода(л) и за то за (в)сє єг(о) мл(с)ти досы(т)
нє (в)чинилъ, тогъды маю и повинєнъ буду є(г)[о] мл(с)ти бє(з) вського пра-
ва и позыва(н)я ѡ(д)но до(б)роволънє в дє(р)жанє, и (в)жива(н)є, и (в) моцъ
а владъно(с)тъ єго мл(с)ти пода(т) чотырє(х) члвко(в) мои(х) вла(ст)ны(х)
по(д)ворищъны(х) во (и)мєнъи моємъ в Новосє(л)кахъ, коли єго мл(с)ть
ѡ(д)но похочє(т), и котороє сѧ єго мл(с)ти подобати буду(т), з дворищи, с
по(л)ми, з сєножа(т)ми, с платы, доходы и зо въсѧкими пови(н)но(с)тѧми

и(х), ничого на себе не заставуючи. Которы(х) его м(л) в мо(ц) свою взе(м)-
ши, маетъ на себе де(р)жа(т), вживатъ и кому похотѧ в тои суме заставити
до тыхъ часо(в), поко(л) сѧ его мл(с)ти або тому, кому его мл(с)тъ то з ру(к)
свои(х) поступи(т) и за то за (в)се досы(т) его мл(с)ти чинити не ме(л) и (в)
чо(м)-ко(л)векъ противенъ былъ, то(г)ды вине(н) буду за(к)ладу на (в)рѧдъ
за(м)ку г(с)дрьского Володиме(р)ского соро(к) ко(п) гроше(и) литовъски(х),
а пну Гостъскому другую соро(к) копъ гроше(и) запълатити и (в)си на-
кълады и шъкоды на (с)лово его мл(с)ти ѡ(т)ложи(т), не (з)бранѧючи сѧ
в то(м) жадъными причинами та(к) пра(в)ными, яко и непъра(в)ными, што
ко(ж)ды(и) врѧ(д) на мене за пе(р)въшими по(з)вы бе(з) всѧкое лито(с)ти
всказа(ти) и ѡ(т)праву его мл(с)ть на мене вчинити маетъ, бо-(м) вже былъ
ѡ(т) его мл(с)ти ѡ тую комѧгу по(з)вы по(з)ва(н), и за то-(м) его мл(с)ти в
право не (в)ступаючи, проси(л) и една(л) и тотъ увесъ ѡбовѧзо(к) // на се- 15 зв.
бе до(б)рово(л)не при(и)мую и хотечи то все на себе теръпливе поне(с)ти.
А е(с)тли бъ па(н) богъ в то(м) часе допу(с)ти(л) на мене ча(с) сме(р)тъны(и),
то(г)ды жона моя и дети мои пови(н)ни буду(т) его мл(с)ти за то за (в)се досы(т)
чинити во(д)ле ѡписа(н)я и ѡбовѧ(з)ку сего моего ли(с)ту, которы(и) есми
его мл(с)ти на то да(л) по(д) вла(ст)ною моею печатью. При то(м) были и
того до(б)ре сведоми и печати свое за про(з)бою моею к сему моему листу
приложили и(х) мл(с)тъ па(н) Яки(м) Васи(л)еви(ч), на то(т) ча(с) будучи(и)
на ме(ст)цю его мл(с)ти пна Васи(л)я Гулевича, во(и)ского и подъстаро(с)-
тего володиме(р)ского, а па(н) Василе(и) Ва(н)кеви(ч) Ве(р)бъски(и). Писа(н)
у Володимери року ше(ст)десѧ(т) семого, ге(н)варѧ, девѧтого днѧ.

*21. Привінковий запис Богдана Костюшковича Хоболтовського
його жінці Олені Тимофіївні Кисілівні
на суму грошей на третині маєтку.*

Акт від 23 січня 1967, № 20, 1.

27 Я, Бо(г)да(н) Костюшкови(ч) Хобо(л)то(в)ски(и), су(д)я зе(м)ски(и) по-
вету Володиме(р)ского, вы(з)наваю си(м) мои(м) листо(м) ко(ж)дому, ко(му)
буде(т) по(т)реба того ведати або, чтучи, слыша(ти), нинешне(м) и на пото(м)
будучи(м), и(ж) што которую суму пнзе(и) сто и ѡ(с)мъдеся(т) ко(п) гро-
ше(и) ли(тв)ско(е) ли(ч)бы ма(л)жо(н)ка моя пни Ѡлена Тимофее(в)на Ки-
селе(в)на ѡправы свое(и) вено(в)но(и) ѡ(т) мужа своего пе(р)вшого пна
Миха(и)ла Якови(ц)кого напроти(в)ку внесе(н)я своего на трети(и) ча(с)ти
име(н)я его въ Яковича(х) е(и) записаную мѣла. Тую суму пнзе(и) на то(и)
трете(и) части име(н)я небо(ж)чика пна Миха(и)ла Якови(ц)кого ма(л)жо(н)-
ка моя пе(р)вомененая Ѡлена мнѣ даровала и записала ли(ст) его запи(с)-
ны(и) вено(в)ны(и), ѡ(т) него на то даны(и), та(к) те(ж) и сво(и) листь вы-
(з)наны(и) по(д) печа(т)ю своею и по(д) сведо(м)емъ и печа(т)ми люде(и) доб-
ры(х) мнѣ то дала, а я напроти(в)ку тое сумы пнзе(и) з милости свое(и)
ма(л)же(н)ско(и) тое сумы пнзе(и) з милости свое(и) ма(л)же(н)ско(и), ба-
чачи ее, ма(л)же(н)ки мое(и) пне(и) Ѡлены, ку собе у мл(с)ти ма(л)же(н)-
ско(и) доброе а (ц)нотливое захова(н)е и (в)пере(д) хотя(чи) ее // во тако- 27 зв.
во(и) же мѣри и мл(с)ти захова(т) и ме(т), на трете(и) части име(н)я моего
ѡ(т)чи(з)ного Хобо(л)то(в)ского суму совитую, то е(ст) триста и ше(ст)десѧ(т)

ко(п) грошє(и) ли(тв)скоє ли(ч)бы, є(и) єсми записа(л) и ли(ст) мо(и) вызнаны(и) на то далъ, ни(ж)ли тыє вси листы яко ѡны(и) запи(с) мужа єє пєръвшого пна Миха(и)ла Якови(ц)кого, такъ тє(ж) єє вла(ст)ны(и) мнє ѡ(т) нєє подаваныє, и тє(ж) мо(и) ли(ст) ма(л)жо(н)цє моє(и) ѡ(т) мєнє на то даны(и), которы(и) ѡна ув осо(б)ливо(и) скрынє своє(и) в захова(н)ю своємъ мѣла, зо (в)сєю має(т)но(ст)ю нашєю и с привилєями и и(н)шими многими листы по(т)рєбными тоє ѡсєни прошлоє в дому нашо(м) в Хобо(л)товє, я(к) до(м) ншъ горє(л), погорє(ли). Котороє погорє(н)є листо(в), привилєє(в) я на (в)рядє за(м)ку г(с)дръско(г)[о] Володимє(р)ского ѡповєда(л) и (в) книги за(м)ковыє записати да(л). На(ш) то(и) выпи(с) с кни(г) в сєбє маю, а и(ж) то(т) ли(ст) мо(и), которы(и) я ма(л)жо(н)цє моє(и) на тую суму пнзє(и) є(и) да(л), згорє(л). Я, утвє(р)жаю(чи) то во(д)лу(г) пє(р)вшого записа(н)я моєго, и тєпє(р) тую суму пнзє(и) триста и шє(ст)дєся(т) ко(п) грошє(и) ли(тв)скоє ли(ч)бы на третє(и) части имє(н)я моєго в Хобо(л)товє ма(л)жо(н)цє моє(н) пнє(и) Ѡлєны по животѣ моє(м) дарую и си(м) листо(м) мои(м) записую. Має(т) ѡна, ма(л)жо(н)ка моя пни Ѡлєна, в то(и) сумє пнзє(и), в трє(х)со(т) и шєсти дєся(т) копа(х) грошє(и) ли(тв)ски(х), по животѣ моє(м), є(ст)ли бы на мєнє пришо(л) впєрє(д) ча(с) смєр(т)ны(и), трєтюю часть всєго имє(н)я моє(г)[о] Хобо(л)то(в)ского з дворо(м), лю(д)ми, зъ зє(м)лями, по(л)ми, сєножа(т)ми, га(и), запусты, ду(б)ровами и зо всима платы, доходы и пожи(т)ки на сєбє дє(р)жати и (в)живати и кому хотєчи ѡ(т) сєбє тую суму пнзє(и) на то(и) трєтє(и) части того имє(н)я моєго по животє своє(м) ѡ(т)дати, даровати и записати и ку своєму лє(п)шому и пожито(ч)нє(и)шому ѡбє(р)нути, я(к) сама налєпє(и) разумєючи. И на то є(с)ми ма(л)жо(н)цє моє(и) панє(и) Ѡлєни да(л) сє(с) вы(з)наны(и) ли(ст) зъ моєю пєчатъю и (с) по(д)пи(с)ю руки моєє властьноє. При то(м) были, и то(г)[о] добрє свєдомы, и пєчати сво(и) за прозбою моєю к сєму листу моєму приложи(ли) пнъ Павє(л) Ѡлє(х)нови(ч) Шпако(в)ски(и) подъсудо(к) зє(м)ски(и) повєту Володимє(р)ского, пнъ Василє(и) Мєлє(ш)кови(ч) Микули(ц)ки(и) пнъ Сємє(н) а пнъ Павє(л) Григоровичи Ѡра(н)скиє. Писа(н) у Володимєри лєта бо(ж)єго нарожє(н)я тисєча пя(т)со(т) шє(ст)дєся(т) сємого, м(с)ца гє(н)варя, ѡ(с)могона(д)ца(т) дня.

21. Продажний запис Радка Гнівошевича Битенського на частину маєтку в Оранях, продану братам Оранським.

Акт від 20 січня 1567, № 25, 18.

Я, Радко Гнєвошєвичъ Бытє(н)ски(и), зємѧни(н) зємли Волы(н)скоє повєту Володимєрского, з жоною моєю Євъвроси(н)єю Фєдоро(в)ною и (з) дє(т)ми ншими Во(в)дотьєю а Матрєною чинимъ явно симъ ншимъ листомъ, хто на нєго посмотрить або, чту(чи) єго, услыши(т), нынє(ш)нимъ и на потомъ будучимъ, кому будєтъ потрєба того вєдати, и(ж) прода(л) єсми часть свою вла(ст)ную ѡ(т)чи(з)ну вы (и)мє(н)ю ѡранє(х) в повєтє Володимє(р)скомъ братьи своє(и) крє(в)нымъ па(н)у Сємєну а пну Па(в)лу Григо(р)євичамъ Ѡра(н)скимъ з лю(д)ми, и зємлѧми, и сєножатми, гаи и дубровами, и зъ дворищами лю(д)скими и (в) ста(в)у и в м(л)ынє и зо всимъ с тымъ, я(к) сѧ таѧ часть здавна сама в собє маєть, никому ничимъ нє пє(н)ую, за пол-

тораста копъ грошє(и) лито(в)скоє ли(ч)бы монєты, личачи по дєсѧти пнзє(и) в грошъ. Маю(т) ѡни, жоны и дєти и на пото(м) будучиє ща(д)ки, бли(з)киє и крє(в)ныє и(х) тую часть ув Оранє(х) яко свою властную куплю на сєбє 25 зв.
дє(р)жати и єє вживати вє(ч)но и навєки нєпорушно. А я вже самъ, Ра(д)ко, и жона, и дєти, потомки и бли(з)киє нши в тую часть ув Оранє(х) ничимъ всту(по)вати сѧ и ничого к тому мєти нє мємь и ѡ томъ вє(ч)ноє мо(л)ча(н)є *мєти и того по(д) ними по(и)скивати нє маємъ, и того сѧ вырєкаємъ вє(ч)нє.* Которую (ж) продажу мою и то(т) запи(с) мо(и) ѡ(б)явил-омъ на врѧдє замку Володимє(р)ского судо(м) зємски(м) по(д) часъ роковъ судовы(х), которыє были справованы ѡ трє(х) кролє(х) в року тєпєрє(ш)нємъ шє(ст)дєсѧтъ сємомъ. Котороє (ж) ѡповєда(н)є ѡчєвистоє моє до кнгъ зємъски(х) записано и выпи(с) с кнгъ пномъ Ѡра(н)скимъ дано єсть, и(ж) то єсми па(н)у Сємєну и пану Па(в)лу Григо(р)євичо(м) Ѡра(н)скимъ далъ сєсь мо(и) листъ по(д) моєю пєчатью, а к тому єщє просил-о(м) ѡ приложє(н)є пєчатє(и) до сєго листу моєго и(х) мл(с)ти пано(в) г(с)дна владыки володимє(р)ско(г)[о] и бєрєстє(и)ского Фєѡдосиѧ а пна Миха(и)ла Васи(л)євича Ду(б)ницкого, дъяка ка(н)цлєрєє г(с)дрьскоє, побо(р)цы зємли Волы(н)скоє, воита володимє(р)ского, а пна Якима Васи(л)євича, писара замку Володимє(р)ского. И(х) мл(с)ть на прозбу мою то вчинили и пєчати своє приложили к сєму ншому листу. Писанъ у Володимєри⟨,⟩ року бо(ж)єго нарожє(н)я тисѧча пѧтьсотъ шє(ст)дєсѧ(т) сємы(и), м(с)ца гє(н)варѧ, два(д)цаты(и) дє(н).

23. Уступний запис Радка Гнівошевича Битенського на маеток Лазково, який він уступає братам Оранським.

Акт від 24 січня 1567, № 23, 1.

Я, Ра(д)ко Гнєвошєвичъ Бытє(н)ски(и), зємяни(н) зє(м)ли Волы(н)- 31
ско (!) повєту Воло(ди)мє(р)ского, и(з) жоною моєю Е(в)фроси(н)єю Фєдоро(в)ною и (з) дє(т)ми на(ш)ми Во(в)до(т)єю а Ма(т)рєною, вызнаває(м) сами на сєбє си(м) нши(м) ли(с)то(м), што єсми жаловалъ г(с)дру королю єго мл(с)ти, будучи в Па(р)цовє, на пна Сємєна и пна Па(в)ла Григо(р)євичо(в) Ѡра(н)скихъ ѡ имє(н)є Ла(з)ково, гдє (ж) и ли(ст) г(с)дрѧ короля єго мл(с)ти справы пна Яна Ши(м)ковича, ма(р)ша(л)ка и писаря г(с)дръского, до пновъ Ѡра(н)ски(х) принє(с). Ино ѡбачил-о(м) то, и(ж) єсми нєвинънє в томъ на нихъ жаловалъ и ѡслави(л) а звлаща и(ж) то рє(ч) єсть да(в)ная и нє могу вжє до того при(и)ти. Тогды я и(м) в то(м) даю поко(и) и маю ѡ то, што-(м) на ни(х) жалова(л), вє(ч)ноє мо(л)ча(н)є мѣти, яко (ж) ѡбєцую и прирєка(м) пно(м) Ѡра(н)ски(м) ѡ то до жа(д)ного права позыва(ти) и поволока(ти). И тру(д)ности для того нѣкотороє и(м) чини(ти) нє маю, ани буду, и с того ся вжє вырєкаю вє(ч)ными часы по(д) зарукою на г(с)дря короля єго мл(с)ти пя(т)юдєся(т) копа(ми) грошє(и), а пномъ Ѡра(н)ски(м) другую пя(т)дєся(т) ко(п) грошє(и). Котороє (ж) вырєчє(н)є з Ласкова и то(т) записъ мо(и) ѡ(б)явил-о(м) на вряде зє(м)скомъ повѣту Володимє(р)ского подча(с) роко(в) судовы(х), которыє были справованы ѡ трє(х) кролє(х) в року тєпєрє(ш)нємъ шє(ст)дєся(т) сємо(м). Котороє (ж) ѡповєда(н)є и ѡчєвистоє моє до кни(г) зє(м)ски(х) записано. И выпи(с) с кни(г) пно(м) Ѡра(н)ски(м) да(н) єсть, и(ж) то єсми пну Сємєну и пну Па(в)лу // Григо(р)євичо(м) Ѡра(н)- 31 зв.

ски(м) да(л) сєсъ мо(и) ли(ст) по(д) моєю пєча(т)ю. А к тому єщє просил-о(м) ѡ приложе(н)є печа(ти) до сєго листу моєго и(х) мл(с)ти пновъ г(с)дна вл(д)-ки володимє(р)ского и бєрєстє(и)ского Феѡдосєя а пна Миха(и)ла Васи(лѣ)є-вича Дубни(ц)кого, дъяка ка(н)цлєрє(и) г(с)дрьскоє, побо(р)цы зє(м)ли Во-лы(н)скоє, во(и)та володимє(р)ского а пна Якима Васи(лѣ)євича, писара за(м)ку Воло(ди)мє(р)ского. И(х) мл(с)ть на про(з)бу мою то вчини(ли) и пєча(ти) сво(и) приложи(ли) к сєму ншєму листу. Пса(н) у Воло(ди)мєри року бо(ж)єго наро(ж)я тисяча пя(т)соть шє(ст)дєся(т) сємого, м(с)ца гє(н)-варя, два(д)цаты(и) днь.

24. Заставний лист Василя Болобана Осекровського, який віддав у заставу за 80 коп грошей панові Дубровському маєток дочок Івана Осекровського, ввірений йому в опіку.

Акт від 13 жовтня 1569, № 33, 3.

31 Я, Василє(и) Болоба(н) Ѡсєкро(в)ски(и), вызнаваю самъ на сєбє си(м) мои(м) листо(м) ко(ж)дому, кому бы того была по(т)рєба вєдати або, чтучи, слышати, што ж которыє дєти, двє дє(в)ки братанича моє(г)[о] нєбо(ж)чика пна Ивана Болобановича Ѡсєкро(в)ского з жоною єго Алєкса(н)дрою Бє-рє(ст)ского, А(н)ну, Ѡ(в)до(т)ю, спложоныє, имє(н)є и(х) ѡ(т)чи(з)ноє у
31 зв. Сєкровє, // на ни(х) приходячоє, з дворомъ, з лю(д)ми, з кгру(н)ты зємлєны-ми, по(л)ми, сєножа(т)ми, платы, доходы, пожитки и зо (в)симъ, я(к) сє тоє имє(н)є, ча(ст) и(х) ѡ(т)чи(з)наѧ, в собє має(т), с причи(н) слушны(х) правны(х), вынємъши з моцы ма(т)ки и(х), а и(ж) по животє мужа своєго пє(р)вшого, ѡ(т)ца ты(х) дочо(к) свои(х), за и(н)шого заму(ж), за члвка заграничного кору(н)ного ниякого Ца(т)ко(в)ского, пошла и имє(н)є шко-дила, пустошила и до(ч)камъ свои(м) нєжиточна была, с права суду зємъ-ского повєту Воло(ди)мє(р)ского мнє вєдлє права прирожоного, яко и(х) крє(в)ному ѡпєкуну ув опєку до лє(т) и(х) зупо(л)ны(х) дорослы(х) прису-дили и сказали, ни(ж)ли справа к суду, то знашли. А ко(л)вєкъ ѡна ѡпра-ву слушную во(д)лє статуту ѡ(т) мужа своєго нє мєла, алє бы(х) ѧ за вєнє(ц) єє панє(н)ски(и) три(д)ца(т) ко(п) грошє(и) ли(тв)ски(х) є(и) да(л), абы вжє ѡна до (и)мє(н)ѧ ничо(г)[о] не мєла, а иж-єм ѧ на то(т) ча(с) тоє сумы пнзє(и) в сєбє нє мє(л), тєды-м, позычи(в)ши в пна Миколаѧ Дубровъского тую всю суму три(д)ца(т) ко(п) грошє(и) ли(тв)скоє ли(ч)бы, Алєкса(н)дрє за вєнє(ц) єє в суду заразомъ ѡ(т)да(л), на што на всє ли(ст) судовы(и) ѡ(т) пна Бог-дана Костюшковича хобо(л)то(в)ско(г)[о] су(д)и зємъского повєту Володи-мє(р)ско(г)[о], а пна Па(в)ла Ѡлє(х)новича Шпако(в)ского, по(д)су(д)ка зємъско(г)[о] повєту Володимє(р)ско(г)[о], по(д) пєча(т)ми и(х) и с по(д)-пи(с)ю руки пна Фєдора Со(л)тана Бутєти(ц)кого, писара зємъского повєту Володимє(р)ского, мнє є(ст) да(н), на которомъ ширє(и) а достаточнє(и) ѡписано є(ст). А ѡсобливє позычи(л) єсми въ єго мл(с)ти пна Миколаѧ Дуб-ровъского дєсє(т) копъ грошє(и) ли(тв)ски(х), правуючи сѧ и доходєчи тоє ѡпєки, и к тому на выкупова(н)є по(д)даны(х) мои(х), которы(х) єсми бы(л) пну Ивану Вори(ст)скому застави(л), в пна Миколаѧ Дубровъского два(д)-цати копъ грошє(и) лито(в)ски(х) єсми позычи(л), а други(х) два(д)цати
32 ко(п), въ єго мл(с)ти позычи(в)ши, зѧтю моєму // Матушу Линє(в)скому по

до(ч) це своє(и) посагу да(л), то є(ст) того всєго сумою ωсмъдєсѧ(т) ко(п) ли(тв)скоє ли(ч)бы пну Миколаю Дубро(в)скому єсми винє(н) зоста(л). В которо(и) же сумє пнзє(и), в ты(х) ωсмидєсѧ(т) копа(х) грошє(и) ли(тв)ски(х), застави(л) єсми єго мл(сти) тую ча(ст) имє(н)ѧ в Сєкровє, котораѧ на мєнє ωпєкою пришла, ω(т)чи(з)ны дочо(к) братанича моєго пє(р)вопомєнєных, з дворо(м), з лю(д)ми, з кгру(н)ты зємлєными, по(л)ми, сєножа(т)ми, платы, доходы, пожи(т)ки и зо вси(м) ты(м), я(к) сє тоє имє(н)є, ча(ст) и(х) ω(т)чи(з)наѧ, в собє має(т) ω(т) гро(м)ни(ц) близкопри(и)дучи(х) свѧта римъского року тєпєрєшнє(г)[о] шє(ст)дєсѧ(т) сємо(г)[о] до ωсми го(д). Має(т) па(н) Дубро(в)ски(и) тую всю ча(ст) того имє(н)ѧ ω(т)чи(з)ного ωны(х) дєво(к), дочокъ братанича моєго, в Сєкровє з дворо(м), лю(д)ми и зо всими рє(ч)ми пє(р)вопомєнєными, зо вси(м) на (в)сє ω(д)но што-ко(л)вє на тую ча(ст) и(х) приходи(т) до року ωписаного, до ω(с)ми го(д), на сєбє дє(р)жати и уживати, я(к) са(м) налєпє(и) розумєючи. А я самъ, жона моѧ и сыновє мои и ни(х)то и(н)ши(и) бе(з) року ωписано(г)[о] тоє части в пна Дубро(в)ского ωкупова(ти), не ω(т)давши єму тоє сумы пнзє(и) ωсмидєсѧ(т) ко(п) грошє(и) лито(в)ски(х), ничи(м) сѧ в то вступовати и никотороє пєрєказы и(м) в то(м) чинити нє має(т), ни(ж)ли на ро(к) ωписаны(и). Я са(м) або є(ст)ли бы в ты(х) годє(х) з бо(ж)єго допущє(н)ѧ з сєго свѣта зшо(л), то(г)ды жона и сыновє мои маю(т) пну Дубро(в)скому або ма(л)жо(н)цє и дєтє(м) тую ωсмъдєсѧ(т) копъ грошє(и) лито(в)ски(х) всю спо(л)на заплати(ти). А панъ Дубро(в)ски(и) або ма(л)жє(н)ка и дєти єго пови(н)ни буду(т) на ωны(и) рокъ пнзи взѧти, а то(и) части имє(н)я поступити, ни(ж)ли пашню свою та(к) у гум(н)є спрѧтаную, якъ и на поли засєѧную, та(к) тє(ж) бы(д)ло и и(н)шиє вси рєчи сво(и), што бы ко(л)вє на то(т) ча(с) у дворє и на кгру(н)тє тоє части мєли, то всє маю(т) собє доброво(л)нє я(к) своє вла(ст)ноє, кромъ всѧкого гамова(н)я, побрати. А я самъ и жона моя, такъ тє(ж) сыновє мои пну Дубро(в)скому, ма(л)жо(н)цє и дєтє(м) єго того заборонѧти и при ω(т)даваню пнзє(и) ничи(м) тоє сумы ω(т)тручати, або є(ст)ли бы которы(и) члвкъ за дє(р)жа(н)ѧ и(х) с то(и) ча(сти) // про(ч) пошо(л) и чи(м) и(н)ши(м), 32 зв.
є(ст)ли бы сѧ што та(м) ушкодило, того всєго я са(м), жона и сыновє мои и ни(х)то и(н)ши(и) на ни(х) никоторыми причинами по(и)скивати нє має(м), алє своимъ вла(ст)ны(м) ты(м) дєвкамъ то нагороди(ти) будє(м) пови(н)ни. А є(ст)ли бы ѧ або жона, або сыновє мо(и), кро(м) року ωписано(г)[о], в пна Дубро(в)ского або в жоны и дєтє(и) єго тую ча(ст) ωкупити нє хотєли або, нє ω(д)да(в)ши сумы пнзє(и), чи(м) сє ко(л)вє в тую ча(ст) вступовати и якую пєрєказу и(м) в то(м) чинити мєли, то(г)ды має(м) заплати(ти) закладу на замо(к) г(с)дръски(и) Воло(ди)мє(р)ски(и) чотыриста ко(п) грошє(и) лито(в)ски(х), а пану Дубро(в)скому або ма(л)жо(н)цє и дєтє(м) єго та(к)жє другую чотыриста копъ грошє(и). И заплати(в)ши тыє заклады прє(д) сѧ, маємъ сѧ в томъ заховати водлу(г) сєго листу нашого. Такъ єсли тє(ж) бы сѧ пну Дубро(в)скому в то(и) части в чо(м) колъвє ω(т) кого в сусє(д)ствє якаѧ кри(в)да и шкода дєѧти мєла, або тє(ж) хто с тоє части єго выби(л) и (в) шкоду привє(л), тогды ѧ наkладо(м) и коштомъ мои(м) маю єму то всє ωчищати и (ш)коды нагорожати. А гдє бы(х) тому досы(т) нє вчини(л), то(г)ды в таковыє(ж) заклады, яко вышє(и) написано, впада(м) и винє(н) буду на собє понєсти и то всє на (и)мє(н)ю моємъ в Сєкровє пану Дубро(в)скому ωписуючого всєго. Па(н) Дубро(в)ски(и) я(к) истизны своєє ωсмидєсѧ(т) ко(п)

грошє(и) ли(тв)ски(х), та(к) зару(к), я(к) и шко(д) свои(х), має(т) смо(т)рєти на (и)мє(н)ю моє(м) Ѡсєкровє. Волє(н) и моцє(н), кромъ всѧкого права и позыва(н)ѧ, ѡ(д)но взѧвъши возного кгро(д)з(!) кгро(д)ского воло(ди)мє(р)ского уво (в)сю ча(ст) имє(н)я моєго Ѡсєкро(в)ского в дво(р) и люди зо (в)симъ, я(к) сє тоє имє(н)є моє в собє має(т), мо(ц)но сє увєзати и на сєбє дє(р)жати и (в)живати а(ж) до супо(л)ноє єму заплаты всєє сумы, яко сє помєнило⟨.⟩ А я са(м), жона и дєти мо(и) и ни(х)то и(н)ши(и) то(г)[о] увєза(н)ѧ ничи(м) борони(ти) и по увѧза(н)ѧ а(ж) до зупо(л)ноє заплаты та(к) жє ничи(м) сє в то вступовати нє має(м) по(д) совито(ст)ю всєє сумы истиз-
33 ны, зарукъ и шко(д), я(к) жє єсми тую заста(в)у мою // и сє(с) ли(ст) мо(и) запи(с)ны(и) длѧ записа(н)ѧ в книги кгро(д)скиє на врѧдє кгро(д)скомъ Володимє(р)ско(м) ѡповєда(л) и вы(з)на(л). Которы(и) запи(с) с кни(г) кгро(д)ски(х) до зє(м)ски(х) кни(г) на пє(р)вшы(х) роко(х) судовы(х), которыє по сємъ тєпєрєшнє(м) часє пє(р)вшиє у Володимє(ри) судити буду(т), пєрєнєсти маю по(д) тыми (ж) заклады, вышє(и) помєнєными⟨.⟩ И на то єсми пну Миколаю Дубро(в)скому да(л) сє(с) мо(и) вы(з)наны(и) ли(ст) по(д) моєю пєча(т)ю. При то(м) были и того до(б)рє свєдомы и пєча(ти) свои за про(з)бою моєю к сєму ли(с)ту моєму приложили па(н) Фєдо(р) Васи(л)єви(ч) Калусо(в)ски(и), па(н) Ива(н) Ва(н)кови(ч) Лити(н)ски(и), возны(и) повєту Воло(ди)мє(р)ско(г)[о]. Писа(н) у Володимє(ри) лєта бо(ж)єго нарожє(н)ѧ тисѧча пѧ(т)со(т) шє(ст)дєсѧ(т) сємо(г)[о], м(с)ца гє(н)варѧ, три(д)цато(г)[о] днѧ.

25. Запис Щасного Волковича Луковского на продаж і заставу частини свого маєтку Лазкова братам Оранським.

Акт від 13 жовтня 1569, № 36, 1.
Випис з книг гродських від 8 квітня 1567.

68 зв. Я, Щасны(и) [1] Ва(л)кови(ч) [2] Луко(в)ски(и), земяни(н) коруны полскоє повєту Хо(л)мъско(г)[о], и(з) [3] жоною и дє(т)ми нщими вызнаваю самъ на сєбє си(м) мои(м) листо(м), хто на нє(г)[о] посмо(т)ри(т) або, чтуты єго, услыши(т), нинєшнимъ [4] и на потомъ будучи(м), кому будє(т) потрєба того
69 вєдати, што пє(р)во сєго продалъ [5] бы(л) // єсми имє(н)я моє(г)[о] ѡ(т)чи(з)но(г)[о] у повєтє Володимє(р)скомъ на (и)мя Ла(з)кова трєтюю ча(ст) на вє(ч)ность брати своє(и) крєвъно(и) двораномъ [6] г(с)дря короля є(г)[о] мл(с)ти па(н)у Сємєну, па(н)у Павлу Григо(р)євичомъ Ѡра(н)скимъ [7], а двє части того (ж) имєнъя моєго Лазкова у заставу в сумє пнзє(и) вє(д)лє [8] пє(р)вшо(г)[о] статуту старо(г)[о] имъ жє єсми застави(л). Которого (ж) имє(н)я моєго Ла(з)кова ѡ(т) мєнє имъ продано(г)[о] ѡноє трєтєє части на вєчность и двухъ частє(и) заставны(х) дє(р)жати ѡни в споко(и)номъ дє(р)жанью большє(и) сорока лєтъ а(ж) до сєго ча(с)у. А кгды [9] у статутє новомъ ѡписано єсть, и(ж) волно ко(ж)дому шля(х)тичу имєнъє всє ѡгуломъ прода(ти), яки(м) хотячи ѡбычаємъ завєсти, ино я ѡпустившы [10] бра(т)ю свою пно(в) Ѡранъскихъ а хотя(чи) болшє(и) зычы(ти) [11] сєстрє(н)цу своєму Станиславу Во(и)тєхови(ч)у [12], постанови(в)шы ся на роцє(х) прошлы(х) ѡ трє(х) кролє(х) в року шєстьдєся(т) сємо(м) пєрє(д) врядомъ зємъски(м) у Володимєри, ѡ(з)на(и)ми(л) и вы(з)налъ, спускаючи и въливаючи ѡную ча(ст) заста(в)ную

в Ла(з)кове и в Воранє(х) [13], єму, сєстрє(н)цу своєму, у пно(в) Ѡра(н)ски(х)
вы(и)скати и выку(пи)ти, на што и выпи(с) ѡ(т) суду земъско(г)[о] [14] повєту
Володимє(р)ско(г)[о] єму, сєстрє(н)цу своєму, далъ, ино пновє Ѡра(н)скиє
довєдавшы ся [15], жє тыє двє части заста(в)ныє у Ла(з)ковє ѡ(т) нихъ ѡ(т)да-
ляю, указовали мнє и сєстрє(н)цу моєму Станиславу Го(л)ку листы и твє(р)-
дости, которыє я по(д) свєдомъємъ и пєча(т)ми вря(д)нико(в) г(с)дрскихъ
// далъ, пото(м) єсми ѡбачи(в)шы и вырозумє(в)шы з листовъ твє(р)дости 69 зв,
пновъ Ѡранъски(х), и вчини(в)шы ѡбъмову зъ сєстрє(н)цє(м) свои(м), и нє
могучи вжє к тому при(и)ти, далъ єсми тому поко(и) и во(д)лє тєпєрєшнє-
(г)[о] статуту тоє имє(н)є своє ѡ(т)чизноє на и(м)я Ла(з)ково продалъ єсми
упєрєд мєновано(и) бра(т)и(и) своє(и), крє(в)нымъ, па(н)у Сємєну а па(н)у
Павлу Григо(р)євичо(м) Ѡра(н)ски(м) и землю пашную дво(р)ную и(з) сє-
ножа(т)ми, га(и) и дубровами, и(з) ставками и тє(ж) з лю(д)ми (з) ихъ дво-
рищы [16], и сєножа(т)ми, и зо (в)сими служъбами и пожи(т)ками и(х), и зо
всимъ с тымъ, какъ ся тоє имє(н)є здавна яко в собє має(т), ничого на сєбє
и на крє(в)ныє и на пото(м)ки свои нє зоставую за двана(д)ца(т) со(т) копъ
грошє(и) литовскоє личбы и монєты, личачи по дєся(ти), пнзє(и) у грошъ.
Маю(т) ихъ мл(с)ти [17] панъ Сємєнъ и панъ Павєлъ Ѡранъскиє, жоны, и дєти
и на пото(м) будучыє ща(д)ки, близкиє и крє(в)ныє ихъ тоє имє(н)є Ла(з)ко-
во яко свою вла(с)ную куплю на сєбє дє(р)жати и єє вживати вєчно и на
вєки нєпорушно. И тоє имє(н)є Ла(з)ково во(л)ни ѡни ѡ(т)дати, продати,
даровати и кому хотячы [18] записа(ти) и тымъ нє иначє(и) ѡ(д)но яко // вла(с)- 70
ную свою по(д)лугъ воли своєє шафовати. А я, Щасны(и), жона и дєти, по-
то(м)ки, ани сєстрєнє(ц) мо(и) Станиславъ Голка, ани сєстра моя Га(н)на
Во(н)ковна и до(ч)ки є(и) в томъ [19] ничимъ вступова(ти) нє маю(т) и с то(г)[о]
ся вжє имєня Ла(з)кова вєчъ ыми часы вырєкає(т). А пакли бы(х) я, Щас-
ны(и), або сєстра моя Ганьна Ва(н)ковна, або сєстрєнє(ц) мо(и) Стани(с)-
ла(в) Го(л)ко або дочки є(и) и и(н)шиє крє(в)ныє мои хотєли [20] в тоє имє(н)є
Лазково уступовати ся [21] и право(м) або которы(м)-колвє(к) ѡбычаємъ по(д)
ними доходити и ѡ то ку пра(в)у позыва(ти) и и(х) ку шко(дє) и накла(д)у
приводити, тогда я або хто с [22] крє(в)ны(х) мои(х) маємъ г(с)дрю королю
єго мл(с)ти заруки заплати(ти) пя(т)со(т) копъ грошє(и) а старостє на замо(к)
Влодимє(р)ски(и) двєстє ко(п) грошє(и), а пномъ Ѡра(н)скимъ бра(т)и(и)
своє(и) маю заплати(ти) двєстє ко(п) грошє(и), а заплати(в)шы [23] тую зару-
ку, прє(д)ся [24] має(т) то(т) ли(ст) мо(и) запи(с)ны(и) вє(ч)ными часы при
моцы захова(н) быти и ничимъ нє маѣть быти нарушо(н) вєчными часы.
Которую (ж) прода(ж)у и вырєчє(н)є моє с того имє(н)я Лазкова и сє(с) за-
пи(с) мо(и) ѡчєвистє на вря(дє) замъку г(с)дрьско(г)[о] Влодимє(р)ского [25]
у Володимєри // до кни(г) кгро(д)ски(х) ѡповєда(л) и вызна(л) и записати 70 зв.
да(л) и выпи(с) с кни(г) па(н)у Сємєну и па(н)у Павлу Григо(р)євичо(м)
Ѡранъски(м) данъ єсть. И на тоє єсми пано(м) Ѡра(н)скимъ далъ сє(с) мо(и)
листъ запи(с)ны(и) по(д) пєча(т)ю моєю [26]. А к тому єщє просил-є(м) ѡ при-
ложє(н)є до сє(г)[о] листу моєго и(х) мл(с)ти пано(в) пна Ивана Пє(т)ро-
вича Калусовского, су(д)ю кгро(ц)кого володимє(р)ского, пна Лаврина Бо-
гушєвича Ивани(ц)кого а пна Васи(л)я Ва(н)ковича Мирави(ц)кого Вохънов-
ского, и и(х) мл(с)ть на мою про(з)бу то учинили [27], пєчати свои приложыли [28]
к сєму моєму листу. Писа(н) у Володимєри по(д) лє(т) бо(ж)єго наро(жє)нья
тисєча пя(т)со(т) шєстьдєся(т) сємо(г)[о], м(с)ца апрєля [29], ѡсмого дня.

В гродській книзі № 934: [1] Ща(ст)ны(и); [2] Ва(н)кови(ч); [3] 3; [4] нынєшнимъ; [5] продал; [6] дворѧномъ; [7] Ѡра(н)ским; [8] во(д)лє; [9] кгды(ж); [10] ѡпусти(в)ши; [11] зычи(ти); [12] Во(и)тєхови(ч)у Голку; [13] и в ѡранє(х); [14] зємско(г)[о]; [15] довєда(в)шися; [16] дворищи; [17] мл(ст)ти; [18] хотячи; [19] в том сѧ; [20] хотѣли; [21] вступова(ти) сѧ; [22] С; [23] заплатившы; [24] прє(д)са; [25] Володимє(р)ского; [26] моєю пєча(т)ю; [27] вчини(ли); [28] приложили; [29] априля.

Поєднанню приголосного з **ъ**, **ь** у тексті земської книги майже завжди відповідає надрядкова подача приголосного у гродській книзі; потомъ — пото(м), вє(ч)ность — вє(ч)но(ст) (2 рази); крєвъно(и) — крє(в)но(и), Григорєвичомъ — Григо(р)євичо(м); дє(р)жанью — дє(р)жа(н)ю, большє(и) — бо(л)шє(и), лєтъ — лє(т), новомъ — ново(м), имєньє — имє(н)є, ѡгуломъ — ѡгуло(м), ѡбычаємъ — ѡбычає(м), якимъ — яки(м), ѡпустивши — ѡпусти(в)ши, Ѡранъскихъ — Ѡра(н)ски(х), врядомъ — врядо(м), зємъско(г)[о] — зє(м)ско(г)[о], далъ — да(л), свєдомъємъ — свєдо(м)ємъ (2 рази), довєдавшыся — довєда(в)шыся, нихъ — ни(х), пновъ — пно(в), Ѡбъмову — Ѡ(б)мову, продалъ — прода(л), крє(в)нымъ — крє(в)ны(м), Павлу — Па(в)лу, всимъ — вси(м), тымъ — ты(м), какъ — ка(к), маєтъ — мае(т), копъ — ко(п) (2 рази), грошъ — гро(ш), Сємєнъ — Сємє(н), панъ — па(н), Павєлъ — Павє(л), Ѡранъскиє — Ѡра(н)скиє (2 рази), вєчными — вє(ч)ными, Ганъна — Га(н)на, Ва(н)ковна — Ванко(в)на, Ѡранскимъ — Ѡра(н)ски(м), ничимъ — ничи(м), замъку — за(м)ку, нарожєнья — нарожє(н)я.

Така ж графічна відповідність характерна і для інших грамот книг земських і гродських, там де тексти цих останніх використані для зіставлення.

26. Продажний запис Щастного Ванковича Луковського на дві частини маєтку Лазкова, віддані колись у заставу братам Оранським.

Акт 10 жовтня 1569, № 31, 3.
Випис з книг гродських від 8 квітня 1567.

28 зв. Я, Ща(ст)ны(и) Ва(н)кови(ч) Луко(в)ски(и), зємєни(н) [1] коруны по(л)скоє повєту Холмъского, з жоною и дє(т)ми нашими, вы(з)наваю самъ на сєбє симъ мои(м) листомъ, хто на нє(г)[о] посмо(т)ри(т), або, чтучи єго, слыши(т), нынєшни(м) и на потомъ будучи(м), кому будє(т) потрєба того вєдати, што пє(р)вє(и) [2] сєго прода(л) бы(л) є(с)ми имє(н)ѧ моєго ѡ(т)чизного у повєтє Володимє(р)скомъ на (и)мѧ Лазкова трєтюю часть на вєчно(ст) бра(т) и своє(и) крєвно(и) дворѧномъ г(с)дрѧ королѧ єго мл(с)ти пну Сємєну а пану Павълу Григо(р)євичомъ Ѡра(н)ски(м), а двє части того (ж) имєнъѧ моєго Лазкова и заставу в сумє пнзє(и) вє(д)лє пє(р)вшого статуту старого и(м) жє єсми застави(л)⟨.⟩ Которого (ж) имє(н)ѧ [3] моєго Лазкова, ѡ(т) мєнє имъ продано(г)[о], ѡноє трєтєє части на вє(ч)но(ст) и дво(х) частє(и) застав-
29 ны(х) дє(р)жали ѡни // у споко(и)номъ дє(р)жа(н)ю бо(л)шє(и) сорока лє(т) а(ж) до сєго часу, а кгды (ж) въ статутє новомъ ѡписано є(ст), и(ж) во(л)но ко(ж)дому шля(х)тичу имє(н)є всє ѡгуломъ продати якимъ хотачи [4] ѡбычаємъ за двєстє ко(п) грошє(и), ино ѧ, ѡпусти(в)ши бра(т)ю свою пно(в) Ѡра(н)ски(х) а хотєчи бо(л)шє(и) зычити сє(с)трє(н)цу своєму Станиславу Во(и)тєховичу Го(л)ку, постанови(в)шисѧ на роцє(х) прошлы(х) ѡ (т)рє(х) кролє(х) в року шє(ст)дєсѧ(т) сємо(м) пєрє(д) врѧдомъ зємъски(м) у Володимєри, ѡзна(и)ми(л) и вы(з)на(л), спускаючи и вливаючи ѡную ча(ст) заста(в)ную в Ла(з)ковє и ув Оранє(х) єму, сє(с)трє(н)цу своєму, у пно(в) Ѡра(н)ски(х) вы(и)скати и выкупити, на што и выпи(с) ѡ(т) суду зємъского повєту Володимє(р)ского єму, сєстрє(н)цу своєму, да(л). Ино пновє Ѡра(н)скиє, довєдавшисѧ, жє тыє двє части заста(в)ныє у Лазковє ѡ(т) ни(х) ѡ(т)далѧю, указовали [5] мнє и сє(с)трє(н)цу моєму Станиславу Го(л)ку листы твє(р)-

дости, которыє ѧ [6] по(д) свєдо(м)ємъ и пєча(т)ми врѧ(д)нико(в) г(с)дръски(х) да(л), пото(м) сами [7] ѡбачи(в)ши и вырозумєвъши з листо(в) твє(р)дости(и) пно(в) [8] Ѡра(н)ски(х) и вчини(в)ши ѡ(б)мову зъ сєстрє(н)цємъ свои(м) и нє могучи вжє к тому при(и)ти, да(л) єсми тому поко(и) и вє(д)лє тєпєрєшнє(г)[о] статуту тоє имє(н)є своє ѡ(т)чи(з)ноє на (и)мѧ Лазково прода(л) єсми упєрє(д) мєновано(и) бра(т)и своє(и), крєвны(м) пну Сємєну а пану Па(в)лу Григо(р)євичо(м) Ѡра(н)скимъ изъ зємлєю, пашнєю [9] дво(р)ною, и(з) сєножа(т)ми, гаи и дубровами, и(з) ставками [10] и тє(ж) з лю(д)ми и (з) и(х) дворищи, и сєножа(т)ми, и зо (в)сими слу(ж)бами и пода(т)ками и(х), и зо всимъ с тымъ, яко сє [11] тоє имє(н)є зда(в)на само в собє має(т), ничого на сєбє, и на крє(в)ныє, и на пото(м)ки свои нє зоставуючи, за двана(д)ца(т) ко(п) грошє(и) ли(тв)скоє ли(ч)бы и монєты, личачи по дєсєти пнзє(и) у гро(ш). Маю(т) и(х) мл(ст) па(н) Сємє(н) и па(н) Павє(л) Ѡра(н)скиє, жоны и дєти и на потомъ будучиє ща(д)ки, и [12] бли(з)киє, и крє(в)ныє и(х) тоє имє(н)є Лазково яко [13] вла(ст)ную ку(п)лю на сєбє дє(р)жати и єє ужива(ти) [14] вєчнє [15] навєки нєпорушно и тоє имє(н)є Лазково во(л)ни [16] ѡ(т)дати, продати [17] и кому хотєчи записа(ти), и ты(м) нє (и)начє(и), яко [18] вла(ст)но[ст]ю своєю подлу(г) воли своєє шафовати. А я, Ща(ст)ны(и), жона и дєти [19], потомъки, ани сєстрєнє(ц) мо(и) Станисла(в) Го(л)ко, ани сє(с)тра // 29 зв.
моя Га(н)на Ва(н)ковна и до(ч)ки є(и) в то(м) сє [20] ничи(м) уступовати вє(ч)но и (с) того сѧ вжє имє(н)ѧ Лазкова вєчными часы вырєкає(м). А па(к)ли бы(х) ѧ самъ, Ща(ст)ны(и), або сєстра моя Га(н)на Ванъко(в)на, або сє(с)трєнє(ц) мо(и) Станисла(в) Го(л)ко, або до(ч)ки єє и и(н)шиє крє(в)ныє мои хотєли [21] в тоє имє(н)є Лазково уступовати [22] сѧ и право(м) або которы(м)ко(л)вє ѡбычає(м) по(д) ними доходити и ѡ то ку праву позывати и и(х) ку шкодє и накладу приводити, то(г)ды ѧ або хто с крє(в)ны(х) мои(х) маємъ г(с)дрю королю єго мл(с)ти заруки заплатити пѧ(т)со(т) копъ грошє(и), а сторонє [23] на замокъ Володимє(р)ски(и) двєстє копъ грошє(и), а пномъ Ѡра(н)ски(м), бра(т)и своє(и), маю заплатити двєстє копъ грошє(и)⟨.⟩ А заплативши тую заруку прє(д) сє [24], має(т) то(т) ли(ст) мо(и) записны(и) вєчными часы при моцы захова(н) быти, ничи(м) [25] нє має(т) быти нарушо(н) вєчными часы. Которую (ж) продажу и вырєчє(н)є моє с того имє(н)ѧ Лазкова, и сє(с) записъ мо(и) ѡчєвистє на врѧдє замъку г(с)дръского Володимє(р)ского у Володимєри до кни(г) кгро(д)ски(х) ѡповєда(л) и вызна(л) и записати да(л)⟨,⟩ и выпис с кни(г) пну Сємєну и пну Павлу Григо(р)євичо(м) Ѡра(н)ски(м) да(н) єст. И на то єсми пномъ Ѡранъски(м) да(л) сє(с) мо(и) ли(ст) запи(с)ны(и) по(д) моєю пєча(т)ю, а к тому єщє просил-омъ Ѡприложє(н)є до сєго ли(с)ту моєго и(х) мл(с)ти пано(в)⟨.⟩ пна Ивана Пє(т)ровича Калусо(в)ского, су(д)ю кгро(д)ского володимє(р)ского, пна Лаврина Богушєвича Ивани(ц)кого⟨,⟩ а пна Васи(л)ѧ Ва(н)ковича Мирови(ц)ко(г)[о], Во(х)но(в)ского⟨,⟩ И(х) мл(ст) на мою про(з)бу то учинили,[26] пєча(ти) свои приложили к сєму моєму листу⟨.⟩ Писа(н) у Володимє(ри)⟨,⟩ по(д) лє(т) бо(ж)єго нарожє(н)ѧ тисєча пѧ(т)со(т) шє(ст)дєсѧ(т) сємо(г)[о], м(с)ца априля, ѡсмого дня.

В гродській книзі № 934: [1] зємѧни(н); [2] пє(р)во; [3] имє(и)я; [4] хотєчи; [5] указывали; [6] я; [7] єсми; [8] пано(в); [9] пашною; [10] ставками; [11] ка(к) сѧ; [12] нємає; [13] яко свою; [14] уживати; [15] вєчно; [16] волни ѡни; [17] продати, дарова(ти) и; [18] ѡ(д)но яко; [19] дѣти; [20] в то сѧ; [21] хотѣли; [22] вступовати; [23] старостє; [24] сѧ; [25] и ничи(м); [26] вчинили.

27. Уступний запис Станіслава Войтеховича Голка, який зрікається частини лазковського маєтку на користь панам Оранським.

Акт від 10 жовтня 1569, № 30, 3.
Випис з книг гродських від 20 квітня 1567.

26 Я, Станисла(в) Во(и)тєхови(ч) Го(л)ко, вы(з)нава(м) симъ мои(м) лис-
26 зв. то(м), хто на єго посмо(т)рєти [1] або, чтучи єго, слыша(т) [2], нынє(ш)ни(м) //
и на потомъ будучи(м), кому будє(т) по(т)рєба то(г)[о] вєдати, и(ж) што на
роцє(х) прошълы(х) ѡ трє(х) кролє(х) [3], в року шє(ст)дєсѧ(т) сємо(м), дѧ(д)ко
мо(и) рожоны(и), па(н) Щастъны(и) [4] Ва(н)ковичъ Луковъски(и), зємєни(н)
повєту Хєлмъского, стоѧчи пєрє(д) урѧдомъ [5] зємъски(м) Володимє(р)ски(м),
вы(з)на(л), спускаючи мнє ча(ст) заста(в)ную в Ла(з)ковє. Которое имєнє
ѡ(т)чи(з)ноє Лазково па(н) Ща(ст)ны(и) ѡ(т) давны(х) часо(в) водлє старого
статуту зє(м)ского продалъ трєтюю ча(ст) Лазкова [6] на вєчно(ст) бра(т)и
своє(и) крє(в)но(и) [7], дворѧно(м) г(с)дрѧ королѧ єго мл(с)ти — пну Сємєну
а пну Павлу Григо(р)євичомъ Ѡра(н)скимъ, а двє части того (ж) имє(н)ѧ
Лазкова и(з) бра(т)єю [8] своєю застави(л)⟨.⟩ А кгды (ж) коро(л) єго мл(с)ть
рачи(л) стату(т) тєпєрєшъни(и) [9] выдати и ѡзна(и)мити в нємъ, и(ж) волъно
ко(ж)дому шлѧ(х)тичу имє(н)є, люди и зємълю,— всє заразъ пустити и
продати, ино па(н) Ща(ст)ны(и) ты(х) дво(х) частє(и) заставны(х) лазко(в)-
ски(х) ѡ(д)ну ча(ст) спусти(л) и влилъ мнє, сє(с)трє(н)цу своєму, а скоро
по вызна(н)ю пна Ща(ст)ного пни ма(т)ка моя Во(и)тєховаѧ Го(л)коваѧ
Га(н)на Ва(н)ковъна, ту (ж) стоѧчи [10] на то(м) жє врѧдє, спустила и вы(з)-
нала, спускаючи мнє, сыну моєму [11], ѡ(т)далѧючи ѡто (в)сихъ дєтє(и), сы-
но(в) и дочо(к), на што и листы ѡ(т) суду с кни(г) зємъски(х) па(н) Ща(ст)-
ны(и) мнє, сє(ст)рє(н)цу своєму, да(л) и то(и) части в Лазковє по(д) паны
ѡра(н)скими позволилъ мнє доходити и до(и)скивати сѧ [12], яко (ж) ѧ, тую
справу до рукъ свои(х) взѧвъши [13], людє(и) добры(х) допусти(в)ши и в ни(х)
порады и науки спытавши, вырозумєл-омъ по справє, которую пновє Ѡра(н)-
скиє мнє на листє(х) давны(х), ѡ(т) пна Ща(ст)ного и(м) даны(х), а набо(л)-
шє(и) [14] и(з) вла(ст)ного ли(с)ту ѡ(т)ца моєго вырєчє(н) нєбо(ж)чика пна
Во(и)тєха Го(л)ка с то(г)[о] имє(н)я Лазкова, и(ж) вжє к тому нє при(и)ду,
яко давно(ст)ю, такъ и за тыми листы, твє(р)до(ст)ми [15], которыи [16] па(н)
27 Ща(ст)ны(и) на то пно(м) // Ѡра(н)скимъ подава(л) и вы(и)скати и при(и)ти
нє мо(г), гдє и самъ па(н) Ща(ст)ны(и) потомъ вы(з)на(л)⟨,⟩ и(ж) ѡтє(ц)
мо(и), нєбо(ж)чикъ панъ Ванъко, и ѡ(н) самъ ув Оранє(х) части никгды нє
мє(л), кромє в Лазковє⟨.⟩ Я с ты(х) причи(н), нє хотєчи с пны Ѡра(н)скими
у мє(р)зѧчъцє быти⟨,⟩ и проти(в)ку ни(х) стоя(ти), дал-омъ то(и) рєчи по-
ко(и) и тыє выписы ѡ(т) пна Ща(ст)ного и пнє(и) ма(т)ки моє(и), у суду зємъ-
ского мнє даны(х), имъ єсми вє(р)ну(л) и ѡ(т)да(л) и тоє всє право, котороє
ѡ(т) пна Ща(ст)ного мє(л), єсми вжє вєчнє⟨,⟩ пномъ Ѡра(н)скимъ пуска(м)
и на нихъ то вливамъ и с то(г)[о] сѧ вжє вырєкаю и то(г)[о] права ѡ(т)сту-
пую вє(ч)ными часы и (в) тую ча(ст) вы (и)мє(н)ю Лазковє нє маю сѧ въсту-
повати [17] и по(д) пны Ѡра(н)скими по(и)скивати вє(ч)нє и навєки нєпоруш-
но. И (в)жє ѧ, Станисла(в) Го(л)ко, жона и дє(ти), єстли ми и(х) богъ да(ст),
и сє(с)тры, и и(н)шиє крє(в)ны(и) мо(и), нє має(м) сѧ вступовати. Которую
(ж) волю мою и сє(с) запи(с) мо(и) ѡповєда(л) и вызналъ на врѧдє за(м)ку

г(с)дръского у Володимє(ри), до кни(г) кгро(д)ски(х) ѡчєвистє [18] ѡповєда(л) и записа(ти) да(л)⟨.⟩ И выпи(с) с кни(г) па(н)у Сємєну и пану Павлу Ѡранъски(м) данъ єсть [19]. И ѧ тє(ж) то(т) выпи(с) ѡ роцє(х) прошлы(х) ѡ трє(х) кролє(х) мнє с кни(г) зємъски(х) вы(з)на(н)ѧ [20] и вли(т)ѧ дѧ(д)ка моєго пна Ща(ст)ного Ва(н)ковича Луко(в)ско(г)[о] пномъ Ѡра(н)ски(м) а [21] ω(т)да(л) и вє(р)нулъ. И на то єсми пномъ Ѡра(н)ски(м) да(л) сє(с) мо(и) ли(ст) запи(с)ны(и) по(д) моєю пєча(т)ю⟨.⟩ А к тому єщє просил-омъ ѡ прижожє(н)є пєчатє до сєго листу моєго и(х) мл(с)ти пно(в) пна Ивана Пє(т)ровича Калусовъского, су(д)ю кгро(д)ско(г)[о] воло(ди)мє(р)ского, а пна Га(в)рила [22] Богушєвича Ивани(ц)кого⟨.⟩ а пна Васи(л)ѧ Ва(н)ковича Мирови(ц)кого — Во(х)но(в)ского. И(х) мл(ст) на мою прозбу то учини(ли) и пєча(ти) свои приложили к сєму моєму листу⟨.⟩ Писа(н) у Володимє(ри)⟨,⟩ лєта бо(ж) єго нарожє(н)ѧ [23] тисєча пѧ(т)со(т) [24] шє(ст)дєсѧ(т) сємого, м(с)ца априлѧ [25], ѡсмогона(д)ца(т) днѧ. Я, Станисла(в) Во(и)тєхови(ч) Го(л)ко, вла(ст)ную руку [26] по(д)писа(л).

В гродській книзі № 934: [1] посмо(т)ри(т); [2] слыша(т); [3] крулє(х); [4] Щасны(и); [5] урѧдомъ; [6] Лазкова; [7] крє(в)ны(и); [8] и им жє з; [9] тєпєрєшнии(и); [10] стоячи; [11] своєму; [12] ся; [13] взявъши; [14] наболє(и); [15] твє(р)достъми; [16] которыи; [17] вступовати; [18] ѡчєвисто; [19] єстъ; [20] вы(з)нанъя; [21] немає; [22] Лаврина; [23] бо(ж)єго нарожє(н)ѧ; [24] пѧ(т)со(т); [25] априлѧ; [26] вла(ст)ною рукою.

28. Уступний запис Станіслава Голка, даний панам Оранським.

Акт від 13 жовтня 1569, № 37, 1.
Випис з книг гродських від 20 квітня 1567.

Я, Станисла(в) Во(и)тєхови(ч) Го(л)ко, вы(з)навамъ симъ моимъ лис- 73
то(м), хто на нєго по(с)мо(т)рить або, чтучы єго, услыши(т), нинєшъни(м)
и на пото(м) будучи(м), кому будє(т) по(т)рєба то(г)[о] вєдати, и(ж) што на
роцєхъ прошлы(х) ѡ трє(х) кролє(х) [1] в року шєстьдєся(т) [2] сємо(м) дя(д)ко
мо(и) рожоны(и) па(н) Щасны(и) Ва(н)ковичъ Луковъски(и), зємяни(н) повєту Хо(л)мско(г)[о], стоячы пєрє(д) врядом зємъски(м) Володимє(р)скимъ,
вызналъ, спускаю(чи) мнє ча(ст) заставную в Ла(с)ковє [3]. Котороє имє(н)є
ω(т)чи(з)ноє Ла(з)ково панъ Щасны(и) ω(т) давъны(х) [4] часо(в) вє(д)лє [5]
старо(г)[о] статуту зємъско(г)[о] прода(л) трєтюю ча(ст) Ла(з)кова на вєчно(ст) брати(и) своє(и) крє(в)но(и) [6], дворяно(м) г(с)дрьски(м) [7], па(н)у Сємє(н)у а пану Па(в)лу Григо(р)євичо(м) Ѡранъски(м), а двє ча(сти) того (ж)
имєнья Ла(з)кова имъ жє, бра(ти)и [8] своє(и), заставилъ. А кгды (ж) коро(л)
єго м(л) рачи(л) статутъ тєпєрєшни(и) выдити [9] и ω(з)на(и)мити в нємъ, и(ж)
волно ко(ж)дому шля(х)тичу имє(н)є, люди(и) и зємли всє зара(з) пустити
и продати, ино панъ Щасны(и) с тыхъ дву(х) частє(и) заста(в)ныхъ ла(з)ковъски(х) ω(д)ну часть спустилъ и влилъ мнє, сєстрє(н)цу своєму, а скоро
по вы(з)нанью пна Щасно(г)[о] пни ма(т)ка моя Во(и)тєховая // Го(л)ковая 73 зв.
Га(н)на Ва(н)ковна ту(т) стоячы на томъ жє врядє, спустила и вы(з)нала,
спускаючи мнє, сыну своєму, ω(т)даляючи ѡто въсих дєтє(и), сыновъ и дочокъ, на што и листы ω(т) суду с кни(г) зємъскихъ[...] панъ Щастын(и) мнє,
сєстрєнъцу своєму, да(л) и тоє ча(сти) в Ла(з)ковє по(д) панъми Ѡра(н)скими по(з)воли(л) мнє доходити и до(и)скивати ся. Яко (ж) я, тую спра(в)у
до рукъ свои(х) взя(в)шы, людє(и) добры(х) допусти(в)шы и въ ни(х) пора-

ды и науки спыта(в)шы [10], вырозумєл-о(м) по справє, которую пновє Ѡра(н)скиє мнє на листахъ да(в)ны(х), ѡ(т) пна Щасно(г)[о] имъ даны(х), а наболє(и) и(ж) [11] вла(с)ного листу ѡ(т)ца моє(г)[о] выреченья нєбо(ж)чика пна Во(и)тєха Голка с того имє(н)я Ла(з)кова, и вжє к тому нє при(и)ду я [12] да(в)ностю такъ и за тыми листы твє(р)достми [13], которыє [14] панъ Щасны(и) на то(м) пано(м) Ѡра(н)ски(м) подави(л) [15], вы(и)скати и прити нє мо(г), гдє и самъ пнъ Щасны(и) пото(м) вы(з)налъ, и(ж) ѡтє(ц) мо(и) нєбо(ж)чикъ панъ Ва(н)ко и ѡ(н) самъ ув Оранєхъ части никгды нє мєлъ, кромя в Ла(з)ковє. Я с тыхъ причи(н), (нє) хотєчи с пны Ѡра(н)скими у мє(р)зя(т)цє бы(т) [16] и проти(в)ку ни(х) стояти, дал-є(м) то(и) рєчы(и) [17] поко(и). И тыє выписы
74 ѡ(т) пна Ща(с)но(г)[о] // и пни ма(т)ки моє(и), в суду зємъско(м), мнє даны(х), имъ єсми вє(р)нулъ и ѡ(т)далъ. И тоє всє право, котороє ѡт пна Щасного мєлъ, єсми вжє вєчнє пано(м) Ѡранъски(м) пускамъ и на ни(х) то вливамъ и с то(г)[о] ся вырєкаю и того права ѡ(т)ступую вєчными часы и в тую часть увы * (и)мє(н)є [18] Ла(з)ковє нє маю ся вступовати и по(д) паны Ѡра(н)скими по(и)скивати вєчнє и навє(ки) нєпорушно И вжє я, Стани(с)лавъ Го(л)ко, и жона, и дє(ти), єстли ми и(х) богъ дасть⟨.⟩ и сєстры, и и(н)шыє [19] крє(в)ныє мои нє маємъ ся вступовати. Которую (ж) волю мою и сє(с) запи(с) мо(и) ѡповєда(л) и вы(з)на(л) на врядє за(м)ку г(с)дрьско(г)[о] у Володимєри, до кни(г) кгро(ц)кихъ ѡчєвисто ѡповєдалъ и записа(ти) да(л). И выпи(с) с кни(г) па(н) у сєму [20] а па(н)у Павлу Ѡра(н)скимъ данъ єсть [21]. И я тє(ж) то(т) выпи(с), которы(и) ѡ роцє(х) прошлы(х) ѡ трє(х) кролє(х) мнє с кни(г) зємъски(х) вызнанья [22] и въли(т)я дя(д)ка моєго пна Щасно(г)[о] Ва(н)ковича Луко(в)ско(г)[о] пнамъ [23] Ѡра(н)скимъ, ѡ(т)далъ и вє(р)нулъ. И на то єсми пномъ Ѡра(н)ски(м) да(л) сє(с) мо(и) листь запи(с)ны(и) по(д) моєю пєча(т)ю. А к тому єщє просил-ємъ [24] ѡ приложє(н)є пєчатє(и) до сєго моєго листу [25] и(х) мл(с)ти пновъ пна Ивана Пє(т)ровича Калусо(в)ского,
74 зв. су(д)ю кгро(ц)кого володимє(р)ского, а пна Ла(в)ри(на) // Богушєвича Ивани(ц)кого, а пна Васи(л)я Ва(н)ковича Мєрови(ц)кого [26] Во(х)новъско(г)[о]. И и(х) мл(с)ть на мою прозбу то учини(ли) [27] и пєчати свои приложили къ сєму моєму листу. Писа(н) у Володимєри по(д) лє(т) бо(ж)єго нарожєнья тисєча пя(т)со(т) [28] шєстьдєся(т) сємого, м(с)ца априля, ѡсмогона(д)ца(т) дня. Я, Станиславъ Во(и)тєховичъ Го(л)ко, вла(с)ною рукою по(д)писа(л).

В гродській книзі № 934: [1] крулє(х); [2] шєстъдєся(т); [3] Ла(з)ковє; [4] давны(х); [5] во(д)лє; [6] крє(в)ны(и); [7] г(д)ря короля єго мл(с)ти; [8] бра(т)и; [9] выдати; [10] спытавшы; [11] и(з); [12] яко; [13] твє(р)достъми; [14] которыи; [15] подава(л); [16] бы(ти); [17] рєчы; [18] вы(и)мє(н)и; [19] и(н)шиє; [20] Сємєну; [21] єсть, [22] вы(з)нанъя; [23] пномъ; [24] просил-омъ; [25] листу моєго; [26] Мирови(ц)кого; [27] вчини(ли); [28] пє(т)со(т).

29. Підтвердження дяка королівської канцелярії Михайла Васильовича Дубницького, що король дав пану Михайлові Тихновичу Козинському 15 волок грунту під м. Володимиром.

Акт від 8 жовтня 1570, № 80, 1.

159 зв. Я, Миха(и)ло Васи(л)єви(ч) Дубни(ц)ки(и), дъя(к) ка(н)цлєрє(и) єго к(р) мл(с)ти, ѡ(з)на(и)мую си(м) мои(м) листо(м), што єго королє(в)скаѧ мл(ст) г(с)дръ на(ш) милостивы(и) з ласки своєє рачи(л) дати на вє(ч)но(ст)

*тобто ув имєнє.

па(н)у Миха(и)лу Ти(х)новичу Кози(н)скєму, кашталѧну лу(ц)кому, кгру(н)-ту єго мл(с)ти г(с)дръско(г)[о] по(д) мєсто(м) Воло(ди)мє(р)ски(м) воло(к) пѧ(т)на(д)ца(т) и ли(ст) сво(и) г(с)дръски(и) ѡсобливы(и) на то єго мл(с)ти мєнє, слуги и по(д)даного своєго г(с)дръско(г)[о], писати расказати [...] тую пѧ(т)на(д)ца(т) воло(к) єго мл(с)ти завє(л) и, ко(п)цами ѡкопа(в)ши [...] ода(л), яко(ж) и до врѧ(д)у володимє(р)ского за(м)кового кгру(н)ту за мє(с)то(м) // Володимє(р)скимъ ли(ст) г(с)дръски(и) даючи ѡ то(м) знати 160
бы(л) и ѡказыва(л). А та(к) ѧ во(д)лугъ росказа(н)ѧ г(с)дръско(г)[о] з вєдомо(м) врѧ(д)у володимє(р)ского [...] нового кгру(н)ту зє(м)лѧми поєзни(ц)-кими и попо(в)скими, которы [...]локи єго кролє(в)ски(и) мл(с)ти взѧты, маючи при собє мє(р)ника[...] ѡ(т)мєри(в)ши дубровою, сєножа(т)ми и мало што проро(б)ко(в) всєго[...] пѧ(т)на(д)ца(т) в тоє єсми пна Лу(ц)кого увєза(л) и, ко(п)цами ѡкопа(в)ши и ѡграничивши, єго мл(с)ти пода(л), то є(ст) почо(н)ши напє(р)вє(и) два ко(п)цы у пѧты ѡны(х) воло(к) по(д)лє доро(ж)-ки, котораѧ идє(т) с Ко(р)та(н) до Гру(н)скоє гати[...] таѧ (ж) доро(ж)ка граничи(т) зє(м)лю пна Лу(ц)кого и(з) зємлєю пна Ѡлє(х)новоє Загоро(в)-скоє Ѡстровє(ц)кою, ѡ(т) тоє пѧты Дубниками и проро(б)ками пѧ(т) ко(п)-цо(в) усыпаны до стєны попєрєчноє, положоноє з мєста Володимє(р)ского ѡ(т) кгру(н)ту пна Загоро(в)скоє. А ѡ(т) тоє стєны попєрє(ч)но(и) вжє стєною боковою, пу(с)каючи кгру(нт) пна Лу(ц)кого на право(и) руцє, а по лєву — кгру(н)ту мє(ст)кого дубинами шє(ст) ку(п)цо(в) усыпаны к дорозє, котораѧ идєть з Володимєра до Пи(н)ского мосту, чєрє(з) тую (ж) дорогу тою (ж) стєною дубинами тє(ж) дєсѧ(т) ко(п)цо(в) усыпано до пѧты другоє, по дорогу гноє(н)скую. Таѧ дорога Гноє(н)скаѧ граничи(т) зємлю пна Лу(ц)-кого и(з) зє(м)лєю мє(ст)кою. У тоє дороги Гноє(н)скоє, ѡ(т)мєри(в)ши попєрє(к), яко тая пѧ(т)на(д)ца(т) воло(к) вы два ко(п)цы усыпаны по(д)лє дороги, ѡ(т) ты(х) ко(п)цо(в), пускаючи кгру(нт) пна Лу(ц)кого по (п)раву, а мє(ст)ски(и) по (лє)ву, дубинами и проро(б)ками пѧ(т)на(д)ца(т) ко(п)цо(в) ѡсыпано до границы пна Коплє(н)ского, та(м) ужо граница пну Лу(ц)кому с пано(м) Коплє(н)ски(м). И на то єсми є(г)[о] мл(с)ти пну Лу(ц)кому даю сє(с) мо(и) ли(ст) по(д) моєю пєча(т)ю и с по(д)пи(с)ю руки моєє. Писа(н) у Володимє(р)и лєта бо(ж)єго нарожє(н)ѧ тисєча пѧ(т)со(т) шє(ст)дєсѧ(т) сємо(г)[о], м(с)ца мая, сємогона(д)ца(т) днѧ. Миха(и)ло Васи(л)єви(ч) Дубни(ц)ки(и) вла(ст)ною рукою.

30. Дарчий запис Мотрони Семенівни Іваницької її чоловікові Богушевичу Іваницькому на маєток.

Акт від 13 жовтня 1569, № 43, 1.

Я, Лавриноваѧ Богушєвича Ивани(ц)кого Матрєна Сємєновна Ива- 84
ни(ц)кая, вызнаваю и чиню ѧвно симъ моимъ листомъ всимъ посполитє и ко(ж)до(му) зособна, хто на нєго посмотритъ або, чтучи єго, услыши(т), нынє(ш)нимъ и на потомъ будучимъ, кому будє(т) потрєба того вєдати, ш(т)о пє(р)во сєго подлє статуту старого справуючисѧ записала и даровала є(с)ми была упєрє(д) мєнованому малжо(н)ку моєму пну Лаврину Богушєвичу Ивани(ц)кому на вєчно(ст) трєтюю часть всєго имєньѧ моєго Иваничъ з дворомъ и зо вси(мъ), ѧко ся тоє имєньє моє Иваничи в собє маєтъ,

а ѡсобливе, ижъ то(т) же менованы(и) малжонокъ мо(и) панъ Лавринъ Иваницки(и) по смерти деда моего пана Грицка а ѡтца моего пана Семена и дядка моего пна Ѡлехна Гри(ц)ковичо(в) Иваницкихъ, которые были в немалыхъ сумахъ тое име(н)е Иваничи порозну завели, ѡкупуючи своими вла(ст)ными пнзми и к тому дочка(мъ) нши(м) своимъ властнымъ накладомъ выправу даючи и иные потребы того жъ име(н)ѧ Иваничъ ѡпатруючи, выложилъ и выда(л) на тое име(н)е мое Иваничи свои(х) пнзе(и) то есть всего сумою тисеча двесте сорокъ чотыри копы и гроше(и) десе(т) личбы и монеты Великого Кнзства Литовского. Которое жъ сумы не маючи ѧ чимъ его мл(с)ти пану ма(л)жо(н)ку моему заплатити в то(и) во все(и) суме в ти-
84 зв. сеча в двохъсо(т) в сороку в чотыро(х) копахъ[...] // десети ѡсобливы(м) листо(м) своимъ записала есми его (ж) мл(с)ти пну ма(л)жо(н)ку моему на двохъ частехъ того ж име(н)ѧ моего Иваничъ, яко шире(и) а достаточне(и) пе(р)вшие записы мои та(к) на третюю часть, ѧко на две части ѡ(т) мене [е]го мл(с)ти даные, в собе ѡбмовляли. Але ижъ тые ѡбадва записы мои неда(в)но минулыхъ часовъ з допуще(н)я божего погорели у приятелѧ нашого пана Якима Васильевича, которые в захова(н)ю в дому его у Володимери малжонокъ мо(и) ме(л), прето и(ж) ѧ, упере(д) менованая Матрена Ивани(ц)кая, по увесь часъ мешка(н)я мое(г)[о] в ма(л)женьстве зъ его мл(с)тью паномъ Лавриномъ Богушевичомъ Ивани(ц)кимъ, знаючи ѡ(т) его мл(с)ти ласку и мл(с)ть до себе и доброе захова(н)е в ма(л)женстве, умыслила есми сама по мое(и) добро(и) воли, ни с чиее намовы и примуше(н)ѧ лепшую склонность проти(в) его мл(с)ти показати и на то(м) име(н)ю Иваничо(х) его мл(с)ти лепе(и) на(д) пе(р)вшие записы мои укгрунтовати по(д)луг тое волности, которая вси(м) стано(м) и ѡбывателе(м) Великого Кнзства Лито(в)ского на прошломъ вално(м) со(и)ме Бересте(и)скомъ дана, ѧко в ро(з)деле семо(м) а ув артыкуле второ(м) ѡписана. И(ж) волно ко(ж)дому зо становъ шлѧхе(т)скихъ не то(л)ко третюю часть име(н)я свое(г)[о], але и все, з домо(м), кому хотечи, ѡ(т) дете(и), пото(м)ковъ и бли(з)кихъ свои(х) ѡ(т)даляю(чи), на ве(ч)ность записати, ѧкожъ и ѧ, справуючисѧ подле [с]та(т)уту и тое новое уфалы и те(ж) во(л)ности, вси(м) стано(м) даное, тое име(н)е мое Ивани(чи) все з домо(м) ма(л)жо(н)ку моему его мл(с)ти па(н)у Лаврину Ивани(ц)кому даю, дарую и симъ листомъ мои(мъ) записую вечне и навеки непорушно з дворомъ, с пашнею дво(р)ною, с полми, з сеножа(т)ми, з ставы, з млыны, и з людми и зъ ихъ дворищами, с платы, роботами, и зо всими доходы и пожитки, з гаи, з дубровами и зо всимъ на все, ѧкъ сѧ тое именье мое Иваничи само в собе в границахъ и ѡбыходехъ своихъ маеть, и што-колвекъ к тому именью моему Иваничомъ зда(в)на и теперъ прислухаеть ничого на себе, на дети, потомки, бли(з)кие и кре(в)ные мои не зоставуючи, и ѡ(т) нихъ то ѡ(т)далѧючи, маеть, его мл(с)ть панъ малжонокъ мо(и) панъ Лавринъ Богушевичъ Ивани(ц)ки(и) такъ при животе, яко и по животе мое(м) ѡное именье Иваничи ѧко свою властность зо (в)симъ на все на себе держати и вживати и всякие пожитки подлугъ воли своее ѡ(т)то(л) привлащати и прибавлѧти и ты(м) неначе ѡдно ѧко своею властною ѡ(т)чизною шафовати. И, маючи то в моцы свое(и), воленъ будетъ его мл(с)ть панъ малжонокъ мо(и) тое именье Иваничи потому жъ з домо(м) або и поро(з)ну, в коего мл(с)ти волѧ буде(т), кому хотечи продати, ѡ(т)дати и даровати, променя(ти), на церковъ божую записати и ку своему лепшому а

пожитнє(и)шому ωбє(р)нути, ѧкъ самъ налєпє(и) розумєти будєтъ так ижъ вєчными часы. Я сама, дети, пото(м)ки наши и нѣкоторыє бли(з)киє и крє(в)-ныє мои в тоє имє(н)є Иваничи, ω(т) мєнє єго мл(с)ти вєчнє дарованоє и записаноє, ничим ся вступова(ти) // и никоторыми причинами с того єго мл(с)ти 85
руша(ти) и того по(д) єго мл(с)тью никторы(м) способомъ по(и)скивати нє маютъ вєчнє. И на то єсми єго мл(с)ти малжонку моєму пну Лаврину Богушєвичу Ивани(ц)кикому (!) дала сє(с) мо(и) ви(з)наны(и) листъ з моєю пєчатью. При то(м) были и того добрє свєдоми и пєча(ти) свои за чоло(м) битьє(м) моимъ к сєму листу моєму приложили пнъ Базилиусъ Енковичъ Дрєвински(и), писаръ и сєкрєтаръ єго кролєвскоє мл(с)ти, панъ Иванъ Пєтровичъ Калусовски(и), судъѧ кгро(д)ски(и) володимє(р)ски(и), панъ Сємє(н) Григо(р)євичъ Ѡра(н)ски(и), дворєнинъ єго кролєвскоє мл(с)ти, пнъ Яки(м) Васи(л)євичъ, на тотъ часъ будучи(и) на мєстцю пана Миха(и)-ла Павловича, подстаростєго володимєрского. Писа(н) у Иваничахъ лета бо[ж]єго нарожє(н)ѧ тисѧча пѧтъсотъ шєстьдесѧтъ сємого, мца июнѧ, ωсмогонадца(т) дня.

31. Дарчий запис Орини Андріївни Колпитовської її чоловікові Якимові Линевському на повне і нероздільне володіння маєтком Колпитовим.

Акт від 12 жовтня 1569, № 33, 1.

Я, Ѡрина А(н)дрєє(в)на Ко(л)пыто(в)ская Якимовая Линє(в)ская, чы- 60
ню явно и сознаваю тымъ мои(м) листомъ ко(ж)дому, кому бы то(г)[о] по(т)рєба была вєдати або, чтучы єго, слышати, нинє и на пото(м), завсє(г)ды, и(ж) маючы я милоє, вє(р)ноє а ла(с)кавоє захованьє проти(в) сєбє ма(л)жо(н)ка моє(г)[о] мило(г)[о] пна Якима Линє(в)ско(г)[о], даю, дарую и симъ листо(м) моимъ записую єго мл(с)ти ма(л)жо(н)ку моєму мило(му) п(н)у Якиму Линє(в)скому вє(д)лє бєгу права тєпєрєшнє(г)[о] и уфалы со(и)му Бєрєстє(и)ско(г)[о] имєньє своє Ко(л)пыто(в) зо всє(м) на вси(м) по животє своє(м), ω(т)даляючи ω(т) усихъ сє(с)тръ, бли(з)ки(х) и повиноваты(х) мои(х), кромъ дєтє(и), которыє зъ єго мл(с)тью єстли мєти буду, часть всю ωгуло(м), которая ми ся ω(т) ωпєкуновъ ншихъ с поро(в)на(н)я ω(т) сєстръ мои(х) рожоны(х) панъны Пола(г)и и панъны Марины А(н)дрєєвє(н), ωстало до дєлу вєчысто(г)[о] зо всє(м) на всє ωгуло(м) з двора(м), с па(ш)нєю дво(р)-ною, з лю(д)ми и (з) ихъ пови(н)ностями, с по(л)ми, сєножа(т)ми, ставъка-ми и ωзє(р)цами, запусты и рощами, зо всяки(ми) // пожи(т)ки, нє ωставую- 60 зв.
чы ничо(г)[о] на сє(ст)ръ, бли(з)кихъ, крє(в)ны(х) и повиноваты(х) мои(х). Волє(н) єго мл(с)ть па(н) Якимъ Линє(в)ски(и), малъжоно(к) мо(и) милы(и), тоє имє(н)є Ко(л)пыто(в) ω(т)дати, продати, замєнити, прибавити, розшырити куды хотячы ку своєму лє(п)шому а пожитє(ч)нє(и)шуму ωбє(р)нути. И на то єсми єго мл(с)ти п(н)у Якиму Линє(в)скому, ма(л)жо(н)ку моєму милому, далъ сє(с) мо(и) лист з моєю пєча(т)ю. А при томъ были и то(г)[о] до(б)рє свєдоми и(х) мл(с)ть панове а приятєли мои во(и)ски(и) володимє(р)ски(и) панъ Василє(и) а панъ Ива(н), побо(р)ца володимє(р)ски(и) з Гулєвичы, дєвє(р) мо(и) панъ Во(и)на Васи(л)єви(ч) Линє(в)ски(и), а панъ Ива(н) и па(н) Юри(и) Сємєновичы Ѡко(р)скиє, которыє и(х) мо(с)ты за

про(з)бою моєю пєча(ти) свои приложы(ти) рачыли къ сєму моєму листу. Писаны в Зату(р)цохъ лета божєго наро(ж)[єн]я ҂афѯѳ*, м(с)ца фє(в)раля, ѕі** дня.

32. Продажний запис Павлової Шпаковської, яка продала свою спадкову частину маєтку у Біличах князю Олександру Чорторизькому.

Акт від 1 жовтня 1569, № 24, 1.
Випис з книг гродських від 7 червня 1568.

32 зв. Я, Па(в)ловая Шпаковъская [1], по(д)судковая володимє(р)ская Лю(б)ка Федоровъна Воры(с)цъкого [2], вызнаваю и чиню явно ты(м) мои(м) листо(м) ко(ж)дому, кому бы ѡ то(м) потрєбно было вєдати або, чтучи єго, слышати, нинє(н)нє(м) [3] и на пото(м) будучи(м), што которая чє(т)вє(р)тая ча(ст) всєго имє(н)я нашего матєрыстого [4], у Былича(х) [5] лежачого, у повєтє Володимє(р)ско(м), за право(м) прирожоны(м) зостала мнє въ дє(лу) [6] вє(ч)ны(м) ѡбычає(м) ѡ(т) сєстръ мои(х) рожоны(х) на (и)мѧ Га(н)ны Ма(р)ковоє Журавни(ц)коє, Ма(р)и Федоровоє Гла(д)скоє [7], Ѡ(г)рє(н)ки Васи(л)євоє Гдра(н)скоє, зо всѣмъ на всє, яко ся сама в собє тая чє(т)вє(р)тая ча(ст) всєго имєнъя Были(ч) має(т). На которо(и) же части после дєлу, як дво(р) собє посєливши, ѡ(т) нємало(г)[о] часу з ма(л)жо(н)ко(м) свои(м) Павло(м)
33 Шпаковъскимъ // мє(ш)кала и то(г)[о] споко(и)нє в дє(р)жа(н)и была и вживала яко своє(и) вла(ст)ности. Алє зоста(в)ши ми сѧ удовою [8] по смє(р)ти мужа своєго Павла Шпако(в)ско(г)[о] а будучи ви(н)на нємалую суму пнзє(и) [9] до(л)гу нєбо(ж)чика мужа своєго, которымъ ся нєбо(ж)чи(к) задо(л)жи(л) на слу(ж)бє г(с)дръско(и) и рєчи посполито(и) воє(н)но(и), и, нє маючи чи(м) того заплатити, продала єсми тоє имє(н)є своє, то є(ст) чє(г)вє(р)тую ча(ст) всєго имє(н)я Были(ч) яко властивую свою никому ничи(м) нє пє(н)ную матєри(з)ну, которая ми ся на дѣлу [10] зостала ѡ(т) сє(с)тръ моихъ вышє(и) [11] помєнєны(х) право(м) вє(ч)ны(м), є(г)[о] мл(ст) князю Алєкъса(н)дру Фєдоровичу Чо(р)торысъкому [12], воєводє волы(в)скому, за триста ко(п) грошє(и) ли(ч)бы и монєты Великого Кнѧ(з)тва Лито(в)ского, личачи по дєсѧти [13] пѣнєзє(и) [14] бѣлы(х) [15] за гро(ш) на вє(ч)но(ст), то є(ст) дво(р) мо(и) в Былича(х) зо всѣмъ єго будова(н)є(м), з огороды ѡвощовыми и яры(н)ными, с по(л)ми, з сєножа(т)ми дво(р)ными и нєзасєяными, с чє(р)тєжами, и (з) дубровами, и с проро(б)ка(ми), зъ (с)тавы, и зъ ставищами, и(з) млыны, и (з) и(х) вымє(л)ками, и зо всѧкими пожи(т)ками, лю(д)ми [16] по(д)ворищъными [17] пусто(в)скими, и [18] (з) ѡгоро(д)никами, и зъ и(х) зємлами [19], слу(ж)бами и пода(т)ками, и зо всѧкими и(х) звы(к)лыми а старожи(т)ными пови(н)ностъями [20], и зо всѣ(м) [21] кгру(н)то(м) зємєны(м) и водєны(м), та(к) тє(ж) зо въсѧкими того имє(н)я пожи(т)ка(х) [22](!) и доходами яким-ко(л)вє(к) имє(н)ємъ названы(м) або помєнєны(м) быти могу(т), ничого з ни(х) на сєбє, на дєти, на бли(з)киє мои нє зоставуючи, ѡбє(л)вє(ч)нє [23] и нєпору(ш)нє [24] є(г)[о] мл(ст)⟨,⟩ самому, кнєгини ма(л)жє(н)ци [25] єго млсти

* тобто 1569.
** тобто 16.

и пото(м)комъ [26] єго [27] и(х) мл(ст) вѣчными [28] часы⟨.⟩ Має(т) є(г)[о] мл(ст) кнѧ(з) воєвода са(м), кгинѧ, ма(л)жє(н)ка [29] єго мл(сти) и потомъковє и(х) мл(сти) тоє имє(н)є моє у Быличо(х) [30] дє(р)жати [31] и вживати вє(ч)нє, маючи во(л)но(ст) то ѡ(т)дати, продати, даровати, замєнити, на [32] цє(р)ковъ записати и ку своє(му) налє(п)шому а пожито(ч)ному ѡбє(р)нутъ [33], яко сами налєпє(и) розумєю(чи)⟨,⟩ а я сама, дѣти и бли(з)киє мои до того ничого мєти и в тоє имє(н)є никоторыми причинами уступовати [34] нє має(м) вє(ч)-ными часы // по(д) закладомъ на г(с)дрѧ королѧ є(г)[о] мл(сти) трємасты 33 зв.
копами грошє(и). А и(х) мл(сти) яко сторонє другими трємасты копами грошє(и). А заплати(в)ши заклады, прє(д) сѧ [35] то(т) ли(ст) мо(и) при моцы зоставє(н) быти маєтъ, ни в чомъ нє нарушоны(и), яко (ж) [36] ѡ(н)[а] тую продажу свою доброво(л)нє сама на врѧдє за(м)ку г(с)дръского Володимє(р)-ского вызнала, и ѡповєдала, и до кни(г) врѧдовы(х) [37] записати дала. И на то єсми є(г)[о] мл(сти) кнзю Алєкъса(н)дру Чо(р)торыскому, воєводе волы(н)скому, дала то(т) мо(и) ли(ст) з моєю пєчатъю. А при томъ были и того добрє свєдомы є(г)[о] мл(сти) [38] па(н) Пє(т)ръ Богданови(ч) Загоровъски(и), ма(р)шало(к) є(г)[о] к(р) мл(сти), а па(н) Жда(н) Коплє(н)ски(и), а па(н) Василє(и) Калосовъски(и) [39], и за ѡчєвисты(м) прошє(н)ємъ моимъ и(х) мл(сти) пєчати свои приложити къ сєму моєму листу. Писан у Сє(л)цы по(д) лєто бо(ж)єго нарожє(н)є тисѧча пѧ(т)со(т) шє(ст)дєсѧ(т) ѡсмого, м(с)ца мая, два(д)ца(т) трєтє(г)[о] дня.

В гродській книзі № 935: [1] Шпаковъско(г)[о]; [2] Воры(с)кого; [3] нинє(ш)ни(м); [4] матєристого; [5] Быличохъ; [6] в дє(лу); [7] Бря(н)скоє; [8] вдовою; [9] пнзє(и); [10] на дєлу; [11] вышє; [12] Чо(р)торы(и)скому; [13] дєсєти; [14] пнзє(и); [15] бєлы(х); [16] из лю(д)ми; [17] по(д)вори(ш)чными ѡсєлы(ми) и дворищами; [18] немає; [19] зємлями; [20] пови(н)ностя(ми); [21] вси(м); [22] пожи(т)ками; [23] ѡбє(л)вє(ч)но; [24] нєпору(ш)но; [25] ма(л)жє(н)цє; [26] пото(м)комъ; [27] немає; [28] вєчными; [29] ма(л)жо(н)ка; [30] Былича(х); [31] дє(р)ати (!); [32] и на; [33] ѡбє(р)нути; [34] ся вступовати; [35] ся; [36] яко ж-ємъ; [37] врядо(х); [38] мл(с)ть; [39] Калусовъски(и).

33. Заставний запис Лева Сангушковича Кошерського на маєток, даний в заставу Іванові Гапличу Шпановському до часу сплати його грошового боргу.

Акт від 12 жовтня 1569. № 31, 1.
Випис з книг гродських від 5 серпня 1568.

Я, Лє(в) Са(н)кгушъко Кошє(р)ски(и) [1], ѡзна(и)мую и чиню явно си(м) 51
мои(м) листо(м) ко(ж)дому, кому того по(т)рєба вєдати, и(ж) ку вєлико(и) а правє пилно(и) потрєбє моє(и) позычи(л) єсми и до ру(к) свои(х) взѧ(л)⟨.⟩ въ єго мл(с)ти пана Ивана Гаплича Шпано(в)ского, ву(и)ского [2] зємли Волы(н)скоє Луцкого [3], три тисєчи и чотыриста копъ грошє(и) ли(ч)бы литвскоє⟨.⟩ личачи по дєсєти пнзє(и) бєлы(х) // у гро(ш), а по шє(с)тидєсѧ(т) 51 зв,
грошє(и) в копу. Которую суму пнзє(и) маю єго м(л) ѡ(т)дати на ро(к) пєвны(и) на дє(н) свтого Сємиѡна м(с)ца сєньтєбра, пє(р)во(г)[о] днѧ, на я(р)-ма(р)къ лу(ц)ки(и) в року тисєча пѧ(т)со(т) сємъдєсѧ(т) пє(р)ваго [4], на мє(ст)-цу пєвно(м) в дворє єго мл(с)ти [5] Милу(в)ша(х) [6] єго мл(с)ти самому або кому то єго м(лст) ѡ(т) мєнє самого або ѡ(т) умоцованого моєго при врѧднику которомъ-ко(л)вє⟨.⟩ кгро(д)ско(м), а в нєбы(т)но(с)ти врѧду [7] ино привозно(м) за си(м) листо(м) мои(м) в дворє своємъ Милувша(х) на ро(к) в сємъ

листе моємъ выше(и) ѡписано(м) взѧти роскаже(т)⟨.⟩ И в то(и) суме застави(л) єсми пану Ивану Гапличу име(н)є моє⟨.⟩ — дво(р) и село Конюхи, зо всими бояры, лю(д)ми тѧглыми, с присе(л)ки, то єсть з Млиновы(м), з Бѣлы(м) Поле(м), с Куты, и (з) [8] Защитово(м), с которого служит боярин Ѡле(х)но, та(к)же з слугами путными и лю(д)ми тѧглыми, в ты(х) присе(л)ка(х) ѡселыми, с пашнѧми дво(р)ными, на полѧ(х) засеяными, з сеножа(т)ми, зъ слугами путными, з лю(д)ми тѧглыми⟨.⟩ в тыхъ име(н)я(х) ѡселыми, зъ и(х) землѧми и пови(н)но(ст)ѧми, зо всими пода(т)ки того двора моєго Коню(х) и присе(л)ко(в), выше(и) менены(х), з винами, пересуды, заруками, з ставами, з млынами, зъ и(х) выме(л)ками, з спустами ставовыми, з дубровами, з гаями, з сады, зъ зарослѧми и с ка(ж)дою деди(ч)но(ст)ю кгру(н)ту земленого того именья моєго Коню(х) и присе(л)ко(в) помененых(х), я(к) [9] сѧ тоє име(н)є⟨.⟩ Конюхи с присе(л)ки и врочища менеными и неменеными само в собе в граница(х) свои(х) здавна мае(т), яко (ж) кольве(к) в собе широки, до(л)ги и пожито(ч)ны су(т)⟨.⟩ ничого собе не ѡставуючи. Которого (ж) то име(н)я моєго Коню(х) и присе(л)ко(в), выше(и) мененых(х), вже я заразо(м) за си(м) листо(м) записо(м) мои(м) в суме вы(щ)е(и) ѡписано зо вси(м), якъ ся выше(и) поменило, па(н)у Ива(н)у Гапличу Шпано(в)скому поступи(л) в мо(ц), в де(р)жа(н)є и вжива(н)є подалъ зо всими пожи(т)ки с того именья Конюх, с присе(л)ко(в), помененых(х) приходѧчими, которыеко(л)ве(к) тепе(р) су(т) и вына(и)дены бы(ти) могу(т), ничого на себе в то(м) име(н)ю не ѡставуючи, але яко я самъ де(р)жа(л) и вжива(л), та(к) па(н) Ива(н) Гапли(ч) самъ або то(т), хто ѡ(т) него се(с) мо(и) листъ ме(ти) буде(т), та(к) же ма(л)жо(н)ка, дети або бра(т)ѧ [10], бли(з)киє єго мл(с)ти по животе єго того име(н)я моєго Коню(х) и с присе(л)ками, и зо вси(м), яко сѧ выше(и) поменило, яко своєго власно(г)[о] де(р)жати и вживати, а ведлѧ воли и подоба(н)я своєго, яко са(м) налепе(и) розумеючи, шафова(ти) мае(т), бе(з)
52 жадноє ѡ(т)мены [11] самого и ѡ(т) ко(ж)до(г)[о] // ста(н)у, та(к) при животе, яко и по животе моємъ перeказы до року пе(в)но(г)[о] дня и свта свтого [12] Семиѡна Сто(л)пника, я(р)ма(р)ку Лу(ц)кого, котороє буде(т) в року тисеча пѧ(т)со(м) семъдесѧ(т) пе(р)во(м), то єсть ѡ(т) сего пришлого свто(г)[о] Семена [13] а(ж) до тро(х) лѣтъ [14] супо(л)ны(х), поки я за три лета тую суму три тисечи и чотыриста копъ гроше(и) до(л)гъ сво(и) позычоны(и) уве(с) спо(л)на па(н)у Ива(н)у Гапличу на ро(к) ѡписаны, на де(н) свто(г)[о] Семиѡна в року се(м)десѧ(т) пе(р)вомъ ѡ(т)да(м) и заплачу, то(ж) тоє име(н)є к рука(м) свои(м) взѧти маю, а пакли бы(х) и на то(т) рокъ за три годы на де(н) свто(г)[о] Семена мисеца [15] се(н)тебра, пе(р)вого днѧ, ты(х) пнзе(и) ѡ(т)дати и заплатити не мо(г) и того име(н)я своєго не ѡкупи(л)⟨.⟩ тогды панъ Ива(н) Гапли(ч) другиє три роки целыє до свтого Семена року се(м)десѧ(т)ого [16] де(р)жати маєть, а пото(м) ѡ(т) року, до року, то є(ст) ѡ(т) тро(х) го(д) до тре(х) годъ року меновите ѡписаного, тоє имениє [17] моє Конюхи и с присе(л)ками поменеными де(р)жати и вживати [18] маєтъ а(ж) до того ча(с)у, поки я на ро(к) ѡписаны(и) на день свтого Семена, личачи по три годы ро(к) ѡ(д) року тую суму три тисечи и чотыриста ко(п) гроше(и) па(н)у Ивану Гапличу ѡ(т)дамъ и заплачу и(н)шимъ ничи(м), ѡ(д)но талѧ(р)ми добрыми, которыє иду(т) по золотому и по три гроши або че(р)леными золотыми добрыми уго(р)скими, або монетою по(л)скою, або полугро(ш)ками и широкими гро(ш)ми монеты литвскоє, а [19] не дукаты ани гро(ш)ми почво(р)ными, ани

потро(и)ными, ани подво(и)ными, тыє хотѧ бы на то(т) ча(с) в па(н)стве г(с)д-
рѧ нашого шли, па(н) Гапли(ч) и(х) ѡ(т) менє при(и)мовати нє буде(т) пови-
нєнъ, бо єго мл(с)ть мнє тую суму пнзє(и) талѧ(р)ми добрыми и чє(р)лєными
золотыми добрыми до ру(к) мои(х) ѡ(т)да(л), а я мєжи роко(в) того имє(н)я
моєго Конюхи и с присє(л)ками заставы моєє нє маю в нєго ѡкупа(ти),
ѡдно на ро(к) вышє(и) [20] ѡписаны(и), а хотѧ бы(х) и гроши мєжи роко(в)
дава(л) панъ Гапли(ч) и(х) ѡ(д) мєнє прє(и)мовати [21] ⟨.⟩ и того имє(н)я мнє
поступи(ти) нє будє(т) повинє(н), а вє(д) жє на ро(к) ѡписаны(и), ѡкупивши
розогна(н)я люди(и) [22], ани жадны(х) шко(д), которыє бы ся мнє або по(д)-
данънымъ мои(м) ку кривдє видєло, на па(н)у Ивану Гапличу, ани на то(м),
хто то ѡ(д) нєго де(р)жати буде(т), по(и)скивати нє маю. // А поки па(н) 52 зв.
Гапли(ч) самъ або хто-ко(л)вє при ни(м) и по нємъ за си(м) листо(м) мои(м),
яко надалє(и) быти може(т), тоє имє(н)є моє Конюхи и с присє(л)ками, за-
ставу мою, в де(р)жанью и вживанью своємъ мєти будє(т), завжды нє пови-
нє(н) с того имє(н)я на во(и)ну выправова(ти) и слати, алє я самъ ко(ж)дую
во(и)ну на послугу єго мл(с)ти г(с)дрскую ѡ(т)толѧ на сєбє пєрє(и)мую, за-
ступова(т) и служи(т) [23] повинє(н) буду своимъ власны(м) кошто(м) и на-
кладомъ та(к) много, ко(л)ко кро(т) того по(т)рєба вказывати будє(т), кро(м)
ко(ж)доє шкоды и накладу єго, та(к) тє(ж) и пода(ч)ки г(с)дрскиє за прош-
лыє лєта, єсли бы с того имє(н)я Конюхи чєрє(з) пана Загоро(в)ского нє-
плачоны были, я самъ своими влосными грошъми [24] до ска(р)бу г(с)дрского,
або хто ту(т) будє(т) зосла(н), ѡ(т)правова(т) [25] заплатит [26] и в то(м) пана
Гаплича заступити маю и, што бы па(н) Ива(н) Гапли(ч) на то(м) шкодова(л),
нагородити буду повинє(н). А што сѧ тє(ж) дотычє(т) того, єсли бы хто хо-
тє(л), то имє(н)я моєго заставу мою, ѡ которы(и) кгру(нт) и(х) пана Ивана
Гаплича або того, хто то ѡ(д) нєго дє(р)жати будє(т)⟨.⟩ яко дє(р)жачого
моцъю або право(м) тру(д)нити и чого по(д) ни(м) с того имє(н)ѧ [27] моєго до-
ходити, тогды я маю и повинє(н) буду свои(м) грошє(м) и накладо(м), пра-
цэю [28] и вшєлѧки(м) кошто(м) такъ право вєдучи, яко и моцы ка(ж)до(и)
ѡ(т)по(р) даючи, то(л)ко кро(т), ко(л)ко кро(т) того потрєба вказывати бу-
дєтъ, боронити, ѡчищати и выслобожати, на што єго мл(сть) па(н) Гапли(ч)
нє повинєнъ будє(т) власно(ст)ю [29] своєю никоторого накладу чинити⟨.⟩
А єстли бы хто-ко(л)вє(к) якимъ правомъ тоє имєнъє на ни(м) [30] презыскалъ,
тогды я пє(р)во(и) [31], ни(ж) тоє имє(н)є з ру(к) пана Гапличовы(х) взѧто бу-
дє(т), повинє(н) буду вдво(и)на собъ [32] лє(п)шоє имє(н)є моє, котороє панъ
Гапли(ч) похочє(т), єму в то(и) сумє поступити. А вжє я, Лє(в) Кошє(р)с-
ки(и) [33], в тоє имє(н)є Конюхи и в присє(л)ки [34] єго, в жадныє пожи(т)ки,
в люди, в кгру(н)ты того имє(н)я па(н)у Ивану Гапличу ѡ(д) [35] мєнє в сумє
вы(ш)шє(и) [36] ѡписано(и) поступлєноє, самъ чєрє(з) сєбє и чєрє(з) приѧтє-
ли, слуги, врѧдники и по(д)данъныє мои вступовати и жадноє // пєрєказы 53
в то(м) пану Ивану Гапличу самому, та(к)жє и ма(л)жо(н)цє, и дєтє(м) єго
мл(с)ти або хто то ѡ(д) єго мл(с)ти за симъ записо(м) дє(р)жати будє(т) по
нє(м), чинити нє маю, а(ж) до ѡ(т)да(н)я сумы вы(ш)шє(и) писаноє⟨.⟩ на ро(к)
ѡписаны(и) — дє(н) свтого [37] Сємиѡна — ничи(м) инши(м) [38], ѡдно ты(м),
якъ сѧ вышъшє(и) ѡписало. А єсли бы-(м) я зъ сєго свта [39] пє(р)вє(и), ни(ж)
тоє имє(н)є моє Конюхи с присє(л)ки⟨.⟩ у пана Ивана Гаплича ѡкуплю,
зъшо(л) [40], тогды дєти, єсли ми и(х) бо(г) дасть, а в нєдо(с)та(т)ку пото(м)-
ства ино братья, бли(з)киє мои, кому право(м) прирожоны(м) имє(н)я мои

при(и)ду(т)⟨.⟩ нє маю(т) того имє(н)я моєго. Коню(х) и присє(л)ко(в) вышє(и)
помєнєныхъ з моцы пана Ивана Гаплича брати або в того, хто [41] то ѡ(т)
нєго дє(р)жати будє(т)⟨.⟩ А єсли бы ѡ(н) зъ сєго свѣта зъшо(л), тогды у
ма(л)жо(н)ки⟨.⟩ або в дєтє(и) и бли(з)ки(х) єго мл(с)ти, а(ж) пє(р)вє(и) ѡтъ-
давши спо(л)на тую всю суму, ѡ(т) мєнє позычоную,— три тис(є)ч(и) [42] и
чтрыста [43] копъ ли(ч)бы литвскоє на ро(к), в сємъ листє ѡписаны(и), во (и)мє-
нью єго мл(с)ти Мило(в)ша(х), то(ж) тоє имє(н)є Конюхи и присє(л)ки к
рука(м) свои(м) взѧти маю(т)⟨.⟩ а до ѡ(т)да(н)я сумы во всємъ проти(в) па-
на Гаплича и жоны пото(м)ства и бли(з)ки(х) єго по нє(м), я(к) я са(м) вєдлє
сєго листу и вси(х) а(р)тыкуло(в) в нємъ ѡписаны(х) заховати маю(т), ни-
чи(м) с того нє выступуючи по(д) заруками, которыє на ѡсобу мою в сє(м)
листє ѡписаны. А єсли бы(х) я самъ чєрє(з) сєбє або чєрє(з) кого-ко(л)вєкъ
ѡбчого або и ближного, та(к) тє(ж) чєрє(з) слу(г), боя(р) и по(д)да(н)ны(х)
мои(х) па(н)у Ива(н)у Гапличу в то(м) уживанью того имє(н)я Коню(х)
и присє(л)ко(в) пєрєказу якую чини(л), бє(з) року тую суму и хо(т) на ро(к),
алє нє тымъ, якъ сѧ вышє(и) ѡписано, ѡ(т)давалъ або тоє имє(н)є⟨.⟩ з моцы
єго мл(с)ти ѡ(т)нима(л) и в чо(м)-ко(л)вє(к) сєго листу моєго записного вы-
ступи(л) и в которо(м)-ко(л)вєкъ а(р)тикулє, вышє(и) и нижє(и) ѡписано(м),
сє(с) листь наруши(л), або тому всєму досы(т) нє вчини(л), а в то(м) бы па(н)
Ива(н) Гапли(ч), кривду и шкоду якую пєрє(д) сєбє бєручи, до врѧду сѧ
53 зв. мє(л) втєчи на мєнє // и повєдаючи. Тогды я, нє вдаючи сѧ в жадноє право,
повинє(н) буду заплатити заруки г(с)дру королю єго мл(с)ти пѧ(т) тисє-
чє(и) копъ грошє(и), а па(н)у Ивану Гапличу чотыри [44] тисєчи копъ гро-
шє(и)⟨.⟩ к (т)ому вси шкоды и наклады⟨.⟩ на рєчє(н)я слова єго мл(с)ти
и ко(л)ко бы(х) кро(т) с того листу запису моєго выкрочи(л) и чи(м)-ко(л)-
вєкъ в которо(м) артикулє сє(с) листь мо(и) наруши(л), то(л)кокро(т) зару-
ки, яко вышє(и) ѡписаны, платити буду повинєнъ. А в то(и) заруцэ шко-
да(х) и накладє(х), нє вдаючисѧ в жадноє право моц(н)о [45], будє(т) єго
мл(с)ть па(н) Иванъ Гапли(ч) уєхати и увєзати сѧ во (и)мє(н)є моє, в котороє
па(н) Гапли(ч) самъ похочє(т)⟨.⟩ нє позываючи мєнє до жадного права, ѡдно
з возны(м) врѧдовы(м). А єсли бы-(м) увѧзыва(н)я нє поступи(л), тогды со-
вито заруки, вышє(и) писаныє, г(с)дру королю єго мл(с)ти и па(н)у Ива(н)у
Гапличу заплатити буду повинєнъ, а по заплачє(н)ю зарукъ, такъ и пєрє(д)
заплачє(н)ємъ прє(д) сѧ сє(с) листь во всємъ во вси(х) а(р)тыкулє(х) и ѡбо-
вѧ(з)ка(х) єго при моцы зупо(л)но(и) в ко(ж)дого права дє(р)жа(н)ю захо-
ва(н) быти маєтъ, а панъ Иванъ Гапли(ч) в сумє вышо(и) [46] ѡписано(и) имє-
(н)я Коню(х) и съ [47] присє(л)ками до заплачє(н)ѧ сумы ѡ(т) мєнє тро(х)
тысєчє(и) и чотыро(х) со(т) копъ грошє(и) лито(в)ски(х) в дє(р)жа(н)ю бы-
(ти) маєтъ⟨.⟩ А єсли бы послє сєго запису єго мл(с)ть па(н) Ива(н) Гапли(ч)
бо(л)шоє [48] сумы пнзє(и) на тоє (ж) имєньє моє Конюхи мнє узычити ра-
чи(л), на которую бы єго мл(с)ть ѡсобливыє квиты мои в сєбє мє(л), тогды
я самъ або дєти, бра(т)ѧ, бли(з)киє мои по мнє то(т) долгъ водлє квито(в)
мои(х) при ѡ(т)данью ѡноє сумы пнзє(и) єго мл(с)ти па(н)у Ива(н)у Гапли-
чу ѡ(т)дати буду повинє(н), а нє ѡ(т)давши зара(з) ты(х) вси(х) пнзє(и),
которы(и) сѧ долгъ и на други(х) квитє(х) мои(х) покажє(т), нє маю въ єго
мл(с)ти, та(к) жє в ма(л)жо(н)ки дєтє(и) и бли(з)ки(х) єго мл(с)ти, по нємъ
ѡного имє(н)я своєго з моцы вы(и)мовати и к рука(м) свои(м) брати по(д)
54 заруками и ѡбовѧ(з)ки, вышє(и) в сємъ листє моємъ ѡписаными. // А єсли

бы тє(ж), чого бжє вхова(и) [49], спалє(н)я або зо(ж)жє(н)я [50] двору моєго коню(с)кого або зо(р)ванья грєбє(л) за дє(р)жанья пана Ивана Гапли(ча), тогды я тоє шкоды моєє никоторы(м) правомъ на па(н)у Ивану Гапличу по(и)скивати и жа(д)ноє тру(д)ности єму в то(м) чинити нє маю. Которое постановє(н)є моє заразо(м) єсми постановившисѧ на врѧдє г(с)дрскомъ Володимє(р)скомъ, вызна(л) и тымъ всѣмъ [51] ѡбовѧ(з)комъ, вышє(и) написанимъ по(д) заруками, вышє(и) мєнєными, добры(м) слово(м) кнжє(т)ски(м) [52] прирєкамъ досы(т) чинити. И на то єсми пану Ива(н)у Гапличу Шпановъскому далъ сє(с) мо(и) листъ по(д) моєю печа(т)ю и с по(д)писо(м) влосноє руки моє(и) [53]. А при то(м) были, и того добрє свєдоми и за прозбою моєю печати свои к сєму листу моєму приложити рачили и(х) мл(с)ть [54] влдыка володимє(р)ски(и) и бєрєстє(и)ски(и) ѡтє(ц) Фєѡдосє(и) [55], панъ Василє(и) Пє(т)рови(ч) Загоро(в)ски(и), ма(р)шало(к) г(с)дрски(и) горо(д)ничи(и) володимє(р)ски(и), па(н) Григорє(и) Гулєви(ч), хоружє(и) зємли Волы(н)-скои, кнзь Янушъ Ма(т)фєєвичъ Чє(т)вє(р)тєнски(и), кнзь Миха(и)ло Фєдорови(ч) Ружи(н)ски(и), па(н) Павє(л) Григо(р)єви(ч) Ѡра(н)ски(и), дворани(н) г(с)дрски(и), а панъ Пє(т)ръ Костюшкови(ч) Хобо(л)то(в)ски(и) [56]. Писа(н) у Володимєри [57] лєта бо(ж) наро(ж) тисєча пѧ(т)со(т) шє(ст)дєсѧ(т) ѡсмого, мисєца авгу(с)та, пѧтого [58] дня⟨.⟩ По(д)пи(с) руки єго мл(с)ти кнзѧ Лва Алєкса(н)дровича Са(н)кгушъка Кошє(р)ского [59].

В гродській книзі № 935: [1] Коши(р)ски(и); [2] во(н)ского; [3] Луцкого; [4] пє(р)во(м); [5] м(л); [6] в Мило(в)ша(х); [7] враду; [8] немає; [9] яко; [10] бра(т)я; [11] ω(т)мєнє; [12] свєтого; [13] Сємиωна; [14] лєть; [15] м(с)ца; [16] чє(т)вє(р)того; [17] имє(н)є; [18] въживати; [19] алє; [20] вышє; [21] при(и)мовати; [22] людє(и); [23] служити; [24] вло(ст)ными грошми; [25] ω(т)правовати; [26] заплатити; [27] имєнє(н)а; [28] працєю; [29] влосно(ст)ю; [30] нє(м); [31] пє(р)вє(и); [32] водво(и)насо(б) (?); [33] Коши(р)ски(и); [34] присє(л)ки; [35] ω(т); [36] вы(ш)є(и); [37] свтого; [38] инъши(м); [39] свѣта; [40] зшо(л); [41] кто; [42] тисѧчи; [43] чотыриста; [44] чтырн; [45] моц(н)є; [46] вышє(и); [47] с; [48] бо(л)шєи; [49] ухова(и); [50] зо(з)жє(н)я; [51] вси(м); [52] кнѧжа(ц)ки(м); [53] моє(є); [54] и(х) мл(с)ть ωтє(ц) Фєωдосє(и) єго м(л); [55] ωтє(ц) Фєωдосє(и) — див. [54]; [56] а панъ Пє(т)ръ Костюшкови(ч) Хобо(л)то(в)ски(и) — пропущено; [57] Луцку; [58] пє(р)вого; [59] Коши(р)ского.

34. Тестамент Оникія Богдановича Бутетицького.

Акт від 3 жовтня 1569, № 26, 1*

Во (и)мя бо(ж)є станъ ся ами(н). Я, Ѡникє(и) Богданови(ч) Бутєти(ц)- 35 зв.
ки(и), будучи єщє при добро(и) памєти и вєдаю(чи) тежъ тоє, што ка(ж)до-
му хрєстия(н)скому члвку належи(т) учинити, росказа(л) є(с)ми вла(ст)нє
са(м) усты своими то(т) дастамє(нт) мо(и) написати, на што є(ст) вла(с)ная
воля моя, иж-є(м) упросилъ и(х) мл(с)ти пна Ивана Пє(т)ровича Ка(л)у-
со(в)ского, су(д)и володимє(р)ского кгро(д)ского, а пна Фєдора Васи(л)є-
вича Калусо(в)ского и да(л) єсми и(х) мл(с)ти в опєку, у мо(ц) и ув оборону
ωто (в)си(х) кри(в)дъ жону мою Га(н)ну и дєтє(и) мои(х) двоє — Ѡлєну а
Макгдалєну — и всю ча(ст) имє(н)я моєго у Бутєтича(х) у повєтє Володи-
мє(р)ско(м) а в повѣтє Ѡ(в)ру(ц)ко(м) Вєлавско, которыє ув о(д)дѣлє ма-
ю(т) ω(т) брата моєго ста(р)шого пна Романа, и (в)сю має(т)ность мою, што
ωни яко ωпєкуновє маю(т) ты(м) та(к) шафовати и (в)ла(д)нути, я(к) на ихъ
ста(н) приналєжи(т). А жона моя бє(з) воли и вєдомости и(х) нє має(т) ни-
чи(м) шафовати, а(ж) што будє(т) з волєю и(х), што(ж) тє(ж) єсми записа(л)

жонε моε(и) Га(н)нε по(л)тораста копъ грошε(и) ли(тв)скихъ εε вла(ст)ного
внεсεнья в до(м) мо(и). Я є(и) тую по(л)тораста ко(п) грошε(и) записа(лъ)
на трεтε(и) ча(сти) имε(н)я моεго ты(х) частε(и) мои(х) у Бутεтичо(х) и у
Вεла(в)ску, што ширε(и) а достато(ч)нε(и) ε(ст) на листε вεно(в)но(м), ѡ(т)
36 мεнε дано(м), ѡписано. Которы(и) // εсми ли(ст) вεно(в)ны(и) да(л) своими
вла(ст)ными руками пну Ха(ц)ку Чуватовичу, возному повεту Воло(ди)-
мε(р)ского, мнε з уря(д)у на то(т) ча(с) приданого. И проси(л) εсми εго са(м)
устнε, абы то(т) ли(ст) ѡказа(в)ши εго мл(сти) пну по(д)старотεму володи-
мε(р)скому пну Миха(и)лу Павлови(ч)у и каза(л) у кни(ги) кгро(д)ски(и)
записати, а записа(в)ши никому и(н)шому до рук нε да(л), ѡдно ѡпекуно(м)
пну Ива(н)у а пну Фεдору Калусо(в)ски(м). А εсли бы жона моя хотεла
по(и)ти замужъ, тогды маε(т) ѡ(д)ио на трεтε(и) ча(сти), яко в листε вεно(в)-
но(м) ѡписано, сεдεти до живота своεго. А до того часу, покулε заму(ж)
нε по(и)дε(т), маε(т) з дε(т)ми моими сεдε(ти) и (в) моцы своε(и) мети и и(х)
ужива(ти) уси ча(сти) имε(н)я моεго я(к) в Бутε(ти)чо(х), та(к) и у Вεла(в)-
ску. А ε(ст)ли бы тε(ж) дε(ти) мо(и), доро(с)ши лε(т) своихъ, хотεли тую
трεтюю ча(ст), ѡ(т) мεнε у вεнε ѡписаную, к рука(м) свои(м) мε(ти), тогды
маю(т), напεрε(д) тую суму пнзε(и) по(л)тораста ко(п) грошε(и) ли(тв)ски(х)
уси спо(л)на ѡ(т)да(в)ши, то(ж) тую трεтюю ча(ст) к рука(м) свои(м) мε(ти).
А што ся дотычε(т) до(л)говъ мои(х), то ε(ст) напεрε(д) што εсми винε(н) пну
Вори(с)цкому пε(т)дεся(т) ко(п) и двѣ копѣ грошε(и) ли(тв)скихъ, тыε пнзи
маю(т) быти ты(м) заплачоны, што ми люди мо(и) вεла(в)ски(и) ви(н)ни дати
два(д)ца(т) ко(п) грошε(и) ли(тв)ски(х) готовы(х), а и(н)шεε тε(ж) ми ви(н)-
ни мε(д) дати. И тотъ долгъ маε(т) жона моя з вεдомо(ст)ю ты(х) ѡпεкуно(в)
плати(ти). А жиду володимε(р)скому Шмо(и)лу винεнъ εсми пя(т) ко(п)
грошε(и), пнε(и) Фεдорово(и) Со(л)тановича пнε(и) Га(н)нε двε копε гро-
шε(и). А и(н)шому тε(ж) εсми никому нε винε(н), ѡдно бгу мл(с)тивому
душεю, а зε(м)ли тεло(м). И маε(т) то(т) дастамε(нт) мо(и) и (в)ластная воля
моѧ ѡста(т)няя при то(и) моцы захова(н) бы(ти), яко вышε(и) написано.
А (х)то бы ко(л)вε хотε(л) то(т) тастаме(нт) мо(и) чи(м)-ко(л)вε с кро(в)ны(х)
бра(т)и або дεтε(и) мои(х) нарушити, то(т) будε(т) повинε(н) на вря(д) за(м)-
ку Володимε(р)ско(г)[о] заплати(ти) сто ко(п) грошε(и). А заплати(в)ши
прεд ся, маε(т) то(т) мо(и) тастамε(нт) при моцы бы(ти) захова(н), яко (ж)
εсми то(т) тастамε(нт) да(л) пну Ивану а пну Фεдору Калусо(в)ски(м) по(д)
моεю пεча(т)ю и (с) подпи(с)ю вла(ст)ноε руки моεε. А при то(м) тε(ж) бы-
(ли), того добрε свεдоми, за про(з)бою моεю, и пεча(ти) свои приложил и(х)
мл(ст) пнъ Ива(н) Миха(и)лови(ч) Гулεви(ч), пнъ Миха(и)ло Руса(л)ски(и),
а пнъ Василε(и) Мирови(ц)ки(и) Во(х)но(в)ски(и), а пнъ Хацко Чувато-
36 зв. ви(ч), возны(и) повεту // Володимε(р)ского, мнѣ на то(т) ча(с) з уряду при-
даны. Писа(н) у Воло(ди)мεри лεта бо(ж)εго нарожε(н)я тисяча пя(т)со(т)
шε(ст)дεся(т) ѡсмого, м(с)ца сε(н)тεбря, трεтεго дня.

35. Продажний, заставний і уступний запис Романа Васильовича Марковського, даний Павлові Яцьковичу Черневському на половину маєтку Марковичів.

Акт від 7 жовтня 1569, № 27, 1.

Я, Рома(н) Васи(л)εви(ч) Ма(р)ковски(и), поспо(л) з ма(т)кою моεю 37 зв.
Васи(л)εвою Ма(р)ковскою пнεю Ма(р)εю Федоро(в)ною ѡлизаро(в)ского
и(ж) [1] жоною моεю Ма(р)εю По(д)городε(н)ского чини(м) явно и вы(з)нава-
ε(м) сами на сεбε си(м) нши(м) листо(м) нинε(ш)ни(м) и на пото(м) будучи(м),
кому того по(т)рεба вεда(ти) будε(т), што нεбо(ж)чикъ ѡтε(ц) мо(и) Васи-
лε(и) Ма(р)ковски(и) для никоторы(х) [2] потрε(б) свои(х) зоста(л) бы(л) ви-
нε(н) нεмалую суму пнзε(и) людε(м) посторо(н)ны(м) и (в) ѡно(й) сумε
пнзε(и) завε(л) бы(л) ча(ст) имε(н)я своεго Ма(р)кови(ч), та(к) тε(ж) по смεр-
ти ѡ(т)ца моεго ма(т)ка моѧ εщε бо(л)шую суму пнзε(и) на тоε (ж) имε(н)ε
Ма(р)ковичи набрала, в которы(х) до(л)зεхъ увѧзано сѧ было в тоε имε(н)ε
Ма(р)ковичи. А к тому (ж) тεжъ и я са(м), Рома(н), частокро(т) выправую-
чися на слу(ж)бу г(с)дръскую зε(м)скую и нε маючи поратова(н)я ѡ(т) жа(д)-
ного приятεлѧ // моεго, ѡстато(к) того (ж) имε(н)я моεго Ма(р)кови(ч) му- 38
сил-о(м) в руки ѡ(б)чиε заста(в)ны(м) ѡбычаε(м) пусти(ти), которыε за за-
вожε(н)εмъ мои(м) нεмалы(и) чсъ того имε(н)я моεго Ма(р)ковичъ в дε(р)-
жа(н)ю своε(м) были, и нε могучи я жа(д)ны(м) ѡбычаε(м) до того имε(н)я
моεго Ма(р)кови(ч), нε ѡ(т)да(в)ши сумы пнзε(и), при(и)ти и (в)гляну(в)ши
в ста(ту)тъ по праву со(и)му Бεрεстε(и)ского, в которо(м) пишε(т), и(ж)
ко(ж)дыε ѡбыватεли Вε(ли)кого Кнзъства Ли(тв)ского имεнъε(м) свои(м)
ѡ(т)чи(з)ны(м) и матεристы(м) яки(м)-кольвε [3] ѡбычаε(м) набыты(м), нε
смотрячи [4] трεтεε ча(сти), ѧко пεрε(д) ты(м) бывало, а нε яко хто хочε(т),
бу(д) тε(ж) и половицу а(л)бо всε во(д)луг доброε воли и бачε(н)ѧ своε(г)[о]
ѡ(т)дати, прода(ти), дарова(ти), заставити во(л)но⟨,⟩ А та(к) я, Рома(н)
Васи(л)εви(ч) Ма(р)ковски(и), з ма(т)кою и (з) жоною моεю Ма(р)εю, ро(з)-
мысли(в)шися на то добрε и (в)зѧ(в)ши статочную ра(д)у ѡ(т) стрыε(в) и ѡ(т)
сполε(ч)ны(х) приятεлε(и) нши(х), бε(з) жа(д)ного принужε(н)я, лε(ч) с ты(х)
причи(н), вышε(и) помεнεны(х), и по своε(и) добро(и) воли⟨,⟩ прода(л) и
заразо(м) завε(л)⟨,⟩ и поступи(л) εсми половицу имε(н)я ншого Ма(р)ко(в)-
ского, в зε(м)ли Волы(н)ско(и) в повεтε Володимε(р)ско(м) лεжачого, кото-
роε ѡ(т) дядка моεго пна Фалεлεя Ма(р)ко(в)ского во ѡ(т)дεлε маю, зεмя-
ни(н)у г(с)дрскому пну Па(в)лу Я(ц)кови(ч)у Чε(р)нεвъскому и жонε εго
пнε(и) Катεринε Якубо(в)нε, дεтε(м), пото(м)комъ и ща(д)ко(м) [5] ихъ ѡбε(л)
вε(ч)нε и на вεки нεпору(ш)нε за пε(в)ную суму пнзε(и) [6] ѡсмъсо(т) ко(п)
грошε(и) ли(ч)бы и монεты Вε(ли)кого Кнзъства Ли(тв)ского, личачи по
дεсε(ти) пнзε(и) бѣлы(х) въ [7] гро(ш), то ε(ст) ча(ст) половицу всεго имε(н)я
моεго Ма(р)кови(ч) и Плискова с по(л)ми, сεножа(т)ми дво(р)ными, з гаи,
лεсы, дубровами, заросли, проро(б)ки и тε(ж) з ставы, ставищи, млыны и
ихъ вымε(л)ки, з мыто(м) грεбε(л)ны(м), та(к) в Ма(р)ковичохъ [8], ѧко и на
Плисковε, к тому з лю(д)и и ѡ(т)чи(з)ны(ми) тя(г)лыми, и ѡгоро(д)ники зъ
и(х) зεмлями и сεножа(т)ми, та(к) яко ся само в собε, в широкостѧхъ, и (в)
граница(х), и (в) ѡбыходε(х) свои(х) тоε имε(н)ε моε Ма(р)ковичи маε(т),
ничого на сεбε в то(и) половици, которую-(м) пну Чε(р)нεвскому прода(л)

и заве(л) на жону, де(ти), пото(м)ки и бли(з)кие мо(и), изо ω(т)ца и ма(т)ки
38 зв. моее не зоставую(чи). Которое име(н)е мое // Ма(р)ковичи вже ω(т) сего чсу маю съ [9] пно(м) Па(в)ло(м) Че(р)не(в)скимъ ω(т) мала до велика, яко поля дво(р)ные, сеножати, гаи, лесы, дубровы, ставы, ставища, млыны, мыто гребе(л)ное, лю(ди) ω(т)чи(з)ные и прихожие и и(х) зе(м)ли, поля и сеножа(ти), ро(в)но на полы в лыко ро(з)делити. Што ся дотыче(т) люде(и) мои(х) ω(т)чи(з)ны(х) и прихожи(х), тые маю я са(м), поро(в)ня(в)ши [10] на (д)ва реестра, пописати и ωба(д)ва реестра пну Че(р)не(в)скому подати, а ω(н) с ты(х) дво(х) реестро(в), на которы(х) люди буду(т) пописаны, мае(т), вырозуме(в)ши которы(и) хотечи реестръ, з людми собе ωстави(т), а други(и) рестръ (!) мне ω(т)дати. И тые люди роздиление [11] на ωбедве стороне ве(ч)не де(р)жати мае(м). И воле(н) буде(т) пнъ Паве(л) Че(р)невъски(и) и его жона пни Катерина, та(к) же и по ни(х) будучие ща(д)ки [12], яко дети и пото(м)ки и(х) в то(м) име(н)ю свое(м) ω(т) [ме]не, Романа Ма(р)ковского, проданы(м), мешкаючи, вживати, прибавити, ро(з)робити, ро(з)ширати, ω(т)дати, прода(ти) и ко(му) хотачи записати ку своему ле(п)шому а пожиточному ωборочати и и(м) шафовати, яко сам(и) налепе(и) розумеючи⟨.⟩ А я, Рома(н) Ма(р)ковски(и), та(к) те(ж) и жона моя Ма(р)я По(д)городе(н)ская, дети, пото(м)ки, и по на(с) будучие ща(д)ки, и (в)си бли(з)кие мо(и) половицу [13] того име(н)я Ма(р)кови(ч), которую е(с)мо е(г)[о] мл(сти) пну Па(в)лу Че(р)невскому продали, ω(т) сего чсу яко пну Че(р)не(в)скому самому, та(к) жоне, дете(м), пото(м)комъ и ща(д)ко(м) ихъ в то(м) име(н)ю Ма(р)ковско(м) купли и(х) жа(д)ное тру(д)ности и переказы чинити и ничи(м) ся вступовати не мае(м)⟨.⟩ А где бы(х) я, Романъ Ма(р)ковски(и), жона, дети, пото(м)ки и бли(з)кие мои в тую половицу име(н)я Ма(р)кови(ч), которую е(с)мо, прода(в)ши заразо(м) пну Че(р)невкому (!), завели и поступили, мели чи(м)ко(л)векъ в поля дво(р)ные, сеножати, в лесы, дубровы, ставы, млыны и и(х) выме(л)ки, в мыто гребе(л)ное, в люди ω(т)чи(з)ные и прихожие, и (в) и(х) зе(м)ли, и во (в)сякие пожи(т)ки, яки(м)-ко(л)ве(к) имене(м) названы бы(ти) могуть, мели вступова(ти) а(л)бо, якую переказу чинячи, до (п)рава по(з)вати [14], то(г)ды таковы(и) ко(ж)ды(и) мае(т) заплатити вины г(с)дру королю его мо(с)ти двесте ко(п) гроше(и), а на судъ зе(м)ски(и) а(л)бо кгрод-
39 ски(и) // где-ко(л)векъ по(з)вани буде(м), двесте ко(п) гроше(и) а пну Па(в)лу Че(р)не(в)ско(му), жоне, дете(м) двесте ко(п) гроше(и) и (в)си шкоды и наклады ωправити зъ ко(ж)дого права прися(ж)ного, ω(д)но нареченъе слова его мл(сти). А заплати(в)ши тые заруки и (в)си шкоды и наклады, яко ся выше(и) поменило, ωправи(в)ши пре(д) ся то(т) запи(с), и продажа моя при моцы в о(ж)дого [15] захова(н) быти маетъ. А если бы ся [16] ω(т) мене, Романа Ма(р)ковского, и ω(т) ма(т)ки моее рожоное а(л)бо ω(т) жоны моее пе(р)вшое, та(к) те(ж) и тепере(ш)нее Ма(р)и По(д)городе(н)ское яки(и)ко(л)ве(к) запи(с) на до(л)гъ а(л)бо на якую-ко(л)ве(к) суму пнзе(и) в кого(ж) ко(л)ве(к) показатися ме(л), ω(т) таковогo ко(ж)дого запису в права маю⟨.⟩ я, Рома(н), з [17] жоною моею пна Че(р)не(в)ского ω(т) кождого до(л)гу и запису заступовати и то все на мою вла(ст)ную [18] ча(ст) име(н)я своего Марко(в)ского перенести и кождому запи(с)у своему досыт чини(ти), а не пнъ [19] Че(р)невски(и)⟨.⟩ А (г)де бы те(ж) пна Че(р)невъского самого, жону, дети его мл(сти) ме(л) хто ω яки(и) же ко(л)ве(к) до(л)гъ мо(и) до права по(з)вати [20] и ку яко(и) шкоде и накладу приводи(ти), а я бы(х) его у права

заступовати нє хотє(л), а ѡ то до права кгро(д)ского а(л)бо зє(м)ского, гдє
волѧ єго будє(т), по(з)вати ся да(ст), тоды повинє(н) буду тую (ж) заруку,
в сє(м) листє моє(м) у вє(р)ху ѡписаную, яко г(с)дру королю є(г)[о] мл(сти),
и на су(д) кгро(д)ски(и) а(л)бо зє(м)ски(и), гдє по(з)ва(н) буду, и тє(ж) па-
(н)у Чєрнє(в)скому заплати(ти) и вси шкоды и наклады ѡправи(ти)⟨.⟩ Ко-
торы(и) же то(т) ли(ст) мо(и) прода(ж)ны(и) и запи(с)ны(и) маю я з ма(т)кою
и (з) жоною моєю до кни(г) кгро(д)скихъ володимє(р)ски(х), ѡчєвисто ста(в)-
ши, сознати и записати. А пото(м) та(м) жє на пє(р)вы(х) роко(х) зє(м)ски(х),
которыє сужоны будуть у Володимє(ри), пєрє(д) су(д) зє(м)ски(и) пєрєнє-
(сти) и то до кни(г), вы(з)навши, записати ⟨.⟩ по(д) тыми (ж) ѡбовя(з)ка(ми)
и заруками вышє(и) поменеными⟨.⟩ А при то(м) были и того добрє свєдоми
и(х) м(лст) пновє па(н) Станисла(в) Кграє(в)ски(и), пнъ Сємє(н) Кози(н)-
ски(и), пнъ Василє(и) Пузо(в)ски(и), пнъ Ива(н) Ворискі(и) а пнъ Ю(х)но
Якови(ц)ки(и). Которыє пновє вышє(и) помєнєныє за очєви(с)тєю про(з)бою
ншою пєча(ти) свои к сєму ншому листу прода(ж)ному прило(жи)ти рачили,
а для лє(п)шоє твє(р)дости и я, Рома(н) Васи(л)єви(ч) Ма(р)ко(в) // ски(и), 39 зв.
пєча(т) свою к сєму ншому листу приложи(л) и рукою моєю вла(ст)ною по(д)-
писа(л). Писа(н) в Ма(р)ковичо(х) лєта бо(ж)єго нарожє(н)я тисяча пя(т)-
со(т) шє(ст)дєся(т) ѡсмого, м(с)ца ѡ(к)тєбра, три(д)цатого дня. Рома(н)
Васи(л)євичъ Ма(р)ков // ъски(и) руку вла(ст)ную подписа(л).

В гродській книзі № 935: [1] изъ; [2] нѣкоторы(х); [3] яки(м)-кольвє(к); [4] нє смотрєчи; [5] сча(д)комъ, сча(д)ко(м); [6] пєнєзє(и); [7] в; [8] Ма(р)ковичахъ; [9] маю я с; [10] поро(в)на(в)ши; [11] роздєлєниє: [12] сча(д)ки; [13] половицу; [14] позывати; [15] ко(ж)дого права; [16] бых ся; [17] зъ; [18] власную; [19] па(н); [20] позывати.

36. Дарчий запис Лева Олександровича Сангушка Кошерського на три дворища, даровані Станіславу Даменському.

Акт від 2 жовтня 1570, № 71. 1•

Я, Лє(в) Алєкса(н)дрови(ч) Са(нк)гушко Кошє(р)ски(и) и вы(з)нава(м) 145 зв.
са(м) на сєбє ты(м) мои(м) листо(м), кому потрєба вєдати будє(т) або, чтучи
єго, слышати, иж-ємъ я по добро(и) воли своє(и), дозна(в)ши вє(р)ныє а
цнотливыє слу(ж)бы служєбника моєго Станислава Дамє(н)ско(г)[о], ко-
торы(и) ѡ(н) про(д)ко(м) моимъ и мнє, пану своєму, чини(л) и чини(т), и,
нагорожаючи слу(ж)бы є(г)[о], жалова(л) єсми и записа(л) з ласки моєє
єму самому, жонє и пото(м)ко(м) єго // вы (и)мє(н)ю моє(м) ѡ(т)чи(з)номъ, 146
на Миха(и)ло(в)цы лежачоє, при мєстє Воло(ди)мє(р)ско(м) три дворища
ѡсєлы(х), то є(ст) на (и)мя дворищє Лукъяно(в)скоє, а другоє Я(ц)ковъ-
скоє, а трєтєє Ива(ш)ко(в)скоє, з огороды, зъ сады, с по(л)ми, и (з) сєно-
жа(т)ми, и зо (в)си(м) с ты(м), яко сѧ само в собє тыє три дворища маю(т),
на вєчно(ст) длѧ будова(н)я двора, которы(х) має(т) дє(р)жати, и уживати,
и продати, и ку лє(п)шому пожи(т)ку своєму ѡбє(р)нути. Которы(х) дво-
рищъ я самъ, ани кнгнѧ ма(л)жо(н)ка моя, ани жадє(н) з бли(з)ки(х) мои(х)
ѡ(т)нимати нє має(т) ѡ(т) нєго на вє(ч)ныє часы. И на то єсми да(л) Стани-
сла(в) у Дамє(н)скому сє(с) мо(и) ли(ст) с пєча(т)ю и с по(д)писо(м) вла(ст)-
но(и) руки моєє. Писа(н) у Володимєри лєта бо(ж)єго нарожє(н)я тисєча
пѧ(т)со(т) шє(ст)дєсѧ(т) ѡсмо(г)[о], м(с)ца дєкабра, пѧтогона(д)ца(т) дня.
Лє(в) Са(н)кгушко Коши(р)ски(и), вла(ст)ная рука.

*37. Межова угода між панами Клюйськими
і Михайлом Єлом Малинським щодо розмежування володінь.*

Акт від 10 січня 1570, № 48, 1.

94 Я, Ма(т)фє(и) а Ива(н) и Бо(г)данъ Ивановичи Клю(и)скиє, вызнаває(м) на сєбє си(м) ншмъ листо(м) нинє(ш)ни(м) и на пото(м) будучы(м), кому бы потрєба того вєда(ти), што (ж) которие за(ш)тя и кривъды мє(ли) єсмо ѡ(т) пна Миха(и)ла Ела Мали(н)ского, ма(р)шалъка єго к(р) мл(с)ти, пна Бо(г)дана Патрикєя Радогощъкого а ѡ(т) пна И(л)и Золотоли(н)ского у забра(н)я и споко(и)ного выби(т)я кгру(н)ту зє(м)ляного имє(н)я ншого посполитого Клю(и)ска у кгва(л)тє(х), у боє(х), у грабєжо(х), у покошє(н)ю сєножатє(и), и в пожа(т)ю и побра(н)ю збо(ж)я, и в ы(н)ши(х) многи(х) рєча(х), ѡ што єсмо з обу сторо(н) и (з) ихъ мл(ст)ю [...] звы уряду Володимє(р)ского позывалися. Которыє кривды и за(ш)тя ширє(и) а мєновитє(и) на позвє(х) ѡписаны су(т). За которими по(з)вы стану(в)ши, єсмо пєрє(д) врядо(м) Во-
94 зв. лодимє(р)ски(м) кгро(д)ски(м), нє (в)ступуючы в право доброво(л)нє[...] // собє ро(к) праву на тыє кгру(н)ты и ро(з)ницы, взє(в)ши по два приятє(ля), хто кого звєсти можє(т), та(к) выєхати, то єсть ѡ(т) чє(т)вє(р)га м(с)ца ноября пє(р)вогона(т)ца(т) дня за пя(т) нєдє(л). А што бы тыє приятє(ли) нши промє(ж)ку на(с) зна(и)ти мє(ли), то мы з обу сторо(н) приняти и того тє(р)пєти мє(ли). А єсли бы приятєли нши згодитися нє мо(г)ли, а на ѡбє сторонє мєли бы листы своє судовыє подава(ти), тогды вря(д) Володимє(р)ски(и) кгро(д)ски(и), угляну(в)ши ув оныє листы судовыє и (в)зна(в)ши, котороє стороны уска(з) будєть, вєдлє права слу(ш)нє(и)ши(и), тую сторону при то(м) всказє зостави(ти) мє(л). А єсли бы которая сторона на ро(к), промє(ж)ку сєбє доброво(л)нє приняты(и), сама нє ста(ла) и приятєлє(и) свои(х) иє вывє(ла) або, хотѧ бы ста(в)ши, а по ѡно(м) року по справє з листо(м) свои(м) судовы(м) пєрє(д) врядо(м) кгро(д)ски(м) за двє нєдє(ли) нє постанови(ла), тая рє(ч) свою трати(т), яко(ж) тоє застановє(н)є ншє доброво(л)ноє приня(т)є року до кни(г) вряду Володимє(р)ского кгро(д)ского записа(ти) єсмо да(ли), гдє єсть ширє(и) а достато(н)нє(и) на выписє(х) врядовы(х) ѡписано. И кгды то(т) ро(к), доброво(л)нє приняты(и), припа(л), то єстъ сєгодня, у чє(т)вєргъ, м(с)ца дєкабра шостогона(т)ца(т) дня року шє(ст)дєся(т) ѡсмого. А та(к) мы, взя(в)ши и(з) своєє руки дву(х) приятєлє(и) свои(х) су(д)ями — єго мл(ст) вє(л)мо(ж)ноє княжа князя Лва Алє(к)са(н)дрови(ча) Са(н)кгу(ш)ка Кошє(р)ского а пна Пєтра Ко(с)тю(ш)ковича Хобо(л)товского — а и(х) мл(с)ть па(н) Миха(и)ло Ело Мали(н)ски(и), ма(р)шало(к) єго к(р) м(с)ти, па(н) Бо(г)да(н) Патрики(и) Радогоцки(и), а па(н) И(л)я Золотоли(н)ски(и), взя(в)ши з руки своєє пна Миха(и)ла Фєдоровича Хорохори(н)ского, по(д)коморєго лу(ц)кого, а пна А(н)дрєя Кивєрє(ц)кого, та(м), на тыє кру(н)ты, гдє кому ся кри(в)да дєя(ла), выєха(ли) и, нє хотєчы єсмо у право вступовати а у бо(л)ши(и) за(ш)тя и шкоды приходи(ти), алє хотячи промє(ж)ку сєбє приятє(л)ски(м) и сусє(д)ски(м) заховати а вєчысты(и) поко(и) мє(ти), сами є(с)мо пєрє(д) и(х) м(л)ю пны приятє(л)ми ншми вышє(и)
95 помєнєными, погоди(ли) ся и на то(м) застанови(ли) и всє // шкоды, кгва(л)ты, боє, грабєжи, побра(н)є збо(ж)я пана и всякиє кри(в)ды, которыє пєрє(д) ты(м) до сєго ча(с)у мєжи на(с) и по(д)даны(х) ншхъ на пану Мали(н)-

ско(м), на пну Патрикєю а на пну И(л)и⟨.⟩ а на пановє[...], на на(с) и на по[д]даны(х) нши(х), по(и)скива(ти) нє має(м), ни(ж)ли што ся дотычє(т) кгру(н)ту зє(м)ляного. Мы, зъ и(х) м(л)ю пны по(с)по(л) згоди(в)шися и хотячы споко(и)нє на (в)си пото(м)ныє часы захова(ти), грани єсмо заруба(ли) и ко(п)цы засыпа(ли) промє(ж)ку имє(н)є(и) нших Клю(и)ска и Радови(ч), поча(в)ши проти(в) Бєлєвы гори на сєножа(ти) пє(р)ши(и) копє(ц) закопа(ли), а и(з) того ко(п)ца наложєтоє лозы копє(ц) други(и) закопа(ли), ѡ(т) того ко(п)ця и лозы болотє(м), лозами и сєножа(т)ми на колодєзи(к) на (в)голъ Лу(ч)чыны сєножа(ти), ѡ(т)ту(л) до трє(х) вєр(б), ѡ(т) трє(х) вєрбъ чєрє(з) лозу копє(ц) по конє(ц) цє(р)ко(в)ноє сєножати радови(ц)коє цє(р)кви, а ѡ(т) тоє сєножа(ти) чєрє(з) плужи(н)скоє полє и к дорозє, которая идє(т) з Радови(ч) до Турє(и)ска и Клю(и)ска, чєрє(з) тую дорогу и к бо(р)ку Простоногы проти(в) со(с)ны вєликоє в ду(б)нику по конє(ц) поля копє(ц) закопа(н), ѡ(т)то(л) бєрє(г) по убору ко(п)цы закопа(ли) и в дєрєвє грани руба(ли) проми[...] поля по право(и) руцє — до Клю(и)ска, а по лєво(и) руцє — к Радопи[...]простико(м) справи(ли) єсмо боро(м), а(ж) до Прибыполя. Тоє бы полє по половинє ни(в)ка до(л)гая Клю(и)скюа Шю(р)шни(в)ка к Радовичо(м), ѡ(т)то(л) в Ло(з)ку, з Ло(з)ки в боло(т)цє, а ты(м) боло(т)цє(м) посєрєдинє а(ж) у вєликоє болото и до рє(ч)ки Рє(б)рєницы, што з Свє(т)чина ставу идє(т), яко поча(в)ши проти(в) Бєловы гори на сєножатє(х), лоза(х), на болотє(х) до сухоє зє(м)ли ко(п)цо(в) закопаны(х), до сухоє зє(м)ли ко(п)цо(в) закопаны(х) (!) [...] а гранє(и) в дєрєви чєрє(з) пом[...] ку ко(п)цо(в)[...] а чєрє(з) бо(р) до Прибы(л)[...] нє(и) и ко(п)цовъ[...] на Прибыполи и на вєлико(м) болотє ко(п)цовъ[...], а па[...] болотє [...] по ты(м) гранє(м) и ко(п)цо(м) вышє(и)..., поча(в)ши ѡ(т) пє(р)шоє пя(ти) проти(в) Бєловы горы[...] // ѡстано(ч)ноє пяты до рє(ч)ки Сєрєбрє(н)ки, кото- 95 зв.
рая ѡ(т) Свє(т)чина ѡ(т) ставу идє(т). Та(к) мы сами, яко и па(н) Мали(н)ски(и), па(н) Патрикє(и) и па(н) И(л)я и пото(м)ки нши має(м) вє(ч)нє а споко(и)нє дє(р)жа(ти) и вжива(ти), а ѡди(н) на другого кгру(нт) чєрє(з) тыє грани ко(п)цы пєрєходи(ти) и ничы(м) ся вступова(ти) пра(в)ны(м) и нєпра(в)ны(м) ѡбычає(м) нє має(м), ани по(т)даныє нши. А котриє кри(в)ды, кгва(л)ты, боє, грабєжи, за дє(р)жа(н)я нашєго мєжи на(с) самы(х) и по(д)даны(х) нших пєрє(д) ты(м) до сєго ча(с)у ста(ли), ѡ што будє(т) жалоба бы(ла) на (в)рядє Володимє(р)ско(м) и в кни(ги) записано або и по(з)вы брано, тыє вси кри(в)ды и выписы с кни(г) и по(з)вы уморяє(м) и внивє(ч) ѡборочає(м), хотя бы на пото(м) ѡ тыє кри(в)ды про(ш)лыє выписы и по(з)вы ѡказа(ли), то(г)ды в жадного права моцы мє(ти) нє маю(т). А єсли бы которая сторона з на(с) чєрє(з) сєє постановє(н)є и вгоду ншу чєрє(з) тыє гранє у яки(и)-ко(л)вє(к) кгру(нт) зє(м)ляны(и) уступоватися яки(м)-ко(л)вє(к) ѡбычає(м) мєли, тогды тая сторона, которая с того постановєня выступи(т), тая має(т) г(с)дру королю єго мл(с)ти на замо(к) Володимє(р)ски(и) заруки заплати(ти) пя(т)со(т) копъ грошє(и), а то(и) сторонє, которая с того постановєня и вгоды ншоє споко(и)нє захоўвыва(ти) будє(т), другую пя(т)со(т) ко(п) грошє(и) заплати(ти) має(т). А заплати(в)ши заруки прє(т) ся, тоє постановєнє и вгоду ншу по ты(м) граня(м) и ко(п)цо(м), врочищо(м) вышє(и) мєнєны(м) має(м) мы сами и пото(м)ки нши вє(ч)нє и нєпору(ш)нє дє(р)жа(ти) на вє(ч)ныє часы. И на то єсъмо да(ли) пну Миха(и)лу Єлу Мали(н)скомы ма(р)ша(л)ку єго к(р) м(л) а пну Бо(г)дану Патрикєю Радогощко(му),

[...] пну И(л)и Золотоли(н)скому сє(с) на(ш) ли(ст) доброво(л)ноє [...] и за-
96 годнє(н)я ншго з ншми пєча(т)ми и с по(д)писа(ми) // рукъ ншхъ власны(х).
А для лє(п)шоє твє(р)дости и свєдо(м)я єго м(л) княжи кня(з) Лє(в) Са(н)-
кгу(ш)ко Кошє(р)ски(и) и и(х) м(л) панове приятєли ншы, на то з обу сто-
ро(н) взятыє, па(н) Миха(и)ло Сє(р)би(н), по(д)комори(и) лу(ц)ки(и), а па(н)
Пєтръ Ко(с)тю(ш)ко, а па(н) А(н)дрє(и) Киварє(ц)ки(и) и своє пєча(ти) при-
ложи(ли) к сєму нашему листу. Пса(н) в Клю(и)скю лє(т) бо(ж) наро(ж)
тисяча пя(т)со(т) шє(ст)деся(т) ѡсмого, м(с)ца дєкабра, шостогона(т)ца(т)
дня.

38. Віновий запис Ганни Миколаївни Остиковичівни на суму грошей на маєтках, яку вона дає її чоловікові Левкові Сангушковичу.

Акт від 8 жовтня 1569, № 30, 1.

45 зв. Я, Львовая Алєкса(н)дровича Санькгушко//вича Кошє(р)скаѧ, Га(н)на
46 Миколаєвна Ѡстиковича, вызнаваю и чиню явно сама на сєбє симъ мои(м)
листо(м) кождому, кому будє(т) потрєбъ того вєда(ти) або, чтучи єго, слы-
шати, нєнєшнємъ и на пото(м) завжды будучи(м)⟨.⟩ што ма(л)жоно(к)
мо(и) милы(и) вє(л)можны(и) кнзь⟨.⟩ єго мл(с)ть кнзь Лє(в) Алєкса(н)дро-
ви(ч) Санкгу(ш)кови(ч) Кошє(р)ски(и), понємъши мєнє за сєбє у свтоє мал-
жє(н)ство по смє(р)ти ѡ(т)ца моєго нєбо(ж)чика пана Миколая Ѡстика у
ма(т)ки моєи панєє Миколаєвоє⟨.⟩ Ѡстиковоє⟨.⟩ кнжны Га(н)ны⟨.⟩ Ро-
мановны Любє(ц)кого, взѧ(л) по мнє вєно ѡ(т) панєє ма(т)ки моєє суму
пнзє(и), которую пани ма(т)ка моя, маючи записаную ѡ(т) ма(л)жо(н)ка сво-
єго є(и) ѡ(т) ѡ(т)ца моєго пана Миколая Ѡстика на имє(н)я(х) єго м(л) на
Косовє двє тисєчи копъ грошє(и) а на Упитє волости Шадо(в)ско(и) двє ти-
сєчи копъ грошє(и), тую чотыри тисєчи копъ грошє(и) на Косовє⟨.⟩ и на
Упитє пани ма(т)ка моя вышє(и) мєновая (!) єго мл(с)ти кнзю Лву Са(н)к-
гушку, малжонъку моєму, за мною у посагу записала и на имєнью своємъ
ѡ(т)чизно(м) на половицы Лю(б)ча, котороє єє мл(с)ть⟨.⟩ ѡкупила въ єго
мл(с)ти вє(л)можного пана (!) пана Ѡстафья Воловича, по(д)ка(н)цлєрого Вє-
ликого Кнзства Лито(в)ско(г)[о], записа(ти) рачила двє тисєчи копъ и сто копъ
грошє(и), того всєго сумою учинила шє(ст) тисє(ч) и сто копъ грошє(и) ли-
то(в)скоє ли(ч)бы, а напроти(в) того вєна внєсє(н)я моєго в до(м) єго кнжа(т)-
скоє мл(с)ти записа(л) мнє єго мл(с)ть кнзь Лєвъ Санкгушко, ма(л)жоно(к)
мо(и) нами(л)ши(и) водлу(г) права посполитого и статуту зємского совито,
то єсть двана(д)ца(т) тися(ч) копъ и двєстє копъ грошє(и) монєты и ли(ч)бы
Вєликого Кнзства Лито(в)ского, личачи по дєсєти пнзє(и) бѣлы(х) у гро(ш),
на имє(н)ю своємъ замку и мєстє своємъ Камє(н)скомъ и на сєлє(х) ку тому
за(м)ку и мєсту налєжачє(х) и прислухаючи(х), а ку тому што єго млсть
кнзь Лєвъ Санъкгушко, мѧ(л)жоно(к) мо(и), рачи(л) позычити у панєє ма(т)-
ки моєє сє(м) тисѧ(ч) копъ грошє(и)⟨.⟩ на замо(к) сво(и) Пєрєми(л)ски(и)
ино єго мл(с)ть с ты(х) сєми тисє(ч) копъ грошє(и) рачила єго мл(с)ти ѡ(т)-
пусти(ти) двє тисєчи копъ грошє(и), а пѧ(т) тисѧ(ч) копъ грошє(и) єщє єго
46 зв. м(л) // панє(и) ма(т)ци моє(и) до(л)жо(н) бы(л), воста(л) тогды тую пѧ(т)

тисѧ(ч) копъ грошє(и) знємши єго мл(с)ть с Пєрєми(л)я на тоє (ж) имє(н)є
своє Камє(н) узнєсти и до ты(х) двана(д)ца(ти) тисѧчи(и) копъ и до дву(х)-
со(т) копъ грошє(и) прилучити и приписати рачи(л), того всєго сумою на
Камєни чинило сємъна(д)ца(т) тисѧ(ч) копъ и двєстє копъ гро(ш). А та(к)
я, дознавши ку собє єго мл(с)ти кнжати Лва Санкгушка, ма(л)жо(н)ка моєго
намилшого, вєликую ласку и пра(в)ую, вє(р)ную, сє(р)дєчную и на въсє(м)
статє(ч)ную мл(с)ть ма(л)жєньскую и мл(с)тивую зычливость з набо(л)ши-
ми добродє(и)ствы єго мл(с)ти, которыє⟨.⟩ добродє(и)ства єго м(л) ку мнє
рачи(л) показыва(ти) з нємалыми кошты и наклады єго мл(с)ти, маючи ста(н)
ма(л)жє(н)ски(и) у зацно(м) а у по(ц)тиво(м) стато(ч)но(м) ѡномъ выхованью
своємъ кнжа(т)скомъ, та(к) тє(ж) бачєчи єго мл(с)ти мл(с)тивую скло(н)-
но(ст) и вєликую лито(ст) до хоро(б) мои(х) часты(х), и(ж) на лєка(р)ства
и на докторы, улєчаючи здоро(в)є моє, вєлики(и) кошть нємалыми⟨.⟩ су-
мами пнзє(и) для мєнє, ма(л)жо(н)ки єго мл(с)ти, принѧ(л) та(к) тє(ж) до-
ходєчи имєнє(и) мои(х) ѡ(т)чизны(х) по(д) паны, дѧ(д)ки мои, и(х) мл(с)тью
паны ѡстиками, рачи(л) єго мл(с)ть має(т)ности своєє много утрати(ти) и
уронити и для мєнє, ма(л)жо(н)ки своєє⟨.⟩ з мило(с)ти своєє⟨.⟩ ма(л)жє(н)-
скоє⟨.⟩ многиє скарбы дому своєго кнжа(т)ско(г)[о] утратити, на ѡстато(к)
имєнья свои ѡ(т)чизныє зоставуючи и тєпє(р) того всєго вєликиє утраты вє-
дучи длѧ мєнє⟨.⟩ ма(л)жо(н)ки своєє, чинити нє пєрєставає(т)⟨.⟩ нє брыдѧчи
ся ни в чо(м) форобы моєи сродзє страшливоє⟨.⟩ ѡ(т) пана бга створитєлѧ
з воли єго свтоє на мѧ допущоноє, яко налєжи(т) вє(р)ному, цнотливому,
правому ма(л)жєнковы. Котороє та(к) вєликоє добродє(и)ство єго мл(с)ти
нє то(л)ко має(т)но(ст)ю моєю єстє(м) ви(н)на єго мл(с)ти ѡ(т)дава(ти), на-
горожати, алє бы(х) рада и здоро(в)ємъ мои(м) такиє ласки єго мл(с)ти ѡмє-
вала, а вє(д)жо хотєчи тє(ж) моє ху(т)ливыє⟨.⟩ слу(ж)бы и нагорожє(н)є
за єго мл(с)ти ма(л)жо(н)ка моєго намилє(и)шого добродє(и)ство⟨.⟩ за та(к)
вєликиє мл(с)тивыє ласки и утра(ты) єго м(л) з сєбє показати и нагорожє-
(н)є вчинити. Тогды нє будучи я, Га(н)на Миколаєвна Ѡстико(в)на, ни ѡ(т)
кого намовлєна и ничи(м) примушона, ѡдно власнє по своє(и) добро(и) воли
и вє(р)ноє милоє хути своєє и доброво(л)ного умыслу моєго, милуючи вє(р)-
нє єго мл(с)ти // кнзѧ, ма(л)жо(н)ка моєго нами(л)шого, намыслившисѧ са- 47
ма доброво(л)нє и ростропнє⟨.⟩ трєзво и здорово и зупо(л)ную памє(т)ю
и (з) цалымъ розумо(м), тую всю суму пнзє(и) сємъна(д)ца(т) тися(ч) копъ
и двєстє ко(п) грошє(и) лито(в)скоє ли(ч)бы, вѣно моє єго мл(с)ти кнзю Лву
Са(н)кгу(ш)ку Кошє(р)скому, ма(л)жо(н)кови моєму нами(л)шому, даю и
дарую и симъ листо(м) мои(м) записую на вє(ч)ныє часы, которою сумою
пнзє(и) сє(м)на(д)ца(т)ма тисє(ч)ма копами и двємасты копами грошє(и),
вѣномъ мои(м) єго мл(с)ти, кнзю ма(л)жо(н)ку моєму, ѡ(т) мєнє дарованы(м),
во(л)но єго мл(с)ти шафовати и на свои можи(т)ки ѡборочати водлу(г) воли
и мысли и налєпшого подоба(н)я своєго, якъ самъ налєпє(и) розумєючи
та(к) при животє, яко и по животѣ моємъ, вє(ч)но и навєки, нєпорушно.
И вжо я сама, та(к) и ма(т)ка моя пани Миколаєвая Ѡстиковая, тєпєрєшняя
кнзинѧ Павловая Соколи(н)ская, кнгинѧ Га(н)на Романо(в)на Любєцкая,
и нихто с крє(в)ны(х), бли(з)ки(х) и повиноватых мои(х) ты(х) сємъна(д)ца-
(ти) тисєчє(и) копъ и дво(х)со(т) копъ грошє(и) у єго мл(с)ти кнзѧ Лєва Санк-
гушка Кошє(р)ского, у ма(л)жо(н)ка моєго нами(л)шого, упоминати сѧ,
и ку пра(в)у єго мл(с)ти позыва(ти), и на єго мл(с)ти по(и)скивати нє має(м)

никоторыми причинами, та(к) правными и в статуте чере(з) прокураторо(в) вына(и)деными, ѡ(т) сего ч(с)у а(ж) навеки ни(чи)мъ непорушно. А если бы(х) я, Га(н)на Миколаевна Ѡстико(в)на, або ма(т)ка моя пре(д)реченая и хто (ж) ко(л)ве(к) с кревны(х), бли(з)ки(х), повиноваты(х) мои(х) се(с) подаро(к) мо(и), его мл(с)ти кнзю Лву, малжонъку моему милому, дарованы(и) и записаны(и), хотели зрушити и сего запису моего ѡтъступити и яки-ми (ж) ко(л)векъ причинами смели тое се(м)на(д)ца(ти) тисече(и) копъ и дву( )со(т) копъ гроше(и) на его мл(сти) кнзю, ма(л)жо(н)ку моему мило(м), по(и)скивати албо ѡ то ку пра(в)у якому (ж) ко(л)ве(к) его мл(с)ти позывати, тогды я, Га(н)на Миколаевна Ѡстиковича, и ма(т)ка моя выше(и) менованая, и ко(ж)ды(и) таковы(и) упо(р)ны(и), хто бы сѧ того важити сме(л), мае(м) и пови(н)ни будемъ г(с)дру королю его мл(с)ти заплатити заруки семна(д)ца(т) тисече(и)⟨.⟩ А кнзю Лву Са(н)кгу(ш)ку, ма(л)жо(н)ку мое-
47 зв. му // милому, другую семъна(д)ца(т) тисече(и) копъ гроше(и) и вси шкоды и наклады, которые бы его мл(с)ть кнзь Ле(в) Санкгушко, ма(л)жоно(к) мо(и) милы(и), для мене и для зрушенья сего дару моего его мл(с)ти кнзю, ма(л)-жо(н)ку моему, вчиненого чере(з) кого (ж) ко(л)ве(к) з на(с), прина(л), тогды я и ко(ж)ды(и) преяте(л) мо(и), хто бы се(с) записъ мо(и) зрушети сме(л)⟨.⟩ в которо(м)-ко(л)ве(к) артикуле, в се(м) записе ѡписано(м), мае(м) и пови(н)ни буде(м) его мл(с)ти кнзю Лву Санкгушку заплатити вси шкоды и наклады его млсти зъ совито(ст)ю бе(з) жадны(х) позво(в) и бе(з) жадного права, бе(з) жадного доводу и присеги его мл(с)ти самого, та(к) и шафара его м(л), то(л)ко на голое слово его мл(с)ти, што-ко(л)ве(к) его мл(с)ть рачи(л), буде(т) слово(м) свои(м) речи ѡ набо(л)шую суму пнзе(и) замирети, не выламуючи сѧ з сего запису моего и ѡбовя(з)ко(в), в не(м) ѡписаны(х), та(к) те(ж) не ѡ(т)ступуючи ѡ(т) зару(к), ви(н) и накладо(в), в се(м) листе записе мое(м) выше(и) поменены(х), некоторыми причинами правными, ѵрѧдовыми и в статуте вына(и)деными, та(к) те(ж) и тыми причинами, которые люде (!) звыкли чере(з) прокуратово(в) вымышлѧ(т) и право бори(т)(!)⟨.⟩ ани боронечи сѧ во(л)но(с)тю права своего шляхе(т)ского, ани закрываючи сѧ урѧдо(м) г(с)дрскимъ дво(р)нымъ и кгро(д)ски(м) и земски(м), и не вымовляючи сѧ форобою своею и послугою г(с)дрскою, ани жадною припалую и(з)мышленою пригодою, то(л)ко вже моцно и навеки непорушно се(с) запи(с) мо(и) заслушны(и) загодны(и), замо(ц)ны(и) у ко(ж)дого права де(р)-жа(н) и захованъ быти мае(т)⟨.⟩ И вря(д) ко(ж)ды(и) дво(р)ны(и), г(с)дрски(и), кгро(д)ски(и), земски(и) то(л)ко за ѡ(т)казаньемъ на врѧде сего запису моего, а не за позвы мае(т) мо(ц) супо(л)ную мети его мл(с)ть кнзѧ Са(н)кгу(ш)ка, ма(л)жонъка моего милого, при се(м) записе мое(м) захова-ти, и в чо(м) бы(х) я проти(в) сего запису моего ку шкоде его мл(с)ти кнзѧ Лва Санкгушка выступила и которы(и) а(р)тыку(л), у се(м) записе мое(м)
48 ѡписаны(и), нарушила, тогды те(ж) врѧ(д) ко(ж)ды(и), не позываючи // мене пере(д) себе, тые вси заруки, вины, шкоды и наклады его мл(с)ти кнзю Льву Санкгушку на мне всказати маетъ, яко бы(х) те(ж) и ѡчевисто, пе-ре(д) урѧдо(м) стоячи, справа ви(н)на зостала и по(д) такие я всказы и выроки врѧдовые сама доброво(л)не по(д)даючи сѧ и всказо(м) врѧдовы(м) во все(м) чинити маю досы(т), яко бы ся во всемъ шко(д)номъ ѡ(т) мене его мл(с)ти кнзю Лву Са(н)кгу(ш)ку, ма(л)жо(н)ку моему, за платою досы(т) стало, яко есть в семъ записе моемъ выше(и) достате(ч)не ѡписано. А если

бы(х) я, Ганъна Миколаɛвна Ѡстиковна, ѡ вска(з) и выро(к) врадовы(и)
бу(д)-якого (ж) ко(л)вɛ(к) урѧду нɛ (д)бала, и заплаты ɛго мл(с)ти кнзю Льву
Санкгу(ш)ку зару(к), ви(н), шко(д) и накладо(в) нɛ поплатила, и сɛму за-
пису своɛму досы(т) нɛ вчинила, тогды я ку ты(м) пɛ(р)вы(м) зарукамъ и
вина(м) и шкодамъ, што-(м) вышɛ(и) сего в сɛмъ записɛ моɛмъ помɛнила,
ɛщɛ на себɛ по(д)ношу ѡсобную вину на врѧ(д), которому бы(х) сѧ сproти-
вила и всказу ɛго пошлушна (!) нɛ была, тисɛчу копъ грошɛ(и), што всɛ
бɛ(з) милосɛ(р)дья маɛ(т) бы(ти) на маɛ(т)ности моɛ(и) ѡ(т) урѧду справлɛ-
но⟨.⟩ А заплативши тыɛ заруки г(с)дру королю ɛго м(л) и ɛго мл(с)ти кнзю
Лву Санкгушку, таковыɛ (ж) заруки, яко и господарю ɛго мл(с)ти, та(к)
тɛ(ж) вси шкоды и наклады, на словорɛчɛ(н)ɛ, ɛго мл(с)ти, яко вышɛ(и)
ѡписано, и тɛ(ж) заплативши вину врѧдовую, прɛ(д) сѧ сɛ(с) мо(и) листъ
на сɛ(м)на(д)ца(т) тисячь копъ и на двɛстɛ копъ грошɛ(и), которыми я ɛго
мл(с)ти кнзѧ Лва Санкгушка, ма(л)жо(н)ка моɛго милого, даровала, при
цило(и) супо(л)но(и) моцы у кождого права захова(н) маɛ(т) бы(ти), яко
ясноɛ а на всɛ(м) моцноɛ право ɛго млсти кнзѧ Лва Санкгушка, ма(л)жо(н)-
ка моɛго милого, на вɛ(ч)ныɛ часы ѡ(т) мɛнɛ доброволнɛ ɛго мл(с)ти даро-
ваноɛ⟨.⟩ И которы(и) я ли(ст) записны(и) ɛго мл(с)ти кнзя Лва, ма(л)жɛ(н)-
ка моɛго, // ѡправны за внɛсɛ(н)ɛ моɛ на сɛ(м)на(д)ца(т) тисѧчɛ(и) копъ и на 48 зв.
двɛстɛ копъ грошɛ(и), у которы(х) мнɛ ɛго мл(с)ть замо(к) сво(и) Камɛ(н)
записати рачи(л), у сɛбɛ мɛла по(д) пɛча(т)ю и с по(д)писо(м) руки ɛго мл(с)-
ти и по(д) пɛча(т)ми людɛ(и) добры(х) и тɛ(ж) выпи(с) с кни(г) врѧду за(м)ку
Лу(ц)кого, созна(н)ɛ ɛго мл(с)ти, и(ж) мнɛ ɛго мл(с)ть за внɛсɛньɛ моɛ ѡп-
ра(в)у учини(л), тыɛ я листы в захованьɛ была дала ма(т)цɛ моɛ(и), вышɛ(и)
мɛновано(и) панɛ(и) Миколаɛво(и) Ѡстиково(и) кнжнɛ Га(н)нɛ Романо(в)нɛ
Любɛ(ц)ко(и). Ино я на то(т) ли(ст) ɛго мл(с)ти кнзѧ малжо(н)ка⟨.⟩ моɛго
записны(и) и выпи(с) врядовы(и) созна(н)я ɛго мл(с)ти маю у панɛɛ ма(т)ки
моɛ ѡтыскати и ɛго мл(с)ти кнзю ма(л)жо(н)ку моɛму тыɛ листы ѡ(т)дати яко
па(н)у а дѣдичу ѡноɛ сумы сɛмъна(д)цать тисѧ(ч) копъ и дву(х)со(т) копъ
грошɛ(и), которыми ɛсми ɛго мл(ст) доброво(л)нɛ на вɛ(ч)ныɛ часы дарова-
ла, а ɛсли бы(х) я, Га(н)на Миколаɛвна Ѡстиковича, того листу записного
ɛго млсти кнзѧ Лва, ма(л)жо(н)ка моɛго милого, такъ тɛ(ж) и выпису с кни(г)
врѧду Лу(ц)кого созна(н)я ɛго мл(с)ти у ма(т)ки своɛ(и) ѡты(и)скати и ɛго
мл(с)ти кнзю ма(л)жо(н)ку моɛму милому ѡ(т)дати нɛ могла, ино я, Га(н)на
Миколаɛвна Ѡстико(в)на, то(т) листь⟨.⟩ ɛго мл(с)ти кнзѧ, ма(л)жо(н)ка
моɛго, и выпи(с) врѧду Лу(ц)кого на сɛ(м)на(д)ца(т) тися(ч) копъ и на двɛстɛ
копъ грошɛ(и), которыɛ тɛ(ж) то листы пɛ(р)в[illegible] нɛ прислухали, си(м)
листо(м) моимъ умораю, и ни уво што и(х) ѡборочаю, и пустыми и нɛпо-
трɛбными листы⟨.⟩ собɛ, и матцɛ своɛ(и), и всимъ крɛвны(м) свои(м) тыɛ
ѡбадва листы чиню, и хотѧ (ж) бы сѧ пото(м) у ма(т)ки моɛ(и) и в кого с крɛв-
ны(х) приято(л) мои(х) тыɛ два вышɛ(и) мɛнɛныɛ листы гдѣ-ко(л)вɛ(к) у
якого права показали, тыɛ никотороɛ моцы ани ко(ж)доɛ вѣры у ко(ж)дого
права нɛ маю(т) мѣти яко листы нɛпотрɛбныɛ, а чɛрɛ(з) мɛнɛ спуштошɛ-
ныɛ (!)⟨.⟩ Бо-(м) я того рѣна своɛго ани тоɛ сумы пнзɛ(и) // сɛмина(д)ца(т) 49
тисѧ(ч) копъ и дво(х)со(т) копъ грошɛ(и), которую мнɛ ɛго мл(с)ть кнзь Лɛвъ
Санкгушко, ма(л)жоно(к) мо(и) милы(и), напротɛ(в) внɛсɛнья моɛго на
замку Камɛни и на мѣстѣ и сɛлɛ(х) камɛ(н)ски(х) записати бы(л) рачи(л),
никому иному — ани ма(т)цɛ своɛ(и), ани крɛвны(м), бли(з)кимъ, приятɛ-

лемъ свои(м) — не записывала, ани даровала, ани до(л)го(м) завела, то(л)ко ωдному самому его мл(с)ти кнзю⟨.⟩ Лву Санкгушъку, ма(л)жо(н)ку моему намиле(и)шому, тую се(м)на(д)ца(т) тисѧче(и) копъ и двесте копъ гроше(и) дала, даровала и симъ листо(м) мои(м) вызнаны(м) записую с правое мл(с)ти и доброво(л)ное хути моеи яко влосно(ст) свою, до которое (ж) то вла́(д)ности моеи нихто ины(и) на(д) его мл(с)ти кнзѧ Льва Санкгушъка Коше(р)ского, ма(л)жо(н)ка моего нами(л)шого, жадного вступу и жадного права и никоторое причины не мае(т) и не може(т) мети такъ при животе, яко и по животе мое(м) на векуистые часы. И вже я, Га(н)на Миколаевна Ѡстиковича, с того име(н)я его мл(с)ти кнзѧ ма(л)жо(н)ка моего милого зъ за(м)ку Камена и места и се(л) каме(н)ски(х) и зо всякое власности каменъское⟨.⟩ и зо всѧки(х) приходо(в) и пожи(т)ко(в) каме(н)ски(х), и с тое сумы пнзе(и) се(м)на(д)ца(ти) тисѧ(ч) копъ гроше(и) и дво(х)со(т) копъ гроше(и) выше(и) писаны(х), вырекам сѧ и права своего, которое-(м) на Каме(н) ω(т) его мл(с)ти ма(л)жо(н)ка моего милого мела, симъ мои(м) листо(м) ω(т)ступую и до того вжо ничого не маю⟨.⟩ Я сама, и пани ма(т)ка моя, и кревные⟨,⟩ близкие мои вжо до того не маю(т) ничого ве(ч)ными часы. И на то я, Га(н)на Миколаевна Ѡстиковича, доброво(л)не з мило(с)ти и (з) с(!)правое хути моее ма(л)же(н)ское⟨.⟩ дала его мл(с)ти кнзю Лву Са(н)кгушку Коше(р)скому, ма(л)жо(н)кови моему нами(л)шому, се(с) мо(и)
49 зв. ли(ст), припечатавши его власны(м) секгнето(м) мои(м). // А при то(м) были и того добре сведоми и за про(з)бою моею ωчевистою устною печати свои к сему моему вызнаному листу приложити рачили и(мл(с)ть панове па(н) Алекса(н)дро Богданови(ч) Семашко, по(д)коморе(и) володиме(р)ски(и), панъ Василе(и) Гулеви(ч) Затуре(ц)ки(и), во(и)ски(и) володиме(р)ски(и), панъ Станисла(в) Краe(в)ски(и), дворани(н) его кроле(в)скои мл(с)ти, панъ Пе(т)ръ Костюшкови(ч) Хобо(л)то(в)ски(и), панъ Семе(н) Дрозде(н)ски(и), панъ Андре(и) Кивере(ц)ки а па(н) Ма(т)фе(и) Клюски(и), яко (ж) есми то(т) да(р) мо(и) доброво(л)ны(и) кнзю Лву его мл(с)ти Коше(р)скому, ма(л)жо(н)ку моему нами(л)шому, ω(т) мене дарованы(и), пере(д) врѧдо(м) кгро(д)ски(м) замъку г(с)дрского Володиме(р)ского ставши, ωчевисто сама ωсобою своею доброво(л)не а в цело(м) розуме и в зупо(л)но(и) памети будучи, ωповедала и сознала власными словы своими и тые слова свои до кни(г) кгро(д)ски(х) ту(т) жо на врѧде уписати дала и, взявши выпи(с) с кни(г), кнзю его мл(с)ти Лву Са(н)кгушку, ма(л)жонъку моему милому, до ру(к) его мл(с)ти подала. Которое созна(н)е и се(с) листъ мо(и) такъ те(ж) и выпи(с) врѧду кгро(д)ского Володиме(р)ского пере(д) судо(м) земски(м) замоцне приня(т) и до кни(г) земъски(х), хотѧ и бе(з) бытности моее ω роко(х) земски(х) судовы(х) перенесено, уписано быти мае(т). А врѧ(д) земски(и) врѧду кгро(д)скому в то(м) во все(м) постанове(н)ю и вы(з)на(н)ю мое(м) зупо(л)ную досконалую вѣру мае(т) дати и то казати до кни(г) зе(м)ски(х) достаточне уписа(ти)⟨.⟩ Писа(н) у Володимери⟨.⟩ по(д) леты бо(ж)его нароже(н)я тисеча пѧ(т)со(т) ше(ст)деся(т) девѧ(т)ого, м(с)ца мая, пе(р)вогона(д)ца(т) дня.

39. Продажний запис Михайла Андрійовича Збаразького на частину маєтку в Бобичах, що продається Гаврилові Яковицькому та його жінці.

Акт від 13 жовтня 1569, № 35, 1.

Я, Микола А(н)дрєєви(ч) Збара(ж)ски(и), староста кремянє(ц)ки(и), 64 зв.
вызнава(м) самъ на сєбє симъ мои(м) листо(м), хто на нє(г)[о] посмо(т)ри(т)
албо, чтучы єго у(с)лыши(т), нинє(ш)ни(м) и на пото(м) будучи(м), и(ж),
будучи єсми по(т)рєбє(н) // пнзє(и) ку вєлико(и) а пи(л)но(и) по(т)рєбє сво- 65
є(и), бавячыся послугами г(с)дрьскими воєнъными, нє будучы принужонъ
ани ѡ(т) людє(и) намовєнъ нєкоторыми [1] намовами и причынами [2], то(л)ко
самъ по своє(и) добро(и) воли и [3] вла(с)но(г)[о] доброво(л)но(г)[о] умыслу
моєго, продалъ єсми часть имє(н)я моє(г)[о] вла(с)ного у Бобичохъ, влас-
ную купълю [4] мою, никому ничы(м) [5] нєпє(н)ную и ни в чомъ нєзавєдєную.
Которую-(м) часть купи(л) у пнє(и) Га(н)ны Дрєви(н)ско(г)[о] у повєтє Во-
лодимє(р)ско(м) па(н)у Гаврилу Якови(ц)кому и ма(л)жонъцє єго мл(с)ти
пнє(и) Маринє Васи(л)євнє Я(н)чы(н)ско(г)[о] [6] за пє(в)ную суму пнзє(и),
за триста ко(п) грошє(и) литовскоє личъбы, личачы по дєсяти пнзє(и) бє-
лы(х) у грошъ, у копу таки(х), яко ся [7] вышє(и) помєнило, по шєстидєсять
грошє(и). Которыє-(м) я грошы [8], всю суму вышє(и) помєную(!) [9] ѡ(т) рукъ
пна Гаврила Ивánови(ча) Якови(ц)ко(г)[о] и пнє ма(л)жо(н)ки єго мл(с)ти
пнє(и) Марины сполна ѡ(т)личы(в)шы, до рукъ свои(х) взя(л) [10] и на свою
по(т)рєбу [11] ѡбє(р)нулъ. Которую [12] часть имєнья [13] моєго Боби(ц)ко(г)[о]
зо всєю вла(с)но(ст)ю и широкостью єє, з лю(д)ми ѡсєлыми и з ихъ зємля-
ми, с [14] по(л)ми, и (з) сєножа(т)ми моими дво(р)ными, и зо всяки [15] пожы(т)-
ки, яки(м) ся ко(л)вєкъ имєнє(м) помєня(т) и названы быти могут, и яко ся
тая вся рє(ч) в широкости и (в) граница(х) и ѡбыходя(х) [16] свои(х) зда(в)на
в собє маєт)но(ст) маєт), панъ Га(в)рило Иванови(ч) Якови(ц)ки(и) и ма(л)-
жонъка єго мл(с)ти пни Марина Васи(л)євна [...] // ско(г)[о] ѡни сами, и 65 зв.
дєти, и пото(м)ки и(х) мл(с)ти тую всю часть имєнья Боби(ц)кого, зъ мєнє
на вєчно(ст) проданую, дє(р)жати и вжывати [18], буду(чи) волни, тую часть
ѡ(т)дати, продати, замєняти⟨,⟩ на цє(р)ко(в) записати, розъширити, при-
бавити и ку своєму лє(п)шому а пожыто(ч)ному [19] ѡбє(р)нути во(д)лугъ воли
а на(и)лєпъшо(г)[о] подоба(н)я своє(г)[о] яко сами налєпє(и) розумєючи
ѡ(т) сєго ча(с)у аж навєки вєчно и нєпорушно. И вжє я самъ, и ма(л)жонка,
дєти, пото(м)ки и бли(з)киє, крє(в)ныє мои нє має(м) ся в тую часть имєнъя
Боби(ц)кого вышє(и) помєнєно(г)[о], в людє [20], и (в) ихъ зємли, и во всякиє
пожы(т)ки, и во всю вла(д)ность и широкость тоє части ничи(м) ся вступо-
вати [21] ани жа(д)нымъ правомъ — прирожонымъ, куплєны(м),— яким-ко(л)-
вєкъ ѡбычає(м) набыты(м) нє має(м) ся вжє чєрє(з) то до того имєнъя нихто
з на(с) приповєдати и до тоє части (и)мє(н)я Боби(ц)кого у пна Га(в)рила
Якови(ц)ко(г)[о], и въ ма(л)жо(н)ки єго мл(с)ти, и в дєтє(и), и (в) пото(м)-
ковъ ихъ мл(с)ти поискивати и намє(н)шоє змє(н)ки до уступу [...] [22] тую
всю ча(ст) и во всю вла(с)ность єє чынити [23] нє маємо вєчными часы. А єст- 66
ли [24] бы // до тоє части имє(н)я Боби(ц)ко(г)[о] або до ширости [25](!) и вла(ст)-
ности тоє части хто (ж) ко(л)вєкъ з стор ны я и м) право(м) приповядалъ
а пана Га(в)рила Якови(ц)ко(г)[о] у право позвалъ, тогды я маю сам ѡсо-

бою своєю и повинє(н) буду тую часть имє(н)я Боби(ц)ко(г)[о], ω(т) мєнє
па(н)у Гаври(л)у проданую, ωто всяки(х) кри(в)дъ и по(з)вовъ пна Гаврила
Якови(ц)кого у ко(ж)дого права боронити и заступовати [26] тую продажу
свою ωчищати, и, гдє бы бы(л) ω(т) кого (ж) колвєкъ ку праву ω то позва(н)
и по(з)вы бы(л) залажо(н) [27], має(т) мєнє в то(м) пєрє(д) [28] роко(м) вєдо-
мы(м) учинити, а я буду повинє(н) у ко(ж)дого права пна Гаврила Якови(ц)-
кого и пнюю ма(л)жо(н)кою [29] єго заступовати и єму тую мою продажу кош-
то(м) и всимъ накладомъ и грош(м) мои(м) ωчищати має(м). А єстли бы(х)
я, Микола(и) Анъдрєєви(ч) Збара(ж)ски(и), або ма(л)жо(н)ка моя, дє(ти)
и пото(м)ки мои смєли [30] ся то(г)[о] важыти а в тую ча(ст) имє(н)я Боби(ц)-
ко(г)[о], ω(т) мєнє проданую, якими (ж) ко(л)вєкъ причынами и вымысли [31]
хотєли вступоватися [32] и чимъ-ко(л)вєкъ всю [33] мою продажу нарушити
або у кри(в)да(х) тоє части имєнья Боби(ц)кого нє хотєли бы(х)мо пна Га(в)-
рила Якови(ц)кого и в права заступа(т) [34], то(г)ды має(м) и пови(н)ни будємъ
вины г(с)дрю [35] королю єго мл(с)ти [36] на вря(ди) во(л)одимєрском [37] триста
66 зв. ко(п) грошє(и) [38] а па(н)у Якови(ц)кому [39] // и пнє(и) ма(л)жо(н)цє єго, и
дєтє(м) ихъ мл(с)ти другую триста копъ грошє(и), нє даючы ся ω то позва(т)
у [40] жа(д)ноє право и вси шко(ды) и наклады па(н)у Гаврилу Якови(ц)ко-
му, и пнє(и) ма(л)жо(н)цє єго, и дєтє(м) ихъ мл(с)ти поплати(т) [41] то(л)ко,
ко(л)ко ω(д)но ихъ мл(с)ть словомъ своимъ смєю(т) рєчы [42] бє(з) жа(д)но(г)[о]
права и доводу и бє(з) прися(ги). А заплати(в)ши то всє, то(т) ли(ст) мо(и)
и тая продажа моя, вєчно навєки нєпорушно и вєдлугъ сєго запису моє(г)[о]
па(н) Гаврило и пни [43] ма(л)жо(н)ка єго, дєти и пото(м)ки [44] ихъ мл(с)ти тую
ча(ст) имє(н)я Боби(ц)кого, ω(т) мєнє имъ прода(н)ую, яко вла(с)ную ω(т)-
чи(з)ну свою [45] дє(р)жати и вжывати маю(т). Яко (ж) я, заховываючися
в то(м) во(д)лу(г) права посполитого и статуту зємъско(г)[о] [46], ставшы [47]
на врядє замъку г(с)дрьского Володимє(р)ско(м) [48], тую мою прода(ж)у
вы(з)налъ, и пєрє(д) урядо(м) кгро(ц)кимъ ωповєда(л), и в книги кгро(ц)киє
записати да(л). На што (ж) и выпи(с) с кни(г) врядовы(х) кгро(ц)кихъ па(н)
Га(в)рило Якови(ц)ки(и) собє [49] взя(л). И на то єсми па(н)у Гаврилу Яко-
67 ви(ц)кому и пнє(и) ма(л)жо(н)цє єго // пнє(и) Маринє Васи(л)євнє Я(н)-
чы(н)ско(г)[о] то(т) мо(и) листь по(д) пєча(т)ю моєю и с по(д)пи(с)ю вла(с)-
ноє руки моєє да(л). А для лєпъшого свєдо(м)я [50] и (т)вє(р)дости того моєго
листа ω приложє(н)є [51] пєчатє(и) проси(л) єсми и(х) мл(с)ти [52] пано(в) а при-
ятєлє(и) моихъ пна Миха(и)ла Фєдоровича Сє(р)бина Хорохори(н)ского,
по(д)ко(мо)ръєго [53] повєту Лу(ц)кого, пана Гаврила Бокия [54], су(д)ю [55]
зє(м)ско(г)[о] повєту Луцъко(г)[о], а пна Пє(т)ра Ти(х)новича Кисєля, го-
ро(д)ничо(г)[о] витє(б)ско(г)[о]. И(х) мл(с)ть на мою про(з)бу вчини(ли) [56]
и пєчати свои к тому моєму листу приложы(ти) [57] рачили. Писа(н) у Во(и)-
ковичє(х) [58] року бо(ж) наро(жє)нья тисєча [59] пя(т)со(т) шє(ст)дєся(т) дєвя-
то(г)[о], м(с)ца мая, к. дня. Микола(и) А(н)дрєєви(ч) Збара(ж)ски(и) рє(н)-
ко вла(с)но [60] по(д)писа(л).

В гродській книзі № 919: [1]никоторыми; [2]причинами; [3]и(з); [4]ула(ст)ную куплю; [5]ничимъ; [6]Я(н)чи(н)ско(г)[о]; [7]а у копу таки(х) грошє(и); [8]гроши; [9]помєнєную; [10]узя(л); [11]своє по(т)рєбы; [12]которую (ж); [13]имєнъя; [14](и)с; [15]всяки(ми); [16]ωбыходє(х); [17]Е(н)чи(н)ско(г)[о]; [18]вживати; [19]пожито(ч)ному; [20]и в людє; [21]уступовати; [22]у; [23]чинити; [24]єстли; [25]широкости; [26]заступати; [27]заложо(н); [28]прє(д); [29]ма(л)жо(н)ку; [30]моє, смили; [31]вымы(с)лы; [32]уступоватися; [33]сюю; [34]заступати; [35]г(с)дру; [36]м(л); [37]во(л)одимєрском; [38]грошє(и) заплатити;

[39]Гаврилу Якови(ц)кому; [40]позвати в; [41]поплатити; [42]речи; [43]пану Гаврилу и пни; [44]и по-то(м)ки; [45]вла(с)ное о(т)чи(з)ны свое(и); [46]земско(г)[о]; [47]ставши; [48]замку гдръ(с)кого Володиме(р)ского; [49]собѣ; [50]свядо(м)я; [51]приложе(н)я; [52]мл(с)те(и); [53]по(д)ко(мо)ре(г)[о]; [54]Бокѣя; [55]суди; [56]учинили; [57]приложи(ти); [58]Во(и)ковичо(х); [59]бо(ж)е(г)[о] нароже(н)я тисеча; [60] рукою вла(ст)ною.

40. Заставний запис Івана Гаплича Шпановського, який дав у заставу Якову Івановичу Колпитовському свій маєток до повної сплати боргу.

Акт від 19 січня 1570, № 67, 1.

Я, Ива(н) Гапли(ч) Шпановски(и), во(и)ски(и) земли Волы(н)ское лу(ц)ки(и), явно чиню си(м) листо(м) мои(м) и со(з)наваю ко(ж)дому, кому буде(т) по(т)реба то(г)[о] веда(ти) або, чтучи его, слышати, тепе(р) и на потомъ будучи(м), и(ж) позычи(л) есми ку мое(и) велико(и) а пи(л)но(и) по(т)ребе у его м(л) приятеля мое(г)[о] пна Якова Ивановича Ко(л)пыто(в)ско(г)[о] чотыриста ко(п) гроше(и) ли(ч)бы и монеты лито(в)ское, личачи по десети пнзе(и) бѣлы(х) у грошъ а по ше(с)тидеся(т) гроше(и) литвски(х) у кождую копу. Которы(и) пнзи маю и есте(м) повине(н) е(г)[о] м(л) пну Якову Ко(л)пыто(в)скому на ро(к) и де(н) певны(и), то е(ст) ѡ(т) сего ча(с)у за годъ на де(н) свтго пророка [И]лъи в року пришлы(м) семъдесяты(м), ѡ(т)да(ти) в дому е(г)[о] м(л) Ко(л)пытове, в которо(м) выше ѡписано(и) сумы до ѡ(т)да(н)я ты(х) всѣ(х) пнзе(и) ѡ(т) мене пну Колпыто(в)скому застави(л) есми его м(л) зо всѣмъ име(н)е мое Куты, село при дворѣ мое(м) Конюско(м), которое дръжю и в заставе маю ѡ(т) его м(л) велмо(ж)но(г)[о] князя Лва Са(н)кгушковича Коше(р)ского, в повѣте Володиме(р)ско(м) лежачое и нико(му) ничи(м) не пе(н)ное, з боярино(м), которы(и) у Куте(х) мешкае(т), Богдано(м) Соку(л)нико(м), та(к) те(ж) и (з) людми его, и (з) людми моими тяглыми и новоѡселы(ми), зо всими платы, и доходы, и роботами, которые ѡни па(н)у свое(му) чини(ти) и дава(ти) пови(н)ни, к то(му) с пашнями на поля(х) засеяными, с полями пашными, з сыножа(т) // ми та(к) па(н)скими, яко боярьски(ми), и всѣхъ по(д)даны(х) тамошни(х) ку(т)ски(х), ставо(м), зо млыно(м) и зь е(г)[о] выме(л)ки, з дубровою, з гаями, (и) запусты, и (з) сады, и с каждою дѣдичностъю кгру(н)ту земленого того имѣнья мое(г)[о] Кутовъ, яко-ко(л)ве(к) в собѣ широкие, и до(л)гие, и пожиточные е(ст). Которого жь того именья мое(г)[о] Куто(в) уже я заразо(м) за си(м) листомъ записо(м) мои(м) у суме, выше(и) описа о(и), зо всѣмъ, яко ся выше(и) поменило, па(н)у Якову Ко(л)пыто(в)скому поступи(л), в мо(ц), в дрьжа(н)е и (в) ужива(н)е пода(л) зо вси(ми) пожи(т)ки, с то(г)[о] имѣнья мое(г)[о] приходячими, которы(и)-ко(л)векъ тепе(р) суть и вы(и)на(и)дены бы(ти) могу(т), ничо(г)[о] на себе в то(м) имѣнью Кута(х) не ѡста(в)уючи, але яко са(м) дръжа(л) и вжива(л), та(к) же и пнъ Яко(в) Колпыто(в)ски(и) са(м) або то(т), хто ѡ(т) не(г)[о] се(с) мо(и) ли(ст) ме(ти) буде(т), то(г)[о] имѣнья мое(г)[о] Куто(в) зо всѣмъ на все, яко ся выше(и) помени(ло), яко свое(г)[о] вла(ст)но(г)[о] дрьжати и вжива(ти) во(д)ле во(ли) и подоба(н)я свое(г)[о], яко са(м) налепи(и) розумѣючи, шафова(ти) мае(т), бе(з) жадное ѡ(т) мене само(г)[о] и ѡ(т) каждо(г)[о] ста(н)у переказы до року певно(г)[о] дня пророка Илъи, которое свто буде(т) в року. α. Ф. се(м)десято(м), то е(ст) ѡ(т)

137 зв.

138

сє(г)[о] близу пришлого свта стго Ильи до году, поки на то(т) вышє(и) ωписаны(и) ро(к) тую суму пнзє(и) чоты(рн)ста ко(п) грошє(и), длъгъ сво(и) позычєны(и), увє(с) спо(л)на п(н)у Якову Ко(л)пытовскому ω(т)да(м) и
138 зв. то(ж) тоє имѣньє своє к рука(м) свои(м) взяти маю... // На то(и) вышє(и) ωписаны(и) ро(к) на дє(н) свтго Ильи в року приидучомъ сє(м)дєсято(м) то(г)[о] имѣнья моє(г)[о] Куто(в) нє ωкупи(л), тогды па(н) Яко(в) тоє имѣнъє моє Куты дръжа(ти) ω(т) року до року має(т), а мєжи роки в нє(г)[о] то(г)[о] имѣнья моє(г)[о] ωкупа(ти) нє маю, а хотя бы за дръжа(н)я є(г)[о] которы(и) члкъ або и бояри(н) про(ч) по(и)ти мє(л), ты(х) жадного на нє(м) поискива(ти) и при ω(т)да(н)ю пнзє(и) на ро(к) ничи(м) ωноє сумы пнзє(и) вытручати нє маю, ωдно всю суму спо(л)на ω(т)да(ти) и заплати(ти) повинє(н) буду. А што ся дотычє(т) кгру(н)ту то(г)[о] имѣнья моє(г)[о] Куто(в) у граница(х) ω(т) ωбапо(л)ны(х) сусєдо(в) ω(т) ко(г)[о]-ко(л)вє(к), єсли бы ся хто уступова(ти) або якую пєрєка(з)у єму в дръжа(н)ю чини(ти) нє мє(л), то я тоє имєньє ω(т) всѣ са(м) власны(м) наклado(м) и працєю своєю ωчища(ти) и борони(ти) маю и въ кождого права пна Якова Ко(л)пыто(в)ско(г)[о] заступовати буду. И кгды ро(к) ω(т)да(н)ю пнзє(и) припадєтъ, тогды я маю на то(т) ро(к) тую суму пнзє(и) в до(м) пна Ко(л)пыто(в)ского до Ко(л)пытова ω(т)вє(з)ти або ωтослати и ω(т)да(ти) єму самому при во(з)ному, а в нєбы(т)ности єго самого ино ма(л)жо(н)цє, або дѣтє(м) єго, або тому, хто на то(т) ча(с) ω(т) є(г)[о] мл(с)ти в Ко(л)пытовє будє(т), маю и буду повинє(н), в ко(г)[о] сє(с) мо(и) ли(ст) записаны(и) будє(т), а до ω(т)да(н)я єму ω мєнє тоє сумы пнзє(и) має(т) ω(н) тоє имє(н)є моє Куты зо всѣмъ на всє споко(и)нє дє(р)жати и жива(ти) ω(т) року до року. А я самъ, ни ма(л)жє(н)ка моя, ани вря(д)ники и слуги мо(и), и ни(х)то з бли(з)ки(х) мои(х) ани жадє(н) с по(д)даны(х) мои(х) в тоє имє(н)є Куты и в кгру(нт) ку(т)ски(и) ничи(м) ся всту-
139 пова(ти) и никоторое пєрєказы єму в дє(р)жа(н)ю и жива(н) // ю є(г)[о] чини(ти) нє має(м). А кгды бы я са(м) або малжо(н)ка моя, вря(д)никъ, и слуги, и по(д)даны(и) мо(и) або хто з бли(з)ки(х) мои(х) в тоє имѣньє моє Куты и в кгру(нт) того имѣнья якими-ко(л)вє причинами, нє ω(т)давши єму тоє сумы пнзє(и), вступова(ти) або з мо(ци) и дръжа(н)я є(г)[о] вы(и)мова(ти) мє(л), тогды я маю и повинє(н) буду, нє выступуючи з ни(м) в жа(д)ноє право, заруки г(с)дрю королю є(г)[о] мл(с)ти заплати(ти) чоты(ри)ста ко(п) грошє(и), а п(н)у Якову Ко(л)пытовскому, яко сторонє ωбражоно(и), другую чоты(ри)ста ко(п) грошє(и), к тому шкоды и наклады, што бы в томъ собє шкодова(ти) мє(л), мєнє ω то до права позываю(чи) и вряду жа(л)уючи, кро(м) жа(д)но(г)[о] права, и доводу, и присяги, ωдно на слово є(г)[о] єму заплати(ти) повинє(н) буду. А заплати(в)ши зару(ки), штоды (шкоды?) и наклады є(г)[о] прє(д) ся, сє(с) ли(ст) мо(и) при моци вє(з)дє (?) ка(ж)дого права захова(н) бы(ти) має(т), водлу(г) которо(г)[о] сє(г)[о] листу моє(г)[о] записано(г)[о] пнъ Яко(в) Колпытовски(и) тоє имѣнъє моє вышє помєнєноє Куты споко(и)нє дръжа(ти) и въживати до супо(л)ноє заплаты має(т), а в ты(х) зарукахъ, шкода(х) и накладє(х) свои(х) волє(н) будє(т) па(н) Яковъ Ко(л)пыто(в)ски(и) и, взявши во(з)ного з уряду луцкого, у и(н)шоє котороє имѣньє моє увєза(ти) сѧ, в котороє ω(н) похочє(т), и дръжа(ти) то имѣньє моє в то(м) прєзыску до зупо(л)ноє заплаты єму ω(т) мєнє. А я са(м), ни ма(л)жонка моя, ни врядни(ки), слугн и ни(х)то з бли(з)ки(х) мои(х) то(г)[о] єму борони(ти) нє має(м) и по узяза(н)ю с то(г)[о] имє(н)я моє(г)[о] и в

чо(м) руша(ти) ани в то вступовати, з дръжа(н)я и вжива(н)я є(г)[о] вы(и)мова(ти) не мае(м). Ажъ учини(в)ши єму за то досы(т), то(ж) ты(и) име(н)я мо(и) к рука(м) свои(м) взя(ти) маю[т]⟨.⟩ // по(д) такою (ж) зарукою, выше 139 зв.
ѡписаною. А єсли бы в то(м) часе на мене само(г)[о] па(н) богъ смрти допусти(ти) рачи(л), тогды то(т)ь, хто-ко(л)векъ име(н)я мои дръжати буде(т), пну Якову Ко(л)пытовьско(му) тую суму пнзе(и) всю спо(л)на ѡ(т)да(ти) и заплати(ти) мае(т). А єсли бы те(ж) на пна Якова Ко(л)пыто(в)ско(г)[о] па(н) бгъ в то(м) часе смрти допусти(т) рачи(л), тогды ма(л)жонце є(г)[о], або дѣтемъ, або то(му), в ко(г)[о] се(с) мо(и) ли(ст) запи(с)ны(и) буде(т), тая вся зупо(л)на сума пнзе(и), яко є(ст) выше(и) и ниже(и) в се(м) листе мое(м) записно(м) ѡписана, заплачона бы(ти) мае(т) на ро(к) певны(и), в се(м) листе ѡписаны, и ничи(м) и(н)ши(м), ѡдно готовыми грошми, монетою або талярьми добрыми, а бе(з) року нихто в не(г)[о] ѡкупа(ти) ты(х) имене(н) мои(х) не мае(т). А єсли бы те(ж) пнъ Ко(л)пытовъски(и) хотѣль тое имѣнье Куты в оно(и) суме заставити, то є(г)[о] м(л) волно буде(т) учини(ти), а я са(м) и ни(х)то з бли(з)ки(х) и повиноваты(х) мои(х) ани вря(д)ники и слуги мои є(г)[о] мл(с)ти заборона(ти) не мае(м). Те(ж) дозво(ли)лъ есми є(г)[о] м(л) па(н)у Ко(л)пыто(в)скому на дво(р) его, та(к) те(ж) и по(д)даны(м) его мл(с)ти Ко(л)пытовьски(м) вье(ж)дча(ти) и дрыва бра(ти) и з дубровы мое конюшское. И вже я самъ, врядни(к), слуги и бояре мо(и), та(к) же и по(д)даны(и) мои в томъ уезде и ку бра(н)ю дро(в) переказы имъ чинити не маю(т), ѡдно па(н) Ко(л)пыто(в)ски(и) ни мае(т) ни з и(н)шо(г)[о] в тую дуброву мою конюскую впускати, та(к) же и по(д)даны(и) его м(л) ко(л)пытовские не маю(т) дерева по(т)ребно(г)[о] стоячо(г)[о] псова(ти). И на то я, Ива(н) Гапли(ч), пну Якову Ко(л)пыто(в)скому да(л) се(с) мо(и) ли(ст) записны(и) по(д) моею печа(т)ю и с по(д)писо(м) вла(с)ное руки мое(и) по-ру(с)ки.
А при // то(м) были, и, будучи тое речи добре сведоми, и за ѡчевистою и устною про(з)бою моею печати свои к сему листу моему приложи(ти) рачили 140
и(х) м(л) пнъ Пе(т)ръ Загоро(в)ски(и), ма(р)шало(к) его к(р) м(л), пнъ Петръ Кисе(л), горо(д)ничи(и) витебски(и), па(н) Микита Ѿщо(в)ски(и), пя(н) Яки(м) Лине(в)ски(и) а па(н) Ива(н) Путоши(н)ски(и), во(з)ны(и) Лу(ц)кого повѣту. Писа(н) у Ко(л)пытове лѣта бо(ж) наро(ж) .α.Ф.Ѯ.α., м(с)ца июля, пято(г)[о] дня. Ива(н) Гапли(ч) Шпановски(и), воиски(и) лу(ц)ки(и), вла(с)ною рукою.

41. Продажний запис Андрія Васильєвича Калусовського, даний стриєчним братам Гнівошу та Іванові на Вербиченську частину маєтку.

Акт від 13 жовтия **1569, №** 45, 1.
Випис з книг гродських від 25 серпня 1569.

Я, А(н)дре(и) Васи(л)еви(ч) Калусо(в)ски(и), вы(з)наваю са(м) на себе 87 зв.
си(м) мои(м) листо(м) всимъ ныне(ш)немъ и на пото(м) будучи(м), ко(ж)дому, кому бы была потреба то(г)[о] ли(ст)у моего ведати або, чтучи его, слышати, што (ж) которая ча(ст) име(н)а [1] моего ѡ(т)чи(з)ного, в повете Володиме(р)скомъ лежачого, у Ве(р)бичне, ѡ(т) брата моего ста(р)шого рожоного пна Федора Васи(л)евича Калусо(в)ского право(м) прирожоны(м) на мене приходи(т). А та(к) я тую ча(ст) име(н)я моего з двор(м), з людми

подворищъными [2] и ѡгородники, з кгру(н)ты землєными, дво(р)ными и подъданы(х) по(л)ми, сєножа(т)ми, новинами, чє(р)тєжами, дєрєво(м) бо(р)тны(м), боры, лєсы, запусты, ставы, ставищи, з ловы звєри(н)ными, пта(ш)ими, гоны бобровыми и зо всими платы, доходы, пожи(т)ки, которы(м)-ко(л)вєкъ ѡбычає(м) названыє або мєнєны [3] є(ст) и бы(ти) могу(т), зо [4] (в)си(м) на все, ѧкъ сѧ [5] тая ча(ст) моя сама в собє и (в) пожи(т)ко(х) свои(х) маєтъ и што на нєє приходи(т), ничого на сєбє, на жону, дєти и пото(м)ки мо(и), которыє, є(ст)ли бы ми бо(г) да(л), та(к) тє(ж) на бра(т)ю мою, рожоного пана Фєдора Васи(л)євича Калусо(в)ского, стрыє(ч)ны(х) [6] и никоторы(х) з бли(з)кихъ, крєвны(х), повиноваты(х) мои(х) и ни на кого и(н)шого нє вы(и)мую(чи), ани заставуючи нєѡбычає(м) старого ста(т)уту зє(м)ского Вєликого Кнзъства Лито(в)ского, жєбы трєтюю ча(ст) тоє части моєє на вє(ч)но(ст) прода(ти), а двє в сумє пнзє(и) заставити мє(л) [7], алє по(д)луг тоє во(л)ности котораѧ [8] вси(м) стано(м) и ѡбыватєлє(м) [9] Вєликого Кнзъства [10] Лито(в)ского на про(ш)ло(м) ва(л)но(м) со(и)мє Бєрєстє(и)ско(м) и(з) доброво(л)ны(м) зволє(н)ємъ и уфалє(н)ємъ вси(х) стано(в) дана, и ѡ(т) єго кролє(в)скоє мл(с)ти утвєржона, и (в) статуть прилучона [...] и (в)писана, ѧко
88 в ро(з)дєлє сємо(м) ув а(р)тыкулє второ(м) поправы статуту // нового ѡписано. И(ж) во(л)но ко(ж)дому з стано(в) шляхє(т)ски(х) имє(н)я свои ѡ(т)чи(з)ныє, зє(м)скиє, матєристыє, выслужоныє, купленыє и ѧки(м)-ко(л)вє(к) [11] ѡбычає(м) набытыє и названыє, нєсмотрєчи трєтєє части и(з) дву(х) ча(ст)є(и), ѧко [12] пєрє(д) ты(м) было в статутє ѡбычає(м) старода(в)ны(м), алє вси здо(и)мо(м), хто и(х) што має(т), бу(д) тє(ж) половицу, або которую и(х) ча(ст), або ѡсо(б)но, ѡ(д)но люди, або зє(м)лю, што хотѧ [13] ѡ(т) ни(х) во(д)лє доброи [14] воли и мысли своєє ѡ(т)да(ти), прода(ти), дарова(ти) и записа(ти), ѡ(т) дєтє(и), бли(з)ки(х) ѡ(т)дали(ти) и по(д)лє бачє(н)я своєго тыми [15] шафовати, што ширє(и) в оно(м) артикулє є(ст) доложєно, ѧко(ж) [16] и ѧ, заховываючи ся в то(м) по(д) таки(м) ѡбычає(м) и во(л)ностью, нє будучи ни ѡ(т) кого ничи(м) примушо(н), са(м) по добро(и) воли своє(и) на вє(ч)но(ст) ѡбє(л)вє(ч)но навєки нєпорушно вздо(и)мо(м) тую всю ча(ст) мою имє(н)я моєго Вє(р)бича(н)ского [17] ѡ(т) брата моєго пна Фєдора Васи(л)євича Калусо(в)ского, на мєнє приходячую, бра(т)и моє стрыє(н)но(и) пну Гнєвошу а пну Ива(н)у моло(д)шому Пєтровичомъ Калусо(в)ски(м) за суму пє(в)ную пнзє(и) за по(л)трєтѧста ко(п) грошє(и) лито(в)скоє ли(ч)бы [18] прода(л) и за плату всю спо(л)на в ни(х) взя(л) и тую ча(ст) мою со (в)сими [19] на всє вжє ѡ(т) сєго дня и часу вє(ч)нє и(м) пусти(л) и (в)сє право своє прирожоноє на них вли(л) и (в)лива(м). Котороє ча(сти) мои [20] пє(р)вє(и) сєго та(к) брати моє(и) рожєному и стрыє(ч)ным, никому и(н)шому вє(ч)но(ст)ю єсми нє заводилъ и никоторы(х) листо(в) на то нє дава(л). Маю(т) и(х) мл(с)ть па(н) Гнєвошъ а пнъ Ива(н) молодши(и) Пєтровичи Калусо(в)скиє, ма(л)жо(н)ки, дє(ти), пото(м)ки и ща(д)ки и(х) вє(ч)ными часы тую вє(р)ху помєнєную ча(ст) мою Вє(р)бича(н)скую зо (в)си(м) на (в)сє на сєбє дє(р)жати и єє вжива(ти), и во(д)лє воли и бачє(н)я своєго єго шафова(ти), ѡ(т)да(ти), прода(ти), дарова(т) [21] и кому хотєчи записати и ку своєму лє(п)шому а пожиточнє(и)шо(му) ѡбє(р)ти [22] (!), ѧк сами налєпє(и) розумєючи. А я са(м), вє(р)ху помєнєны(и) А(н)дрє(и) Васи(л)єви(ч) Калусо(в)ски(и), жона, дє(ти) и пото(м)ки мои, є(ст)ли бы ми бо(г) да(л), ани бра(т)ѧ моѧ рожоны(и) па(н) Фєдо(р) Василєви(ч) Калусо(в)ски(и) и стрыє(ч)ныє дє(ти),

пото(м)ки и ни(х)то з близки(х) кре(в)ны(х) и повиноваты(х) мои(х) право(м) никоторы(м) ани жадными причинами по(д) бра(т)ею моею пно(м) Гневошо(м) а пно(м) Ивано(м) моло(д)ши(м) Пе(т)ровичи Калусо(в)скими самыми, де(т)ми, пото(м)ками и ща(д)ками и(х) тое ча(сти) мое по(и)скивати [23], та(к) те(ж) и того запису моего ничи(м) нарушати не мае(м). А е(ст)ли бы-(м) я, А(н)дре(и) Васи(л)еви(ч) Калусо(в)ски(и), жона, де(ти) и потомки[...] // [24], 88 зв.
если бы ми бо(г) да(л), та(к) те(ж) бра[т]я моя рожоны(и) и стрые(ч)ные або те(ж) хто-ко(л)ве(к) з бли(з)ки(х), кре(в)ны(х) и повиноваты(х) мои(х), ѧкими ж ко(л)ве(к) причинами то(т) ли(ст) мо(и) записны(и), хотечи и(х) ку яко(и) шкоде и накладо(м) привести, в чо(м) нару(ши)ти мели, тогды то(т) мае(т) заплати(ти) закладу на замо(к) гдр(с)ки(и), Володиме(р)ски(и) по(л)тораста ко(п) гроше(и) лито(в)скихъ, а стороне нарушоно(и), то е(ст) пну Гневошу а пну Ивану молодшому Пе(т)ровичо(м) Калусо(в)скимъ, та(к) те(ж) дете(м), пото(м)комъ, ща(д)ко(м) [25] хъ, другую по(л)тораста [26] ко(п) гроше(и) личбы ли(тв)ское заплати(ти) и (в)си шкоды и наклады и(х), што бы ѡни на то наложити мели, кроме жадного права, и [27] доводу, и присѧги, ѡ(д)но на рече(н)є слова и(х) и(м) ѡправи(ти) и нагородити та(к), яко бы ѡни ничого собе в то(м) не шкодовали, а заплативши тые заклады, шкоды и наклады и(х) и(м) ѡ(т)прави(в)ши [28], пре(д)ся тую ча(ст) мою Ве(р)бича(н)скую ничи(м) сѧ вступовати не мае(м) и ве(ч)не ѡ то мо(л)чати мае(м) ве(д)ле тое теперешнее продажи мое и сего ли(ст)у моего вы(з)наного, которы(и) во (в)семъ ве(ч)не при моцы захова(н) быти мае(т). Которую (ж) продажу мою и се(с) ли(ст) мо(и) вы(з)наны(и) маю я на вряде за(м)ку гдр(с)кого Володиме(р)ского до кни(г) кгро(д)ски(х) вы(з)на(ти) и дати записати, а пото(м) до кни(г) земъски(х) того (ж) повету Володиме(р)ского на роко(х) судовы(х) зе(м)ски(х), которые маю(т) припасти ве(д)ле поря(д)ку ста(т)утового в року тепе(р) идучо(м) ше(ст)деса(т) девято(м) на светы(и) Миха(л) ри(м)ского свята, тоть записъ с книгъ кгро(д)ски(х) перенести и то вы(з)нати и дати записати маю и буду повине(н). А естли бы(х) за послугою гдрскою земъскою або за хоробою або за якими-ко(л)ве(к) причина(мы) на ты(х) роко(х) досы(т) тому вчини(ти) и того запису моего с кни(г) кгро(д)ски(х) до зе(м)скихъ перенести не мо(г), теды на роки, которые припасти маю(т) в року при(ш)ло(м) се(м)десято(м) на три кроле свята ри(м)ского перенести маю. А где бы(х) и на тые роки та(к)же за якими ж ко(л)ве [29] причинами перене(с)ти не могъ, теды коне(ч)не бе(з) всякое вымовы и причи(н) на трети(х) роко(х) по се(м) часе то вы(з)нати и до кни(г) зе(м)ски(х) перенести повине(н) буду, то е(ст) которые маю(т) быти в року се(м)десято(м) ѡ свето(и) тро(и)цы свята ри(м)ского [30]. А где бы(х) и на тые роки за чи(м)-ко(л)ве досы(т) тому не (в)чини(л) и того до кни(г) земъски(х) не перене(с) або бы те(ж) пнъ бо(г) в то(м) часе на мене сме(р)ть перепустилъ, теды ѡни на тые роки сами маю(т) запи(с) [31] с кни(г) кгро(д)ски(х) // до зе(м)ски(х) собе 89
перенести и да(ти) записати, а вря(д) зе(м)ски(и) мае(т) того[...] [32] и то ѡ(т) ни(х) до кни(г) земъски(х) приняти, што мае(т) им быти та(к) моцно, ѧкобы и при бы(т)ности мене самого ѡчевистого вы(з)на(н)я моего и на то е(с)ми пну Гневошу и пну Ивану моло(д)шому Петровичо(м) Калусо(в)ски(м) да(л) сесъ мо(и) вы(з)наны(и) ли(ст) з моею печа(т)ю и с по(д)пи(с)ю вла(ст)ное руки мое. При то(м) были и того добре сведоми и печати свои за про(з)бою моею к сему листу моему приложили и(х) мл(ст) вл(д)ка володиме(р)ски(и)

и берестє(и)ски(и), ωтє(ц) Фєωдосє(и), па(н) Василє(и) Пє(т)рови(ч) Загоро(в)ски(и), ма(р)шало(к) г(с)дрски(и) горо(д)ничи(и) володимє(р)ски(и), а пнъ Ива(н) Гулєви(ч). Писа(н) у Воло(ди)мєри [33] лєта божєго [34] наро(жє)нъя тисєча [35] пѧ(т)со(т) шє(ст)дєсѧ(т) дєвятого, м(с)ца августа, два(д)ца(т) пято [36] (!) дня. А(н)дрє(и) Васи(л)єви(ч) Калусо(в)ски(и) руку вла(ст)ную свою по(д)писа(л).

В гродській книзі № 919: [1]имє(н)я; [2]по(д)ворищними; [3]мєнєныє; [4]и зо; [5]сє; [6]и стрыє(ч)ны(х); [7]застави(т)и ми(л); [8]которая; [9]ωбоватєлє(м); [10]кнєжства; [11]якимь-ко(л)вєкъ якими ж ко(л)вє(к); [12]яко; [13]хотя; [14]доброє; [15]ты(м); [16]доложоио, яко(ж); [17]Вє(р)бичє(н)ского; Вє(р)бичє(н)скую; [18]ли(ч)бы лито(в)скоє; [19]зо всимъ; [20]моєє; [21]даровати; [22]ωбє(р)нути; [23]по(и)скива(т); [24]моє; [25]и ща(д)комъ; [26]по(л)трє(т)яста; [27]и доводу; [28]ωправи(в)ши; [29]якими ж ко(л)вєкъ; [30]то є(ст) которые... вжито вище, після слів по сє(м) часє; [31]то(т) запи(с); [32]допустити; [33]Вє(р)би(ч)нє; [34]божого; [35]тисяча; [36]пятого.

42. Продажний запис Андрія Васильовича Калусовського на землю, продану братам Гнівошу та Івану Калусовським.

Акт від 25 серпня 1569, № 32, 1.

56 Я, А(н)дрє(и) Васи(л)єви(ч) Калусо(в)ски(и), вы(з)наваю самъ на //
56 зв. сєбє симъ моимъ листо(м) всимъ нинєшни(м) и на пото(м) буду[чим], ко(ж)дому, кому бы была по(т)рєба то(г)[о] листу моє(г)[о] вєдати або, чтучи єго, слышати, што (ж) которая часть имє(н)я моє(г)[о] ω(т)чизно(г)[о] в повєтє Володимє(р)ско(м) лєжачо(г)[о], у Вє(р)бичнє, ω(т) брата моє(г)[о] ста(р)шо(г)[о] пна Фєдора Васи(л)євича Калусо(в)ско(г)[о] правомъ прирожоны(м) на мєнє приходи(т). А такъ я тую ча(ст) имє(н)я моє(г)[о] з дворо(м), з лю(д)ми подворищъными и ωгоро(д)ники, з кгру(н)ты зємляными, дво(р)ными и по(д)даныхъ, по(л)ми, сєножа(т)ми, новинами, чє(р)тєжами, дєрєво(м) бо(р)тнымъ, боры, лєсы, запусты, ставы, ставищи, з ловы звє(ри)нъными, пта(ш)шими, гоны бо(б)ровы(ми) и зо всими платы, доходы, пожи(т)ки, которы(м)-колвєкъ ωбычаємъ названыє або мєнєныє єсть и быти могу(т), и зо всимъ на всє, якъ ся тая ча(ст) моя сама в собє и (в) пожи(т)ко(х) свои(х) має(т) и што на нєє приходи(т), ничо(г)[о] на сєбє, на жону, дєти и пото(м)ки мои, которыє єстли бы ми бо(г) да(л), такъ тє(ж) и на бра(т)ю мою рожоною пна Фєдора Васи(л)євича Калусо(в)ско(г)[о] и стрыє(ч)ныхъ и никоторы(х) бли(з)ки(х), крє(в)ны(х), повиноваты(х) мои(х) и ни на ко(г)[о] и(н)шого нє вы(и)муючы ани заставую(чи) нєωбычає(м) старо(г)[о] статуту зє(м)ско(г)[о] Вєлико(г)[о] Кнзства Лито(в)ско(г)[о], жєбы трєтюю часть тоє части моєє на вє(ч)но(ст) продати, а двє в сумє заставити мє(л). Алє по(д)лугъ тоє во(л)ности, которая всимъ становъ и ωбыватєлє(м) Вєлико(г)[о] Кнзства Литовско(г)[о] на про(ш)ломъ ва(л)но(м) со(и)мє Бєрєстє(и)ско(м)
57 з доброво(л)нымъ зъволє(н)ємъ и уфалє(н)ємъ всихъ // стано(в) дана, и ω(т) єго кролє(в)скє(и) мл(с)ти утвє(р)жона, и (в) стату(т) прилучона и въписана, яко в ро(з)дєлє сємо(м) ув а(р)тыкулє второ(м) поправы статуту ново(г)[о] ωписа(но), и(ж) во(л)но ко(ж)дому зъ становъ шляхє(т)ски(х) имє(н)я свои ω(т)чи(з)ныє, зє(м)скиє, матєристыє, высужоныє, куплєныє и яки(м)-ко(л)вєкъ ωбычає(м) набытыє и назваными, нє смо(т)рєчи трєтєє части и(з) дву(х) части(и), яко пєрє(д) тымъ было в статутє ωбычає(м) старода(в)нымъ, алє

вси здо(и)мо(м), хто ихъ што має(т), бу(д) тє(ж) половицу або которую и(х) часть або ѡсо(б)но, ѡ(д)но люде(и) а(л)бо землю, што хотя ѡ(т) ни(х) вє(д)лє добро(и) воли и мысли своєє ѡ(т)дати, продати⟨,⟩ даровати и записати, ѡ(т) детє(и), бли(з)кихъ ѡ(т)да(ли)ти и по(д)лє бачє(н)я своєго тыми шафовати, што ширє(и) в ономъ а(р)тыкулє доложено. Яко (ж) и я, заховываючы ся в то(м) по(д) таки(м) ѡбычає(м) и во(л)ностю, нє буду[чи] ни ѡ(т) ко(г)[о] ничымъ примушо(н), самъ по добро(и) воли своє(и) на вєчно(ст) ѡбє(л)вєчно навєки нєпорушно вздо(и)мо(м) тую всю ча(ст) мою имє(н)я моє(г)[о] Вє(р)бичы(н)ско(г)[о], ѡ(т) брата моє(г)[о] пна Фєдора Васи(л)євича Калусовъско(г)[о] на мєнє приходячую, брати моє(и) стрыє(ч)но(и) па(н)у Гнєвошу а па(н)у Ива(н)у моло(д)шому Пє(т)ровичо(м) Калусо(в)ски(м) за суму пє(в)ную пнзє(и) за по(л)трєтяста ко(п) грошє(и) лито(в)скоє ли(ч)бы продалъ и заплату всю спо(л)на в ни(х) взя(л) и тую ча(ст) мою зо всимъ на всє вжє ѡ(т) сєго дня и ча(с)у вєчнє имъ пусти(л) и всє право своє прирожєноє на и(х) въли(л) и вливамъ и второє части моєє пє(р)вє(и) сєго такъ бра(т)и моє(и) рожоному и стрыє(ч)//ны(м) и никому и(н)шому вє(ч)ностю єсми нє заво- 57 зв.
ди(л) и никоторыхъ листовъ на то нє дава(л). Маю(т) ихъ мл(с)ть па(н) Гнєвошъ а панъ Ива(н) моло(д)шы(и) Пѣ(т)ровичи Калусо(в)скиє, ма(л)жонъка, дети, пото(м)ки и щадъки и(х) вє(ч)ными часы тую вєрху помєнєную ча(ст) мою Вє(р)бича(н)скую зо всимъ на всє на сєбє дєржати и єє вжывати и во(д)лє воли и бачє(н)я своє(г)[о] єго шафовати, ѡ(т)да(ти), продати, даровати и кому хотячы записати а ку своєму лєпъшому а пожытєчнє(и)шому ѡбє(р)нути, як сами налєпє(и) розумєю(чи). А я са(м), вє(р)ху помєнєны(и) А(н)дрє(и) Васи(л)єви(ч) Калусо(в)ски(и), жона, дети и пото(м)ки мои, єстли бы ми богъ далъ, ани бра(т)я мои рожоны(и) па(н) Фєдо(р) Васи(л)євичъ Калусо(в)ски(и) и стрыє(ч)ныє, дети, пото(м)ки и ни(х)то з бли(з)ки(х), крє(в)ны(х) и повиноваты(х) мои(х) право(м) никоторы(м) ани жа(д)ными причынами по(д) бра(т)єю моєю пно(м) Гнєвошє(м) а пно(м) Иваномъ моло(д)ши(м) Пє(т)ровичы Калусо(в)скими самыми, дє(т)ми, пото(м)ками и ща(д)ками ихъ тоє части моєє по(и)скивати, такъ тє(ж) и то(г)[о] запису моє(г)[о] ничи(м) нарушати нє має(с). А єстли бы я, А(н)дрє(и) Васи(л)євичъ Калусо(в)ски(и), жона, дети и пото(м)ки мои, єстли бы ми бо(г) да(л), та(к) тє(ж) бра(т)я моя рожєныє и стрыє(ч)ныє або тє(ж) хто-ко(л)вєкъ з бли(з)кихъ, крєвъны(х) и повиноватыхъ моихъ якими-колвєкъ причынами то(т) ли(ст) мо(и) запи(с)ны(и), хотячы ихъ ку яко(и) шкодє и на // кладо(м) 58
привєсти, в чомъ нарушити мєли, то(г)ды то(т) має(т) заплати(т) закла(д)у на замо(к) г(с)дрьски(и) Володимє(р)ски(и) по(л)тораста копъ грошє(и) литовъскихъ, а сторонє нарушоно(и), то єсть па(н)у Гнєвошу а па(н)у Ива(н)у моло(д)шому Пєтровичо(м) Калусовъски(м), такъ тє(ж) дєтємъ, пото(м)комъ и ща(д)комъ ихъ другую по(л)тораста ко(п) грошє(и) личбы лито(в)скоє заплатити, и вси шкоды и наклады и(х), што бы ѡни на то наложити мєли, кромя жа(д)но(г)[о] права и доводу и присяги, ѡ(д)но нарєчє(н)є слова и(х) имъ ѡправи(ти) и нагородити такъ, яко бы ѡни ничо(г)[о] собє в то(м) нє шкодовали. А заплати(в)шы тыє заклады, шко(ды) и наклады и(х) имъ ѡпра(ви)вшы прє(д) ся, в тую часть мою Вє(р)бичи(н)скую, ничы(м) ся вступовати нє маємъ и вє(ч)нє ѡ то мо(л)чати має(м) вє(д)лє тоє тєпєрє(ш)нєє продажы моєє и сєго листу моє(г)[о] вы(з)нано(г)[о], которы(и) во въсє(м) вє(ч)нє при моцы захова(н) быти має(т), которую (ж) прода(ж)у мою в сє(с)

ли(ст) мо(и) вы(з)наны(и), маючи на вряде за(м)ку г(с)дрьско(г)[о] Володиме(р)ско(г)[о] до кни(г) кгро(ц)ки(х) вызнати и дати записати и потомъ до кни(г) зе(м)ски(х) того (ж) повету Володиме(р)ского на рокохъ судовы(х) зе(м)ски(х), которые маю(т) припасти, ве(д)ле поря(д)ку статутового в року тепе(р) идучо(м) шестьдеся(т) девято(м) на светы(и) Миха(и)ло ри(м)ского свята то(т) запи(с) с кни(г) кгро(ц)кихъ перенести и то вы(з)нати и дати
58 зв. записати маю и буду повиненъ. // А естли бы(х) за послугою г(с)дрьскою и зе(м)скою або за хоробую (!) або за якими-колвекъ причынами на ты(х) роко(х) досы(т) тому вчини(ти) и того запису мое(г)[о] с кни(г) кгро(ц)кихъ до зе(м)скихъ перенести не могъ, тогды на роки, которые припасти маю(т) в року пришло(м) се(м)десятомъ, на три кроле свята ри(м)ско(г)[о], перенести маю(т). А где бы и на тые роки та(к) же за якими(ж) ко(л)векъ причынами перене(с)ти не мо(г), теды коне(ч)не бе(з) всякое вымовы и причы(н) на третихъ рокохъ по се(м) часе то вы(з)нати и до кни(г) зе(м)ски(х) перенести повине(н) буду, то е(ст) которые маю(т) быти в року се(м)десято(м) ѡ свето(и) Тро(и)цы свята ри(м)ско(г)[о]. А где бы(х) и на тые роки за чимъ-ко(л)векъ досы(т) тому не вчини(л) и то(г)[о] до кни(г) зе(м)ски(х) не перене(с), або бы те(ж) па(н) богъ в то(м) часе на мене сме(р)ть перепусти(л), теды ѡни на тые роки сами маю(т) то(т) запи(с) с кни(г) кгро(ц)ки(х) до зе(м)ски(х) собе перенести и дати записати. А вря(д) зе(м)ски(и) мае(т) и(м) то(г)[о] допустити и то ѡ(т) ни(х) до кни(г) земъски(х) приня(ти), што мае(т) имъ бы(ти) такъ мо(ц)но, яко бы и при бы(т)ности мене само(г)[о] ѡчевисто(г)[о] вы(з)на(н)я мое(г)[о]. И на то есми па(н)у Гневошу а па(н)у Ива(н)у моло(д)-
59 шо(му) Пе(т)ровичо(м) Калусо(в)ски(м) да(л) се(с) мо(и) вы(з)наны(и) // листъ з моею печа(т)ю и с по(д)пи(с)ю вла(ст)ное руки мое. При то(м) были и того добре сведоми и печати свои за прозбою моему (!) къ сему листу моему приложыли и(х) мл(с)ть вла(д)ка в(о)лодиме(р)ски(и) и бересте(и)ски(и) ѡте(ц) Феѡдоси(и), па(н) Василе(и) Пе(т)рови(ч) Загоро(в)ски(и), ма(р)шало(к) г(с)дрьски(и) горо(д)ничы(и) владиме(р)ски(и), а панъ Иванъ Гулеви(ч). Писа(н) у Володимери лета бо(ж)его наро(же)нья тисеча пя(т)со(т) шестьдеся(т) девято(г)[о], м(с)ца августа, два(д)ца(т) пятого дня. А(н)дре(и) Калусовски(и) руку вла(с)ную свою по(д)писа(л).

43. Тестамент Павла Черневського.

Акт від 7 жовтня 1569, № 29, 1.
Випис з книг гродських від 21 вересня 1569.

42 Я, Паве(л) Че(р)невски(и), вы(з)нава(м) неспосо(б)но(ст) свою, и(ж), кгды — (м) бы(л) еще вси(х) ты(х) прошлы(х) ле(т) в зупо(л)но(м) здоро(в)ю, ро(з)мы(ш)ля(л) есми частокро(т), яко бы(х) мо(г) стато(ч)не а порядне до(м) сво(и), жону и детъки [1], на сме(р)тъ паметаючи, расправи(ти), а што набо(л)шо(г)[о] [2] и напо(т)ребне(и)шого, и(ж) я, ме(ш)каю(чи) чере(з) та(к) чсъ немалы(и) в ма(л)же(н)стве з ве(р)ною и милою жоною моею Катериною Якубо(в)ною Вакгле(н)скою [3] и видечи по не(и) ве(р)ное, по(ч)тивое и стато(ч)ное захова(н)е и послуги ку (м)не, ма(л)жо(н)кови ее, та(к) въ упре(и)мо(и) а щиро(и) мл(сти) [4], яко те(ж) в по(ч)тиво(м) а стато(ч)но(м) выхова(н)ю дето(к) нши(х), та(к) те(ж) в спо(л)но(м) набыва(н)ю убогое мае(т)нос-

ти ншое, еще есми бы(л) и до сего чсу е(и) того ничи(м) не нагороди(л) и ѡправы присто(и)ное, што ко(ж)ды(и) му(ж) жоне повине(н), на мае(т)ности свое(и) не (в)чини(лъ)⟨.⟩ А и(ж) чсу тепере(ш)него бгъ [5] сотворите(л) з во(ли) и презре(н)я своего свто(г)[о] мене хоробою до(т)кну(ти) рачи(л)⟨.⟩ в которо(и) ѡ(н) яко всемогучи(и) пнъ ведае(т) [6], што ся со (м)ною деяти буде(т). А прото я, видечи [7] в то(и) хоробе небе(з)печны(и) живо(т) сво(и) и паметаю(чи) на то, и(ж) вси справы и мы(с)ли // человѣчие [8] сме(р)тью до ко(н)че(н)е при(и)мую(т), для чого посполите звы(к)ли люде мыслъ и волю свою звлаща ѡста(т)нюю на писме ку ведомости на чсы [9] пото(м)ные зоставлѧ(т), ты(м) ѡбычае(м) и с таковою пре(и)мою [10] волею жону, де(ти) и ве(с) до(м) сво(и), яко сѧ ту(т) ниже(и) на то(м) писме покаже(т), роспраую. Нape(р)ве(и) то е(ст), и(ж) жона моѧ Катерина мае(т) споко(и)не де(р)жати и (в)жива(ти) до живота своего име(н)е нше Ма(р)кови(чи), лежачое в повете Воло(ди)ме(р)ско(м), которую ча(ст) купили е(с)мо ве(с)поло(к) з нею, жоною моею, у пна Романа Ма(р)ко(в)ского на ве(ч)но(ст). А де(ти) нши, доро(с)ши ле(т) свои(х), та(к) те(ж) бра(т)ѧ [11] або бли(з)кие мо(и) с то(г)[о] име(н)я ее стискать и доброво(л)но(г)[о] ужива(н)я е(и) борони(ти) не маю(т) до живота ее⟨.⟩ И ку тому на то(м) же име(н)ю ншо(м) Ма(р)ковичо(х) запи(с)ую и да(р)ую е(и), жоне мое(и) мило(и), суму пнзе(и) — триста ко(п) гроше(и) ли(ч)бы ли(тв)ское, то е(ст) по(л)скихъ золоты(х) по(л)ѡ(с)маста, лича(чи) в ка(ж)ды(и) золоты(и) по три(д)ца(ти) гроше(и) по(л)ски(х)⟨,⟩ Во(л)на ѡна буде(т) тую триста ко(п) гроше(и) на то(мъ) име(н)и [12] Ма(р)ковичахъ [13], ѡ(т) мене е(и) записаную, такъ при животе, я(к) и по животе свое(м) ѡ(т)да(ти), дарова(ти), кому хотечи записати и ку своему лепшому а пожито(ч)ному ѡбе(р)нути. К тому показую(чи) ѧ [14] зособна [15] еще ѡхо(т)не(и)шую мл(ст) жоне мое(и) мило(и) Катерине, дарую и записую е(и) [16] вси речи мои рухомые, та(к) гроши готовые и на до(л)зехъ⟨,⟩ яко и золото, серебро, пе(р)ла, цы(н) [17], мѣдъ, шаты, кони е(з)дные и (в)се, што ѡ(д)ноко(л)ве(к) рухомою ре(ч)ю на(з)ваною [18] бы(ти) и по (с)ме(р)ти мое(и) в дому мое(м) показати сѧ можетъ. Во(л)на ѡна буде(т) ты(м) шафовати, яко вла(ст)но(ст)ю своею, водле воли и уподобе(н)я своего, а дети нши [19] або бра(т)ѧ мои и ни(х)то з бли(з)ки(х) и природ(д)ны(х) мои(х) того е(и) боронити и никоторы(ми) причина(ми) переказы чини(ти) не мают⟨.⟩ А што сѧ дотыче(т) име(н)я ншого Во(и)нина, которое на(м) да(л) за ве(р)ные по(с)луги нши небо(ж)чи(к) пнъ Миха(и)ло Свину(с)ки(и), а пото(м) и е(г)[о] кролевская мл(ст) тое име(н)ечко ѡ(т) [20] столу своего г(с)дского (!) по(т)ве(р)ди(ти) и уприви(л)евати рачи(л),— на то(м) име(н)ечку жона моя Катерина мае(т) седе(ти) и споко(и)не е(г)[о] ужива(ти) до ле(т) дете(и) нши(х), а коли де(ти) нши ле(т) доросту(т), на ча(с) ѡна и(м) буде(т) пови(н)на тое име(н)е непе(н)но поступи(ти) [21]⟨.⟩ ни(ж)ли ли(ч)бы никоторое дете(м) и нико(му) с то(г)[о] име(н)ѧ чини(ти) не буде(т) пови(н)на⟨.⟩ А если бы сѧ притрафило по зе(ш)тью [22] мое(м), жебы жона моя в ры(х)ло(м) [23] чсе с то(г)[о] свѣта зы(ш)ла, а дети нши зостали бы ле(т) недоро(с)лые, тогды по(д) ти(м) трафу(н)ко(м) де(т)ки нши, та(к) же [24] име(н)е нше Ма(р)ковичи и (в)сю мае(т)но(ст) поручаю в [25] моцъ, ѡборону и ѡпеку зятю своему пну Во(и)не Лине(в)скому⟨.⟩ Мае(т) ѡ(н) яко милы(и) и ве(р)ны(и) прияте(л) мо(и) тою всею ѡпекою шафова(ти) во(д)ле бога и пови(н)ности своее хрестя(н)ское и дочки нши Ра(и)ку а Макгдалену с [26] пожи(т)ко(в) того име(н)я заму(ж) повыдавати⟨.⟩ // 43

А са(м) ω(н) маε(т) тоε имε(н)ε ншε Ма(р)ковичи дε(р)жати и (в)жива(ти) на сεбε до то(г)[о] чсу, поко(л) то(т) накла(д) сво(и), што на до(ч)ки нши, выправую(чи) и(х) замужъ, наложи(т), выбεрε(т). А поко(л)ся тому накладу ε(г)[о] досы(т) нε станε(т), до того чсу сыновε мои, хотя и лε(т) доросту(т)⟨.⟩ того имε(н)я з моцы дε(р)жа(н)я и вжива(н)я єго бра(ти) нε маю(т). А єсли бы имε(н)ε до ру(к) своихъ мεти [27] хотεли, то(г)ды, чого пнъ Во(и)на накладу з ымε(н)я нε выбεрε(т), повинни будуть [28] то(т) накла(д) увε(с) спо(л)на єму ω(т)ложити, то(ж) на то(т) ча(с) к свои(м) рука(м) [29] имε(н)ε взя(ти). А при то(м) были и того добрε свεдоми их мл(ст) кнзъ Дми(т)рε(и) [30] Ружи(н)ски(и), пнъ Ива(н) Шε(л)во(в)ски(и), пнъ Сεмε(н) Кози(н)ски(и), а пнъ Миха(и)ло Линε(в)ски(и), а во(з)ны(и) повεту Володимε(р)ского, приданы(и) з уряду кгро(д)ского, пнъ Ти(х)но Ѡра(н)ски(и). И за ωчεвистою про(з)бою моєю и(х) мл(ст) вε(р)ху мεнεныε пновε пεчати сво(и) до сεго тастамε(н)ту моε(г)[о] приложи(ти) рачи(ли). А длѧ лε(п)шоε твε(р)дости и ѧ, Павε(л) Чε(р)нεвски(и), пεча(т) свою к сεму тастамε(н)ту [31] моεму приложи(л) и рукою своєю по(д)писа(л). Писа(н) у Во(и)нинε лεта бо(ж)єго нарожε(н)ѧ тисεча [32] пѧ(т)со(т) шε(ст)дεся (!) дεвято(г)[о] [33], м(с)ца сε(н)тεбря [34], дεвѧтогона(д)ца(т) дня⟨.⟩ Павε(л) Чε(р)нεвски(и) вло(ст)ную руку по(д)писа(лъ)⟨.⟩

В гродській книзі № 919; [1]дεти; [2]набо(л)шε(г)[о]; [3]Вакглε(н)ского; [4]въ упрε(и)мо а широ(и) мило(сти); [5]бо(г); [6]видя(т); [7]вεдаючи; [8]чεловε(ч)нε; [9]часы; [10]таковою упри(и)мою; [11]бра(т)ѧ; [12]на то имε(н)ю; [13]Ма(р)ковичохъ; [14]я; [15]особъна; [16]иемаε; [17]цε(н); [18]на(з)ваио; [19]нши; [20]мнεω(т); [21]поступи(ти) нεпε(н)но; [22]зε(ш)тью; [23]ро(х)ло(м); [24]та(к)тε(ж); [25]у; [26]ся; [27]мεты; [28]будуть; [29]рука(м) свои(м); [30]Дми(т)ръ; [31]тεстамε(н)ту; [32]тисяча; [33]шε(ст)дεсят дεвятом; [34]сε(н)тεбра.

44. Продажний запис Григорія Гнівошевича Киселя на маєток, проданий Петрові Тимофійовичу Киселю.

Акт від 9 жовтня 1569, № 29, 3.

24 зв. Я, Григорε(и) Гнεвошεви(ч) Кисε(л), зεмεни(н) г(с)дръски(и) зεмъли Волы(н)скоε, повεту Володимε(р)ского, сознаваю симъ мои(м) листомъ, хто бы хотε(л) того вεда(ти), нынεшни(м) и на пото(м) будучи(м), и(ж) што котораѧ ча(ст) трεтѧя пля(ц)у у фо(л)ва(р)ку ншо(м) у Володимεри на пεрε(д)мε(ст)ю за Смочεю пришла на на(с) з брато(м) моло(д)ши(м) Епимахо(м) ω(т) дѧ(д)ко(в) нши(х) пна Пε(т)ра и пна А(н)дрεѧ Тимофεεвичо(в) Кисεлεвъ. А и(ж) то(т) плѧцы(к), што на на(с) пришлъ, вε(л)ми малы(и), и двора будовати ни на чомъ. А ку тому нε ε(ст) спору(ч) я(к) ку приεзду на(м) самы(м) и по(д)даны(м) нши(м) з ымε(н)ѧ ншо(г)[о] Ни(з)кини(ч). А про тую причину, хотεчи собε на и(н)шо(м) мε(ст)цу, гдε спору(ч), купи(ти) длѧ приε(з)ду намъ и по(д)даны(м) ншимъ, то(т) плѧ(ц), што на на(с) ω(т) пано(в) дѧ(д)ко(в) при(ш)ло в то(м) фо(л)ва(р)ку вышε(и) помεнεно(м), спусти(л) и прода(л) єсми на вε(ч)но(ст) дѧ(д)ку своεму пну Пε(т)ру Тимофεεвичу Кисεлю, горо(д)ничому витεбъскому, за три копы грошε(и) на лито(в)скую ли(ч)бу. Которы(и) то(т) плѧ(ц) вышε(и) мεнεны(и) маε(т) па(н) Пε(т)ръ самъ, жона, дεти и пото(м)ковε єго вε(ч)нε на сεбε дε(р)жати и (в)живати и дво(р) собε на нε(м) будовати. А я вжε самъ ани бра(т) мо(и) Епима(х)

до того ве(ч)нє ничого мєти нє маємъ. А є(ст)ли бы бра(т) мо(и) моло(д)ши(и) Епима(х) мє(л) по(д) пано(м) Пє(т)ромъ, по(д) жоною а(л)бо дє(т)ми є(г)[о] того плѧцу продажи моє(и) по(и)скивати а(л)бо пєрєказу в томъ чинити, тогды ѧ маю пна Пє(т)ра, и панєю ма(л)жє(н)ку, и дєти и(х) в то(м) заступовати, а (з) брато(м) своимъ ѡ то сє погоди(т) маю. И на то є(с)ми дѧ(д)ку моєму пну Пє(т)ру Тимофєєвичу Кисєлю, горо(д)ничому витє(б)скому, да(л) сє(с) мо(и) ли(ст) з моєю пєча(т)ю и с по(д)писо(м) руки, моєє. А (д)лѧ лєпъшого свєдо(м)ѧ проси(л) єсми ѡ приложє(н)є пєчатє(и) и(х) мл(ст) // 25
пна Ждана Коплє(н)ского а пна Кирика Дриви(н)ского. И(х) мл(ст) за про(з)бою моєю пєчати сво(и) приложили до сєго моєго листу. Писа(н) у Володимє(ри) лє(т) бо(ж)єго нарожє(н)ѧ тисѧча пѧ(т)со(т) шє(ст)дєсѧ(т) дєвѧто(г)[о], м(с)ца ѡ(к)тєбра, дєвѧтого днѧ.

45. Угода, за якою Михайло Дубницький заповідає своїй жінці Томилі Данилівні своє володимирське войтовство замість того, щоб вернути їй грошовий борг.

Акт від 13 жовтня 1569, № 40, 1.

Я, Миха(и)ло Дубни(ц)ки(и), вои(т) Володимє(р)ски(и) вызнава(м) самъ 80
на сєбє симъ моимъ листомъ ко(ж)дому, кому будє(т) потрєба того вєдати албо, чтучи єго, слышати, (и)ж ѡкупуючи мнє в нємало(и) сумє пнзє(и) во(и)то(в)ство Володимє(р)скоє, позычилъ єсми на ѡкупє(н)є того во(и)то(в)ства в малъжо(н)ки моєє милоє пнєє Томилы Данило(в)ны Попєлєвича тисѧчу золоты(х) по(л)ски(х), то є(ст) чотыриста ко(п) грошє(и) лито(в)ски(х), и, нє маючи єє ѡноє сумы пнзє(и) чимъ заплатити, на то(м) жє во(и)то(в)ствє моє(м) Володимє(р)скомъ тую суму пнзє(и) тисѧчу золоты(х) по(л)скихъ єє, ма(л)жо(н)цы моє(и), симъ листо(м) моимъ записую и вношу. Має(т) ма(л)жо(н)ка моя пни Томила по животє моє(м) в то(и) сумє пнзє(и) в тисѧчи золоты(х) по(л)ски(х) во(и)то(в)ство моє володимє(р)скоє зо всєю справою и владно(ст)ю и зо всими доходы и пожитки дє(р)жати и вживати до живота своєго, а єстли бы замужъ нє пошла. А гдє бы ѡна по животє моє(м) заму(ж) пошла, а, чо(г)[о] божє вхова(и), єсли бы з нєю пото(м)ства нє мєлъ, тогды бра(т)я и бли(з)киє мои маю(т) є(и) тую суму тисѧчу золоты(х) по(л)скихъ спольна дати и заплатити, а тоє во(и)то(в)ство к рука(м) своимъ взяти. А нє ѡ(т)давши є(и), жонє моє(и), тоє сумы пнзє(и) — тисѧчи золоты(х), — нє має(т) бра(т)я моя // и бли(з)киє моє того во(и)то(в)ства моєго володимє(р)- 80 зв.
ского съ нєє брати, з моцы и дє(р)жа(н)я єє ѡты(и)мовати нєкоторымъ ѡбычаємъ такъ пра(в)нымъ, яко и нєправнымъ. А єстли бы пакъ ѡна, жона моя, зо мною пото(м)ство мєла, тогды по животє моємъ хотя бы ѡна и заму(ж) пошла, а пото(м)ство бы моє живо было, маєть ѡна тоє во(и)то(в)ство моє володимє(р)скоє зо всимъ на всє дє(р)жати и ужива(ти) до живота своєго або, єстли сама ѡна похочє(т), дєтє(м) мои(м) тоє во(и)то(в)ство поступити при животє своємъ, єстли бы котороє дєтѧ моє лє(т) доросло, и ѡ(д)но бы во(и)то(в)ствомъ справовати. А дє(р)жачи є(и) тоє во(и)то(в)ство с пожитко(в) во(и)то(в)ски(х), маєтъ ѡна и пови(н)на будє(т) дє(ти) моє вшєлѧкими доста(т)ками выховывати и на науку давати. А вє(д) жо ѡна по животє своємъ тоє сумы тысѧчи золоты(х) по(л)ски(х) нє маєть и нє можє(т)

никому записати ани даровати, то(л)ко детє(м) мои(м), которыє з нєю, да(ст) бо(г), мєти буду. А здаючи тоє во(и)то(в)ство або бли(з)ки(м), або дєтє(м) моимъ, кому при(и)дє водлугъ сєго запису моєго, нє маєтъ и нє пови(н)на ѡна будє(т) никому ли(ч)бы чинити и ничого ся справовати. И на то(м) жонє моє(и) мило(и) пнє(и) Томилє далъ сє(с) мо(и) листь по(д) моєю пєча(т)ю и с по(д)пи(с)ю руки моєє. А при то(м) были и того добрє свєдоми за про(з)бою моєю пєчати своє к сєму моєму листу приложити рачили, па(н) Павєлъ Ѡра(н)ски(и), а па(н) Яки(м) Васи(л)євичъ, писа(р) кгро(д)ски(и) замку Володимє(р)ского. Писа(н) у Володимєри лєта бо(ж)єго нарожє(н)я тисѧча пѧ(т)со(т) шє(ст)дєся(т) дєвятого, м(с)ца ѡ(к)тєбра, второгона(д)ца(т) дня. Миха(и)ло Васи(л)євичъ Дубни(ц)ки(и), во(и)тъ володимє(р)ски(и), рука власная.

46. Дарчий запис Михайла Дубницького його жінці Томилі Данилівні на маєтки Дубники і Ворчин.

Акт від 13 жовтня 1569, № 40, 1.

81 Я, Миха(и)ло Дубни(ц)ки(и), вои(т) володимє(р)ски(и), вызнавам симъ мои(м) листомъ, кому будє(т) потрєба то(г)[о] вєдати а(л)бо, чтучи єго, слыша(ти), и(ж), бєручи за сєбє в ма(л)жо(н)ство у єго мл(с)ти ѡ(т)ца Фєѡдосєя, владыки володимє(р)ского и бєрєстє(и)ско(г)[о], внуку єго мл(с)ти па(н)ну Томилу Данило(в)ну Попєлєвича, взѧл-о(м) у єго мл(с)ти ѡ(т)ца вл(д)ки за тою жоною своєю, панєю Томилою, посагу готовыми пєнє(з)ми двєстє ко(п) гршє(и) ли(ч)бы лито(в)скоє, а у выправє сто ко(п) гршє(и) ли(ч)бы лито(в)скоє (ж). А так дозна(в)шися по нє(и), ма(л)жо(н)цы своє(и), ку собє до(б)роє, вє(р)ноє а цно(т)ливоє в ма(л)жо(н)ствє захова(н)є и мило(ст) малжо(н)скую, тоє внєсє(н)є єє вла(ст)ноє в до(м) в [...] триста ко(п) гршє(и), я си(м) листо(м) мои(м) на имє(н)ю моє(м) выслужоном [...] и на Во(р)чинє куплєноє є(и), жонє моє(и), панє(и) Томилє записую[...] ѡна, жона моя милая, по животє моє(м) в то(и) сумє пнзє(и) [...] моє пє(р)вопомєнєноє
81 зв. Дубники и Во(р)чинъ з дворо(м), з лю(д)ми[...] // и зо вси(м), яко ся в собє має(т), дє(р)жати и вживати до живота своєго, єстли бы заму(ж) нє пошла⟨.⟩ А гдє бы ѡна по животє моє(м) заму(ж) пошла, а, чого божє вхова(и), єстли бы з нєю пото(м)ства нє мєлъ, тогды бра(т)я и бли(з)киє мои маю(т) тую суму триста ко(п) гршє(и) ли(ч)бы лито(в)скоє спо(л)на ѡ(т)дати и заплати(ти), а тоє имє(н)є к рука(м) свои(м) взѧти, а нє ѡ(т)давши є(и), жонє моє(и), тоє сумы пнзє(и) тро(х)со(т) копъ гршє(и) лито(в)ски(х), нє маю(т) бра(т)я и бли(з)киє мо(и) того имє(н)я моєго, выслужоного и куплєного, Дубникъ и Во(р)чина в нєє з моцы брати и дєржа(н)ѧ є(и) ѡты(и)мовати никоторы(м) ѡбычаємъ такъ правны(м), яко и нєправны(м). А єстли бы па(к) ѡна, жона моя, зо мною пото(м)ство мєла, тогды по животє моє(м), хотѧ бы ѡна и замужъ по(ш)ла, а пото(м)ство бы моє живо было, має(т) ѡна тоє имє(н)є моє Дубники и Во(р)чинъ зо вси(м) на всє дє(р)жати и (в)жива(ти) до живота своє(г)[о]⟨.⟩ або єсли ѡна сама похочє(т), дєтє(м) мои(м) тоє имє(н)є моє Дубники и Во(р)чинъ поступи(ти) при животє своємъ, єстли бы котороє дєтѧ моє лє(т) доросло, а дє(р)жачи тоє имє(н)є, с пожи(т)ко(в) того имє(н)ѧ маєтъ ѡна и пови(н)на будє(т) дѣтки моє вшєлѧкими доста(т)ками

выховывати и на науку давати. А ве(д)жо ѡна по животе своє(м) тоє сумы тро(х)со(т) ко(п) грше(и) лито(в)скоє ли(ч)бы не мае(т) и ни може(т) никому записа(ти) ани дарова(ти), то(л)ко дете(м) мои(м), которые я з нею мети буду. А где бы(х) з нею дете(и) мети не мо(г), тогды ѡна та(к) при животе, яко и по животе своє(м) во(л)на буде(т) в то(и) суме пнзе(и) в тро(х)со(т) копа(х) гроше(и) тоє име(н)є Дубники и Ворчи(н) кому хотачи записати, ѡ(т)дати и даровати. А бра(т)я и бли(з)киє моє не маю(т) е(и) того борони(ти), а здаючи тоє име(н)є моє выше(и) помененоє Дубни(ки) и Во(р)чинъ дете(м) або бли(з)кимъ мои(м), кому при(и)де(т) водлугъ сего запису моєго, не мае(т) и не пови(н)на ѡна буде(т) с того име(н)а моє(г)[о] никому личъбы чини(ти) и ничого ся справова(ти). И на то(м) далъ жоне моє(и) мило(и), пне(и) Томиле, сесъ мо(и) ли(ст) по(д) моєю печа(т)ю и с по(д)писо(м) руки моєє. А при то(м) были и того добре свадоми за про(з)бою моєю печати своє к сему моєму листу приложити рачи(ли) па(н) Павелъ Ѡра(н)ски(и) а па(н) Яки(м) Васи(л)еви(ч), писаръ кгро(д)ски(и) замку Воло(ди)ме(р)ского. Писа(н) у Воло(ди)мери лета божего наро(ж) (!) тисача па(т)со(т) ше(ст)деса(т) девато(г)[о], м(с)ца ѡктебра, второ(г)[о]на(д)цатъ дня. Миха(и)ло Дубни(ц)ки(и), воитъ володиме(р)ски(и), рука власная [...]

47. Віновний запис Івана Петровича Калусовського дружині Настасії на суму грошей на третині його маєтків.

Акт від 16 січня 1570, № 62, 1.

Я, Ива(н) Петрови(ч) Ка(л)усовьскии, чиню явно и вы(з)наваю ты(м) 124 зв.
мои(м) ли(с)то(м) кождому, кому того потреба буде(т) вѣда(ти) або, чтучи е(г)[о], слыша(ти), нине и на потомь завсегды, ижь што з во(ли) боже(и) и милости моє(и) з волею и порадою бра(т)и моє(и) мило(и) и те(ж) кревны(х) и повиноваты(х) моихъ поня(л) єсми за себе в ма(л)женъство до(ч)ку у ее мл(с)ти пне(и) Романово(и) Гулевичово(и) пне(и) Полаги(и) Ма(т)ясовны Суропятовны, па(н)ну Наста(с)ю, по которо(и) єсми узя(л) поса(г)у ѡ(т) матки еи пне(и) Романово(и) Гулевичово(и) ве(д)лугъ тастаме(н)ту ма(л)жонка ее м(л) небо(ж)чика пна Романа Гулевича сто ко(п) готовы(х) гроше(и). А ку тому на(д)то з ласки ее мл(с)ти у выправе двѣсте ко(п) гроше(и) лито(в)скоє ли(ч)бы. Проти(в) которо(г)[о] внесе(н)я ее, ма(л)жо(н)ки моє(и) мило(и), заховываючиса водлугь ѡбычаю права посполито(г)[о] и статуту, записую малъжонце моє(и) мило(и) пне(и) На(с)тась(и) Гулевичо(в)не на трете(и) ча(с)ти име(н)я своє(г)[о] ѡ(т)чи(з)ного яко Ка(л)усовъского, та(к) и Ве(р)би//че(н)ского, котороє ми ся зоста(ло) в ро(з)де(л)ку ѡ(т) 125
бра(т)и моє(и), то є(ст) проти(в) рече(и) рухомы(х) двѣсте ко(п) гроше(и) литвскоє ли(ч)бы, а проти(в) готовы(х) гроше(и) совитостъ сто ко(п) гроше(и) литовъски(х). А што ся дотыче(т) исти(з)ны ста ко(п) готовы(х) гроше(и), которы(и) єсми по не(и) ѡ(т) ма(т)ки ее взя(л) пръве(и), нижли єсми еи за себе в ма(л)же(н)ство поня(л), за ты(и) пнзи купи(л) єсми имѣнъе на имя своє ве(д)ле теперешне(г)[о] права на вѣчно(ст) ча(ст) имѣнья у Вѣръбичне у брата своє(г)[о] стрые(ч)но(г)[о] пна Андрѣя Васи(л)евича Ка(л)усо(в)ско(г)[о], тую купленую ча(ст) Вербыче(н)скую записую е(и), ма(л)жонце моє(и) мило(и) пне(и) Наста(с)и Романовне Гулевичовне ты(м) пра-

вомъ, яко-мъ єє са(м) на (и)мя своє купи(л). Має(т) жона моя милая На(с)та(с)я Романовна, яко третюю ча(ст) имѣнє(и) мои(х), за внєсє(н)є єє ωписаную, та(к) и тую вышє(и) поменєную куплю мою ведлє сєго ωпису моє(г)[о] дръжати и вживати и єго шафовати яко вла(ст)ностъю своєю, та(к), якъ на(с) статутъ права литовсько(г)[о] учи(т), которы(и) є(ст) на(м) ω(т) ωсподаря к(р) єго м(л) на со(и)мѣ Любє(л)ско(м). И на то єсми є(и), малженцє моє(и) мило(и), пнє(и) На(с)та(с)и Романовнє Гулєвичовнє, да(л) сє(с) мо(и) ли(ст) з моєю пєча(т)ю и с по(д)писо(м) вла(ст)но(и) руки моє. А при томъ бы(ли) и то(г)[о] добрє свѣдомы и(х) м(л) пновє и приятєли нши
125 зв. па(н) Гаври(ло) Боки(и) Пєчих[...], // су(д)я зє(м)ски(и) повѣту Лу(ц)кого, па(н) Микола(и) Дубро(в)ски(и), па(н) Богда(н) Дро(з)дєнъски(и), бра(т) мо(и) па(н) Гнєвошъ Ка(л)усовски(и), па(н) Василє(и) Павлови(ч), па(н)ъ Григорє(и) Кисє(л) а панъ Иванъ Лити(н)ски(и), которы(и) за про(з)бою моєю пєчати свои приложити рачи(л) к сєму моєму листу. Писа(н) у Радошинє лѣта бω(ж)го наро(ж).α͡. Ф͡. шє(ст)дєся(т) дєвятого, м(с)ца ноября, шосто(г)[о] дня.

48. Підтвердний запис Михайла Павловича на грунт під м. Володимиром, належний дочці небіжчика Козинського, який купив його у Михайла Павловича.

Акт від 8 жовтня 1570, № 80, 1.

160 зв. Я, Миха(и)ло Па(в)лови(ч), по(д)старости(и) володимє(р)ски(и), со(з)нава(м) то ко(ж)дому, кому бы была по(т)рєба вєдати, и(ж) за листо(м) и ро(с)каза(н)ємъ кнѧжати єго мл(с)ти Костє(н)тина Костє(н)тиновича Ѡстро(з)ского, воєводы киє(в)ского, ма(р)ша(л)ка Волы(н)скоє зє(м)ли, старосты воло(ди)мє(р)ского, пна моєго мл(с)тивого, пода(л) (!) єсми то(т) кгру(нт), што по(д) мєсто(м) Володимє(р)ски(м) єго кролє(в)скаѧ мл(ст) за ла(с)ки своє(и) г(с)дръскоє дати и уприви(л)єввати рачи(л), нєбо(ж)чику пну Миха(и)лу Ти(х)новичу Кози(н)скому, кашталѧну лу(ц)кому, а по смє(р)ти єго мл(с)ти тыє кгру(н)ты право(м) прирожєны(м) до(ч)цє єго мл(с)ти кнгни Миколаєво(и) Ярославовичаво(и) Ба(р)барє спали, в которыє сѧ по(д)даны(и) г(с)дръски(и) поє(з)ники воло(ди)мє(р)ски(и) вступовали, и ты(м) поє(з)нико(м) росказа(л) єсми, абы сѧ в то бо(л)шє(и) ничимъ нє уступовали, а што которы(и) ко(п)цы ωграничє(н)ємъ ωного кгру(н)ту ω(т) поє(з)нико(в) были по(п)сованы, тыє-(м) направи(ти) по ты(м) жє мє(ст)ца(м), гдє бы(ли) пє(р)вє(и). Яко (ж) са(м) выє(з)ди(л), росказа(л), має(т) єго мл(ст) кнѧ(з) Микола(и) Ярославови(ч)[...] кнєгинєю, ма(л)жо(н)кою своєю, ты(х) кгру(н)то(в), споко(и)нє дє(р)жачи, ужива(ти) [...] г(с)дръскоє и листу увѧ(ж)чого ω(т) єго кролє(в)скоє мл(с)ти [...] в то(м) знала пє(в)ныє и ко(п)цы по доста(т)ку мєновитє ωписаны(и) [...] єго мл(с)ти кнзю Миколаю и кнєгини,
161 ма(л)жо(н)цє єго єго (!) мл(с)ти, // то(т) мо(и) ли(ст) з моєю пєча(т)ю, по(д)писа(в)ши вла(ст)ную руку. Писа(н) у Володимєри лє(т) бо(ж) наро(ж) тисєча пѧ(т)со(т) шє(ст)дєсѧ(т) дєвѧто(г)[о], м(с)ца ноября, два(д)ца(т) чєтвє(р)того днѧ. Миха(л) Павлови(ч) властною рукою по(д)писа(л).

49. Дарчий запис Барбари Михайлової Козинської на речі, даровані її чоловікові Миколаю Ярославовичу.

Акт від 21 січня 1571, № 136, 3.

Я, Ба(р)бара Миха(и)ловна Кози(н)ского, кашталѧ(н)ка луцкая Миколаєвая Ярославовича, ѡ(з)наимую то ты(м) моимъ листо(м) нинєшни(м) и на пото(м) будучимъ, и(ж) кнѧ(з), ма(л)жоно(к) мои кнѧ(з) Миколаи Ярославовичъ⟨,⟩ // узѧвши мєнє собє въ ста(н) свєтыи ма(л)жєнъски(и), проти(в) внєсє(н)я моєго в домъ єго мл(с)ти вси мои рухомыє рєчи ѡ(т) мала до вєлика нє во(д)лугъ ва(ж)ности належачоє и пристоиноє шацуючи, кгды -є(м) такъ много в домъ єго мл(с)ти ты(х) вси(х) рухомы(х) рєчєи нє внєсла, алє з милости и доброти своєє, которую противку мнє показова(т) рачилъ, за двє тисѧчи ко(п) грошєи тоє моє внєсє(н)є ѡшацовавши, другую двє тисѧчи ко(п) грошєи до того приложи(в)ши, то є(ст) чотыри тисѧчи ко(п) грошєи вєна и привє(н)ку на трєтєи части имєнєи свои(х) ѡ(т)чи(з)ны(х), которыє на єго мл(ст) з ровного вєчистого дєлу зъ бра(т)єю єго мл(с)ти рожоною приити маю(т), записати и мнє на то ли(ст) свои по(д) пєча(т)ю и с по(д)писо(м) вла(ст)ноє руки своєє, такъ тежъ по(д) пєча(т)ми людєи добры(х) пано(в) зацныхъ, дати рачилъ⟨,⟩ То па(к) я, знаючи до сєбє ѡ(т) єго мл(с)ти скло(н)ность и присто(и)ную вєликую малъжєнскую мл(с)ть, нє с принужєнья и намовы якоє, лє(ч) сама, по доброи воли своєи, на то сѧ добрє ро(з)мысли(в)ши, проти(в) такоє ма(л)жє(н)скоє мл(с)ти во(д)лугъ уфалы со(и)му ва(л)ного бєрєстєиского в року шє(ст)дєсѧ(т) шостомъ с поправы статуту, в ро(з)дєлє сємомъ ѡ записєхъ учинєно(м), и во(л)но(ст)ю, ко(ж)дому має(т)ностью своєю, лєжачою и рухомою, шафовати даною, ты(м) привє(н)комъ и вєно(м), внєсє(н)ємъ вси(м) своимъ в до(м) єго мл(с)ти ма(л)жонка моєго милого кнзѧ Миколая Ярославовича, тєпє(р), за живота, и по животє своємъ да(р)ую и даю и ты(м) листомъ моимъ записую, то є(ст) золото(м), сєрєбро(м) тѧгнєны(м) и нєтѧгнєны(м), роблєны(м) и нєроблєны(м), пєрлы, клєинотами, камє(н)ями дорогими, шатами, цыною, мє(д)ю, ры(н)штуко(м) воє(н)ны(м), зброєю, па(н)цє(р)ми, шишаками, при(л)бицами, ручницами⟨,⟩ ѡщєпы⟨,⟩ коньми є(з)дъными, по(ч)товыми и во(з)никами, сє(д)лы, возами и всими моими рухомы(ми) рє(ч)ми ѡ(т) мала до вєлика, ничого на сєбє ани на крєвны(х) и повиноваты(х) и набыты(х) приятє(л) мои(х) на потомныє часы нє зоставуючи⟨,⟩ єго мл(с)ти кнзѧ Миколая Ярославовича, ма(л)жонка моєго мило(г)[о], // дарую. Во(л)но будєть єго мл(с)- 125
ти тыми всєми вышєи помєнєными моими рєчи и рухомыми тєпє(р), за живота и по животє моє(м), яко вла(ст)но(ст)ю своєю, шафовати и, кому похочє(т), во(д)лугъ воли своєє ѡ(т)дати, продати, замєнити, даровати и ку своєму налєпшому и пожито(ч)ному ѡбєрнути⟨.⟩ А єстли бы которыи-ко(л)вєкъ з бли(з)кихъ, крєвны(х), бра(т)и, повиноваты(х) и набыты(х) приятє(л) мои(х) в томъ уживанью ты(х) вси(х) рухомы(х) рєчєи мои(х), ѡ(т) мєнє єго мл(с)ти записаныхъ, пєрєнагаба(н)є и пєрєка(з)у якую тєпє(р), за живота, и по животє моємъ чинити мє(л), таковы(и) ка(ж)дыи має(т) заруки г(с)дрю королю єго мл(сти) двє тисѧчи ко(п) грошє(и) заплатити, шкоды и наклады єго мл(с)ти, которыє, єстли бы длѧ того принѧти мє(л), кромъ жа(д)ного права, доводу и присѧги, ѡ(д)но на слово рєчє(н)є заплатити и нагороди(ти)

маєть. Которые заруки заплативши ⟨,⟩ вси шкоды и наклады нагороди(в)ши, прє(д)сѧ то(т) ли(ст) и запи(с) мои в ко(ж)дого права при зупо(л)нои моцы и твє(р)дости своєи захова(н) и за моцно дє(р)жа(н) быти маєть ⟨.⟩ А што сѧ доты(ты) четь (!) листу албо запису єго мл(с)ти на тую чотыри тисѧчи ко(п) грошєи, на вєно и привєно(к), вышєи мнє ѡ(т) єго мл(с)ти кнзѧ ма(л)жонка моєго даного, иж-є(м) єго мл(с)ти на то(т) ча(с) вє(р)нути и ѡ(т)дати нє могла, кгды ж-є(м) при собє нє мєла, алє в захова(н)ю у вєлмо(ж)ноє панєє пани Михаиловоє Кози(н)скоє, кашталѧновоє луцкоє, пани Ма(р)и Ю(р)євны Ѡ(л)ша(н)ского, пани ма(т)ки моєє, маю. Которыи помєнєныи ли(ст), на то мнє ѡ(т) єго мл(с)ти даныи, ужо ты(м) тєпєрєшни(м) листомъ моимъ умораю, ка(с)ую и внивє(ч) ѡборочаю, жє вжє ѡ(т) сєго ча(с)у и днѧ то(т) запи(с), мнє ѡ(т) єго мл(с)ти даныи, жадноє моцы, вла(д)ности и никотороє твє(р)дости в жа(д)ного права тєпє(р) за живота и по животє моє(м) мєти нє має(т) и мочи нє будєть. И на то(м) дала єго м(л) кнзю Миколаю Ярославовичу, ма(л)жонку моєму милому, то(т) мои ли(ст) по(д) пєча(т)ю и с по(д)писо(м) руки моєє вла(ст)ноє. При чо(м) бы(ли) и, того добрє будучи звєдоми, за про(з)бою моєю длѧ лєпшоє твє(р)дости пєчати свои до того моєго
125 зв. листу приложити // рачили вє(л)мо(ж)ныє пановє єго мл(ст) панъ Станиславъ Станиславови(ч) Довоино, воєвода полоцкии ⟨,⟩ панъ Єронимъ Ивилицкии, писаръ королѧ єго мл(с)ти, ска(р)бныи дє(р)жавца Ясво(н)скии, па(н) Ма(р)тинъ Подъсєндъко(в)скии, конюшии тро(ц)ки(и), по(д)судокъ зє(м)ски(и) повєту Ковє(л)ского. Писанъ у Ерънє лєта божого нарожє(н)я тисѧча пя(т)сотъ шє(ст)дєсѧ(т) дєвѧтого, м(с)ца дєкабра, три(д)цатого дня. Ба(р)бара Михаиловна Кози(н)ского вла(ст)ною рукою по(д)писала.

50. Уступний запис Лева Олександровича Сангушка на чотирнадцять волок грунту, які він дає своєму служебникові Станіславу Даменському, за що той має пожиттєво служити військову службу.

Акт від 9 січня 1576, № 170, 3.

169 Я, Лє(в) Алєкса(н)дрови(ч) Са(н)кгушко Коши(р)ски(и), чиню и я(в)но и вы(з)наваю то са(м) на сєбє си(м) мои(м) ли(с)то(м), кому то(г)[о] по(т)рєба будє(т) вѣда(ти) а(л)бо, чтучи єго, слыша(ти), тєпє(р) и на пото(м) будучи(м)ъ, и(ж) єсми да(л) služє(б)нику моєму Стани(с)ла(в)у Дамє(н)скому вла(ст)ного кгру(н)ту моє(г)[о] зє(м)ли Коши(р)скоє застано(к) врочищо(м) Мєдвєжоє, в которо(м) заста(н)ку зємли дєся(т) воло(к). Має(т) ся ѡ(н) на то(м) заста(н)ку сєли(ти) и ста(в) заня(ти), привлаща(ти) и шири(ти) для пожи(т)ку своє(г)[о]. И к тому (ж) заста(н)ку вє(р)ху мєнє(н)ному прида(л) єсми єму чотыри волоки з лю(д)ми ѡсєлыми по(д) Стары(м) Кошаро(м) на Сухо(и) Воли Ма(т)фєя, Ивана а Ко(н)драта Минєвичо(в) а Никона Рыболовича до живота єго ку по(с)лузє зє(м)ско(и) воє(н)но(и), то є(ст) чоты(р)на(д)ца(т) воло(к). Має(т) ѡнъ с ты(х) чо(р)ты(р)на(д)цати (!) воло(к) мнє, па(н)у своєму, та(к) тє(ж) и пото(м)комъ мои(м) а(ж) до живота своєго слу(ж)бу зє(м)скую воє(н)ную служи(ти) и ку по(ч)ту два кони стави(ти) зброи(и)но. Ку тому тє(ж) на ты(х) жо чоты(р)на(д)ца(ти) волока(х), вє(р)ху ѡписаны(х) вло(ст)ного до(л)гу моєго, што-(м) бы(л) на квитє(х) свои(х), зоста(л) єму

винєнъ сто золоты(х) по(л)ски(х), то є(с)ми єму до ω(т)да(н)я ста золоты(х) записа(л). Маε(т) ω(н) тую чоты(р)на(д)ца(т) волокъ, вε(р)ху ωписаны(х) и ω(т) мєнє єму да(н)ны(х), якъ в слу(ж)бє зε(м)ско(и) воε(н)но(и), та(к) и в то(и) сумє, в сту золоты(х), споко(и)нє а(ж) до живота своєго дε(р)жати и (в)жива(ти) во(д)лє сєго ли(с)ту моε(г)[о], я(к) налєпε(и) вырозумєвши, спожиточны(м) собє, а по животє своε(м) кому бы ω(н) по добро(и) воли своε(и) та(к) будова(н)є, сєли(т)бы, вла(ст)но(ст) накла(д)у и маε(т)ности своєε, яко тε(ж) и тую суму сто золоты(х) по(л)ски(х) на ты(х) чоты(р)на(д)-ца(ти) волока(х) кгру(н)ту кошε(р)ского, ω(т) мєнє єму записа(н)ны(х), вε(р)ху мєнєнны(х), кому хотєчи записа(л). То(г)ды я са(м), яко и кнєгиня ма(л)жо(н)ка моя, та(к) тε(ж) и пото(м)ки моε во(д)лє запису и подоба(н)я єго дε(р)жачому, такъ будова(н)є, сєли(т)бы кошть, я(к) и тую сто золо-ты(х), кро(м) жа(д)но(г)[о] пра(в)но(г)[о] по(с)тупку, всє спо(л)на ω(т)дав-ши и заплативши. То(ж) тую чоты(р)на(д)ца(т) воло(к) вε(р)ху ωпи[......] з людми вε(р)ху мєнε(н)ными и сєли(т)бу єго з моцы и дε(р)жа(н)ѧ до рукъ // 169 зв.
свои(х) маε(м) взяти водлє то(г)[о] моєго запи(с)но(г)[о] ли(с)ту. А на то є(с)ми єму да(л) сε(с) мо(и) ли(ст) по(д) пєча(т)ю моєю и (с) по(д)писо(м) вло(ст)ноε руки моε. Писа(н) у Камєни року бо(ж)єго нарожε(н)я тисєча пя(т)со(т) шε(ст)дєся(т) дєвято(г)[о], м(с)ца дєка(б)ря, чε(т)вε(р)тогона(д)-ца(т) дня.

51. Дарчий запис на рухоме майно, дане Барбарою Михайлівною Козинською її чоловікові Миколаєві Ярославовичу.

Акт від 21 січня 1571, № 99, 1.
(Текст наведений пізніше, можливі розбіж-ності з оригіналом)

Я, Ба(р)бара Миха(и)ловна Ко(з)и(н)ского, каштала(н)ка лу(ц)каѧ 211 зв.
Миколаεваѧ Ярославовича, ω(з)на(и)мую то ты(м) мои(м) листо(м) нинєш-ни(м) и на потомъ будучи(м), и(ж) кнѧ(з), ма(л)жоно(к) мо(и), кнѧ(з) Мико-ла(и) Ярославови(ч), взавши мєнє собѣ в ста(н) свєты(и) ма(л)жо(н)ски(и), проти(в) внєсε(н)ѧ моєго в до(м) єго мл(сти) всѣ моε рухомыε рєчи ω(т) мала до вєлика нє водлу(г) ва(ж)ности налєжачоε и присто(и)ноε шацуючи, кгды ж-ε(м)ъ та(к) мно(г)[о] в до(м) єго мл(сти) ты(х) вси(х) рухомы(х) рєчε(и) нє внєсла, алє з милости и доброти своєи, которую проти(в)ку мнє показовати рачи(л), за двє тисѧчи ко(п) грошε(и) тоε моε внєсε(н)є ωшацова(в)ши, дру-гую двє тисѧчи ко(п) грошε(и) до того приложи(в)ши, то ε(ст) чотыри ко(п) грошε(и) вєна и привε(н)ку, на трєтε(и) части имєнε(и) свои(х) ω(т)чи(з)-ны(х), которыε на єго мл(ст) з ровного вєчистого дєлу з бра(т)єю єго м(л) рожоною при(и)ти маю(т), записа(ти) и мнє на то(т) ли(ст) сво(и) по(д) пє-ча(т)ю и с по(д)писо(м) вла(ст)ноε руки своε, та(к) тε(ж) по(д) пєча(т)ми людε(и) добры(х) пио(в) за(ц)ны(х), дати ε(ст) рачи(л). То па(к) я, знаючи до сєбє ω(т) єго мл(сти) скло(н)но(ст) и присто(и)ную вєликую ма(л)жε(н)-скую мило(ст) нє с принужε(н)ѧ и намовы якоε, лε(ч) сама по добро(и) воли своε(и), на то сѧ добрє ро(з)мысли(в)ши проти(в) такоε ма(л)жо(н)скоε мл-(сти) єго мл(с)ть вε(д)лу(г) уфалы со(и)му ва(л)ного Бєрєстε(и)ско(г)[о] в року шε(ст)дєсѧ(т) шостомъ с поправы ста(т)уту, в ро(з)дѣлє сємо(м) ω

записе учиненомъ, и во(л)но(ст)ю, ко(ж)дому мае(т)но(ст)ю своею, належачою и рухомою, шафова(ти), даною, ты(м) приве(н)комъ и веномъ, внесе(н)емъ вси(м) свои(х) (!) в до(м) его мл(ст)и ма(л)жо(н)ка мое(г)[о] милого кнзѧ Миколаѧ Ярославовича, тепе(р), за живота, и по животе свое(м) даю и дарую и ты(м) листо(м) мои(м) запи(с)ую, то е(ст) золото(м), серебромъ тѧгнены(м) и нетѧ(г)нены(м), роблены(м) и нероблены(м), пе(р)лы, кле(и)нотами, каме(н)ми дорогыми, шатми, ценою, мѣ(д)ю, ры(н)штуко(м) вое(н)ны(м), зброею, па(н)це(р)ми, шишаками, при(л)бицами, ручницами, ѡщепы, ко(н)ми е(з)дными, по(ч)товыми и во(з)никами, се(д)лы, возами, всѣми моими рухомыми ре(ч)ми ѡ(т) мала до велика, ничого на себе ани на кре(в)ны(х)
212 и повиноваты(х) и набыты(х) // приѧте(л) мои(х) на пото(м)ные часы не зоставуючи, его мл(с)ти кнзѧ Миколаѧ Ярославовича, ма(л)жо(н)ка моего мило(г)[о], дарую. Во(л)но буде(т) его мл(сти) тыми всѣми выше(и) поменеными моими рухомыми речами тепе(р), за живота, и по животе моемъ, яко вла(ст)но(ст)ю своею, шафовати и, кому похоче(т), вед(л)угъ воли своее ѡ(т)дати, продати, замени(ти), даровати и ку своему налепшому и пожиточиому ѡбе(р)нути, а е(ст)ли бы которы(и)-ко(л)ве(к) з бли(з)ки(х) и кревны(х), бра(т)и, повиноваты(х) и набыты(х) приѧте(л) мои(х) в то(м) ужива(н)ю ты(х) вси(х) рухомы(х) рече(и) мои(х), ѡ(т) мене его мл(сти) записаны(х), и перенагаба(н)е, и переказу якую тепе(р), за живота, и по животе моемъ чини(ти) ме(л), таковы(и) ка(ж)ды(и) мае(т) заруки г(с)дру королю его мл(сти) две тисѧчи ко(п) гроше(и). А кнѧзю Миколаю Ярославовичу, ма(л)жо(н)ку моему милому, тисѧ(ч)у ко(п) гроше(и) заплати(ти) шкоды и наклады его м(л), которы(м), е(ст)ли бы длѧ того принѧти ме(л), кро(м) жа(д)ного права, доводу и присѧги, ѡ(д)но на словоречe(н)е заплати(ти) и нагородити мае(т). Которые за(р)уки заплативши, вси шкоды и наклады нагородивши, пре(д)сѧ то(т) ли(ст) и запи(с) мо(и) в ко(ж)дого права при зупо(л)но(и) моцы и тве(р)дости свое(и) захова(н) и за мо(ц)но де(р)жа(н) быти мае(т). А што сѧ дотыче(т) листу а(л)бо запи(с)у его мл(сти) на тую чоты(ри) тисечи ко(п) гроше(и), на вено и привено(к), выше(и) мне ѡ(т) его мл(сти) кнзѧ ма(л)жо(н)ка мое(г)[о] даного, иж-е(м) его мл(сти) на то(т) ча(с) ве(р)нути и ѡ(т)дати не могла, кгды ж-е(м) при собе не мела, але в захова(н)ю у ве(л)мо(ж)ное пне(и) пни Миха(и)ловое Кози(н)ское, кашталѧновое лу(ц)кое, пни Ма(р)и Ю(р)евны Го(л)ша(н)ского, пни ма(т)ки моее, маю. Которы(и) поменены(и) ли(ст), на то мне ѡ(т) его мл(сти) даны(и), ужо ты(м) тeперешни(м) листо(м) мои(м) уморѧю, скасую и внивe(ч) ѡборочаю,
212 зв. же ужо ѡ(т) сего часу[...] // запи(с) мне ѡ(т) его мл(с)ти даны(и) жа(д)ное моцы, вла(д)ности и никоторое тве(р)дости у жа(д)ного права тепе(р) за живота и по животе мое(м) мети не мае(т) и мочи не буде(т). И на то(м) дала его мл(сти) кнзю Миколаю Ярославовичу, ма(л)жо(н)ку моему милому, тогды то(т) мо(и) ли(ст) по(д) печатю и с по(д)пис(ом) руки моее вла(ст)ное. При чо(м) были и, того добре будучи сведоми, за про(з)бою моею длѧ ле(п)шое тве(р)дости печати свои до того моего ли(с)ту приложи(ти) рачи(ли) ве(л)мо(ж)ные пнове его мл(ст) па(н) Станисла(в) Станиславови(ч) Дово(и)но, воевода поло(ц)ки(и), па(н) Ерони(м) Ивиле(ц)ки(и), писа(р) короля его мл(сти), ска(р)бны(и) де(р)жавца Ясмо(н)ски(и), па(н) Ма(р)ти(н) По(д)се(н)ко(в)ски(и), конюши(и) тро(ц)ки(и), по(д)судо(к) земски(и) повету Ковелского. Писа(н) у Езне лета божого нарожe(н)я тисеча пѧтсо(т) ше(ст)де-

сѧ(т) девѧтого, м(с)ца дека(б)ра, два(д)цатого дня. Ва(р)вара Миха(и)ловна Кози(н)ского вла(ст)ною рукою по(д)писала.

52. *Дарчий запис Михайла Ярославовича Раполовського на фольварок, який він дарує своєму служебникові Юрію Щастновичу Миляновському за вірну службу.*

Акт від 6 жовтня 1570, № 77, 1.
Випис з книг гродських від 11 січня 1570.

Я, Микола(и) Ярославови(ч) Раполо(в)ски(и), ѡ(з)на(и)мую ты(м) мо- 154 зв.
и(м) листо(м) нинешни(м) и на пото(м) будучи(м), и(ж), ѡ(т) немало(г)[о] часу молоды(х) лѣтъ дознавши ве(р)ны(х) по(ч)стивы(х) и пожи(то)чны(х) службъ служебника моего Ю(р)я Ща(ст)новича Милѧновича, которые з дети(н)ски(х) лѣтъ, служачи славное памети кнзю ѡ(т)цу, а пото(м) и е(и) мл(с)ти пане(и) [...]е мое(и) и тепе(р) мнѣ самому, на все(м) сѧ скромъне, стате(ч)не и по(ч)стиве // захова(л), и, не хотечи таковы(х) слу(ж)бъ его 155
мимо себе да(р)ма прети(ти) и чинечи его собѣ ку слу(ж)ба(м) мои(м) напото(м) хутли(в)шого и скло(н)[...], фо(л)варо(к) мо(и), при мѣсте Володиме(р)ско(м) на Волыню лежачи(и), з мещаны и (з) лю(д)ми, ку тому фо(л)-ва(р)ку прислухаючими, з будова(н)е(м) и пашнею [...]ною, ставы и (з) сажа(в)ками, з дубровами, сеножа(т)ми и проро(б)ками, зо вси(м) ты(м), яко сѧ по ма(л)жо(н)це мое(и) кнегини Ба(р)баре Миха(и)ло(в)не Кози(н)-ского, кашталѧ(н)це лу(ц)ко(и), доста(л) (!), и што небо(ж)чи(к) па(н) каш-талѧ(н) лу(ц)ки(и), те(ст) мо(и), волокъ пя(т)на(д)ца(т) на г(с)дрю королю его мл(с)ти выслужи(л), и к тому, што ѡсобливе кгру(н)то(в), земль пашны(х), и непашны(х), сеножате(и), садо(в), ѡгородо(в) ку тому фо(л)ва(р)ку прикупи(л), прибави(л) и розшири(л), будь те(ж) меною або и даро(в)ны(м) и яки(м)-ко(л)векъ ѡбычаемъ набы(л) со вси(м) ты(м), яко сѧ то(т) фо(л)варо(к) мо(и) са(м) в собѣ, в пожи(т)ка(х), в доходе(х), в межа(х), в граница(х) ст[...] одавна и тепе(р) мае(т), ничого с того на себе, на ма(л)жо(н)ку, естли да(ст) бо(г), дѣти мои не зоставуючи, тому есми служе(б)нику моему Ю(р)ю Ща(ст)-новичу, жонѣ и, естли мети буде(т), дѣте(м) и пото(м)ко(м) его на вечно(ст) ѡ(т)да(л). Которы(и) ѡ(н) фо(л)варо(к) на себе вечными часы де(р)жати и, (в)шелѧки(х) пожи(т)ко(в) споко(и)не уживаючи, мае(т) и почине(н) буде(т) ку слу(ж)бе г(с)дръско(и) вое(н)но(и) зе(м)ско(и) и мое(и) те(ж), кгды того по(т)реба укажа(т), коня ѡ(д)но(г)[о] збро(и)но ставити. На которо(м) фо(л)-ва(р)ку двесте ко(п) гроше(и) ли(ч)бы и монѣты лито(в)ское с тое сумы пнзе(и) с тисеча ко( ) гроше(и), которую ѡ(т) ма(л)же(н)ки моее кнгни Ба(р)-бары Миха(и)ловны Кози(н)ского за певны(и) до(л)гъ на (и)ме(н)ю ее ѡ(т)-чи(з)но(м) на Голо(в)ба(х) и на то(м) фо(л)ва(р)ку Володиме(р)ско(м), што я и ее мл(с)ти зостала была ви(н)на, ѡписаную маю, ему есми самому, жонѣ и, естли мѣти буде(т), дете(м) и пото(м)комъ его ѡписа(л). Которо(г)[о] фо(л)-ва(р)ку ѡ(т) него самого, жоны, дете(и) и пото(м)ко(в) его а(л)бо и ѡ(т) того, кому бы тую суму пнзе(и) двесте ко(п) гроше(и) за то(ю) во(л)ностью на немъ кому бы по животе свое(м) записа(л), тое сумы пнзе(и) спо(л)на[...] // копъ 155 зв.
гроше(и), не ѡ(т)давши и не заплативши никоторыми причинами, ѡ(т)ни-мати и ничи(м) сѧ в то(т) фо(л)варо(к), в кгру(н)ты и пожи(т)ки ма(л)жо(н)-

ка и, єстли да(ст) бо(г), дѣти мо(и) нє має(м) уступовати, на (ш)то [...]оли(в)шисѧ з ма(л)жо(н)кою моєю кнгнєю Ба(р)барою Миха(и)ло(в)ною Кози(н)ского, кашталѧ(н)кою лу(ц)кою, то(т) ли(ст) на(ш) по(д) пєча(т)ми ншими и с по(д)писо(м) рукъ нши(х) вла(ст)ны(х) тому служєбнику ншому Ю(р)ю Ща(ст)новичу, жонѣ, дєтє(м) и пото(м)комъ єго дали⟨.⟩ Писа(н) в Новгоро(д)ку лѣта бо(ж)єго нарожє(н)я тисєча пѧ(т)со(т) сє(м)дєсѧтого, мца гє(н)варѧ, дєсѧтого днѧ⟨.⟩ Микола(и) Ярославови(ч) рукою вла(ст)ною⟨.⟩ Ба(р)бара Миха(и)ловна Кози(н)ского вла(ст)ною рукою по(д)писала.

53. Дарчий запис Федора Солтана на дві третини маєтку Бутятичів, відданих дружині Ганні замість грошового боргу.

Акт від 12 січня 1570, № 53, 1.

106 зв. Я, Фєдо(р) Со(л)та(н), писа(р) зє(м)ски(и) повєту Володимє(р)ского, вызнава(м) и я(в)но чиню тымъ мои(м) листо(м) са(м) на сєбє и ко(ж)дому зособна, хто бы того потрєбова(л) або, читаючи ѡ том, вєда(т)и хотє(л), и(ж) будучи єсми потрєбє(н), служєчи слу(ж)бу г(с)дрскую воє(н)ную и выправуючи на во(и)ну слу(г) нє по ѡднокро(т) и на и(н)шиє многиє никоторыє потрєбы моє, нє маючи ѡ(т)ку(л) чо(г)[о] взя(ти), у ма(л)жє(н)ки моє(и) милоє, панє(и) Га(н)ны Макаро(в)ны, позычи(л) и взя(л) єсми в нєє сто ко(п) грошє(и) монєты и ли(ч)бы Вєлико(г)[о] Кн(з)тва Лито(в)ского, личачи по дєся(ти) бєлы(х) у гро(ш), и, нє маючи ты(х) ста ко(п) грошє(и) є(и), ма(л)жо(н)цє оє(и) мило( ), чи(м) заплати(ти) и ѡ(т)да(ти), застави(л) єсми є(и) двє части имє(н)я моєго Бутяти(ч) з лю(д)ми, по(л)ми та(к) дво(р)ными, яко
107 и лю(д)скими, з сєножа(т)ми, зъ гає и зъ запусты, // зо (в)си(м) на (в)сє, ничо(г)[о] на сєбє нє зоставуючи, к тому дво(р) мо(и) зо (в)сєю всєлєю и зъ гу(м)но(м), и са(д) мо(и), которы(и) по(д) двoро(м) єстъ, яко мою вла(с)ную працу, жє я накладо(м) и кошто(м) свои(м) дво(р) на сыро(м) корєни збудова(л) и по˘єли(л), садъ тє(ж) на сыро(м) корєни посади(л) и ро(з)множи(л). Має(т) пни Га(н)на, ма(л)жонка моя милая, тыє двє части имє(н)я моєго Бутєти(ч) зо (в)си(м) на (в)сє дє(р)жа(ти) и єго ужива(ти), у дворє мє(ш)каючи, саду яко вла(с)ноє працы моє(и) уживаючи та(к) при животє, яко и по животє моє(м). А єсли бы па(н) бо(г) рачы(л) на мєнє смєр(т) допусти(ти), ма(л)жє(н)ка моя милая по животє моє(м) на ты(х) дву(х) частє(х) имє(н)я моєго Бутяти(ц)кого, мє(ш)каючи у дворє моє(м) так, яко во вла(ст)но(м) своє(м), и з гу(м)но(м) и тє(ж) са(д), и двору моєму в ты(х) сту копа(х), в нєє пожичоны(х), дє(р)жачи того всєго дву(х) частє(и) имє(н)я моєго Бутяти(ч), па(ш)ню, собє та(к), яко и я на сєбє роблюва(л), роби(ти), ужива(ти), пла(ти)ты и вшилякиє пожи(т)ки на сєбє бра(ти) и ку пожи(т)ку своєму то ѡбороча(ти) и ты(м) шафова(ти) и владну(ти), яко нalєпє(и) сама розумєючи. А бра(т)я моя с ты(х) дву(х) частє(и) пє(р)вопомєнєны(х) Бутяти(ч) нє маю(т) ма(л)жє(н)ки моєє ничи(м) кри(в)ди(ти) и ты(х) [...] частє(и), ѡ(т) мєнє є(и) записаную, з моцы и дє(р)жаня єє вы(и)мова(ти), пєрєказы є(и) чини(ти) жадноє нє маю(т) и во всє(м) ся присто(и)нє а споко(и)нє заховыва(ти) буду(т) пови(н)ни. А дє(ти) моє, дошє(д)ши лє(т) упо(л)ны(х), ма(т)ки своєє а ма(л)жє(н)ки моєє с ты(х) дву(х) частє(и) имє(н)я моєго Бутяти(ц)кого та(к) жє ничи(м) руши(ти), з моцы дє(р)жаня єє вы(и)мова(ти)

и перказы є(и) жадное чинити не маю(т), а(ж) пе(р)ве(и) сто ко(п) гроше(и)
тую спо(л)на є(и), ма(т)це свое[...] даду(т) и заплатя(т). А ѡна буде(т) на
ѡ(н) ча(с) ѡ землю ѡ(т) ни(х) п[...] пови(н)на ты(х) дву(х) часте(и) єму посту-
пи(ти) и до ру(к) и(х) то[...], нижли єсли бы пнве бра(т)я моя па(н) Бо(г)-
да(н), па(н)[...] // Ива(н), па(н) Паве(л), не ѡжидаючи дете(и) мои(х) ле(т) 107 зв.
зупо(л)ны(х), та(к) в о(в)ру(ц)ки(х) име(н)яхъ, яко и в тутошъне(м), на Во-
лыни в повете Володиме(р)ско(м) лежачое Бутетичи, которое я єще ѡ(т)
ѡ(т)ца своєго небо(ж)чика за листо(м) єго та(к) и ѡ(т) ни(х) самы(х) бра(т)и
моєе с поро(в)наня до делу вечистого за листо(м) те(ж) ихъ де(р)жу, што
шире(и) а достаточне(и) на тыхъ листе(х) и выписе вряду ѡ(в)ру(ц)кого
стои(т) ѡписано, де(л) вечисты(и) з собою ме(ти) хоте(ли), тогъды пе(р)ве(и)
подели(в)ши и поро(в)на(в)ши ведле ѡбычаю права посполитого и статуту
земского, што бы мя(ло) на мою ча(ст) при(и)ти, пе(р)ве(и) выдели(в)ши до
ру(к) у де(р)жане и вживане є(и), ма(л)же(н)це мое(и), пода(в)ши и тую сто
ко(п) гроше(и) ее вла(с)ную, на мою потребу в нее позычоную, ѡ(т)да(в)ши
ты(и) две части вы (и)ме(н)ю мое(м) Бутетичо(х), маю(т) до рук свои(х) взя-
(ти) и где бы вжо де(л) вечисты(и) дошо(л), а не ѡ(т)да(в)ши ты(х) сту ко(п)
гроше(и) є(и), ма(л)жо(н)це мое(и), и делу в·ч с·ого не учини(в)ши, з ру(к)
ее ты(х) дву(х) часте(и) брати не маю(т) и ме(ти) моцы не буду(т). А што ся
дотыче(т) двора и саду моєго яко вла(с)ное працы, ко(ш)ту и накладу мое-
го, ж-е(м) я споле(м) з нею на сыро(м) корени дво(р) знову посели(л) и са(д)
ро(з)множи(л), двора и саду у де(л) бра(т)и мое не єстъ пови(н)на по(с)ту-
повати ани буде(т). Яко (ж) єсли до ру(к) ма(л)же(н)ци мое(и) мило(и) та(к)
ли(ст) небо(ж)чика пна ѡ(т)ца моєго пна Федора Сте(ц)ковича Со(л)тана,
ли(ст) те(ж) брата мое(г)[о], небо(ж)чика, старшого, пна Стрета, ли(ст),
те(ж) копею з выпису вряду кгро(ц)кого за(м)ку Ѡ(в)ру(ц)кого по(д) пе-
ча(т)ми вси(х) бра(т)и мое(и) для ведомости пе(в)не(и)шое того ншого поро(в)-
на(н)я и доча(с)но(г)[о] ро(з)де(л)ку ме(жи) на(ш) до делу вечистого учине-
ню(г)[о], мне ѡ(т) ни(х) // даное при то(м) мое(м) листе, до ру(к) ма(л)же(н)- 108
це мое(и) єсми пода(л), с котори(х) латве буде(т) ко(ж)дому вырозуме(ти),
хто и(х) буде(т) читати, єсли того потреба вказывати будетъ, ни(ж)ли ма(л)-
же(н)ка моя за живота своєго и по животе свое(м) никому иному ѡ(т)чому
ты(х) ста ко(п) гроше(и) да(ти), дарова(ти) ани ѡ(т)писа(ти) не мае(т) и моцы
ме(ти) не буде(т), кроме дете(и) свои(х). А єсли бы те(ж) па(н) бо(г) упре(д)
на ма(л)же(н)ку мою ани(ж) на мене смер(т) допусти(ти) рачи(л), то(г)ды
запи(с) м о(и), є(и) на то учинены(и) и до ру(к) ее даны(и), за(с) на мене и на
мое де(т)ки в до(м) мо(и) при(и)ти мае(т), никому не мает моцы, брату ани
бли(з)ки(м) свои(м) и кому(ш) ко(л)ве(к), того записыва(ти) не мае(т), а хо-
тя и записали бы кому, а то бы ся пото(м) где и(н)де показа(ло), мо(ц)но то
бы(ти) и в права жадного то принято и мо(ц)но бы(ти) нема и не мае(т).
И на то(м) да(л) ма(л)же(н)це мое(и) мило(и) то(т) мо(и) ли(ст) по(д) моею
печа(т)ю и с по(д)писо(м) вла(с)ное руки моее є(и) да(л). А при то(м) бы(ли)
и того добре сведоми, и за про(з)бою моею к тому моєму листу приложи(ти)
печа(ти) свое рачи(ли) и(х) м(л)сть в бозе велебны(и) ѡте(ц) Феѡдосе(и),
владыка володиме(р)ски(и) и бересте(и)ски(и), па(н) Миха(и)ло Васи(л)е-
ви(ч) Ду(б)ни(ц)ки(и), вои(т) володиме(р)ски(и), а па(н) Семе(н) Иванови(ч)
Ши(ш)ка. Пса(н) у Володимери. Федо(р) Со(л)та(н), писа(р), вла(с)ная рука.

54. Віновий запис на третину маєтку Бутятичі, даний Федором Солтаном його дружині Ганні.

Акт від 12 січня 1570, № 52, 1.

104 зв. Я, Фєдо(р) Со(л)та(н), писа(р) зє(м)ски(и) повєту Володимє(р)ского,
вызнава(м) и чиню я(в)но ты(м) мои(м) листо(м) са(м) на сєбє и ко(ж)дому
зособна, хто бы того потрєбова(л) або, читаючи, ѡ то(м) вєда(ти) хотє(л),
и(ж) што за волєю божєю и радою приятє(л)скою понял — о(м) за сєбє у
ма(л)жє(н)ство свєтоє до(ч)ку нєбо(ж)чика Макара Ку(с)тицкого и в ма(л)-
жє(н)ки єго нєбо(ж)чицы панє(и) Ѡлєны па(н)ну Га(н)ну, за которою взя(л)
єсми посагу, вєна, грошє(и) готовы(х) ко(п) сто лито(в)скоє ли(ч)бы, личачи
по дєся(ти) пнзє(и) бєлы(х) у гро(ш), к тому в золотє, срєбрє, в пє(р)лахъ,
в шата(х) по(л)тораста ко(п) грошє(и) лито(в)скоє ли(ч)бы, к тому тє(ж)
кони єздъныє, быдло рогатоє, волы, коровы, ѡ(в)цы, сви(н)и и увє(с) спра(т)
домовы(и), стато(к) ѡ(т) мала до вєлика. И мєшкаючи мнє з ма(л)жо(н)кою
моєю милою два(т)ца(т) и по(л)пята року, знаючи по нє(и) у ма(л)жє(н)ствє
свєто(м) по(ш)тивоє захованє, и маючи єє ку собє зы(ч)ливую и на (в)сє(м)
милую ма(л)жо(н)ку, и хотячи упрє(д) лє(п)шую и способнє(и)шую и на
(в)сє(м) зы(ч)ли(в)шую мє(ти) и ты(м) єє бо(л)ш способи(ти), котороє имє(н)є
моє имєнє(м) Бутятичи в повєтє, Володимє(р)ско(м) лєжачоє, ѡ(т) нєбо(ж)-
чика пна ѡ(т)ца моєго пна Фєдора Стє(ц)кєвича Со(л)тана за волєю и ли-
105 сто(м) єго, ѡ(т) нєго мнє на // то даны(м), мє(ш)каю. и Тоє имє(н)є єщє ѡ(т)
ѡ(т)ца моєго дє(р)жу, та(к) тє(ж) с поро(в)наня ѡ(т) бра(т)и моєє пна Бо(г)-
дана, пна Пєтра, пна Ивана а ѡ(т) пна Па(в)ла, поро(в)на(в)ши и подє-
ли(в)ши до ча(с)у та(к) ѡ(в)ру(ц)ки(и) имє(н)я, яко и ту(т) на Волыни тыи
Бутєтичи до дєлу вєчисто(г)[о], мнє ся ѡ(т) Бра(т)и моєє пє(р)вопомєнєны(х)
зостало. А та(к) я на то(м) имє(н)ю моє(м) Бутєтичо(х) ма(л)жо(н)цє моє(и)
мило(и) панє(и) Га(н)нє вєдлє ѡбычаю права посполитого и статуту зє(м)-
ского на трєтє(и) части то(г)[о] моєго имє(н)я Бутєти(ч) вєна єє сто ко(п)
грошє(и) лито(в)скоє ли(ч)бы записую. А што ся дотычє(т) рєчє(и) є(и) и(н)-
ши(х) рухомы(х) пє(р)вопомєнєны(х), злота, срєбра, пєрє(л), ша(т) и и(н)-
ши(х) многихъ рєчє(и), што ся вышє(и) помєни(ло), проти(в) того всєго вєно
єє с привє(н)комъ записа(ти) на то(и)жє трєтє(и) части подлє права посполи-
то(г)[о] годилося бы, алє и(ж) тая трєтяя ча(ст) имєнє(ч)ка моєго такоє сумы,
штобы є(и), ма(л)жо(н)цє моє(и), всє вєно спо(л)на бы(ло) вєдлє статуту
записано, нє внєсє(т), нагорожаючи є(и) тоє вєно проти(в)ко ты(х) вси(х)
рєчє(и) єє, ма(л)жо(н)цы моє(и) мило(и), всє свои рєчи рухомыє, гроши го-
товыє, злото, срєбро, пє(р)ла, шаты, цєну, мєдь, кони єздъныє, всю быдла
рогатого всє(г)[о] и ста(д)ца моєго всєго трєтюю част є(и), ма(л)жє(н)цє
моє(и) мило(и), та(к) при животє, яко и по животє моє(м) даю, дарую, и за-
писую, кромє рєчє(и) мои(х) воє(н)ны(х), зброи, па(н)цєро(в) и вшєляки(х)
таки(х) рєчє(и), што во(и)нє налєжи(т), то при дє(т)ка(х) мои(х) ѡстатися
має(т). А єсли бы па(н) бо(г) на мєнє рачы(л) допусти(ти) смєр(т), по живо-
тє моє(м), ни(м) дє(т)ки мои дорусту(т)(!) лє(т) зупо(л)ны(х), пнвє бра(т)я
моя ма(л)жє(н)ки моєє с тоє трєтєє части ничи(м) єє рушати, з моцы и дє(р)-
жаня єє вы(и)мова(ти) и ничы(м) ся в тую трєтюю ча(ст) уступова(ти) и
пєрєказы є(и) жадноє чини(ти) нє ма(ют) и во (в)сє(м) ся споко(и)нє и при-

сто(и)нє [...] яко ма(л)жо(н)цє моє(и) заховати ся маю(т). Ни(ж)ли єсли
бы // бра(т)я моя та(к) в ѡ(в)ру(ц)ки(х) имєня(х), яко и в то(м) моє(м) имє(н)ю 105 зв.
Бутєтичо(х), дє(л) вєчисты(и) з собою мє(ти) хотєли, тогъды тую сто ко(п)
грошє(и) ма(л)жо(н)цє моє(и), ѡ(т) мєнє є(и) на трєтє(и) части записаную,
пє(р)вє(и) маю(т) ѡ(т)да(ти) и заплати(ти). А заплати(в)ши є(и) тую сто
ко(п) грошє(и), нє маю(т) єє с тоє трєтєє части ничи(м) руша(ти), з моцы
и дє(р)жаня єє тоє трєтєє части бра(ти), а(ж) пє(р)вє(и) поро(в)навъши
и достато(ч)нє вєдлє права посполитого подєли(в)ши та(к) ѡ(в)ру(ц)киє
имє(н)я, яко и туто(ш)ниє в повєтє Володимє(р)ско(м) лєжачоє Бутєтичи,
штобы на (в)сє(м) ро(в) но бы(ти)⟨.⟩ На ѡ(н) жє ча(с), гдє всє будє(т) ро(в)но
подєлєно, має(т) ма(л)жє(н)ка моя, трєтюю ча(ст) ѡ(т) бра(т)и моє з дєлу
вєчистого ѡзє(м)ши, на то(и) трєтє(и) части ажъ до живота своєго на (в)сє(м)
споко(и)нє сєдє(ти). Дє(ти) мои, дошє(д)ши лє(т) свои(х) зупо(л)ны(х), ни
(в) чо(м) бра(т)я и бли(з)ки(и) моє руша(ти), кри(в)ды жадноє є(и) чинити,
з моцы и дє(р)жаня єє вы(и)мова(ти) нє маю(т), а дєти моє на въсє(м) по(ц)ти-
вє п присто(и)нє яко и ма(т)цє своє(и) заховыва(т) и є(и) служи(ти), ничы(м)
ся є(и) нє противячи. А ма(л)жє(н)ка моя милая, пни Га(н)на, тую сто
ко(п) грошє(и), ѡ(т) мєнє є(и) на трєтє(и) части имє(н)я моєго Бутяти(ч)
записаную, и всє рєчи моє рухомыє пє(р)вопомєнєны(и), ѡ(т) мєнє тє(ж)
на то(м) записє моє(м) єи записаны(и), при животє и по животє своємъ ѡ(п)-
чому жадному ани своєму которому крє(в)ному дарова(ти), записыва(ти),
кромя дєто(к) свои(х), никому нє має(т) и мєти моцы нє будє(т). Кромє того,
єсли бы котори(и) з ни(х) або, чого божє ухова(и), и ѡбадва нє бы(ли) бы
мату(х)ны своє(и) послу(ш)ни є(и) служи(ти) и проти(в)ни бы(т)и и в чо(м) —
ко(л)вє(к) ма(т)ку свою гнєви(ти) мє(ли), с таковы(х) причи(н) во(л)но то
є(и) будє(т) учини(ти), кому хотячи з ласки своєє ѡ(т)дати, записа(ти), ты(м)
вси(м) дарова(ти), кому будє(т) ѡдно // на то воля єє. А гдє бы тє(ж) па(н) 106
бо(г) рачи(л) упєрє(д) на ма(л)жє(н)ку мою смєр(т) допусти(ти), ани(ж) на
мєнє, тоє всє, што є(и) в то(м) моє(м) листє вышє(и) помєнєно(м) ѡписа(л),
по животє єє ко (м)нє и дє(т)ка(м) ншмъ зася в до(м) мо(и) має(т) ся тоє всє
вє(р)ну(ти), нє має(т) и мєти моцы нє будє(т) кому иному, бу(д) бра(т)и або
которому с крє(в)ны(х) свои(х), або тє(ж) кому и ѡ(п)чому записыва(ти) дати,
даровати никому нє має(т), хотя бы тє(ж) кому и записа(ла) то мо(ц)но и
дє(р)жано бы(ти) нє має(т) и мє(ти) моцы в жадного права нє будє(т). И на
то єсми ма(л)жо(н)цє моє(и) мило(и) панє(и) Га(н)нє то(т) мо(и) ли(ст) по(д)
пєча(т)ю моєю и с по(д)писо(м) вла(с)ноє руки моє(и) є(и) да(л). А при то(м)
бы(ли) и того добрє свєдоми и за прозбою моєю к тому моєму листу прило-
жи(ти) пєча(ти) своє рачы(ли) и(х) мл(с)ть в бозє вєлєбны(и) ѡтє(ц) Фєѡдо-
сє(и), владыка воло(ди)мє(р)ски(и) и бєрєстє(и)ски(и), па(н) Миха(и)ло
Васи(л)єви(ч) Дубни(ц)ки(и), вои(т) володимє(р)ски(и), а па(н) Сємє(н)
Ивanови(ч) Ши(ш)ка. Пса(н) у Володимєри. Фєдо(р) Со(л)та(н), вла(с)ная
рука.

55. «Лист упоминальний межи кнезѧты чарторыйскими», писаний суддею Богданом Костюшковичем Хоболтовським до князя чорторизького, щоб вернув княгині Івановій Федорівні чорторизькій незаконно присвоєні ним маєтки.

Акт від 30 січня 1570, № 60, 3.

56 Вє(л)мо(ж)ному кнзю єго мл(с)ти кнзю Алекса(н)дру Федоровичу Чо(р)-
торы(з)скому, воєводє волы(н)скому⟨,⟩ Богданъ Костюшкови(ч) Хобо(л)-
товскии, су(д)я зємск(и) повєту Володимє(р)ского, а Гаврило Яковицки(и),
по(д)судокъ зємски(и) жє повєту Володимє(р)ского. Тыхъ часо(в) присыла-
ла и писала до на(с) єє мл(ст) кнгнѧ Ивановая Федоровича Чо(р)торыская
кнєгинѧ Га(н)на Ку(з)минича кнє(ж)на Жєсла(в)ская нєвє(ст)ка вм, жа-
56 зв. лую(чи) // сама ѡ(т) сєбє и имєнє(м) сыно(в) свои(х), кнзѧ Ивана и кнзѧ
Ю(р)ѧ Ивановичовъ Чо(р)торыски(х), братаничо(в) вшє(и) мл(с)ти, ѡ то(м),
што(ж), дє(и), вм манасты(р) Зємє(н)скии, єго мл(с)ти кнзю Ивану, бра(т)у
вм, ма(л)жо(н)ку єє мл(с)ти, нєбо(ж)чику, зъ вшою мл(ст)ю посполитыи
и нєро(з)дєлны(и) зо всими пожи(т)ки и сєлы, к тому манастыру здавна
належачими, по животє брата своєго, єго мл(с)ти кнзѧ Ивана, ма(л)жо(н)ку
єє мл(с)ти в мо(ц) свою взємши⟨,⟩ я(к) до ѡного манастыра а(р)хима(н)дри-
ты бє(з) воли и вєдомости кнєгини, нєвє(ст)ки своєє, которо(и), дєи, то з
дє(т)ми єє мл(с)ти братаничи вм, яко и вм, належить подавати, та(к) жє и
имєнья цє(р)ковныє того манастыра, в мєновитє: сєло Зємно⟨,⟩ сєло Бры-
нє(в) с ко(р)чмою, ста(в) и млы(н), чотыры кола, сєло, дєи, Горєчовъ з
фо(л)ва(р)ками и пашнєю, при которо(м), дєи, ставо(в) спустны(х) два, сєло,
дєи, Тишковичи с фо(л)варко(м) и пашнєю, сєло Мє(н)чичи⟨,⟩ сєло Ма(р)-
ковъ, ста(в) с фо(л)варки, па(ш)нѧми, млыны и ставами в мо(ц) свою взѧти⟨,⟩
и з оны(х) имєнєи, с фольва(р)ковъ, съ ставо(в) и по(д)даны(х), такъ свою,
яко и єє мл(сти), и дєтємъ єє мл(с)ти, братаничо(м) вм, ча(ст) належачую,
вси(х) пожи(т)ковъ, якимъ — ко(л)вєкъ имєнє(м) на(з)ваныи, помєнєны
быти могу(т), на сєбє брати и ѡны(х) по(д)даны(х) ты(х) имєнє(и) и сє(л)
вышєи мєнєны(х) по(д)водами нє(з)мєрными, роботами и воженьємъ до Буга
попєловъ, збо(ж)я и комѧ(г) ѡ(т) ча(с)у нємалого ѡ(б)тєжати, дєи, рачи(т).
А єє, дєи, мл(с)ти и дєтє(м) єє мл(с)ти, братаничо(м) вм, яко в манастыри
Зємє(н)скомъ, такъ и во вси(х) фольварко(х), пашнѧ(х) и имє(н)яхъ, ста-
вє(х), млынє(х) и во вси(х) пожи(т)ка(х) половицы до шафунку и ужива(н)я
поступити нє хочєшъ⟨,⟩ яко(ж), дєи, єє мл(ст), хотѧчи свою и дєтєи свои(х),
братаничо(в) вм, ча(ст) манастыра направовати, и порадокъ с части своєє
и дєтє(и) свои(х), якии напристоинєишии быти можє(т), в то(м) манастыри
вдєлати, пє(р)во сєго посылала, дєи, до вм в року прошломъ шє(ст)дєсѧ(т)
57 дєвѧто(м) до имє(н)я вм Чорторыска приятєлєи свои(х) // пана Васи(л)я
Загоро(в)ского, ма(р)шалка єго кролє(в)скоє мл(с)ти, горо(д)ничого воло-
димє(р)ского, ѡпєкуна своєго⟨,⟩ а пана Ѡстафья Го(р)ностая, воєводича
новгоро(д)ского, зѧтѧ своєго⟨,⟩ проса(чи) и упоминаючи вшоє мл(с)ти,
абы — (с) вм, яко половицу манастыра Зємєнъского, такъ жє фо(л)варко(в)
и пашє(н), млыно(в), ставо(в), сєлъ и по(д)даны(х), к тому манастыру при-
слухаючи(х) в ча(ст) єє мл(с)ти, з дє(т)ми єє мл(с)ти, братаничи вшоє мл(с)ти
належачи(х), в моцъ и шафуно(к) єє мл(с)ти выдєли(л) и поступи(л) и са(м)

сѧ в то вступовати нє рачи(л), ни(ж)ли, деи, вм за ты(м) жєда(н)є(м) и навпомина(н)ємъ єє мл(с)ти приятєлски(м) в то(м) манастыри Зємєнъско(м) и в ты(х) вышєи мєнєны(х) фолва(р)ко(х) и имє(н)яхъ части єє мл(с)ти и дєтє(м) єє мл(с)ти, братаничо(м) свои(м), выдели(ти) и до сєго ча(с)у поступити нє рачи(л), што єє мл(ст), розумєючи бы(ти) ку нємалои шкодє своєи и детєи свои(х), чєрє(з) ли(ст) свои просила на(с), абы(х)мо з урѧду нашого листо(м) свои(м) вшу мл(ст) ѡ то навпомєнули ⟨,⟩ А такъ, кгды(ж) єє мл(ст) ты(м) ѡбычає(м) жалобу свою до на(с) донести рачила, мы з урѧду нашого вшу мл(ст) в томъ навпоминаємъ симъ листомъ нашимъ ⟨,⟩ абы вм половицу манастыра Зємєнъского и ты(х) фо(л)варко(в), пашє(н), ставо(в), млыно(в) и сє(л), до ѡного манастыра прислухаючихъ а мєновитє в сє(м) листє ѡписаны(х), єє мл(с)ти и братаничомъ вшє(и) мл(с)ти, дєтє(м) єє мл(с)ти, поступати, у вла(д)но(ст) и шафунокъ єє мл(с)ти подати рачи(л), жєбы єє мл(ст) з дє(т)ми своими в томъ нє шкодовала и чєрє(з) то до врѧ(д)у жалобы ѡ то нє доносила. Писа(н) у Володимєри лєта бо(ж) наро(ж) ҂афом(с)ца гєнвара, л҃ ** дня.

56. Дарчий і віновий запис Федора Солтана його дружині на третині рухомого майна.

Акт від 30 вересня 1570, № 69, 1.

Я, Фєдо(р) Со(л)та(н), писа(р) зє(м)ски(и) повєту Воло(ди)мє(р)ского, 142 зв.
вы(з)наваю и явно чиню си(м) мои(м) листо(м), ко(ж)дому, кому будє(т) потрєба того вєдати, тєпє(р) и на пото(м) будучи, и(ж) нє (з) жа(д)ноє намовы або примушє(н)я, ѡ(д)но са(м) по своє(и) добро(и) воли, дознавши и маючи ку собє ѡ(т) своєє милоє ма(л)жо(н)ки пнє(и) Га(н)ны Макаро(в)ны пово(л)ную а вєликую прия(з)нь, добродє(и)ство и учтивоє захова(н)є в ма(л)жє(н)ствє нашо(м), котороє ѡна проти(в) мєнє, ма(л)жо(н)ка своєго, завжды має(т) и ѡказує(т), а (з)влаща памєтаючи на то, и(ж) бєручи з дому ѡ(т)ца и ма(т)ки єє за сєбє в ма(л)жо(н)ство, взѧ(л) єсми по нє(и) рєчє(и) рухомы(х), ста(т)ку домово(г)[о], конє(и), є(з)дъны(х), стада свєрє(п)єго, бы(д)ла рогатого, воло(в), коро(в), ѡвє(ц), свинє(и) и и(н)шо(г)[о] досы(т) нємало. А та(к) я за ѡныє вси добродє(и)ства и (в)спроможє(н)є єє з ласки а милости моєє, которую ку нє(и) яко ма(л)жо(н)цє своє(и) ма(м), даю, дарую и си(м) листо(м) мои(м) записую ма(л)жо(н)цє моє(и) панє(и) Га(н)нє вси рєчи мо(и) рухомы(и), то є(ст) золото, срєбро, пє(р)ла, шаты, гроши готовыє, пла(т)є бєлоє, цы(н), мѣдь и увє(с) стато(к) мо(и) домовы(и), кони єздъныє, бы(д)ло рогатоє, возы, коровы, ѡ(в)цы, сви(н)и, куры, гуси и што-ко(л)вєкъ в дому своє(м) ма(м), ѡ(т) мала и до вєлика. А ѡсобливє стада свєрє(п)єго даю и дарую є(и) трєтюю ча(ст) на вє(ч)ныє часы. Має(т) ма(л)жо(н)ка моя пни Га(н)на та(к) ты(и) вси вышє(и) помєнєны(и) рухомы(и) рєчи и (в)сю має(т)но(ст) мою, золото, срє(б)ро, пє(р)ла, шаты, гроши готовыє, пла(т)є бєлоє, цы(н), мѣ(д), яко и (в)вє(с) стато(к) домовы(и), кони єздъныє, бы(д)ло рогатоє, волы, коровы, ѡ(в)цы, сви(н)и, // гуси, куры, 143

* Тобто 1570.
** Тобто 30.

та(к) тє(ж) стада моєго свєрє(п)єго трєтюю ча(ст) вє(д)лє сєго запису моєго к рука(м) свои(м) мєти, дє(р)жа(ти) и (в)живати яко вла(ст)ности своєє на вєчно(ст). И во(л)на будє(т) ма(л)жо(н)ка моя пни Га(н)на ты(и) вси рухомы(и) рєчи, має(т)но(ст) мою и вє(с) стато(к) домовы(и), та(к) и трєтюю ча(ст) стада свєрє(п)єго и тоє всє, яко-(м) на сє(м) листє моє(м) вышє(и) помєни(л), сама дє(р)жати, вжива(ти), ѡ(т)дати, продати, даровати або гдє-ко(л)вє(к) ѡбє(р)нути, яко вла(ст)но(ст) свою, якъ сама налєпє(и) розумєючи. А дєти мо(и), бра(т)я, крєвны(и) и ни(х)то з бли(з)ки(х) мои(х) во вси тыє рєчи и має(т)но(ст) мою, яко-(м) вышє(и) помєни(л), ничи(м) сѧ вступовати, з моцы вы(и)мовати в нєє того по(и)скивати, жа(д)ноє кри(в)ды и пєрєказы на то(м) є(и) дєлати и ничо(г)[о] к тому мє(ти) и мовити нє маю(т). А єсли бы дєти мои, бра(т)я рожоная або хто с крє(в)ны(х) и бли(з)ки(х) мои(х) в тыє вси рєчи, має(т)но(ст) мою, в стато(к) домовы(и), в трєтюю ча(ст) стада свєрє(п)єго и во (в)сє тоє, што-(м) ма(л)жо(н)цє моє(и) дарова(л) и на сє(м) листє моє(м) ѡписа(л), чи(м)-ко(л)вє(к) сѧ вступовати, з моцы єє вы(и)мова(ти) и єє ѡ(т) того ѡ(т)тискати або якую кри(в)ду и шкоду на(д) сє(с) запи(с) мо(и) на то(м) є(и) дєлати мєли, тогды то(т), хто бы то вчини(л) а сє(с) запи(с) мо(и) наруши(л), має(т) и будє(т) повинє(н) заруки заплатити єго кролє(в)ско(и) мл(с)ти двєстє ко(п) грошє(и), а ма(л)жо(н)цє моє(и) другую двєстє ко(п) грошє(и). А за(п)лати(в)ши заруки, прє(д)ся ма(л)жо(н)ка моя пни Га(н)на при всє(м) то(м) вє(д)лє сєго запису моєго зостати(ти)(!) и на ка(ж)до(м) мє(ст)цу при моцы захована быти має(т). И на то дава(м) ма(л)жо(н)цє моє(и) пнє(и) Га(н)нє сє(с) мо(и) ли(ст) по(д) пєча(т)ю моєю и с по(д)пи(с)ю вла(ст)ноє руки моєє. А при то(м) бы(ли) и того до(б)рє вѧдомы и(х) мл(ст) па(н) Гнєво(ш) Пєтрови(ч) Калусо(в)ски(и), а па(н) Рома(н) Богданови(ч) Ставє(ц)ки(и), а па(н) Сємє(н) Иванови(ч) Ши(ш)ка, которы(и) за жєда(н)є(м) и про(з)бою моєю к тому моєму листу пєчати сво(и) приложити рачили. Писа(н) у Бутѧтичо(х), лєта бо(ж)єго нарожє(н)я тисєча пѧ(т)со(т) сє(м)дєсѧтого, м(с)ца апрєлѧ, другогона(д)ца(т) дня. Фєдо(р) Со(л)та(н), власная рука.

57. Дарчий і віновий запис Федора Солтана його дружині Ганні на третину свого маєтку.

Акт від 30 вересня 1570, № 68, 1.

140 зв. Я, Фєдо(р) Со(л)та(н), писа(р) зє(м)ски(и) повєту Воло(ди)мє(р)ского, вы(з)навамъ и явно чиню на сємъ листє моємъ каждому, хто бы того по(т)рєбовалъ або, чтучи, вєдати хотє(л), тєпє(р) и на пото(м) будучи, и(ж) кгды
141 волєю бо(з)кою а радою приятє(л)скою и вла(ст)ною хо(т)ю моєю поня(л) // єсми за сєбє у ма(л)жо(н)ство свѧтоє до(ч)ку нєбо(ж)чика пна Макара Кусти(ц)кого и (в) ма(л)жє(н)ки єго пнєє Ѡлєны па(н)ну Га(н)ну, за которою взѧ(л) єсми вєна, посагу, грошє(и) готовы(х) ко(п) сто лито(в)скоє ли(ч)бы, личєчи по дєсєти пнзє(и) бєлы(х) у гро(ш), к тому в золотє, в срєбрє, в пє(р)ла(х), в шата(х) по(л)тораста ко(п) грошє(и) лито(в)ски(х) а конє(и) є(з)дъны(х), бы(д)ла рогатого, воло(в), коро(в) и ста(т)ку дробно(г)[о] домового, ѡвє(ц), ко(з), свинє(и) взѧ(л) єсми тє(ж) по нє(и) досы(т) нємало, и, на ѡ(н) ча(с) бєручи єє з дому ѡ(т)ца и ма(т)ки єє вє(д)лє пови(н)ности и порѧ(д)ку

статутового, никоторое ѡправы и запи(с)у на (и)мен(н)ю свое(м) ма(л)жо(н)це свое(и) есми не вчини(л). И ме(ш)каючи мне з нею, ма(л)жо(н)кою моею милою, ѡ(т) часу до(л)гого и ле(т) немалы(х) а знаючи по не(и) се(р)де(ч)ную мило(ст), сприязливое а скло(н)ное и по(ч)тивое захова(н)е и мешка(н)е зъ собою в ма(л)же(н)стве свѧтомъ, не з жа(д)ное намовы, але самъ по добро(и) воли, та(к) за ѡное вено поса(г) и внесе(н)е ее, яко те(ж) з осо(б)ливое ласки а милости моее, которую ку не(и) ма(м), даю, дарую и си(м) листо(м) мои(м) записую ма(л)жо(н)це мое(и) мило(и), пне(и) Га(н)не, на трете(и) части име(н)я моего вла(ст)ного ѡ(т)чи(з)ного, ѡ(т) ѡ(т)ца моего мне на листе в де(р)жа(н)е дано(г)[о] и ѡ(т) бра(т)и моее с поровна(н)я проти(в) имене(и) ѡ(в)ру(ц)ки(х) нши(х) ѡ(т)чи(з)ны(х) до делу вечистого поступлено(г)[о] Бутѧтичо(х) сто ко(п) гроше(и) лито(в)ское ли(ч)бы, личечи по десети пнзе(и) белы(х) у гро(ш), то е(ст) на люде(х) и и(х) дворища(х), поля(х), сеножате(х), гае(х) и запусте(х), и на вси(х) пожи(т)ко(х) тое третее части моее мае(т) ма(л)жо(н)ка моя пни Га(н)на тую третюю ча(ст) в оно(и) суме сту копа(х) гроше(и) лито(в)ски(х) зъ лю(д)ми, зъ и(х) дворищами, по(л)ми и сеножа(т)ми, платы, и доходы, и всякими пожи(т)ки к рука(м) свои(м) де(р)жати и ее уживати яко вла(ст)ности своее. А кгды бы па(н) бо(г) рачи(л) на мене допусти(ти) сме(р)ть, тогды по животе мое(м), ни(м) дети мо(и) доросту(т) ле(т) зуполны(х), пнове бра(т)я моя, кре(в)ные и ни(х)то з бли(з)ки(х) мои(х) ма(л)жо(н)ки моее пне(и) Га(н)ны с тое третее части рушати з моцы, вла(д)ности и де(р)жа(н)я ее вы(и)мовати и ничи(м) сѧ в тую третюю часть уступова(ти) и жа(д)ное перекаазы в де(р)жа(н)ю и пожи(т)ко(х) е(и) делати не маю(т). Але во все(м) ка(ж)ды(и) з бра(т)и [...]ны(х) мои(х) к ма(л)жо(н)це мое(и) маю(т) сѧ споко(и)не а присто(и)не заховати. // Єсли бы пнове бра(т)я моя рожоная та(к) в овру(ц)ки(х) име(н)я(х), яко и в то(м) моемъ име(н)ю Бутетичо(х), по животе мое(м) де(л) вечисты(и) зъ собою мети хотели, тогды пе(р)ве(и) маю(т) тую сто ко(п) гроше(и) лито(в)ски(х) ма(л)жо(н)це мое(и) пане(и) Га(н)не, которую я е(и) далъ, дарова(л) и на трете(и) части записа(л), спо(л)на ѡ(т)да(ти) и заплатити. А и заплати(в)ши е(и) тую сто ко(п) гроше(и), пре(д) ся не маю ее заразомъ с тое третее части ничи(м) рушати, з моцы и де(р)жа(н)я тое третее части вы(и)мовати, а(ж) пе(р)ве(и) та(к) ѡвру(ц)кие име(н)я, яко и тутошнее в повете Володиме(р)ско(м) лежачое, Бутетичи, поровнавши и достато(ч)не ведле права посполитого справедливе подели(в)ши та(к), яко бы на (в)се(м) ровно(ст) была, на ѡ(н) ча(с), кгды вже ровно буде(т) поделено, мае(т) ма(л)жо(н)ка моя пни Га(н)на третюю ча(ст) ѡ(т) бра(т)и моее, которая на мене приходи(т), з делу вечистого ѡзе(м)ши, на то(и) трете(и) части а(ж) до живота своего на все(м) споко(и)не седети. А дети мо(и), доро(с)ши ле(т) свои(х) зупо(л)ны(х), и ни(х)то з бра(т)и и(з) бли(з)ки(х) мои(х) з оное части ее рушати и ни в чо(м) кривды жа(д)ное е(и) чинити, з моцы и де(р)жа(н)я ее вы(и)мовати не маю(т) а(ж) до живота ее. А што сѧ дотыче(т) двора моего вла(ст)ного в Бутѧтичо(х), зъ гумно(м), збо(ж)емъ, в гу(м)не и на поля(х) засеяны(м), з огородами, з броваро(м) и сажо(в)кою, зо вси(м) будова(н)е(м) и ѡселеи, которы(и) я з ма(л)жо(н)кою своею на сыро(м) корени працею, кошто(м) и накладо(м) свои(м) посели(л) и збудова(л), а при то(м) дворе свое(м) са(д) та(к) же на сыро(м) корени посади(л) и ро(з)множи(л), то(т) дво(р) мо(и) со вси(м) ты(м), яко-(м) выше(и) помени(л)

141 зв.

и яко ся в собє маєть, з ласки а милости моєє даю, дарую и си(м) листо(м) мои(м) запи(с)ую ма(л)жо(н)цє моє(и) мило(и), пнє(и) Га(н)нє. Має(т) ма(л)жо(н)ка моя та(к) тепє(р) при животє, яко и по животє моє(м), з дє(т)ками моими в то(м) дворє моє(м) мєшкати и єго со (в)си(м) ты(м), яко вышє(и) помєнєно, к рука(м) свои(м) дє(р)жати и ужива(ти), пашню поха(т) и всакиє пожи(т)ки та(м) собє мєти яко во вла(ст)ности своє(и) аж до живота своєго. А бра(т)я, крє(в)ныє и ни(х)то з бли(з)ки(х) мои(х) в то(т) дво(р) мо(и), са(д) и во (в)сє тоє, што к двору при(с)лухає(т), ничи(м) са вступовати, з моцы, вла(д)ности єє вы(и)мовати и никотороє пєрєказы и шкоды ни в чо(м) є(и) дєла(ти) и ничого к тому мєти и мовити нє маю(т). А єсли бы бра(т)а моя або хто з бли(з)ки(х), крєвны(х) мои(х) та(к) ув оную трєтюю ча(ст) мою вы (и)мє(н)ю Бутатичо(х) ако[...]сто копъ грошє(и) ли(тв)ски(х) ма(л)жо(н)цє моє(и) записа(л), яко тє(ж) и (в) дво(р) мо(и), кото[...] животє єє дарова(л) и записа(л), чи(м) — ко(л)вєкъ са вступовати, а єє ѡ(т)то(л)
142 выти // скати або якиє кривды на чо(м) дєлати мєли, тогды то(т), хто бы то вчини(л) а сє(с) запи(с) мо(и) наруши(л), має(т) и будє(т) повинє(н) заплатити заруки г(с)дру королю єго мл(с)ти сто ко(п) грошє(и). А ма(л)жє(н)цє моє(и) пнє(и) Га(н)нє другую сто ко(п) грошє(и). А заплати(в)ши, прє(д)ся, ма(л)жо(н)ка моя на ты(х) дву(х) частє(х) мои(х), которы(и) я є(и) застави(л), о зупо(л)ноє заплаты сумы пнзє(и) єє зостати и во (в)си(х) мє(ст)ца(х) вє(д)лє сєго запису моєго мо(ц)нє захована быти має(т). И на то дава(м) ма(л)жо(н)цє моє(и) пнє(и) Га(н)нє сє(с) мо(и) ли(ст) по(д) пєча(т)ю моєю и с по(д)пи(с)ю вла(ст)ноє руки моєє. А при то(м) были и того добрє вадомы и(х) мл(ст) па(н) Гнєво(ш) Пє(т)рови(ч) Ка(л)усо(в)ски(и), а па(н) Рома(н) Богданови(ч) Ставє(ц)ки(и), а па(н) Сємє(н) Иванови(ч) Ши(ш)ка, которы(и) за жєда(н)є(м) и про(з)бою моєю к тому моєму листу пєчати свои приложити рачили. Писа(н) у Бутатичо(х) лєта бо(ж)єго наро(ж) тисєча па(т)со(т) сє(м)дєсатого, м(с)ца апрєла, другогона(д)ца(т) дна. Фєдо(р) Со(л)та(н), власная рука.

58. Заставний запис Федора Солтана його жінці Ганні на дві частини маєтку в Бутятичах, даних їй в заставу до сплати грошей.

Акт від 30 вересня 1570, № 70, 1.

143 зв. Я, Фєдо(р) Со(л)та(н), писа(р) зє(м)ски(и) повєту Воло(ди)мє(р)ско(г)[о], вы(з)нава(м) то са(м) на сєбє си(м) мои(м) листо(м), и(ж), будучи єсми потрєбє(н) та(к) на выправы служо(б) г(с)дръски(х) воє(н)ны(х), яко и на частую єзду до(д)вору єго кро[лєвскоє] мл(с)ти и на и(н)шиє по(т)рєбы сво(и), и нє могучи гдє и(н)дє ку ты(м) // вси(м) потрєба(м) свои(м) та(к) пру(д)ко пнзє(и) доста(т), позычи(л) и вза(л) єсми руками своими в ма(л)жо(н)ки моєє милоє пни Га(н)ны Макаро(в)ны вла(ст)ны(х) пнзє(и) єє сто ко(п) грошє(и) лито(в)скоє, ли(ч)бы, личєчи по дєсєти пнзє(и) бєлы(х) у грошъ. А в то(и) сумє пнзє(и) у сту копа(х) грошє(и) лито(в)скихъ застави(л) єсми ма(л)жо(н)цє моє(и) пнє(и) Га(н)нє и заразо(м) в дє(р)жа(н)є пода(л) двє части имє(н)я моєго с части своєє в Бутєтичо(х), то є(ст) з лю(д)ми и (з) и(х) дворищами, с по(л)ми и (з) сєножа(т)ми, та(к) дво(р)ными, яко и лю(д)скими,

з гаи, запустами, с платы, и доходы, и всѧкими пожи(т)ками, и со (в)си(м), яко сѧ тые две части сами в собе мают, ничого з ни(х) на себе не ѡставуючи. Мае(т) ма(л)жо(н)ка моя пни Га(н)на тые две части с части мое в Бутетичо(х) ув оно(и) суме пнзе(и) свои(х) у сту копа(х) гроше(и) лито(в)ски(х), которую я в нее позычи(л), со (в)си(м), яко-(м) выше(и) помени(л), к рука(м) свои(м) де(р)жати и того вживати, платы, доходы з люде(и) тамо(ш)-ни(х) к рука(м) свои(м)ь брати, пашню, пахати и всѧкие пожи(т)ки такъ собе мети и привлащати яко во вла(ст)ности свое(и), якъ сама налепе(и) хотети буде(т) а(ж) до зупо(л)ны(х) ле(т) дете(и) мои(х). А кгды, да(ст) бо(г), дети мо(и) ле(т) своихъ доросту(т), тогды ты(х) дву(х) часте(и) въ Бутѧтичо(х), которые я ма(л)жо(н)це мое(и) пане(и) Га(н)не в суме пнзе(и) застави(л), напере(д), не ѡ(т)да(в)ши ма(т)це свое(и) ста ко(п) гроше(и), ее мне позычены(х), не маю(т) з моцы, вла(д)ности и де(р)жа(н)я ее вы(и)-мовати ани сѧ в то вступовати и никоторое переказы в де(р)жа(н)ю и(в) пожи(т)ко(х) е(и) делати, але пе(р)ве(и) доросши ле(т) свои(х), маю(т) и ви(н)-ни буду(т) тую сто ко(п) гроше(и) ли(тв)ски(х) ма(л)жо(н)це мое(и) а ма(т)це свое(и) всю спо(л)на заплатити и ѡ(т)дати, то(ж) тые две части к рука(м) свои(м) мети. А бра(т)я те(ж) моѧ рожоная и ни(х)то з бли(з)ки(х) и кревны(х) мои(х) ее с того вытискати, з моцы, вла(д)ности и де(р)жа(н)я е(и) вы(и)мовати и никоторое кри(в)ды на то е(и) делати и ничого к тому мети и мовити не маю(т). Нижли естли бы по животе мое(м) пнове бра(т)я моѧ рожонаѧ во (в)си(х) // име(н)я(х) ѡ(т)чи(з)ны(х) нши(х) такъ в овру(ц)-ки(х), яко и (в) тутошне(м) Бутѧти(ц)ко(м), которое я за листо(м) ѡтца своего и те(ж) за листо(м) бра(т)и свое де(р)жу, де(л) вечисты(и) зъ собою мети хотели, тогды, не вы(и)муючи з моцы и де(р)жа(н)я ма(л)жо(н)ки мое, с ты(х) дву(х) часте(и) в Бутѧтичо(х), которые я е(и) застави(л) и в де(р)-жа(н)е е(и) пода(л), пе(р)ве(и) маю(т) и ви(н)ни будуть тую сто ко(п) гроше(и) лито(в)ски(х) ма(л)жо(н)це мое(и), кро(м) жа(д)ное тру(д)ности, ее всю спо(л)на заплати(ти) и ѡ(т)дати. То(ж) тые две части з ру(к) ее взе(м)ши и во (в)си(х) име(н)я(х) поровна(в)ши, справе(д)ливе ро(з)делити, и котораѧ ча(ст) в ты(х) име(н)я(х) нши(х) ѡ(т)чи(з)ны(х) з вечного розде(л)ку на мене при(и)де(т), тую ча(ст) мою пнове бра(т)я мо(и), скоро выдели(в)ши ма(л)жо(н)це мое(и) пне(и) Га(н)не и дете(м) мои(м), поступи(ти) и де(р)жа(н)е подати маю(т). А не ѡ(т)да(в)ши ма(л)жо(н)це мое(и) ста ко(п) гроше(и) ее позычены(х) и делу вечисто(г)[о] во (в)си(х) име(н)я(х) справе(д)ливе не вчини(в)ши, з ру(к) ее ты(х) дву(х) часте(и) вы(и)мова(ти) и в то сѧ вступовати не маю(т) и моцы жа(д)ное мети не буду(т). А если бы, доро(с)ши ле(т), дети мо(и) або бра(т)я моѧ рожонаѧ, и хто-ко(л)векъ с кревны(х) и бли(з)-ки(х) мои(х), не ѡ(т)давши ѡное сумы ста ко(п) гроше(и) ли(тв)ски(х), которую я в ма(л)жо(н)ки мое пне Га(н)ны позычи(л), и в то(и) суме две части име(н)я моего застави(л), не справуючи ся ве(д)ле сего запису моего, ме(ли) ее с ты(х) дву(х) часте(и) вытискати, з ру(к) ее вы(и)мовати або якую кри(в)ду и переказу на то(м) е(и) делати, тогды то(т), хто то учини(т) а се(с) запи(с) мо(и) наруши(ти) мае(т), и буде(т) повине(н) заруки заплатити его кроле(в)ское мл(с)ти двесте ко(п) гроше(и), а ма(л)жо(н)це мое(и) другую двесте копъ гроше(и). А заплати(в)ши за(р)уки, пре(д)сѧ ма(л)жо(н)ка моя на ты(х) дву(х) часте(х) мои(х), которые я е(и) застави(л) до зупо(л)ное заплаты сумы пнзе(и) ее, зостати и во (в)си(х) ме(ст)ца(х) ве(д)ле сего запису

Line "жонаѧ во (в)си(х) // име(н)я(х)..." margin: 144 зв.

моєго мо(ц)нє захована быти має(т)⟨,⟩ И на то дава(м) ма(л)жо(н)цє моє(и)
пнє(и) Га(н)нє сє(с) мо(и) ли(ст) по(д) печа(т)ю моєю. А при то(м) были и
того добрє вѧдомы и(х) мл(ст) па(н) Гнево(ш) Пє(т)рови(ч) Ка(л)усо(в)ски(и),
145 а па(н) Рома(н) Бо(г)данови(ч) Ставє(ц)ки(и), а па(н) Сємє(н) // Иванови(ч)
Ши(ш)ша(!), которы(и) за жеда(н)ємъ и про(з)бою моєю к тому моєму листу
печати свои приложити рачили⟨,⟩ а (д)ля лє(п)шоє твє(р)дости при печати
моє(и) в того моєго листа руку мою вла(ст)ную по(д)писалъ. Писанъ у
Бутѧтичо(х). Лєта бо(ж) наро(ж)(!) тисєча пѧ(т)со(т) сємъдєсѧто(г)[о] м(с)ца
апрєлѧ, другогона(д)ца(т) дня, Федо(р) Со(л)та(н), вла(ст)ная рука.

59. Продажний запис Тихна Щасновича Яковицького на половину Охновської частини Яковицького маетку, продану двоюрідним братам Юрію і Яцькові Яковицьким.

Акт від 5 жовтня 1570, № 76, 1.

152 зв. Я, Ти(х)но Ща(ст)нови(ч) Якови(ц)ки(и), зємѧни(н) повєту Володимє(р)-
ского, вы(з)наваю и чиню я(в)но самъ на сєбє си(м) мои(м) листо(м) всѣмъ
посполитє и ко(ж)дому зосо(б)на, нинєшни(м) и на пото(м) будучи(м), кому
будє(т) по(т)рєба того вєдати, што ѡ(т) нємалого часу мє(л) єсми заштьє
бра(т)єю моєю, с пано(м) Ю(р)ємъ а пано(м) Яско(м) Якововичи Якови(ц)ки-
ми, ѡ ча(ст) имє(н)я ѡ(х)но(в)скую, въ Яковичє(х) лєжачую. А та(к) я з
вєдомо(ст)и и порадою вси(х) приѧтєлє(и) и крє(в)ны(х) мои(х), вєдѧчи то,
и(ж) бра(т)я мо(и) па(н) Юрє(и) и па(н) Ясно єсть бли(ж)ши(и) во(д)лє права
прироженого до тоє части ѡ(х)но(в)скоє, прото ѧ далє(и), нє заводєчи сѧ зъ
и(х) мл(ст)ю, яко бра(т)єю и крє(в)ными своими, а хотєчи в мислости бра(т)-
ско(и) з ними мєшкати, по добро(и) воли моє(и), ни(з) якого принужє(н)ѧ
[...] и нєволє(н)я половицу тоє части ѡ(х)но(в)скоє во (и)мє(н)ю въ въ ѧкови-
153 чє(х) або яки(м) же ко(л)вєкъ ѡбычає(м) набытую нєбо(ж)чика ѡ(т)ца // моє-
го пна Ща(ст)ного Якови(ц)кого, которую вжє и(х) мл(ст) давно єсть в
дє(р)жа(н)ю, то є(ст) на (и)мѧ люди(и) Ѡмє(л)яна Скоблєѧ и (з) дє(т)ми, А(н)д-
рєя Ѡмє(л)яновича, Павлюковую вдову зъ и(х) дє(т)ми, пото(м)ки и бли(з)-
кими и(х), зо всими кгру(н)ты, зємлѧми, зъ сєножа(т)ми, зъ зарослѧми, з
водами и зо (в)си(м) на (в)сє, яко сѧ половица тоє части Ѡ(х)но(в)скоє сама
в собє, въ граница(х), во ѡбыходє(х) и во (в)сє(х) пожи(т)ко(х) и доходє(х)
свои(х) має(т), и с чи(м) и(х) мл(ст) пновє бра(т)ѧ мо(и) тєпє(р) дє(р)жа(т),
прода(л) єсми и симъ листомъ мои(м) продаю на вєчно(ст) пєрє(д) мєнованы(м)
бра(т)и моє(и) па(н)у Ю(р)ю и пану Яску Якови(ц)кимъ на пєвную суму,
то є(ст) за два(д)ца(т) ко(п) грошє(и) лито(в)ски(х), личачи по дєсєти пнзє(и)
бєлы(х) у грошъ. И то вжє и(х) мл(ст) пано(м) бра(т)и моє(и) вѣчными а
нєпору(ч)ными часы пуска(м) и продаю вє(д)лє постановє(н)я и уставы и
у(х)валы со(и)му Бєрєстє(и)ского, которы(м) дано во(л)ность вси(м) стано(м)
шлѧхє(т)ски(м) имє(н)ями своими шафовати, продавати и даровати всє
здо(и)момъ и по частє(х), яко хто похочє(т). Маю(т) бра(т)я мо(и) па(н)
Юрє(и) а па(н) Яско Якови(ц)киє сами, жоны дєти и пото(м)ки будучиє,
сча(д)ки, и всѣ бли(з)киє, крє(в)ныє и(х) мл(ст) половицю ѡноє части ѡ(х)-
но(в)скоє въ Яковичє(х) з лю(д)ми, навє(р)ху имєны, ѡтчизными и зо (в)си-
ми дє(т)ми, пото(м)ками, бли(з)кими, крє(в)ными ихъ и зо (в)сими кгру(н)ты

зємлєными, пашнѧми и нєпашными, зъ сєножа(т)ми, зъ зарослами, з водами и зо (в)си(м) на (в)сє, яко сѧ половица ѡноє части Ѡ(х)но(в)скоє сама в собє и (в) граница(х) и въ во ѡбыходє(х) в пожи(т)ко(х) и (в) доходє(х) свои(х) маєть и с чи(м) тєпє(р) и(х) мл(ст) дє(р)жать дє(р)жати(!) и (в)живати вєчными и нєпору(ч)ными часы во(л)ни будучи, то зо (в)сими пото(м)ками своими яко свою вла(ст)ную вєчистую куплю кому хотєчи ѡ(т)дати, даровати, замєнѧти, записати и ты(м) нєначє ѡ(д)но яко вла(ст)но(ст)ю своєю по(д)лугъ воли своєє шафовати. А я вжє то(и) половици части Ѡ(х)но(в)скоє, и(х) мл(с)ти ѡ(т) мєнє на вєчно(ст) проданоє, ничого нє[...]жону, дѣтє(и), пото(м)ко(в), бли(з)ки(х), крєвны(х) свои(х) нє зоставуючи[...] // и навѣки 153 зв.
нєпорушно. Я самъ, жона, дєти, пото(м)ки, бли(з)киє и крє(в)ны(и) єго вступовати и до того вжє никоторого дѣла мєти нє маємъ и яко ж-ємъ вєчными часы по(д) закладо(м) на пно(в) бра(т)ю мою пна Ю(х)на и пна Яска Якови(ц)ки(х) стама копами грошє(и). Котораѧ [сума] хотѧ и(х) мл(с)ти заплачона будє(т), прє(д)сѧ сє(с) запи(с) и продажа моя во (в)сє(м) при моцы в каждого права захована и дє(р)жана быти має(т) вє(ч)нє к тому. Если бы сѧ пото(м) у мєнє або у когоко(л)вєкъ якиє листы на тую ча(ст) Ѡ(х)но(в)скую показати мєли, тогды вжо я тыє всѣ листы умораю и касую и внивє(ч) и(х) ѡборочаю, яко (ж) у жа(д)ного права никотороє моцы мєти а ни при(и)мованы ѡ(т) всѧкого враду быти нє маю(т). А на(д)то маю и буду повинє(н) на пє(р)ши(х) роко(х) зємъски(х) в року божо(м) тисѧча пѧ(т)сотъ сємъдєсѧтого ѡ свѧтє римъско(м) свѧто(м) Михалє бли(з)ко пришло(м) пєрє(д) судо(м) зємъски(м) сє(с) запи(с) и продажу мою вынѧти и пєрєнєсти и дати записати. А гдє бы(х) того на пє(р)ши(х) роко(х) зємъски(х) нє вчини(л), тогды винє(н) буду и(х) мл(с)ти бра(т)и моє(и) пну Ю(р)ю и па(н)у Яску Якови(ц)ки(м) закла(д) заплатити сто ко(п) грошє(и). А заплати(в)ши и и(х) мл(сти) то(т) закла(д), прє(д)сѧ за(в)жды за припо(з)ва(н)ємъ и(х) мл(с)ти до суду зє(м)ского на пє(р)шо(м) року, яко на завито(м), на ты(х) жє пє(р)вши(х) або на други(х) роко(х) зємъски(х), на которы(х) и(х) мл(с)ти того ѡ(т) мєнє потрєбовати буду(т), маю и повинє(н) буду сє(с) запи(с) и продажу мою, пєрє(д) судо(м) зємъски(м) ѡчєвисто ставши, вызнати и до кни(г) зємъски(х) принєсти, далє(и) того нє ѡ(т)кладаючи жа(д)ными причинами, такъ правными, яко и нєправными, вымо(в)лѧтися нє маю. И на то єсми и(х) мл(с)ти бра(т)и моє(и) пну Ю(х)ну и пану Яску Якововичо(м) Якови(ц)ки(м) да(л) сє(с) мо(и) ли(ст) по(д) моєю пєча(т)ю и с по(д)пи(с)ю руки моєє вла(ст)ноє, а при то(м) были и того добрє свядоми и за про(з)бою моєю пєчати сво(и) приложити рачили люди добрыє за(ц)ныє єго мл(ст)ть па(н) Пєтръ Костюшкови(ч) Хобо(л)то(в)ски(и), па(н) Василє(и) Мирови(ц)ки(и), па(н) Ти(х)но Ѡра(н)ски(и), возны(и) повєту Володимє(р)ского. Писа(н)⟨,⟩ у Володимєри в року божого нарожє(н)я тисєча // пѧ(т)сотъ сємъдєсѧтого, мца июнѧ, пѧ- 154
того дня. Ти(х)но Ща(ст)новичъ Якови(ц)ки(и), вла(ст)наѧ рука.

60. Продажний запис Тихна Щастновича Яковицького на маєток, проданий його дядькові Гаврилові Івановичу Яковицькому.

Акт від 13 жовтня 1570, № 82, 1.
Випис з книг гродських від 13 червня 1570.

167 Я, Ти(х)но Ща(ст)нови(ч) [1] Якови(ц)ки(и), зємени(н) повєту Володи-
мє(р)ско(г)[о], вы(з)нава(м) самъ на сєбє си(м) мои(м) листомъ вси(м) ни-
нєшни(м) и на пото(м) будучимъ, кому бы того была потрєба вѣдати [2] або,
чтучи є(г)[о], слышати, што (ж) котораѧ ча(с)т имѣнья, то є(с)т въ Якови-
чо(х) [3] люди, полѧ и сєножати нєбо(ж)чика пна Ю(х)на Ивановича Яко-
ви(ц)кого, заведєна была нєбо(ж)чику ѡ(т)цю [4] моєму пну Ща(ст)ному
167 зв. Якови(ц)кому [5] и у мєнє была по ѡ(т)ци моє(м) зостала и чєрє(з) [...] [6] // в
мєнє въ споко(и)но(м) дє(р)жа(н)ю и (в)жива(н)ю была. Котораѧ ча(ст) пра-
во(м) прирожоны(м) ни на ко(г)[о] иного вєчно(ст)ю пр(и)ти нє мо(г)ла,
то(л)ко на пна Гаврила Ивановича Якови(ц)кого, брата ро(д)но(г)[о] нє-
бо(ж)чика пна Ю(х)нова⟨.⟩ А та(к) ѧ тую ча(ст) имє(н)ѧ [7], котораѧ [8] на пна
Га(в)рила приходила з вынала(з)ку при ѧтє(л)ского, которы(и) [9] то(г)[о]
дознали и застановили напє(р)вє(и) люди и мєновитє Нєстєрєвую зъ сы-
но(м) Тишко(м), Ха(р)ка з жоною, з дє(т)ми, то є(ст) Татариновичи, Стасѧ
з жоною, з дѣ(т)ми, та(к) тє(ж) полѧ и сєножати та(к) дво(р)ны(и), яко и
сє(л)ски(и), ты(х) [10] людє(и) помєнєны(х), та(к) жє з гаи, запусты, ставы,
ставищи, (мл)ыны, млынищами [11], з новинами и чє(р)тѧжами [12], с приро(б)-
ками, платы, доходы, с чи(н)шами, роботами, зо всѧкими [13] пови(н)ностѧ-
ми, з ловы ры(б)ными и (з)вєри(н)ними и зо вси(м) на всє, ішто-ко(л)вєкъ
к то(и) части ю(х)но(в)ско(и) [14] налєжи(т) и налєжати будє(т), нє во(д)лє
ста(т)уту старого, жєбы трєтюю ча(ст) на вєчно(ст), а двє части заставою,
алє во(д)лє ста(т)уту нового и уфалы со(и)му Бєрєстє(и)ского всю [15] тую
ча(ст) ѡбє(л), ничо(г)[о] собє в то(м) нє вы(и)муючи ани зоставуючи, спу-
стил-о(м) єго мл(с)ти пну дѧ(д)ку своєму пну Га(в)рилу Ивanови(ч)у Яко-
ви(ц)кому, по(д)су(д)ку зє(м)скому повєту Володимє(р)ско(г)[о], та(к)
тє(ж) панє(и) ма(л)жо(н)цє и пото(м)ко(м) єго за пє(в)ную суму за (д)ва(д)-
ца(т) ко(п) грошє(и) монєты и ли(ч)бы ли(тв)скоє [16], яко (ж) заразомъ взѧ(в)-
ши єсми въ ихъ мл(сти) тую суму пнзє(и) два(д)ца(т) копъ грошє(и) ли(тв)-
ски(х), тую всю ча(ст) на и(х) мл(ст) прислухаючую ю(х)но(в)скую, яко
вла(ст)но(ст) [17] ѡ(т)чи(з)ны пна дѧ(д)ка моє(г)[о], зара(з) до моцы и вла(д)-
но(сти) дє(р)жа(н)ѧ, (в)жива(н)я и(х) мл(с)ти зо вси(м) [18], яко сѧ [19] вышє(и)
в сє(м) ли(с)тє моє(м) помєнило, ступи(л) и вє(ч)но(ст)ю пода(л). Волє(н)
па(н) дѧ(д)ко мо(и), па(н) Гаврило Якови(ц)кии, та(к) тєжъ пни ма(л)жо(н)-
168 ка єго мл(с)ти пни Марина Васи(л)євна // Я (н)чи(н)ского и пото(м)ки и(х)
мл(с)ти тую всю ча(ст) помєнєную ю(х)но(в)скую [...] полѧ и сєножати на
сєбє дє(р)жати, вживати и яко [20] хотєчи [...] пожи(т)ку своєму привлаща-
(ти), ро(з)ширѧти, ѡ(т)дати, прода(ти), дарова(ти) и замєнити, записати
яко вло(ст)но(ст) свою ѡ(т)чи(з)ную. А ѧ вжо са(м), та(к) тє(ж) пото(м)ки
мо(и), которы(и) [21] єсли бы мнє па(н) бо(г) да(л), и ни(х)то з бли(з)ки(х)
крєвны(х) мои(х) нє має(м) сѧ вжо в тую ча(ст) ничи(м) вступовати, жа(д)-
ноє тру(д)ности и пєрєказы и прєнагаба(н)ѧ [22] та(к) и(х) мл(с)ти самы(м)ъ
и пото(м)ко(м) и(х) и ты(м) по(д)даны(м) и(х) мл(с)ти чинити нє має(м). И

хотя бы яки(и) [23] записы на тую ча(ст) стороны моєє або в ко(г)[о] ино(г)[о] показа(ти) мє(ли), таковыє записы в ко(ж)дого права при(и)мованы бы(ти) и жа(д)ноє моцы мѣти нє буду(т) и нє маю(т) вєчными и нєпорушными часы. Яко (ж) утвє(р)жаючи я пану дѧ(д)ку [24] своєму ты(м) лепи(и) тоє постановлє(н)є, ωпущє(н)є части тоє и сє(с) запи(с) мо(и), маю и(х) мл(с)ти часу роко(в) судовъ [25] зє(м)ски(х) до кни(г) пєрє(д) судо(м) земъски(м), та(к) тє(ж) впєрє(д) до кни(г) врѧдовы(х) кгро(д)ски(х) воло(ди)мє(р)ски(х) вы(з)на(л) [26] и да(л) [27] записа(т). На то єсми пну дѧ(д)ку [28] своєму пану Га(в)рилу Якови(ц)кому, по(д)су(д)ку зє(м)скому, ма(л)жо(н)цє и пото(м)комъ єго мл(с)ти да(л) сє(с) мо(и) вы(з)наны(и) лист по(д) пєча(т)ю моєю и с по(д)писо(м) [29] вла(ст)ноє руки своєє⟨.⟩ При то(м) были и того добрє свєдоми и пєчати сво(и) за про(з)бою моєю к сєму листу приложили и(х) мл па(н) Миха(и)ло Иваночи(ч) Роса(л)ски(и) а пан Василє(и) Ва(н)кєвичъ Мирови(ц)ки(и), пновє Ѡ(х)но(в)скиє [30]— Вє(р)бъски(и). Писа(н) Воло(ди)мєри лєта бо(ж)єго нарожє(н)ѧ тисєча пя(т)со(т) сє(м)дєсѧтого, м(с)ца июнѧ, ωсмо(г)[о] днѧ. Я, Тихно Ща(ст)нови(ч) Якови(ц)ки(и), вла(ст)наѧ [рука].

У гродській книзі № 966: [1] Сшасновичъ; [2] вєдати; [3] Яковича(х); [4] о(т)цю; [5] Яковицкому; [6] ки(л)ка лѣть; [7] имѣ(н)ѧ; [8] которая; [9] которы(є); [10] тыхъ; [11] млинищами; [12] чє(р)тєжами; [13] всѧкими; [14] Ю(х)но(в)ско(и); [15] усю; [16] ли(тв)скоє; [17] вло(ст)ио(ст); [18] всѣмъ; [19] сє; [20] яко; [21] которы(х); [22] прєнагабанъя; [23] якиє; [24] дє(д)ку; [25] судовы(х); [26] вы(з)на(т); [27] да(т); [29] дя(д)ку; [29] по(д)писъю; [30] Вохно(в)скиє.

61. Уступний запис на маєток, даний Василем Радовицьким панові Станіславу Граєвському в нагороду за вірну службу.

Акт від 14 жовтня 1570, № 85, 1

Я, Василє(и) Васи(л)євичъ Радови(ц)ки(и), зємєнинъ повєту Володимєръско(г)[о], вы(з)наваю си(м) мои(м) листомъ ко(ж)дому, кому того будєт по(т)рєба вєдати або, чтучи єго, слышати, и(ж) до(з)навши я в нємалы(х) по(т)рєба(х) и долєглостѧ(х) свои(х) вєликую ху(т) и ласкавы(и) ратуно(к) ω(т) єго мл(сти) пна Станислава Кграє(в)ского, дворєнина єго к(р) мл(с)ти, приходило з нємалы(м) коштомъ и наклado(м) єго мл(сти), ижє(м)[...] дєтє(х) свои(х) и крєвны(х), приятєлє(и) таковоє в чи(н)ности нє до(з)на(л), // ино нагорожаючи я такую ласку и в чи(н)но(ст) єго мл(с)ти, продал-о(м) за пє(в)ную суму пнзє(и) за тисѧчу ко(п) грошє(и) ча(ст) свою имє(н)я моєго, в Радовича(х) лєжачоє, в повєтє Володимє(р)скомъ, што право(м) прирожєнымъ на мєнє прислухає(т) со всими спа(д)ки и всєю вла(ст)но(ст)ю та(к) до(л)[...] роко, яко ся тоє имє(н)є в собє має(т) во(л)ноє и никому нє пє(н)ноє въ граница(х) сусєдо(в) ωбапо(л)ны(х), то є(ст) ω(т) имєнє(и) кнзє(и) Пори(ц)ки(х) Порыцка а ω(т) Лѧхова и Шєнютина, з одноє стороны, ω(т) Дворищъ и Жасковичъ, з другоє стороны, в граница(х) и в обыє(з)дє(х) пєвны(х), яко сѧ здавна тоє имє(н)є в собє маєтъ, вєчно и навєки ωбє(л) нєпорушно пану Станиславу Кграє(в)скому и пото(м)комъ єго мл(с)ти спустил-ємъ, яко (ж) заразомъ вєдлє змовы и постановє(н)я ншого спо(л)ного взѧл-ємъ въ єго мл(с)ти пна Станислава Кграєвъского зупо(л)ную заплату и суму пнзє(и) всю по(д) нє(и) єсми вла(ст)нє и в руки сво(и)

173 зв. (beside line 1 of the act) / 174 (beside line "до(з)на(л), //")

взѧ(л), котороε заплаты⟨.⟩ я εго мл(сти) пна Кграε(в)ского и пото(м)ко(в)
εго мл(с)ти квитую вεчными часы и того права прирожоного с того имε(н)я
и ча(с)ти своε(и) в Радовича(х) и спа(д)ко(в) и зо вси(х) вла(ст)ностε(и),
што бы сε на пото(м) ωказало и припало, уступую. И на пна Кграε(в)ского
и на пото(м)ки εго мл(с)ти вεчными часы вливаю. Во(л)но будε εго мл(сти)
па(н)у Кграε(в)скому ты(м) имε(н)εмъ, продажою моεю, и спа(д)ки яко вжо
вла(ст)ны(и) ω(т)чи(ч) и дεди(ч) имε(н)я того запрода(т), вεчнε замεни(т),
дарова(т) и ку своεму лεпъшому ωбε(р)нуть, яко сѧ εго м(л) и пото(м)комъ
налεпε(и) подобати будε(т). А я то яко са(м) ω(т) сεбε, та(к) и ω(т) бра(т)и
своεε, бли(з)ки(х) и крεвны(х) ω(т)писую и ω(т)далѧю вεчными часы. Маε(т)
εго мл(с)ть па(н) Кграε(в)ски(и) с пото(м)ками своими або кому бы то пра-
во спусти(ти) нε хочε(т) того имε(н)я вживати зо (в)сими пожи(т)ками яко
с по(д)даными тѧглыми и по(д)сусε(д)ками и(з) и(х) платы и чи(н)шами, до-
ходы и пови(н)ностѧми, с по(л)ми и (з) сεножа(т)ми, добровами, запустами,
га(и)ми, га(и)ми (!), з лεсы[...] и (з) хорощами, проро(б)ками, ставы и мли-
нами, лу(щ)ками[...] во(д)ками и зо (в)симъ кгру(н)томъ, яко сѧ тая ча(ст)[...]
174 зв. // И што на потомъ припадε(т), в собε маε(т) та(к), и(ж) мεнованε нεмεнова-
ному а нεмεнованε мεнованому ничого шкодити не маε(т). А я заразо(м)
того имεнъя εго мл(сти) поступую, вεчно даю и тую продажу а вεчноε по-
становε(н)ε моε на врѧдε εго к(р) мл(с)ти записати и ωповεдати ωчεвисто
маю на дε(н) свѧта ри(м)ского свεтого Яна в року тεпεрε(ш)нε(м) сεмъдεса-
то(м), м(с)ца июнѧ, два(д)ца(т) чεтвε(р)то(г)[о] дня в Лу(ц)ку або яко на-
ры(х)лε(и) бы(ти) можεть... А εго мл(ст) па(н) Кграε(в)ски(и) и пото(м)ковε
εго мл(с)ти ви(н)ни будут то(т) запи(с) пεрεвεсти до кни(г) судовы(х) зε(м)-
ски(х) повεту Володимε(р)ского, хотѧ и бε(з) мεнε. А то будε(т) та(к) важ-
но, яко бы(х) ѧ самъ вы(з)нати по(в)торε мε(л). А ε(ст)ли бы была то(г)[о]
по(т)рεба, тогды я ωбεцую па(н)у Кграε(в)скому и пото(м)комъ εго мл(сти),
буду винεнъ самъ εхати на пε(р)выε зεмъски(и) роки и тую продажу свою
вεчную до кни(г) зεмъски(х) вы(з)нати и записати. А ε(ст)ли бы(х) ѧ с по-
то(м)ками або на пото(м) хто з бли(з)ки(х) мои(х) тоε вεчноε по(с)тановε(н)ε
моε взрушити мεли або жε бы(х) ся в чомъ тому записови нεдосы(т) стало во
(в)си(х) а(р)тыкулε(х), яко вышε(и) ωписаноε, то ε(ст) то(г)ды то(л)ко ра-
зо(в), ко(л)ко бы(х) с того постановε(н)я моεго с пото(м)ками и (б)ли(з)кими
своими выступити и того нарушити мε(л), на врѧ(д) εго к(р) мл(сти) Воло-
димε(р)ки(и) зεмъски(и) чотыриста ко(п) грошε(и) ли(тв)ски(х), а па(н)у
Станиславу Кграε(в)скому и пото(м)комъ εго мл(с)ти другую чотириста
ко(п) грошε(и) ли(тв)ски(х) заплати(ти) буду повинε(н). И по заплачε(н)ю
заруки то(г)ды ка(ж)ды(и) су(д) и ка(ж)дыи врѧ(д) маε(т) то(т) запи(с) мо(и)
при моцы зоставити вεчными часы. А ε(ст)ли бы(х) ся я с пото(м)ками свои-
ми бли(з)кими εго мл(сти) пна Кграε(в)ского и пото(м)ковъ εго мл(сти) ω
якую (ж) ко(л)вεкъ рεчъ тоε вла(ст)ноε εго мл(ст), што-(м) вεчнε а ωбε(я)
прода(л), позывати мε(л), то(г)ды нε будε(т) повинε(н) εго мл(ст) ни с пото(м)-
ками своими ω(т)казыва(ти), а(ж) пε(р)вε(и) другиε заруки заплати(ти) маю,
то ε(ст) врѧду зε(м)скому Воло(ди)мε(р)скому пѧ(т)со(т) ко(п) грошε(и)
ли(тв)ски(х), а εго мл(сти) па(н)у Станисла(в) Кграε(в)скому[...] εго дру-
гую пѧ(т)со(т) ко(п) грошε(и) ли(тв)ски(х). А по заплачε(н)ю зару(к)[...]
мо(и) маε(т) бы(ти) захова(н) мо(ц)но в ко(ж)дого права, а которы(и) при(з)-
175 ви(л)я // твε(р)дости листы на тоε имε(н)ε Радовичи у брата моεго рожоно-

го пна Ти(х)на Радови(ц)кого в захова(н)ю су(т). То(г)ды до ка(ж)до(и) справы и по(т)рєбы єго мл(с)ти пану Кграє(в)скому с потомъками єго мл(сти) маю(т) та(к) власнє служити, яко вла(ст)иому ω(т)чичу имє(н)я того Радови(ч), и коли... па(н) Кграє(в)ск(и) похочє(т) вєдомости ты(х) привилє(въ) и листо(в) ω(т) брата моєго мєти, то(г)ды во(л)но будє(т) єго мл(с)ти ты(м) право(м) прирожєны(м), што ѧ єго мл(сти) спусти(л), доходити, яко сѧ єго мл(с)ти налєпє(и) подобати и мочи будє(т). Коли (ж) вжо нє мнє, алє єго мл(сти) па(н)у Кграє(в)скому стала вся справа вєчными часы служити будє(т), а я с того нє (з) жа(д)ного примушє(н)я, алє намысли(в)шися на то добрє, с того ся вырєкаю и зо всєго права своєго уступую вєчнє и навєки. И на то(м) да(л) єго мл(сти) па(н)у Станиславу Кграє(в)скому сє(с) мо(и) ли(ст) по(д) моєю пєча(т)ю. А при то(м) бы(ли) и то(г)[о] добрє свєдоми и(х) мл(ст) па(н) Я(н) Ру(д)кгєръ, а кнѧ(з) Дми(т)рє(и) Козика, а панъ Фронтцъ Крушъ а па(н) Во(и)на Линє(в)ски(и). И за ωчєвистою про(з)бою моєю и(х) мл(ст) пєтачи сво(и) до сєго листа моєго приложити рачили. Писа(н) в Лу(ц)ку⟨.⟩ лєта бо(ж)єго нарожє(н)я тисєча пѧ(т)со(т) сємъдєсѧто(г)[о], м(с)ца июнѧ, ωсмо(г)[о]на(д)ца(т) дня.

62. Приятельська угода між Курпським і Матієвськими щодо мирного володіння землями і маєтками, без чвар і кривд.

Акт від 11 січня 1571, № 104, 3.

Сталасѧ вгода прє(з) вєлмо(ж)ного пана Пєтра зє Зборова, воєводы сє(н)доми(р)ского, и и(х) мл(с)ти пана Богуша, по(д)коморого любє(л)ского, Миколая Мацєє(в)ского, старосты спиского сына зє Зборова, старосты ωдєлано(в)ского, Миха(и)ла Гарабу(р)ду, писара єго к(р) м(л) лито(в)ского, старосту(!) свислоцкого, и Гаврила Бокєя, су(д)и луцкого, мєжи и(х) мл(с)тами пны кнѧзами А(н)дрєємъ Миха(и)ловичо(м) Ку(р)пъскимъ, зъ ω(д)ноє стороны, а Станиславо(м) и Каспоромъ Матєє(в)скими, з другоє стороны. А то ωколо ро(з)ницъ, кривдъ и шко(д), которыє мєжи прєрєчєными паны были ω(т) имєнєи кнзѧ єго мл(с)ти Ковє(л)ского а и(х) мл(с)ти пано(в) Матєє(в)скихъ ω(т) Матєєва. А такъ прєрєчоныє и(х) мл(ст) панове є(д)начи хотѧчи тыє ро(з)ницы и права мєжи сторонами въспокоити, то(г)ды такую приятє(л)скую вгоду за прия(з)ливы(м) нала(з)комъ мєжи и(х) // листами вчинили, и(ж) кнзь єго мл(ст) Ку(р)пъскии має(т) вживати кгру(н)товъ и имєнєи ты(х), которыє в сусє(д)ствє с паны Матєє(в)скими дє(р)жить и ω которы(х) такъ тыє ро(з)ницы были. Має(т) и(х) вживати спокоинє, бє(з)пєчнє ты(м) способомъ⟨,⟩ яко пєрє(д) ты(м) єго прє(д)ковє, старостовє, дє(р)жавцы ты(х) имєнєи, и па(н) Та(р)ло дє(р)жали, яко са(м) кнѧ(з) єго мл(ст) по(л)тора лєта пє(р)вєи жива(л) споко(и)нє, яко дотуль, а(ж)бы комисары з рамєнѧ єго к(р)⟨,⟩ м(л)⟨,⟩ вывєданыє коиєцъ то(т) та(к) кгру(н)товны(м) ро(з)ницамъ вчинили. А што сѧ дотычє(т) шко(д), кнзю єго мл(с)ти ω(т) пано(в) Матєє(в)ски(х) починєны(х), за тыє вси шкоды знала(з)ку приятє(л)ского маю(т) пановє Матєє(в)скиє дати кнзю єго мл(с)ти тисѧчу и пя(т)сотъ золоты(х) монєты и ли(ч)бы лито(в)скоє на бли(з)ко пришлоє свѧто трєхъ кролєи и комѧгу тє(ж) добрую новую має(т) дати кнзю єго мл(с)ти. А што бы спо(л)ныє приятєли, выєха(в)ши, въ бчола(х) шко(д)

93 (beside line 1 of entry), 93 зв. (beside "листами")

узнали, то те(ж) маю(т) нагородити⟨,⟩ и по(д)даные кнзѧ его мл(с)ти, естли бы которые, втекши ѡ(т) кнзѧ его мл(с)ти, по(д) ними были, маю(т) и(х) ве(р)нути кнзю его мл(с)ти. Што кгды выпе(л)ня(т) мае(т) кнѧ(з) его мл(ст) с паны Матее(в)скими квитова(т) зо вси(х) по(з)вовъ и презыско(в) и зо всего права выпустити с по(з)вовъ, маю(т) вси правне поступки межи собою, маю(т) з обу(д)ву сторо(н) вморити на ве(ч)ные часы, а вже зго(д)ливе и приятє(л)ски(и) межи собою жити. А естли бы на то(т) ча(с) помененые панове Матее(в)ские тое заплаты кнзю Ку(р)пъскому не вчинили, тогды кнѧ(з) Ку(р)пъскии мае(т) во (и)ме(н)е пановъ Матее(в)скихъ, в которое буде(т) хоте(л) увѧзатисѧ, во вси(х) ты(х) пенезѧ(х), в тисѧчи и в петисо(т) золоты(х), и што бы пришло за комѧгу плати(ти), и мае(т) то де(р)жати до зупо(л)ное заплаты тое сумы. А панове Матее(в)ские того увѧза(н)я боронити и спрети(в)ненья в то(м) жа(д)ного чинити не маю(т) по(д) закладо(м) на его к(р)⟨,⟩ м(л), тре(х) тисѧче(и) золоты(х), а на кнзѧ его мл(ст) две тисѧчи золоты(х). А и(ж) его мл(с)ти пана Каспора Матее(в)ского не ма(ш), его
94 мл(с)ти па(н) Станисла(в) мае(т) сѧ за него записа(т) записы мо(ц) // ными, же все то постанове(н)е де(р)жати буде(т). А тые пререченые речи во(д)ле тое вгоды рекли собе з обу сторо(н) по(ч)тивыми словы не ѡ(т)ме(н)не де(р)жати, такъ и(ж) за его мл(ст) пана Матее(в)ского ту прирекли его мл(ст) па(н) воевода се(н)доми(р)скии, его мл(ст) па(н) по(д)коморы(и) любе(л)ски(и)⟨,⟩ его мл(ст) па(н) староста списки(и)⟨,⟩ его мл(с)ть па(н) староста адолѧно(в)скии⟨,⟩ а за кнѧзѧ его мл(ст) Ку(р)пъского его м(л) па(н) писа(р) староста свислоцкии и его мл(ст) па(н) судья луцки(и) вышеименованые. А на ты(х) реча(х) лепшую певно(ст) всему на тои и(н)те(р)цезе печати свои приложили и руками вла(ст)ными сѧ по(д)писали у Ва(р)шаве два(д)цатого днѧ, че(р)вца, року тисѧ(ч)ного пя(т)сотъного семъдесѧтого.

63. Продажний запис Тихна Васильовича Радовицького на частину маєтку — проданого панові Граєвському.

Акт від 14 січня 1570, № 93, 1.
Випис з книг гродських від 26 жовтня 1570.

196, 196 зв. Я, Ти(х)но Васи(л)еви(ч) Радѡвицки(и), земени(н) повету[1] Володиме(р)ского, вы(з)наваю си(м) мои(м) листомъ ко(ж)дому, кому буде(т) того по(т)реба ведати або, чтучи е(г)[о], слыша(ти), и(ж), дознавши я в немалы(х) потреба(х) и долеглостя(х) свои(х) великую ху(т) и ласкавы(и) ратуно(к) ѡ(т) его мл(с)ти пна Станислава Кграе(в)ско(г)[о], дворанина короля его мл(с)ти, што приходило немалымъ кошто(м) и наклადо(м) его мл(с)ти, иж-емъ по брате(х) свои(х) и кре(в)ны(х) приѧтеле(и) таковое вчи(н)ности[2] не дозна(л), ино, нагорожаючи я таковую ласкавую учи(н)но(ст) его мл(с)ти, продал-е(м) за пе(в)ную суму пнзе(и), за тисѧчу ко(п) гроше(и) лито(в)ски(х) в ка(ж)ды(и) гро(ш) по десе(ти) пнзе(и) белы(х) личачи, ча(ст) свою име(н)я моего, в Радовича(х) лежачое, в повѣте Володиме(р)ско(м), што правомъ прироже[ны]мъ на мене прислухае(т) зо всими спа(д)ки и всею вла(ст)но(ст)ю такъ до(л)го и широко, я(к)[3] сѧ тое име(н)е в собе мае(т), во(л)ное и никому не пе(н)ное в граница(х) суседо(в)[4] ѡбапо(л)ны(х), то е(ст) ѡ(т) имене(и) кнзе(и) Поры(ц)ки(х) Поры(ц)ка а ѡ(т) Ляхова и Щеню-

тина з одное стороны въ граница(х) и в о(б)езде(х) певны(х), якъ сѧ здавна тое име(н)е в собе маеть вечно навеки ѡбе(л) непорушно па(н)у Станисла(в)у Кграе(в)скому и пото(м)комъ его мл(сти) спустил-е(м), яко(ж) заразо(м), ве(д)ле змовы и постанове(н)ѧ ншо(г)[о] спо(л)ного, взѧл—о(м) въ его мл(сти) пана Станислава Кграе(в)ского зупо(л)ную заплату и суму пнзе(и) всю подънеслъ есми вла(с)не [5] и в руки сво(и) взѧ(л), с которое заплаты я, Ти(х)но Васи(л)еви(ч) Радови(ц)ки(и), его мл(ст) пна Кграе(в)ского и пото(м)ковъ его мл(сти) квитую вечными часы и то(г)[о] права прирожоного с того име(н)я и части сво(и) в Радовича(х) и спа(д)ковъ и зо вси(х) вла(ст)носте(и), што бы ся на пото(м) ѡказало и (п)рипало, уступую, а на пна Кграе(в)ского и на пото(м)ки его мл(сти) вечными часы вливаю. Во(л)но буде(т) его мл(с)ти пну Кграевъскому ты(м) име(н)е(м) и прадажою [6] (!) моею и спа(д)ка[...] вжо [7] вла(ст)ны(и) ѡ(т)чи(ч) и деди(ч) име(н)я то(г)[о] запро[...] [8] вечне замени(т), дарова(т) и ку своему ле(п)шому ѡбе(р)ну(т), яко сѧ его мл(с)ти и пото(м)комъ налепе(и) подобати буде(т)⟨.⟩ // А я то ясно са(м) ѡ(т) себе 197
и ѡ(т) бра(т)и своее, бли(з)ки(х) и кро(в)ны(х), ѡ(т)писую и ѡ(т)даляю вечными часы. Моце(н) его мл(ст) па(н) Кграе(в)ски(и) с потомки [9] своими або кому то право спусти(т) похоче(т), то(г)[о] име(н)ѧ вживати зо всими пожи(т)ками яко с по(д)даными тѧглыми и по(д)суседки и и(х) платы и цы(н)шами, доходы и пови(н)ностами, с по(л)ми, нивами и с пашнею, которая на ты(х) поля(х) и нива(х) посеяна [10] есть⟨,⟩ и (з) сеножа(т)ми, з дубровами, запустами, з бо(р)тною землею, га(и)ми, з лесы, боры и (з) хорощами, проро(б)ками, ставы, млинами, лу(ж)ками, ѡзе(р)цами, во(д)ками и зо вси(м) кгру(н)то(м), якъ сѧ таѧ ча(ст) име(н)я [11] моего в Радовича(х), што на пото(м) припаде(т), в собе мае(т) та(к), и(ж) менованое неменованому, а неменованое менованому ничого шкодити не маеть. А я заразо(м) того име(н)я его мл(сти) поступую и вечне даю и туую продажу а вечное постанове(н)е мое на (в)ряд его короле(в)ское [12] мл(с)ти записа(ти) и ѡповедати ѡчевисто маю на де(н) свѧта светого И(л)и в року теперешне(м) семъдесѧтомъ, м(с)ца июлѧ, два(д)цатого дня⟨.⟩ Або яко нары(х)ле(и) бы(ти) можеть, в Лу(ц)ку на врѧде кгро(д)ско(м) вы(з)нати маю а его мл(ст) па(н) Кграе(в)ски(и) и пото(м)кове его мл(сти) во(л)ны буду(т) то(т) запи(с) перенести до кни(г) судовы(х) земски(х) повету [1] Воло(ди)ме(р)ско(г)[о] хотя бе(з) мене. А то буде(т) такъ ва(ж)но, яко бы(х) я са(м) вы(з)нати по(в)торе ме(л)⟨.⟩ А е(ст)ли бы была того по(т)реба⟨.⟩ тогды ѡбецую пану Станиславу Кграе(в)скому и пото(м)комъ его мл(с)ти буду вине(н) самъ ехати на пе(р)вы(и) земские роки и туую прода(ж)[13] свою ве(ч)ную до кни(г) земски(х) [14] вы(з)навати и записа(ти)⟨.⟩ А е(ст)ли бы(х)*ѧ с пото(м)ки або на пото(м) хто з бли(з)ки(х) мои(х) тое ве(ч)ное постанове(н)е мое възруша(ти) мели, або же бы(х) ся в чомъ тому записови недосы(т) стало, во (в)си(х) [15] а(р)тыкуле(х), яко выше(и) ѡписано стон(т), тогды то(л)ко разо(в), ко(л)ко бы(х) с то(г)[о] постанове(н)я моего с пото(м)ками и бли(з)кими своими // выступити и того 197 зв.
наруши(ти) ме(л), на врѧ(д) его кроле(в)ское мл(с)ти Володиме(р)ски(и) земъски(и) чотыриста копъ гроше(и) [16], а па(н)у Станиславу Кграе(в)скому и потомъкомъ его мл(с)ти другую чтыриста ко́(п) гроше(и) лито(в)ски(х) заплати(ти) буду повине(н), и по заплаче(н)ю заруки тогды ко(ж)ды(и) [17] су(д) и ка(ж)ды(и) врѧ(д) мае(т) запи(с) мо(и) при моцы зоставити вечными часы. А е(ст)ли бы(х) сѧ [18] я с пото(м)ками своими и бли(з)кими его мл(ст)

пна Кграє(в)ского и пото(м)ко(в) єго мл(с)ти ѡ якую (ж) ко(л)вєкъ рєчъ тоє вла(ст)ноє єго мл(сти), што-(м) вєчнє а ѡбє(л) прода(л), по(з)вати мє(л)⟨,⟩ тогды нє будє(т) повинє(н) єго мл(ст) ни с пото(м)ками [19] ѡ(т)казывати, а(ж) пє(р)вє(и) другиє заруки заплатимо, то є(ст) врѧду зємскому [20] Володимє(р)скому пѧ(т)со(т) ко(п) грошє(и) лито(в)ски(х), а єго мл(с)ти пану Станиславу Кграє(в)скому и пото(м)комъ єго другую пѧ(т)со(т) ко(п) грошє(и) лито(в)ски(х). А по заплачє(н)ю зарукъ то(т) запи(с) мо(и) мaє(т) быти захова(н) мо(ц)но в ка(ж)до(г)[о] права. А которыє приви(л)я, твє(р)дости, листы на тоє имє(н)є [21] Радовичи я в сєбє маю и на то(т) жє ча(с) и(х) на врѧдє Лу(ц)комъ кгро(д)ско(м) [22] при ѡно(м) [23] жє вы(з)на(н)ю моємъ єго мл(с)ти пану Станиславу Кграє(в)скому подати и(х) маю⟨,⟩ а є(ст)ли бы(х) я на то(т) ча(с) подати и(х) нє хотє(л)⟨,⟩ тогды я маю заруки заплати(ти), якъ вышє(и) ѡписано [24] єсть⟨,⟩ а заплативши тыє заруки, прє(д)ся па(н) Кграє(в)ски(и) тую продажу мою вєчными часы дє(р)жати маєть. А што сѧ дотычє(т) ѡ вєно ма(л)жо(н)ки моєє пани Катєрины Сла(в)скоє Радови(ц)коє, што (ж) я єє напєрє(д) прода(ж)и моєє вєчистоє ѡправи(л) и записа(л)⟨,⟩ тогды ку то(и) ѡ(п)равє и запису моєму на то(и) справє вєчноє [25] продажи моє(и) [26] ничого мєти нє має(т) вєчными часы. А ма(л)жо(н)ку мою панюю Катєрину Радови(ц)кую маю и буду повинє(н) привєсти, жє ѡнана то(т) запи(с) доброво(л)ны(и) мо(и) при(з)воли(ти) маєть и то(г)[о] вєна [27] своєго уступи(ти) маєть вєчными часы єго мл(с)ти па(н)у Станиславу Кграє(в)скому и пото(м)комъ єго мл(сти)⟨.⟩ по(д) заруками другими и трєтими, в сємъ листє вышє(и) ѡписаны(и), на то [28] да(л) єго мл(сти) пану Станисла(в)у Кграє(в)-
198 скому сє(с) мо(и) ли(ст) // по(д) пєча(т)ю моєю и с по(д)писо(м) вла(ст)ноє руки моєє. А при то(м) были и того добрє свєдоми и(х) мл(ст) кнѧ(з) Дми(т)ръ Козѣка [29]⟨,⟩ а па(н) Ива(н) Сємєнови(ч) Ляхо(в)ски(и)⟨,⟩ а па(н) Василє(и) Васи(л)єви(ч) Радови(ц)ки(и). И(х) мл(ст) на ѡчєвистую про(з)бу мою пєчати сво(и) до сєго листу моєго приложити рачили⟨.⟩ Писа(н) у Лу(ц)ку лє(т) [30] бо(ж)єго нарожє(н)я [31] тисєча [32] пѧ(т)со(т) сємъдєсѧтого, м(с)ца июля, пє(р)во(г)[о] дня. Ти(х)но Радови(ц)ки(и) вла(ст)ною рукою по(д)писа(л).

У гродській книзі № 966: [1] повѣту; [2] таковои учи(и)ности; [3] яко; [4] сусѣдо(в); [5] власнє; [6] имє(н)ємъ и продажою; [7] спа(д)ками яко вжє; [8] запрода(ст); [9] пото(мъ)ки, пото(мъ)ками, пото(мъ)комъ; [10] посѣяна; [11] имѣ(н)я; [12] к(р); [13] продажу; [14] зємъскихъ; [15] (в)сєхь; [16] грошє(и) ли(тв)ски(х); [17] ка(ж)ды(и); [18] сє; [19] потомъками; [20] зємъскому; [21] имѣ(н)я; [22] кгро(д)ско(мъ); [23] ѡно(мъ); [24] ѡписано; [25] вєчны; [26] мои; [27] вѣна; [28] вышє(и) помєнєныє и иа то(мъ); [29] Козѣка; [30] лѣта; [31] иаро(ж)нъѧ; [32] тисяча.

64. Угода між Павлом Рикальським та Оленою Рикальською, з одного боку, і дворянином Граєвським з другого боку, за якою подружжя Рикальські поступаються Граєвському ґрунтом, що мав входити до віна Олени Рикальської, одержавши від нього взамін коштовні речі.

Акт від 13 жовтня 1570, № 84, 1.
Випис з книг гродських від 6 серпня 1570.

170 зв. Я, Павє(л) Рыка(л)ски(и), сполє(ч)нє з ма(л)жо(н)кою своєю Ѡлєною
171 Васи(л)євною Рыка(л)скою Радови(ц)ко(г)[о], вы(з)навагє(м) // сами на сєбє си(м) нашимъ листомъ, кому того будє(т) по(т)рєба вєда(ти) або, чтучи

єго, слышати, и(ж) мы нє (з) жа(д)ного примушє(н)я⟨,⟩ ω(д)но намысли(в)шися [1] на то добрє а с порадою приятєлє(и) свои(х)[...] чи [2] мнє, Ѡлєнє Васи(л)євнє Радови(ц)кого Рыка(л)ско(и), с чє(т)вє(р)тоє[...] [3] по смє(р)ти нєбо(ж)чика ω(т)ца моєго пна Васи(л)я Радови(ц)ко(г)[о] ω(т) бра[т]и своєє пно(в) Ти(х)на, Романа, Васи(л)я, Ивана Радови(ц)ки(х) водлє права вывєнованоє, ω(д)но сєдєчи на пє(в)но(и) части имє(н)я Радовича(х), в томъ вѣнє своємъ з ма(л)жо(н)комъ свои(м), видєчи [4] на(м) спо(л)нє, и(ж) тоє имє(н)є Радовичи бра(т)я мо(и) яко заставою, та(к) вє(ч)но(ст)ю [5] в ро(з)ны(и) руки пускаю(т), нє вчинивши на(м) за вєно моє досы(т)⟨,⟩ а мы, дє(р)жачися[6] на то(и) части, надєваючи сѧ ры(х)лоє [7] ω(т)правы ω(т) пно(в) бра(т)и своє(и), до до(л)го(в) нємалы(х) пришли и, нє маючи ся [8] чи(м) бо(л)шє(и) ратовати [9], а вєдаючи ω то(м), и(ж) пновє бра(т)я мо(и) пустили вєчно(ст)ю части своє(и) єго мл(сти) па(н)у Станиславу Кграє(в)скому, дворєнину єго к(р) [10] мл(сти), и видєчи на(м) ласко(в)ую прихи(л)но(ст) ω(т) єго мл(сти) ку собє а нє хотєчи тоє части своєє в ы(н)шиє руки попусти(ти), абы сѧ тоє имє(н)є ро(з)нити мало, удали єсмо ся за про(з)бами своими ку єго мл(сти) па(н)у Станисла(в)у Кграєвъскому [11], дворєнинови єго к(р) мл(с)ти, абы єго мл(ст) з нами побо(ж)нє и ласкавє постанови(ти) ωколо заплаты вєна моєго и выправы моєє рачи(л), яко (ж) єго мл(ст) па(н) Кграє(в)ски(и), видєчи та(к) долєглую [12] по(т)рєбу нашу, и(ж) ся⟨.⟩ мы далє(и) [13] на то(и) части ωдє(р)жати нє мо(г)ли⟨,⟩ ласкавє а правє хрєстия(н)ски(м) [14] ωбычає(м) з нами ся росправити рачи(л), такимъ ωбычаємъ, и(ж) во(д)лє ωшацова(н)я пно(в) а приѧтєлє(и) нши(х) спо(л)ны(х), на тоє высажоны(х), яко тая ча(ст) чє(т)вє(р)тая вє(д)лє права посполитого и статуту зє(м)ского на мою сторону стояла. Тогды мнє ω(т) єго мл(сти) пна Станислава Кграє(в)ско(г)[о] яко готовыми гро(ш)ми, та(к) золото(м), сєрєбромъ, пє(р)лами, шатами и (в)сякою вы(п)равою на тоє налєжачою [15], зо мъною [16], Павломъ Рыка(л)ски(м), досы(т) ся стало. С чого я, Павє(л) Рыка(л)ски(и), и я, Ѡлєна Васи(л)євна // Рыка(л)ская, єго мл(с)ти пна Станислава Кграє(в)ско- 171 зв.
го и пото(м)ковъ єго мл(с)ти зупо(л)нє а нєω(т)во(з)нє квитуємо с пото(м)ками своими вє(ч)ными. [...] [17] во(л)но будє(т) єго мл(с)ти пану Станиславу Кграє(в)скому с потомъками [18] своими тоє право, котороє мы на єго мл(ст) вєчнє вливаємъ, никотороє вла(ст)ности та(к) в то(и) справє, яко спа(д)ко(х), на сєбє нє зоставуючи, тою ча(ст)ю в Радовича(х), которую мы заразомъ єго мл(сти) вєчно подаємъ и поступуємъ, продати, замєнити, даровати и ку своєму пожиточному с пото(м)ками своими ωбє(р)нути, яко сѧ налєпє(и) єго мл(с)ти подобати будє(т). А мы с пото(м)ками своими, ани жадє(н) в бли(з)ки(х) нши(х) нє маємъ ани будємо мочи пєрєказы никоторої єго мл(с)ти пану Кграє(в)скому и пото(м)комъ єго мл(сти) чинити, кгды (ж) сѧ зо всєго права своєго вырєкає(т) вєчнє и навєки. А єсли бы(х) ѧ, Павє(л) Рыка(л)ски(и), и я, Ѡлєна Васи(л)євна Радовицкого Рыка(л)ская, с пото(м)ками своими, а(л)бо хто з бли(з)ки(х) наши(х) бу(д) по ω(т)ца(х) або матка(х) нши(х) хотєли тоє постановє(н)є ншєє[...] [...] и(с)тоє [19] яки(м)-ко(л)вє ωбычаємъ зрушати, то(г)ды то(л)ко разо(в), ко(л)ко бы с того постановє(н)я выступити єсмо мѣли, двѣстє ко(п) грошє(и) ли(тв)ски(х) на врѧ(д) єго к(р) мл(с)ти кгро(д)ски(и) або зємски(и), в которо(м) бы ко(л)вєкъ за якими поступки врѧдовыми и в котором-ко(л)вє [20] повєтє тая справа приточитися мєла [21], заплати(ти), а єго мл(сти) па(н)у Станиславу [22] дру-

гую двесте ко(п) грошє(и) ли(тв)ски(х) и пото(м)комъ его мл(сти) та(к) же заплатити будемъ пови(н)ни. А заплати(в)ши ты(и) за(р)уки, вы(ш)ше менованые, тогды па(н) Кграє(в)ски(и) с пото(м)ками сво(и)ми де(р)жачи тую ча(ст), которую его мл(сти) доброво(л)не а вечне подаемо, та(к) до(л)го и широко, я(к) сѧ тое име(н)є в о(б)є(з)де(х) и (в) граница(х) стародавны(х) в собе мае(т), зо всякими пожи(т)ки, малыми и великими, та(к), и(ж) менованое неменованому, а неменованое менованому шкодити не мае(т), у ко(ж)дого права при моцы[...] при томъ записе ншо(м) зоставле(н) бы(ти) мае(т). А если бы сѧ [23] хто потомъ яко з [24] бли(з)ки(х), та(к) те(ж) и з о(б)чи(х) сто-
172 роны зъ яки(м) право(м) // ѡ(т) на(с) с пе(р)вшимъ [25] або с последни(м) проти(в)ны(м) тому записови показати мели, тогды того на на(с) самы(х) по(и)скивати маю(т), што мы на себе доброво(л)не беремо, а тому записови не маем ничого шкодити вечными часы по(д) заруками выше(и) описаными. А то(т) запи(с) вечисты(и) заразомъ ставши на врѧде г(с)дръско(м) Володи)ме(р)скомъ кгро(д)ски(м) ѡповедали есмо и ѡчевисто со(з)нали. Я, Паве(л) Рыка(л)ски(и), и я, Ѡлена Васи(л)евна Радови(ц)кого Рыка(л)ская, с приѧтелемъ свои(м) кревны(м) [26] его мл(ст)ю пано(м) [27] Федоромъ Со(л)таномъ, писаромъ земъски(м), и брато(м) своимъ рожоны(м) пно(м) Васи(л)емъ Васи(л)евичо(м) Радови(ц)ки(м) з ведомо(ст)ю и при(з)воленемъ и(х) мл(с)ти [28], а его мл(ст) па(н) Станисла(в) [29], с потомъками своими або на кого бы тое право свое вли(ти) похоте(л), во(л)ни буду(т) то(т) запи(с) на(ш) перенести до кни(г) судовы(х) земъски(х) повету Воло(ди)ме(р)ско(г)[о] хотѧ и бе(з) на(с) самы(х), а тое мае(т) быти такъ ва(ж)но, яко бы(х)мо сами ѡсобами своими вы(з)навати мели. А если бы того была по(т)реба, абы(х)мо и сами до врѧду земъско(г)[о] зъеха(ли) и вы(з)на(ли), то(г)ды за ѡбосла(н)емъ его мл(с)ти пна Кграе(в)ско(г)[о] и пото(м)ковъ его мл(сти) будемъ пови(н)ни на пе(р)вши(х) роки зе(м)ски(и) повету Володиме(р)ского приехати и во(д)ле потребы до кни(г) земъски(х) вы(з)нати и записати по други(и) кро(т) зарукъ, в семъ листе нашо(м) [30] ѡписаны(х). И на то дали есмо се(с) на(ш) ли(ст) по(д) печа(т)ми ншими [31]. А и(ж) при то(м) были и того добре сведоми его м(л) в бозе веле(б)ны(и) владыка володиме(р)ски(и) и берeсте(и)ски(и) ѡте(ц) Феѡдоси(и) а его м(л)ст па(н) Паве(л) Григореви(ч) Ѡра(н)ски(и), по(д)старости(и) Володиме(р)ски(и) а кнѧ(з) Федо(р) Миха(и)лови(ч) Ку(р)цевича. Которые и(х) мл(ст) за про(з)бами нашими печати свои приложити рачили. Писа(н)⟨.⟩ у Володимери лета бо(ж)его нарожe(н)я тисеча пѧ(т)со(т) семъдесѧтого, м(с)ца а(в)густа, шостого дня.

У гродській книзі № 966: [1] сѧ; [2] не будучи; [3] ча(с)ти; [4] ведечи; [5] чъно(ст)ю (!); [6] де(р)жачисѧ; [7] надеваючи(с) сѧ ры(х)ло; [8] маючи(с) ся; [9] ротоватн; [10] кроле(в)ско(и); [11] Краевъскому; [12] доле(г)луюю; [13] и(ж) есмо ся да(лн); [14] хрестя(н)ски(м); [15] то належачо; [16] мною; [17] часы; [18] потомъками; [19] ише вечи(с)тое; [20] ко(л)ве(к); [21] прнто(т)чи(т)ся мала; [22] Станиславу Краевскому; [23] ся; [24] изъ; [25] пе(р)шимъ; [26] рожоны(м); [27] мл(ст); [28] мл(с)ти; [29] Станиала(в) Кграе(в)ски(и); [30] наше(м); [31] ншими печа(т)ми.

65. Уступний запис Михайла Федоровича Ружинського його сестрі й зятю на частину спадщинного маєтку

Акт від 4 жовтня 1570, № 75, 1.

Я, Миха(и)ло Федорови(ч), кнѧ(з) Ружи(н)ски(и), вызнаваю са(м) на себе ты(м) листо(м) мои(м), и(ж) кому бы потреба того была ведати, ω которую ча(ст)ку маю право вести ω(т)чи(з)ны моее вла(ст)ное с кнзе(м) Ѡстафьемъ, с кнзе(м) Григо(р)емъ, с кнзе(м) Миха(и)ло(м), с кнзе(м) Дмитрие(м) Ружи(н)скими, бра(т)ею моею стрые(ч)ною, котораѧ ча(ст)ка на мене ω(т)чи(з)ны мое(и) правомъ прирожены(м) спадываеть в Городе(л)цы. Не будучи ни ω(т) кого примушоны(м), ω(д)но розмило(ва)вши сѧ сестры моее рожоное Ѡгафьи пне(и) Станиславово(и) Даме(н)ское и мужа ее пна Станислава Даме(н)ского, зѧтѧ моего, и все право свое вливаю и в мо(ц) даю, па(к) сестра моя пни Станиславовая и па(н) Станислав маю(т) мо(ц) [...] тое ча(ст)ки в Городе(л)цы право(м) доходити, яко я са(м), и маю(т) и(х)мл(ст), // а сестра 151 зв. 152
моя и па(н) Станисла(в), зѧтъ мо(и) милы(и), тое ча(ст)ки доста(в)ши в брати мое(и) пе(р)вопомененo(и) ве(ч)ными часы де(р)жати ωны сами, и и(х) [...] дети, и по(м)ки и вживати со (в)сими пожи(т)ками, яки(и) мели бы(т), не ωставуючи ничого са(м) на себе и на жону, и дети, и пото(м)ки сво(и). А при то(м) были люди добрые, и(х) мл(ст) кнѧ(з) Стефа(н) Ружи(н)ски(и), бра(т) мо(и) рожоны(и), па(н) Федо(р) Калусо(в)ски(и), и длѧ ле(п)шое веры и сведо(м)я ѧ са(м) печа(т) свою и и(х) мл(с)ти кнзѧ Стефана и пана Калусо(в)ского ω печати проси(л). И(х) мл(ст) за про(з)бою моею печати свое поспо(л) з моею печа(т)ю к сему листу приложи(ли). Писа(н) у Володимери м(с)ца ωкте(б)ра, че(т)ве(р)то(г)[о] дня, року семъдесѧто(г)[о].

66. Дарчий запис Марії Федорової Ружинської синові Михайлові на частину маєтку в Ружині.

Акт від 3 жовтня 1570, № 72, 1.
(Дата написання листа чомусь пізніша від дати акту).

Я, кнегинѧ Ма(р)я Федоровaѧ Ружи(н)скаѧ, вы(з)наваю сама на себе симъ мои(м) листо(м) иж-е(м), выдели(в)ши ча(ст) име(н)я в Ружиню, яко люде(и) ωселы(х), та(к) те(ж) по(л) дво(р)ны(х), и сеножате(и), половину дала сыну своему ме(н)шому кнѧзю Миха(и)лу, которое части его ω(т) мене выделены и приѧтеле(и) нши(х) реестръ меновите зосо(б)на ре(ч) ка(ж)дую по(д) печа(т)ю моею и по(д) печа(т)ми ωны(х) приѧтеле(и) нши(х) яко кнзю Миха(и)лу, та(к) те(ж) и мене есть даны(и). А где бы-(м) я ω(т) сего часу кнзю Миха(и)лу в чо(м)-ко(л)ве(к) кри(в)дить и (в) тое вступовати сѧ и листу сего мое(г)[о] нарушити мела, то(г)ды сама доброво(л)не по(д)везую сѧ на зако(н) володиме(р)ски(и) заруки заплатити — сто ко(п) гроше(и), а стороне нарушено(и) другую сто ко(п) гроше(и). Ѡ которые заруки, где бы-(м) се дала припозвати пере(д) урѧ(д), которому тое буде(т) належало, // тогды 146 зв. 147
напере(д) пови(н)на буду тые заруки выше(и) помененьы(и) заплатити. То(ж) ув о(т)казе маю быти, а урѧ(д) мо(ц)не на (м)не мае(т) въсказати. А при то(м) выде(л)ку части его были и(х) мило(ст) пнове па(н) Федо(р) Ка(л)усо(в)-

ски(и), па(н) Ива(н) Клюски(и), па(н) Станисла(в) Даме(н)ски(и)⟨,⟩ А для ле(п)шое тве(р)дости просила-мъ и(х) милости ѡ приложе(н)е печате(и). И(х) мл(ст) тое за про(з)бою моею учинити и печати по(с)по(л) з моею печа(т)ю приложити рачили⟨,⟩ Писа(н) у Володиме(ри), лета бо(ж)его нарожe(н)я тисеча пѧ(т)со(т) се(м)десѧтого, м(с)ца ѡкте(б)ра, четве(р)то(г)[о] дня.

67. Розписка Михайла Федоровича Ружинського в тому, що він отримав від своєї матері у володіння частину маєтку в Ружині.

Акт від 3 жовтня 1570, № 73, 1.
(Дата написання листа чомусь пізніша від дати акту)

147 зв. Я, кнѧ(з) Миха(и)ло Федорови(ч) Ружи(н)ски(и) вы(з)наваю са(м) на себе си(м) мои(м) листо(м) иж-е(м) взѧ(л) ѡ(т) кнегини Ма(р)и Федорово(и) Ружи(н)ское, ма(т)ки сво(и), часть име(н)я своего в Ружинъю. Котораѧ ча(ст) з делу пе(р)вого зостала была при мое(и), то па(к) кнегинѧ ма(т)ка моя, не приводечи, мене, сына своего, ку бо(л)шому накладу, выделила мне ча(ст) ро(в)ную во (в)се(м) в Ружи(н)ю яко в люде(х) ѡселы(х), та(к) те(ж) и (в) полѧ(х) дво(р)ны(х) и лу(дс)ки(х) (?) и (в) сеножате(х) дво(р)ны(х), и (в) дворе, и во (в)се(м) ѡ(т) мала и до велика кнегини ма(т)ка моѧ досы(т) мне учинила до живота свое(г)[о]. Которо(и) части, мое(и) ѡ(т) кнегини ма(т)ки выделены(и) реестръ меновите зосо(б)на ре(ч) ка(ж)дую по(д) печа(т)ю моею и по(д) печа(т)ми приѧтеле(и) нши(х) яко кнегини ма(т)це мое(и), та(к) те(ж) и мне е(ст) даны(и). А где бы-(м) я ѡ(т) сего ча(с)у кнегини ма(т)це свое(и) в чо(м)-ко(л)ве(к) кри(в)дити и (в) поко(и)но(м) мешка(н)ю⟨.⟩ яко в дворе, та(к) те(ж) и (в) ыны(х) реча(х) всѧки(х) а на реестра(х) выше(и) поменены(х) даны(х) ме(л) и се(и) ли(ст) сво(и) наруши(л), то(г)ды са(м) доброво(л)не по(д)везуюсѧ на замо(к) Володиме(р)ски(и) заруки заплатити сто ко(п) кгроше(и), а стороне нарушоно(и) другую сто ко(п) гроше(и). Ѿ которы(и)
418 заруки, // где бы-(м) седа(л) припо(з)вати пере(д) урѧ(д), которому тое буде(т) належало, тогды напере(д) повине(н) буду тые заруки, выше(и) помененые, записати, то(ж) ув о(т)казе маю быти, а урѧ(д) мо(ц)не на (м)не мае(т) въсказати. А при то(м) выделе(н)ю части мое(и) были и(х) мл(ст) пнове па(н) Федо(р) Калусо(в)ски(и), а па(н) Ива(н) Клюски(и), а па(н) Станисла(в) Даме(н)ски(и). А (д)лѧ ле(п)шое тве(р)дости просил-омъ и(х) мл(с)ти ѡ приложе(н)е печати. И(х) мл(ст) тое за прозъбою моею учинити и печати по(с)по(л) з моею печа(т)ю приложити рачили. Писа(н) у Володиме(ри) лета бо(ж)его нарожe(н)я тисеча пѧ(т)со(т) се(м)десѧто(г)[о], м(с)ца ѡкте(б)рѧ, че(т)ве(р)того дня*.

* Дата написання листа чомусь пізніша від дати акту.

68. Присяжний запис Івана Семеновича Войського і Наталії Василівни Курцевич про те, що вони зобов'язуються братові Наталії Василівни князю Дмитрові, коли він дійде літ, виділити четверту частину рухомого і нерухомого майна з її спадщини.

Акт від 4 жовтня 1570, № 74, 1.

Я, Ива(н) Семенови(ч) Во(и)ски(и), горо(д)ничи(и) кремане(ц)ки(и), а я, Ивановая Семеновая Во(и)ская и горо(д)ничая креманe(ц)кая Ната(л)я Васи(л)евна Ку(р)цевича, вы(з)наваe(м) ты(м) нши(м) листомъ ко(ж)дому, кому того по(т)реба буде(т) вѣдати се(с)ча(с) и на пото(м) за(в)жды, и(ж) будучи я, Ната(л)я, в сиро(т)стве по сме(р)ти кнзя Васи(л)я Ку(р)цевича, ѡ(т)ца своего, при ее мл(с)ти кнгни Васи(л)ево(и) Ку(р)цевичово(и) кнгни Марины Ши(м)ко(в)не, ее мл(ст) мене в ма(л)же(н)ство да(т) рачила пану Ивану Семеновичу Во(и)скому и горо(д)ничому креманe(ц)кому, и на выхова(н)е ее мл(ст) мне до лѣ(т) дорослы(х) брата моего кнзя Дми(т)ра Васи(л)евича Ку(р)цевича у дво(х) име(н)я(х), в Ко(р)сове а в Сестратине и (в) ко(з)е(и) Волицы, в повете Креманe(ц)комъ лежачие, части ѡ(т)чи(з)ные поступити рачила. Которые части ты(х) имене(и) я до зупо(л)ны(х) ле(т) брата свое(г)[о] есми де(р)жала, яко(ж) его мл(ст) кня(з) Дми(т)ръ Васи(л)еви(ч) Ку(р)цевича, бра(т) мо(и), доше(д)ши ле(т) свои(х) зупо(л)ны(х), за че(т)ве(р)тую ча(ст) вси(х) имене(и) ѡ(т)чи(з)ны(х), право(м) прироженых(м) на мене належачую, и к тому за вѣно мое, што на мене належало, и те(ж) за вѣно небо(ж)чицы кнгни матки мое и за ска(р)бы ѡ(т)цо(в)ские, то е(ст) за золото, серебро, шаты, пе(р)ла, зброю, кони е(з)дъные стадо сверепъе, бы(д)ло, челя(д) нево(л)ную и за вшелякую ре(ч) лежачую, рухомую, што-ко(л)ве на мене приналежало, досы(т) учини(л), то е(ст) часть име(н)я в Корсове з дворо(м), з гумно(м), а в Сестратине с пашнею и (в) Ко(з)е(и) Волицы зъ землями дво(р)ными, с по(л)ми, сеножа(т)ми, з лю(д)ми тя(г)лыми, бояры и и(х) пови(н)ностами всякими, зо (в)сими кгру(н)ты ... // з гаи, запусты, дубровами и (з) дерево(м) бо(р)тны(м), з реками, з речками и зо всими доходы и пожи(т)ки, яки(м) бы ко(л)векъ имене(м) названы або поменены быти могли, ничого того всего на себе самого и (в)си пото(м)ки бли(з)кие и кре(в)ные свои не зоставуючи, мнѣ, сестрѣ свое(и) Ната(л)и Васи(л)евне Ку(р)цевича и ма(л)жо(н)ку моему пану Ива(н)у Семеновичу, ты(и) части имене(и) выше(и) помененые зо (в)си(м) на (в)се на ве(ч)ные часы дати и поступити рачи(л). Прото вже я сама, Ната(л)я, ани ма(л)жоно(к) мо(и) па(н) Ива(н) Семенови(ч) и никоторые пото(м)ки, бли(з)кие и кре(в)ные нши за че(т)ве(р)тую ча(ст) вси(х) имѣне(и) ѡ(т)чи(з)ны(х), на мене право(м) прироженых(м) приналежачи(х), и ѡ вѣно мое, и ѡ (в)несе(н)е небо(ж)чицы кнгни ма(т)ки мое(и), та(к) те(ж) ѡ ска(р)бы ѡ(т)цо(в)ские, то е(ст) ѡ золото, серебро, шаты, пе(р)ла, зброю, кони ездъные, стадо свере(п)е, бы(д)ло, че(л)я(д) нево(л)ную и ѡ и(н)шие вшелякие речи, лежачие и рухомые домовые, которые бы ко(л)ве на мене по ѡ(т)цу и по ма(т)це мое(и) при(и)ти мѣли, его мл(с)ти кнзя Дми(т)ра Васи(л)евича Ку(р)цевича, брата моего, пото(м)ко(в), бли(з)ки(х), кревны(х) его мл(с)ти право(м) никоторы(м) по(и)скивати ани ся ѡ то впоминати не мае(м) на вечны(и) часы с того

149

149 зв.

всєго, яко сѧ пє(р)во поменило. Я, Ива(н) Сємєнови(ч), а я, Иваиоваѧ Ната(л)я Васи(л)євна Ку(р)цєвича, на вси пото(м)ныє а вє(ч)ныє часы вырєкаємъ за пото(м)ки и вси крє(в)ныє, бли(з)киє нши, вырєчє(н)є чинимъ и ѡ то всє мо(л)чати маємъ ⟨.⟩ А єсли бы(х) я, Ива(н) Сємєнови(ч) ⟨.⟩ або тє(ж) я, Ивановаѧ Сємєновича Ната(л)я Васи(л)євна Ку(р)цєвича, або пото(м)ки нши чєтвє(р)тую ча(ст) вси(х) имєнє(и), право(м) прирожоны(м) на мєнє належачи(х), и ѡ вєно моє, и тє(ж) ѡ вѣно кнги ма(т)ки моєє, такъ тє(ж) и ѡ ска(р)бъ ѡ(т)цо(в)ски(и), золото, сєрєбро, шаты, пє(р)ла, и со и(н)ши вшєлѧкиє рєчи, зброю, кони єздъныє, стадо свєрє(п)є, бы(д)ло, чєлѧ(д) нєво(л)ную, и ѡ и(н)шую (!) вшєляки(и) рєчи, лєжачиє и рухомы(и) домовы(и), которыє бы ко(л)вє и мєнє вє(д)лє права моєго прирожоного по нєбо(ж)чику
150 ѡ(т)цю моємъ и по ма(т)цє моє(и) // при(и)ти мєли, єго мл(с)ти кнзѧ Дми(т)ра Васи(л)євича Ку(р)цєвича, брата моєго, або пото(м)ко(в) єго мл(с)ти право(м), которы(м) по(и)скивати мєли и то(т) запи(с) нашъ чи(м)-ко(л)вє нарушили, тогды таковы(и) ко(ж)ды(и) з на(с) [пови]нє(н) будє(т) заруки г(с)дрю королю єго мл(с)ти тисѧчу копъ грошє(и), а єго мл(с)ти кнзю Дми(т)ру Ку(р)цєвичу ⟨.⟩ або пото(м)комъ єго мл(с)ти та(к)жє тисѧчу копъ грошє(и) заплатити. А заплати(в)ши тыє заруки, прє(д)сѧ вє(д)лє сєго ѡпису ншого ѡбо (в)си рєчи пє(р)вопомєнєныє вѣчноє мо(л)ча(н)є маємъ мѣти, и то(т) ѡпи(с) на(ш) в ко(ж)до(м) правє и на ко(ж)до(м) мє(ст)цу при моцы своє(и) на вє(ч)ныє часы захова(н) во (в)си(х) чло(н)ка(х) и а(р)тикулє(х) вышє(и) ѡписаны(х), бу(д) пра(в)ны(х) и нєпра(в)ны(х), дє(р)жа(н) быти має(т). И на то єсмо дали сє(с) нашъ ли(ст) кнзю Дми(т)ру Васи(л)євичу Ку(р)цєвича по(д) нашими пєчатми и с по(д)пи(с)ю вла(ст)ноє руки моєє Ивана Сємєновича Во(и)ского, кгоро(д)ничого крємѧнє(ц)кого. А длѧ лє(п)шоє твє(р)дости сєго ншо(г)[о] листу, за про(з)бою ншою, и(х) мл(ст) пновє кнѧ(з) Дмитрє(и) А(н)дрєєви(ч) Козѣка, па(н) Василє(и) Ѿлє(х)нови(ч) Мєлєшко Микули(ц)ки(и) ⟨.⟩ а па(н) Ива(н) Миха(и)лови(ч) Гулєви(ч) к сєму листу ншому пєчати сво(и) приложити рачили. Писа(н) ⟨.⟩ у Володимєри ⟨.⟩ лѣта бо(ж)єго нарожє(н)я тисѧча пѧ(т)со(т) сє(м)дєсѧтого, м(с)ца ѡктєбра, чє(т)вє(р)того днѧ.

69. Дарчий запис Романа Федоровича Сангушка на суму грошей з маєтку, дану його служебникові Єнькові Федоровичу Дривинському та його синові Кирикові.

Акт від 7 жовтня 1570, № 78, 1.

156 зв. Я, Рома́(н) Фєдорови(ч) Са(н)кгушко, воєвода брасла(в)ски(и), гє(т)ма(н) дво(р)ны(и) Вє(ли)кого Кнѧ(з)ства Ли(тов)ского, староста житомє(р)ски(и), дє(р)жавца рєчи(н)ски(и), ѡ(з)на(и)мую ты(м) листо(м) моимъ нинє(ш)ни(м) и на пото(м) будучи(м) вси(м) по(с)политє и ко(ж)дому зособна, кому то вѣдати налєжить, што которы(и) люди мо(и) ѡ(т)чи(з)ны(и) у Володимєри на Миха(и)ловцы з манастыро(м) свєто(г)[о] Миха(и)ла и зо (в)сими пожи(т)ки, ѡ(т)то(л) приходѧчими, за вє(р)ныє и учтивыє заслуги сво(и) дє(р)жа(л) ѡ(т) мєнє старожи(т)ны(и) и вє(р)ны(и) служє(б)ни(к) дому моєго Са(н)кгушкова па(н) Єнько Фєдорови(ч) Дриви(н)ски(и), а по нє(м) и сы(н) єго служєбни(к) мо(и) Кири(к) Дриви(н)ски(и), тыє (ж) лю(ди)

мо(и) у Воло(ди)ме(ри) на Миха(и)ловцу де(р)жачи во(д)лугъ ве(р)ное звы(к)лости дѣда и ѡ(т)ца свое(г)[о] [...] своее [...] то(г)[о] служил [...] но. Я ты(и) лю(ди) миха(и)ло(в)скиє ѡ(т) него взѧ(л) не прото, абы-(м) и(х) ѡ(т) него згола ѡ(т)нѧти мѣлъ, але ми того по(т)реба[...] с короле(м) его мл(ст)ю мену Миха(и)ловцо(м) на Суши(ч)но вчини(л), та(к) то(т) служебни(к) мо(и) Кири(к) Дриви(н)ски(и) не то(л)ко абы(х) и мне, па(н) у свое(му), боронити имѣлъ, але яко ку ко(ж)до(и) слу(ж)бе и по(т)ребе мое(и) не литуючи[...]сти своее, ху(т)ливы(м) бы(л), чинѧчи то все, што ему, по(ч)тивому шля(х)тичу а ве(р)ному служебнику, належало, та(к) и в то(т) ча(с), // ничи(м) сѧ не вымо(в)лѧючи, ты(х) люде(и) мне, пану своему, ку по(т)реб[е] мое(и) хтиве з ру(к) свои(х) пусти(л). А та(к) ѧ, яко на заслуги ѡ(т)ца его пна [...] паметаючи, та(к) те(ж) на всѧкие ве(р)ные слу(ж)бы и заслуги самого Кирика Дриви(н)ского, а не мне(и) и на тую ху(т)ливую учи(н)ность его бачно(ст) маючи, вже ты(х) люде(и) мне, пану своему, уступи(л), тогды нагорожаючи ему тые всѣ службы и учи(н)ности его для мене, пна своего, з ласки моее даю, дарую, записую, яко (ж) и си(м) листо(м) мои(м) да(л), дарова(л) и записа(л) есми ему пе(в)ную суму пнзе(и) чоти(ри)ста ко(п) грoше(и) ли(тв)ски(х), то е(ст) тисѧчу золоты(х) по(л)ски(х). И тую суму пнзе(и) яко ѡбычае(м) до(л)гу чере(з) то(т) ли(ст) мо(и) възношу и (в)зне(с) есми на (и)ме(н)е мое ѡ(т)чизное, [...] которое пере(д) ты(м) ѡте(ц) его ѡ(т) небо(ж)чика ѡ(т)ца мое(г)[о] и ѡ(т) мене само(г)[о] а ѡ(н) самъ до сего часу ѡ(т) мене за слу(ж)бы свои де(р)жати мае(т). Кирикъ самъ тое име(н)е Ѡбыне(ж) з дворо(м) и пашнею дво(р)ною, з лю(д)ми и зо(в)сими и(х) кгру(н)ты, з да(н)ю медовою, кгрошовою и зо (в)сими пожи(т)ками, с то(г)[о] име(н)я Ѡбынежа приходѧчими, де(р)жати и (в)живати до живота свое(г)[о], а по животе его якъ ѧ самъ, ма(л)жо(н)ка, дѣти, пото(м)ки и бли(з)ки(и) мо(и), ѡ(т) жоны, дете(и), и пото(м)ко(в) и бли(з)ки(х) его не ѡ(т)давши и его ѡ(т)ложи(в)ши и(м) тое выше(и) помененое сумы пнзе(и) чотыро(х) со(т) ко(п) гроше(и) ли(тв)ски(х), то е(ст) тисѧча золоты(х) по(л)ски(х), з моцы, де(р)жа(н)ѧ и вла(д)ностю его, а по немъ у жоны, дете(и), пото(м)ковъ и бли(з)ки(х) его бра(т)и не маемъ по(д) закладо(м) на его кроле(в)скую мл(ст) тисѧ(ч)ю золоты(х) по(л)ски(х). А заплати(в)ши тые заруки, пре(д)сѧ то(т) ли(ст) мо(и) ни в чо(м) не нарушоны(и) де(р)жа(ти) и захова(н) быти маеть. А по(д)даны(м) мои(м) туриски(м) во(л)но будеть в пущи ѡ(бы)не(ж)ско(и) дрова брати, то(л)ко сеножате(и) и дерева добро(г)[о] кази(ти) не [...] И на то есми да(л) тому служебникови моему Кирику Driви(н)скому се(с) мо(и) ли(ст) по(д) моею печа(т)ю и с по(д)писа(н)е(м) руки моее вла(ст)ное. При то(мъ) былъ и, того до(б)ре будучи сведо(м), за про(з)бою моею печа(т) свою к [...] моему листу приложи(л) его мл(ст) кнѧ(з) Яну(ш) Збара(ж)ски(и) [...] ѡбыне(ц)ки(и). А длѧ ле(п)шое тве(р)дости и сведо(м)я, заховывуючи [...] // статуту права зе(м)ского по(с)полито(г)[о], 157 зв.
то(т) мо(и) ли(ст), па(н)у Кирику даны(и), [...] земъски(х) самъ ѡбли(ч)не зо(з)навши, записати далъ. Писанъ [...] лета бо(ж)его нарожe(н)ѧ тисеча пѧ(т)со(т) се(м)десѧто(г)[о], м(с)ца ѡ(к)те(б)ра, семого днѧ. Рома(н) Са(н)кгушко, рука вла(ст)ная.

70. Продажний запис Марини Василівни Радовицької на третину свого віна, продану панам Граєвським.

Акт від 19 січня 1571, № 94, 1.
Випис з книг гродських від 26 жовтня 1570.

199 зв. Я, Марина Васи(л)єваѧ Радови(ц)каѧ [1] По(р)ванє(ц)кого, вы(з)нава(м) и явно чиню ты(м) листо(м), и(ж) што ѡ(т) нєбо(ж)чика ма(л)жо(н)ка моєго пна Васи(л)я Радови(ц)кого мєла єсми ѡправу вєно(в)ную на (и)мє(н)ю нєбо(ж)чика мужа моєго на трєтє(и) части Радови(ч) сто ко(п) грошє(и) монєты и ли(ч)бы Вєликого Кнѧ(з)ства Лито(в)ского, личачи по дєсєти пнзє(и) бєлы(х) у гро(ш)⟨.⟩ А та(к) я з вєдомо(ст)ю и волєю сыно(в) мои(х) и тє(ж) пови(н)ны(х), приятєлє(и) и крєвны(х) мои(х), будучи єсми по(т)рєбна пнзє(и), а (з)влаща и(ж) тє(ж) дєти [2] мо(и) па(н) Ти(х)но а па(н) Ва-
200 силє(и) // части своєє в Радовича(х) и тє(ж) дєвки, до(ч)ки мо(и), Ѡлєна Рыка(л)скаѧ а Га(н)на, котораѧ па(н)на тєпє(р) єщє є(ст)⟨,⟩ вєдлє права по(с)политого и ста(т)уту зємского [3], взѧвши ѡ(т) пна Станислава Кграє(в)ского, дворєнина [4] єго кролє(в)скоє мл(с)ти, пнзє(и) и (з) вынами вышє(и) помєнєными взє(м)ши, пустили єго мл(сти) в то(м) имє(н)ю Радовича(х) части своє(и) вєчности, а до(ч)ки мо(и) чєтвє(р)тую ча(ст) в Радовича(х), на ни(х) вє(д)лє права приходѧчая, вє(ч)но(ст)ю тє(ж) єго мл(сти) пустили и поступили⟨,⟩ а я тє(ж), Марина Радови(ц)каѧ, будучи по(т)рєбна пнзє(и), ѡпра(в)у и вєна моє ѡ(т) нєбо(ж)чика мужа моєго а ѡ(т)ца и(х) пна Васи(л)я Радови(ц)кого на трєтє(и) части того имє(н)я Радови(ч), то є(ст) сто копъ грошє(и) ѡписано, и тую сто ко(п) грошє(и) лито(в)ски(х) з вєдомо(ст)ю пно(в) приѧтєлє(и) мои(х) и сыно(в) вышє(и) помєнєны(х) ѡ(т) єго мл(сти) пна Станислава Кграє(в)ского всю спо(л)на ѡ(т) єго мл(сти) взєла. С кото-ро(г)[о] вєна своєго, с трєтє(и) [5] части имє(н)я Радови(ч), яко з упоко(и)-ного дє(р)жаня и вжива(н)ѧ своєго уступую и вєчнє сѧ вырєкаю и заразо(м) тую трєтюю ча(ст) зо вси(м) право(м), яко ми служило, єго мл(сти) пну Кграє(в)скому и пото(м)комъ єго мл(сти) подаю вєчными часы. Волє(н) будє(т) єго мл(ст), жона и потомкоӕ єго мл(с)ти тымъ вєно(м) шафовати, дати, даровати и во(д)лє [6] воли своє(и) ѡборочати, я(к) [7] сѧ єго мл(сти) налєпє(и) подоба(т) [8] будє(т)⟨.⟩ А є(ст)ли бы сѧ [9] яки(и) запи(с) мє(л) показати на тоє моє вєно, то(г)ды нє маєт жа(д)ноє моцы мєти [10] у ко(ж)дого права и никому служити нє має(т), єдно [11] єго мл(с)ти пану Кграє(в)скому и пото(м)комъ єго мл(с)ти вєчными часы. А є(ст)ли бы(х) ѧ сама, дєти [12] и пото(м)ковє або приѧтєли по ѡ(т)цу и по ма(т)цє моє(и) чи(м)-ко(л)вєкъ [13] то(т) запи(с) мо(и) зрушити хотє(ли), тогды то(л)ко разо(в), ко(л)ко бы которы(и) зна(л), выступи(ти) мєли на врѧ(д) єго к(р) мл(с)ти сто ко(п) грошє(и)⟨.⟩ а пану Кграє(в)скому другую сто ко(п) грошє(и) с пото(м)ками єго мл(сти). Або в кого сє(с) мо(и) ли(ст) будє(т), за(р)уки заплати(т)и будє(м) пови(н)ны, кро(м) жа(д)ноє в права(х) вымовы и ѡбороны пра(в)ноє
200 зв. и нєпра(в)ноє, котороє си(м) ли(с)том мои(м) уступую... // [14] заруки, прє(д)-ся то(т) запи(с) мо(и) маєт бы(ти) при моцы захова(н) в ко(ж)дого права. Которую тую волю свою, на то(м) листє ѡписаную, на (в)рѧдє кгро(д)ско(м) Володимє(р)ско(м) ѡчєвисто ро(з)мысли(в)ши сѧ, на то добрє ѡповєдала и [15], доброво(л)нє ... ѡповєдавши⟨.⟩ просила єсми пна Ивана Калусо(в)ско-

го, су(д)ю кгро(д)ского, а пна Па(в)ла Ѡра(н)ского, по(д)старостєго на то(т) ча(с) володимє(р)ского⟨.⟩ абы и(х) мл(ст), ку вєдомости своє(и) припустивши врѧдова(и), то(т) мо(и) ли(ст) до кни(г) кгро(д)ски(х) записа(ти) казали⟨.⟩ А при то(м) были и того добрє свєдоми, за про(з)бою моєю к тому моєму листу пєчати свои приложити рачили⟨,⟩ па(н) Гаврило Якови(ц)ки(и), по(д)судо(к) зємъски(и) володимє(р)ски(и), а па(н) Фєдо(р) Со(л)та(н), писа(р) зємски(и) володимє(р)ски(и). С которы(х) з вєдомо(ст) и яко приѧтєлє(и) и крє(в)ны(х) свои(х) то(т)... запи(с) сво(и), справи(в)ши єго вє(д)лє по(т)рєбы, и на тоє єго мл(сти) пану Кграє(в)скому по(з)волє(н)є да (!) єму самому и пото(м)комъ єго, и(ж) будє(т) волє(н) то(т) запи(с) мо(и) хотѧ в нєбы(т)ности моє(и) с кни(г) кгро(д)ски(х) до кни(г) зє(м)ски(х) воло(ди)мє(р)ски(х) часо(в) [16] роко(в) пєрєнєсти⟨.⟩ А то будє(т) та(к) ва(ж)но и мо(ц)но, яко бы(х) я сама ѡсѡбою своєю вы(з)нати и пєрєноси(ти) [17] мєла⟨.⟩ А длѧ лє(п)шоє твє(р)дости то(г)[о] моєго листу, нє маючи на то(т) ча(с) пєча(ти) своє(и) [18] при собє, сы(н) мо(и) за про(з)бою моєю ста(р)ши(и) па(н) Ти(х)но Васи(л)єви(ч) Радови(ц)ки(и), то(т) ли(ст) увє(с) вла(ст)ною рукою своєю написа(в)ши, и пєча(т) свою за сєбє и за брата своєго пна Васи(л)я приложи(л)⟨,⟩ И то(т) єсми ли(ст) мо(и) зупо(л)ны(и) єго мл(сти) пану Станиславу Кграє(в)скому на вєчныє часы дала⟨.⟩ Писа(н) у Володимє(ри) року божого [19] нарожє(н)я тисєча [20] пѧ(т)со(т) сє(м)дєсѧтого, м(с)ца ѡктєбра, два(д)цато(г) [о] днѧ.

У гродській книзі № 966: [1]Радови(ц)кая; [2]дѣти; [3]зємъского; [4]дворѧнина; [5]трєтєє; [6]вє(д)лє; [7]яко; [8]подобати; [9]сє; [10]мѣти; [11]одно; [12]дѣти; [13]чимъ-ко(л)вєкъ; [14] заплати(в)ши; [15]нємає; [16]часу(у); [17]пєрєнєсти; [18]своєє; [19]бжєго; [20]тисѧча.

71. Продажний запис Тихна Васильовича Радовицького і Катерини Славської на Радовицький маєток, проданий пану Граєвському.

Акт від 19 січня 1571, № 96, 1.
Внпис з книг гродських від 26 жовтня 1570.

Я, Ти(х)но Васи(л)єви(ч) Радови(ц)ки(и), и я, Катєрина Сла(в)скаѧ 206
Ти(х)новаѧ Радови(ц)кая, вы(з)наває(м) [1] симъ нши(м) листо(м) кому того по(т)рєба вѣдати и, чтучи єго, слыша(ти), и(ж) што [2]* єсмо сѧ пєрє(д) судо(м) зємски(м) [3] ⟨.⟩ на роко(х) ѡ свєто(м) [4] Михаилє [5] были по(д)нѧли и записали, згодилисѧ с пно(м) Фєдоромъ Калусо(в)ски(м), умоцованы(м) приѧтєлє(м) єго м(л) пна Станислава Кграє(в)ского, дворєнина [6] єго к(р) м(л) [7], в до(м) [8] єго м(л) [9] па(н)а Гаврила Ивановича Якови(ц)кого, по(д)судка зє(м)ско(г)[о] володимє(р)ского, до Боби(ч) зъєхати на нинєшни(и) дє(н) м(с)ца ѡ(к)тєбра дєвѧтогона(д)ца(т) днѧ в чє(т)вє(р)гъ [10] на поми(р)кова(н)є и ро(з)зна(н)є вси(х) [11] ро(з)ни(ц) с постановє(н)ѧ пно(в) приѧтєлє(и) яко стороны ншоє, та(к) стороны єго м(л) пна Кграє(в)ско(г)[о]. Ино зъєха(в)шисѧ ту(т) до Боби(ч) и ро(з)зна(н)ємъ и(х) мл(сти) пано(в) приѧтєлє(и) нши(х), нижє написаны(х), вси ро(з)ницы што-ко(л)вєкъ [12] мєжи нами

* Можливо, помилкове написання замість початкового ѧко під час поновлення зіпсованого тексту.

было, тогды сѧ поє(д)нало и за всє досы(т) учинило с (?) [13] до(б)роє хрестѧ(н)-
скоє прия(з)ни ⟨.⟩ [14] А што сѧ [15] дотычє(т) яко-(м) сѧ бы(л), Ти(х)но Радови(ц)-
ки(и), ѡписа(л) на свтого И(л)ю приви(л)ѧ и ли(с)ты, вси [16] твє(р)дости
на имє(н)є [17] части моєє в Радовича(х), што-(м) вєчно єго мл(сти) па(н)у
Кграє(в)скому прода(л), на (в)рѧдє єго к(р) м(л) в за(м)ку Лу(ц)ко(м) ѡ(т)-
дати и ма(л)жо(н)ку свою ку тому запису на вырєчє(н)є вєчноє вє(д)лє за-
пису моє(г)[о] станови(ти), што про хоробу и нєспосо(б)но(ст) [18] (?) здо-
ро(в)є має ско(н)чатисѧ и до досы(т) вчини(ти) на (ис)по(л)нє(н)є [19] (?) запису
моє(г)[о] нє мо(г)ло вє(д)жє ту(т) зъєха(н)ємъ нши(м) сполє(ч)ны(м) во(д)лу(г)
206 зв. ласки [20] воли * и(х) мл(сти) // пно(в) приѧтєлє(и) нши(х) и нє ѡ(т)ступуючи
запису своє(г)[о] вєчистоє продажи та(к), яко ѧ, Ти(х)но Радови(ц)ки(и),
та(к) я, Катєрина Радови(ц)каѧ [21], на то доброво(л)нє за (з)волє(н)ємъ ⟨.⟩
и(х) на пришлы(и) дє(н) м(с)ца ѡ(к)тєбра два(д)ца(т) чє(т)вє(р)того дня у [22]
во(л)торо(к) маємо и будє(м) повинни до за(м)ку єго к(р) м(л) [23] Воло(ди)-
мє(р)ско(г)[о] зъєха(ти). А та(м), пєрє(д) врѧдо(м) [24] кгро(д)ски(м) [24] ставши,
ѡчєвисто [25] с тоє вєчно(сти) имє(н)ѧ части ншоє Радови(ч) сполє(ч)нє сѧ
вырєчи и продажу вєчи(с)тую вы(з)нати, а приви(л)ѧ, ли(с)ты и твє(р)дости
на тоє имє(н)є [26] Радовичи заразо(м) до ру(к) єго м(л) пану Станисла(в)у
Кграє(в)скому ѡ(т)да(ти) и записови своєму пє(р)вшому досы(т) чинити
по(д) зарукми, и заклады, и всими вару(н)ки, в записє мєнє Ти(х)на Радо-
ви(ц)кого, на вєчистую продажу вчинєны [ми], што ширє(и) в то(м) записє
моє(м) ѡписано и доложоно стои(т). А в то(т) жє ча(с) єго м(л) па(н) Стани-
сла(в) Кграє(в)ски(и) на врѧдє єго к(р) мл(с)ти ѡ суму пнзє(и), которую
ѡбычаємъ заставны(м) то(г)[о] имє(н)ѧ Радови(ч) [27] на пєвны(и) ча(с) за-
плати(ти) вєдлє запису сво(єго) та(м) [28] ѡписа(л) ⟨,⟩ має(т) и будє(т) тако(ж)
повинє(н) на врѧдє єго к(р) мл(с)ти кгро(д)ско(м) [29] у Володимєри тую
суму со(з)нати [30] и записа(ти), якобы єсмо тоє заплаты своєє ѡ(т) єго мл(сти)
были пєвны. А што ся дотычє(т) выправы сєстръ нши(х) ⟨,⟩ ино пни Ѡлєна
Радови(ц)каѧ Рыка(л)скаѧ, сєстра нша моло(д)шаѧ зупо(л)нє вє(д)лє вырє-
чє(н)ѧ [31] и вы(з)на(н)ѧ своєго на врѧдє г(с)дръско(м) Воло(ди)мє(р)ско(м)
кгро(д)ско(м), котороє вчинила з вєдомо(ст)ю на(с), бра(т)и и приѧтєлє(и)
свои(х), пови(н)ны(х) єго м(л) пану Станиславу Кграє(в)скому, є(ст) ѡ(т)прав-
лєна и выпосажона с чє(т)вє(р)тоє ча(с)ти имє(н)ѧ [32] Радови(ч) з му-
жо(м) свои(м) ни(ж)ли другаѧ сєстра нша, па(н)на Га(н)на Радови(ц)каѧ,
будучи в станє панє(н)скомъ ⟨,⟩ а хотєчи свою вла(ст)ную выправу в рука(х)
свои(х) мєти [33] и потрєбы сво(и) ѡпатровати за вєдомо(ст)ю и по(з)волє-
(н)ємъ бра(т)и рожоны(х) яко мєнє, Ти(х)на, и Васи(л)ѧ Радови(ц)ки(х)
с чє(т)вє(р)тоє части имє(н)я [34] Радови(ч) на єє сторону право(м) прирожо-
207 ны(м) мєжи // нами, бра(т)єю, єи при(ш)ло ѡ(т) єго мл(сти) пна Станислава
Кграє(в)ско(г)[о], зупо(л)нє дошло и заплатило вє(д)лє вла(с)тивого запису
и вызна(н)ѧ сєстры ншоє па(н)ны Га(н)ны Радови(ц)коє ⟨.⟩ А долгъ нєбо(ж)-
чика ѡ(т)ца нщо(г)[о] пна Васи(л)ѧ Радови(ц)кого и пнєє ма(т)ки ншоє
панєє Марины Васи(л)євоє Радови(ц)коє и на(с) бра(т)и ста(р)шоє [35], Ти(х)-
на, Романа, Васи(л)ѧ, Ивана спо(л)нє яко сѧ записо(в) нши(х) єго м(л)
па(н)у Ива(н)у Воры(ст)скому покажє(т) то на ко(ж)дого ча(ст) до(л)гу
ѡного, што [36] при(и)дє(т), и на дє(н) божого нарожє(н)ѧ в року тєпє(р) иду-

* Вписано при наведенні тексту вдруге.

чо(м), сємдєсѧто(м) [37], коли до(л)гъ па(н)у Воры(ст)скому має(т) сѧ платити, тогды повинє(н) вє(д)лє записо(в) свои(х) заплати(ти), абы таѧ ча(ст) в Рядовича(х), которую ѧ [38] є(г)[о] м(л) па(н)у Кграє(в)скому прода(л), вєчно на всє(м) была во(л)ная [39] по(д) другими за(р)уками, в листє моє(м) ѡписаными. Которы(и) запи(с) на(ш) пє(р)вш[и(и)] зо (в)сими ѡбовѧ(з)ками з ма(л)жо(н)кою своєю Катєриною Сла(в)ского доброво(л)нє при(и)муємо⟨.⟩ А при то(м) были и того до(б)рє свєдоми [40] пновє приѧтєли нши, сполє(ч)нє до тоє справы ншоє ѡбраныє, и(х) мл(ст) па(н) Гаврило Якови(ц)ки(и), по(д)судо(к) зємски(и) воло(ди)мє(р)ски(и) а па(н) Фєдо(р) Со(л)та(н)⟨,⟩ писа(р) зє(м)ски(и)⟨,⟩ [41] а кнѧзъ [42] Станисла(в) Во(и)на Збара(з)ски(и) [43], а кнѧ(з) Стєфа(н) Фєдорови(ч) Ружи(н)ски(и). Которы(и) пновє вышє(и) помєнєныє яко полюбовны су(д)и, єдначи а приѧтєли нши, на тую справу ѡ(т) на(с) и ѡ(т) єго мл(с)ти пна Кграє(в)ского ѡбраны(и), вчини(в)ши вгоду и постановє(н)є мєжи нами вє(д)лє листу ншо(г)[о] за про(з)бами нашими пєча(ти) сво(и) приложи(ти) рачи(ли)⟨.⟩ А я, Ти(х)но Радови(ц)ки(и), са(м) [44] за сєбє и за жону свою руку свою по(д)писа(л) и пєча(т) приложи(л)⟨.⟩ Писа(н) у Бобича(х)⟨.⟩ року бо(ж)єго нарожє(н)ѧ тисєча пѧ(т)со(т) сє(м)дєсѧто(г)[о], м(с)ца ѡ(к)тєбра, два(д)ца(т) пє(р)вого днѧ⟨.⟩ Ти(х)но Радови(ц)ки(и) за сєбє и за жону свою руку свою по(д)писа(л).

У гродській книзі № 966: [1]вызнаває(мъ); [2]яко; [3]зємъскимъ; [4]свтомъ; [5]Михалє; [6]двораннна; [7]кролє(в)скоє млсти; [8]до(мъ); [9]мл(ст); [10]чє(т)вєр(г)ь; [11]всѣ(х); [12]што ко(л)вєкъ; [13]в; [14]хрє(с)тия(н)скоє приѧ(з)ни; [15]сє; [16]всѣ; [17]имѣнъє; [18]нєспособноє; [19]на испо(л)нєнє; [20]вє(д)лу(г) зда(н); [21]Радови(ц)кая; [22]нємає; [23]мл(с)ти; [24]врєдо(м) кгро(д)ски(мъ); [25]ѡчєвистє; [26]имѣнъє; [27]Радови(ч)и; [28]на(м); [29]кгро(д)ско(мъ); [30]зо(з)нати; [31]вырєчє(н)я; [32]имє(и)я; [33]мѣти; [34]имє(н)ѧ; [35]ста(р)шо(го); [36]нас (?); [37]сє(мъ)дєсѧто(мъ); [38]я; [39]во(л)наѧ; [40] свѣдоми; [41]зємъски(н); [42]кнзъ; [42]збора(ж)скн(и); [44]са(мъ).

72. *Продажний запис Ганни Василівни Радовицької на частину маєтку, продану Граєвському.*

Акт від 19 січня 1570, № 95, 1.
Випис з книг гродських від 26 жовтня 1570.

Я, Га(н)на Васи(л)євна Радови(ц)кая, вы(з)наваю си(м) моимъ листомъ 202 зв.
нинєшни(м) и на пото(м) будучи(м), и(ж) я, зоставши въ станє панє(н)ски(м) по смє(р)ти нєбо(ж)чика ѡ(т)ца своє(г)[о] пна Васи(л)ѧ Радови(ц)кого и мєшкаючи при братє своє(м) рожоно(м) па(н)у Ти(х)ну [1] Радови(ц)комъ, которы(и) длѧ по(т)рєбы и бачє(н)ѧ а воли своє(и) [2] ча(ст) свою єго мл(сти) пану Станиславу Кграє(в)скому, дворєнину [3] єго к(р) мл(сти), в Радовича(х) [4] прода(л)⟨,⟩ ѡбачи(в)ши ѧ вєликоє захова(н)є и добродѣ(и)ство [5] ку домови ншому єго мл(сти) пна Станислава Кграє(в)ского, которы(и) сєстри [6] моє(и) пнє(и) Ѡлєни Радови(ц)кого Рыка(л)скоє вєно, выправу [7], што на єє ча(ст) зы(и)мє(н)я то(г)[о] Радови(ч) [8] вє(д)лє права по(с)политого и статуту зє(м)ского приналєжало⟨.⟩ вчини(л)⟨,⟩ и во(д)лє по(т)рєбы а присто(и)ности ѡ(т)ложи(л), тогды таки(м) жє ѡбычаємъ я, намысли(в)шися на то добрє и с порадою пно(в) бра(т)и и приѧтєлє(и) свои(х), яко пна Ти(х)на и пна Васи(лѧ) // Радови(ц)ки(х)⟨.⟩ а єго мл(сти) пна Гаврила Якови(ц)кого, по(д)- 203
судка зє(м)ско(г)[о]⟨,⟩ а пна Со(л)тана Фєдора [9], писаря зє(м)ского володимє(р)ско(г)[о] [10], а пнєє Марины Васи(л)євоє Радови(ц)коє, пнєє ма(т)ки

моєє милоє, и ведомо(ст)ю и при(з)воле(н)емъ и(х) мл(сти), бачечи [11] то⟨,⟩
и(ж) тоє име(н)е в руки его мл(сти) пна Кграє(в)ского припадає(т)⟨.⟩ тогды
я, ωшацова(в)ши черезъ пно(в) братє(и), приятелє(и), ма(т)ки, вышє(и) в
се(м) листе ωписаны(х), што бы мне на мою ча(ст) з Радови(ч) право(м) прирожоны(м)
на вено моє пришло с че(т)ве(р)тоє части яко выправы [12] вся-
коє⟨,⟩ та(к) в готовы(х) грошє(х) [13] и в реча(х) рухомы(х), ведлє которого
шацу(н)ку, яко ся и(х) мл(ст)и [14] видело [15], бе(з) кривды моєє мне заразо(м)
ω(т) его мл(сти) [14] пна Станислава Кграє(в)ского зупо(л)не а доста-
точне досы(т) ст [...] [16], с чого его мл(сти) пна Кграє(в)ского⟨,⟩ жону, по-
то(м)ки его мл(сти) квитую ве(ч)ными часы и заразо(м) его мл(сти) уступую
права своего четве(р)тоє части на сторону и ча(ст) мою, належачую в Радо-
вича(х), и право все⟨,⟩ котороє мне служило, на его мл(с)ть жичу и пото(м)-
ки вливаю ведлє права посполито(г)[о] и статуту зе(м)ско(г)[о] на вечныє
часы⟨.⟩ Волє(н) будеть его мл(ст) па(н) Кграє(в)ски(и) с пото(м)ками свои-
ми того ча(ст) име(н)я шафова(ти), ω(т)дати, продати, заменяти и ку своему
налє(п)шому и бачє(н)я своего ωборочати [17], на костє(л) або це(р)кво(в)
ω(т)писати⟨.⟩ [18] А я ани жаде(н) з бра(т)и и бли(з)ки(х), кре(в)ны(х), прия-
телє(и) мои(х) по ω(т)цю [19] и по ма(т)це мои(х) не маε(м) то(г)[о] ω(т)меня(ти)
ани перекaзы жа(д)ноє в споко(и)но(м) де(р)жа(н)ю и жива(н)ю тоє ча(сти)
моєє, котороє ся яко вла(ст)ная дедичка вырекаю, вечне чини(ти), не беру-
чи собе жадны(х) ωборо(н), правны(х) и неправны(х), которы(х) самъ (!)
листо(м) моимъ ω(т)ступую доброво(л)не⟨.⟩ А е(ст) ли бы(х) я або кото-
ры(и) з бра(т)и, приятелє(и) мои(х), та(к) по ба(т)ку або по ма(т)це моє(и)
бли(з)ки(х), хто (ж) бы ко(л)векъ с право(м) пере(д) ни(м) и послє(д) ни(м)
до тоє части припытова(ти) и ω тоє позывати мели, то(г)ды то(л)ко разо(в),
ко(л)ко бы есмо се(с) запи(с) на(ш) взруши(ти) мели, на короля его мл(с)ти
двесте ко(п) грошє(и)⟨.⟩ а пану Кграє(в)скому другую двесте ко(п) гро-
ши(и) [20] с потомъками его мл(с)ти заплати(ти) будє(м) [повинни], не ω(т)хода-
203 зв. чи ω(т) права⟨.⟩ А по заплачє(н)ю ты(х) зару(к) тогды[...] // запи(с) мо(и)
маε(т) при моцы зостати в ко(ж)дого права ⟨,⟩ А е(ст)ли [21] ми па(н) бо(г) з
ласки своєє приятеля которого зослати [22] ма(л)жо(н) светоє [23*] рачи(т)⟨,⟩
тогды вжо зо (м)ною на то(и) выправе, которую я ω(т) его мл(с)ти пна Кгра-
є(в)ского взела⟨,⟩ переставати маε(т) и (в)жо до тоє части моєє⟨,⟩ с котороє
я уступила и вырекла вечне в Радовича(х) право(м) мои(м) прирожоны(м)⟨,⟩
ничого не маε(т) мети вечными часы по(д) другими заруками, та(к) же ва(ж)-
ными, яко выше(и) [24] в се(м) листе ωписано стои(т). И, чого боже хова(и),
часу сме(р)те(л)но(г)[о] [25] на мене, то(г)ды то(т) ли(ст) мо(и) не маε(т) ни в
чо(м) нарушо(н) бы(ти)⟨,⟩ алє при моцы заставе(н) ве(д)лє того запису моє-
го⟨,⟩ которы(и) я буду пови(н)на перенести до враду его кролє(в)скоє мл(сти)
и вырєчися с тоє части Радови(ч) сама ω(т) себе и пото(м)ко(в) мои(х), е(ст)
ли ми и(х) па(н) бо(г) взычи(т), на замо(к) г(с)дръски(и) Воло(ди)ме(р)ски(и)
донести и то(т) запи(с) мо(и) до кни(г) кгро(д)ски(х) вы(з)нати и записа-
(ти)⟨,⟩ а его мл(ст) па(н) Кграє(в)ски(и) с пото(м)ками сво(и)ми, коли по-
хоче(т), будє(т) мочи то(т) запи(с) то(и) до кни(г) зе(м)ски(х) перенести и
записа(ти)⟨.⟩ у Володимери⟨.⟩ [26] А тоє перенесє(н)е и записа(н)е его мл(сти)
маε(т) быти та(к) важно, яко и ωчевистоє со(з)на(н)е моє⟨.⟩ И [27] была то(г)[о]

* Кінець слова ма(л)жо(н)стве виправлено на початок наступного слова светоє.

на пото(м) потреба, то(г)ды за ѡбосла(н)емъ его мл(сти) пна Кграе(в)ского с пото(м)ками его м(л) врадовны(м) буду пови(н)на до кни(г) зе(м)ски(х) воло(ди)ме(р)ски(х), приехавши, и [28] со(з)нати, и записа(ти) во(д)ле права посполитого и ста(т)уту земъского, не (в)зрушаючи ни в чо(м) того запису моего, по(д) заруками выше(и) ѡписаными. А я, на то(т) ча(с) печа(ти) своее не маю(чи), просила есми пно(в) бра(т)и рожоны(х), то е(ст) пна Ти(х)-на а пна Васи(л)я Радови(ц)ких⟨.⟩ а и(х) мл(сти) пно(в) : пна Гаврила Якови(ц)ко(г)[о], по(д)судка зе(м)ского⟨,⟩ а пна Федора Со(л)тана, писара воло(ди)ме(р)ского зе(м)ского⟨,⟩ [29] а его мл(сти) кнза Станислава Во(и)ны Збара(з)ско(г)[о], а его м(л) кнза Стефана Ружи(н)ского, которые, будучи то(г)[о] до(б)ре сведоми, за ѡчевисты(м) зада(н)емъ и про(ж)бою [30] (!) моею, печа(ти) сво(и) приложити рачи (!) [31] ку тому моему ли(с)ту⟨.⟩ которы(и) я з добры(м) ро(з)мы(с)ло(м) а при(з)воле(н)емъ пно(в) бра(т)и мои(х) и приятеле(и) даю пану Кграе(в)скому и пото(м)комъ е(г)[о] мл(сти). Писа(н) у Радовича(х) лета божего нароже(н)я тисеча пя(т)со(т) се(м)десято(г)[о], // 204
м(с)ца ѡктебря, два(д)ца(т) пе(р)вого дня ⟨.⟩ Федо(р) Со(л)та(н), вла(ст)ная рука, Ти(х)но Радови(ц)ки(и), вла(с)тная рука⟨,⟩ Станисла(в) Во(и)на Збара(з)ски(и), вла(ст)ная рука [32].

У гродській книзі № 966: [1] Ти(х)ну; [2] своее; [3] дворанину; [4] Радовичо(х); [5] добродe(и)ство; [6] сестре; [7] всю выправу; [8] Радовичи; [9] Хведора; [10] володиме(о)ско(г)[о] зе(м)ско(г)[о]; [11] бачачи; [12] выправе; [13] гроша(х); [14] м(л); [15] виндило; [16] стало; [17] ѡбороча(т); [18] церко(в) ѡ(т)писа(т); [19] ѡ(т)цу; [20] гроше(и); [21] если; [22] зослати; [23] в малже(н)стве; [24] вы(ш)ше(и); [25] сме(р)тного; [26] Володимеру; [27] а; [28] немае; [29] володимерскихъ земськихъ; [30] прозбою; [31] рачили; [32] (писан) в Бобичахъ м(с)ца ѡктебра 21 дня. я Федор Солтан властна рука. Я, Тихно Радовицкий, властна рука.

73. Тестамент Івана Яцковича Летинського його дружині та дітям.

Акт від 12 січня 1571, № 87, 1.

Во (и)ме б(ж)ее светое живонача(л)ное и нераздeлимое тро(и)цы ста(н)ся. 177
Кгды (ж) ко(ж)ды(и) хре(с)тия(н)ски(и) чловекъ часу и годины ничого не е(ст) певне(и)ши(и), ѡ(д)не сме(р)ти, котороя члвка николи ѡминути не може(т), а (з)влаща ко(ж)ды(и) хрестия(н)ски(и) чловекъ, сподеваючися часу сме(р)тного, мае(т) мае(т)но(ст) и пора(д)но(ст) межи прияте(л)ми, жоною и де(т)ми слушне на писме значне постанови(ти), бо, што бе(з) пи(с)ма заставляю(т), часо(м) с паме(ти) лю(д)ское выходи(т)⟨,⟩ в што на писме доложоно бывае, ты(м) людe(м) при(ш)лого ча(с)у ку паме(ти) с пи(с)ма приходи(т) и (в) вядомо(ст) заховывае(т). Прото я, Ива(н) Я(ц)кови(ч) Лети(н)ски(и), будучи зв[...], але еще за до(б)рое паме(ти) и в супо(л)но(м) разуме, добре ся // тестаме(н)то(м) и ѡстато(ч)ною волею моею застано(в)- 177 зв.
ляю и записую напере(д), дшу мою поручаю гду бгу моему, створителю неба и зе(м)ли, а тело мое грѣшное, если мя в то(и) хоробе сме(р)ть за(и)де(т), жона моя милая Федора, дочка пана Якова Ко(л)пыто(в)ского, звычаемъ хрестя(н)ски(м) мае(т) поховати в це(р)кви боже(и) у Радовича(х) по(д)ле ѡ(т)ца моего и поминати дшу мою, яко належи водле це(р)кви светое греческое. Ку тому жону мою милую Федору з де(т)ми моими ув опеку поручаю и даю тестеви моему его мл(с)ти па(н)у Якову Ко(л)пыто(в)скому а брату моему па(н)у Семену Дрозде(н)скому и ѡпекунами и(х) мл(с)ти пна

Якова Ко(л)пыто(в)ского, тєстѧ моєго, а пна Сємєна Дро(з)дє(н)ского жонє
и дѣтє(м) мои(м) сєю ѡстаточною волєю моєю учини(л). Которы(и) тыє пно-
вє и(х) мл(с)т ѡпєкуновє маю(т) жону и дєти мо(и) ѡ(т) всѧки(х) кри(в)дъ
борони(ти) и справє(д)ливости имъ доходити, а ѡсобливє мєшкаючи мнє з
жоною моєю милою Федорою Ко(л)пытовъского в ма(л)жє(н)ствє ча(с) нє-
малы(и) и (з)плодивши з нєю пото(м)ство, до(з)на(л) и досвє(т)чил-о(м)сѧ
вє(р)ную а цно(т)ливую ма(л)жо(н)ку и ку собє мило(ст) а скло(н)но(ст), а
хотѧчи я тоє(и) ма(л)жо(н)цє своє(и) нагородити си(м) тастємє(н)то(м) и ѡста-
точною волєю моєю, нє будучи ни ѡ(т) кого примушо(н), даю, дарую и за-
пи(с)ую є(и), ма(л)жо(н)цє своє(и) Фєдорє Ко(л)пыто(в)ского, на (и)мє(н)ю
моємъ ѡ(т)чи(з)но(м), ѡ(т)дєлєномъ мнє ѡ(т) брата моєго стрыєчного пна
Ивана Ва(н)ковича Лєти(н)ского, на всє(и) половицы моє(и) Лѣтина, шє(ст)-
со(т) ко(п) грошє(и) Вєликого Кнѧ(з)ства личбою лито(в)скою. Має(т) жона
моя милаѧ Фєдора Ко(л)пыто(в)ского по животє моє(м) тоє имє(н)є моє,
половицу Лєтина, з дворомъ, с пашнєю дво(р)ною, з лю(д)ми и зо вси(м),
яко ся тє имє(н)є само в собє и в пожи(т)ко(х) свои(х) маєть⟨,⟩ и щи(м) ѧ
дє(р)жа(л), ув оно(и) сумє пнзє(и) шєстисо(т) копа(х) грошє(и) лито(в)ски(х)
дє(р)жати жона моя Фєдора має(т), яко вла(ст)ного своєго уживати зо всєми
рєчми рухомыми и нєрухомыми, ста(т)ки домовыми и (з) стадомъ, з бы(д)-
ломъ малы(м) и вєлики(м), с ко(н)ми єздъными[...], [...] по животє моємъ
в дому моє(м) зостанє(т). До того[...] дєти моє, лєтъ доро(с)ши, тую суму
178 шє(ст)со(т) ко(п) грошє(и), // ѡ(т) мєнє є(и) дарованую и записаную, ѡ(т)да-
ду(т) и зупо(л)на заплатѧ(т), а дєти мо(и), нє ѡ(т)давши є(и) тоє сумы шєсти-
со(т) ко(п) грошє(и), нє маю(т) и нє могу(т) того имє(н)я моєго, половицы
Лѣтина, в нєє брати, з мощы и дє(р)жа(н)я єє вы(и)мовати, и поки жона моя
милая того имє(н)я моєго, половицы Лѣтина, в оно(и) сумє шєстисо(т) ко-
па(х) грошє(и) выдє(р)жа(н)ю будєть, тогды ѡна, жона моя, за увє(с) ча(с)
дє(р)жа(н)ѧ своєго нє маєть и нє будє(т) пови(н)на ни щого, якъ з ымє(н)я,
с пашни, та(к) и зо вси(х) рєчє(и) рухомы(х) и ста(т)ко(в) домовы(х) дєтємъ
моимъ ни в чо(м) ли(ч)бы давати и никому иному, алє во всє(м) во(л)на ѡна
споко(и)нє тоє имє(н)є моє, половицу Лѣтина, на сєбє дє(р)жати и, вживаю-
чи в то(и) сумє шєстисо(т) копа(х) грошє(и), и во(л)на будє(т) тую суму
шє(ст)со(т) ко(п) грошє(и) кому хотєчи записа(ти) и даровати, завєсти и за-
ставити, никого а ничєго сѧ в томъ нє ѡстєрєгаю(чи), ѡкромъ рєчє(и) рухо-
мы(х), стада и бы(д)ла, конє(и) є(з)дны(х), и то при (и)мє(н)ю вє(д)лє статуту
дєтємъ зоставлєно бы(ти) має(т). Што я то всє ты(м) тєстамє(н)томъ и ѡста-
(то)чною волєю моєю застановилъ и умо(ц)нѧю. До которого сєго тєстамє(н)-
ту моє(г)[о] и пєча(т) свою приложи(л) єсми, а при справова(н)ю того тєста-
мє(н)ту и ѡстаточно(и) воли моє(и) бы(ли) и(х) мл(ст) за(ц)нє врожєны(и)
пновє: па(н) Гнєвошъ Пє(т)рови(ч) Ка(л)усо(в)ски(и), па(н) И(л)я Гри(ц)-
кови(ч) Радови(ц)ки(и)⟨.⟩ а во(з)ны(и) з урѧ(д)у замъку Володимє(р)ского,
на то мнє приданы(и), па(н) Ха(ц)ко Чуватови(ч) Туличо(в)ски(и), которы(и)
буду(чи) того добрє свєдоми и за про(з)бою моєю пєча(ти) сво(и) к сєму
тастамєнту моєму приложити рачили⟨.⟩ Писа(н)⟨.⟩ у Лѣтинє лѣта бо(ж)єго
нарожєнъя тисєча пѧ(т)со(т) сємъдєсѧто(г)[о], м(с)ца дєка(б)ра, шостого-
на(д)цать дня.

74. Дарчий запис Євдокії Юр'ївни Вербської Вохнович на частину маєтку, дану її чоловікові Василеві Ванковичу Мировицькому.

Акт від 18 січня 1571, № 92, 1.

Я, Евдоки(м)я Ю(р)євна Вє(р)бъская Во(х)нови(ч) Васи(л)єваꙗ Мировиц)кая, вызнаваю сама на сєбє симъ мои(м) листомъ, и(ж) которое имєнє моє ω(т)чи(з)ноє, матєристоє половицу Вє(р)боє-Во(х)но(в)скоє дє(р)жачи мнє в рука(х) свои(х), нє (з) жа(д)ного принужє(н)ꙗ ани с которое лю(д)скоє намовы, ани (з) яко(г)[о] понєволє(н)я, ω(д)но сама, по до(б)ро(и) своє(и) воли, знаючи ку собє вєликую приязнъ и доброє захова(н)є ма(л)жо(н)ка своєго милого пна Васи(л)я Ва(н)ковича Мирови(ц)ко(г)[о], и(ж) ω(н) мнє, ма(л)жо(н)ку свою, в добро(м) хова(н)ю и прия(з)ни ма(л)жо(н)ско(и) мѣти и мнѣ вєликую зычливо(ст) показыва(ти) рачи(т), а тє(ж) знаючи по нє(м), ма(л)жо(н)ку своє(м) мило(м) пану Васи(л)ю, таковую мл(ст) и вє(р)ноє а цно(т)ливоє захова(н)є ку собє, даю и дарую и ω(т)[...] зара(з), при животє моємъ, яко и по животє моємъ, [...] вє(ч)н(и) а нєпорушнє того имє(н)я своєго ω(т)чи(з)ного, матєристого Вє(р)бо(и)-Во(х)нови(ч) трєтюю ча(ст) на вєчно(ст), то є(ст) з двора(м) и зо (в)сєю [...] дво(р)ною, з лю(д)ми, по(л)ми и сєножа(т)ми, з гаи и лєсы, дуброва(ми), ставы и ставищами, млыны и млынищами[...]их, з бы(д)ломъ и зо всими ста(т)ки домовыми[...] рухомыми и нєрухомыми, и зо (в)сими зарослꙗми, [...] зо вси(м) кгру(н)томъ и про(з)вищами того имє(н)ꙗ // моєго, мєновнаны(м) и нємєнованы(м)⟨.⟩ 192 зв. яко сꙗ тоє имє(н)є моє Вє(р)баꙗ в граница(х) и мєжа(х) и ωбыходє(х) свои(х) має(т). Волє(н) па(н) Василє(и), ма(л)жоно(к) мо(и) милы(и), будєть тую трєтюю ча(ст) в то(м) имє(н)ю моє(м) Вє(р)бє-Во(х)новъско(и) зо вси(м) с ты(м) на сєбє дє(р)жати и вжива(ти), ω(т)да(ти), продати и даровати, замєни(ти) и ку своєму лє(п)шому а пожиточнє(и)шому ωбє(р)нути, гдє похочє(т), яко воля єго будє(т) ты(м) шафова(ти), яко свои(м) вла(ст)ны(м), ω(т)далꙗючи дєтє(и) и бли(з)ки(х) свои(х) на вє(ч)ныє часы. А я вжє при животє моємъ, дєти ани бли(з)киє по животє моємъ нє маю(т) сꙗ в тую трєтю ча(ст) того имє(н)я моєго Вє(р)бо(и)-Во(х)новско(и) ничи(м) ся вступовати, нє маю(т) на вєчныє часы, (в)жє тую трєтюю ча(ст) ма(л)жоно(к) мо(и) милы(и) па(н) Василє(и), дє(р)жачи то [имєнє] вєдлє сєго запису моєго вѣчнє, волє(н) с ты(м) та(к) учини(ти), яко воля єго будє(т). И на то єсми дала ма(л)жо(н)ку своєму па(н)у Васи(л)ю Мирови(ц)кому сє(с) мо(и) вы(з)наны(и) ли(ст) с пєча(т)ю моєю. А при то(м) были и того до(б)рє свєдоми и(х) мл(ст) фалє(б)ны(и) ωтє(ц) Фєωдоси(и), владыка воло(ди)мє(р)ски(и) и бєрєстє(и)ски(и), па(н) Миха(и)ло Роса(л)ски(и) Во(х)но(в)ски(и), па(н) [...] Пузо(в)ски(и), па(н) Ти(х)но Ща(ст)нови(ч) Якови(ц)ки(и). И за прозбою моєю и(х) мл(ст) пєчати своє приложити рачили к сєму моєму вы(з)наному ли(ст)у. Писа(н) у Вє(р)бо(и) ω(т) нарожє(н)я сына бо(ж)єго тисꙗча пꙗ(т)со(т) сємъдєсꙗ(т) пє(р)вого, м(с)ца гє(н)варꙗ, шостого дня.

75. Межова угода Михаила Івановича і Дмитра Васильовича Курцевичів, дана Василеві Петровичу Загоровському.

Акт від 14 січня 1571, № 90, 1.

186 Ми, Миха(и)ло Ивановн(ч) а Дми(т)ръ Васи(л)єви(ч) Ку(р)цевичи,
ωзна(и)муємъ а вы(з)наваємъ то си(м) нши(м) листо(м) ко(ж)дому, кому того
по(т)рєба будє(т) вєда(ти), нинєшнимъ и на потомъ будучимъ, и(ж) што
которы(и) розницы и за(и)штьѧ ω(т) нємалого часу дєялисѧ мєжи нами а
єго мл(с)тю паном Васи(л)ємъ Пє(т)ровичо(м) Загоро(в)ски(м), ма(р)ша(л)-
комъ єго к(р) мл(сти) [...] володимє(р)ски(м), ωколо добръ и кгру(н)то(в)
имєнє(и) и(х) и(ж) єго мл(сти) ма(р)ша(л)кового Суходо(л)⟨.⟩ а (и)мєнъя ншо-
го Новосєло(к), жє [...] тымъ имє(н)ямъ нши(м) жа(д)ны(х) грани(ц) пєвны(х)
186 зв. [...] // яко єго мл(с)ть па(н) ма(р)шало(к) собє и тому имє(н)ю своєму Су-
ходоло(м) в посєга(н)ю кгру(н)то(в), боє(в) и грабєжо(в) нємало кри(в)дъ и
шко(д) ω(т) на(с) бы(ти) мєнилъ и ω то на(с) до права и суду позыва(л),
та(к) тє(ж) и мы в оныхъ кгру(н)тєхъ нєро(з)граничоны(х) кривду собє бы-
ти ω(т) єго мл(сти), розумєючи правнє, ω то зъ єго мл(ст)ю пномъ ма(р)-
ша(л)комъ росправитисѧ мєли, то па(н) з намовы приѧтє(л)скоє и своєє
доброє воли и хоти, нє заводєчисѧ зъ єго мл(ст)ю пномъ ма(р)ша(л)комъ
в да(л)шиє заи(ш)тьѧ и затруднє(н)ѧ, алє прагнучи згоды, мл(с)ти, пру(д)-
шого а сна(д)нє(и)шого успокоє(н)я, зузна(н)я и помє(р)кова(н)я до того
вє(з)ваны(х) приѧтєлє(и) нши(х) спо(л)ны(х) и(х) мл(с)ти пна Ивана Сємє-
новича, во(и)ского и горо(д)ничого крємѧнє(ц)кого, пна Миколаѧ Дубро(в)-
ского, а пна Фро(н)цка Круша. И то(ж) за доброво(л)ны(м) по(зволє(н)є(м)
та(к) єсмо зъ єго мл(ст)ю паномъ ма(р)ша(л)комъ границу вєчистую [...]
имєнє(и) нши(х) вышє(и) помєнєны(х), єго мл(сти) Суходо(л) а нашого Ново-
сєло(к), сєго дня в датє нижє(и) ωписаного постановили, учинили, ско(н)-
чили и ко(п)цы закопали. То є(ст) напє(р)вє(и) почавши ω(т) пєты кгру(н)ту
ωра(н)ского имє(н)я пано(в) Ѡра(н)ски(х), гдє при долинє два ко(п)цы на-
ро(ж)ники, ωди(н) сєлу єго мл(сти) Суходоломъ, а други(и) сєлу ншому
Новосє(л)комъ усыпаны, ω(т)толє нєдалєко трєти(и) и та(к) иныє по (в)зго(р)-
камъ и по долина(м)⟨.⟩ яко сѧ пришло чєрє(з) гостинєцъ, которы(и) идє(т)
ω(т) Суходо(л) до Воло(ди)мєра, ко(п)цы посыпали, и знаки крыжо(в) в дє-
рєвє(х) починєны а(ж) до дороги а(л)бо гости(н)ца с Калусова до Володи-
мєра, гдє тє(ж) при дорозє проти(в) долины вєликоє два наро(ж)ныє ко(п)цы
усыпаны суть. И тамъ сѧ граница усыпа(н)ємъ ко(п)цо(в) помєнєны(х), кото-
ры(х) вси(х) ко(п)цовъ и з наро(ж)ными, поча(в)ши ω(т) пєты ωра(н)скоє
а(ж) до гости(н)ца с Калусова, до Володимєра идучого, дєвє(т)на(д)ца(т), и
(с) починє(н)ємъ знако(в) ско(н)чила. Которую то границу, чєрє(з) и(х)
м(л) паны приѧтєли нши и на(с) самы(х) сторо(н) та(к) учинєную, мы и по-
то(м)ковє нши вєчнє а нєпорушнє дє(р)жати и во (в)сємъ сѧ про [...] єго
мл(сти) пна ма(р)ша(л)ка и по(д)даны(х) єго мл(с)ти суходо(л)скихъ [...] нє
187 заховати маємъ и будє(м) пови(н)ни. Та(к) и(ж) єго м(л) па(н) ма(р)шало(к) //
и пото(м)ки єго мл(с)ти с по(д)даными своими всєго того кгру(н)ту, по(л),
гає(в), дубро(в), запусто(в) и форосто(в), што-ко(л)вє(к) сторонє або сєлу єго
мл(сти) Суходоло(м) за тыми ко(п)цами є(ст), поча(в)ши ω(т) пєты ωра(н)-
скоє и долины, гдє при нє(и) два ко(п)цы наро(ж)ны(х) усыпаны, а(ж) до

ѡста(т)нее петы гости(н)ца, с Калусова до Володимера идучого, те(ж) где проти(в) долины два ко(п)цы усыпаны, едучи ѡ(т) тое петы ѡра(н)ское, тамъ до того гости(н)ца по право(и) руце ку име(н)ю своему Суходоло(м), то е(ст) уве(с) кгру(нт), споко(и)не де(р)жати и (в)живати и ты(м) яко вла(ст)но(ст)ю своею по(д)ле уподоба(н)ѧ своего шафовати воле(н) и моце(н) буде(т). А мы и пото(м)ки нши сами чере(з) себе, слу(г) и по(д)даных нши(х) в жа(д)ные кгру(н)ты, до(б)ра и пожи(т)ки е(г)[о] мл(сти) пна ма(р)ша(л)ковы вступова(ти), шкоды, переказы никоторое чинити не маемъ и ѡ(в)шемъ ты(х) ко(п)цо(в), тепе(р) усыпаны(х), где бы поправы по(т)ребовали на весну бли(з)ко пришлую и на пото(м), коли-ко(л)векъ скоро его мл(ст) па(н) ма(р)шало(к) врѧдо(в)не або и приѧте(л)ски(и) [...] ѡбошле(т), того (ж) часу выеха(в)ши, посыпа(ти) и поправити и всему тому, што сѧ выше(и) поменило, досы(т) чинити и по(д)лу(г) того сѧ заховати мае(м) и буде(м) пови(н)ни, та(к) же и пото(м)ки нши по(д) закладомъ на г(с)дрѧ его мл(сти) пе(т)масты копами гроше(и), а на его мл(ст) пна ма(р)ша(л)ка и пото(м)ки его мл(сти) другими пе(т)масты копами гроше(и) монеты и ли(ч)бы лито(в)ское, и по(д) винами, въ статуте ѡписаными. А где бы(х)мо мы або пото(м)ки нши в чо(м)-ко(л)векъ з сего застанове(н)я и ѡпису ншо(г)[о] выступили, а его в которо(и) речи не (з)де(р)жали або нарушили, то(г)ды будучи ѡ(т) его мл(с)ти пна ма(р)ша(л)ка або пото(м)ковъ его мл(сти) ѡ закла(д) помененьі(и) и вины ста(т)утовое до которого-ко(л)векъ права и суду зе(м)ского або кгро(д)ского Володиме(р)ского по(з)ваны, тогды та(к) за пе(р)шимъ по(з)вомъ и на пе(р)вшо(м) року его на завитомъ, не закладаючи сѧ жа(д)ными причинами, пра(в)ными и непра(в)ными, на то(м) року пере(д) ѡны(м) судо(м) стати и ничи(м) сѧ згола не вымо(в)ляючи ани апелюючи, то(т) таковы(и) закла(д) и ви[...]статутово(и) то(л)ко кро(т), иле бы была по(т)реба, плати(ти) зара(з), завжды // досы(т) чинити мае(м) и по(д)везуе(м)сѧ 187 зв.
си(м) ншимъ листо(м), которы(и) есмо дали его мл(сти) пну ма(р)ша(л)ку по(д) печа(т)ми ншими ⟨.⟩ а с по(д)писо(м) руки мене, Дми(т)ра Ку(р)цевича, до которого те(ж) листу ншого и(х) мл(сти) пнове приѧтели нши, ве(р)ху помененьі(и), за про(з)бою ншою печа(ти) сво(и) приложили. Писа(н) у Володимери лета бо(ж)его нароже(н)ѧ тисеча пѧ(т)со(т) семъдесѧ(т) пе(р)вого, м(с)ца ге(н)варѧ, ѡсмого днѧ. Дми(т)ре(и) Ку(р)цеви(ч), рука вла(ст)наѧ.

76. Мінова угода, за якою Іван Ванкович Летинський відписує своїй дружині півмаєтку замість того, щоб сплатити їй грошовий борг.

Акт від 12 січня 1571, № 88, 1.

Я, Ива(н) Ва(н)кови(ч) Лѣти(н)ски(н), земени(н) повету Воло(ди)- 178 зв.
ме(р)ского, со(з)нава(м) си(м) мои(м) листо(м), кому буде(т) по(т)реба того ведати, и(ж) ку велики(м) а пи(л)нымъ по(т)ребамъ мои(м) вла(ст)ны(м) взѧ(л) и позычи(л) есми пе(в)ны(х) а рукода(и)ных пнзе(и) двесте ко(п) гроше(и) ли(тв)ски(х) в ма(л)жо(н)ки мое(и) пнее Екгне(ж)ки з Те(р)нова, дочки пна Яна Та(р)но(в)ского, земенина зе(м)ли Хо(л)мъское. Которую (ж) суму пнзе(и) двесте ко(п) гроше(и) ли(тв)ски(х), позычи(в)ши есми в ма(л)жо(н)-

ки моєє на мо(и) вла(ст)ныє по(т)рєбы, и ку своєму пожи(т)ку ωбє(р)ну(л)
и ро(з)шафова(л). А в то(и) сумє пнзє(и) у дво(х)со(т) копа(х) грошє(и) заста-
вую и застави(л) єсми є(и), ма(л)жо(н)цє моє(и), половицу имє(н)я моєго
ω(т)чи(з)ного, никому ни в чо(м) не заведеного, Лєтина в дворє, в пашни
дво(р)но(и), кгру(н)тє(х), в поля(х) и сєножатє(х), яко сѧ половица того [...]
179 моєго сама в собє мєти и вынєсти можє(т). Яко (ж) ѧ, Ива(н) // Лѣти(н)ски(и),
половицу того имє(н)я моєго Лѣтинского в дворє, в пашни дво(р)но(и), в
людє(х) и (в) и(х) в кгру(н)тє(х), а поля(х), и сєножатє(х) в то(и) сумє, у
дво(х)со(т) копа(х) грошє(и) лито(в)ски(х), яко во вла(ст)номъ моємъ до(л)гу,
є(и), ма(л)жо(н)цє моє(и), тєпє(р) заразо(м) в мо(ц), в дє(р)жа(н)є и вжива(н)є
даю и поступую. Маε(т) и во(л)на будє(т) ωна, ма(л)жо(н)ка моя пни Єгнє(ж)-
ка Та(р)но(в)ская, половицу того имє(н)я моє(г)[о] Лєтина ув оно(и) сумє
у дво(х)сотъ копа(х) грошє(и) лито(в)ски(х), яко во вла(ст)ны(х) пнзє(х)
свои(х), тєпє(р), при животє, и по животє моємъ кому хотєчи застави(ти),
записати и завєсти або кого-ко(л)вєкъ даровати по(д)лугъ воли и подоба(н)ѧ
свєго. А ѧ самъ, дѣти, бли(з)киє и вси кровны(и) мо(и), нє ω(т)давши є(и),
ма(л)жо(н)цє моє(и), тоє сумы пнзє(и) дво(х)со(т) ко(п) грошє(и) ли(тв)ски(х)
ничи(м) сѧ в тую половицу имє(н)я моєго Лѣтина уступова(ти) и пєрєказы
никоторої є(и), ма(л)жо(н)цє моє(и), в то(и) половицы имє(н)я моєго Лѣ-
тина чинити не маємъ ани будємъ мочи. А кгды на мєнє, Ивана Ва(н)ковича
Лѣти(н)ского, па(н) бо(г) ча(с) смє(р)тны(и) зошлєть, а нє мєли бы(х)мо з
ма(л)жо(н)кою моєю пото(м)ства, а дєти пє(р)шоє жоны моєє або близкиє и
крєвны(и) моє хотєли бы с того имє(н)я моє(г)[о] Лѣтина єє, ма(л)жо(н)ку
мою, выпосажити, тєды пє(р)вє(и) тую суму пнзє(и), двєстє ко(п) грошє(и)
лито(в)ски(х), яко вла(ст)ны(и) до(л)гъ позычєны(и), маю(т) и пови(н)ни
буду(т) є(и), ма(л)жо(н)цє моє(и), пнє(и) Єгнє(ж)цє Яно(в)ни с Та(р)нова
Лѣти(н)ско(и), дати и заплати(ти) и то(ж) напроти(в)ку є(и), ма(л)жо(н)цє
моє(и), вє(д)лє статуту заховати ся маю(т). А поки тоє сумы пнзє(и) дво(х)-
со(т) ко(п) грошє(и) лито(в)ски(х) є(и), ма(л)жо(н)цє моє(и), нє ω(т)даду(т)
и не заплатѧ(т), тєды у тую половицу имє(н)ѧ моєго Лѣтина ничимъ ся усту-
повати и никоторое переказы и тру(д)ности є(и), ма(л)жо(н)цє моє(и), пнє(и)
Єгнє(ж)це Лѣти(н)ско(и), чинити нє ма[ю]тъ по(д) закладо(м) на єє, ма(л)-
жо(н)ку мою, с тоє сумы пнзє(и)⟨.⟩ И на то ѧ, Ива(н) Ванъкови(ч) Лѣти(н)-
ски(и), ма(л)жо(н)цє моє(и) мило(и) пнє(и) Єгнє(ж)цє з Та(р)нова Лѣти(н)-
ско(и) да(л) сє(с) мо(и) ли(ст) по(д) пєча(т)ю моєю и с по(д)писо(м) вла(ст)ноє
руки моєє. А длѧ лє(п)шого свєдо(м)я и твє(р)дости сєго листу моєго про-
сил-омъ ω приложє(н)є пєчати и(х) мл(с)ти пно(в) а приѧтєлє(и) мои(х)
єго мл(с)ти кнзѧ [...] А(н)дрєєвича Козєки, пна Гнєвоша Пє(т)ровича Ка-
лусо(в)ского, Тирина Гричинича. Их мл(ст) за про(з)бою моєю ωчевистою
179 зв. [...] // в печати свои к сєму моєму листу приложи(ти) рачили. Писа(н) у
Володимєри в роко(х) судовы(х) зємъски(х) по трє(х) кролє(х) у пѧ(т)ницу,
м(с)ца гє(н)варѧ второгона(д)цать дня, року ω(т) нарожє(н)я сына божєго
тисєча пѧ(т)со(т) сємъдєсѧ(т) пє(р)вого⟨.⟩ Я, Ива(н) Ва(н)кови(ч) Лѣти(н)-
ски(и), вла(ст)ная рука.

77. *Дарчий запис Олександрової Богдановичевої Загоровської на маєток, записаний їй у віні чоловіком Олександром Загоровським.*

Акт від 18 січня 1571, № 124, 3.

Я, Алєкса(н)дровая Богдановича Загоро(в)ская Зофєя Ивано(в)на Жєславского, вы(з)наваю то симъ мои(м) листо(м), кому будє(т) потрєба того вєдати або, чтучи єго, слышати⟨,⟩ и(ж) што пєрвєи сєго, до(з)навши ку собє нємало доброго почтивого захованья и вєликую скло(н)но(ст) братанича нєбо(ж)чика пана ма(л)жонка моєго пана Алєкса(н)дра Загоро(в)ского єго мл(с)ти пана Васи(л)я Пєтровича Загоро(в)ского, ма(р)ша(л)ка єго к(р) м(л) горо(д)ничого володимє(р)ского, дала, даровала и записала єсми єго мл(с)ти имє(н)я, мнє ѡ(т) нєбо(ж)чика пна ма(л)жонка моєго, помєнєного въ вєнє, ѡсмисо(т) копа(х) грошє(и) ли(ч)бы и монєты лито(в)скоє записаныє, то є(ст) трєтюю ча(ст) в Суходолє(х), в Дєгтєвє и в Пєрєва(л)ка(х), по животє моє(м), к рука(м) свои(м) вза(в)ши, зо вси(м) на всє дє(р)жати и (в)живати. Которою сумо(ю) пнзє(и) єго м(л) по животє моє(м) шафовати волєнъ по(д)лє набо(л)шого уподоба(н)я своєго, яко то во ѡны(х) листє(х), записє(х) пє(р)вши(х), єго мл(с)ти па(н)у ма(р)шалку ѡ(т) мєнє даны(х), ширє(и) є(ст) ѡписано, ни(ж)ли и(ж) в записє нєбо(ж)чика пана ма(л)жо(н)ка моєго, и трєтая ча(ст) имєнья Ѡстровєцкого помєнєна и ѡписана мнє є(ст), чого в записє моємъ, ѡ(т) мєнє єго м(л) па(н)у ма(р)шалку дано(м), нє є(ст) доложоно⟨,⟩ прото я яко // ѡныє части в Суходолє(х), в Дєгтєвє 113 зв.
и (в) Пєрєва(л)ка(х) и суму ѡсмъсо(т) ко(п) грошєи лито(в)ски(х) єго м(л) пану ма(р)ша(л)ку, яко са то помєнило пє(р)вєи, записала, такъ и тєпє(р), знаючи нєѡ(т)мє(н)ную а ѡвшє(м) ѡ(т) часу бо(л)шую скло(н)но(ст) и зы(ч)ливо(ст) ку собє впєрє(д) мєнованого єго м(л) пана Васи(л)я Загоро(в)ского, ма(р)ша(л)ка єго кролє(в)скоє мл(с)ти, горо(д)ничого володимє(р)ского, по(в)торє тыє части вышє(и) мєнованыє в Суходолє(х), в Дєгтєвє, в Пєрєва(л)ка(х) и (в) Востро(в)цы в тои сумє ѡсмисо(т) копахъ грошєи ли(ч)бы и монєты лито(в)скоє⟨,⟩ во(д)лє листу и запису нєбо(ж)чика пана ма(л)жонка моєго, мнє даного, єго м(л) па(н)у Васи(л)ю Загоро(в)скому, ма(р)шалку єго кролє(в)скоє мл(с)ти горо(д)ничому володимє(р)скому помєнєному, даю, дарую и записую и всє право моє, ѡ(т) нєбо(ж)чика пана ма(л)жонка моєго даныи (!), єго мл па(н)у ма(р)шалку до рукъ дала. За чимъ має(т) єго мл(ст) па(н) Василєи самъ, жона, дєти и пото(м)ки и(х) тую трєтюю ча(ст) сухо-до(л)скую, дєгтє(в)скую, пєрєва(л)скую и ѡстровє(ц)кую в онои сумє пнзє(и) восмисо(т) копахъ грошєи лито(в)ски(х), ѡ(т) мєнє дарованы(х), в моцъ и к рукамъ свои(м) по животє моємъ вза(л)ши, з дворомъ и дворными, по(л)ми, сєножа(т)ми и (з) лю(д)ми, дубровами, гаими и (з) запустами, зъ ставами, млынами и и(х) вымє(л)ками и зо всими платы, доходы и пожи(т)ками, якимъ-ко(л)вєкъ имєнє(м) на(з)ваны або мєнованы бы(ти) могу(т) и зо вси(м), яко са в собє тая трєтєя ча(ст) має(т)⟨,⟩ дє(р)жати и вживати, будучи во(л)ны та(м) прибавлати, ро(з)ширати, лю(д)ми ѡсаживати и пожи(т)ки ро(з)множати, а кому хотачи в тои сумє пнзє(и) ѡсмисо(т) копа(х) грошє(и) лито(в)ски(х) ѡ(т)дати, записати и куды хотачи ку своєму лєпшому и (в)житочнєишому ѡбє(р)нути⟨,⟩ а бли(з)киє и крє(в)ныє ма(л)жонка моєго нєбо(ж)чика пана Алєкса(н)дра Загоро(в)ского и тє(ж) мои ѡ тую суму пнзєи

ѡсмъсо(т) ко(п) грошеи, ѡ(т) мене его м(л) па(н)у ма(р)шалку на трете(и)
114 части // ты(х) поменены(х) име(н)яхъ записа(н)ую, никоторого затру(д)ненья его мл(с)ти ма(л)жонце, пото(м)комъ и сща(д)ко(м) его мл(с)ти чинити не маю(т) ани буду(т) мочи. Але тая сума пре(д)речоная ѡсмъсо(т) ко(п) грошеи при его м(л) па(н)у ма(р)ша(л)ку, ма(л)жо(н)це и пото(м)ко(х) его мл(с)ти ве(ч)не зостати мае(т)⟨,⟩ такъ же те(ж) в тые части именеи поменены(х) ни(х)то з бли(з)ки(х) пана ма(л)жонка моего и мои(х) вступоватиса з моцы и де(р)жа(н)я моего вымовати и никоторое перекаезы в де(р)жанью ты(х) именеи его мл(с)ти самому, жоне, дете(м) и пото(м)ко(м) ихъ чинити жа(д)ными причинами, в статуте ѡписаными, и те(ж) причинами непра(в)ными чинити не маю(т) ани буду(т) мочи. А те(ж) и я вжо не маю и моцы мети не буду тоє сумы пнзе(и) ѡсмисо(т) ко(п) грошеи на ѡнои трете(и) части суходо(л)скои, дегтевско(и), перева(л)скои и ѡстрове(ц)кои никому иному з бли(з)ки(х), кревны(х) ма(л)жонка моего и мои(х) и и(н)ши(м) людемъ ѡбчи(м), мимо его мл(ст) пана ма(р)шалка, ѡ(т)давати и записовати, а хотѧ (ж) бы(х) пото(м) кому тую суму пнзеи на ѡнои части записала, тогды таковы(и) запи(с) мои в жа(д)ного права моцы и ме(ст)ца мети не мае(т) и не може(т) ⟨,⟩ И на то есми его м(л) па(н)у Васи(л)ю Загоро(в)скому, ма(р)шалку кроле(в)ское мл(с)ти горо(д)ничому володиме(р)скому, дала се(с) мои ли(ст) по(д) печа(т)ю⟨,⟩ моею и с по(д)писомъ вла(ст)ное руки моее. А при то(м) были, и того добре сведоми, и за про(з)бою моею печати свои к сему моему листу приложи(ти) рачили и(х) мл(ст) ѡте(ц) Феѡдосе(и), вл(д)ка володиме(р)скии и бересте(и)скии а кнѧ(з) Дмитръ Козека, панъ Фронцъ Крушъ, па(н) Паве(л) Григо(р)евичъ Ѡра(н)скии, дворѧни(н) г(с)дрьскии, па(н) Андреи Романо(в)скии, па(н) Гневошъ Стако(р)скии а па(н) Тихно Ѡра(н)скии, во(з)ныи повету Володиме(р)ского. Писан у Володимере лета божего нароже(н)я тисѧча пя(т)со(т) семъдесѧ(т) первого, м(с)ца генвара, пѧтогона(д)ца(т) дня.

78. Угода Тимофія Черневського і його опікунів, за якою його маєток передається новому опікунові — майбутньому тестеві Данилові Попелю, з дочкою якого він заручився.

Акт від 24 січня 1571, № 139, 3.

127 Мы, ѡпекунове прирожоные пана Тимофея Че(р)невского, Богушевая Ѡлеская Ѡлена Веремо(в)ско(г)[о], и мы, сыны ее мл(с)ти, Василеи а Семе(н) Богушевичи Ѡлеские, земѧне земли Холмъское, а я, впере(д) менованыи Тимофеи Григо(р)еви(ч) Че(р)невски(и), земѧни(н) г(с)дрьскии повету Володиме(р)ского, ѡ(з)на(и)муемъ и чини(м) явно симъ наши(м) листо(м) нинешни(м) и на пото(м) будучимъ, кому буде(т) потреба того ведати, и(ж) я, Тимофеи Че(р)невъскии, з воли а пре(з)ренья бо(ж)его и за по(з)воленье(м) и порадою ты(х) выше(и) менены(х) пано(в) добродее(в), приятеле(в), кро(в)ны(х) и ѡпекуно(в) мои(х), ее мл(с)ти панее Богушовое Ѡлеское, панее бабки моее, и сыно(в) ее мл(с)ти пано(в) Ѡлески(х), дѧ(д)ковъ мои(х), змови(л) есми за себе в ма(л)же(н)ство дочку пана Данила Попеля, старосты купечо(в)ского, внуку владыки его мл(с)ти володиме(р)ско(г)[о] и бересте(и)ского ѡ(т)ца Феѡдосея па(н)ну Ѡлену и рокъ весе(л)ю нашому с

па(н)ною Ѡленою з обею(х) сторонъ з доброе хути и воли моее а с порадою и позволе(н)емъ ты(х) впере(д) менованы(х) приятелеи и ѡпекуно(в) мои(х) прина(л) єсми ѡ(т) сего час(у) и даты сего листу моего, то е(ст) м(с)ца теперешнего генвара, пятогона(д)ца(т) дна, року нине(ш)него тисача пя(т)сотъ семъдесатъ первого, а(ж) за ше(ст) неде(л)⟨,⟩ На то(т) же ча(с) и де(н) м(с)ца генвара патогона(д)ть дна, которыи будеть в року тиса (!) // пя(т)сотъ семъдеса(т) семомъ⟨,⟩ а па(н) тесть мои панъ Данило, староста купечо(в)скии, за до(ч)кою своею па(н)ною Ѡленою вена мне дати мае(т) ше(ст)деса(т) копъ грошеи пена(з)ми готовыми. А въ выправе, што ласка и вола его мл(с)ти буде(т)⟨,⟩ яко(ж) па(н) те(ст) мои з особливое ласки и добродеиства своего, тепе(р), зара(з) тое вено выкупуючи, име(н)е мое Че(р)невъ, которое было в до(л)зехъ заведено, напро(д) неякому Станиславу Кипневи два(д)цать ко(п) гроше(и), а па(н)у Тихну Васи(л)евичу Радовицкому соро(к) копъ гроше(и), то е(ст) всю тую суму ше(ст)деса(т) копъ грошеи лито(в)ское ли(ч)бы, мне и до ру(к) моихъ ѡ(т)да(л) и заплати(л) и тое име(н)е мое Че(р)нево ѡслободилъ. А такъ и(ж) я еще дочки его мл(с)ти в ма(л)же(н)ство не поналъ, а е(г)[о] мл(ст) впере(д) вено всю тую суму ше(ст)деса(т) копъ грошеи з особливое доброти своее, выслобожаючи тое име(н)е мое⟨,⟩ вжо мне заплати(л) и до рукъ мои(х) ѡ(т)далъ и таковое доброде(и)ство мне за себе показалъ, прото я напро(д) з по(з)воленье(м) тих же приятелеи и ѡпекуно(в) мои(х) самъ себе и с ты(м) име(н)емъ мои(м) Черневомъ ув опеку, в моцъ и в оборону его мл(с)ти па(н)у Данилу, старосте купечо(в)скому, тестю моему, дава(м) и ѡ(т)даваамъ⟨,⟩ и пото(м) вжо и(н)ши(х) ѡпекуно(в) собе |ѡбира(т) и никому са ув опеку дава(ти) не маю, яко (ж) и мы, ѡпекунове его, я, Богушовая Ѡлеская, и мы, сыны ее мл(с)ти Василеи а Семе(н) Ѡлеские, тепе(р) заразомъ ѡпеку, та(к) прирожоную або хота бы(х)мо якую и набытую на пана Тимофея Че(р)невского и име(н)е его мели, зъ себе здавамы и складамы⟨,⟩ и тому (ж) па(н)у Данилу Попелю старосте купечо(в)скому приятелю и сва(т)у нашому яко пана Тимофея Че(р)невского, такъ и име(н)е его Че(р)нево ув опеку, в моцъ и въ ѡборону дае(м) и поступуемъ и вжо са в тую ѡпеку ничи(м) и никоторыми причинами вступовати не мае(м). А што-(с) дотыче(т) того, и(ж) па(н) Данило, староста купечо(в)скии, впере(д), ни(ж)ли я еще, Тимофеи Че(р)невъскии, дочку его мл(с)ти па(н)ну Ѡлену пона(л), вено мне ѡ(т)да(л) и заплатилъ, тогды те(ж) я, // упевнаючи его мл(с)ти тую суму ше(ст)деса(т) копъ грошеи, с по(з)воленье(м) и порадою ты(х) впере(д) менованыхъ пе(р)вши(х) ѡпекуно(в) и приятелеи моихъ такъ есми постанови(л) и постано(в)лаю и тое име(н)е мое Че(р)нево з дворо(м), з лю(д)ми и зо всимъ, яко са в собе мае(т), па(н)у Данилу Попелю, старосте купечо(в)скому, тестю моему, и ма(л)жо(н)це его мл(с)ти панеи Настасьи, тещи моеи, в тои суме в шестидеса(т) копа(х) грошеи поступую и (в) де(р)жанье и(х) мл(с)ти зара(з) подаю. Мае(т) и воле(н) будеть панъ Данило, те(ст) мои, з ма(л)жонкою своею тое име(н)е Че(р)нево з дворо(м), з пашнею дво(р)ною, з лю(д)ми и зо всими кгру(н)тами пашными и непашными, и(з) сеножа(т)ми, и зо (в)симъ, яко са тое име(н)е мое само в собе, в граница(х), в пожи(т)ка(х) и в обыходе(х) сво(их) маеть, в тои суме пнзе(н) шестидеса(т) копа(х) грошеи тую ше(ст) летъ, то е(ст) до вышеи менованого ча(с)у, весе(л)ю моему с па(н)ною Ѡленою, дочкою и(х) мл(с)ти, зложоному ѡ(т) сего ча(с)у и даты сего листу моего м(с)ца генваря пятогона(д)цать

127 зв. 128

днѧ року нинєшнє(г)[о] сємъдєсѧ(т) первого а(ж) до того (ж) дня, гєнвара м(с)ца, пятогона(д)ца(т) дня, в року тисѧча пя(т)сотъ сємъдєсѧ(т) сємого, дє(р)жати и вживати, пашню и на сєбє пахати, з людєи цы(н)ши и и(н)шиє пода(т)ки брати и яко своєго вло(ст)ного уживати⟨.⟩ Так жо буду(т) волны и(х) мл(ст) панъ тє(ст) мои и пани тєща моя в ты(х) летєхъ, поки и(х) мл(с)ть буду(т) того в дє(р)жанью в то(м) имє(н)ю моє(м) Чєрнєвє прибавити, ро(з)ширѧти, лю(д)ми ѡсадити, будовати, ро(з)множати и всѧкиє пожи(т)ки, яко сѧ могу(т) назвати, причинѧти⟨,⟩ а мы вжо ничи(м) и никоторыми причинами до выишъстья ты(х) шести летъ в тоє имє(н)є моє Тимофєєво Чє(р)нєво вступовати ся и пєрєказы и(х)мл(с)ти в дє(р)жанью чинити нє має(м)⟨.⟩ А (к)гды я вжо на то(т) ча(с) и рокъ вышєи помєнєныи за шє(ст) рокъ дочку и(х) мл(с)ти па(н)ну Ѡлєну в ма(л)жє(н)ство ѡ(з)му, тогды маю(т) и волны и(х) мл(ст) буду(т), кромъ ѡ(т)клада(н)я тоє сумы шєстидєсѧ(т) ко(п) грошєи, мнє тоє имє(н)є моє Чєрнєво вцалє зда(т) и поступи(т) с ты(м), с чи(м) тєпє(р) єго м(л) ѡ(т) мєнє в дє(р)жаньє своє взѧлъ⟨,⟩ И на ѡ(н) жє ча(с)
128 зв. маю(т) и(х) мл(с)ть по // до(ч)цє своєи панънє Ѡлєнє выправу, яко на то належи(т), мнє дати, а я и(ж) маю и винє(н) буду тоє всє вєно, яко вышєи ѡписаную суму шє(ст)дєсѧ(т) ко(п) грошє(и), которую вжо єсми въ и(х) мл(сти) взѧлъ и што єщє у выправє мнє и(х) мл(ст) даду(т), до(ч)цє и(х) мл(с)ти панънє Ѡлєнє а жонє моєи на то(м) жє имєнью моє(м) Чє(р)нєвє записати и ѡпра(в)у єи во(д)лє права и ста(т)уту врѧдовнє вчинити. А єго мл(ст) панъ Данило з ма(л)жонкою своєю за тую шє(ст) лє(т) дє(р)жанья своєго нє буду(т) повинъни мнє ничого плати(т) и никотороє ли(ч)бы с того имє(н)я моєго мнє чинити⟨,⟩ А є(ст)ли бы(х) я, Тимофє(и) Чє(р)нєвскии, на то(т) ча(с) и рокъ вышєи мєнованыи дочки и(х) мл(с)ти па(н)ны Ѡлєны в ма(л)жє(н)ство нє понѧ(л) и понѧти нє хотє(л), тоды я маю и буду повинє(н) па(н)у Данилу, старостє купєчо(в)скому, и ма(л)жонцє єго мл(с)ти ѡную вышєи мєнованую суму пнзєи шє(ст)дєсѧ(т) копъ грошєи лито(в)скоє ли(ч)бы яко вла(ст)ныи позычєныи долгъ мои ѡ(т)дати и заплатити готовыми гро(ш)ми. Такъ жє и будова(н)є, што-ко(л)вєкъ и(х) мл(ст) в то(м) имєнью моє(м) Чє(р)нєвє прибудую(т) або яки(х)-ко(л)вєкъ пожи(т)ко(в) причиня(т) и (ш)то-ко(л)вєкъ и(х) мл(с)ть на то наложа(т), буду винє(н) и(х) мл(с)тѧмъ ѡ(т)ложити и заплатити. И к тому за нєдосы(т) вчинє(н)є сєго ѡбовя(з)ку моєго маю и повинє(н) буду их мл(с)ти заруки заплатити шє(ст)дєсѧ(т) копъ грошєи и вси шкоды и наклады, которыє бы колвєкъ и(х) мл(с)ть длѧ того ѡ(т) мєнє принѧли бє(з) присѧги, то(л)ко на рєчє(н)є слова и(х) мл(с)ти имъ нагородити и заплатити⟨,⟩ А нє заплати(в)ши тоє сумы шєстидєсѧ(т) ко(п) грошєи, такъ жє ѡ забудованьє и за пожи(т)ки, што ихъ мл(ст) на тоє имєньє наложа(т), нє ѡ(т)ложивши заруки, и нє заплативши шко(д), и накладо(в) и(х) мл(с)ти нє нагородивши, нє маю того имє(н)я з рукъ, з моцы и (з) дє(р)жанья ихъ мл(с)ти выимовати и брати. К тому тє(ж), єстли бы(х) я, Чє(р)нєвскии, до того ча(с)у вышєи тому вєсє(л)ю моєму на(з)начоному впє-
129 рє(д) выишъстья ты(х) шести летъ // зъ сєго света зшо(л), дочки и(х) мл(с)ти в ма(л)жєнъство нє понє(м)ши⟨,⟩ тогды бли(з)киє и крєвныє мои, которы(м) тоє имє(н)є моє Чє(р)нєво правомъ прирожєны(м) по мнє прииде, нє маю(т) и нє буду(т) мочи до ты(х) вє(р)ху мєнєны(х) шести лє(т) того имє(н)я з моцы и(з) дє(р)жанья и(х) мл(с)ти выимовати⟨,⟩ а кгды шє(ст) лє(т) выидуть, тогды так(ж)є ѡни, бли(з)киє и кро(в)ныє мои, маю(т) и ви(н)ны буду(т)

па(н)у Данилу и ма(л)жо(н)цє єго мл(с)ти ѡную суму пнзє(и) шє(ст)дєсѧ(т) копъ грошєи лито(в)ски(х) яко то властного долгу моєго заплатити и тє(ж) за будова(н)є и за пожи(т)ки, што и(х) мл(с)ть за дє(р)жанья своєго прибудую(т) и причиня(т) нагородити и заплатити и потому (ж) вси шкоды и наклады и(х), што бы ѡни длѧ того принѧли на слово и(х) бє(з) присѧги, заплатити и нагороди(ти)⟨.⟩ А тому всєму досы(т) нє вчини(в)ши, нє маю(т) и нє могу(т) в нихъ того имє(н)я моєго Чє(р)нєва з моцы и дє(р)жа(н)я брати и вымовати⟨,⟩ ѡсобливє гдє бы тє(ж) тая до(ч)ка и(х) мл(с)ти впєрє(д) вышъться ты(х) шести лє(т) з сєго света зы(ш)ла, в ма(л)жє(н)ство за мєнє нє пошє(д)ши, тогды я або бли(з)киє и кро(в)ныє мои винъны буду(т) пану Данилу и ма(л)жонцє єго мл(с)ти тую суму шє(ст)дєсатъ ко(п) грошєи лито(в)ски(х) ѡ(т)да(т) и заплати(ти), та(к)жє за будова(н)є и за пожи(т)ки, што ѡни на то наложа(т), нагородити и заплатити⟨.⟩ Алє гдє бы до(ч)ка и(х) мл(с)ти была жива, а ѡни бы з упору на то(т) часъ и рокъ, вышєи на(з)начоныи, за шє(ст) лє(т) тоє дочки своєє па(н)ны Ѡлєны за мєнє в ма(л)жє(н)ство нє ѡ(т)дали и да(т) нє хотєли, тогды я маю и мо(ц) мєти буду, и кро(м) ѡ(т)ложєнья, тоє сумы шєстидєсѧ(т) копъ грошє(и) и нагорожє(н)я за будова(н)є и за пожи(т)ки, што бы ѡни напра(в)уючи тоє имєньє наложили⟨,⟩ тоє имє(н)є Чєрнєво зо вси(м) доброво(л)нє на сєбє взѧти и дє(р)жати⟨.⟩ Алє єщє винє(н) будє(т) па(н) Данило и ма(л)жонка єго мл(с)ти и вси шкоды и наклады, которыє бы(х) я ѡ(т) ни(х) длѧ того принѧ(л), кромъ присѧги, и на рєчє(н)є // слова моєго мнє нагородити и заплатити⟨,⟩ на(д)то є(ст)ли 129 зв.
бы(х)мо мы вси, навє(р)ху ѡписаныє, намнєи в которо(м)колвєкъ а(р)тыкулє⟨,⟩ або понъктє сє(с) листъ, запи(с) и доброво(л)ноє ѡбовѧзаньє нщє хотєли в чомъ нарушати якими-ко(л)вєкъ причинами, такъ правными, яко и нєправными, тогды ѡсобливє маємъ и винъны будє(м) на вр(ѧд), до которого бы насъ ѡ то панъ Данило и ма(л)жонка єго мл(с)ти по(з)вали, заруки сто ко(п) грошєи заплатити и, заплати(в)ши заруки, прєдъсѧ сє(с) ли(ст) записъ нашъ в ко(ж)дого права во всє(м) при моцы захова(н) и дє(р)жанъ быти маєть. И на то єсми па(н)у Данилу Попєлю, старостє купєчо(в)скому и ма(л)жонцє єго мл(с)ти панєи Наста(с)и дали сє(с) нашъ ли(ст) по(д) нашими пєча(т)ми⟨.⟩ А при то(м) были и того добрє свєдоми и за про(з)бами нашими пєчати свои к сєму нашо(му) листу приложити рачили и(х) мл(ст) панъ Жда(н) Томкови(ч) Коплє(н)скии, панъ Миха(и)ло Дубницки(и), воитъ володимє(р)скии, а па(н) Иванъ Ворыцъскии⟨,⟩ Писа(н)у Володимєри року тисѧча пя(т)сотъ сємъдєсѧ(т) пєрвого, м(с)ца гєнвара, пятогона(д)ца(т) дня.

79. Дільчий запис Прохора Волчка щодо поділу спадщинними маєтками з братом Григорієм.

Акт від 14 січня 1571, № 89, 1.

Я, Прохо(р) Волъчко Жаско(в)ски(и), чиню явно и со(з)наваю ты(м) 180
мо(и)мъ листомъ ка(ж)дому, кому бы того по(т)рєба была вєдаючи або, чтучи єго, слышати, и(ж) што ѡста(в)шисѧ мнє по смє(р)ти сла(в)ноє памєти ѡ(т)ца моєго пана Ѡлє(к)сєя Во(л)чка на всємъ имєнъ(и) нашомъ ѡ(т)чи(з)номъ и всѧко(и) маєтности рухомо(и), а моло(д)ши(и) бра(т) мо(и) рожоны(и) панъ Григорє(и) Во(л)чко Жаско(в)ски(и) бы(л) заданы(м) єщє ѡ(т)

о(т)ца моєго[...] на науки до нимє(ц)кихъ кра(и)нъ, пото(м) коли вы-
180 зв. шо(л) [...] // з нѣмє(ц), упоминаючисѧ мнє дєлу, припо(з)валъ мя бы(л) пє-рє(д) судь зємъски(и) володимє(р)ски(и), нє ѡбачи(в)ши то, ж-єшь брату своєму яко в заруки бы(л) впа(л), такъ и (в) личбє нємало винєнъ ѡстати бы(х) єму мусє(л). Алє пєрє(д) приятє(л)ми нашими угодливымъ братє(р)-ски(м) ѡбычаємъ такъ єсмо застанови(ли), што ся дотычє(т) роздє(л)ку уво всє(и) має(т)ности нашо(и), напєрє(д) ро(з)нєли єсмо собѣ для выведа(н)я пє(в)ного в ка(ж)домъ имє(н)ю нашомъ по три чоловєки в Жасковичохъ. Я, Прохо(р) Во(л)чко, взя(л) єсми собѣ дво(х) боя(р) колоно(в)ски(х) — давыда Ро(ж)ка а Ма(р)тина сь сыномъ — и чоловєка тамъ жє в Колоно(и) Гри(н)чука, а бра(т) мо(и) проти(в) того такъ жє длѧ выведа(н)я в Жасковичохъ взя(л) собѣ в сєлѣ вєликомъ дво(х) боярино(в) — Ти(ш)ка а Ма(р)-тинъка — а чєловѣка трєтєго тяглого Грицъка Ми(н)чича. А в Хмєлєви я, Прохо(р), взя(л) єсми собѣ боярина Гри(ц)ка Дро(з)да, которого єсмо звєли з дворища Я(ц)ковъского на дворищє Пусто(в)скоє, котороє за ко(р)-чмою лєжи(т), и чоловєка тяглого За(н)ка. А проти(в) того панъ Григорє(и)⟨,⟩ бра(т) мо(и), такъжє взя(л) собє боярина Максима и чоловєка тягло(г)[о] Ива(н)чука, которы(х) вжє ѡ(т) того часу маємъ вѣчнє дє(р)жати. К тому я, Прохо(р), взя(л) єсми собѣ дво(х) хмєлє(в)ски(х) зо всєю ѡсєлєю, и з огороды, и (з) задво(р)ємъ на(д) рєкою, и Хмєлєву, сєно[жа]тину, а пану Григо-(р)ю, брату, ѡсталося дворищє Я(ц)ковскоє, гдє Дро(з)дь быва(л) зо всєю ѡсєлєю, и з огороды, (з) задво(р)ємъ увєрхь ставу Хмєлє(в)ского к Мисуличомь [...] было так широко в ро(в)ности пляцу, яко и дво(р) [...], кото-
181 ры(и) ся мнє ѡста(л), и(в)Жашковичо(х) дво(р) ѡ(т)цо(в)ски(и) // поступи(л) єсми брату своєму, пану Григо(р)ю зо всєю ѡсєлєю, и ѡгородами, и зо всѣми садами коло двора и коло цє(р)кви и зад(в)о(р)є вышє(и) ставка по ѡбєю(х) сторон того потоку, и собѣ єсми взя(л) проти(в) того на дво(р) плѧ(ц)ни Ви(ц)ко(в)ски(и), которы(и) ма бы(т) так широко вымєрє(н), яко дво(р) ѡ(т)цо(в)ски(и). Которы(и) ся па(н) Григо(р)є(и) з сотамы (?) ставокъ по(д)дво(р)ны(и) и други(и) ставокъ в то(м) жє сєлѣ вєликомъ, што єго Гидою прозываю(т), поступи(л) єсми пану Григо(р)ю, брату, в собѣ єсми проти(в) того взя(л) ставо(к) Околоно(в)ски(и) и ставокъ Ви(ц)ковъски(и), што по(д) мо(и)мъ дворищємъ, Ни(ж)ли што сѧ дотычє(т) ставовъ вєлики(х), яко в Хмєлєви и (в) Жасковичохъ, такъ то єсмо з братомъ сво(и)мъ постановили, иж-ємь я и(х) пя(т) лѣть по смє(р)ти ѡ(т)цо(в)ско(и) вжива(л), зо всѣмь, яко млива, такъ и спусто(в), я брату своєму такъ жє поступую и поступи(л) ѡ(т) сєго ча(с)у на три лѣта. Маєтъ панъ Григорє(и), бра(т) мо(и), ты(х) ѡбиє(х) ставо(в) уживати до трє(х) лѣть зо всѣмь яко з млына-(ми), и (з) ихъ вымє(л)ки, и (з)спусты. А выдє(р)жавши три лѣта, маємъ пото(м) тыє ставы [...] дєржати а(л)тє(р)натомъ, то є(ст) панъ Григорє(и) ста(в) Хмє(л)євски(и) зо всѣмъ на всє маєть дє(р)жати, и зо млинами, и (з) вымєлками до спусту, а взя(в)ши спуст ѡ сєрєдопо(ст)и, то є(ст) пєрє(д) вєлико(д)нємъ, за три нєдєли має(т) ми єго вступити, а я єго самъ, застави(в)-ши, маю єго такъ жє чотыри годы дє(р)жати зо всѣмъ, з млыны и (з) вымє(л)-
181 зв. ки, и (в) ты(х) чотыро(х) год спусть мєти и ѡ сєрєдопость(и) такжє за трє[...]// па(н) Григорє(и) має(т) єго собѣ самъ заняти и єго та(к)жє чотыри годы дє(р)жати. А я, Прохо(р), такжє по выдє(р)жа(н)ю ты(х) жє трє(х) [...], на которы(и) є(с)ми ты(х) вы(ш)шє мєнєны(х) ставо(в) нши(х) пану Григо(р)ю,

брату своєму, поступи(л) ста(в) Жаско(в)ски(и), таки(м) жє порѧ(д)комъ
дє(р)жати, яко па(н) Григорє(и) Хмєлє(в)ски(и) зо млиномъ и (с) спустомъ,
а по спустє такъжє па(н)у Григо(р)ю, брату своєму, ку занѧ(т)ю пєрє(д)
вєликоднє(м) за три нєдѣли поступити маю. И (в)жє ѡ(т) того ча(с)у мы сами
и пото(м)ки ни вєдлє сєго постановє(н)я и порѧ(д)ку нашого а(л)тє(р)на[...]
навєки дє(р)жати и (в)живати ты(х) ѡбѣєхъ старо(в) нши(х), Жаско(в)-
ского и Хмєлє(в)ского, маємъ, нє чинячи ѡди(н) другому в дє(р)жа(н)ю
єго жадноє пєрєказы ани (в)ступу жадно(г)[о], яко в млынє(х), такъ и (в)
ро(з)мєрєхъ, ани (в) ставє(х), ани в ловє(н)ю рыбы, и нє выступуючи ни (в)
чомъ с того порѧ(д)ку по(д) зарукою, нижє(и) в сємъ листє ѡписаною. А што
ся дотычє(т) ста(в)ка Хмєлє(в)ского на ѡ(т)нозє, которы(и) по(д) тымъ дво-
рищємъ, што ся брату моєму па(н)у Григо(р)ю зостало, того маємъ ѡбадва
вживати на дворы сво(и) устави(ч)нє. Сажо(в)ка ѡ(т)цо(в)ская по(д) ста-
во(м) вєликимъ мнѣ, Прохору, ѡстала, которую мнѣ во(л)но ро(с)ширѧти
и прибавлѧти, а пану Григорью, [брату] моєму, ѡсталася сажо(в)ка Я(ц)-
ко(в)ская, которую[...] во(л)но ро(с)ширити и приба(в)лѧти. Што сѧ доты-
чєт ро(з)ных людє(и), такъ в Жасковичо(х) и в Колоно(и), яко // яко (!) в 182
Хмє(лє)ви и (в) Поя(р)цє(х), яко слобо(д)ны(х) такъ и зас(т)а[вных] [...]
Прохо(р) Во(л)чко, яко бра(т) ста(р)ши(и), повинє(н) буду всѣ людє[...]
пописа(ти), кромъ ты(х), которы(х) єсмо вжє вѣчнє ро(з)няли [...] и дво-
рищи всѣ пусто(в)скиє, с которы(х) ся людє ро(з)бѣгли [...], и ѡбадва рє(и)ст-
ра по(д) пєча(т)ю моєю и с по(д) писомъ руки моє(и) пєрє(д) брато(м) сво(и)мь,
пано(м) Григо(р)ємъ, положи(л) в року тєпє(р) идучо(м) сємъдєся(т) пє(р)-
вомъ, м(с)ца гє(н)вара, два(д)ца(т) ѡсмого дня, повинє(н) буду. А панъ
Григорє(и), бра(т) мо(и), взя(в)ши ѡбєє(х) рє(и)стро(в) и на ни(х) ся ро(з)-
мысли(в)ши, которо(г)[о] похочє(т), того собѣ взяти має(т), и которы(и)
дворищи пусто(в)скиє брату моєму на рє(и)стри ѡстану(т), которы(и) за
дє(р)жа(н)я моєго по смє(р)ти ѡ(т)цо(в)ско(и) про(ч) ѡтошли, то я маю пану
Григо(р)ю, брату своєму, заразо(м) людє с части своє(и) такъ много и такъ
добры(х) и мо(ж)ныхъ поступи(ти), а дворищи тыє пусту(в)скиє к собѣ по-
брати маю. А єс(т)ли бы спо(р) мєжи нами ѡ ты(х) людє(и) ѡ(т)бєглы(х)
бы(л), то на чо(м) Тишко або [...] присѧ(г)нєть [...] брата моєго за ты(и)
дворища нє буду повинє(н) людє(и) вє(д)лє сєго постановє(н)я⟨.⟩ и ѡпису
моєго брату своєму того (ж) ча(с)у поступи(ти), а дворища до ру(к) свои(х)
взя(ти) маю, и который людє(и) брату моєму ѡ(т) мєнє з ро(з)дє(л)ку ѡста-
ну(т), сли бы которы(и) собѣ (т) мєнє мєни(л) быти грабє(ж), ка(ж)дому [...]
буду повинє(н) усправє(д)ливити и што будє(т) [...] вє(р)нути и нагородити
буду повинє(н) [...] // [...] ничому бы(х) ся нє (з)на(л) то за доводо(м) слу(ш)- 182 зв.
нымъ або [...] сєгою зара(з) нагорожати и плати(ти) буду повинє(н) [...]
дотычє(т) пашнѣ дво(р)ноє, яко в Жасковичо(х) и (в) Хмє[лєвє], жє бра(т)
мо(и) повєди(л), и(ж) пашнѧ ѡпушчана и нє поѡрана, ни тому, што зорано, а
нє засєяно, то да(ст) бо(г) ѡ свєто(м) Ю(р)и в року тєпє(р) идучомъ сємъдє-
сѧ(т) пє(р)шомъ, апрєля два(д)ца(т) трєтєго днѧ, напє(р)вє(и) маємъ рос-
казати всѣ поля дво(р)ныє яко в Жасковичохъ, такъ и в Хмєлєви пєрєливати
и половицу всѣ(х) по(л) засєяны(х) повинє(н) буду брату своєму пану Гри-
го(р)ю або тому, кого ѡ(н) на то вышлє(т), поступи(ти), а нєзапаханы(и)
повинє(н) буду на свою ча(ст) приняти. И коли вжє брату моєму сєвба вы-
дєлєна будє(т) [...] скоро ты(м) жє днє(м) маємъ помєру по всѣхъ имє(н)яхъ

во всѣхъ кгру(н)техъ наши(х), гае(х) и запусте(х), такъ в дво(р)ны(х), яко и межи по(д)даными пустити, яко бы ѡдна друго(и) половицы не перевы(ш)шали. А ве(д)же и на потомьные часы, е(ст)ли бы сѧ з ни(х) кому ѡдному ѡ(т) другого в кгру(н)те неро(в)ность навидели, тогды маемъ того межи собою лыкомъ досве(т)чити, што сѧ те(ж) дотыче(т) ли(ч)бы за тую пя(т) лѣть, што есми имѣнья ужива(л) и к тому рѣче(и) рухомы(х) име(н)я заста(в)ного Радови(ц)кого, што на [...] его сто и пя(т) копъ приходили, которые я до ру(к) мои(х) взя(л), стада, бы(д)ла, коне(и) е(з)дны(х), ша(т),
183(188) и(н)ши(и) мае(т)ности, за то есми брата своего една(л), маю его млсти // стада сверѣпь дати пя(т)на(д)цать поголо(в)я, а естли бы было бо(л)ше(и), то и то(т) ѡстато(к) его (ж) млсти брату своему дати маю, воло(в) деся(т) добрыхъ, которы(и) бы стояли по двѣ кове (?), коро(в) десе(т), ѡве(ц) три(д)цать, гусе(и) три(д)цатеро, ку(р) пя(т)десять, свине(и) пя(т)деся(т), на то(т) же де(н), коли маемъ собѣ люде(и) розы(и)мовати, ге(н)варя два(д)цать ѡсмого днѧ до ру(к) его млсти брату своему ѡ(т)дати маю. А сѣна бра(т) мо(и) панъ Григоре(и) двѣ сты(р)ты у Хмелеви, которы(х) похоче(т), мае(т) соб[...] тепе(р) вже зара(з) на(з)накомитити и побрати, а третюю, переделив(в)ши наполы, маемъ собѣ побра(ти). А [...] вже не маю его млсти того заборонѧти стогь жита, которы(и) стои(т) в гумнѣ хмеле(в)скомъ, то(т) те(ж) есми брату своему па(н)у Григо(р)ю пода(л). К тому пя(т)сотъ золотыхъ ли(ч)бы и монеты коруны по(л)ское маю его млсти пану Григо(р)ю, брату своему, ѡ(т)дати, ѡдно и(ж) есми то(и) сумы пятисо(т) золоты(х) не ме(л) чимъ заплати(ти), проси(л) есми брата своего пна Григо(р)я, абы ѡ(н) долгъ мо(и), то е(ст) двесте ко(п) гроше(и) лито(в)ское ли(ч)бы, па(н)у Ива(н)у Воры(ст)скому за мене заплати(л), в которомъ я бы(л) все име(н)е нше Жаско(в)ское пану Воры(ст)скому заве(л) и к тому сто ко(п) гроше(и) лито(в)ское ли(ч)бы кнзю Ѡстафью Ружи(н)скому заплати(ти) мае(т), в которы(х) есми такъ же име(н)е наше посполитое Жаско(в)ское (ж) Колоную на рокъ пе(в)ны(и)
183 (188) зв. до месопу(ст) в року тепе(р) идучо(м) // семъдеся(т) пе(р)шомъ, м(с)ца фе(в)ралѧ, ѡсмогона(д)ца(т) днѧ заве(л), то е(ст) до(л)гу моего яко пану Воры(ст)скому, тако кнзю Ружи(н)скому п(о)лѡсма ста золоты(х) заплати(в)ши, а половицу всего имѣ(н)я Жа(с)ко(в)ского, которая на мене ѡ(т) брата моего з ро(з)де(л)ку при(и)ти мае(т) и приходи(т) вже уво(в)се(и) то(и) сумѣ выше(и) помѣнено(и), яко в то(и), што есми его млсти брату моему ѡста(л) вине(н) пя(т)со(т) золоты(х), такъ и в то(и) по(л)ѡсмаста золоты(х), которую мае(т) за мене пану Воры(ст)скому и кнзю Ружи(н)скому заплатити, то е(ст) у двана(д)цати со(т) золоты(х) и (в) п[...] и десѧ(т) золоты(х) мае(т) его млсть па(н) Григоре(и), бра(т) мо(и), половицу всего имѣнья Жаско(в)ского, которая на мене ѡ(т) брата моего в ро(з)де(л)ку приходи(т) зо всѣмъ на все, яко с пляцо(м), которы(и) ми ся на дво(р) ѡста(л), с по(л)ми, сеножа(т)ми, дво(р)ными, съ ставы, млыны и и(х) выме(л)ками, з га(и), и (з) запустами зо всякимъ деревомъ ѡвощовы(м) и зо всѣми лю(д)ми и и(х) пови(н)ностями, платы и доходы, с пересуды, и винами, и зо всякими пожи(т)ки, якие ѡдно с того име(н)я моего Жаско(в)ского быти могу(т), в ты(х) двана(д)цатисо(т) и (в) петидесѧ(т) золоты(х) де(р)жати рокомъ, почо(н)ши ѡ(т) року тепере(ш)него, яко ся пише(т), по рожествѣ Хрыстовомъ семъдесѧ(т) пе(р)шого, м(с)ца ма(р)ца, пе(р)шого днѧ до тре(х) лѣть, то е(ст) до року⟨,⟩ семъдесѧ(т) четве(р)того, такъже м(с)ца ма(р)ца, пе(р)шого днѧ. И е(ст)ли бы(х) на то(т)

рокъ у єго млсти пна Григо(р)я,// брата моєго, того имє(н)я моєго Жаско(в)- 184
ского нє выкупи(л), тогды єго млсть до други(х) тро(х) лѣть має(т) тоє имє(н)є моє Жаскови(чи) дє(р)жати, и такъ ѡ(т) тро(х) лѣть до трє(х) лѣть, а бє(з) такого року нє маю у єго млсти пна Григо(р)я, брата своє(г)[о], того имє(н)я своєго Жаско(в)ского, части своєє, ѡкуповати, и, є(ст)ли бы за дє(р)жа(н)я брата моє(г)[о] с тоє части моє(и) людє зь яки(х) жє ко(л)вєкъ причи(н) про(ч) розышли, тогды я на брату моємъ ты(х) людє(и) по(и)скивати нє маю и мє(ти) [...] є(ст)ли бы тє(ж) бра(т) мо(и), яко чоловєкъ молоды(и), хотє(л) тоє имє(н)є моє кому застави(ти), то мнѣ ѡ(з)на(и)ми(в)ши. Е(ст)ли ж нє похочу пнзє(и) ѡ(т)ложити, будє(т) єму во(л)но застави(ти) и варовати, єсли бы сѧ людє про(ч) ро(з)бє(г)ли, то я нє маю на братє своємъ и на томь, хто тоє имє(н)є моє ѡ(т) брата моєго дє(р)жати будє(т), по(и)мовати, ѡдно простєрєгаючи року тро(х) лѣть, яка бы мнѣ у выкупє(н)ю моємъ пєрєказа нє была. А што сѧ дотычє(т) по(д)ворє(и) наши(х) у Володимєри, такъ в замъку, яко и (в) мєстє, чотыро(х) плацо(в), тыє маємъ по половицы собє ро(з)ня(ти), и коли вжє, да(ст) бо(г), зьєха(в)шися до (и)мє(н)я нашого Хмєлєва, дєлу вєдлє сєго ѡпису и поставновє(н)я нашого доконъчи(в)ши и людє вє(д)лє рє(и)стро(в) и (в)становє(н)я нашо(г)[о] доко(н)чи(в)шы, и во (в)сє имє(н)я мєжи собою розо(и)мємо, то я, Прохо(р), повинє(н) буду знову листы дє(л)чи(и) достато(ч)ныє пописати и (з) брато(м) мо(и)м мєжи собою ро(з)нѧ(ти) [...] // тє(ж) ѡсобливы(и) ли(ст) на то(т) до(л)гь мо(и), 184 зв.
в сємъ листє ѡписаны(и), по(л)трєтяна(д)цать ста золоты(х) по(л)ски(х), што намо(ц)нє(и) и ѡбаро(в)нє(и) бы(ти) можє(т) такимъ рокомъ на три лѣта, яко єсмо ту(т) застанови(ли) пану Григо(р)ю, брату моєму, дати маю и буду повинє(н). Котороє застановє(н)є нашє и сє(с) ли(ст) мо(и) во всѣхъ а(р)тикулє(х) єго выпо(л)ни(ти) маю и повинє(н) буду, ничимъ намнє(и) з нєго нє выступуючи. А єс(т)ли бы(х) с того листу моєго чимъ-ко(л)вєкъ выступи(л) або єго чимъ-ко(л)вєкъ наруши(л)⟨,⟩ в дє(р)жа(н)ю єго част[...] брата моєго пєрєказу якую учини(л)⟨,⟩ або рє(и)стро(в) вєдлє сєго постановє(н)я ку ѡбира(н)ю єму нє пода(л) або людє(и) розогнаны(х) єму нє нагороди(л), такъ тє(ж) и листо(в) дє(л)чихъ и на до(л)гь брату своєму нє подава(л), и чимъ жє ко(л)вєкъ бы намнє(и) сєго ѡпису моєго нє выпо(л)ни(л) и єму досы(т) нє вчини(л)⟨,⟩ повинє(н) буду г(с)дру королю єго млсти заруки заплатити триста ко(п) грошє(и), а на (в)ря(д) городовы(и) володимє(р)ски(и) сто ко(п) грошє(и)⟨,⟩ а брату своєму па(н)у Григо(р)ю Во(л)чку такъжє заруки сто ко(п) грошє(и) и всѣ шкоды и наклады єго, што бы ѡдно на то(м) шкодова(л), заплати(ти) буду повинє(н) бє(з) жадного доводу, ѡдно што слово(м) повѣди(т) и што всє длѧ пру(д)шєє справєдливости и выпо(л)нєнья всѣхъ ты(х) рєчє(и), в сємъ листє ѡписаны(х), має(т). Мы, єго млсть па(н) Григорє(и), бра(т) мо(и), пєрє(д) урѧ(д) городовы(и) // володимє(р)ски(и) по(з)вати на 185
ро(к) завиты(и) на ты(и) дє(н), а я повинє(н) буду брату моєму па(н)у Григо(р)ю ку ѡ(т)казу за тыми по(з)вы єго становити, нє вымо(в)ляючися форобою, слу(ж)бою г(с)дрьскою и зємъскою, ани врѧдо(м) зємъски(м), ани во(л)ностью статутовою, нє бєручи проти(в)ку тому и такому по(з)ва(н)ю собѣ жадны(х) причи(н) на помо(ч)⟨,⟩ алє яко на року завито(м) ста(в)ши, повинє(н) ся буду брату моєму па(н)у Григо(р)ю во (в)сємъ вє(д)лє жалобы єго усправєдливити. А єс(т)ли бы(х) за тымъ и [та]ковы(м) по(з)вомъ брата моєго, яко на року завито(м), нєсти (в) врѧ(д) городовы(и), нє складаючи

заплате жадны(х) роковъ мо(ц)ю зви(р)хности свое(и), яко непослушно(м), бе(з)жа(д)ного доводу брата моего, ωдно ве(д)ле по(з)ву его, зара(з) всѣ вины и шкоды брата моего пна Григо(р)я на (и)ме(н)ю моемъ, половицы Хмелева и По(д)гае(ц), ω(т)прави(ти) мае(т), а я ни (в) чомъ томъ спротиви(н) бы(ти) урѧду и брату моему не маю и мочи не буду⟨,⟩ И на то есми па(н)у Григо(р)ю Во(л)чку Жаско(в)скому брату своему да(л) се(с) мо(и) ли(ст) з моею печа(т)ю и по(д)писомъ вла(ст)ное руки мое литерами рускими. А при томъ бы(ли) и того добре свѣдоми и(х) млсть панове а приятели нши его м(л) панъ Ѡлиза(р) Ки(р)де(и), ма(р)шало(к) г(с)дрѧ королѧ его млсти, кнѧ(з) Дми(т)ре(и) Козека, па(н) Янъ Боки(и) Печихво(ст)ски(и) а па(н) Паве(л) Ѡра(н)ски(и), на то(т) ча(с) будучи(и) по(д)старости(и) воло(ди)ме(р)ски(и), которые и(х) м(л) панове за про(з)бою моею печати сво(и) при-
185 зв. ложили // к сему моему листу. Писа(н)ъ у Болодимери лѣта ω(т) нароже(н)яИсу(с) Хрыстова тисеча пя(т)со(т) семъдеся(т) пе(р)вого, м(с)ца генъварѧ, третегона(д)ца(т) днѧ. Прохо(р) Во(л)чко Жаско(в)ски(и) рукою вла(ст)ною.

80. Дарчий запис Олександрової Богдановича Загоровської на третину грошей і маєтків, яку вона дарує Олександрові Загоровському.

Акт від 18 січня 1571, № 91, 1.
(Поплутана пагінація, початок тексту на с. 187 зв.)

188 зв. Я, Алекса(н)дровая Богдановича Загоро(в)ская Зофѣа Ивано(в)на Жеславского, вы(з)announce наваю то си(м) мои()мъ листомъ, кому буде(т) потреба того ведати або, чтучи его, слыша(ти), и(ж) што пе(р)ве(и) сего, до(з)навши ку собе немало добро(г)[о] по(ч)тивого захова(н)ѧ и великую скло(н)ность братанича небо(ж)чика пана ма(л)жо(н)ка моего пана Алекса(н)дра Загоро(в)ского его млсти пана Васи(л)ѧ Петровича Загоро(в)ского, ма(р)ша(л)ка е(г)[о] к(р) м(л), горо(д)ничого воло(ди)ме(р)ского, дала, даровала и записала есми его м(л) именья, мне ω(т) небо(ж)чика пана ма(л)жо(н)ка моего поменено(г)[о] вь вене ωсмисо(ть) копа(х) гроше(и) ли(ч)бы и монеты литовское записаны(и), [...] третюю ча(ст) в Суходоле(х), въ Дюгтеве и (в)
189 Перевалкахъ // по животе моемъ, к рука(м) свои(м) взевши, зо всѣмъ на все де(р)жати и (в)живати. Которою сумую пнзе(и) его м(л) по животѣ мое(м) [...]вати воле(н) по(д)ле налепшого уподоба(н)ѧ своего, яко то в оныхъ листе(х), записе(х) пе(р)ши(х), его м(л) па(н)у ма(р)ша(л)ку ω(т) мене даныхъ, шире(и) е(ст) ωписано, ни(ж)ли и(ж) в записе небо(ж)чика пана ма(л)жо(н)ка дано(м), не е(ст) доложоно, прото я яко ωные части в Суходолехъ, в [...]ви и в Перева(л)ка(х) и суму на и(х) ωсмъсо(т) ко(п) гроше(и) ли(тв)ски(х) его м(л) па(н)у ма(р)ша(л)ку, яко сѧ то поменило пе(р)ве(и), записала, та(к) и тепе(р), знаючи неω(т)ме(н)ную, але ωвше(м) ω(т) ча(с)у бо(л)шого и скло(н)ность и зы(ч)ливо(ст)ку собе впере(д) менованого е(г)[о] млсти пна Васи(л)я Загоро(в)ского, ма(р)шалка е(г)[о] к(р) м(л) горо(д)ничого володиме(р)ского, по(в)торе тые части выше(и) менованые в Суходоле(х), в Де(г)теви, в Пере(ва)лъка(х) и (в) Ѡстро(в)цу в то(и) суме ωсмисо(т) капахъ (!) гроше(и) ли(ч)бы и монеты литовское ве(д)ле листу и запису небо(ж)чика пана ма(л)жо(н)ка мое(г)[о] мое(г)[о] (!) единого е(г)[о] пану Васи(л)ю Загоро(в)скому, ма(р)шалку е(г)[о] к(р)м(л), горо(д)ничому

володиме(р)скому помененому даю, дарую и записую и все право мое, ω(т) небо(ж)чика пана ма(л)жо(н)ка моего даное, на его м(л) вливаю, яко (ж) есми и запи[...] пна ма(л)жонка моего даны(и), его м(л) пану ма(р)ша(л)ку
[...] // дала. За си(м) мае(т) его м(л) па(н) Василе(и) самъ, жона, дети и потомки и(х) тую третюю ча(ст) суходо(л)скую и де(г)те(в)скую, перева(л)скою(!)и ωстрове(ц)кую в оно(и) сумѣ пнзе(и) ωсмисо(ть) копа(х) гроше(и) ли(тв)ски(х), ω(т) мене дарованы(х), в мо(ц) и к рука(м) сво(и)мъ по животѣ мое(м) вза(в)ши, з дворо(м) и дво(р)ными по(л)ми, сеножа(т)ми, з лю(д)ми, дуброва(ми), га(и)ми и (з) запустами, з ставами, млынами и и(х) выме(л)ки, и зо (в)семи платы, доходы и пожи(т)ками, яки(м)-ко(л)векъ имене(м) *названы або менованы бы(ти) могу(ть), и зо всѣмъ, яко сѧ в собе тая третяя,* ча(ст) мае(т), де(р)жати и (в)живати, будучи во(л)ни такъ прибавлѧти [...] рати, лю(д)ми ωсажати и пожи(т)ки ро(з)множати и кому хотечи в то(и) суме пенезе(и) ωсмисо(т) копа(х) гроше(и) лито(в)скихъ ω(т)да(ти), записа(ти) и куды хотечи ку своему лепшому и вжиточне(и)шому ωбе(р)нути. А бли(з)кие и кре(в)ные ма(л)жонка моего небо(ж)чика пна Алекса(н)дра Загоро(в)ского и те(ж) мо(и) ω тую суму пенезе(и) ωсмьсо(т) ко(п) гроше(и), ω(т) мене его м(л)па(н)у ма(р)ша(л)ку на трете(и) части ты(х) поменены(х) име(н)яхъ записаную, никоторо (!) затрудне(н)ѧ его м(л) ма(л)жо(н)це, потомко(м) и ща(д)комъ его м(л) чини(ти) не маю(т) а буду(т) мочи. Але тая сума пре(д)рочоная ωсмъсо(ть) копъ гроше(и) при е(г)[о] м(л) па(н)у ма(р)шалку ма(л)жо(н)це и потомъко(х) его млсти ве(ч)не зостати мае(т), так же те(ж) в тые ча(с)ти имене(и) поменены(х) ни(х)то з бли(з)ки(х) пна ма(л)жонка моего и мои(х) вступоватисѧ, з моцы и де(р)жанѧ его вы(и)мовати и никоторое перекацы в де(р)жа(н)ю [...] имене(и) е(г)[о] м(л) самому, жоне, детемъ и пото(м)камь // и(х) чини(ти) жадными причинами, в статуте ωписаными, и 190
те(ж) причинами непра(в)ными чинити не маю(т) и не буду(т) мочи. И те(ж) и я вжо не маю и моцы ме(ти) не буду тое сумы [...] ωсмисо(т) ко(п) гроше(и) на ωно(и) трете(и) части суходо(л)ско(и), де(г)те(в)ско(и), перева(л)ны(и) (!) и ωстрове(ц)ко(и) никому иному з бли(з)ки(х), кре(в)ны(х) ма(л)жо(н)ка моего и мои(х) и и(н)шимъ люде(м) ωбчи(м) мимо е(г)[о] м(л) пна ма(р)ша(л)ка ω(т)дава(ти) и записова(ти), а хотѧ (ж) бы(х) потомъ кому тую суму пнзе(и) на ωно(и) части записа(ла), тогды таковы(и) запи(с) мо(и) в жа(д)ного пр[ава] *моцы и ме(с)тца мети не мае(т) и не може(т). И на то есми его м(л) па(н)у* Васи(л)ю, Загоро(в)скому, ма(р)ша(л)ку е(г)[о] к(р) м(л) горо(д)ничому володиме(р)скому, дала се(с) мо(и) ли(ст) по(д) печа(т)ю моею и с по(д)писомъ вла(ст)ное руки моее. А при томь бы(ли) и того добре сведоми и за про(з)бою моею печа(ти) свое к сему моему листу приложити рачи(ли) и(х) м(л) ωте(ц) Феωдоси(и), владыка володиме(р)ски(и) и бересте(и)ски(и), а кнѧ(з) Дми(т)реи Козека, па(н) Фро(н)цъ Крушь, па(н) Паве(л) Григо(р)еви(ч) Ѡра(н)ски(и), дворани(н) г(с)дрьски(и), па(н) А(н)дре(и) Романо(в)ски(и), па(н)ъ Гнево(ш) Стако(р)ски(и) а па(н) Ти(х)но Ѡра(н)ски(и), во(з)ны(и) повету Володиме(р)ского. Писа(н)ъ у Володимери лета божого нароже(н)я тисеча пѧ(т)со(т) се(м)десѧ(т) пе(р)вого, м(с)ца ге(н)варѧ, пѧтогона(д)ца(т) днѧ. Я, Зофея, рукою своею писала.

81. Дарчий запис на суму грошей, дану Софією Загоровською Федору Петровичу Загоровському.

Акт від 20 січня 1571, № 97, 1.

Я, Алєкса(н)дроваѧ Богдановича Загоро(в)скаѧ Зофѣѧ Ивано(в)на Жасла(в)ско(г)[о], вы(з)на[ваю] то си(м) мои(м) листомъ, кому будє(т) по(т)рєба то(г)[о] вєдати або, чтучи єго, слыша(ти), и(ж) я, (з)наючи з молодости лє(т) а и(ж) по сє(с) ча(с) нєѡ(т)мє(н)ную слу(ж)бу и скло(н)но(ст) ку собє братанича нєбо(ж)чика пна ма(л)жо(н)ка моєго пна Алєкса(н)дра Загоро(в)ская (!) єго м(л) пна Фєдора Пє(т)ровича Загоро(в)ского, которо(г)[о] впєрє(д) хотєчи ку собє ѡхо(т)нє(и)шого и скло(н)нє(и)шого учини(т), и (з) ласки а милости моєє дала єсми, даровала и си(м) листо(м) мои(м) да(р)ую и записую єму двєсти ко(п) грошє(и) ли(ч)бы лито(в)ское на (д)во(х) частє(х) имє(н)ѧ моєго Ѡстровє(ц)кого, мнѣ ѡ(т) нєбо(ж)чика пна ма(л)жо(н)ка моє(г)[о] листо(м) єго м(л) записаного. Которую двє части то(г)[о] имє(н)я по животє моєм к руко(м) свои(м) має(т) па(н) Фєдо(р), взє(м)ши в то(и) сумє дво(х)со(т) копа(х) грошє(и) ли(ч)бы и монєты лито(в)скоє, вє(д)лє листу запи(с)ного нєбо(ж)чика пна ма(л)жо(н)ка моєго мнє даного, которы(и) єсми єму до ру(к) єго дала, в мо(ц) к рука(м) свои(м) по животє моє(м) взѧвши, з дворо(м), с пашнєю дво(р)ною, и дво(р)ными по(л)ми, и сєножа(т)ми, з лю(д)ми, з дубровами, з ставы, з Миха(и)ловы(м) Куто(м), и зо (в)сими платы и доходы, и пожи(т)ками, яки(м)-ко(л)вє(к) имєнє(м) на(з)ваны або мєнованы бы(ти) могу(т), и зо вси(м), якъ сѧ в собє тыє двє части ѡного имє(н)ѧ маю, будучи волє(н) та(м) прибавлѧ(ти), ро(з)ширѧ(ти), лю(д)ми ѡсаживати и пожи(т)ки ро(з)мн[...]жати якому хотєчи в то(и) сумє пнзє(и) у дво(х)со(т) копа(х) грошє(и) // ѡ(т)дати, записати, ку своєму лє(п)шому 208 зв.
и ужиточнє(и)шому ѡбє(р)нути, а бли(з)кие и крє(в)ные ма(л)жо(н)ка моєго нєбо(ж)чика пна Алєкса(н)дра Загоро(в)ского и тє(ж) мо(ц)ю тую суму пнзє(и) дво(х)со(т) копа(х) грошє(и), ѡ(т) мєнє па(н)у Фєдору на дво(х) частє(х) ув Остро(в)цы помєнєны(х) записаную, никоторого затруднє(н)ѧ пну Фєдору чинити нє маю(т) ани буду(т) мочи. Алє таѧ сума прє(д)рєчонаѧ двєстє ко(п) грошє(и) при пану Фєдору вєчнє зостати має(т), та(к) жє тє(ж) в ты(х) двє части имє(н)ѧ моєго помєнєно(г)[о] ни(х)то з бли(з)ки(х) пна ма(л)жо(н)ка моєго и мои(х) вступоватисѧ, з моцы и дє(р)жа(н)ѧ єго вы(и)мовати и никоторое пєрєказы в дє(р)жа(н)ю того имє(н)ѧ єму самому, жонє, и дѣтє(м), и пото(м)комъ и(х) никоторыми причинами, в статутє записаными, и тє(ж) причинами нєправными чини(т) нє маю(т) ани буду(т) мочи. А тє(ж) и я вжо нє маю и моцы мєти нє буду в то(и) сумє пнзє(и) в дву(х)со(т) ко(п) грошє(и) на ѡны(х) дво(х) частє(и) Ѡстро(в)ца никому иному з бли(з)ки(х) и крє(в)ны(х) ма(л)жо(н)ка моєго или и(х) и(н)ши(м) людє(м) ѡбчи(м) мимо єго мл(с)ти ѡ(т)давати и записовати. А хотѧ (ж) бы(х) пото(м) кому тую суму пнзє(и) на ѡбы(х) дву(х) частє(и) записала, тогды таковы(и) запи(с) мо(и) в жа(д)ного права моцы и мє(с)ца мєти нє має(т) и нє можє(т). И на то єсми єго м(л) па(н)у Фєдору Пє(т)ровичу Загоро(в)скому дала сє(с) мо(и) ли(ст) по(д) пєча(т)ю моєю и с по(д)писо(м) вла(ст)ноє руки моєє. А при то(м) были и того добрє свєдомы и за про(з)бою моєю пєчати сво(и) к сєму моєму листу приложити рачи(ли) и(х) мл(ст) ѡтє(ц) Фєѡдоси(и), вла-

дыка володиме(р)ски(и) и бересте(и)ски, па(н) Паве(л) Григо(р)еви(ч) Ѡра(н)ски(и)⟨,⟩ па(н) Василе(и) Мирови(ц)ки(и), па(н) Миха(и)ло Роса(л)ски(и), па(н) Григоре(и) Семенович Ѡра(н)ски(и), па(н) Гнево(ш) Федорови(ч) Стако(р)ски(и). Писа(н) у Володимери ле(т) бо(ж)его нарожe(н)я тисеча пѧ(т)со(т) семдесѧ(т) пе(р)вого, м(с)ца ге(н)варѧ, девѧтогона(д)ца(т) дня.

82. Дарчий запис Бартоша Вітвінського на маєток Хрінов, дарований його жінці Катерині Муховецькій.

Акт від 20 січня 1571, № 130, 3.

118 зв. Я, Барто(ш) Витви(н)скии, чиню явно ты(м) мои(м) листо(м) нине(ш)нимъ и на пото(м) будучи(м), кому тое ведати буде(т) належало, и(ж) я, до(з)навши стате(ч)ного а учтивого захова(н)я проти(в)ко себе ма(л)жонки моее панее Катерины Муховецкое а хотѧчи тое ѡказати еи, што сѧ доброи, статечнои а по(ч)тивои ма(л)жонце годи(т) ѡказати, тогды я, Ба(р)то(ш) Витви(н)скии, даю да(р)ую и ты(м) листо(м) мои(м) записую ма(л)жонце моеи панеи Катерине Муховецкои име(н)е мое Хреновъ до ее живота зо вси(м) на все, то є(ст) напере(д) з дворо(м) моимъ, и с по(л)ми дво(р)ными, и зо всими лю(д)ми в томъ име(н)ю моемъ Хренове, з и(х) по(л)ми, зо всими сеножа(т)ми, в гаи, з дубровами, з млыны, ставы, сажавками и зо вси(м) кгрунтомъ, якъ сѧ тое име(н)е Хрено(в) въ свои(х) граница(х) мае(т), и те(ж) з стадомъ, и бы(д)ломъ, и з овцами, и з ынши(м) вшелѧки(м) домо(в)ствомъ, еи даю и дарую и ты(м) листо(м) моимъ еи до живота ее записую. Єстли па(н) бо(г) перепусти(т) на мене напере(д) смерть, ни(ж)ли на ее, тогды ѡна по животе мое(м) мае(т) Хреново(м) владати и тое де(р)жати и справовати во(д)лугъ того моего ѡпису зо всими пожи(т)ками до живота своего. С которого того именья тая ма(л)жонка моя пани Катерина Муховецкая сыномъ мои(м) усимъ не буде(т) ничого пови(н)на давати, ѡ(д)но што з ласки своее⟨,⟩ а (ш)то сѧ дотыче(т) дочокъ мои(х), которые я маю с тою ма(л)жонкою своею, тогды ѡна с того име(н)я моего Хренова пови(н)на буде(т) ѡны(м) дочка(м) моимъ дати стате(ч)ное выхова(н)є и таковую выпра(в)у, якую-мъ я да(л) до(ч)це своеи ста(р)шо(и) па(н)не Га(н)не Ѡвдовъского, и такъ ховати и(х) буде(т) пови(н)на, я(к) на ста(н) и(х) належи(т)⟨,⟩
119 Яко ж-емъ то(т) ли(ст) мои въ кни/ги земские володиме(р)ские увести да(л) на роко(х) судовы(х) зе(м)ски(х), которые были справованы в року тисѧча пя(т)сотъ се(м)десѧ(т) первого ѡ тре(х) кроле(х) свта ры(м)ского⟨,⟩ и самъ есми тое пере(д) судо(м) земски(м) вы(з)на(л)⟨.⟩ А при то(м) были и того сведоми и(х) м(л) панове па(н) Богда(н) Костюшкови(ч) Хобо(л)то(в)скии, судья зе(м)ски(и) володиме(р)скии, а па(н) Ива(н) Калусовски(и), су(д)я кгро(д)цки(и) володиме(р)скии, а па(н) Гаврило Яковицкии, по(д)судокъ зе(м)ски(и) володиме(р)скии, а панъ Со(л)та(н) Ставецкии, писа(р) земски(и) володиме(р)скии⟨,⟩ И проси(л) есми и(х) м(л), верху написаныхъ пановъ, ѡ приложе(н)є печатеи. И(х) мл(ст) на про(з)бу мою то вчинили, печати свои приложили к сему моему листу. А я, Ба(р)то(ш) Витви(н)скии, те(ж) печа(т) свою приложи(л) к сему моему листу⟨,⟩ и рукою своею вла(ст)ною то(т) есми ли(ст) мои по(д)писа(л). Писа(н) у Володимере лета бо(ж)его нарожe(н)я тисѧча пя(т)сотъ се(м)десѧ(т) первого, м(с)ца генвара, два(д)цатого дня, в

суботу. В томъ листє рука литєрами по(л)скими по(д)писана, Ба(р)тошъ Витви(н)скии, рєнку властноу.

83. Дарчий запис Лева Олександровича Сангушка на спадщинні маєтки, даровані братові Романові Федоровичу Сангушку.

Акт від 23 червня 1571, № 159, 3.
Внпис з книг гродських від 27 січня 1571.

146 Я, Лє(в) Алєкса(н)дрови(ч) Са(н)кгушкови(ч), княз(з) Кошє(р)ски(н), чиню я(в)но и вы(з)наваю си(м) мои(м) ли(с)томъ [1] нинєшни(м) и на пото(м) будучи(м), кому того будє(т) потрєба вєдати або, чтучи єго, слыша(ти), и(ж) я, будучи нєдо(с)таточны(м) в пото(м)ствє моє(м) [2], ω(д)но то(л)ко ω(д)ного сына моє(г)[о] кнзя [3] Григо(р)я в сєбє маючи, которо(г)[о], є(ст)ли [4] бы нє доро(с)ши лє(т) єго а(л)бо хотя [5] и доро(с)ши бє(з) пото(м)ства [6], зъ сє(г)[о] свєта [7] па(н) бо(г) душу єго до фалы своє(и) свєтоє взя(ти) [8] рачи(л), то(г)ды я, Лє(в) Алє(к)са(н)дрови(ч) Са(н)кгушкови(ч) Кошє(р)ски(и), будучи с повиновачо(в) крєвно(ст)ю бра(т)нєю ⟨,⟩ и ω(д)носта(и)ны(м) гє(р)бомъ зъ єго мл(ст)ю вє(л)мо(ж)ны(м) [9] кнзємъ кнзє(м) (!) Романомъ Фєдоровичо(м) Са(н)кгушковичо(м) [10], воєводою бря(с)ла(в)ски(м), гє(т)мано(м) дво(р)ны(м) Вєлико(г)[о] Кня(з)ства Ли(тв)ско(г)[о], старостою житоми(р)ски(м), дє(р)жа(в)цою [11] рєчи(ц)ки(м), и до(з)навши ку собє єго м(л) вєликую ла(с)ку и мл(ст) [12] по вси часы живота моєго, нє будучи ни ω(т) ко(г)[о] намовєны(и) ани примушоны(и), алє то(л)ко с право(г)[о] умы(с)лу моє(г)[о], по своє(и) добро(и) воли, даю, дарую и си(м) ли(с)то(м) мои(м) [14] записую єго мл(с)ти кнзю Роману Фєдорови(ч)у Са(н)кгушку, бра(т)у моєму милому самому, дѣтє(м) [15] и потомъко(м) єго мл(с)ти вє(ч)ными часы. имє(н)я своє ω(т)чи(з)ныє, которыє ся [16] мнѣ право(м) прирожоны(м) по ω(т)цу моє(м) сла(в)но(и) [17] памє(ти) кнзю Алєкса(н)дру А(н)дрєєви(ч)у Са(н)кгушковича Кошє(р)скомъ [18] достали, напє(р)вє(и) замокъ Камє(н) з мє(с)то(м), з дворы и (з) лєсы [19], к нєму прислухаючими, то є(ст) мєновитє дво(р) любчє, з сєло(м) [20] и (з) лю(д)ми, сєло Глушъка, сєло Вєдє(р)ть [21], сєло Вороко(м)лъ, сєло Полицы. Котороє имє(н)є Камє(н) и (с) тыми всими сєлы вышє(и) помєнєными, к тому за(м)ку Камєню при(с)лухаючими, лєжи(т) в повѣтє Володимє(р)ско(м), к тому зам(к)у Кошє(р) [22] з мє(с)то(м)ъ и (з) сєлы, к нєму при(с)лухаючими, мєновитє стары(и) Кошє(р), город Єлєць, Пєрєвє(с)є, Кгру(г)лє [23], Кра(с)носта(в)є и Тупалы, дво(р) Мєзо(в), ку тому за(м)ку Кошєру [24] при(с)лухаючи(и), з сєло(м) [25], и сєло Чєрє(м)ша(н)ку, сєло Бо(р)здову, сєло Сєлищє. Которы(и) замо(к) Кошє(р) [23] з дворо(м) и (з) сєлы вышє(и) помєнєными лєжи(т) в повѣти [26] Володимє(р)ско(м)⟨,⟩ и ку тому замо(к) Горохо(в) [27], лєжачи(и) в повѣтє [26] Лу(ц)комъ, з мє(с)то(м) [28] и з сєлы, к нєму при(с)лухаючими, то є(ст) сєло Ра(т)чи(н), сєло Завидо(в), Волю Завидо(в)скую, сєло Ѻзє(р)ца, сєло Куты, сєло Ма(р)ковичи, дво(р) Конюхи, сєло(м) Коню(с)ки(м) [29], сєло Млыно(в), сєло Защито(в), сєло Бєлоє Полє, сєло Стары(и) Горохо(в) [27], сєло Стары(и) Ста(в), сєло Залє(с)ца [30] з бояры и (з) и(х) имє(н)ями, слугами пу(т)ными, з лю(д)ми тяглыми и (з) и(х) зємлями и всякими пови(н)ностями и роботами, и с платы грощовыми, и да(н)ми мєдовыми,

и (з) дя(к)лы житными и ѡвсяными [31], и (в)сяки(ми) // иными пожи(т)ками, 146 зв.
з ни(х) приходячими [32], яки(м)-ко(л)вє(к) имєнє(м) на(з)ваны(и) и помєнєны бы(ти) могу(т), с пашнями дво(р)ными, с по(л)ми и сєножа(т)ми, з боры, з лєсы, з дубровами, з га(и)ми, зъ запу(с)ты, з болоты, з рє(ч)ками [33], и з рєчищами, и з бобровыми гоны, и з ловы звєри(н)ными и (з) пташъими, з [34] ставы, и (з) ставищи, з млыны и (з) и(х) вымє(л)ками, и (з) ѡзєры, и (в)сякими кгру(н)ты, ку ты(м) за(м)ко(м), дворо(м) и сєла(м) прислухаючими, яко ся [16] тыє имє(н)я [35], за(м)ки, дворы [36] и сєла вышє(и) помєнєныє сами в собѣ [36], в граница(х) и широкостя(х) [37], ѡбыходє(х), вла(ст)ностя(х) [38] и пожи(т)ко(х) свои(х) маю(т), ничого на жа(д)ны(х) бли(з)ки(х), крє(в)ны(х) свои(х) нє ѡ(с)тавуючи. И (в)жє єго мл(ст) кня(з) Рома(н), бра(т) мо(и) милы(и) са(м) [39], а є(ст)ли бы на є(г)[о] мл(с)ти [40] само(г)[о] в оно(м) часє па(н) бо(г) смє(р)ть допу(с)ти(т) рачи(л), то(г)ды дѣти або пото(м)ки [41] єго мл(сти) по животє сына моєго кнзя [42] Григо(р)я, кгды бы сы(н) мо(и) пото(м)ства по собѣ [36] нє зо(с)тави(л), во(л)ни буду(т) тыє за(м)ки, дворы и сєла вышє(и) помєнєныє в мо(ц), и (в) дє(р)жа(н)є, и вжива(н)є [43] своє взя(ти), яко вла(ст)ную ѡ(т)чи(з)ну свою, будучи волє(и) єго мл(ст) са(м), дѣти [44] и потомки [45] єго мл(с)ти тыє за(м)ки, дворы и сєла, люди, кгру(н)ты вышє(и) помєнєныє ѡ(т)да(ти), прода(ти), дарова(ти) и на цє(р)ковъ записа(ти), прибави(ти), розшири(ти), розмъножи(ти) [46] и, яко са(м) налєпє(и) розумєючи, во(д)лугъ налє(п)шого подоба(н)я своє(г)[о], тыми имє(н)ями шафовати єго м(л) са(м), дѣти и пото(м)ки єго мл(с)ти вє(ч)ны(ми) часы. До которы(х) прє(д)рєчоны(х) имєнє(и) вжо ни(х)то з бли(з)ки(х), крє(в)ны(х) мои(х) въступу ани то(г)[о] по(и)скива(ти) и никотороє тру(д)ности и пєрєказы никоторыми причинами єго мл(с)ти самому, дѣтємъ и потомъко(м) єго мл(сти) дєлати нє маю(т) вє(ч)ными часы. Котороє постановє(н)є моє на сє(м) моє(м) ли(с)тє утвє(р)жоноє [47] має(т) бы(ти) при моцы заховано увє(з)дє у ко(ж)дого права. И на то(м) да(л) єго мл(сти) кнзю Рома(н)у Фєдоровичу Са(н)кгушку, воєводє бря(с)ла(в)скому, гє(т)ману дво(р)ному Вєлико(г)[о] Кня(з)ства Литовско(г)[о], старостє житоми(р)скому, дє(р)жа(в)ци [48] рєчи(ц)кому, бра(т)у моєму милому, сє(с) мо(и) запи(с)ны(и) ли(ст) з моєю пєча(т)ю и с по(д)писо(м) [49] вла(ст)ноє руки моєє. А при то(м) бы(ли) и то(г)[о] доб(р)є свєдоми пновє приятєли мо(и) и(х) мл(ст) па(н) Юрє(и) Ти(ш)кови(ч) [50], ро(т)мистръ єго кролєвъскоє мл(с)ти, па(н) Пє(т)ръ Костюшкови(ч) Хобо(л)то(в)ски(и), па(н) па(н) (!) Сємє(н) Дро(з)дє(н)ски(и), па(н) Я(н) Ву(ч)ко а па(н) Станисла(в) Дє(р)жано(в)ски(и), которы(х) для лєпшоє [51] твє(р)дости сє(г)[о] моє(г)[о] постановє(н)я просил-омъ [52] ѡ прило-
жє(н) (!) пєчатє(и) к сєму моєму ли(с)ту. И(х) мл(ст) за про(з)бою // моєю, 147
и будучи того добрє свєдоми, вчини(ти) и пєча(ти) сво(и) к сє(му) моєму ли(с)ту приложити рачи(ли). Писа(н) у Камєни лєта [53] ѡ(т) нарожє(н)я Исуса Хр(с)та, сына божо(г)[о] [54], тисє(ч)ного [55] пя(т)со(т)но(г)[о] сє(м)дєся(т) пє(р)во(г)[о], м(с)ца гє(н)варя, [56] два(д)ца(т) второ(г)[о] дня ⟨.⟩ Лє(в) Са(н)кгу(ш)ко Кошє(р)ски(и), вла(ст)ную руку.

У гродській книзі № 967: [1] мои(мъ) листо(мъ); [2] моє(мъ); [3] кнзѧ; [4] єсли; [5] хотѧ; [6] пото(мъ)ства; [7] свѣта; [8] взѧти; [9] вє(л)можны(мъ); [10] Са(н)кгушковичо(мъ); [11] дє(р)жавцєю; [12] мл(ст) и ла(с)ку; [13] и дарую; [14] мои(мъ) ли(с)то(м); [15] дєтємъ; [16] сѧ; [17] сла(в)ноє; [18] Коши(р)скомъ; [19] сєлы; [20] сєло(мъ); [21] Вєдє(р)тъ; [22] замок Коши(р); [23] Коши(р), Городєлєцъ, Пєрєвѣсъє, Круглє; [24] Кошару; [25] сєло(мъ); [26] повєтє; [27] Горухо(в); [28] мє(с)то(мъ); [29] з сєло(м)

Конюски(мъ); [30] Залє(с)ци; [31] овсѧными; [32] приходѧчими; [33] рєками; [34] и з ставы; [35] имє(н)ѧ, замки и; [36] собє; [37] широкостѧ(х); [38] вла(ст)ностѧ(х); [39] са(мъ); [40] мл(с)тъ; [41] пото(мъ)ки; [42] кнзѧ; [43] и в ужива(н)є; [44] дє(ти); [45] потомъки; [46] ро(з)множи(ти); [47] утвє(р)жєноє; [48] дєржавцы; [49] по(д)писо(мъ); [50] Ти(ш)кєви(ч); [51] лєпшоє; [52] просил-ємъ; [53] лѣта; [54] бжєго; [55] тисѧ(ч)ного; [56] гє(н)варѧ.

84. Тестамент Федори Павлівни Яковицької, даний чоловікові її Паньковi.

Акт від 15 червня 1571, № 105, 1.

230 Во (и)мѧ бо(ж)є ста(н)сѧ ку вє(ч)но(и) памє(ти). Я, Пєръфировна Па(н)-
ко(в)ая Фєдора Па(в)ло(в)на Якови(ц)кая, розумєючи то, коли вси справы
лю(д)скиє с часомъ с памєти лю(д)скоє сплываю(т) и (в) забы(т)є приходѧ(т),
а (з)влаща вєдаю(чи), ижъ ко(ж)даѧ рє(ч) смє(р)тью сѧ ко(н)чи(т), котораѧ
бы на пи(с)мє нє зостала, с памє(ти) лю(д)скоє выходи(т), длѧ того умысли-
ла єсми, абы(х) ѡста(т)нюю волю свою и достамє(нт) мо(и) учинила ку вє-
домости вобє(ц) к(ж)дому члвку, и(ж) будучи мнє ѡ(т) бога, сотворитєлѧ
нєба и зє(м)ли, навєжоно(и) хоробою, с которої розумѣючи, и(ж) жива бы-
ти нє могу⟨,⟩ алє єщє за цєлоє памєти и зупо(л)ного умыслу моєго на сє(м)
достамє(н)тє моє(м) ѡста(т)ную волю мою выписую, напє(р)вє(и) душу мою
поручаю в мо(ц) и в опєку ѡ(д)ному пра(в)дивому и нєсмє(р)тє(л)ному бо-
гу⟨,⟩ а тѣло моє грѣшноє ма(л)жєно(к) мо(и) Па(н)ко має(т) погрєсти во(д)-
лу(г) ѡбычаю хрєстѧ(н)ского, гдѣ єго волѧ будє(т). И к тому тє(ж) мєшкаючи
намъ з ма(л)жо(н)комъ мои(м) пано(м) Па(н)ко(м) на то(м) свѣтє ча(с) нєкото-
ры(и) замєроны(и), а жа(д)ны(х) записо(в) єсмо промє(ж)ку сєбє нє мє(ли),
што ѡ(н) высвобожа(л) пєнє(з)ми сво(и)ми вло(с)ными ча(ст) имє(н)ѧ моєго
ѡ(т)чи(з)ного у Яковичо(х) и наклады чини(л), то є(ст) што ѡкупи(л) ма(л)-
230 зв. жоно(к) мо(и) Па(н)ко у дѧ(д)ка моє(г)[о] пна Га(в)рила, // по(д)судка
зє(м)ского повєту Володимє(р)ского, в ча(ст)и имє(н)ѧ моє(г)[о] ѡ(т)чи(з)-
ного у Яковичо(х), то за свои власныє пєнєзи соро(к) ко(п) грошє(и) да(л),
на то ѡ(т) нєго истоту має(т). И, направуючи тую част мою, бо была спу-
стошона, наложи(л) на многиє по(т)рєбы тоє ча(с)ти моєє по(д) мои(м) свѣ-
домо(м) што и [...] моєє руки што другую сорок копъ грошє(и) ли(тв)скоє
ли(ч)бы свои(х) тє(ж) власны(х) пєнєзє(и), иш то тє(ж) ѧ, зоста(в)ши сѧ
послє ѡ(т)ца и ма(т)ки своєє у сиро(т)стви, мє(ш)каю(чи) по чужи(х) ру-
ка(х), нє маючи выхова(н)ѧ слушного, задо(л)жила ся єсми была нєкоторы(м)
людє(м) добры(м) два(д)ца(т) копъ грошє(и) ли(тв)скоє ли(ч)бы, зостала
ви(н)на, ино ма(л)жоно(к) мо(и) Па(н)ко, понѧ(в)ши мєнє у ма(л)жо(н)ство
и то(т) до(л)гъ мо(и) два(д)ца(т) ко(п) грошє(и) сво(и)ми тє(ж) вло(с)ными
пєнє(з)ми заплати(л), то єс(т) всєго пнзє(и) єго вло(ст)ны(х) сто копъ гро-
шє(и) лито(в)скоє ли(ч)бы, чєго ѧ нє мєла єму чи(м) плати(ти), ѡ(д)но (ж)
тєпє(р) ѡста(т)нєє воли своєє ты(м) достамє(н)то(м) мои(м) єму, ма(л)жє(н)-
ку пану Па(н)ку, в то(и) сумє у сту копа(х) грошє(и) тую ча(ст) имє(н)ѧ
моє(г)[о] у Яковичо(х), которую в рука(х) свои(х) дє(р)жимо, даю и си(м)
дєстамє(н)то(м) мои(м) записую з дворомъ мои(м), з лю(д)ми и зо (в)сими
зє(м)лѧми, с по(л)ми, сєножа(т)ми, [...] з млынами, з гаи и зо (в)си(м), яко
сѧ таѧ ча(ст) моя в собѣ має(т). И к тому тє(ж), знаючи ку собє ма(л)жо(н)ка
моєго пна Па(н)ка вєликую приѧ(з)нь и захова(н)є, даю, дарую єму, ма(л)-
жо(н)ку моєму пану Па(н)ку, три(д)ца(т) ко(п) грошє(и) ли(тв)скоє личбы

и си(м) достамє(н)то(м) моимъ єму записую на то(и) жє ча(с)ти моє(и), вышє(и) поменєно(и), у Яковича(х). Має(т) ω(н), ма(л)жоно(к) мо(и) па(н) Па(н)ко, в то(и) сумє пнзє(и) влосны(х) у сту копа(х), та(к) тє(ж) и дарованои сумє єму ω(т) мєнє у три(д)цати копа(х) грошє(и) тую ча(ст) имє(н)ѧ моє(г)[о] ω(т)чизного у Яковичо(х) зо вси(м) самъ дє(р)жати и (в)живати и кому хотєчи заставити. А дєти мои, з ни(м), ма(л)жо(н)ко(м) моимъ, сплоℌоныє, и ни(х)то з бли(з)ки(х) и повиноваты(х) мои(х), нє ω(т)да(в)ши тоє сумы єму супо(л)на, ста и три(д)цати ко(п) грошє(и), ничи(м) у тую ча(ст) мою уступатисѧ и з моцы єго брати нє маю(т). А што тє(ж) дѧ(д)ко мо(и) па(н) Гаврило Якови(ц)ки(и) кгру(н)ту тоє части моєє // ω(т)чизноє у Яковичо(х) мнє єщє бы(л) нє поступи(л), ω што листы упомина(л)ныє з урѧду єму давано, та(к) тє(ж) и спа(д)ки, которы(и) на мєнє право(м) прирожєны(м) пришли та(м) жє у Яковичо(х), ω то тє(ж) листы упомина(л)ныє з урѧду дѧ(д)ку моєму пну Га(в)рилу, пну Ю(х)ну, пну Лѧску Якови(ц)ки(м) давано и ω ка(ж)дую бли(з)ко(ст) мою поручаю ма(л)жо(н)ку моєму пану Па(н)ку доходи(ти) того правомъ и дє(р)жать до лѣтъ дєтє(и) мои(х). Которы(х) жє дєтє(и) мои(х) єму, ма(л)жо(н)ку моєму пану Па(н)ку, в опєку даю и поручаю. А при то(м) были, и то(г)[о] добрє свѣдоми, и за прозбою моєю к тому дастамє(н)ту моєму пєчати свои приложи(ли) єго мл(ст) па(н) Василє(и) Гулєви(ч), во(и)ски(и) володимє(р)ски(и), а па(н) Юрє(и) Ми(ли)нови(ч) Ѡстриви(н)ски(и)⟨,⟩ врѧ(д)никъ кнєгини Миколаєвоє Раполо(в)скоє Голо(в)бски(и), а ωтє(ц) мо(и) духовны(и) Василє(и), по(п) голо(в)бски(и). И на тве(р)дость того я, Фєдора, пєча(т) свою приложила к тому моєму дастамє(н)ту. Писа(н) у Голо(в)ба(х) лєта бо(ж)єго нарожєнъѧ тисєча пѧ(т)со(т) сє(м)дєсѧ(т) пє(р)во(г)[о], м(с)ца ма(р)ца, два(д)ца(т) второ(г)[о] днѧ.

85. Продажний запис на Роговицький маєток, проданий Катериною Василівною Ружинською Іванові Вористському.

Акт від 12 жовтня 1571, № 102, 1

Я, Яновѧ Пано(в)скаѧ Катєрина Васи(л)євна Ружи(н)скаѧ, чиню 221
явъно и вызнаваю симъ мои(м) листо(м) вси(м) нынишни(м) и на пото(м) будучи(м)ъ, ко(ж)дому таковому, хто бы то(г)[о] по(т)рєбова(л) або ω то(м) вєдати хотє(л), ѧ(к) и котораѧ ча(ст) имє(н)ѧ моє(г)[о] ω(т)чизного в Роговича(х) по животє ω(т)ца моєго нєбо(ж)чика кнзѧ Васи(л)ѧ Миха(и)ловича Ружи(н)ско(г)[о] ω(т) сєстръ мои(х) рожоны(х) пнєє Фєдоры Во(и)ничовоє Боговитиновича, пнєє Ма(р)фы а ω(т) пнєє Дє(м)ѧновоє Мокрє(н)скоє, пнєє Василисы Васи(л)євє(н), кнѧжє(н) Ружи(н)ски(х), право(м) прирожоны(м) з дєлу зостала и, (в)зѧвши ѧ тую ча(ст) то(г)[о] имє(н)ѧ Рогови(ц)кого к рука(м) свои(м)ъ, в моцы, вла(ст)ности, споко(и)но(м) дє(р)жа(н)ю и (в)жива(н)ю съвоє(м) чєрє(з) ча(с) нємалы(и) мєла⟨.⟩ И будучи ни (от) кого ничи(м) в то(м) прєнагабана, тє(ж) жа(д)ными причинами, ма(л)жо(н)ку моєму пну Яну Пано(в)скому и никому иному тоє части моєє заводєчи ани записуючи, алє а(ж) и до сєго часу споко(и)нє єє дє(р)жачи и (в)живаю(чи), з никотороє чиє[и] намовы ани (з) жа(д)но(г)[о] припущє(н)ѧ, ω(д)но сама зъ вла(ст)но(г)[о] умы(с)лу своєго по своє(и) добро(и) воли нє ωбычає(м) статуту старого Вєлико(г)[о]. Кнѧ(з)ства Лито(в)ского, яко пє(р)вє(и) стату(т) учи(л), и(ж)

нє во(л)но было ко(ж)дому всєго имє(н)ѧ своєго прода(ти), алє то(л)ко трє-
тюю ча(ст), а двє части в сумє пнзє(и) заставити было во(л)но, алє по(д)лу(г)
тоє во(л)но(с)ти поправы статуту нового, котораѧ вси(м) стано(м) и ѡбова-
тєлє(м) (!) Вєликого Кнѧзства Лито(в)ского на прошло(м) ва(л)но(м) со(и)-
мє Бєрєстє(и)скомъ дана, уфалєна и постанов(л)єна и ѡ(т) єго кролє(в)скоє
мл(с)ти утвє(р)жєна, яко въ статутє зє(м)скомъ в роздєлє сємомъ у а(р)ты-
кулє второмъ ѡписано, и(ж) во(л)но ко(ж)дому зъ стано(в) шлѧхє(т)ски(х)
нє то(л)ко трєтюю ча(ст) имє(н)ѧ своє(г)[о], алє и всє здо(и)мо(м) кому хо-
тє(чи), ѡ(т) дєтє(и), пото(м)ковъ и бли(з)ки(х) свои(х) ѡ(т)далѧючи, на
вє(ч)но(ст) продати, записати⟨.⟩ а та(к) ѧ, заховываючи сѧ во(д)лу(г) тоє
во(л)ности нє трєтюю ча(ст) з дву(х) частє(и), алє всю здо(и)момъ тую ча(ст)
имє(н)ѧ моєго вла(ст)ного ѡ(т)чи(з)ного Рогови(ц)кого, никому ничи(м) нє
пє(н)ную ани завєдєную, з дворомъ будованы(м), з лю(д)ми, зъ и(х) пови(н)-
ностѧми, з млыны и и(х) вымє(л)ками, з ставы, ставищи, вода(ми) тєкучи-
221 зв. ми // и болотами, по(л)ми и сєножа(т)ми, з гаи, зъ запусты, з дубровами з
ловы пта(ш)ими, звєри(н)ными и зо (в)сими кгру(н)ты, ку (д)вору и по(д)-
даны(м) налєжачими, такъ тє(ж) зо (в)сими платы доходы и пожи(т)ки,
которы(м)-ко(л)вє ѡбычає(м), имєнє(м) або про(з)вищє(м) названы є(ст) або
и на(з)ваными бы(ти) могу(т), и зо (в)си(м) на (в)сє, я(к) сѧ таѧ ча(ст) моѧ
имє(н)ѧ Рогови(ц)ко(г)[о] сама в собє в граница(х), в мєжа(х), ѡбыходє(х) и
пожи(т)ка(х) свои(х) має(т), ничо(г)[о] сама на сєбє, на мужа моє(г)[о],
на дєти и сє(с)тры мои рожоны(и) и бра(т)ю мою стрыє(ч)ную и ни на ко-
торы(х) бли(з)ки(х) и крєвны(х) а повиноваты(х) мои(х) з роду ѡтца и ма(т)-
ки моєє нє зоставуючи⟨.⟩ та(к) и вси спа(д)ки⟨,⟩ которыє бы ко(л)вє и
яки(м)-ко(л)вє ѡбычає(м) и ѡ(т) ко(г)[о] ко(л)вє на мєнє або пото(м)ство моє
та(к) при животє, я(к) и по животє моє(м) спасти мєли, пану Ивану Воры(ст)-
кому за суму пє(в)ную пнзє(и), за шє(ст)со(т) ко(п) грошє(и) ли(тв)скоє
ли(ч)бы и на вє(ч)но(ст) продала и заплату всю спо(л)на к рука(м) свои(м)
въ єго мл(с)ти взала⟨.⟩ А тую всю ча(ст) то(г)[о] имє(н)ѧ моєго вла(ст)ного
ѡ(т)чи(з)ного Рогови(ц)кого пє(р)вопомєнєному пану Ивану Воры(ст)кому
зо всими рє(ч)ми вышє(и) помєнєными зара(з) в мо(ц), вла(д)но(ст), дє(р)-
жа(н)є и вжива(н)є єго мл(с)ти поступила и подала, и листы дє(л)чиє, ко-
торыє-(м) на тую ча(ст) имєнъѧ моєго Рогови(ц)кого в сєбє мєла⟨,⟩ єго
мл(с)ти ѡ(т)дала, и всє право своє прирожєноє, на мєнє приналєжачоє,
та(к) тоє части моєє вла(ст)ноє ѡ(т)чи(з)ноє рогови(ц)коє ѡ(т), мєнє пану
Ивану Воры(ст)кому на вє(ч)но(ст) проданоє и тєпє(р) зара(з) єму ѡ(т) мєнє
поступєноє, яко тє(ж) и спа(д)ковоє, єстли бы коли припало, на самого пана
Воры(ст)кого и всє пото(м)ство єго мл(сти) влила и влива(м) на вє(ч)ны
часы, та(к) тє(ж) єстли бы па(н) Воры(ст)ки(и) або пото(м)ство єго мл(с)ти
по(д) сєстрами моими або тє(ж) потомъство(м) ихъ кгру(н)ту а(л)бо чєго-
ко(л)вє в то(м) имє(н)ю Роговича(х) бо(л)шє(и), ни(ж) таѧ ча(ст), єму ѡ(т)
мєнє проданаѧ, в собє має(т) або выноси(т), то(г)ды ѧ пну Воры(ст)кому
и пото(м)ству єго мл(с)ти в то(м) право цєлоє на вы(и)ска(н)є такы(х) [...]
222 заховывамъ Во(л)ни и мо(ц)ни буду(т) того правомъ доходити // та(к), яко
бы(х) ѧ сама вла(ст)нє⟨.⟩ А ѧ вжє сама, му(ж) мо(и) и пото(м)ство моє и ни-
которыє бли(з)киє, крє(в)ныє и повиноваты(и) мо(и) тоє части имє(н)ѧ Ро-
гови(ц)кого пну Воры(ст)кому, ѡ(т) мєнє проданоє, ничи(м) по(д) ни(м) са-
мы(м) и пото(м)ство(м) єго мл(с)ти по(и)скивати и никоторы(м) право(м)

доходити и никоторы(х) листо(в), записо(в) на то ѡказовати нє маю(т) вєчными часы, бо-мъ тє(ж) та(к) мужу моєму, я(к) и никому и(н)шому, жа(д)ны(х) записо(в) на то нє давала, а є(ст)ли бы якиє-колъвє записы и ѡ(т)ко(г)[о]-ко(л)вє а на ѧко(м)-ко(л)вє мє(ст)цу измєнє(м) мои(м) справєныє на то сѧ показали⟨.⟩ тогды таковыє записы моцы никоторое мети и ни в которо(м) правє при(и)мованы и дє(р)жаны быти нє маю(т), яко таковыє, ѡ которы(х) ѧ ничо(г)[о] нє вєдаю, и вєдати нє хочу, и давати и(х) никому нє маю. Которую (ж) продажу мою маю ѧ на врѧдє кгро(д)ско(м) воло(ди)мє(р)ско(м) тєпє(р) заразо(м) до кни(г) кгро(д)ски(х) вызнати и дати записати⟨.⟩ а пото(м) на рока(х) судовы(х) зємъски(х) того (ж) повєту тутошнє(г)[о] Володимє(р)ского ѡ(т) сєго часу пє(р)вши(х), которыє напє(р)вє(и) до(и)ду(т) и сужоны буду(т), запи(с) вызна(н)ѧ моєго с кни(г) кгро(д)ски(х) до кни(г) зємъски(х) пєрєнєсти, вы(з)нати и дати записати маю и буду пови(н)на⟨.⟩ А є(ст)ли бы в то(м) часє на мєнє, ни(ж) роки до(и)ду(т) и сужоны буду(т), па(н) бо(г) допусти(л) хоробу а(л)бо ча(с) смє(р)тє(л)ны(и), та(к) тє(ж) хо(ч) бы(х) жива и здорова была, а за ѧкими-ко(л)вє причинами на ты(х) роко(х) судовы(х) зє(м)ски(х) сама бы(ти) и ѡно(г)[о] запису вы(з)на(н)ѧ моєго с кни(г) кгро(д)ски(х) до кни(г) зє(м)ски(х) пєрєнєсти, вы(з)нати, дати записати нє могла, тогды са(м) па(н) Воры(ст)ки(и) або пото(м)ство єго мл(сти) хо(ч) жєбы и бє(з) бы(т)ности моєє во(л)нии и мо(ц)ни буду(т) то(т) запи(с) вы(з)на(н)ѧ моє(г)[о] с кни(г) кгро(д)ски(х) до кни(г) зємъски(х) пєрєнєсти и дати собє записа(ти), што врѧ(д) зємъски(и) має(т) ѡ(т) ни(х) принѧти и то(г)[о] запису и(м) нє боронити, которы(и) запи(с) тако мочы(и) (?), яко бы(х) и ѧ сама вла(ст)нє ѡчєвистє то вызнала, захова(н) и дє(р)жа(н) быти має(т) вєчнє и навєки нєпорушн[є]. // И на то єсми єго 222 зв.
мл(с)ти па(н)у Ивану Воры(ст)кому дала сє(с) мо(и) вы(з)наны(и) ли(ст) тоє вєчистоє продажи моєє з моєю влѧ(ст)ною пєча(т)ю а длѧ лєпшоє мо(ц)ности сєго моєго листу просила єсмы ѡ приложє(н)є пєчатє(и) и(х) мл(с)ти пно(в) а приѧтєлє(и) мои(х) єго мл(с)ти пна Богдана Костюшковича Хобо(л)товско(г)[о], су(д)ю зє(м)ского повєту Воло(д)мє(р)ско(г)[о], а пна Фєдора Со(л)тана, писара зємъского того (ж) повєту Воло(ди)мє(р)ско(г)[о], а бра(т)и моєє кнзѧ Михала Ми(х)аловича, кнзѧ Стєфана Фєдоровича Ружи(н)ски(х), а пана Романа Бо(г)дановича Бутєти(ц)кого, што и(х) мл(ст) за про(з)бою моєю ѡчєви(ст)ою вчини(ти)а пєчати сво(и) к сєму моєму листу приложити рачили. Писа(н) у Володимє(р)и лѣта ѡ(т) нарожє(н)ѧ Ису Хрыста, сына божєго, тисѧча пѧ(т)со(т) сємъдєсѧ(т) пє(р)вого, м(с)ца априлѧ, дєв(ѧ)то(г)[о] днѧ.

86. Лист Софії Ляховської, що дає повноваження її братові Іванові Семеновичу Ляховському позиватися за половину спадщинного маєтку Порицька, відданого в заставу її матір'ю дядькові.

Акт від 16 червня 1571, № 123, 1.

Я, Миколаєваѧ Сметанъчинаѧ Зофєѧ Сємєновна з Лѧхова, сознаваю 247 зв.
и чиню явно ты(м) мои(м) листо(м) ко(ж)дому, кому бы того была по(т)рєба вєдати або, чтучи єго, слышати, и(ж) што ма(т)ка моя нєбо(ж)чица пни

Семеновая Ляхо(в)ская пни Зофея зъ Збаража Поры(ц)кая име(н)е свое вла(ст)ное матери(с)тое небо(ж)чицы ма(т)ки моее кнгни Федоровое Збара(ж)ское кнгни Ба(р)бары, то есть меновите половицу всего Порыцка, замъку, места и се(л), к тому за(м)ку Порыцкому приналежачи(х), на (и)мя Поры(ц)ка Сере(д)него, Гриковичь, Топилищъ, Переслави(ч), Ку[...]ковца, Грушовое, Трубокъ, Воробъи(н)ца, Самоволи[...] и Опочина, брату своему рожоному кнзю Алекса(н)дру Федоровичу Збара(ж)скому и Поры(ц)кому в суме пнзе(и) у сту копа(х) гроше(и) заставила. Которое име(н)е Поры(ц)кое бра(т) мо(и) рожоны(и) па(н) Ива(н) Семеновичъ Ляхо(в)ски(и) и я весполокъ з ни(м), брато(м) своимъ, яко властную бабизну и матери(з)ну свою по животе дя(д)ка своего небо(ж)чика кнзя Алекса(н)дра Федоровича Збара(ж)ского и Поры(ц)кого, та(к) тежъ по животе небожчицы ма(т)ки своее
248 пнее Семеновое Ляхо(в)ское // пнее Зофеи зъ Збаража Поры(ц)кое, хотячи у бра(т)и нашое стрыечное, сыно(в) небо(ж)чика князя Алекса(н)дра, да(д)ка ншо(г)[о] выкупи(ти), кнзю Пе(т)ру, кнзю Алекса(н)дру и брату и(х) небо(ж)чику кнзю Янушу Алекса(н)дровичо(м) Збара(ж)ски(м) и Поры(ц)ки(м), а по сме(р)ти брата и(х), кнзя Януша, неве(ст)це нашо(и) кнгни Янушово(и) Збара(ж)ско(и) Порыцко(и), кнегини Маруне з Ваганова, нею(д)нокро(т)тую суму пнзе(и) ю(т)давали, ни(ж)ли и(х) мл(ст) князи Поры(ц)кие бра(т)я нша и невес(т)ка, [...] кнегиня Янушова Збара(ж)ская Поры(ц)кая, ты(х) пнзе(и) в на(с) брати а того име(н)я нашо(г)[о] баби(з)ного и материстого Поры(ц)кого на(м) поступи(ти) не хотели и не поступи(ли). А та(к) я, намови(в)шися в то(м) з брато(м) мои(м) пно(м) Ивано(м) Семеновичомъ Ляховъски(м), хотячи тое име(н)е свое бабистое и материстое Поры(ц)кое выкупити и к рукамъ свои(м) мети, поручила⟨.⟩ и дала е(с)ми мо(ц) зупо(л)ную тому брату моему, звы(ш) помененому пану Ивану Семеновичу Ляхо(в)скому, ему самому и тому, кого бы [...] подъ якимъ — ко(л)векъ часо(м) в то(и) речи и справе нашо(и) умоцованы(м) учини(л), кнзя Пе(т)ра и кнзя Алекса(н)дра Збара(ж)ски(х) и Поры(ц)ки(х), бра(т)ю нашу стрыечную и неве(ст)ку нашу кнгню Янушовую Збара(ж)скую и Поры(ц)кую, кнгню Марину з Ваганова, ѡ тое имене наше баби(з)ное и материстое ѡ половицу всего Поры(ц)ка за(м)ку, места и се(л)⟨.⟩ к тому за(м)ку Поры(ц)ком прислухаючи(х), выше(и) менены(х), ку бра(н)ю пнзе(и) и ку праву по(з)вы позывати и всякими поступъками, ѡбронами правными а(ж) до ѡста(т)него сто(п)ня в ка(ж)дого суду и права тое вла(ст)ности нашое половицы всего име(н)я Поры(ц)кого⟨.⟩ яко ся выше(и) поменило, по(д) и(х) мл(ст)ю доходи(ти) и вы(и)скива(ти) а во (в)сякого права и суду, где бы ся ко(л)векъ тая речь и
248 зв. справа нша приточила во(л)ное мове(н)е зъ и(х) мл(ст)ю // кнзи Збара(ж)скими и Порыцкими и (з) неве(ст)кою нашею кнегинею Янушовою Збара(ж)скою и Поры(ц)кою ѡ то ме(ти) зы(с)къ и (с)трату чере(з) судъ и (в)ска(з)суде(и)ски(и) и врядовы(и) або те(ж) за апеляциею чере(з) декре(т) его кроле(в)ско(и) мл(с)ти в то(и) речи при(и)мовати и к тому вгодою и стано-ве(н)емъ приятe(л)ски(м) то ко(н)чити. И што-ко(л)векъ то(т) бра(т) мо(и) па(н) Ива(н) Семенови(ч) Ляхо(в)ски(и) або [...], которы(и) на то установлены(и) умоцованы(и) приятe(л) е(г)[о] бу(д) чере(з) яки(и)-ко(л)векъ су(д) и право або за апеляциею чере(з) декре(т) кроля его мл(сти) зыще(т) або утрати(т) а(л)бо те(ж) еднацки(и) а вгодливы(м) приятe(л)ски(м)ъ ѡбычае(м), што в то(и) речи и справе нашо(и) зъ и(х) мл(ст)ю постанови(т), то я

все, яко ѡ(т) брата моего пна Ивана Ляхо(в)ско(г)[о], та(к) и ѡ(т) умоцованого в то(м) приꙗтелꙗ его з удꙗчно(ст)ю при(и)муючи, скро(м)не то на собе ѡ(т)носити, на томъ перестава(ти) и, ничи(м) того не зрушаючи, я сама, де(ти) и пото(м)кове мо(и) ве(ч)ными часы ѡконча(ти) мае(м), та(к) то мо(ц)но де(р)жечи яко бы(х) ꙗ вла(ст)не ѡче(в)исте сама при все(и) то(и) справе на ко(ж)до(м) ме(ст)цу при брате мое(м) або при умоцовано(м) приꙗтелю его была. И на то есми брату своему, пе(р)вопомененому пану Ивану Семеновичу Ляхо(в)скому, дала се(с) мо(и) вы(з)наны(и) а умоцованы(и) ли(ст) з моею печа(т)ю⟨.⟩ А при то(м) были, и того добре сведоми, и печа(ти) свои за прозбою моею к тому моему вызнаному а умоцованому ли(с)ту приложи(ти) рачи(ли) и(х) мл(ст) во(и)ски(и) володиме(р)ски(и) па(н) Василе(и) Гулеви(ч) а кнꙗ(з) Дми(т)ръ А(н)дрееви(ч) Козека. Писа(н) у Володимери лета бо(ж)его нарожe(н)я тисеча пꙗ(т)со(т) семъдесꙗ(т) пе(р)вого, м(с)ца июнꙗ второгона(д)ца(т) дня.

87. Дарчий запис Мануила Болобана Осекровського на третину маєтку Осекрова, даровану його жінці Марині.

Акт від 14 січня 1577, № 183, 3.

Я, Ману(и)ло Болоба(н) Ѡсекро(в)ски(и), земени(н) повѣту Воло(ди)ме(р)ского, вы(з)нава(м) са(м) на себе си(м) мои(м) ли(с)томъ, кому то(г)[о] потреба буде(т) вѣдати, и(ж) з во(ли) а пре(з)ре(н)я бо(ж)его, и за радою ѡпекуна мое(г)[о] его мл(сти) пана Миколая Дубро(в)ского и и(н)ши(х) приятеле(и) мои(х), и за ведомо(ст)ю брата мое(г)[о] рожоного пна Ивана Болобана взя(л) есми за себе в ста(н) свты(и) ма(л)жо(н)ски(и) унуку его мл(сти) ѡ(т)ца Феѡдосиꙗ вл(д)ки володиме(р)ско(г)[о] и бересте(и)ского а дочку небо(ж)чика пна Миха(и)ла Некрашевича па(н)ну Марину, по которо(и) взял-е(м) у его мл(сти) владыки вѣна готовыми гро(ш)ми сто ко(п) груше(и) ли(ч)бы ли(тв)ское, а у выправе ѡ(с)мъдеся(т) ко(п) гроше(и) та(к)жо литовское ли(ч)бы. А та(к) я, у(з)на(в)ши по ма(л)жо(н)це свое(и) мило(и) пне(и) Марине учтиво(ст) ма(л)же(н)ства а до(б)рое и (с)кло(н)ное ку собѣ в ма(л)же(н)стве захова(н)е а (с)правуючися в то(м) ве(д)ле права и ста(т)уту зе(м)ско(г)[о], записую е(и), ма(л)жо(н)це свое(и) пне(и) Марине, вѣно, внесе(н)е ее в до(м) мо(и), готови(з)ну совито а выпра(в)у, кро(м) совито(сти), то е(ст) всего сумою двѣсте а ѡ(о)мъдесꙗ(т) ко(п) гроше(и) лито(в)ское ли(ч)бы, записа(л) есми и си(м) листо(м) мои(м) запи(с)ую на трете(и) ча(с)ти име(н)ꙗ моего ѡ(т)чи(з)ного Ѡсекрова, которо(г)[о] я тепе(р) в де(р)жа(н)ю е(г)[о], то е(ст) на (т)рете(и) ча(сти) тое половицы того име(н)я мое(г)[о] Ѡсекрова, которая на мене з делу ѡ(т) брата мое(г)[о] пна Ивана при(и)де(т). Мае(т) ма(л)жо(н)ка моя пни Марина при животе и по животе мое(м) тую третюю ча(ст) половицы име(н)я мое(г)[о] Ѡсекрова в то(м) вѣне свое(м) у выше(и) менова но(и) суме у дво(х)со(т) и у восмидеся(т) копа(х) гроше(и) ли(тв)ски(х) // де(р)жа(ти) и вжива(ти) з дворо(м), з лю(д)ми тя(г)лы(ми) и ѡгоро(д)никами, с па(ш)нею дво(р)ною, с ко(н)ми, з бы(д)ло(м) и зо вси(м) ста(т)ко(м) и мае(т)но(ст)ю домовою, и зо вси(м) на все, яко сꙗ таꙗ третяя ча(ст) в половицы мое(и) то(г)[о] име(н)ꙗ моего Ѡсекрова сама в собе, в пожи(т)ко(х) и доходе(х) свои(х) мае(ть). А е(ст)ли бы мене

194 зв.

195

ча(с) смε(р)тε(л)ны(и) зашо(л), то(г)ды по животε моε(м) бра(т) мо(и) па(н) Ива(н) и ни(х)то з бли(з)ки(х) и крε(в)ны(х) приятεлε(и) мои(х) εε, ма(л)жо(н)ки моεε, с трεтεε ча(с)ти того имε(н)я моε(г)[о], нε ω(т)да(в)ши ε(и) тоε сумы дву(х)со(т) и ω(с)мидεся(т) копъ грошε(и), нε маю(т) и нε могу(т) руша(ти), ани в нεε ω(т)ьима(ти), и ничи(м) сѧ в то вступова(ти) нε буду(т) мочи, а(ж) пε(р)вε(и) ω(т)да(в)ши и заплати(в)ши ε(и), ма(л)жо(н)цε моε(и), тую суму двѣстε и ω(с)мъдεсѧ(т) ко(п) грошε(и) лито(в)ски(х), нε вы(т)ручаю(чи) ε(и) с тоε сумы внεсε(н)я εε в до(м) мо(и) на(м) нε(и) ничо(г)[о] за дε(р)жа(н)ε и (в)жива(н)ε то(г)[о] имε(н)я моε(г)[о], та(к) тε(ж) εстли бы за дε(р)жа(н)я моεго и за живота дεлу в то(м) имε(н)ю моε(м) Ѡсεкрεвε з брато(м) мои(м) пно(м) Ивано(м) нε приня(л), то(г)ды по животε моε(м) бра(т) мо(и), нε будε (ли) способны(и) ку ω(т)да(н)ю и ω(т)ложε(н)ю тоε сумы ωписаноε ма(л)жо(н)цε моε(и), маε(т) и винε(н) будε(т) бра(т) мо(и) з ма(л)жо(н)кою моεю пнεю Мариною, та(к), яко и зо (м)ною самы(м), дε(л) в то(м) имε(н)ю моε(м) Ѡсεкровε учини(ти) и поро(в)нати, вε(д) жε и по дεлε бра(т) мо(и) и ни(х)то з бли(з)ки(х) и кро(в)ны(х) мои(х) ма(л)жо(н)ки моεε пнεε Марины нε маε(т) с тоε трεтεε ча(с)ти имε(н)я моε(г)[о] Ѡсεкрова руша(ти), а(ж) ω(т)да(в)ши и спо(л)на заплати(в)ши ε(и) тую помεнεную суму пнзε(и) двѣстε и ω(с)мъдεсѧ(т) ко(п) грошε(и) лито(в)ски(х). И на то(м) да(л) ма(л)жо(н)цε моε(и) пнε(и) Маринε сε(с) мо(и) ли(ст) по(д) моεю пεча(т)ю. А при то(м) бы(ли), и то(г)[о] добрε свεдоми, и за про(з)бою моεю пεча(ти) свои к сεму моεму ли(с)ту приложи(ти) рачи(ли) и(х) мл(ст) па(н) Микола(и) Ду(б)ро(в)ски(и), па(н) Ива(н) Шε(л)во(в)ски(и), па(н) Пε(т)ръ Ко(л)мо(в)ски(и) а па(н) Я(ц)ко Боби(ц)ки(и). Писа(н) у Би(с)купичо(х) лѣта ω(т) нарожε(н)я Ису(с) Хр(с)та сна божо(г)[о] тисεча пя(т)со(т) сε(м)дεсѧ(т) пε(р)во(г)[о], м(с)ца ω(ктε)бра, пε(р)во(г)[о] дня.

88. Дарчий запис Гнівоша Петровича Калусовського на маєтки, даровані його жінці Богдані.

Акт від 21 січня 1571, № 100, 1.
(Текст наведено, є сумнівні місця)

213 Я, Гнεво(ш) Пεтрови(ч) Калусо(в)ски(и), ви(з)наваю и явно чиню си(м) мои(м) листомъ нинεшни(м) и на пото(м) будучимъ, кождому, кому бы того была по(т)рεба вεдати, и(ж) што з воли а ласки бжо(и) понѧ(л) εсми за сεбε в ма(л)жε(н)ство до(ч)ку пна И(л)яша Богушεвича Нεсвε(ц)кого па(н)ну Богдану, по которо(и) взѧ(л) εсми посагу ω(т) ω(т)ца εε а тεстѧ своεго пна И(л)яша Нεсвε(ц)кого та(к) пнзьми готовыми, яко и у выправε, ωшацовавши сумою чоти(ри)ста ко(п) грошε(и) ли(ч)бы литовскоε, личεчи по дεсε(т) пнзε(и) бεлы(х) у гро(ш). И по вси часы, мε(ш)каючи мнε з нεю у ма(л)жε(н)ствε, дознавши по нε(и) вεру, цноту, покору пово(л)ности и почтивоε
213 зв. захова(н)ε и мл(ст) ма(л)жо(н)скую ку собε и (в)сѧк[...] // статεчно(ст) прε(д)рεчоноε ма(л)жо(н)ки моε(и) мило(и) Бо(г)даны И(л)яшовны Нεсвε(ц)кого противку того почагу εε, которы(и) ωна з дому ω(т)ца своε(г)[о] в до(м) ωна мо(и) внεсла, и к тому з до(б)ро(и) воли а милости своεε ма(л)жо(н)скоε, хотεчи εε, жону мою милую, в то(и) жε вεрε, цнотε, покорε, пово(л)ности и по(ч)тиво(м) захова(н)ю и милости ма(л)жо(н)ско(и) ку собε и всѧко(и) статε(ч)-

но(с)ти, яко и тεпε(р) ε(ст), мεти и на пришлы(и) часы, то, ε(ст)ли бо(г)
со(т)воритε(л) допусти(л) впрεрε(д) на мεнε, ни(ж) на εε, ча(с) смε(р)тны(и),
ω(т) дεти(и) и бра(т)и и вси(х) бли(з)ки(х) мои(х) длѧ всѧкоε бε(з)пεчности
жонε моε(и) Богданε упε(в)нεнε вчини(т) и (в) покою ε(и) захова(ти), ужи-
ваючи во(л)ности своεε шляхε(т)скоε вε(д)лε по(п)равы стату (!) нового на
со(и)мε ва(л)но(м) бεрεстε(и)ско(м) [...] и(х) мл(сти) ωбоεго стану, та(к)
жε вси(х) стано(в) со(и)му налεжачи(х) и вси(х) посло(в) зεмски(х) Вεли-
ко(г)[о] Кнѧ(з)ства Ли(тв)ского уфалεноε и ω(т) господарѧ εго мл(сти)
утвε(р)жоноε и (в) статут вписаны(и), и(ж) во(л)но ка(ж)дому имε(н)ѧ своε
зεмскиε ω(т)чи(з)ныε, и матεристы(ε), и выслужоныε, куплεны(и) и яки(м)-
ко(л)вεкъ обычаεмъ набыты(и) и на(з)ваныε, нε смотрεчи трεтε(и) части⟨.⟩
з дво(х) частε(и), я(к) пεрεд ты(м) было в статутε ωбычаε(м) стародавны(м),
алε вси вздо(и)момъ, хто и(х) што маε(т), бу(д) тε(ж) половицу або которую
и(х) ча(ст), або ωсобно зεмлю што хотѧ ω(д)но вε(д)лε добро(и) воли а мысли
своε(и) ω(т)дати, продати⟨.⟩ записа(ти), заставити, ω(т) дεтε(и), ω(т) бли(з)-
ки(х) ω(т)дали(ти), по(д)лε ωбычаю своεго ты(м) шафовати пε(р)вопомε-
нεно(и) жонε моε(и) мило(и) Богданε по животε моε(м) ωную суму пнзε(и)
чоты(ри)ста ко(п) грошε(и) ди(тв)ски(х) ли(ч)бы посагу εε нε на трεтε(и),
алε на всε(и) части имε(н)я моεго ω(т)чи(з)ного в Ка(л)усовε и Вε(р)би(ч)нε,
котораѧ мнε з дεлу ω(т) бра(т)и моεε рожоноε пна Ивана, су(д)и кгро(д)ско-
го володимε(р)ского, и друго(г)[о] пна Ивана моло(д)шого Пε(т)ровичо(в)
Колусо(в)ски(х) зостала, и к тому тε(ж) прилучаючи к ты(м) частѧ(м) моимъ
ω(т)чизнымъ // и тую мою ча(ст) купленую, которую εсми купи(л) ω(т) брата 214
моε(г)[о] стирεчного (!) пна А(н)дрεя Васи(л)εвича Калусо(в)ского у Вε(р)-
би(ч)нε, нε будучи ни ω(т) кого ничи(м) примушо(н) ани намовε(н), ωдно
са(м) по своε(и) добро(и) воли по животε моε(м) ε(и), ма(л)жо(н)цε моε(и)
пε(р)вопомεнεно(и) Богданε, даю, дарую и си(м) листо(м) мои(м) записую
по(д) таки(м) ωбычаε(м), и(ж) ωна, зоставши удовою по животε моε(м)
бу(д) заму(ж) нε пошла або хоч бы пошла, то(г)ды маεт тую всю ча(ст) имε-
(н)ѧ моε(г)[о] Калусо(в)ского Вε(р)бичи(н)ского и куплεную у Вε(р)би(ч)-
нε з дворами, зъ зεмлями дво(р)ными, по(л)ми, сεножа(т)ми лю(д)ми и и(х)
дворищи, платы, доходы, з га(и), запустами, з дубровами, с чε(р)тεжами,
з боры, лεсы, з млыны, з ставами, и (з) ставищами, и всѧкими пожи(т)ки,
яки(м)-ко(л)вε имεнεмъ названы або мεнεны брати (!) могу(т), и зо вси(м)
на (в)сε, што-ко(л)вεк то(и) части моε(и) калусо(в)ско(и) и вε(р)бичи(н)ско(и)
и ку(п)лεно(и) Вε(р)бичнε вышε(и) помεнεно(и) приналεжи(т), на сεбε
дε(р)жати и того всεго а(ж) до живота своεго, я(к) сама налεпε(и) розумεю-
(чи)⟨,⟩ вживати. А дεти, бра(т)ѧ и никоторыε бли(з)киε мо(и) ничи(м) εε с
того рушати и никотороε тру(д)ности ε(и) в томъ задава(ти) и жадъно(и)
пег к зы в дε(р)жа(н)ю и вжива(н)ю с тоε всεε части имε(н)я моεго Калу-
со(в)ского и Вε(р)бичи(н)ско(г)[о] чини(ти) нε маю(т). А ωна тε(ж), сεдεчи
на вдовъε(м) сто(л)цы на то(и) части моε(и) або и пошε(д)ши заму(ж), та(к)
при животε, яко и по животε своε(м), тую суму пнзε(и) вε(р)ху помεнεно(и)
чотыриста ко(п) грошε(и) кому хотѧчи записати, ω(т)дати, даровати, а дεти
мо(и) або бли(з)киε, нε ω(т)давши тоε сумы вε(р)ху помεнεного ωного имε-
(и)я моεго, вε(р)ху помεнεно(г)[о], к рука(м) свои(м) бра(ти) и в то сѧ усту-
повати нε маю(т). И на то εсми жонε моε(и) пε(р)вопомεнεно(и) Бо(г)данε
И(л)яшовнε Нεсвε(ц)кого да(л) сε(с) мо(и) вы(з)наны(и) ли(ст) по(д)

печа(т)ю моєю и с по(д)пи(с)ю вла(ст)ноє руки моє(и)〈.〉 А при томъ были, и
214 зв. того добрє свєдоми, и пєча(ти) свои за про(з)бою // к сєму моєму листу приложи(ти) рачили и(х) мл(ст) в бозє вєлє(б)ны(и) ѡтє(ц) Фєѡдоси(и), єго мл(ст) владыка воло(д)мє(р)ски(и) и бєрєстє(и)ски(и), па(н) Павє(л) Григо(р)єви(ч) Ѿра(н)ски(и), на то(т) ча(с) будучи по(д)старости(и) воло(д)мє(р)ски(и), а па(н) Сємє(н) Ласко[вич Чєрницкий]. Писа(н) у Володимє(ри)〈.〉 лєта божєго нарожєнѧ тисєча пѧ(т)со(т) сємъдєсѧто(г)[о], м(с)ца дєка(б)рѧ, тридцатого дня〈.〉 Гнєво(ш) Калусо(в)ски(и), вла(ст)наѧ рука.

89. Дарчий запис Івана Романовича Сенюти на третину маєтків, даровану його жінці Ганні Хоболтовській.

Акт від 13 січня 1576, № 177, 3.

184 Я, Ива(н) Романови(ч) Сєнюта, чиню я(в)но и вы(з)наваю си(м) мои(м) листо(м), кому гдє будє(т) то(г)[о] потрєба вєдати або, чтучи єго, слышати, нинєшни(м) и на пото(м) будучи(м), сє(с) ча(с) и за(в)жды, што (ж) з воли бо(ж)єє и дару єго свто(г)[о] и за (з)ражєниє(м) єго свтоє мл(с)ти а (з) воли, и любвє, и милости моєє пови(н)ны хр(с)тия(н)скоє, чинєчи то по(д)лє закону ншо(г)[о] хр(с)тиѧ(н)ского, яко мнѣ, побожному и по(ц)тивому сыну зє(м)скому, приналєжи(т), заховываючисѧ во всє(м) по(д)лє приказанѧ бо(ж)єго, понѧ(л) єсми за сєбє в ста(д)ло свтоє ма(л)жє(н)скоє ди(в)ку, до(ч)ку у єго мл(сти) пна Богдана Ко(с)тюшковича Хобо(л)то(в)ского, су(д)и зє(м)ско(г)[о] повѣту Володимє(р)ского, па(н)ну Га(н)ну Богдано(в)ну Хобо(л)то(в)ского〈,〉 По которо(и) ди(в)цє а до(ч)цє єго мл(сти) пна Богданови па(н)ны Га(н)ны взя(л) єсми вѣна, посагу, грошє(и), готовы(х) и спо(л)на ѡ(т)личоны(х), три(с)та копъ грошє(и) лито(в)ски(х), а з осо(б)ливоє єщє ла(с)ки єго мл(сти) по(д)лє набо(л)шоє мо(ж)ности єго мл(сти) з дому и выправы в золоти, в сєрєбрє, в ла(н)цуха(х), клє(и)нота(х) и пє(р)лє(х), в шата(х), в цыни, в мєди, в конє(х) єздны(х) и (в)в ы(н)ши(х) многи(х) рухомы(х) рєча(х), та(к)жє досы(т) нємало, ша(ц)уючи сумою за двєстє копъ грошє(и) лито(в)ски(х), гдє ж-є(м)я, вышє(и) помєнєны(и) Ива(н) Сєнюта, ѡбачи(в)ши такую ла(с)ку и добродє(и)ство єго мл(с)ти моє(г)[о] мл(с)тиво(г)[о] пна и добродєѧ ку собє єго мл(с)ти пна Бодана (!) Ко(с)тюшковича Хобо(л)товского, су(д) и зє(м)ского повєту Воло(ди)мє(р)ско(г)[о], и уважаю(чи) в сєбє такиє пово(л)ности и дары єго мл(с)ти нє мє(ш)шиє (!), и к тому видєчи дє(в)ку, до(ч)ку єго м(л)сти, па(н)ну Га(н)ну на (в)си(м) в лю(б)вє, мл(с)ти и во (в)си(х) ѡбычає(х) цно(т)ливы(х), в наука(х), в нобо(ж)ности заховываючися проти(в) мєнє яко ма(л)жє(н)ка своє(г)[о], пово(л)нє дє(р)жачи мнѣ вєру, пра(в)ду по(д)лє приказаня бо(ж)єго и милуючи мєнє вє(р)нє и пра(в)дивє, я, узнавши то, уважи(в)ши таки прия(з)ни то(и) ла(с)каво(г)[о] пна и добродѣя ѡ(т)ца моєго мило(г)[о] и к тому мл(ст) вє(р)ную ма(л)жо(н)ки моє милоє па(н)ны Га(н)ны, яко ся вышє(и) помєнило, даю, да(р)ую и
184 зв. записую є(и), ма(л)жо(н)цє моє(и) мило(и) // па(н)нє Га(н)нє Богдано(в)нє Хобо(л)то(в)ского, проти(в) вєна, посагу грошє(и) готовы(х), та(к) и выправы на трєтє(и) части вси(х) имєнє(и) мои(х) ѡ(т)чи(з)ны(х), а мєновитє в Хмєлєви, Ѿ(л)шаницы, Волоско(м) и и(н)ши(х) присє(л)ко(в), ку имє(н)ю моєму Ѿ(л)шаницы прислухаючи(х), и которы(х) бы(х) єщє за право(м)

прирожоны(м) ѡ(т)чи(з)ны(м) и матєри(с)ты(м) вы(и)ска(л), прикупи(л),
выслужи(л) и яки(м) ко(л)вє(к) ѡбычає(м) набы(л) на всє(м) то(м) всѣ(х) ты(х)
имєнє(и) мои(х) вышє(и) помєныны(х) на трєтє(и) части, в зє(м)ля(х), в по-
ля(х), сєножатє(х), ду(б)рова(х), гаєхъ⟨,⟩ лєсє(х), ставє(х), млынє(х) и
вымє(л)ка(х) и(х), слуга(х) путны(х), в людє(х) тѧ(г)лы(х) и во всѧки(х)
платє(х), доходє(х), яко бы на тую трєтюю ча(ст) при(с)лухало ты(х) вси(х)
имєнє(и) мои(х) вышє(и) помєнєны(х) ѡ(с)мъсо(т) ко(п) грошє(и) лито(в)-
ски(х). Во(л)на ѡна, ма(л)жо(н)ка моя милая па(н)на Га(н)на Богдано(в)на
Хобо(л)то(в)ского, в ты(х) ѡсмисо(т) копа(х) грошє(и) лито(в)ски(х) в ты(х)
имє(н)я(х) мои(х) ѡ(т)чи(з)ны(х), ѧко сѧ вы(ш)шє(и) помєнило, в тую трєтюю
ча(ст) по животє моє(м) на сєбє дє(р)жати и (в)живати, ѡ(т)да(ти), дарова-
(ти), записа(ти), кому воля єє, ма(л)жо(н)ки моєє милоє, будє(т) ты(м) ша-
фовати, на дєти и пото(м)ство своє ѡ(с)тави(ти), ѡборочаючи по(д)лє во(ли)
доброє и мы(с)ли своє(и), яко сама налєпє(и) розумєючи. А дєти моє, бра(т)я,
крє(в)ныє, пови(н)ныє моє по моє(м) животє нє маю(т) є(и) в то(м) жа(д)ноє
пєрєказы в то(м) споко(и)но(м) дє(р)жа(н)ю и вжива(н)ю єє, ма(л)жо(н)ки
моєє милоє, па(н)ны Га(н)ны Богдановны никотороє пєрєказы и тру(д)ности
и поволока(н)я ку пра(в)у якому ж ко(л)вє(к) чини(т). Ѡ(д)но маєть то ма(л)-
жо(н)ка моѧ милаѧ па(н)на Га(н)на споко(и)нє до живота своє(г)[о] на то(и)
трєтє(и) ча(с)ти имєнє(и) мои(х), на сєлє(х)⟨,⟩ дворє(х), присє(л)ка(х) и
вси(х) дубръ мои(х), прислухаючи(х) ку то(и) трєтє(и) части, споко(и)нє
сєдєти, а по животє моє(м) во(л)на ѡна на дєти нши тоє вѣно, поса(г), ѡпра-
ву свою записа(ти) або и кому волѧ єє, ма(л)жо(н)ки моєє милоє па(н)ны
Га(н)ны, ѡбороча(ти) то во(д)лє воли а мысли своєє, яко сама налєпє(и)
розумє(т) будє(т)⟨,⟩ И на то є(с)ми є(и), ма(л)жо(н)ци моє(и) мило(и) па(н)нє
Ган(н)є Богдано(в)нє Хобо(л)то(в)ско(г)[о], да(л) сє(с) мо(и) ли(ст) по(д)
моєю пєча(т)ю и (с) по(д)писо(м) руки моєє, яко (ж) и прито(м) бы(ли) и
то(г)[о] добрє свєдомы и(х) мл(ст) пновє а приятє(ли) нши сполє(ч)ныє, то
є(ст) єго мл(ст) па(н) Пє(т)ръ Хомє(к) Смородо(в)ски(и), па(н) Василє(и)
Мєлє(ш)ко Микули(ц)ки(и), // па(н) Сава Ялови(ц)ки(и), по(д)судо(к) крє- 185
мянє(ц)ки(и), па(н) Миха(и)ло Привєрєдо(в)ски(и), на то(т) ча(с) будучи(и)
по(д)старо(с)ти(и) воло(ди)мє(р)ски(и), па(н) Миха(и)ло Борѧти(н)ски(и),
па(н) Григорє(и) Гнєвошєви(ч) Кисє(л) а па(н) Я(ц)ко Боби(ц)ки(и). Кото-
рыє пановє а приятє(ли) наши вы(ш)шє(и) помєнєныє за про(з)бою моєю
рачили то вчини(ти) и пєча(ти) сво(и) приложи(ти) к сєму моєму ли(с)ту.
Писа(н) у Хобо(л)товє року бо(ж)єго нарожє(н)я пє(р)вои тисєчи пя(т)со(т)
сє(м)дєся(т) пє(р)вого, м(с)ца дєка(б)ра, три(д)цато(г)[о] дня. Ива(н) Рома-
нови(ч) Сєнюта, рукою вла(ст)ною по(д)писа(л).

90. Дарчий запис Бартоша Вітвінського на маєток Хріново, даний його дружині Муховицькій.

Акт від 20 січня 1571, № 98, 1.

Я, Ба(р)то(ш) Ви(т)ви(н)ски(и), // чиню явно ты(м) мои(м) листо(м) 209
нинєшни(м) и на пото(м) будучи(м), кому тоє вєдати будє(т) налєжало, 209 зв.
иж-ємъ ѧ, дознавши статєчного а учтивого захова(н)ѧ проти(в)ко сєбє
ма(л)жо(н)ки моє(и) пнєє Катєрины Муховє(ц)коє, а хотѧчи тоє ѡказати

ε(и), што сѧ добро(и) статεчно(и) а по(ч)тиво(и) ма(л)жо(н)цε годи ѡказати, тогды я, Ба(р)то(ш) Ви(т)ви(н)ски(и), даю, дарую и ты(м) листомъ мои(м) записую ма(л)жо(н)цε моε(и), пнε Катеринε Мухове(ц)ко(и), имε(н)ε моε Хрεно(в) до εε живота зо вси(м) на всε, то ε(ст) напεрε(д) з двора(м) мои(м), и с по(л)ми дво(р)ными, и зо всими лю(д)ми в то(м) имε(н)ю моεмъ Хрεновε, и (з) и(х) по(л)ми, зо всими сεножа(т)ми, з га(и), з дубровами, з млыны, з ставы, сажа(в)ками, зо вси(м) кгру(н)то(м) ⟨.⟩ я(к) сѧ тоε имε(н)є Хрεновъ во вси(х) граница(х) маε(т), и тε(ж) стадо(м) и бы(д)ломъ, и з овцами, з ы(н)шимъ вшεлякимъ домо(в)ство(м) даю, дарую и ты(м) листо(м) мои(м) ε(и) до живота εε записую. Естли па(н) бо(г) прεпусти(т) на мεнε напεрε(д) смε(р)ть, ни(ж)ли на εε, то(г)ды ѡна по животε моε(м) маε(т) Хрεново(м) волода(ти), тоε дε(р)жати и правовати во(д)лугъ того моεго ѡпису зо всими пожи(т)ками до живота своε[го]. С которого то имε(н)ѧ таѧ ма(л)жо(н)ка моя пни Катεрина Мухове(ц)каѧ сыно(м) мои(м) уси(м) нε будεть ничого повин(н)а давати, ω(д)но што з ласки своεε. А што сѧ дотычε(т) дочо(к) мои(х), которы(х) я маю с тою ма(л)жо(н)кою моεю, то(г)ды ωна с того имε(н)ѧ моε(г)[о] Хрεнова пови(н)на будε(т) ωны(м) дочка(м) мои(м) дати статεчноε выхова(н)ε и такую выправу, якую-(м) я да(л) до(ч)цε своεε ста(р)шо(и) пнε(и) Га(н)пε Шводо(в)ско(и), и та(к) ховати и(х) будε(т) пови(н)на, я(к) на ста(н) и(х) налεжи(т). Яко ж-ε(м) то(т) ли(ст) мо(и) в кнги зεмскиε володимε(р)скиε увεсти да(л) на роко(х) судовы(х) зεмски(х), которы(и) были справованы в року тисεча пѧ(т) * сεмъдεсѧ(т) пε(р)во(г)[о] ω (т)рε(х) кролε(х) свѧта ры(м)ского, илε-(м) εсми тоε перε(д) судо(м) зεмскимъ вы(з)на(л). А при то(м) были и того добрε свεдоми и(х) мл(ст) пновε па(н) Богда(н) Костюшкови(ч) Хобо(л)то(в)ски(и), су(д)ѧ зεмски(и) воло(ди)мε(р)ски(и) ⟨.⟩ а па(н) Ива(н) Ка(л)усо(в)ски(и), су(д)ѧ кгро(д)ски(и) воло-
210 (ди)мε(р)ски(и), // а па(н) Гаврило Якови(ц)ки(и), по(д)судо(к) зεмски(и) воло(ди)мε(р)ски(и)⟨.⟩ а па(н)⟨.⟩ Со(л)та(н) Ставε(ц)ки(и), писа(р) зεмски(и) володимε(р)ски(и). И проси(л) єсми и(х) м(л)сти вε(р)ху написаны(х) пно(в) ω приложε(н)ε печатε(и). И(х) мл(ст) на про(з)бу мою вчинили, пεча(ти) сво(и) приложили к сεму моεму ли(с)ту. А я Ба(р)то(ш) Ви(т)ви(н)ски(и) тε(ж) пεча(т) свою приложи(л) к сεму моεму ли(с)ту и рукою своєю вла(ст)ною то(т) єсми ли(ст) мо(и) по(д)писа(л). Писа(н) у Володимε(ри)⟨.⟩ лεта бо(ж)єго нарожε(н)ѧ тисεча пѧ(т)со(т) сεмдεсѧ(т) пε(р)вого, м(с)ца гε(н)вара, два(д)цатого дня. Ба(р)тошъ Ви(т)ви(н)ски(и), рука власна.

91. Декрет польського короля Жигимонта Августа про права володимирських міщан.

Акт від 14 червня 1571, № 103, 1.
(Початковий вицвілий текст наведено пізніше, є неясні місця)

223 зв. Жыкгимо(нт) Авгу(ст), бо(ж)єю мл(ст)ю коро(л) по(л)ски(и), вεлики(и) кнѧ(з) лито(в)скии, руски(и), пруски(и), мазовεцки(и), жомои(т)ски(и) и ины(х) [...] дεди(ч)ъ, ωзна(и)муεмъ вси(м) вобε(ц) и ко(ж)дому зособна, кому того потрεба вεдати, и(ж) та(к), яко на року сε(м) нинεшнε(м), которы(и)

* Тобто нѧ(т)сот

пришє(л) з дєкрєту и[...]шкоды, зє(з)на(л) тоє мєжи сторонами, нижє(и)
ѡписаными, прє(з) на которыє то мєщанє наши володимє(р)скиє жалова-
лисѧ чєрє(з) умоцованыє свои пєрє(д) нами судовнє на вє(л)мо(ж)ного Ко-
стєтина Костє(н)тиновича, княжє (ѡ)строзскоє, воєводу києвского, старосту
нашо(г)[о] володимє(р)ского, при бы(т)ности єго (ж) самого, што жє ѡ(т)
нєго урѧ(д) за(м)ку Воло(ди)мє(р)ского мимо дєкрє(т) на(ш) часу [...] про(ш)-
лого [...] бы(л) водлє того(ж) нашого дєкрєту бє(з) вины [...] мєщанє воло-
димє(р)скиє посажоныє были выпущоны и кра(м)ницы и склєпы и(х), кото-
рыє прєзъ урѧ(д) за(м)ку Володимє(р)ско(г)[о] запєчатованыє є(ст), засє
ѡ(т)пєчатованы бы(л)и. Тогды до то(г)[о] урѧ(д) замъковы(и) того збранѧ(л)сѧ
выпол(л)ни(т) ку вєлико(и) кривдє ты(х) то мєща(н). А на то вє(л)мо(ж)ны(и)
воєвода и староста володимє(р)ски(и) повєда(л), жє то, кро(м) злєцє(н)ѧ
єго и вєдомости, шляхє(т)ны(и) Ма(р)ти(н) Мєжи(н)ски(и), слуга єго, вда(л)-
ся в рокъ на тую справу пєрє(д) судо(м) наши(м) [...] тыє-то мєщанє, за
дєкрєто(м) равизоро(в) наши(х) были посажєны на и(н)стыкгацыє братѧ и(х),
алє и вша(к) жє ѡ(д)накъ ѡфєрова(л)сѧ вє(д)лє дєкрєту ншо(г)[о] тому
всєму росказа(т), досы(т) учини(ти) по(д)старостєму своєму володимє(р)ско-
му [...] з радами ншими. Услышавши таковую пру ⟨.⟩ сторонъ прєрєчоны(х),
сказуємъ, ижє бы то(т) жє вє(л)мо(ж)ны(и) воєвода и старо(с)та // нашъ 224
воло(д)мє(р)ски(и) по(д) виною ншєю кролє(в)скою в чоты(р)є нєдѣли ѡ(т)
даты того дєкрєту мєщанє володимє(р)скиє з вєзє(н)ѧ росказалъ выпусти(т),
кра(м)ницы и склєпы ты(х) жє мєща(н) жєбы далъ ѡ(т)пєчатова(т) и рєчи,
которыє в ни(х) є(ст), жєбы во(л)но бє(з) загамова(н)ѧ вшєлякого каза(л)
выпусти(т), а с по(д)старостєго своєго зъ стороны шко(д), которыє прєто
тыє (ж) то мєщанє маю(т) кгды будє(т) што жєданы(и), жєбы справє(д)ли-
во(ст) учини(л). Ска(р)жилися тє(ж) тыє (ж) мєщанє володимє(р)скиє чє-
рє(з) умоцованыє свои на того (ж) вє(л)мо(ж)ного воєводу и старосту своє:о
и урѧдъ єго за(м)ку Володимє(р)ского, ж-єм и мои(х) приви(л)я, которыє
и(м) погорєли[...] доходы, которыє с палє(н)я и продава(н)ѧ горєлъки в
мєстє Володимє(р)ско(м) приходя(т), которы з стародавна мєсто уживали и
на по(т)рєбы мє(с)ткиє ѡборочаны быва(ли), по(д)старо(с)ти(и) и урѧ(д)
того (ж) старосты ншо(г)[о] володимє(р)ского ѡды(и)мує и до замку Воло-
димє(р)ского бєрє ку кри(в)дє ты(х)-то мєща(н), а вє(л)мо(ж)ны(и) воєвода
и староста впро(д) рєчоны(и) повєда(л), и(ж) доходы вси, которыє с палє-
(н)ѧ и продава(н)ѧ горє(л)ки приходѧ(т), нє мєсту, алє за(м)ку ншму Воло(д)-
мє(р)скому з да(в)ны(х) часо(в) приналєжа(т), которыє доходы горє(л)ковыє
рєвизоровє наши мєжи и(н)шиє доходы замъку Воло(д)мє(р)ского водлє
давного ѡбычаю вписали. Мы то(г)ды, прослухавши таковую пру, и(ж)
мєщанє нши володимє(р)скиє жа(д)ного старого приви(л)ю пєрє(д) нами нє
показали на пожы(т)ки, которыє з горє(л)ки приходѧ(т), ани тє(ж) в ча(с)
водлє права по згорє(н)ю привилєю на горє(л)ку и(н)шого привилєю ншо-
(г)[о] собє и мєсту нє (з)єднали, прото сказуємы, и(ж) доходы и пожи(т)ки
с палє(н)ѧ и продава(н)ѧ горє(л)ки нє мєсту, алє старостє и за(м)кови ншєму
Володимє(р)скому вє(ч)ны(х) часо(в) приналєжа(ти) маю(т). Што сѧ доты-
чє(т) ѡсмисо(т) ко(п) пнзє(и) ли(ч)бы и монєты ли(тв)скоє а которыє тыє(ж)
то мєщанє воло(д)мє(р)скиє мєни(ли), жєбы и(м) мє(л) винє(н) зоста(т) и
нє плати(т) за пє(в)ныє прєзы(с)ки [...] судо(в)нє, на то(м)-то старостє ншо(м)
прєзы(с)каныє, мє(ли) ска(з)ує(м), кгды(ж) [...] // мєщанє и умоцованыє и(х) 224 зв.

нє посяза(ли) пєрє(д) судо(м) ншимъ жа(д)ны(х) прєзыско(в) судовны(х)
проти(в) прєрєчоному старостє ншому, то(г)ды ѡ(т) таковы(х) прєзыско(в)
и прєнагаба(н)ѧ то(т) жє староста має(т) бы(ти) волє(н) и єго пото(м)ковє.
А и(ж) тыє (ж) мєщанє ска(р)жилисѧ тє(ж) пєрє(д) нами, и(ж) по(д)старо-
сти(и) и урѧ(д)ники за(м)ковые того-то прєрєчоно(г)[о] старо(с)ты нашо(г)[о],
хотѧ и нє мєлю(т) млыны нши(х) староства ѡного, тог(д)ы ѡдна(к) прє(д)сѧ
мєри ѡ(т) солодо(в) и збо(ж)а вшєлѧко(г)[о], котороє до ины(х) млыно(в)
вєзу(т), ѡ(т) ни(х) бєру(т), тогды сказуємы, жє мєщанє нши володимє(р)-
ски [...] за то(т) ча(с), кгды млыны наши староства ншо(г)[о] нє мєлю(т),
ѡ(т) жа(д)ного иного збо(ж)ѧ нє повиновати буду(т) мєри до за(м)ку ншо(г)[о]
давать, то(л)ко ѡ(т) солодо(в) [......], збо(ж)ѧ, котороє на то(т) ча(с), кгды
нє мєлют млыны нши, буду(т) до ины(х) млыно(в) дава(т). Тоды во(л)ны
буду(т) ѡ(т) дава(н)я мєръ до за(м)ку ншого, вша(к) жє ѡдна(к), кгды кгва(л)-
товна поводь водъ была, то(г)ды сказуємы, жє тыє (ж) мєщанє воло(д)мє(р)-
скиє ви(н)ни буду(т) на кгвал(т) бєгъчи ку ѡбронє(н)ю и справозбудова(н)ю
грєбли и млына, а гдє бы прє(р)вала грєблю вода, то(т) час повиноватєми
буду(т) плото(в) порєбны(х) а(л)бо хворосту и гною до заправы грє(б)ли
навози(т). Што сѧ дотычє(т) ты(х) шко(д) зє стороны бра(н)я мє(р), кгды в
млынє(х) наши(х) нє было млива, тогды мєжи сторонами шкоды на то(т)
ча(с) поро(в)наны и ко(м)пє(н)суєм, бо што сѧ дотычєт жидовъ ты(х), кото-
рыє засєли на кгру(н)тє(х) мєста Володимє(р)ского, то(г)ды сказує(м) ты(м)
выроко(м) наши(м), и(ж) жидовє вси, которы(х) домы засєли на кгру(н)тє
мєста Воло(д)мє(р)ского, повиновати буду(т) ѡ(д)носитъ з стороны таковы(х)
домо(в) и має(т)ности(и) свои(х) на собє ѡ(д)носта(и)нє брємона и пови(н)-
ности пода(т)ко(в) та(к) Рєчи Посполитоє, яко и вє(с)коє, и за ни(х) тє(ж)
буду(т) бурмистрови и рѧ(д)цо(м) ѡ(т)повєда(т) и досы(т) чини(т) здана а(л)бо
рєсыкгнацыє с домо(в) жидо(в)ски(х), котор [...] на кгру(н)тє мє(ст)ско(м)
лєжа(ли), ни(г)дє и(н)дє не маю(т) бы(ти), ѡ(д)но пєрє(д) судо(м) во(и)-
то(в)ски(м) [...] ничи(м) мєста ѡно(г)[о] та(к) жє з стороны до(л)го(в), кото-
225 ры(и) бы бы(ли) записаны // на домє(х) жидо(в)ски(х), которыє на кгру(н)-
тє(х) мє(ст)ски(х) лєжатъ, та(м) жє, пєрє(д) судомъ мє(ст)ски(м) буду(т)
ѡ(т)повєда(т). Е(ст)ли жє бы на то жидовє старода(в)ного приви(л)ю нє
мєли, алє з ыны(х) домо(в), которыє бы на кгру(н)тє мє(ст)ско(м) нє лєжали,
та(м) жє з стороны вси(х) ины(х) спра(в), которыє бы яки(м)-ко(л)вєкъ имє-
нє(м), способо(м) могли быти мєнованы, та(к) судо(в)ными, яко и нє судо-
(в)ными, ни(г)дє и(н)дє повиновати буду(т) жидовє та(к) судо(в)нє, яко и нє
судо(в)нє ѡ(т)повєда(т) и усправє(д)ливитисѧ водлє стародавно(г)[о] звы-
чаю, ѡ(д)но пєрє(д) судомъ старосты ншо(г)[о] володимє(р)ского ѡ (б)ра(н)є
то(р)гово(г)[о] та(к) ска(з)уємы, жє то(р)говоє водлє старода(в)ного звычаю
староста на(ш) володимє(р)ски(и) ѡ(т) ка(ж)дого возу по грошу ѡ(д)ному
бра(т)и будє(т), вша(к)жє мєщанє вси воло(д)мє(р)скиє ѡ(т)плачє(н)ѧ тако-
вого торгвого (!) во(л)ны буду(т). Што сѧ дотычє(т) апєлѧцы(и) ѡ(т) во(и)-
то(в)ского и ла(в)ни(ц)кого суду, тогды водлє старо(г)[о] звычаю має(т) ити
до вы(ш)шого права, алє ѡ(т) бу(р)мистра и радє(ц) володимє(р)ски(х),
тогды апєлѧцыѧ до нашо(г)[о] старосты володимє(р)ского, а в нєбы(т)ности
єго до по(д)старостє(г)[о] маєть ити. А и(ж) мєщанє нши володимє(р)скиє
ска(р)жилися пєрє(д) нами, и(ж) то(т) жє вє(л)мо(ж)ны(и) староста на(ш)
володимє(р)ски(и) и єго по(д)старости(и) дає(т) до казни и вєсє(н)я замъко-

вого мещаны воло(д)ме(р)ские сажа(т), то(г)ды сказуемы и(ж) не мае(т) бо(л)ше(и) дава(т), сажа(т) староста нашъ володиме(р)ски(и) ани его по(д)-старости(и) а(л)бо урѧ(д)ники за(м)ку ншо(г)[о] Воло(д)ме(р)ского жадного мещанина володиме(р)ско(г)[о] до везенъѧ а(л)бо ка(з)ны за(м)ку ншо(г)[о] Воло(д)ме(р)ско(г)[о], але е(ст) ли жебы ѡ чомъ виненъ мещани(н) володиме(р)ски(и) бы(л), то(г)ды ни(г)де и(н)де мае(т) бы(ти) дава(н) до везе(н)ѧ, ѡ(д)но до урѧду ме(ст)ско(г)[о], и то не пе(р)ве(и) але а(ж)бы бы(л) правомъ пере(д) урѧдомъ места ѡно(г)[о] судо(в)не преконаны(и), ани меща(н) володиме(р)ски(х) староста на(ш) а(л)бо по(д)старости(и) его не буде(т) мо(г)чи с ка(з)ни ме(ст)ское брати а(л)бо ѡ(т)бывати. Што сѧ дотыче(т) ѡпое(з)ники в месте, которые староста мени(т), же за(м)ку ншому Воло(ди)ме(р)скому з старода(в)на приналежа(т) длѧ пресыла(н)ѧ ли[стов] // за(м)ковы(х), то(г)ды во(д)ле то(г)[о], яко пере(д) судо(м) нши(м) мени(л) умоцованы ты(х) меща(н) володиме(р)ски(х), ска(з)уе(м), же повине(н) е(ст) бу(р)ми(ст)ръ с двема па(д)цами, во(и)тъ з двема ла(в)ники и два мещане ста(р)шие ме(с)та ншо(г)[о] Воло(д)ме(р)ско(г)[о], го(д)ные веры, присѧгу телесную учини(т) водле права. И(ж) тые поезники з старода(в)на до места Воло(д)ме(р)ского приналежа(т), а не до за(м)ку, и те(ж), и(ж) ѡ(т) часу да(н)ѧ и(м) листу ншо(г)[о] в споко(и)но(м) вжива(н)ю ты(х)-то поезънико(в) были и яко тые поезники николи до за(м)ку не служи(ли), ѡ(д)но до места. Которую присѧгу пови(н)ни буду(т) вчини(т) впро(д) пречоные (!) мещане, ѡ(т)даты того декрету в шести неделѧ(х) та(м) же пере(д) по(д)старости(м) места то(г)[о], урѧдо(м) замъку ншо(г)[о] Володиме(р)ско(г)[о] сказуемъ, те(ж), и(ж) те(н)же ве(л)можныи староста на(ш) володиме(р)ски(и) повине(н) буде(т) мещана(м) наши(м) володиме(р)ски(м) вси(м) и ко(ж)дому зособна, которы(и)-кол(в)е не буде(т) сѧ ска(р)жи(т) пере(д) ни(м), с по(д)старостего и з урѧ(д)нико(в) свои(х) володиме(р)ски(х) справе(д)ливо(ст) слу(ш)ную во(д)-ле права учини(т) [...] за тую мае(т)но(ст) и гу(м)на влохови Ганибелови, котораѧ е(ст) подана докторови Зикгму(н)тови Ка(р)касови в до(л)гу то(г)[о] Ганибелѧ сказуемы, и(ж) те(н) же до(к)то(р), естли бы сѧ ѡказа(л) которы(и) потомо(к) Ганибело(в), то(г)ды повинова(т) буде(т) то(т) же до(к)то(р) до(л)-гу своего, што ему Ганибе(л) зоста(л), довести водле права, а е(ст)ли (ж) бы добра водле шацу(н)ку урѧдо(в)ного до(л)гъ превыша(л), то(г)ды то, што бы на(д)звышъ было, на(д)датъ повине(н) буде(т) ты(м)-то пото(м)комъ то(т) же до(к)то(р), ве(р)нути мо(ц)ю декрету то(ж) ншо(г)[о] короле(в)ско(г)[о] на зупо(л)не(и)шую веру то(г)[о] все(г)[о] нинешни(и) ли(ст) печа-(т)ю нашою запечатованы(и). Да(н) въ Ва(р)шаве, в че(т)ве(р)гъ, пере(д) неделею середопо(ст)ною, року па(н)ско(г)[о] тисе(ч)но(г)[о] пѧ(т)со(т)но(г)[о] се(м)десѧто(г)[о] пе(р)вшо(г)[о]. А кролева(н) (!) нашого четы(р)десѧто(г)[о] второ(г)[о]. В то(м) листу по(д)пи(с) руки е(г)[о] пна Вале(н)те(н) Де(м)-би(ц)ко(г)[о], ка(н)цлера коро(н)ного.

92. Заставний запис Івана Івановича Клюського, який дав у заставу Гнівошеві Семеновичу Рязанові Луковському половину свого маєтку в Клюсові до сплати боргу.

Акт від 10 січня 1577, № 172, 3.
Випис з книг гродських від 7 березня 1577.

174 Я, Ива(н) Иванови(ч) Клю(с)ки(и), по(с)по(л) з жоною млею Ѡ(в)до(т)ею Ва(н)ковною Бєлосто(ц)ко(г)[о] явно чини(м) и вы(з)наває(м) сами на сєбє си(м) нішимъ ли(с)то(м) ко(ж)дому, хто бы ѡ то(м) вєда(ти) хотє(л), си(х) часо(в) и на пото(м) за(в)жды, и(ж) ку вє(ли)ко(и) а пи(л)но(и) по(т)рєбє ншо(и) позычи(ли) и взя(ли) єсмо по(с)политыми руками ншими пє(в)ную суму пнзє(и) двѣстє [1] копъ грошє(и) монєты и ли(ч)бы лито(в)скоє, личєчи у грошъ по дєсє(ти) пнзє(и) бєлы(х) [2] а по шє(сти)дєся(т) грошє(и) в[3] копу ⟨.⟩ у єго мл(с)ти пна Гнєвоша Сємєновича Рєзана Луко(в)ского. Которую суму пѣнезє(и) двѣстє [4] ко(п) грошє(и) маємо и будє(м) ви(н)ни єго мл(сти) пну Гнєвошу ѡ(т)дати и заплати(ти) на ро(к) и дє(н) [5] пє(в)ны(и) в нєдѣлю, вступи(в)ши в по(ст) вєлики(и) в ты(и) дє(н), а мєновитє на(з)бо(р) ярмарокъ володимє(р)ски(и), поча(в)ши ѡ(т) сє(г)[о] [6] нєдавно минулого збору я(р)-

174 зв. марьку [7] воло(ди)мє(р)ского, которы(и) бы(л) // в року сє(м)дєся(т) второ(м), а(ж) за ѡ(с)мъ лѣ(т) по собѣ [8] идучи(х), которы(и) збо(р) я(р)марокъ володимє(р)ски(и) має(т) вжє бы(ти) и припа(сти) в року ѡ(с)мъдєсятомъ, ничи(м) и(н)ши(м), ѡ(д)но та(к) жє готовыми гро(ш)ми и таковою монєтою, якая на ѡ(н) ча(с) в зє(м)ли [9] Волы(н)ско(и) ити будєть, та(м) жє на мє(ст)цу пє(в)но(м) в то(м) имє(н)ю моє(м) Клю(с)ку. В которо(и) сумє пнзє(и) в дво(х)со(т) копа(х) грошє(и) лито(в)ски(х) застави(ли) и в дє(р)жа(н)є зара(з) єсмо поступи(ли) [10] пну Гнєвошу Рєза(н)у полови(ц)у всєго имє(н)я ншо(г)[о] ѡ(т)чи(з)ного в Клю(с)ку во всє(и) трєтє(и) ча(с)ти моє(и), которая на мєнє у ѡ(т)дѣлє ѡ(т) бра(т) и моєє пно(в) Ма(т)фѣя а Бо(г)дана Ивановичо(в) Клю(с)ки(х) пришла и право(м) прирожєны(м) спала⟨.⟩ А мєновитє то є(ст) половину двора моє(г)[о], в которо(м) я са(м) мєшкаю, ро(з)дєли(в)ши всє по половинє, я(к) будова(н)я дво(р)ного, огородо(в), по(л) ѡрємы(х) и нови(н), и [11] вшєляки(х) проро(б)ковъ стары(х) и новы(х), и тє(ж) полови(н)у сєножатє(и) нши(х), па(ш)нѣ, то є(ст) сєвбы дво(р)ноє, которая тєпє(р) єсть в року сє(м)дєся(т) пє(р)во(м) на ро(к) сє(м)дєся(т) вторы(и) ѡзимы(м) и яки(м) жє [12] ко(л)вє(к) збо(ж)ємъ на по(т)рєбу ншу дво(р)ную засєяна, и (з) дєрєво(м) бо(р)тны(м), з [13] бчолами⟨,⟩ и которыє бє(з) бчо(л), в ставу, и (в) млынє, ув озєра(х), ничо(г)[о] на сєбє бо(л)шє(и) на(д) полови(н)у [14] во (в)сємъ кгру(н)тє ншомъ дво(р)номъ нє зо(с)тавую(чи). А ку тому, которыє [15] слу(ж)бы чотыри [16] людє(и), на зупо(л)ны(х) слу(ж)ба(х) мє(ш)каючи(х), на (и)мя по(д)даны(х) свои(х) Сєливона Самаровича, Я(р)мола Сєливоновича, Ива(ш)ка Ванєля а Данила — вси(х) [17] ты(х) з дворищами зупо(л)ными добрє [18] ѡсєлыми. А ку тому, и(ж) має(м) мѣти помѣру з бра(т)єю моєю в кгру(н)тє имє(н)я ншо(г)[о] Клю(с)кого и (с) тоє мѣры [18а], на чо(м) бы люди мо(г)ли ѡсѣсти, што на мєнє при(и)ти має(т), трєтєє ча(с)ти моє(и) [19] то(г)[о] всє(г)[о] полови(ц)у па(н)у Гнєвошу того (ж) часу скоро по помѣры [20] маю пу(с)ти(ти). Має(т) па(н) Гнєво(ш) Сємєнови(ч) Рєза(н) то(т) дво(р) нашъ Клю(с)ки(и) з нами по половинє во (в)сє(м) кгру(н)тє зє(м)ляно(м), и в будова(н)ю, и (в) па(ш)ня(х), в поля(х) в запу(с)тє(х), в боро(х) [21],

и (в) [22] дуброва(х), заросля(х) по всѣ роки тыє [23], та(к) тє(ж) и тую чотыри слу(ж)бы людє(и) на сєбє дє(р)жати и (з) и(х) по(л)ми и сєножа(т)ми, з роботами, платы, повозы, доходы, чи(н)шами, грошовыми, мєдовыми, ѡ(в)сяными и зо (в)сими пожи(т)ки якими-ко(л)вєкъ, имєны могу(т) на(з)ваны або помєнєны бы(ти), зо (в)си(м) на (в)сє, яко ся тая половина двора ншо(г)[о] Клю(с)кого и тая чотыри служобъ людє(и) сама в собє маєть // дє(р)жа(ти) и 175 вжива(ти) до ѡ(т)да(н)я єму самому. Або є(ст)ли бы в оно(м) часє на пна Гнєвоша па(н) бо(г) смє(р)ть допусти(т)лъ (!)[24], то(г)ды тому, кому то будєть право(м) прирожоны(м) налєжа(ти), ни ѡ(т) кого ино(г)[о], ѡ(д)но ѡ(т) на(с) самы(х), тоє сумы пнзє(и) на ро(к), в сє(м) ли(с)тє ншо(м) ѡписаны(и). А є(ст)ли бы(х)мо є(му) на то(т) ро(к), в сє(м) листє ншомъ ѡписаны(и), тоє сумы пнзє(и) ѡ(т)дати и спо(л)на заплати(ти) нє мє(ли), то(г)ды па(н) Гнєво(ш) тую половину [25] двора ншо(г)[о] Клю(с)кого и тую чотыри служє(б) [25] людє(и) має(т) по выдє(р)жа(н)ю ты(х) роко(в) рокъ ѡ(т) року дє(р)жати до ѡ(т)да(н)я єму тоє сумы пнзє(и), а бє(з) року нико(ли) в нє(г)[о] тоє половины двора и кгру(н)ту и ты(х) людє(и) чоты(х) (!) слу(ж)бъ [26] выкупова(ти) нє має(м), а(ж) на рокъ, мєновитє в сє(м) ли(с)тє ншо(м) ѡписаны(и). В которо(м) споко(и)но(м) дє(р)жа(н)ю єго за по(с)туплє(н)ємъ и пода(н)ємъ нши(м) нє має(м) мы сами, дѣти, бли(з)киє и крє(в)ныє нши в тую половину двора ншо(г)[о] Клю(с)кого ничи(м) ся вступова(ти) и єму пєрєказы чинити, я(к) за ншо(г)[о] живота и по ншє(м) [27] животє. Бра(т)я мои Ма(т)фє(и) [28] и Бо(г)да(н) ни в чомъ єму пєрєказы и тру(д)ности дєлати [29] ани ѡкупова(ти) бє(з) року и жа(д)ны(м) право(м) прирожоны(м) по(д) ни(м) то(г)[о] по(и)скива(ти) нє маю(т) а(ж) до выдє(р)жа(н)я ѡно(г)[о] року, в сє(м) ли(с)тє ншо(м) ѡписано(г)[о]. А є(ст)ли [30] бы(х)мо мы сами, дѣти, бли(з)киє, крє(в)ныє нши, бра(т)я мо(и) Ма(т)фє(и) а Бо(г)да(н) мѣли єму в чо(м)-ко(л)вєкъ кри(в)ду чинити, пєрєка(з)у чиня(чи) в дє(р)жа(н)ю єго, то(г)ды я маю и буду повинє(н) то всє свои(м) коштомъ ѡчища(ти). А хто бы єго ѡ (ш)то-ко(л)вєкъ до которого-ко(л)вєкъ суду кгро(д)ско(г)[о] або до зє(м)ско(г)[о] по(з)ва(л), то(г)ды я є(г)[о] во всє(м) за(с)тупова(ти) маю⟨.⟩ А што ся дотычє(т) слу(ж)бы г(с)дрьскоє воє(н)ноє с того имє(н)я моє(г)[о] Клю(с)ко(г)[о], с трєтєє всєє ча(сти), то(г)ды я са(м) ѡсобою своєю за пна Гнєвоша за(с)тупова(ти) маю. А є(ст)ли бы за дє(р)жа(н)ѧ єго, бжє ухова(и), погорє(н)я ѡгнє(м) будова(н)я в дворє [31] моє(м) або є(ст)ли бы за дє(р)жа(н)я єго мѣли ѡныє по(д)даныє мои про(ч) розы(и)ти, [32] то(г)ды я на нє(м) то(г)[о] жа(д)ны(м) право(м) по(и)скива(ти) и до жа(д)но(г)[о] права поволока(ти) єго нє маю. А па(к)ли бы тє(ж) пну Гнєвошу ув оно(м) часє, ни(м) [33] ро(к) вы(и)дє(т), пнзє(и) потрєба вказовала [34], то(г)ды ѡ(н) и волє(н), моцє(н) будє(т) тую полови(н)у имє(н)я моєго застави(ти)⟨,⟩ и ты(м) вси(м) [35] право(м) пу(с)ти(ти) кому хотєчи. А як (!) того, кому бы ѡ(н) пусти(л), во всє(м) у [36] ко(ж)до(г)[о] права заступова(ти) и вє(д)лє [37] сєго ли(с)ту моє(г)[о] всѣ ѡбовя(з)ки по(л)ни(ти) маю. А гдє бы(х) єго заступова(ти) у которого-ко(л)вє(к) права, та(к) тє(ж) и тоє рєчи, в чо(м) бы ѡ(н) ѡ(т) кого (ж) ко(л)вєкъ кри(в)ду мѣлъ ѡчищати и заступова(ти), та(к) тє(ж) и слу(ж)бы г(с)дрьскоє воє(н)ноє за(с)тупова(ти) нє хотє(ли) // и в чомъ-ко(л)вєкъ 175 зв. споко(и)ному дє(р)жа(н)ю єго пєрєка(з) дєлаю(чи) и сєму ли(с)ту ѡпису ншому досы(т) нє вчини(ли) и єго в чо(м)-ко(л)вєкъ на(р)уши(ли), то(г)ды маємо и ви(н)ни будємо за(р)уки г(с)дрю королю єго мл(сти) на замо(к)

Воло(ди)ме(р)ски(и) двѣсти [38] ко(п) гроше(и) заплати(ти). А заплати(в)ши на замо(к), пну Гневошу яко стороне укри(в)жоно(и) другую (ж) двѣсте ко(п) гроше(и) заплати(ти) *. А заплати(в)ши тые за(р)уки, пре(д)ся се(с) ли(ст) мо(и) и (в)сѣ а(р)тыкулы, в не(м)ъ ѡписаные, при моцы захованы и (в) ко(ж)до(г)[о] права де(р)жаны бы(ти) маю(т)⟨,⟩ И на то есмо па(н)у Гневошу Семенови(ч)у Резану Луко(в)скому да(ли) се(с) на(ш) лис(т) по(д)-нишими печа(т)ми и (с) по(д)писо(м) руки мое(и) вла(ст)ное. А при то(м) бы(ли) и то(г)[о] добре сведомы и(х) мл(ст) его мл(ст) кня(з) Григоре(и) Ивановн(ч) Ружи(н)ски(и), а его м(л) па(н) Пе(т)ръ Ко(с)тю(ш)кови(ч) Хобо(л)-то(в)ски(и), а е(г)[о] мл(ст) па(н) Семен Дро(з)де(н)ски(и), яко (ж) на ѡчеви(с)тую про(з)бу нишу печа(ти) сво(и) приложи(т) рачи(ли) к сему нишому ли(с)ту. Писа(н) у Локачо(х), року бо(ж)е(г)[о], нароже(н)я тисеча пя(т)-со(т) се(м)деся(т) второ(г)[о], м(с)ца ма(р)та, че(т)ве(р)то(г)[о] дня, Ива(н) Иванови(ч) Клю(с)ки(и), рука вла(ст)ная.

У гродській книзі № 936: [1] двесте; [2] бѣлы(х); [3] у; [4] пизе(и) двесте; [5] дѣ(н); [6] сего дня; [7] я(р)марку; [8] собе; [9] землѦ(х); [10] пустили; [11] немае; [12] немае; [13] зо; [14] половицу; [15] немае; [16] чотыри слу(ж)бы; [17] всѣхъ; [18] и добре; [18а] помѣре; [19] мое; [20] помири; [21] борехъ; [22] немае; [23] тые роки; [24] допусти(л); [25] служо(б); [26] чотыро(х) служобъ; [27] нашомъ; [28] Ма(т)фѣ(и); [29] делати; [30] если; [31] доворе(!); [32] про(ч)ся; [33] ни(ж); [34] указывала; [35] всѣ(м); [36] в; [37] во(д)ле; [38] двесте.

93. Дарчий запис Катерини Іванівни Чорторизької її чоловікові Петрові Загоровському на подвійну грошову суму на третині маєтків.

Акт від 7 січня 1577, № 164, 3.
Випис з книг гродських від 20 серпня 1572.

156 зв. Я, Васи(л)евая Пе(т)ровича Загоро(в)ская, ка(ш)таляновая зе(м)ли [1] Бря(с)ла(в)ское, горо(д)ничая воло(ди)ме(р)ская, Катерина Ивано(в)на Чо(р)торы(с)ко(г)[о], вы(з)наваю и явно чиню ты(м) мои(м) ли(с)то(м) вси(м) [2] по(с)по(ли)те и ко(ж)дому зособна, кому того потреба буде(т) вѣда(ти) або, чтучи его, слыша(ти), ныне(ш)ни(м) [3] и на пото(м) будучи(м), и(ж) што его мл(ст) па(н) Василе(и) Пе(т)рови(ч) Загоро(в)ски(и), ка(ш)таля(н) [4] зе(м)ли Брясла(в)ское, горо(д)ничи(и) воло(ди)ме(р)ски(и), па(н) ма(л)жоно(к) мо(и) милы(и), пе(р)ве(и) [5] сего з воли а пре(з)ре(н)я бо(ж)его [6], беручи мене ѡ(т) ее мл(сти) кгнги ма(т)ки мое кгнги Ивановое Чо(р)торы(с)кое, кгнги А(н)ны Ку(з)ми(ч)ны Жеславъского, за себе в ма(л)же(н)ство светое, взя(л) по мне ѡ(т) ее мл(с)ти кгнги ма(т)ки мое вѣна и посагу з ымене(и) ѡ(т)чи(з)-ны(х) пне(з)ми [7] готовыми у [8] выправе две тисечи ко(п) гроше(и). Напро-
157 ти(в)ку которо(г)[о] вѣна и внесе(н)я моего // его мл(ст) па(н) ма(л)жоно(к) мо(и), заховываючися в томъ во(д)ле ѡбычаю права по(с)политого и ста(т)уту зе(м)ского, записа(л) мнѣ на (и)меня(х) свои(х) ѡ(т)чи(з)ны(х) набыты(х), куплены(х), то е(ст) на (и)ме(н)ю Суходоле(х), Де(г)теве, Перева(л)ка(х), на дворе И(л)и(н)ско(м) и на (д)во(р)цы Тишкови(ц)кого, в повѣте Воло-(ди)ме(р)ско(м) лежачи(х), и [9] к тому, што бы еще его мл(ст), зо мною, ма(л)-жо(н)кою своею, мешкаю(чи), набыти и прикупи(ти) ме(л) або по бли(з)-

* Далі текст у гродській книзі втрачено

ки(х) его мл(сти), што спа(д)ко(в) спало на трете(и) ча(с)ти ты(х) имене(и) свои(х) совито чотыри тисечи ко(п) гроше(и) ли(ч)бы Ве(ли)кого Кня(з)ства Литовъско(г)[о], личечи по десе(ти) пнзе(и) белы(х) у гро(ш), а в [10] копу по ше(с)т(и)деся(т) гроше(и) по(д) ты(м) ѡбычае(м), и(ж) где бы на его ли(ст) пна ма(л)жо(н)ка мое(г)[о] ча(с) сме(р)те(л)ны(и) напере(д) [11] па(н) бо(г) допу(с)ти(ти) рачи(л), а де(ти)нши, которые бы па(н) бо(г) его мл(с)ти со мною мети да(л)⟨,⟩ похотели бы мне [12] третюю ча(ст) все(г)[о] име(н)я во(д)ле запису его мл(с)ти выделити, то(г)ды, ѡ(б)варовываю(чи) его мл(ст), то, абы-(м) я по ро(з)ницы в ко(ж)до(м) име(н)ю третее ча(сти) не мела, а тымъ бо(л)шого затру(д)не(н)я на ме(ш)канью свое(м) не (в)живала, по(з)волити ми его мл(ст) рачи(л) на ѡ(д)но(м) име(н)ю Суходоле(х) ѡсе(с)ти и зо (в)си(м) [13] в трете(и) ча(с)ти вси(х) [14] имене(и) ужива(ти). А е(ст)ли бы тое [15] име(н)е Суходолы за ѡную третюю ча(ст) все(г)[о] име(н)я своего его мл(сти) не (с)тояло, ино и(н)шими дворы, лю(д)ми, кгру(н)ты ставы, млыны и (в)сякими пожи(т)ки ку Суходоло(м) причиня(ти), яко бы при Суходоле(х) зупо(л)ная третяя ча(ст) всего име(н)я мнѣ выровнана и выделена была⟨,⟩ где бы те(ж) в Суходо(лех) с поро(в)на(н)я и ро(з)де(л)ку справе(д)ливого на(ш)лося бо(л)ше(и), ни(ж) третѧя [16] ча(ст) ѡ(т) вси(х) имене(и), то(г)ды то ку дво(м) ча(с)те(м) приве(р)нути⟨,⟩ на што его мл(ст) все запи(с) [17] сво(и) мнѣ да(ти) и на вряде [18] г(с)дръско(м) кгро(д)ско(м) Воло(ди)ме(р)ско(м) до кни(г) то вы(з)нати рачи(л)⟨.⟩ В которо(м) записе его м(л) шире(и) а до(с)таточне(и) ѡколо того есть выписано и доложоно. А такъ я, до(з)навши ку собе ла(с)кавую мл(ст), зго(д)у и до(б)рое захова(н)е в ма(л)же(н)стве свето(м) [19] поменено(г)[о] ма(л)жо(н)ка моего милого его мл(сти) пна Васи(л)я Пе(т)ровича Загоро(в)ско(г)[о] а хотечи ты(м) и впере(д) его м(л) ку собе ласка(в)шого и ку доброму захова(н)ю в мл(с)ти ма(л)же(н)ско(и) ху(т)ли(в)шого зъедна(ти), не (з) жа(д)ное намовы а(л)бо примуше(н)я, ѡ(д)но я сама, по свое(и) добро(и) воли⟨,⟩ ѡное все [20] внесе(н)е мое, мнѣ ѡ(т) его мл(сти) совите на трете(и) ча(с)ти имене(и) его мл(сти) записаное, и (с) тою совито(ст)ю, то е(ст)⟨.⟩ чотыри тися(чи) ко(п) гроше(и), его мл(сти) пну ма(л)жо(н)ку моему милому даровала-(м) и симъ ли(с)томъ мои(м) да(р)ую и записую вечными часы, и ли(ст) его мл(с)ти // запи(с)ны(и) на 157 зв.
тую суму пнзе(и) внесе(н)я мое(г)[о] з совито(ст)ю чоты(ри) тисечи ко(п) гроше(и), на трете(и) ча(сти) име(н)я его мл(сти) записаную, ѡ(т) его м(л) мнѣ даны(и), которы(и) у ее мл(сти) кнгни, ма(т)ки моее, у схова(н)ю маю, вже уморила-(м) и си(м) ли(с)то(м) мои(м) вечными часы умораю, та(к) и(ж) вже чере(з) се(с) мо(и) запи(с) жа(д)ное моцы мети и ни(г)де в ко(ж)до(г)[о] права при(и)мова(н) бы(ти) не мае(т)⟨,⟩ и не буде(т) мочи. И (в)же я сама, бра(т)я, се(ст)ры мои и ни(х)то з бли(з)ки(х), кре(в)ны(х) мои(х), яко ѡное третее ча(сти) имене(и), мнѣ ѡ(т) его м(л) пна ма(л)жо(н)ка моего за внесе(н)е мое з совито(ст)ю в чотыро(х) тисеча(х) копа(х) гроше(и) записаное, так тое сумы пнзе(и) внесе(н)я мое(г)[о] з совито(ст)ю чотыре(х) тисече(и) ко(п) гроше(и), ѡ(т) мене его мл(сти) доброво(л)не дарованы(х), у его мл(с)ти пана ма(л)жо(н)ка моего, пото(м)ко(в), бли(з)ки(х) и кре(в)ны(х) его мл(сти) упомина(ти)ся и (в)то вступова(ти) ани жа(д)ны(м) способо(м) по(и)скива(ти) ве(ч)ными часы не маю(т) и не буду(т) мочи. Але во(д)ле сего да(р)у и запису мое(г)[о] доброво(л)но(г)[о] мает его мл(ст) па(н) ма(л)жоно(к) мо(и) са(м), пото(м)ки, бли(з)кие и

крε(в)ныε εго мл(сти) того внεсε(н)я моε(г)[о] и (з) совито(ст)ю, ω(т) мεнε εго мл(сти) даровано(г)[о] [21], та(к) тεпε(р), за(в)жды, яко и пото(м) вε(ч)нε и споко(и)нε ужива(ти). И ты(м) εго мл(сти) во(л)но будε(т), яко вла(ст)но(ст)ю своεю во(д)лугъ во(ли) и приподоба(н)я своε(г)[о] шафовати. [22] И на то(м) εго мл(сти) па(н)у ма(л)жо(н)ку моεму, па(н)у Васи(л)ю Загоро(в)скому, дала сε(с) мо(и) даро(в)ны(и) запи(с)ны(и) ли(ст) з моεю пεча(т)ю и с по(д)писо(м) вла(ст)ноε руки моε(и) [23]. А для лεпшо(г)[о] [24] утвε(р)жε(н)я сε(г)[о] моε(г)[о] даровно(г)[о] запи(с)но(г)[о] ли(с)ту просила εсми ω приложε(н)ε пεчатε(и) и(х) мл(сти) пно(в) шля(х)тъ людε(и) добры(х)⟨,⟩ пна Ждана То(м)ковича Коп(лε)нъско(г)[о], пна Григо(р)я Сεмεновича а пна Ю(х)на А(н)дрѣεвичо(в) Ѡра(н)ски(х), пна Миха(и)ла Роса(л)ско(г)[о], а пна Васи(л)ѧ Мирови(ц)кого, Вε(р)бъски(х)-Во(х)но(в)ски(х), а во(з)ного повѣту Володимε(р)ско(г)[о] пна Дε(м)яна Мокрε(н)ского. И(х) мл(ст) то на мою про(з)бу учини(ти) и пεча(ти) свои к сεму моεму даро(в)ному запи(с)ному ли(с)ту приложи(ти), а которы(и) и(х) мл(ст) умε(ли), и по(д)писатися руками своими рачи(ли). Писа(н) у Володимε(ри) лета по наро(ж) [25] Ису(с) Хр(с)тово(м) тисεча [26] пя(т)со(т) сε(м)дεся(т) второ(г)[о], м(с)ца а(в)густа дεвятогона(д)ца(т) дня⟨.⟩ Васи(л)εвая Загоро(в)скаѧ Катεрина Чо(р)торы(с)кая вла(ст)ною рукою⟨,⟩ Жда(н) То(м)кови(ч) Коплε(н)ски(и) вла(ст)ною рукою, Григорε(и) Ѡра(н)ски(и), вла(ст)ная рука, Ю(х)но Ѡра(н)ски(и), вла(ст)ная рука, Миха(и)ло Роса(л)ски(и), вла(ст)ная рука, Василε(и)
158 Ва(н)ковичъ // Вε(р)бъски(и), рука вла(ст)ная, Дε(м)я(н) Мо(к)рε(н)ски(и), во(з)ны(и) повѣту Воло(ди)мε(р)ско(г)[о], рука вла(ст)ная.

У гродській книзі № 936: [1] зε(м)лѣ; [2] всѣмъ; [3] нинε(ш)ни(с); [4] ка(ш)талѧи; [5] пεрво; [6] бо(ж)ого; [7] пнзъми; [8] и у; [9] и к; [10] у; [11] упεрε(д); [12] мнѣ; [13] (в)сѣ(м); [14] трε(и) (!) ча(с)ти всѣ(х); [15] ε(ст)либы тоε; [16] трεтяя; [17] што всε εго мл(ст) запи(с); [18] въряде; [19] свтомъ; [20] нεмаε; [21] даровано(г)[о]; [22] шаховати; [23] моεε; [24] лεпъшого; [25] лѣта по нарожε(и)ю; [26] тнсяча.

94. Тестамент Лева Олександровича Сангушка.

Акт від 24 червня 1571, № 160/3.

149 Во (и)мя свεтоε живонача(л)ноε нεро(з)дεлимоε тро(и)цы ω(т)ца и сына и свεтого дха станъся. Аминь.

Я, Лε(в) Алεкса(н)дрови(ч) Са(н)кгушкови(ч), кня(з) Кошε(р)ски(и), будучи зня(т) нεмалою хоробою а по(м)нεчи на то, и(ж) кожды(и) чоловε(к), та(к) хоры(и), яко здоровы(и), на ко(ж)ды(и) ча(с) смε(р)ти на сεбε пεвε(н) εсть, прεто ε(ст) рε(ч) techи повин(н)ная ко(ж)дому хр(с)тия(н)скому члвку, абы за доброε памε(ти) своε(и) чεрε(з) запи(с) сво(и) жону, дѣти, до(м) и всю маε(т)но(ст) свою в добро(м) поря(д)ку зостави(л). А та(к) я, кнѧ(з) Лε(в) Са(н)кгушко Кошε(р)ски(и), поручаю напро(д) душу мою па(н)у богу всεмогучому, уфаючи тому, жε εε до фалы своε(и) свεтоε приня(ти) рачить, а тεло моε грε(ш)ноε маε(т) бы(ти) поховано в манастыру Мεлε(ц)ко(м) заложε(н)я свεтого Николы. А што ся дотычε(т) ωпεки, то(г)ды то чинεчи за доброε памεти и(з) доброε воли моεε, знаючи ку собε, поча(в)ши з мои(х) лε(т) молоды(х) а(ж) до сεго ча(с)у, щирую зы(ч)ливость и мило(ст) εго мл(сти) князя Костε(н)тина Костε(н)тиновича Ѡ(с)тро(з)ско(г)[о], воεводы киε(в)ско(г)[о], ма(р)ша(л)ка зε(м)ли Волы(н)скоε, а та(к) жε тε(ж) нε (м)нε(и) брата моε(г)[о] крε(в)ного εго мл(с)ти кнзѧ Романа Фεдоровича

Са(н)кгушковича, воєводы бра(с)ла(в)ско(г)[о], гє(т)мана дво(р)ного Вє(ли)ко(г)[о] Кня(з)ства Лито(в)ского, старо(с)ты житоми(р)ско(г)[о], дє(р)жа(в)цы рєчи(ц)кого, напро(д) па(н)у богу, а пото(м) єго мл(сти) кнзю Ко(с)тє(н)тину Ко(с)тє(н)тиновичу Ѡ(с)тро(з)скому, воєводє киє(в)скому, и є(г)[о] мл(сти) кнзю Рома(н)у Федоровичу Са(н)кгушку, воєводє бря(с)ла(в)скому, бра(т)у моєму, в опєку жону мою кгнгю Га(н)ну Миколає(в)ну Ѡ(с)тико(в)ну и сына моє(г)[о] кнзя Григо(р)я, и (к) тому вси имє(н)я мои ѡ(т)чи(з)ныє, которыє право(м) прирожєны(м) по ѡ(т)цу моє(м) нєбо(ж)чику сла(в)но(и) памє(ти) кнзю Алєкса(н)дру А(н)дрєєвичу Са(н)кгушковича Кошє(р)скомъ при(ш)ли, та(к) тє(ж) набытыє, и тыє, ѡ которыє право вє(с)ти мєновитє с пно(м) Ю(р)ємъ Ѡ(с)тико(м), воєводою мъстисла(в)ски(м), старо(с)тою бря(с)ла(в)ски(м), и брато(м) єго пномъ Григо(р)ємъ Ѡ(с)тико(м), та(к) тє(ж) с пно(м) Миколає(м) Сопєгою, воєводичо(м) новгоро(д)ски(м), почал-є(м), и к тому вси рєчи моє рухомыє, золото, срєбра, пє(р)ла, клє(и)ноты, кони, збро(и), шаты, ѡбєма и(х) мл(с)тя(м) пно(м) ѡпєкуно(м), вышє(и) в сє(м) тє(с)тамє(н)тє моє(м) мєновано(м), поручаю в мо(ц) и в шафова(н)є даю до того часу, а(ж) сы(н) мо(и) кня(з) Григорє(и) лєтъ доростє(т). А кгды доростє(т) сы(н) мо(и) кня(з) Григорє(и) лѣтъ зупо(л)ны(х),
// то(г)ды и(х) мл(ст) пновє ѡпєкуновє, яко єго м(л) кня(з) Ко(с)тя(н)ти(н) 149 зв.
Костя(н)тинови(ч) Ѡ(с)тро(з)ски(и), воєвода киє(в)ски(и), та(к) тє(ж) и єго м(л) кня(з) Рома(н) Федорови(ч) Санъкгушко, воєвода бря(с)ла(в)ски(и), вси имє(н)я и рєчи рухомыє в цєло(сти) пови(н)ни буду(т) сыну моєму кнзю Григо(р)ю вє(р)нути в мо(ц) до дє(р)жа(н)я и (в) шафова(н)є подати. А што ся дотычє(т) хова(н)я сына моє(г)[о] кнзѧ Григо(р)я того, має(т), яко (ж) за про(з)бою моєю то мнѣ ѡбєца(ти) рачи(л), єго мл(ст) кня(з) Рома(н) Федорови(ч) Са(н)кгушко, воєвода бря(с)ла(в)ски(и), споло(м) з сыно(м) мои(м) кнзємъ Федоро(м) хова(ти), звлаща в лєтє(х) дєтины(х) в ла(с)каво(и) а мл(сти)во(и) ѡпєцє и наущє єго, маючи в дому своє(м), а к тому всѣ права, приви(л)я, ли(с)ты, твє(р)дости, которыє су(т) на (и)мє(н)я мо(и) тыє, маю(т) бы(ти) в схова(н)ю у дому у єго мл(сти) кнзя Романа Федоровича, воєводы бря(с)ла(в)ского, до лє(т) сына моєго кнзя Григо(р)я. А кгды сы(н) мо(и) лє(т) зупо(л)ны(х) доростє(т), повинє(н) будє(т) єго мл(с)ть кня(з) Рома(н) Федорови(ч) Са(н)кгушко, воєвода брѧ(с)лавски(и), бра(т) мо(и), ѡныє вси ли(с)ты, права, привилиє и твє(р)дости вє(р)нути, пода(ти) сыну моєму кнзю Григо(р)ю. А и(ж), яко ся вышє(и) помєнило, є(ст) ко(ж)ды(и) члвкъ смє(р)тє(л)ны(и) и потрєба, абы на при(ш)лыє часы бачно(ст) мє(л), а для лєпшоє твє(р)дости, тыє рєчи при(ш)лыє пи(с)мо(м), ѡбварова(л) и вмоцни(л). А та(к) я, кнѧ(з) Лє(в) Алєкса(н)дрови(ч) Са(н)кгушковича Коши(р)ски(и), ни щиєв (!) намовы, ѡ(д)но са(м) з доброє воли и (з) доброє цєлоє памє(ти) моєє, помнєчи на то, иж-є(м) єсть крвю брата(р)скою зда(в)на за(ц)ны(х) про(д)ко(в) нши(х) дому Са(н)кгушкова зъ єго мл(с)тю кнзємъ Романо(м) Са(н)кгушковичо(м), братомъ мои(м), злучоны(и), и (в)живаючи ѡ(д)ного гє(р)бу, маючи бли(з)коє скрє(в)нєнѣє мєжи собою, а што бо(л)шого знаючи єщє, яко-(м) вышє(и) помєни(л), ку собє по (в)си часы упримую а при(и)мую и щирую ху(т) и мило(ст) брата моєго єго мл(сти) кнзя Романа, а по(м)нєчи на то(т) до(м) Са(н)кгушко(в), абы ся нє умнє(и)шивалъ, алє и ѡ(в)шє(м) ся ро(з)множа(л) и ро(з)шира(л), маючи тє(ж) и то пєрє(д) собою, иж-є(м) єсть волє(н) ѡ(т)чи(з)ною своєю и всєю має(т)но(ст)ю шафовати,

ω(т)да(ти), продати, даровати и кому хотєчи водлу(г) воли своє(и) записа-
ти, чого на(с) право посполитоє, уфала со(и)му брєстє(и)ского учи(т), хочу
то тєды мети, кабы то та(к), нє ина(к) на вєчныє часы было, то є(ст) єсли бы
150 па(н) бо(г) з воли по моє(м) животє и на сына моєго // кнзя Григо(р)я, бу(д)
лє(т) нєдоро(с)лого а(л)бо и доро(с)лого, смє(р)ть допусти(ти) рачи(л), та(к)
и(ж) бы бє(з) пото(м)ства и нє завє(д)ши никому записо(м) ани тє(с)тамє(н)-
то(м) имєнє(и) свои(х), то(г)ды имє(н)є моє Камє(н), замо(к) и мєсто, дво(р)
Любчє з сєло(м)ъ, з людми, сєло Глушка, сєло Вєдє(р)ть, сєло Вороко(м)ль,
сєло Полицы, котороє имє(н)є Камє(н) и с тыми всими сєлы, к нєму налєжа-
чими, лєжи(т) в повѣтє Володимє(р)ско(м), ку тому замо(к) Кошє(р) з мєс-
томъ, та(к)жє лєжачи(и) в повѣтє Володимє(р)ско(м), з сєлы, ку нєму при-
(с)лухаючими и налєжачими, мєновитє сєло Кошє(р) Стары(и), Городє-
лєць, Пєрєвє(с)є, Кра(с)носта(в)є и Тупалы, дво(р) мо(и) Мєзо(в), ку Ко-
шєру прислухаючи(и), и (з) сєлы, то є(ст) Мєзово(м), с Чєрє(м)ша(н)кою, з
Бо(р)зовою и (з) сєлищо(м), та(к) жє тє(ж) имє(н)є моє, лєжачоє в повѣтє
Лу(ц)ко(м), Горохо(в), замо(к) и мє(с)то, и сєла, ку нєму налєжачими, яко
сєло Рачи(н), Завидо(в), Воля Завидовъскаѧ, Ѡзє(р)ца, Куты, Ма(р)ковичи,
Дво(р), Конюхи, сєло(м) Коню(с)ки(м), сєло Млыновъ, Защито(в), Бєлоє
Полє, Стары(и) Горохо(в), Стары(и) Ста(в) и Залє(с)цы, которы(и) имє(н)я
вси, Камє(н)-замо(к) з мєсто(м), з дворы и сєлы, Кошє(р)-замо(к) з мє(с)-
то(м), з дворы, з лєсы, яко вышє(и) в сє(м) дєстамє(н)тє мєновитє достато(ч)-
нє ωписаны су(т), зо всими пожи(т)ками и яко-ко(л)вє(к) мєноваными и зо
(в)сими кгру(н)ты, до ни(х) налєжачими, з бояры и (з) и(х) имє(н)ями, зъ
слугами пу(т)ными, з лю(д)ми тя(г)лыми и да(н)ными, и зо (в)сими и(х) по-
ви(н)ностями, с цы(н)шами грошовыми, жи(т)ными и ω(в)сяными, з болота-
ми, и зо (в)сякими пода(т)ками, с по(л)ми ωраными и нєωраными, сєножа(т)-
ми, з лєсы, с пущами, з га(и), з дубровами, зъ запу(с)ты, и(з) заро(с)лями,
з ловы звєри(н)ны(ми), и пташъими, з ωзєры, з рєками, ставы, ставищами,
з млыны, и (з) и(х) вымє(л)ками, и зо всимъ на (в)сє, я(к) ся тыє имє(н)я
в кгру(н)тє(х), в широкости в обыходє(х) и в гранєчє(н)ю своємъ здавна
маю(т), єго мл(с)ти кнзю Роману Фєдоровича Са(н)кгушковича, воєводє
бра(с)ла(в)скому, гє(т)ману дво(р)ному Вєлико(г)[о] Кня(з)ства Лито(в)-
ско(г)[о], старо(с)тє житомє(р)скому, дє(р)жа(в)цы рєчи(ц)кому, брату
моєму, даю, дарую єму самому и пото(м)комъ єго мл(сти) си(м) мои(м) дє(с)-
тамє(н)томъ в мо(ц), в дє(р)жа(н)є и вжива(н)є вє(ч)ными часы записую,
ничо(г)[о] на жа(д)но(г)[о] з бли(з)ки(х) мои(х) нє ωставуючи и ω(в)шє(м)
то ω(т) ни(х) ω(т)даляючи на вє(ч)ныє часы. А што ся дотычє(т) жоны моєє
кнгни Га(н)ны Миколає(в)ны Ѡстико(в)ны, тую по животє моє(м) зо(с)та-
150 зв. вую на (и)мє(н)ю моє(м), лєжачо(м) // в повѣтє Слони(м)ско(м), на Косовє.
Котороє имє(н)є маю(т) є(и) и(х) мл(ст) пновє ωпєкуновє вышє(и) мєнова-
ныє по смє(р)ти моє(и) в мо(ц) до ужива(н)я и (в) дє(р)жа(н)є подати зо
вси(м), яко ся тоє имє(н)є само в собѣ має(т), то є(ст) мєсто Косово з дворы,
сєлы, ку нєму при(с)лухаючими, з бояры и (з) и(х) имє(н)ями, з слугами,
и пу(т)ными и (з) людми тя(г)лыми и да(н)ными и зо (в)сякими и(х) пови(н)-
ностями, с цы(н)шами грошовыми, з дя(к)лы жи(т)ными и ω(в)сяными, и зо
всими кгру(н)ты, с по(л)ми ωраными и нєωраными, с пущами, з лєсы, з
га(и), з дубровами, зъ запу(с)ты, заро(с)льми, з ловы звєри(н)ными и с пта-
шими, з озєры, и (з) рєками, ставы, и (з) ставищами, з млыны и (з) и(х) вы-

ме(л)ками, и зо всякими пожи(т)ки, яки(м)-ко(л)векъ ѡбычае(м) меноваными. Мае(т) жона моя, кнгня Га(н)на Миколае(в)на Ѡ(с)тиковна, на томъ име(н)ю мое(м) Косове до ско(н)ча(н)я живота свое(г)[о] жити и ѡного во всяки(х) пожи(т)ка(х) его ужива(ти), шафую(чи) припа(д)ками и пожи(т)-ками, которые з него приходи(ти) буду(т), во(д)лугъ уподоба(н)я своего. А по сме(р)ти е(и) мае(т) тое име(н)е мое Косово зо (в)си(м) ты(м), яко е(ст) выше(и) ѡ(т) мене на де(р)жа(н)е до живота ма(л)жо(н)це мое(и) кнгни Га(н)-не Миколае(в)не Ѡстико(в)не в се(м) дестаме(н)те мое(м) ѡписано, при(и)ти и припа(сти) на сына мое(г)[о] кнзя Григо(р)я до моцы и до де(р)жа(н)ѧ его на вечные часы. А е(ст)ли бы па(н) бо(г) з воли свое(и) светое в недрос-лы(х) лете(х) на сына мое(г)[о] кнзя Григо(р)я сме(р)ть допу(с)ти(л), то(г)-ды тое име(н)е мое Косо(в), дво(р), ме(с)то и (з) иными дворы и се(л)ми, к нему належачими, зо вси(м), яко ся тое име(н)е Косо(в)ское в кгру(н)те(х), в широкости и (в) ѡбыходе(х) свои(х) мае(т) зо всякими, яки(м)-ко(л)векъ ѡбычае(м) могу(т) бы(ти) на(з)вано, с пожи(т)ками мае(т) при(и)ти и при-па(сти) на его мл(с)ти пна Ю(р)я Ѡ(с)тика, воеводу мстисла(в)ского, старосту бря(с)ла(в)ского, и на брата его пна Григо(р)я Ѡстика, и на пото(м)ки и(х) мл(с)ти в мо(ц) и в де(р)жа(н)е ве(ч)ными часы. А што ся дотыче(т) име(н)я мое(г)[о] Лю(б)ча, которое я маю вечно(ст)ю ѡ(т) тещи мое(и) пне(и) Га(н)ны Романо(в)ны, кня(ж)ны Любе(ц)кое, ино тое име(н)е мое Лю(б)че зо вси(м) на все, яко ся само в собѣ мает, яко ча(ст), которую-(м) я ме(л) на вечно(ст), та(к) и тую ча(ст), которую е(и) мл(ст) пни теща моя в суме пнзе(и) мела ѡ(т) пна Ѡстафъя Воловича, пна Тро(ц)кого, по сме(р)ти мое(и) мае(т) бы(ти) ѡ(т) и(х) мл(с)ти пно(в) ѡпекуно(в) ее мл(с)ти пне(и) Га(н)не Романо(в)не, кня(ж)не Любе(ц)ко(и), тещи мое(и), та(к) те(ж) и вси права, приви(л)я на тое име(н)е Лю(б)че ве(р)нено. Которое име(н)е // зо всими 151
его пожи(т)ками, яки(м)-ко(л)векъ ѡбычае(м) меноваными, и зо (в)сими кгру(н)ты, яко ся в широкости и въ ѡбыходе(х) свои(х) мае(т), зо всими селы, и (з) людми тяглыми и да(н)ными и и(х) пови(н)ностями мае(т) ее мл(ст) пни теща моя ве(ч)не де(р)жа(ти) тое име(н)е Любче, и во (в)си(х) пожи(т)ка(х) ѡно(г)[о] вжива(ти), и и(м) шафова(ти) во(д)лу(г) уподоба(н)я своего, а до имене(и) мои(х) ѡ(т)чи(з)ны(х) вже ничо(г)[о] ме(ти) не мае(т) ве(ч)ными часы. А к тому те(ж) я, Ле(в) Але(к)са(н)дрови(ч) Са(н)кгушко Коше(р)ски(и), не (з) намовы чиеи, але з мило(с)ти кре(в)ное славно(г)[о] и за(ц)ного дому ншо(г)[о] Са(н)кгушковичова, маючи на паме(ти) кнзя А(н)дрея Григо(р)евича Са(н)кгушковича ковe(л)ского, и(ж) есть бра(т) и пови(н)ны(и) кревны(и) мо(и), пре̄тотоси(м) моимъ те(с)таме(н)то(м) ѡ(з)-на(и)мую, и(ж), естли бы з допуще(н)я бо(ж)его сы(н) мо(и) кня(з) Григоре(и) по мое(м) животе зшо(л) з сего свѣта в недорослы(х) лете(х) свои(х) або те(ж) хотя бы и (в) дорослы(х), а без пото(м)ства и никому бы имене(и) свои(х) де(с)таме(н)то(м) ани записами не заве(л) ани записа(л), то(г)ды ѧ ему записую, си(м) мои(м) тестаменто(м) даю и дарую ве(ч)ными часы име(н)е мое, лежачое в повѣте Лу(ц)комъ, которое на мене по небо(ж)чи(к)у славно(и) паме(ти) ѡ(т)цу мое(м) кнзю Алекса(н)дру Коше(р)скомъ спало, менови̇те Переми(л), замо(к), и место, и села, к нему належачие, яко Смолево, и те(ж) боя(р)ские села Ве(р)бное, Гу(м)нища, Ѡ(б)чо и Во(л)ка зо (в)сими кгру(н)ты, яко ся тое име(н)е выше(и) менованое все само в собе, в широко(с)ти и ѡбыходе(х) свои(х) з давны(х) чаео(в) мае(т), зо всими по-

жи(т)ками, яки(м) бы колвєкъ ѡбычає(м) мєнованы бы(ти) могли, ѡ(т)даляючи ѡ(т) ины(х) вси(х) бли(з)кихъ мои(х) и ничо(г)[о] на ни(х) нє зоставуючи, алє во(д)лу(г) вы(ш)шо(г)[о] писа(н)я моєго в сє(м) дєстамє(н)тє моє(м) тоє имє(н)є моє Пєрєми(л)є зо (в)сими сєлы, к нєму налєжачими, по смє(р)ти сына моєго кнзя Григо(р)я має(т) припасти на брата моєго кнзя А(н)дрѣя Ковє(л)ского. А пото(м), єсли єму бо(г) да(ст) жону а з нєю пото(м)ство, то(г)ды на пото(м)ки єго зо (в)сими кгру(н)ты, з лю(д)ми тяглыми, с чи(н)шами грошовыми, жи(т)ными и ѡ(в)сѧными, с по(л)ми, з сєножа(т)ми, з лєсы, з дубровами, з га(и), зъ запу(с)ты и (з) зарослями, з озєры и рєками, з ставы и (з) ставищами, з млыны и и(х) вымє(л)ками, жа(д)но(г)[о] кгру(н)ту а никоторы(х) пожи(т)ко(в). А што ся дотычє(т) по смє(р)ти моє(и) ѡ(т)правы и заплаты слуга(м) моимъ, ино я, Лє(в) Алєкса(н)дрови(ч) Са(н)кгушковича Кошє(р)ски(и), назначил-о(м)ъ // на ѡсобливо(м) рє(и)стрє моє(м),
151 зв. достаточнє списано(м), мєновитє по чому и(х) мл(ст) пновє ѡпєкуновє ко(ж)дому з слу(г) мои(х) на ѡ(т)правє заплати(ти) маю(т). До которого рє(и)стру и руку свою по(д)писа(л) и пєча(т) свою приложи(л). И ку тому за про(з)бою моєю до того (ж) рє(и)стру моєго єго мл(ст) па(н) Юрє(и) Тишкєви(ч), ро(т)мистръ короля єго мл(с)ти, будучи добрє свєдомъ воли моє(и), пєча(т) свою приложи(ти) рачи(л). Ѡ(з)на(и)мую тє(ж) я, Лє(в) Алєкса(н)дрови(ч) Са(н)кгушко Кошє(р)ски(и), иж-є(м) да(л) слузє и богомо(л)цу моєму ѡ(т)цу Сємєну, игумєну при за(м)ку моємъ Горухо(в)скомъ, сєло моє Марковичи на выхова(н)є. Котороє сєло маю(т) єму по смє(р)ти моє(и) и(х) мл(ст) пновє ѡпєкуновє до дє(р)жа(н)я по(с)тупи(ти) и подати, а ѡ(н) до живота своє(г)[о] має(т) тоє сєло в дє(р)жа(н)ю своє(м) мєти и во вшєляки(х) пожи(т)ка(х) єго уживати, а по єго животє ѡпя(т) тоє сєло Ма(р)ковичи має(т) быти привє(р)нєно ку за(м)ку моєму Горухо(в)скому. Ѡ(з)на(и)мую тє(ж) я, Лє(в) Са(н)кгу(ш)ко Кошє(р)ски(и), в то(м) волю мою, и(ж) ко(н) мо(и) вороны(и) турє(ц)ки(и) скочє(к) и ша(б)ля моя ѡправлєная по(з)лотистая, которую маю ѡ(т) Володимєра Заболоцкого, по смє(р)ти моє(и) має(т) быти дана єго мл(сти) кнзю Роману Са(н)кгушку, воєводє бря(с)лавскому, бра(т)у моєму. А што ся дотычєть имє(н)я моєго Лушнова, котороє на то(т) ча(с) дє(р)жи(т) па(н) Микола(и) Сопєга, воєводи(ч) новгоро(д)ски(и), ино то и(х) мл(ст) пновє ѡпєкуновє в нє(г)[о] право(м)ъ вы(и)скива(ти) маю(т). А є(ст)ли бы сы(н) мо(и) в нєдоро(с)лы(х) лѣтє(х) с то(г)[о] свѣта зшо(л), то(г)ды тоє имє(н)є Лушнє(в) має(т) бы(ти) вє(ч)нє в дє(р)жа(н)ю у тю(т)ки моє(и) є(и) мл(с)ти пни Миколаєвоє Сопєжиноє, воєводичовоє новгоро(д)скоє, пнєє Га(н)ны А(н)дрєє(в)ны, кнє(ж)ны Коши(р)скоє. Камєницу мою у Ви(л)ни, которую кня(з) Павє(л) Соколи(н)ски(и), по(д)комори(и) витє(б)ски(и), взя(в)ши кгва(л)то(м), до сєго ча(с)у дє(р)жи(т), и(х) мл(ст) пновє ѡпєкуновє маю(т) то(г)[о] право(м) доходити. А што бы ся с права ѡказало кнзю Соколи(н)скому плати(ти), то маю(т) и(х) мл(ст) пновє ѡпєкуновє з ымєнє(и) мои(х) заплати(ти) або сы(н) са(м) выкупи(т), кгды лє(т) доростє(т). Срєбро моє, котороє є(ст) у жидо(в)ки городє(л)скоє у Єсковоє нєви(н)нє забавлєноє, маю(т) и(х) мл(ст) пановє ѡпєкуновє право(м) вы(и)скива(ти), на котороє є(ст) рє(и)стръ с по(д)писо(м) руки нєбо(ж)чика Єсковы. А тая вся справа ѡ тоє срєбро є(ст) у слуги моєго Ѡлє(х) на Поря(д)нича. Имє(н)я мои, которыє су(т) в заставє, яко Пєрємє(л), Конюхи, Смолєво и иныє сєла мои, которыє у кого-ко(л)вєкъ су(т) заставлєныє, тыє маю(т) и(х) м(л) пновє ѡпєкуновє з доходо(в) и(н)-

ши(х) // во(л)ны(х) именє(и) мои(х) ѡкупова(ти). А которыє тє(ж) сєла 152
Лємєшо(в) и Козяти(н) на кгру(н)тє моє(м) горухо(в)ско(м) сѣли и су(т) в дє(р)жа(н)ю єго мл(сти) пна Миколая Сопєга ку [...], ты(х) имєнє(и) маю(т) и(х) мл(ст) пновє ѡпєкуновє право(м) доходити и, до(и)скавшися и(х), привє(р)нути до (и)мє(н)я моє(г)[о] Горухова. Ку тому рєчє(и) мои(х) вси(х) рухомы(х), золота, срєбра дал-о(м) рєєстръ, достато(ч)нє списаны(и) с по(д)писа(н)ємъ руки моєє и с приложє(н)ємъ пєча(ти) своє(и), до ру(к) и(х) мл(с)ти пно(в) ѡпєкуно(в). До которого тє(ж) за про(з)бою моєю, будучи добрє вєдо(м) воли моєє, єго мл(ст) па(н) Юрє(и) Ти(ш)кєви(ч), ро(т)ми(с)тръ короля єго мл(с)ти, пєча(т) свою приложи(ти) рачи(л). А иж-є(м) бы(л) пє(р)вє(и) сєго учини(л) постановє(н)є с тєщєю моєю єє мл(ст)ю кнгнєю Па(в)ловою Соколи(н)скою, кнє(ж)ною Га(н)ною Романо(в)ною Любє(ц)кою, та(к) и(ж) ми єє мл(ст) была Лю(б)чє, имє(н)є своє, вє(ч)нє и пото(м)комъ мои(м) пу(с)тила. А я тє(ж) на(и)мє(н)ю моє(м) Кошєру доживо(т)є єє мл(сти) бы(л) пусти(л), алє и(ж) за доброво(л)ны(м) по(з)волє(н)ємъ єє мл(с)ти самоє, котороє єє мл(ст) пєрє(д) брато(м) мои(м) єго мл(ст)ю кнзє(м) Романо(м) Фєдоровичо(м) Са(н)кгушковича, воєводою бря(с)ла(в)ски(м), учинила, то є(ст) мнє Кошє(р) пу(с)тила и своє(г)[о] доживо(т)я на нє(м) ѡ(т)ступила. А я єє мл(сти) Лю(б)чє за(с) пущаю и вє(ч)нє ѡ(т) нєго ѡ(т)ступую. А єє мл(ст) бы тє(ж) и ли(с)ты мои, якиє ѡ(т) мєнє на (и)мє(н)є моє Кошє(р) мєла, то(г)ды тыє листы моцы жа(д)ного права мє(ти) нє маю(т) и до (и)мє(н)я моє(г)[о] Кошара никоторыми причинами жа(д)ного права ани уступу мєти нє можєть. Яко (ж) я, кня(з) Лє(в) Алєкса(н)дрови(ч) Са(н)кгушковича Коши(р)ски(и), достато(ч)нє в сє(м) тєстамє(н)тє моє(м) ѡстато(ч)ную волю свою, поря(д)нє ко(ж)дую рє(ч) а(р)тикулами мєновитє росписа(в)ши и росправи(в)ши та(к), яко на то воля моя была, по(д)писал-є(м) рукою моєю вла(ст)ною сє(с) дєстамє(нт) мо(и) и приложил-о(м) до нє(г)[о] пєча(т) свою. При чо(м) были и того добрє свєдоми пновє приятєли мои и(х) мл(ст) па(н) Юрє(и) Ти(ш)кєви(ч), ротми(с)тръ єго к(р) м(л), па(н) Сємє(н) Дро(з)дє(н)ски(и), па(н) Я(н) Вну(ч)ко и панъ Стани(с)ла(в) Дє(р)жано(в)ски(и). И (д)ля лєпшоє мо(ц)ности и твє(р)дости сєго тєстамє(н)ту моєго за про(з)бою моєю⟨,⟩ пєча(ти) свои к сєму дєстамєнту моєму приложити рачи(ли). А которыє писа(ти) умєю(т), то(г)ды и руки сво(и) вла(ст)ныє по(д)писа(ти) рачи(ли) до сє(г)[о] тє(с)тамє(н)ту моє(г)[о]. Писа(н) у Камєни лѣта ѡ(т) нарожє(н)я сына божо(г)[о] тисєча пя(т)со(т) сє(м)дєся(т) пє(р)вого, мца гє(н)вара, два(д)ца(т) трєтєго дня. Лє(в) Са(н)кгушко Кошє(р)ски(и), рука вла(ст)ная. Юрє(и) Ти(ш)кєви(ч) рукою вла(ст)ною, Сємє(н) Дро(з)дє(н)ски(и) рукою властъною, // Я(н) 152 зв.
Внучєкъ рє(н)ко вла(ст)но.

95. Дарчий лист Григорія Гнівошевича Киселя, який дарує рухомі речі своїй жінці Дороті Петрівні.

Акт від 15 січня 1577, № 189, 3.
Випис з книг гродських від 14 лютого 1573.

Я, Григорє(и) Гнєвошєви(ч) Кисє(л), зємєни(н) зє(м)ли Волы(н)скоє, 204 зв.
повѣту Воло(ди)мє(р)ского, чиню я(в)но и вы(з)наваю са(мъ) на сєбє си(м) мои(мъ) ли(с)томъ всѣмъ нинє(ш)ни(м) и на пото(м) будучи(м), ко(ж)дому,

хто бы того потрєбова(л) або вєда(ти) хотє(л), и(ж) з воли и прє(з)рє(н)я бо-
(ж)єго поня(л) єсми за сєбє в ма(л)жо(н)ство свтоє пнюю Дороту Пє(т)ровну
Нє(м)цєновича, которая пє(р)вє(и) была за пано(мъ) Григо(р)ємъ Ви(л)-
ко(в)ски(м). А та(к) я, розумєючи ничо(г)[о] на свєтє быти пєв(н)ого члвкови,
ω(д)но смє(р)ть, а нє пєвє(н), коли година смє(р)ти члвкови зоста(ти) має(т),
прото, буду(чи) я на то(т) ча(с) в добро(м) здоро(в)ю ω(т) пна бога на всє(х)
чло(н)ка(х) мои(х), ники(м) нє намовє(н), ани зведонъ, ани примушо(н),
ω(д)но са(мъ) своимъ з розумо(мъ) и своє(и) добро(и) волєю; мєшкаю(чи)
мнѣ ча(с) нємалы(и) в ма(л)жє(н)ствє свто(мъ) из ма(л)жо(н)кою моєю ми-
лою пнєю Доротою Пєтровною, до(з)навши по нє(и), ма(л)жо(н)цє моє(и)
мило(и), прия(з)нь вє(р)ную, мл(ст) ку собє хотєчи застанови(ти), абы ма(л)-
жо(н)ка моя по животє моє(м) ω(т) дєтє(и) мои(х)⟨,⟩ є(ст)ли бы ми и(х)
па(н) бо(г) рачи(т) да(ти) з нєю мѣти, и ω(т) брата моє(г)[о] рожоно(г)[о]
пна Яна Гнєвошєвича Кисєля, та(к) тє(ж) и ω(т) и(н)ши(х) кро(в)ны(х),
повиноваты(х), бли(з)ки(х) мои(х) ω рє(чи) рухомыє якоє тру(д)ности нє
205 мє(ли) по животє моє(м), которыє бы зоста(ти) мєли ω(т) мала до велика, //
ачъ-ко(л)вєкъ и(х) мало, ω(д)но(ж) чинєчи я досы(т) бєглости а писа(н)ю
таковы(х) ли(с)то(в) и записо(в), то є(ст) мєновитє тыє рєчи моє всє рухомыє,
гроши готовыє, золото, сєрєбро, шаты, пє(р)ла, клє(и)ноты, цы(н), мѣ(д),
ры(н)штуно(к) воє(н)ны(и), па(н)цыри, шиша(ки) и увє(с) спря(т) домовы(и),
кони є(з)дныє и нє(з)дныє (!) з во(з)ники, збо(ж)є вшєлякоє, молочєноє и
нємолочєноє, бы(д)ло рогатоє и нєрогатоє всє а всє рухомыє рєчи ω(т) мала
и до вє(ли)ка, яки(м)-ко(л)вєкъ имєнє(м) на(з)вано або помєнєны бы(ти)
могу(т), тыє вси рєчи рухомыє моє даю, да(р)ую и си(мъ) листо(мъ) мои(мъ)
записую є(и), ма(л)жо(н)цє моє(и) мило(и), пнє(и) Доротє Пєтровнє Нє(м)-
цєновича. А дѣти, пото(мъ)ки моє, мнѣ з нєю є(ст)ли па(н) бо(г) рачи(т)
да(ти) мѣти, набытыє, и бра(т) мо(и) пє(р)вопомєнєны(и), па(н) Я(н) Гнє-
вошєви(ч) Кисє(л), та(к) тє(ж) ни(х)то з бли(з)ки(х), крєвны(х), повинова-
ты(х), приꙗтєлє(и) мои(х) до ты(х) рєчє(и) рухомы(х), вышє(и) в сє(мъ)
ли(с)тє моє(мъ) мєноваты(х), ничо(г)[о] мєти а никоторы(мъ) ωбычає(мъ),
пра(в)ны(мъ) и нєправны(мъ), доходи(ти) нє маю(т). И во(л)на є(ст) ма(л)-
жо(н)ка моя милая пни Дорота Пє(т)ровна во(д)лє сєго запи(с)ного ли(с)ту
моє(г)[о] ты(ми) рєчами рухомы(ми), ω(т) мєнє є(и) записаными, шафова(ти)
и ку своєму лє(п)шому а пожито(ч)нє(и)шому ωбороча(ти), якъ сама налє-
пє(и) хочє(т) зрозумє(ти) будє(т), по животє моє(мъ) вє(ч)ными часы. И на
то є(с)ми да(л) ма(л)жо(н)цє моє(и) мило(и) панє(и) Доротє Пє(т)ровнє Нє(м)-
цєновича сє(с) мо(и) вы(з)наны(и) и дарованы(и) ли(ст) по(д) пєча(т)ю и (с)
по(д)пи(с)ю вло(ст)ноє руки моєє. При то(мъ) были и того до(б)рє свєдоми
и пєча(ти) свои за про(з)бою моєю к сєму моєму вы(з)нано(му) и даровано-
му ли(с)ту и(х) мл(ст) пновє а приятєли мои єго мл(ст) па(н) Василє(и) Пє(т)-
рови(ч) Загоро(в)ски(и), кашталя(н) зє(мъ)ли Бря(с)лавскоє, горо(д)ничи(и)
володимє(р)ски(и), па(н) Бо(г)да(н) Ко(с)тюшкови(ч) Хобо(л)то(в)ски(и),
су(д)я зє(мъ)ски(и) повѣту Володимє(р)ского, па(н) Фєдо(р) Со(л)та(н)
Бутяти(ц)ки(и), писа(р) зємъски(и) повѣту Володимє(р)ского, па(н) Гнє-
во(ш) и па(н) Ива(н) Пє(т)ровичи Калусо(в)скиє. Писа(н) в Ни(з)киничо(х)
лєта по нарожє(н)ю Исуса Хр(с)та сына божо(г)[о] тисєча пя(т)со(т) сє(м)-
дєся(т) трєтє(г)[о], м(с)ца фєвраля, второгона(д)ца(т) дня. Григорє(и) Гнє-
вошєви(ч) Кисє(л) рукою вла(ст)ною по(д)писа(л).

96. Дарчий запис Григорія Гнівошевича Киселя на спадщинний маєток, дарований його жінці Дороті Петрівні.

Акт від 15 січня 1577, № 187, 3.

Я, Григорє(и) Гнєвошеви(ч) Кисє(л), зємени(н) зє(м)ли Волы(н)скоє 200
повѣту Воло(ди)мє(р)ского, чиню я(в)но и вы(з)наваю са(м) на сєбє си(м) мои(м) ли(с)то(м) вси(м) нынє(ш)ни(м) и на пото(м) будучи(м), ко(ж)дому, хто бы то(г)[о] потрєбова(л) або вѣдати хотє(л), и(ж) я з воли и прє(з)рєнья бо(ж)єго пона(л) єсми за сєбє в ма(л)жє(н)ство свтоє пнюю Дороту Пє(т)ровну Нє(м)ценовича, которая пє(р)вє(и) была за пно(м) Григо(р)ємъ Виско(в)ски(м), и мєшкаю(чи) мнѣ з нєю в ма(л)жє(н)ствє а (з)наю(чи) а вє(р)ную мл(ст) и учтивоє захова(н)є єє ку собѣ ма(л)жо(н)ки моєє милоє, нагорожаю(чи) тоє(и) ма(л)жо(н)цє моє(и) мило(и), з мило(сти) доброє во(ли) моєє даю, да(р)ую и си(м) ли(с)то(м) мои(м) по животє моє(м) запи(с)ую суму пє(в)ную пнзє(и), то є(ст) пя(т)со(т) ко(п) грошє(и) монєты и ли(ч)бы лито(в)скоє, личє(чи) по дєсє(ти) пєнєзє(и) бєлы(х) у гро(ш), а в ко(ж)дую копу по шє(сти)дєся(т) грошє(и) ли(тв)ски(х), на (д)ворє и на всє(м) имє(н)ю моє(м) ѡ(т)чи(з)но(м) Ни(з)кини(ц)ко(м) и сєлищи Конєвичо(х), ничи(м) никому нє заведєно(м) и нє записано(м), в повѣтє Володимє(р)ско(м) лєжачо(м), котороє мнє з дєлу ѡ(т) брата моєго рожоно(г)[о] пна Яна Гнєвошєвича Кисєля зостало. И тє(ж) на ча(сти) моє(и) сєлища ншо(г)[о] посполито(г)[о]⟨.⟩ в повѣтє Києвъско(м) лєжачо(г)[о], которая ча(ст) ѡ(т) дя(д)ка моє(г)[о] пна Пєтра и ѡ(т) брата моє(г)[о] рожоно(г)[о] пє(р)вопомєнєно(г)[о] пна Яна Кисєля, та(к) тє(ж) и ѡ(т) брата моє(г)[о] стрыє(ч)ного пна Алєксандра А(н)дрєєвича Дорогини(ц)кого на мєнє з дєлу при(и)ти має(т), по(д) таки(м) способо(м), є(ст)ли бы па(н) бо(г) упєрє(д) на мєнє, ани (ж) на нєє, ма(л)жо(н)ку мою, смє(р)ть допустити рачи(л), то(г)ды ѡна, ма(л)жо(н)ка моя милая пни Дорота, має(т) дво(р) мо(и) Ни(з)кини(ц)ки(и) з будова(н)є(м) дво(р)ны(м) и (з) зємлями дво(р)ными, па(ш)ными и нєпа(ш)ными, з лю(д)ми и и(х) роботами, зо всякими платы и доходы, пожи(т)ками, с по(л)ми, з сєножа(т)ми, з га(и), дубровами, з сєлищами Конєвичи, и зо (в)си(м) на всє, што-колвє на мєнє з дєлу Ни(з)киничо(х) ѡ(т) брата моє(г)[о] пна Яна и в Конєвичо(х) пришло, єє часть мою сєлища киє(в)ско(г)[о], котороє з дєлу ѡ(т) дѧ(д)ка моєго, пна Пє(т)ра Кисєля, и ѡ(т) брата моє(г)[о] рожоного пна Яна а стрыє(ч)но(г)[о] пна Алєкса(н)дра // при(и)ти має(т) з кгру(н)тами 200 зв.
зємє(н)ными, с по(л)ми, з сєножа(т)ми, с пущами, з лєсы, з дубровами, з дєрєво(м) бо(р)тны(м), з да(н)ю мєдовою и (з) ловы звєри(н)ны(ми) и пта(ш)ними, з рєки и з рє(ч)ками, з ловєнье(м) ры(б), з гоны бобровыми и зо вси(м) на всє, што-ко(л)вє(к) ку то(и) ча(сти) моє(и) з дєлу будє(т) нанележа(ти), в то(и) сумє пнзє(и), звы(ш) помєнєно(и), у пє(ти)со(т) копа(х) грошє(и), а(ж) до живота своє(г)[о] на сєбє дє(р)жати и (в)жива(ти). А дє(ти) мои, которыє є(ст)ли бы мнє па(н) бо(г) з нєю рачи(л) да(ти) мє(ти), бра(т)я и которы(и) бли(з)киє, крє(в)ныє и повиноваты(и) мои во всє тоє ничи(м) ся вступова(ти) и в дє(р)жа(н)ю и (в)жива(н)ю єє никотороє пєрєказы чини(ти) ани до жа(д)но(г)[о] права єє ѡ то позывати и тру(д)ности жа(д)ноє задава(ти) нє маю(т). А є(ст)ли бы дѣти, пото(м)ки мои, бра(т)я або которыє-ко(л)вє бли(з)киє, крєвныє, повиноватыє мои чи(м) ся ко(л)вє в то вступова(ти)

и якую-ко(л)вє в дє(р)жа(н)ю и вжива(н)ю єє та(к) двора и имє(н)я Ни(з)кини(ц)кого и сєлищъ Конєви(ц)кого и киє(в)ского на(д) сє(с) запи(с) мо(и), є(и) ѡ(т) мєнє на то даны(и)⟨,⟩ пєрєка(з)у чини(ти) або до якого-ко(л)вє права єє ѡ то по(з)вати и тру(д)но(ст) є(и) в то(м) задава(ти) мєли, то(г)ды таковы(и) ко(ж)ды(и), хто бы то з ни(х) ко(л)вє учини(л), має(т) и повинє(н) будє(т) заплати(ти) на замо(к) Воло(ди)мє(р)ски(и) закла(д)у пя(т)со(т) ко(п) грошє(и) ли(тв)скоє ли(ч)бы, а сторонє на(р)ушоно(и), то є(ст) ма(л)жо(н)цє моє(и) пнє(и) Доротє, другую пя(т)со(т) копъ грошє(и) лито(в)скоє ли(ч)бы. Которы(и) заклады вря(д) кгро(д)ски(и) володимє(р)ски(и) має(т) на ни(х) мо(ц)нє ѡ(т)правити, а ѡныє заплати(в)ши тыє заклады, которыє бы в ни(х) упа(л), прє(д)ся ув оны(и) дво(р) мо(и) Ни(з)кини(ц)ки(и) и имє(н)є моє Ни(з)киничи и сєлищє Конєви(ц)коє и киє(в)скоє ничи(м) ся вступова(ти) и в дє(р)жа(н)ю и (в)жива(н)ю єє никотороє пєрєказы чини(ти) ани до жа(д)ного права позыва(ти), тру(д)ности жа(д)ноє задава(ти) нє маю(т), алє во всє(м) то(м) маю(т) ся захова(ти) во(д)лє сєго ѡписно(г)[о] ли(с)ту моєго, которы(и) у ко(ж)до(г)[о] права при моцы захова(н) бы(ти) має(т), а(ж) до живота єє, ма(л)жо(н)ки моє(и) милоє пнєє Дороты. А по
201 животє єє тєды тая сума пнзє(и) // пя(т)со(т) ко(п) грошє(и) лито(в)ски(х), є(и) ѡ(т) мєнє дарованая и записаная, та(к) тє(ж) и то(т) дво(р) мо(и) Ни(з)кини(ц)ки(и) и имє(н)є моє Ни(з)киничи и сєлища Конєви(ц)коє и києвъскоє, на чо(м) я є(и), ма(л)жо(н)цє моє(и) мило(и) пнє(и) Доротє, тую суму пнзє(и) записа(л) при дѣтє(х) нши(х), которыє є(ст)ли бы па(н) бо(г) мнѣ з нєю рачи(л) дати мѣти, зоста(ти) маю(т). Ни(ж)ли є(ст)ли бы(х) я з нєю дєтє(и) нє мѣлъ або, имєвши, по собє и(х) нє зостави(л), то(г)ды ма(л)жо(н)ка моя милая пни Дорота во(л)на будє(т) кому хотячи тую суму пнзє(и) пя(т)со(т) копъ грошє(и) лито(в)скоє личбы на то(м) дворє моє(м) Ни(з)киничо(х) и сєлищо(х) Конєви(ц)ко(м) и киє(в)ско(м) записа(ти), и кому бы то ѡна, ма(л)жо(н)ка моя милая пни Дорота, ѡ(т) сєбє записала, и (х)то бы то(г)[о] в дє(р)жа(н)ю бы(л), то(г)ды тому бра(т)я, бли(з)киє и кро(в)ныє, повиноватыє мо(и) маю(т) и пови(н)ни буду(т) тую суму пнзє(и) всю спо(л)на пя(т)со(т) ко(п) грошє(и) лито(в)скоє ли(ч)бы ѡ(т)да(ти) и заплати(ти) а то(т) дво(р) мо(и) Ни(з)кини(ц)ки(и) и имє(н)є моє Ни(з)киничи и сєлища Конєвичи и киє(в)скоє к рука(м) свои(м) взя(ти), а нє ѡ(т)давши и нє заплати(в)ши тоє сумы пнзє(и) пя(ти)со(т) копъ грошє(и) лито(в)скоє ли(ч)бы, ничи(м) ся во всє тоє вступова(ти) нє маю(т) по(д) тыми (ж) заклады, звы(ш) помєнєными. А є(ст)ли бы тє(ж) па(н) бо(г) на ма(л)жо(н)ку мою пнюю Дороту впєрє(д), ни(ж) на мєнє, допу(с)ти(ти) (!) ча(с) смє(р)тє(л)ны(и), то(г)ды тая вся сума пнзє(и) пя(т)со(т) ко(п) грошє(и) ли(тв)ско ли(ч)бы, є(и) ѡ(т) мєнє дарованая и записаная, при (м)нє зоста(ти) має(т). Котороє сумы ни(х)то аникоторы(м) ѡбычає(м) у мєнє ся впомина(ти) и на (м)нє по(и)скива(ти) нє має(т), хо(ч) жє бы (х)то и сє(с) ли(ст) мо(и) в сєбє в рука(х) мє(л) и для лєпшоє в то(м) промє(ж)ку мєнє и ма(л)жо(н)ки моєє пєвности да(л) єсми ма(л)жо(н)цє моє(и) мило(и) пнє(и) Доротє Пєтровнє Нє(м)цєновича сє(с) мо(и) вы(з)наны(и) ли(ст) по(д) пєча(т)ю и (с) по(д)пи(с)ю вла(ст)ноє руки моєє. При то(м) бы(ли) и то(г)[о] добрє свєдомы, пєча(ти) свои за про(з)бою моєю к сєму моє(му) вы(з)наному ли(с)ту приложи(ли) и(х) мл(ст) пновє а приятє(ли) мои єго мл(ст) па(н) Василє(и) Пє(т)рови(ч) Загоро(в)ски(и), кашталя(н) зє(м)ли Бра(с)ла(в)скоє, горо(д)ничи(и) воло(ди)мє(р)ски(и),

па(н) Богда(н) Костюшкови(ч) Хобо(л)то(в)ски(и), су(д)я зє(м)ски(и) повѣту Воло(ди)мє(р)ского, па(н) Фєдо(р) Солта(н) Бутяти(ц)ки(и), писа(р) зє(м)ски(и) повѣту Воло(ди)мє(р)ско(г)[о], па(н) Гнєво(ш) и па(н) Ива(н) Пєтровичи Калусо(в)скиє. Писа(н) в Низкинича(х) // лѣта по нарожє(н)ю 201 зв.
Ису(с) Хр(с)та, сына бо(ж)єго, тисєча пя(т)со(т) сє(м)дєсѧ(т) трєтєго, м(с)ца фєвраля, второ(г)[о]на(д)ца(т) днѧ. Григорє(и) Гнєвошєви(ч) Кисє(л) рукою вла(ст)ною по(д)писа(л).

97. Тестамент Стахея Дмитровича Стрив'язького.

Акт від 19 січня 1577, № 202, 3.
Випис з книг гродських від 20 березня 1573.

Во (и)мя ѡ(т)ца, и сына, и свто(г)[о] дха, свтыя живонача(л)ныя и нє- 228
ра(з)дєлимая тро(и)ца, ами(н). Сє я, ра(б) бжи(и) Стахє(и) Дми(т)рови(ч) Стрывя(ж)ски(и), зємєни(н) повѣту Володимє(р)ско(г)[о], будучи ѡ(т) бга милосє(р)дно(г)[о] форобою навєжо(н) и розумєючи, и(ж) ко(ж)дому чоловѣку, на свѣтє мє(ш)каючи, ничо(г)[о] пєвнє(и)шого нє є(ст) на(д) смє(р)ть, для чо(г)[о] ко(ж)дому члвку хрє(с)тия(н)скому рєчи и справы свои на пришлыє а пото(м)ныє часы на пи(с)мє по собє зоставова(ти) налєжи(т), кгды(ж) и рєчи, справы лю(д)скиє, бы тє(ж) и налєпшє(и) на свтє ѡказывалися с часо(м) и споло(м) з лю(д)ми с памєтє(и) лю(д)ски(х) сплыва(ти) и (в) забы(т)є приходи(ти) бы муся(ли), гдє бы пи(с)мо(м) на при(ш)лыє вѣки нє ѡ(з)намєны и утвє(р)жоны нє бы(ли). Прото и я, хотєчи сѧ в то(м) таковы(м) жє способо(м) справи(ти) и захова(ти), нє будучи ни ѡ(т) ко(г)[о] ничи(м) примушо(н) ани намовє(н), ѡ(д)но са(м) по своє(и) добро(и) воли, з добры(м) ро(з)мы(с)ло(м) свои(м), за цєло(г)[о] розуму и доброє памє(ти) моєє для вєдомо(сти) вси(м) нинєшни(м) и на пото(м) будучи(м) чиню сє(с) мо(и)
тє(с)тамє(нт), ѡ ѡсєло(ст) мою, то є(ст) мєновитє, // и(ж) што г(с)дръ ко- 228 зв.
ро(л) єго м(л) по(л)ски(и) вє(ли)ки(и) княз(з) ли(тв)ски(и) Жикгимо(нт) Авгу(ст) и далє(и), па(н) на(ш) мл(сти)вы(и), з сєго свѣта зє(ш)лы(и), свтоє и славноє памєти, будучи в Па(р)цовє, на со(и)мє, з ла(с)ки своєє г(с)дръскоє за вє(р)ныє, цно(т)ливыє и кривавыє слу(ж)бы мои рачи(л) ми да(ти) чоты(ри) волоки зє(м)ли пу(с)тоє, лю(д)ми нє ѡсєлыє, кгру(н)ту мє(с)та єго м(л) г(с)дръско(г)[о] Воло(ди)мє(р)ско(г)[о], ѡ чо(м) и ли(ст) сво(и) г(с)дръски(и) с по(д)писо(м) руки єго м(л) г(с)дръскоє до нєбо(ж)чика пна Миха(и)ла Кози(н)ского, которы(и) в то(м) часє кгру(н)ты мє(с)та Воло(ди)мє(р)ско(г)[о] на волоки мєри(л) и рєвидова(л), мнє да(ти) росказа(ти) рачи(л). За которы(м) ли(с)то(м) и росказа(н)є(м) єго м(л) г(с)дръски(м) па(н) Кози(н)ски(и) тыє чоты(ри) воло(ки) зє(м)ли на ѡ(д)но(м) мѣстцу, мєновитє врочищо(м) на Стрывя(ж)у, мнє завє(л), пода(л), и в то мєнє увєза(в)ши, и ли(ст) сво(и) увя(ж)чи(и) по(д) пєча(т)ю своєю и (с) по(д)писо(м) руки своєє мнє на то да(л). А пото(м) єго к(р) м(л), будучи на со(и) мє вєлико(м) ва(л)но(м) в Лю(б)линє, на которо(м) зє(м)лю Волы(н)скую с кролє(в)ство(м) По(л)ски(м) и(з)єдна(чи)ти рачи(л), та(к) жє з ла(с)ки своєє г(с)дръскоє за про(з)бою моєю и на причину и(х) мл(сти) вси(х) пно(в) ра(д) (!) и пно(в) посло(в) зє(м)ски(х) та(к) сла(в)ноє Коруны По(л)скоє, яко и Вєлико(г)[о] Княз(з)ства Ли(тв)ско(г)[о], тую пє(р)шую данину свою г(с)дръскую приви(л)є(м)

свои(м) на вєчно(ст) по(т)вє(р)дити рачи(л), што я вжо ѡ(т) часу немало(г)[о], маю(чи) вє(ч)но(ст)ю в моцы, дє(р)жа(н)ю и (в)жива(н)ю и владно(сти) моє(и)⟨,⟩ уважи(в)ши, в сєбє упри(и)мую зы(ч)ливо(ст), мило(ст) и ла(с)ку ѡ(т) брата моє(г)[о] пна Якима Васи(л)євича, писаря кгро(д)ско(г)[о] воло-(ди)мє(р)ско(г)[о], ку собє з мило(сти) моєє бра(т)ско(и) крє(в)ноє и пови(н)-ноє, маю(чи) взгля(д) на вси ласкавыє учи(н)но(сти) єго, проти(в)ку мєнє ча(с)токро(т) вдєланыє, и нє маю(чи) ничи(м) и(н)ши(м) єму, братови своєму, то(г)[о] нагороди(ти), по животє своє(м) даю, да(р)ую и си(м) тє(с)тамє(н)-то(м) мои(м) тую вє(р)ную, по(ч)тивую а кривавую выслугу мою, воло(к) чотыри звы(ш) помєныны(х) на Стрывяжи, зо вси(м) на всє, я(к) ся сами в собѣ и в граница(х) свои(х) маю(т), ѡ(т)даляючи ѡто (в)си(х) бли(з)ки(х), крєвны(х), повиноваты(х) мои(х) тому бра(т)у моєму па(н)у Якиму Васи(л)є-ви(ч)у, єму самому, дѣтє(м) и пото(м)ко(м) єго зо вси(м) ты(м) право(м) и во(л)ностями, я(к) а са(м) дє(р)жа(л), на вечно(ст) записую, я(к)жє и всѣ ли(с)ты, твє(р)дости, которыє єсми в сєбє на то мє(л), то є(ст) мєновитє на-
229 пє(р)вє(и) ли(ст) к(р) є(г)[о] м(л) // данины(?) в Па(р)цовє, пото(м) ли(ст) увя(ж)чи(и) пна Миха(и)ла Кози(н)ско(г)[о], к тому цєдулу кнзя єго мл(сти) Романа Са(н)кгу(ш)ка, воєводы бря(с)ла(в)ско(г)[о], го(д)ноє памєти при-чи(н)цу за мною до и(х) мл(сти) вси(х) пно(в) посло(в) зє(м)ски(х) та(к) коро(н)ны(х), яко и Вєлико(г)[о] Кня(з)ства Ли(тв)ского. А за тымъ при-ви(л)ємъ по(т)вє(р)жє(н)є єго к(р) мл(сти) на тыє волоки мои, мнє диныє, єму, брату моєму, па(н)у Якиму Васи(л)єви(ч)у, єсми да(л). А такъ має(т) бра(т) мо(и) па(н) Юри(и) Васи(л)єви(ч), дѣти и пото(м)ки єго тыє чоты(ри) волоки зє(м)ли на сєбє дє(р)жа(ти) и вжива(ти), на ни(х) ся будова(ти) и всякиє пожи(т)ки собє з ни(х) при(в)лаща(ти) и ро(з)множа(ти) вєчны(ми) часы и ча(с)у потрєбы своєє. Волє(н) и моцє(н) будє(т) бра(т) мо(и) па(н) Яки(м) Васи(л)єви(ч) тыє чоты(ри) воло(ки) та(к) при животє, яко и по животє своє(м) кому хотячи ѡ(т)да(ти), прода(ти), дарова(ти), замєни(ти), на цє(р)ко(в) або на шпита(л) записа(ти) и ку своєму лє(п)шому а пожиточнє(и)-шому ѡбє(р)нути, я(к) са(м) налєпє(и) розумєючи. А крє(в)ныє, бли(з)киє и никоторыє повиноватыє мои тыє чотыри волоки вжє ся ничи(м) вступо-ва(ти) а никоторы(ми) причинами по(д) брато(м) мои(м) пно(м) Якимо(м) Васи(л)євичо(м), дє(т)ми и пото(м)ки єго по(и)скива(ти) нє маю(т). И на то є(с)ми бра(т)у моєму па(н)у Яки(му) Васи(л)єви(ч)у, писа(р)у гро(д)скому во(ло)димє(р)скому, да(л) сє(с) мо(и) тєстамє(нт) з моєю пєча(т)ю, с по(д)-писо(м) вла(ст)ноє руки моєє. При которо(м) справова(н)ю то(г)[о] тєста-мє(н)ту моєго бы(ли), и того добрє свєдо(ми), и пєча(ти) сво(и) за про(з)-бою моєю к сєму тєстамє(н)ту моєму приложи(ли), и руки сво(и) по(д)писа-ли ѡтє(ц) мо(и) дхо(в)ны(и) свщє(н)ни(к) ѡбынє(ж)ски(и) цє(р)кви свтоє пя(т)ницы Потапє(и), а па(н) Василє(и) Ва(н)кови(ч) Мирови(ц)ки(и) Вє(р)бъски(и)—Во(х)новъски(и)⟨,⟩ а па(н) Ѡлє(х)но Поря(д)ни(ч) Защи-то(в)ски(и), а па(н) Стани(с)ла(в) Дамє(н)ски(и). Писа(н) в Коша(р)у лѣта по наро(ж) Ису(с) Хр(с)та, сына бо(ж)єго, тисєча пя(т)со(т) сє(м)дєся(т) трєтєго, м(с)ца ма(р)ца, шо(с)тогона(д)цать дня. Стахє(и) Дми(т)рови(ч) Стрывя(ж)ски(и) вло(ст)ною рукою по(д)писа(л). Потапє(и) вла(ст)ною рукою по(д)писа(л), Василє(и) Ва(н)кови(ч) Вє(р)бъски(и) рукою вла(ст)ною по(д)пи-са(л), Ѡлє(х)но Поря(д)ни(ч) Защито(в)ски(и) рукою вла(ст)ною по(д)писа(л), Стани(с)ла(в) Пє(т)рови(ч) Дамє(н)ски(и) рукою вла(ст)ною по(д)писа(л)ъ.

98. Продажний запис на Роговицький маеток, проданий Іваном Вористським Григорію Івановичу Ружинському.

Акт від 14 січня 1577, № 185, 3.
Випис з книг гродських від 15 січня 1576.

Я, Ива(н) Воры(ст)ски(и), я(в)но чиню и вы(з)наваю на сє(м) ли(с)тє моє(м) ко(ж)дому, кому бы того бы(ло) потрєба вѣда(ти) або, чтучи сє(с) мо(и) ли(ст), слыша(ти), нинє(ш)ни(м) и на пото(м) за(в)жды будучи(м), и(ж) што є(с)ми купи(л) в пнєє Яновоє Поко(в)скоє Катерины Васи(л)євны Ружи(н)скоє ча(ст)ку всю имє(н)я єє ѡ(т)чи(з)но(г)[о] в сєлє Роговичо(х) за пє(в)ную суму пнзє(и)⟨,⟩ Которая продажа єє мєновитє широко а достаточнє на ли(с)тє єє, мнє ѡ(т) нєє дано(м), та(к) тє(ж) и на выписє(х) врядовы(х), с кни(г) кгро(д)ски(х) и зє(м)ски(х) воло(ди)мє(р)ски(х) вынаты(х), написана и доложона є(ст). И, буду(чи) я тоє ча(ст)ки ча(с) нємалы(и) в споко(и)но(м) дє(р)жа(н)ю и (в)жива(н)ю, а тєпє(р) на сє(с) ча(с) нє буду(чи) ни ѡ(т) ко(г)[о] притиснєны(и) ани тє(ж) чєрє(з) кого намо(в)лєны(и), ѡ(д)но са(м) по своє(и) добро(и) во(ли) тую ча(ст)ку мою вышє(и) помєнєную, куплєную вы (и)мє(н)ю Роговичо(х), з дворо(м) будованы(м), з лю(д)ми, и (з) и(х) пови(н)ностями, з млыны и (з) и(х) вымє(л)ками, з ставы, ставищи, водами тєкучи(ми), и болотами, по(л)ми и сєножа(т)ми, з гаи, запу(с)ты, з дубровами з ловы пташими и (з)вєри(н)ными и зо всими кгру(н)ты, к двору и по(д)даны(м) налєжачими, та(к) тє(ж) зо всими доходы, платы и пожи(т)ки, яко ся тая ча(ст) сама в собѣ має(т) по(д)лє ты(х) ли(с)то(в), и зо (в)си(м) ты(м) право(м) и мо(ц)ю, як а в пнєє Яновоє Поко(в)скоє купи(л), та(к) жє ничо(г)[о] нє зо(с)та(в)уючи на сєбє, жону, дѣ(ти), пото(м)ки, бли(ж)ниє и повиноватыє мои, прода(л) єсми на вєчно(ст) кнзю Григо(р)ю Ивановичу Ружи(н)скому за пє(в)ную суму пнзє(и) за сє(м)со(т) ко(п) грошє(и) монєты и ли(ч)бы ли(тв)скоє, личєчи по дєсє(ти) пнзє(и) бєлы(х) у гро(ш), и запла(т)у всю спо(л)на до ру(к) свои(х) ѡ(т) єго м(л) єсми взя(л), а тую всю ча(ст)ку того имє(н)я моє(г)[о] куплєно(г)[о] Роговни(ц)кого пєрвопомєнєному кнзю Григо(р)ю Ружи(н)скому зо всѣми рє(ч)ми вышє(и) ѡписаными зара(з) в мо(ц), вла(д)но(ст), дє(р)жа(н)є и вжива(н)є єго м(л) поступи(л) и пода(л) и листы всѣ, которыє є(с)ми ѡ(т) пнєє Поко(в)скоє на (т)ую ча(ст) мє(л), єго мл(с)ти ѡ(т)да(л) и всє // и всє (!) право, котороє была пни Яновая Поко(в)ская на мєнє чєрє(з) ли(с)ты сво(и) влила, я тє(ж) тою (ж) мо(ц)ю, которую є(с)ми са(м) мє(л), на є(г)[о] мл(ст) кнзя Григо(р)а вливаю. Має(т) єго м(л) кня(з) Григорє(и) Ружи(н)ски(и), жона, дє(ти) и пото(м)ки єго мл(сти) тую вышє(и) помєнєную ча(ст)ку, ѡ(т) мєнє єго мл(сти) проданую и завєдєную, дє(р)жа(ти) и вжива(ти) и во (в)сє(м) ся во(д)лє ты(х) ли(с)то(в), мнє ѡ(т) пни Поко(в)скоє, ѡ(т) мєнє є(г)[о] мл(сти) даны(х), заховыва(ти) и справова(ти) на вє(ч)ныє часы. А я вжє са(м), жона, дѣти и пото(м)ки мои, та(к) тє(ж) и ни(х)то з бли(з)ки(х) и повиноваты(х) мои(х) тоє ча(с)ти имє(н)я Рогови(ц)кого, кнзю Григо(р)ю ѡ(т) мєнє проданоє, ничи(м) по(д) ни(м) самы(м) и пото(м)ство(м) єго мл(сти) по(и)скива(ти) и никоторы(м) право(м) доходи(ти) ли(с)то(в) ани записо(в) на то ѡ(т)казова(ти) вє(ч)нє нє має(м). И на то є(г)[о] мл кнзю Григо(р)ю Ружи(н)скому да(л) сє(с) мо(и) вызнаны(и) ли(ст) по(д) моєю пєча(т)ю и (с) по(д)писо(м) вла(ст)ноє руки

197

197 зв.

моєє. А для лєпшоє твє(р)дости сє(г)[о] моє(г)[о] ли(с)ту проси(л) єсми ѡ (п)риложє(н)є печатє(и) пно(в) а приятєлє(и) мои(х) и(х) мл(ст) пна Бо(г)дана Ко(с)тю(ш)ковича Хобо(л)товско(г)[о], су(д)и зє(м)ско(г)[о] володимє(р)ского, пна Васи(л)я Якови(ц)ко(г)[о], пана Романа Ма(р)ко(в)ского а пна Дє(м)яна Мокрє(н)ского, во(з)ного повѣту Воло(ди)мє(р)ского. И(х) мл(ст) на мою про(з)бу то вчини(ли) и пєча(ти) сво(и) приложи(ли) к сєму моєму ли(с)ту. Писа(н) у Роговичо(х) року ѡ(т) нарожє(н)є Ису(с) Хр(с)та тисєча пя(т)со(т) сє(м)дєся(т) чє(т)вє(р)того, м(с)ца маѧ, пє(р)вого дня. Ива(н) Воры(ст)ски(и), рука вла(ст)ная.

99. Межовий лист Феодосія, владики Володимирського і Берестейського, про відновлення старих меж і знаків на Тишковицькому грунті.

Акт від 20 січня 1577, № 205. 3.
Випис з книг гродських від 14 жовтня 1576.

239 зв. Я, Фєѡдоси(и), з ла(с)ки бо(ж)єє вл(д)ка володимє(р)ски(и) и бєрє(с)тє(и)ски(и), чиню явно и вы(з)наваю си(м) мои(м) ли(с)то(м) ко(ж)дому доброму, кому будє(т) по(т)рєба то(г)[о] вѣда(ти) або, чтучи єго, слыша(ти) в сє(и) вѣкъ и по (м)нє будучи(и), и(ж) которы(и) кгру(нт) ѡ(т) имє(н)я Тишкови(ч) цє(р)кви бо(ж)єє воло(ди)мє(р)скоє заложє(н)я свєтоє прєчи(с)тоє бы(л) прилє(г)лы(и) ку имє(н)ю кгру(н)ту пна Григо(р)я Гнєвошєвича Кисєля Ни(з)кини(ц)кому, ѡ которы(и) я кгру(нт) сугра(н) пє(в)ную а вєчи(с)тую и(с) пно(м) Григо(р)є(м) Гнєвошєвичо(м) Кисєлє(м) и пото(м)ство(м) єго хотєчи мѣти и нє хотєчи кгру(н)ту цє(р)ковного чєрє(з) сєбє што
240 впусти(ти), алє вє(д)лє бога и рєчи справє(д)ливоє в то(м) поступи(л), // чинєчи и доброво(л)нє с пно(м) Григо(р)ємъ Гнєвошєвичо(м) Кисєлє(м) ро(к) пєвны(и), выєха(н)ю на кгру(нт) приня(в)ши, маю(чи) при собє з обу(д)ву сторо(н) людє(и) добры(х) приятєлє(и) свои(х), на то(т) кгру(нт) выєха(ли) єсмо, то па(к) я, Фєѡдоси(и), вл(д)ка воло(ди)мє(р)ски(и) и бєрєстє(и)ски(и), хотєчи старыє звєчистыє грани того кгру(н)ту Ти(ш)ковы(ц)кого вєдомы(м) бы(ти), взя(в)ши по(д)даны(х) имє(н)я цє(р)кви бо(ж)єє воло(ди)мє(р)скоє, ѡ(т)чичо(в) тишкови(ц)ви(х), пыта(л) єсми, поки того кгру(н)ту за про(д)ко(в) мои(х) в дє(р)жа(н)ю и (в)жива(н)ю своє(м) мє(ли). Которыє по(д)даныє тишкови(ц)киє, будучи кгру(н)ту имє(н)я Тишкови(ц)кого добрє свєдомы, и поки того кгру(н)ту за про(д)ковъ мои(х) в дє(р)жа(н)ю и вжива(н)ю своє(м) мє(ли), мнє знаки звєчи(с)тоє суграни показали, вє(д)лє которы(х) знако(в) по(д)даны(х) тишкови(ц)ки(х) по старо(и) суграни и мєжи з обу(д)ву(х) сторо(н) згодилися є(с)мо. Згоди(в)шися є(с)мо и на вє(ч)ныє часы ты(х) стары(х) мє(ж) и знако(в), поко(л) была зє(м)ля цє(р)ковная тишкови(ц)кая, зна(ч)нє вєчи(с)тє поправи(ли) и ко(п)цы мєжи зє(м)ли цє(р)ковноє ти(ш)кови(ц)коє ѡ(т) имє(н)я кгру(н)ту пна Григо(р)я Кисєлєва ѡ(т) Ни(з)кини(ч) закопа(ли) и засыпа(ли), ѡ(т) мєжи звєчи(с)тоє тишкови(ц)коє, ѡ(т) болота с пєты пє(р)вы(и) копє(ц) наро(ж)ны(и), а други(и) копє(ц) наро(ж)ны(и) во(д)лє староє (ж) грани проти(в) того (ж) ко(п)ца засыпа(ли) у гости(н)ца, которы(и) идє(т) с Калусова до Русови(ч). Мєжи которыми тыми двєма наро(ж)ными ко(п)цами для лє(п)шого знаку границы зако-

па(ли) и засыпа(ли) єсмо копцо(в) шє(ст), а мєновитє ко(п)цо(в) вси(х) засыпаны(х) ω(с)мъ ω(т) имє(н)я кгру(н)ту пна Григо(р)я Гнєвошєвича Кисєля Ни(з)кини(ч), во(д)лє которо(г)[о] сєго ро(з)єзду и (з)годы ншоє и ко(п)цо(в) засыпаны(х) мє(ж) звєчи(с)тє по(п)равлєны(х) я, Фєωдоси(и), вл(д)ка володи)мє(р)ски(и) а бєрєстє(и)ски(и), маю дє(р)жа(ти), а поля и сєножа(ти) пна Григо(р)я Гнєвошєвича Кисєля ни(з)кини(ц)киє ничи(м) ся вступова(ти) и в дє(р)жа(н)ю и (в)жива(н)ю є(г)[о] єму самому, пото(м)комъ єго пєрєказы чини(ти), тру(д)ности никтороє задава(ти) я са(м) и по нє(мъ) (?) будучиє и(н)шиє єпи(с)копы цє(р)кви бо(ж)єє володимє(р)скоє нє маю и нє маю(т). Волє(н) є(ст) па(н) Григорє(и) Гнєвошєви(ч) Кисє(л) и пото(м)ки є(г)[о] вє(ч)нє по тыє знаки, ко(п)цы засыпаныє и мєжи починєныє, дє(р)жа(ти) и вживати яко вла(ст)ны(и) кгру(нт) ω(т)чи(з)ны своєє и па(к)ли бы(х) я, Фєωдоси(и), вл(д)ка воло(ди)мє(р)ски(и) и бєрєстє(и)ски(и), або по (м)нє и(н)шиє єпи(с)копы цє(р)кви // бо(ж)єє воло(ди)мє(р)скоє чєрє(з) тыє ко(п)цы засы- 240 зв.
паныє и мєжи починєныє в тую зє(м)лю ни(з)кини(ц)кую, в поля и в сєножа(ти) пна Григо(р)я Кисєля вступова(ли) и в вдє(р)жа(н)ю и (в)жива(н)ю єго само(г)[о] и пото(м)ко(в) єго пєрєказу чини(ли) и тру(д)но(ст) которую задава(ли), то(г)ды я са(м) и по (м)нє и(н)шиє єпи(с)копы цє(р)кви божєє воло(ди)мє(р)скоє маю(т) и буду(т) пови(н)ни за(р)уки заплатити г(с)дрю королю єго м(л) двєстє ко(п) грошє(и), а сторона сторонє сто ко(п) грошє(и). А заплативши тыє за(р)уки, прє(д)ся па(н) Григорє(и) Гнєвошєви(ч) Кисє(л) и пото(м)ки є(г)[о] тую зє(м)лю ни(з)кини(ц)кую по тыє копцы засыпаныє и мєжи починєныє маю(т) дє(р)жати и вжива(ти) яко вла(ст)ны(и) кгру(нт) имє(н)ѧ своє(г)[о] ω(т)чи(з)ны(и) и на вє(ч)ныє часы. И на то(м) да(л) пну Григо(р)ю Гнєвошєви(ч)у Кисєлю сє(с) мо(и) вы(з)наны(и) ли(ст) по(д) пєча(т)ю и с по(д)пи(с)ю вла(ст)ноє руки моєє. А при то(м) бы(ли) и, то(г)[о] добрє свєдоми, за ω(б)личною про(з)бою моєю пєча(ти) сво(и)к сєму моєму вы(з)наному ли(с)ту приложи(ти) рачи(ли) и(х) м(л) пновє а приятєли мои єго м(л) па(н) Богда(н) Костюшкови(ч) Хобо(л)товски(и), су(д)я зє(м)ски(и) воло(ди)мє(р)ски(и), па(н) Василє(и) Романо(ви)чъ Ка(л)усо(в)ски(и) а па(н) Давы(д) Миха(и)лови(ч) Якови(ц)ки(и). Писа(н) в Ни(з)кинічо(х) лєта бо(ж)єго нарожє(н)я тисєча пя(т)со(т) сє(м)дєся(т) чє(т)вє(р)того, м(с)ца июля, пятогона(д)ца(т) дня. Фєωдоси(и), єписко(п) воло(ди)мє(р)ски(и) и бєрє(с)тє(и)ски(и), вла(с)на рука.

100. Дільчий лист, даний Іваном Васильовичем Болобаном Осекровським братові Манойлові з приводу поділу маєтків.

Акт від 13 січня 1577, № 181, 3.
Випис з книг гродських від 13 лютого 1575.

Я, Ива(н) Васи(л)єви(ч) Болоба(н) Ѡсєкро(в)скии, я(в)но чиню и вы(з)- 190
наваю са(м) на сєбє си(м) мои(м) ли(с)то(м) тєпє(р) и за(в)жды ко(ж)дому, хто бы ω то(м) вѣда(ти) хотє(л), и(ж) учини(л) єсми [1] по(с)тановє(н)є и вє(ч)ны(и) дє(л) з брато(м) мои(м) ста(р)ши(м) пномъ Мано(и)ло(м) Васи(л)євичо(м) Болобано(м) Ѡсєкро(в)ски(м) [2] ув о(т)чи(з)но(м) имє(н)ю ншо(м), половины Ѡсєкрова [3] приня(в)ши. Таковы(м) ωбычає(м) єсмо [1] вє(ч)ны(и) дє(л) промє(ж)ку сєбє учини(ли). Напєрє(д) пля(ц) двора старо(г)[о] зоста(л)

мнє, Иванови, с ты(м) будова(н)є(м), гри(д)ня староѧ и клє(т) на пи(в)ницы [4] и ѡгороды старыє, а пну Мано(и)лови, бра(т)у моє(му), зо(с)тало старо(г)[о] будова(н)я свє(т)лица и клѣ(т), проти(в)ко нє(и) [5] новы(и) домъ и ѡгоро(д) на сєли, має(т) єго ужива(ти) до року, брова(р) зо вси(м) [6] мє(ш)ка(н)є [7] во(л)ноє, має(т) мѣти [8] в старо(м) дворє ѡ(т) року свто(г)[о] [9] Миха(и)ла, руско(г)[о] свята, а(ж) до ро(ку), а поля поѡраныє и нєпоѡраныє по половици и сєножа(ти) по половици ро(з)дєли(ти) має(м). Засєя(в)ши на зиму, маю да(ти) пну Мано(и)лови, бра(т)у своєму, людє(и) до будова(н)я ув осєни на чотыри нєдє(ли), а навє(с)ни, засєя(в)ши, на (д)ругиє чотыри нєдє(ли). А людє(м) имєна, которыє ся па(н)у Мануилови Болобанови, бра(т)у моєму, зоста(ли) [10] на ншо(м) [11] дєлу, то є(ст) Пацюта Малє(н)кови(ч) з бра(т)єю а Грицина и пустовноє [12] Стєцо(в)скоє дворищо [13], а другоє пустовноє [14] Жуко(в)скоє дворищє. А мнє, Ива(н)у, имєна людє(и), которыє ся на вє(ч)но(м) дєлу зостали [15] ѡ(т) пна Ману(и)ла [16] Болобана, брата моє(г)[о], то є(ст) [17] Ра(д)ко, Ми(с)ко [18] и Я(ц)ко а пу(с)товноє [19] Ива(н)ко(в)скоє дворищє [20] Попо(в)ско(г)[о] нада(н)я, має(м) ужива(ти) во(д)лє [21] да(в)ного ужива(н)я, што всє во(д)лє [21] сє(г)[о] по(с)тановє(н)я ншо(г)[о] на ѡбє сторонє мы сами, жоны и дє(ти) и з бли(з)ки(х) нши(х) вє(ч)нє дє(р)жа(ти) має(м) и будє(м) ви(н)ни. А є(ст)ли [22] бы(х) я, Ива(н), кро(м) вєдомо(сти) [23] брата моє(г)[о] [24] пна Мано(и)ла, хотє(л) тую ча(ст) [25] имє(н)я моє(г)[о] в Осєкрєвє [26] кому ѡ(б)чому за(с)тави(ти) або и на вє(ч)но(ст) [27] прода(ти), то(г)ды никому ѡ(б)чому за(с)тавля(ти) або и на вє(ч)но(ст) прода(ти) [28] ани записова(ти)⟨,⟩ нє маю, то(л)ко пну Ману(и)лови Болобану [29], бра(т)у моє(му). А є(ст)ли [30] бы(х) я са(м), жона або дѣти [31] мои з [32] сє(г)[о] ли(с)ту ншо(г)[о] дє(л)чого в чо(м) жє ко(л)вє(к) вы(с)тупи(ти) а сє(с) вє(ч)ны(и) дє(л) взрушити [33] мє(ли), то(г)ды ка(ж)ды(и) таковы(и), хто бы то учини(л), будє(т) винє(н) за(р)уки на замо(к) г(с)дръски(и) [35] Володимє(р)ски(и), сто ко(п) грошє(и), а па(н)у Мано(и)лови, бра(т)у моєму, яко сторонє укри(в)жоно(и) [36], другую сто ко(п) грошє(и) заплати(ти) [37] маю и буду винє(н). А заплати(в)ши тыи [38] за(р)уки, прє(д)ся сє(с) мо(и) ли(ст) [39] дє(л)чи(и) вє(ч)нє промє(ж)ку на(с) учинєны(и) при зупо(л)но(и) моцы [40] в ко(ж)до(г)[о] права вє(ч)нє дє(р)жа(н) и хова(н) бы(ти) маєть. И на то(м) да(л) пну Мано(и)лови Васи(л)єви(ч)у Болобану Ѡсєкро(в)скому [41], бра(т)у моєму, сє(с) мо(и) ли(ст) [39] по(д) моєю пєча(т)ю. А при то(м) бы(ли), и тому до(б)рє свєдоми, и на ѡчєви(с)тую про(з)бу мою пєча(ти) сво(и) приложи(ти) рачи(ли) и(х) мл(ст) [42] кня(з) Григорє(и) Иванови(ч) Ружи(н)ски(и), а па(н) Фєдо(р) Васи(л)єви(ч) Ка(л)усо(в)ски(и), а па(н) Богу(ш) Зая(ц) Луко(в)ски(и). Писа(н) ув Осєкровє лєта бо(ж)єго нарожє(н)я тисєча [43] пя(т)со(т) сє(м)дєся(т) чє(т)вє(р)то(г)[о], мца июля [44], два(д)цатого дня.

У гродській книзі № 920: [1]єсъми; [2]ѡсєкъровъскимъ; [3]ѡсєкъровє; [4]пи(в)нници; [5]нєє; [6]всѣмъ; [7]мє(ш)ка(н)ємъ; [8]мєти; [9]свєтого; [10]зосътали; [11]вєчъномъ; [12]пусътовъноє; [13]дворищє; [14]дъругоє пусътовъноє; [15]зосътали; [16]Мано(и)ла; [17]єсъть; [18]Ми(съ)ко; [19]пусътовъиоє; [20]дъворищє; [21]вєдълє; [22]єсътъли; [23]вєдомосъти; [24]моєго; [25]часъть; [26]сєкъровє; [27]вєчъносъть; [28]засътавъляти ани пъродавати на вєчъносъть; [29]Болобанови; [30]єсъли; [31]дєти; [32]зъ; [33]възрушити; [34]хъто; [35]госъподаръски(и); [36]укъривъжоно(и); [37]запълатити; [38]запълати(в)шн тыє; [39]лисъть; [40]моцы; [41]Ѡсєкъровъскому; [42]млсъть; [43]тисяча; [44] мѣсєца.

101. Дарчий лист Катерини Василівни Ружинської на всю частину свого спадщинного маєтку в Ружині, даровану її чоловікові Василеві Яковицькому.

Акт від 17 січня 1577, № 193, 3.
Випис з книг гродських від 13 жовтня 1574.

Я, Я(с)коваѧ Васи(л)еваѧ Якововича Якови(ц)кая Катерина Васи(л)евна Ружи(н)ско(г)[о], вы(з)наваю и чиню явно си(м) мои(м) листо(м) вси(м) нинешни(м) и на пото(м) будучи(м), ко(ж)дому, кому бы была потреба то(г)[о] вѣдати [1] або, чтучи его, слыша(ти), и(ж) я, буду(чи) в ма(л)же(н)стве за ма(л)жо(н)ко(м) мои(м) милы(мъ) пно(м) Васи(л)е(м) Я(с)ко(мъ) Якововичо(м) Якови(ц)ки(м), знаю(чи) и маю(чи) по вси часы ѡ(т) его, ма(л)жо(н)ка мое(г)[о] мило(г)[о], ве(ли)кую а ве(р)ную мл(ст) ку собе, ма(л)жо(н)це его, што хотечи ему, ма(л)жо(н)ку моему, слу(ш)не нагороди(ти) з мл(ст) проти(в)ко мл(сти) показа(т), не буду(чи) ни ѡ(т) ко(г)[о] ничи(м) примушона ани намовена, ѡ(д)но сама доброво(л)не и (з) добры(м) ро(з)мы(с)ло(м) свои(м), будучи во(л)ною шля(х)тя(н)кою, не ѡбычае(м) права ста(т)уту зе(м)ско(г)[о] старого, але во(д)ле [2] ѡбычаю по(п)равы ста(т)уту ново(г)[о], на со(и)ме берестe(и)ско(м) уфаленое и вчиненое, // ѡ(т) его к(р) мл(сти) утве(р)жоное а в стату(т) теперешни(и) новы(и) принятое, не третюю ча(ст), але всю ча(ст) име(н)я мое(г)[о] ѡ(т)чи(з)ного в Ружине з дворо(м), з лю(д)ми, по(л)ми, сеножа(т)ми, гаи, запу(с)ты, дубровами, ставы, ставища(ми), з лесы, з боры, дерево(м) бортнымъ, зо всими [3] доходы и пожи(т)ки, которы(м)-ко(л)ве ѡбычае(м) на се(с) ча(с) зову(т) и пото(м) на(з)ваны бы(т) бы ме(ли), и зо (в)сими [3] речми и ста(т)ки домовыми, ничо(г)[о] на себе и ни на ко(г)[о] и(н)шого не зо(с)тавую(чи), которая право(мъ) прирожоны(м) на мене приходи(т), чо(г)[о] я есте(м) в де(р)жа(н)ю и што еще на ча(ст) мою при(и)ти мае(т), ма(л)жо(н)ку моему мило [4] (!) пе(р)вопомененому пну Васи(л)ю Я(с)ку Яковови(ч)у Якови(ц)кому даю, да(р)ую и си(м) ли(с)то(м) мои(м) на ве(ч)но(ст) запи(с)ую, ѡ(т)даляю(чи) ѡ(т) дете(и) мои(х), которые е(ст)ли бы(х) з ни(м) мела, ѡ(т) бра(т)и, се(ст)ръ, кре(в)ны(х), повиноваты(х) и вси(х) [5] бли(з)ки(х) мои(х) вечными часы. Воле(н) ма(л) жоно(к) мо(и) па(н) Василе(и) Я(с)ко Яковови(ч) Якови(ц)ки(и) тую ча(ст) мою име(н)я Ружи(н)ско(г)[о], ѡ(т) мене ему даровано(г)[о] и записано(г)[о], кому хотечи во(д)ле во(ли) и вподоба(н)я своего о(т)да(ти), продати, замени(ти) и ку своему до(б)рому ѡбе(р)нути и ты(м), яко свои(м) вла(ст)ны(м), шафова(ти), я(к) са(м) налепе(и) розумею(чи)⟨,⟩ И на то есми ма(л)жо(н)ку мо(му) милому па(н)у Васи(л)ю Я(с)ку Яковови(ч)у Якови(ц)кому дала се(с) мо(и) вы(з)наны(и) ли(ст) з моею печа(т)ю. А при [6] то(м) были, и того добре сведоми, и печа(ти) свои [7] за ѡчеви(с)тою про(з)бою моею к сему ли(с)ту моему приложи(ли) и(х) мл(ст) па(н) Пе(т)ръ Ко(с)тю(ш)кови(ч) Хобо(л)товски(и), па(н) Жда(н) То(м)кови(ч) Копле(н)ски(и), па(н) Кирикъ Е(н)кови(ч) Дриви(н)ски(и) [8], па(н) Ива(н) Воры(ст)ски(и) [9]. Писа(н) у Воло(ди)мери⟨,⟩ лѣта по наро(ж) Ису(с) Хр(с)та, сына бо(ж)его, тисеча пя(т)со(т) се(м)деся(т) че(т)ве(р)то(г)[о], м(с)ца ѡ(кте)бра, второгона(д)ца(т) дня.

213
213 зв.

У гродській книзі № 938: [1]ведати; [2]ве(д)ле; [3]всѣми; [4]мило(му); [5]всѣ(х); [6]пъри; [7]свое; [8]а па(н); [9]Воры(ст) кии.

102. Дарчий запис Катерини Василівни Ружинської на суму грошей, даровану її чоловікові Василю Яковицькому.

Акт від 16 січня 1577, № 194, 3.
Випис з кнг гродських від 13 жовтня 1574.

215 Я, Васи(л)євая Я(с)ковая Яковови(ча) Якови(ц)кая Катєрина Васи(л)євна Ружи(н)ского, вы(з)наваю и чиню явно си(м) мои(м) ли(с)то(м) вси(м) нинєшни(м) и иа пото(м) будучи(м), ко(ж)дому, кому бы была потрєба того вєдати або, чтучи єго, слыша(ти), и(ж) што которую суму пнзє(и) двєстє ко(п) грошє(и) лито(в)скоє ли(ч)бы за внєсє(н)є, котороє я в до(м) ма(л)жо(н)ка моє(г)[о] пна Васи(л)я Якововича Якови(ц)кого, пришо(д)ши за нєго в ма(л)жє(н)ство, внєсла, єго мл(ст) ма(л)жоно(к) мо(и) милы(и) пє(р)вопомєнєны(и) па(н) Василє(и) Я(с)ко Якововичч Якови(ц)ки(и) на (и)мє(н)ю Якови(ц)ко(м) ча(сти) своє(и) мнє записа(л)⟨,⟩ Ино я, маю(чи) ласку и мл(ст) ѡ(т) єго мл(сти) ма(л)жо(н)ка моє(г)[о] ми(г)[о] ку собє, нє будучи ни ѡ(т) ко(г)[о] ничи(м) примушона ани намовєна, сама доброво(л)нє и (з) добры(м) ро(з)мы(с)ло(м) свои(м) милую(чи) єго м(л) ма(л)жо(н)ка своє(г)[о] и то(г)[о] запи(с)у єго ѡ(т)ступую(чи) тою сумою пнзє(и) двєма(с)ты копами грошє(и), мнѣ ѡ(т) нє(г)[о] записаны(х), єго мл(ст) ма(л)жо(н)ка моє(г)[о] мило(г)[о] да(р)ую и ѡны(и) запи(с) єго м(л), ѡ(т) нєго мнѣ на то даны(и), си(м) тєпєрє(ш)ни(м) ли(с)то(м) мои(м) касую и внивє(ч) ѡборочаю. Которы(и) вжє мнє само(и), дѣтє(м) мои(м) є(ст)ли бы(х) з ни(м), ма(л)жо(н)ко(м) мои(м), мєла, бра(т)и, сє(ст)ра(м) и никоторы(м) крє(в)ны(м), бли(з)ки(м) и повиноваты(м) мои(м) служи(ти) и (в) ко(ж)до(г)[о] права при(и)мова(н) и дє(р)жа(н) никоторое моцы мє(ти) нє маe(т), чо(г)[о] я вжє сама и тыє вси, звы(ш) помєнєныє, ничи(м) ся єму, ма(л)жо(н)ку моє(му) мило(му), ѡ то вспомина(ти) и єго ѡ то по(и)скива(ти) ани ку пра(в)у позыва(т) и никотороє тру(д)ности єму в то(м) задава(т) нє маe(м), алє вжє с ка(ж)ды(м) часо(м) ѡ то всє вє(ч)нє мо(л)ча(ти) маe(м). И на то є(с)ми па(н)у Васи(л)ю Я(с)ку
215 зв. Яковови(ч)у // Якови(ц)кому, ма(л)жо(н)ку моєму милому, дала сє(с) мо(и) вы(з)наны(и) ли(ст) з моєю пєча(т)ю. А прито(м) бы(ли) и то(г)[о] добрє свєдоми, и пєча(ти) сво(и) за ѡчєви(с)тою про(з)бою моєю к сєму ли(с)ту моєму приложи(ли) и(х) мл(ст) па(н) Пє(т)ръ Ко(с)тюшкови(ч) Хобо(л)то(в)ски(и), па(н) Жда(н) То(м)кови(ч) Коплє(н)ски(и), па(н) Кири(к) Енъкови(ч) Дриви(н)ски(и) а па(н) Ива(н) Воры(ст)ски(и). Писа(н) у Володимєри лєта по нарожє(н)ю Иcу(с) Хр(с)та, сына божо(г)[о], тисєча пѧ(т)со(т) сє(м)дєся(т) чє(т)вє(р)того, м(с)ца ѡ(к)тєбра, второ(г)[о] на(д)ца(т) дня.

103. Дарчий запис на суму грошей на третину маєтку, яку Михайло Федорович Ружинський дарує своїй жінці.

Акт від 11 січня 1577, № 176, 3.
Випис з книг гродських від 28 березня 1575

182 Я, Миха(и)ло Фєдорови(ч) Ружи(н)ски(и), вы(з)наваю и чиню я(в)но си(м) мои(м) ли(с)то(м) всє(м) нинє(ш)ни(м) и на пото(м) будучи(м), ко(ж)дому, кому бы то(г)[о] по(т)рєба была [1] вѣдати а(л)бо, чтучи єго, слышати

сε(с) мо(и) ли(ст), и(ж) што з воли а ласки бо(ж)εε и прε(з)рε(н)я εго
свто(г)[о] [2] а зы(ч)ливости, порады приятεлε(и), крε(в)ны(х,) мои(х) и хути
вла(ст)ноε [3] мεнε самого поня(л) єсми за сεбε в ма(л)жε(н)ство па(н)ну
Раину Фεдоровну Стако(р)ского, по которо(и) за вла(ст)ны(м) [4] внεсε(н)εмъ
в до(м) мо(и) взя(л) єсми я(к) готовою сумою пнзε(и), та(к) тε(ж) в золотε,
в сεрεбрε, в пε(р)ла(х), клε(и)нота(х) в шата(х), в цыни [5], в мεди и в ы(н)-
ши(х) рεча(х) рухомы(х) того всε(г)[о] сумою двεстε ко(п) гроши ли(ч)бы
лито(в)скоε. А та(к) я, маю(чи) εε, ма(л)жо(н)ку мою милую, ку(м)нε, ма(л)-
жо(н)ку εε, во всε(м) по(ц)тивε а вε(р)нε заховалую, за што всε милую(чи)
εε, ма(л)жо(н)ку мою милую, в мило(с)ти [6] а вε(р)ности ма(л)жε(н)ско(и)
мило(с)тивε заховати проти(в) то(г)[о] внεсε(н)я всεго εε, даю, дарую и си(м)
ли(с)то(м) мои(м) [7] ε(и), ма(л)жо(н)цε моε(и), записа(н)ую // на трεтє(и) 182 зв.
ча(с)ти вси(х) [8] имεнε(и) мои(х) ω(т)чи(з)ны(х), которыε на мεнε з дεлу ⟨.⟩ ω(т)
бра(т)и моεε рожоноε кнзя Стεфана а кнзя А(в)рама Фεдоровичо(в) Ружи(н)-
ски(х) при(и)ти и спасти маε(т), то ε(ст) мεновитε Ружиню [9], Роговичо(х)
и Твориничо(х), чотыри(с)та ко(п) грошε(и) литовскоε [10] ли(ч)бы. Во(л)на
ωна тоε всεε сумы, ω(т) мεнε ε(и) на (и)мε(н)я(х) мои(х) записаноε, зо (м)ною
спо(л)нε в рука(х) свои(х) дε(р)жа(ти) и εε вжива(ти). А ε(ст)ли бы па(н)
бо(г) впεрε(д) на мεнε, ни(ж)ли на нεє, ча(с) смε(р)тε(л)ны(и) [11] допусти(ти)
рачи(л), то(г)ды ωна, ма(л)жо(н)ка моя милая пни Раина Стако(р)ского,
по животε моε(м) во(л)на тую суму пнзε(и) звы(ш) мεнεную [12] кому хо-
тεчи ω(т)дати, даровати и записати и яко вла(ст)но(ст)ю своεю во(д)лε воли
и подоба(н)я своεго, яко сама на(и)лεпε(и) розумεючи, шафова(ти). А дѣти [13]
мои, которы(и) мнѣ [14] з нεю па(н) бо(г) дати рачилъ, нε ω(т)давши с тоε
сумы пнзε(и), ты(х) имεнε(и) мои(х), ω(т) мεнε ε(и) записаны(х), з моцы
и дε(р)жа(н)я εε або того, кому то ωна ω(т) сεбε запишε(т), вы(и)мова(ти),
пεрεказы и тру(д)ности никоторοε чини(ти) нε маю(т) по(д) закладо(м) на
εго королε(в)скую мл(ст) чоты(р)масты копами грошε(и), а на нεε, [15] ма(л)-
жо(н)ку мою, други(ми) чоты(р)масты копами грошε(и). Которы и(ж) ли(ст)
сво(и) ма(л)жо(н)цε моε(и) мило(и), ω(т) сεбε на то даны(и), маю и пови-
нε(н) буду, ста(в)ши ωчεви(с)тε на (в)рядε кгро(д)ско(м) володимε(р)ско(м)
пεрε(д) судо(м) зупо(л)ны(м) кгро(д)ски(м), вы(з)нати и εго до кни(г) кгро(д)-
ски(х) записа(ти), выпи(с) с кни(г) взя(в)ши, ε(и) ма(л)жо(н)цε моε(и), да-
ти. И на то εсми ε(и), ма(л)жо(н)цε моε(и) мило(и) пнε(и) Раинε Фεдоро(в)нε
Стако(р)ского, да(л) сε(с) мо(и) ли(ст) вы(з)наны(и) з моεю пεча(т)ю. А при
то(м) бы(ли), и того добрε свεдомы, и пεча(ти) сво(и) за ωчεви(с)тою а уст-
ною про(з)бою моεю к сεму моεму вы(з)наному ли(с)ту приложи(ти) рачи-
(ли) и(х) мл(ст) пновεа приѧтε(ли) нши па(н) Гнεво(ш) Калусо(в)ски(и),
па(н) Ива(н) Клю(с)ки(и) а па(н) Ива(н) Калусо(в)ски(и). Писа(н) в Ружи-
ню [9] лεта [16] по нарожє(н)ю Ису(с) Хр(с)та, сына бо(ж)εго [17], тисεча [18]
пя(т)со(т) сε(м)дεся(т) пято(г)[о], м(с)ца ма(р)ца, два(д)ца(т) второ(г)[о] дня.

У гродській книзі № 920: [1] то(г)[о] была по(т)рεба; [2] свεто(г)[о]; [3] вла(с)ноε; [4] вла(с)-
нымъ; [5] цынε; [6] мл(ст); [7] си(м) моимъ ли(с)то(м); [8] всѣхъ; [9] Ружинъю; [10] литовски(х);
[11] смεртны(и); [12] мεнованую; [13] дεти; [14] которыε мнε; [15] εε; [16] лѣта; [17] бо(ж)ого; [18] тисяча.

104. Дарчий запис на дворище, яке Іван Васильович Болобан Осекровський дарує своєму братові Манойлу.

Акт від 13 січня 1577, № 180, 3.
Випис з книг гродських від 18 лютого 1575.

188 Я, Ива(н) Васи(л)єви(ч) Болоба(н) Ѡсєкро(в)ски(и), чиню я(в)но и со(з)нава(м) си(м) ли(с)то(м) мои(м), кому того вѣдати [1] по(т)рєба будє(т) або, чтучи єго, слышати, и(ж) што котороє дворисчо [2] староє, на которо(м) нєбо(ж)чи(к) ѡтє(ц) мо(и) мєшка(л) и мы з брато(м) по нєбо(ж)чику ѡ(т)цу ншо(м) на нє(м) мє(ш)ка(ли), которы(и) пля(ц), дворисча [3] з дєлу вєчи(с)то(г)[о] и (з) стары(м) будова(н)є(м), с огороды, к нєму налєжачими, во(д)лє ли(с)то(в) нши(х) дє(л)чи(х) ѡ(т) брата моє(г)[о] милого [4] мнє зо(с)тало. А и(н)шоє будова(н)є на то(м) жє дворищу та(к)жє во(д)лє ли(с)то(в) дє(л)чи(х) па(н) бра(т)у моєму зо(с)тало. Я, зрозумє(в)ши, и(ж) пну бра(т)у моєму є(ст) с [5] тру(д)ны(м), абы ся [6] мє(л) з оно(г)[о] пля(ц)у старого, котороє мнѣ [7] зостало, з будова(н)ємъ свои(м) на и(н)ши(и) пля(ц) зноси(ти) а сєлити а к тому узна(в)ши зы(ч)ливую ла(с)ку и мило(ст) ѡ(т) брата моє(г)[о] ку собѣ [6] и взя(в)ши нагороду ѡ(т) нєго слу(ш)ную за то ѡноє дворищо [2], пля(ц) стары(и) з будова(н)є(м) и (з) ѡгороды, ку нєму налєжачими, и зо (в)си(м) на (в)сє пну Мано(и)лу и бра(т)у моєму по(с)тупую и да(р)ую вєчно и нєпорушно, на которо(м) ѡ(н) са(м), жона и дѣти єго вє(ч)нє мєшка-
188 зв. (ти) маю(т). А я са(м), кгды па(н) бо(г) ма(л)жо(н)ку и (з) нєю //дѣти мє(ти) буду (!), до то(г)[о] дворища, на которо(г)[о] дворища вжє мє(ти) дє(ла) [7] нє маю и нє буду. А мнє тє(ж) во(л)но будє(т) гдє хотєчи пля(ц) на двощо (!) ку будова(н)ю двора на ча(сти) [8] имє(н)я брата моєго уподоба(ти) [9] або тє(ж) и по(д) вла(ст)ны(м) [10] по(д)даны(м) пна брата моє(г)[о]. То(г)ды то мнє во(л)но будє(т), а бра(т) мнє то(г)[о] борони(ти) никоторы(м) ѡбычає(м) нє має(т). А гдє бы(х) я [11] са(м) з сєбє або зъ якоє намовы лю(д)скоє ув оно(м) старо(м) пля(ц)у и в огородє(х), к нєму налєжачи(х)[12], ѡ(т) мєнє бра(т)у моєму по(с)туплєноє, уступоватисѧ ⟨,⟩ [13] або якую шкоду и пєрєка(з)у чини(ти) мє(л), то(г)ды буду повинє(н) за(р)уки на замо(к) г(с)дръски(и) Володимє(р)ски(и) ко(п) три(д)ца(т) заплати(ти), а па(н)у брату моєму або ма(л)жо(н)цє и дѣтє(м) [14] єго другую ко(п) три(д)ца(т) заплати(ти) буду повинє(н). А заплативши тыє за(р)уки, прє(д)ся сє(с) мо(и) ли(ст) в ко(ж)дого права при моцы захова(н) и дє(р)жа(н) бы(ти) має(т) ⟨.⟩ И на то єсми па(н)у бра(т)у моєму да(л) сє(и) ли(ст) мо(и) з моєю пєча(т)ю. А ку тому за ѡчєви(с)тою про(з)бою моєю и(х) мл(ст) па(н) Бо(г)да(н) Костюшкови(ч) Хобо(л)то(в)ски(и), су(д)я зє(м)ски(и) володимє(р)ски(и), а па(н) Миха(и)ло Дубни(ц)ки(и), во(и)тъ воло(ди)мє(р)ско(г)[о] мѣста [15], пєча(ти) сво(и) приложи(ти) рачи(ли) ⟨.⟩ А для лєпшо(г)[о] свєдо(м)я и бо(л)шоє твє(р)дости сєго ли(с)ту моє(г)[о] на вряде кгро(д)ско(м) володимє(р)скомъ, ста(в)ши ѡчєвисто, волю и со(з)на(н)є своє доброво(л)ноє вы(з)на(в)ши, проси(л) єсми, аби сє(с) мо(и) ли(ст) в кнги кгро(д)скиє вписа(н) и выпи(с) с кни(г) па(н)у бра(т)у моєму да(н) бы(л). Писа(н) у Володимєри року тисєча [16] пя(т)со(т) сє(м)дєся(т) пятого, м(с)ца фє(в)раля, шє(с)тогона(д)ца(т) дня.

У гродській книзі № 920: [1] вєдати; [2] дворищє; [3] дворища; [4] немає; [5] немає; [6] собє; [7] никоторо(г)[о] вжо дѣла мєти; [8] ча(ст); [9] вподоба(н)я; [10] власны(м); [11] ѧ; [12] налєжачи (м); [13] ся; [14] дєтє(м); [15] во(и)тъ воло(д)имє(р)скии; [16] тисяча.

105. Заставний запис Івана Івановича Клюського і його дружини, що віддали у заставу Гнівошеві Семеновичу Резановському п'ять служб людей до повної сплати грошового боргу.

Акт від 10 січня 1577, № 173, 3.
Випис з книг гродських від 31 травня 1575.

Я, Ива(н) Иванови(ч) Клю(с)ки(и), поспо(л) и(з) жоною моєю Ѡ(в)до- 176 зв.
(т)єю Ива(н)ко(в)ною Бєлосто(ц)кого я(в)нє чини(м) и вы(з)наває(м) сами на сєбє симъ нши(м) листо(м) ко(ж)дому, хто бы ѡ томъ вєда(ти) хотє(л), си(х) часо(в) и на потомъ завжды, и(ж) ку вєлико(и) а пи(л)но(и) потрєбє ншо(и) позычили и взяли єсмо посполиты(ми) руками ншими пє(в)ную суму пнзє(и), пѧ(т)дєсѧ(т) ко(п) и чотыри копы грошє(и) монеты и ли(ч)бы лито(в)скоє, личачи у гро(ш) по дєсєти пнзє(и) бєлы(х) а по шєстидєсѧ(т) грошє(и) у копу, у єго м(л) пна Гнєвоша Сємєновича Рєзановича Луко(в)ского.
Которую суму пнзє(и) пѧ(т)дєсѧ(т) [1] ко(п) и чотыри копы // грошє(и) маємо 177
и будємъ пови(н)ни [2] єго м(л) пну Гнєвошу ѡ(т)дати и заплатити на рокъ и дє(н) пєвны(и), на дє(н) свєтоє тро(и)цы, свта [3] руского, котороє свѧто [4] припасти має(т) в року тисєча пѧ(т)со(т) сємдєсѧ(т) шостомъ, ничимъ и(н)шимъ, ѡ(д)но такъ жє грошми готовыми и таковою монєтою, якая на ѡ(н) ча(с) в зємли Волы(н)ско(и) ити и бра(ти) [5], такъжо [6] мє(ст)цу пє(в)номъ во (и)мє(н)ю моє(м) Клю(с)ку. В которо(и) сумє пнзє(и) у ты(х) пєтидєсѧ(т) ко(п) [7] грошє(и) и в чотыро(х) копа(х) грошє(и) лито(в)ски(х) [8] заставили и (в) дєржа(н)є зара(з) єсмо поступили пну Гнєвошу Рєзановичу чоловєко(в) чотыри на (и)мє Симона а Максима Пѣчку [9], Ивана Тимошєвича а Ко(н)драта а (д)ворищє пѧтоє Пусто(в)скоє [10] во (и)мє(н)ю моє(м) ѡ(т)чи(з)номъ Клю(с)ку [11], которыє сєдя(т) на зупо(л)ны(х) слу(ж)ба(х) вси(х) ты(х) з дворищи зупо(л)ными, добрє ѡсєлыми, пустили [12]. Має(т) па(н) Гнєвошъ Сємєнови(ч) Рєзанови(ч) тую пѧ(т) служобъ [13] людє(и) на сєбє дє(р)жати зъ [14] и(х) по(л)ми, сєножа(т)ми, з роботами, платы, повозы, доходы и зо (в)сими пожи(т)ки якими-ко(л)вєкъ, имєны могу(!) [15] на(з)ваны або помєнєны быти, и зо всимъ на все, яко сє тая пѧ(т) служобъ [16] людє(и) сама в собє має(т) дє(р)жа(ти) и вживати до ѡ(т)да(н)я єму само(му) або, єсли бы в ономъ часє на пна Гнєвоша па(н) бо(г) смє(рт) допустити рачи(л) тогды тому, кому то [17] правомъ прирожоны(м) належати будє(т) [18], ни ѡ(т) кого иного, ѡ(д)но ѡ(т) на(с) самы(х) тоє сумы пнзє(и) на рокъ, в сємъ листє ншо(м) писаны(и), а є(ст)ли бы(х)мо на то(т) рокъ, в сємъ листє ншомъ ѡписаны(и), тоє сумы пнзє(и) ѡ(т)дати и спо(л)на заплати(ти) нє мєли, тогды па(н) Гнєво(ш) ѡную пѧ(т) служобъ [19] людє(и) вышє(и) помєнєны(х) має(т) ѡ(т) того року до (д)ругого року дєржати и (в)живати до ѡ(т)да(н)я єго м(л) ѡ(т) на(с) самы(х) тоє сумы пнзє(и), а бє(з) року николи въ єго м(л) ты(х) пѧти служобъ [20] людє(и) выкуповати нє маємо, а(ж) на рокъ мєнови(тє) в сє(м) листє ншомъ ѡписаны(и), в которо(м) споко(и)но(м) дє(р)жа(н)ю єго за поступлє(н)ємъ и
пода(н)ємъ ншимъ нє маємо мы са(ми), // дєти и бли(з)ки нши, в тую пѧ(т) 177 зв.
служобъ людє(и) ничимъ сє вступовати и єму пєрєказы чинити, якъ за нашого живота и по нашомъ животє. Бра(т)я моя Ма(т)фє(и) и Богда(н) ни в чо(м) єму пєрєказы и тру(д)ности дєлати ани ѡкуповати бє(з) року жа(д)ны(м) правомъ прирожоны(м) [21] по(д) нимъ того по(и)скивати нє

маю(т) а(ж) до выдє(р)жа(н)я ωного року, в сємъ листє ншо(м) ωписаного. А є(ст)ли бы(х)мо мы сами, дєти и [22] бли(з)киє нши, крє(в)ныє, бра(т)я мои Ма(т)фє(и) а Богда(н) мєли ему в чомъ-ко(л)вєкъ кри(в)ду чинити, перека(з)у чинєчи в дє(р)жа(н)ю єго [23], тогды я маю и буду повинєнъ [24] то всє своимъ коштомъ ωчищати. А хто бы єго ω (ш)то-ко(л)вєкъ и до которого-ко(л)вєкъ суду кгро(д)ского або зємского по(з)ва(л) с того имє(н)я, ω(т) мєнє ему даного [25], тогды я єго во (в)сєм заступовати [26] маю. А што сє дотычє(т) слу(ж)бы г(с)дрскоє воє(н)ноє, с то(г)[о] имє(н)я моєго Клю(с)кого, с трєтєє всєє части, то(г)ды я са(м) ωсобою своєю за пна Гнєвоша заступовати мою⟨,⟩ а є(ст)ли бы за дє(р)жа(н)я єго ωныє по(д)даныє мои вышє(и) помєнєныє мєли про(ч) сє розы(и)ти, тогды я на пну Гнєвошу того жа(д)ны(м) правомъ по(и)скивати и до жа(д)ного права поволокати нє маю. А пакли бы [27] пну Гнєвошу в ономъ часє, ни(м) рокъ вы(и)дє(т), пнзє(и) потрєба указывала [28], тогды ω(н) волє(н) и моцє(н) будє(т) тую пѧ(т) служобъ [13] людє(и) заставити, с ты(м) всимъ [29] правомъ пустити кому хотєчи, а я и того, кому бы ω(н) пусти(л) во (в)сємъ у ко(ж)дого права заступовати и по(д)лє сєго листа моєго вси [30] ωбовѧ(з)ки по(л)нити. А гдє бы(х) єго заступовати у которого-ко(л)вє права, такъ тє(ж) и тоє рєчи, в чомъ бы ω(н) кри(в)ду ω(т) кого(ж) колвє(к) мєни(л) ωчищати и заступовати, такъ тє(ж) и слу(ж)бу г(с)дрскую воєнную [31] заступовати нє хотєли и (в) чомъ-ко(л)вєкъ споко(и)ному дє(р)жа(н)ю єго пєрєка(з)у дєлаючи, и сєму листу ωпису ншому досы(т) нє (в)чинили и єго в чо(м)-ко(л)вєкъ нарушили, тогды маємо и бу-
178 дємъ пови(н)ни [2] заруки // г(с)дру королю єго мл(с)ти на замокъ Володимє(р)ски(и) пѧ(т)дєсѧ(т) [32] ко(п) и чотыри [33] копы грошє(и) [34] лито(в)скоє ли(ч)бы [35] заплатити а пну Гнєвош, яко сторонє укри(в)жоно(и), другую пѧ(т)дєсѧ(т) [36] ко(п) и чотыри копы грош(и) заплатити [37]. А заплативши тыє заруки, прє(д)ся сє(с) ли(ст) нашъ и вси [30] а(р)тыкулы [38], в нємъ ωписаныє, при моцы захованы и в ко(ж)дого права дєржаны быти маю(т). И на то єсмо пну Гнєвошу Сємєновичу Рєзановичу Луко(в)скому дали сє(с) ншъ ли(ст) по(д) пєча(т)ми ншими с по(д)писомъ руки моєє вла(ст)ноє. А длѧ лєпшоє вєдомости просили єсмо и(х) мл(с)ти пно(в) єго мл(с)ти кнзя Миха(и)ла Фєдорови(ча) Ружи(н)ского, єго м(л) пна Яска Яковьовича Якови(ц)кого а єго м(л) Сємєна Костюшковича Хобо(л)то(в)ского ω приложє(н)є пєчатє(и) [39] к сєму листу. И(х) мл(ст) на про(з)бу ншу вчини(т) рачи(ли) и пєчати свои приложили. Писа(н) у Клюску м(с)ца мая, два(д)ца(т) дєвѧтого дня, року бо(ж)єго нарожє(н)я тисєча пѧ(т)со(т) сємдєсѧ(т) пѧтого. Ива(н) Клю(с)ки(и), рука вла(ст)ная [40].

У гродськiй книзi № 920: [1] пє(т)дєся(т); [2] ви(н)ни; [3] свята; [4] свято; [5] будєт; [6] немає; [7] пє(т)дє(с)ѧ(т) ко(п)а(х); [8] копа(х) ли(тв)ски(х); [9] Пѣчку: [10] пустоє; [11] у Клю(с)ку; [12] немає; [13] служє(бъ); [14] из; [15] могу(т); [16] пя(т) служєбъ; [17] то будє(т); [18] немає; [19] служє(б); [20] пєти служє(б); [21] прирожєны(м); [22] немає; [23] немає; [24] винєнъ; [25] подданого; [26] заступова(т); [27] бы тє(ж); [28] служєбъ; [29] и ты(м) всѣ(м); [30] всѣ; [31] г(с)дрскоє воєнноє; [32] пя(т)дєся(т); [33] чтыри; [34] гршє(и); [35] ли(ч)бы лито(в)скоє; [36] пє(т)дєсѧ(т); [37] заплати(т); [38] а(р)тикулы; [39] пєчати(и); [40] вла(с)ная.

106. Дарчий запис Євдокії Юр'ївни Вербської на третину маєтку Вербно-Вохновського, дану чоловікові Василеві Мировицькому.

Акт від 18 січня 1571, № 92, 1.
Випис з книг гродських від 25 серпня 1555.
(Датування не відповідає хронологічній послідовності)

Я, Евдоки(м)я Ю(р)євна Вє(р)бъскаѧ Вановскаѧ * Васи(л)євая Мировицкая, вы(з)наваю тымъ мои(м) листо(м), которое имє(н)є мое ѡ(т)чизное, половину Вє(р)бое-Во(х)новъ, належало мнѣ в рука(х) свои(х) не (з) жа(д)ного пoнєволє(н)я, ѡ(д)но по доброе воли, знаючи якую собѣ приязнъ и доброе захова(н)є ма(л)жонка своєго пна Васи(л)я Ва(н)ковича Мирови(ц)кого [...] жону свою в добро(м) захова(н)ю и прия(з)ни ма(л)ж [...] и мнѣ зычливо(ст) показывати рачи(т), я тє(ж) [...] ма(л)жо(н)ку своємъ па(н)у Васи(л)ю таковую добро [...] и ѡ(т)даю того имє(н)я своєго ѡ(т)чи(з)ного Вє(р)бо-Во(х) [...] на вєчность, то є(ст) з дворомъ, и пашнєю [...] и сєножа(т)ми, зо всимъ кгру(н)то(м), яко сѧ то [...] // и ѡбыходє(х) свои(х) 191 зв.
маε(т). Волє(н) ѡ(н) будє(т) тую третюю ча(ст) в то(м) имє(н)ю Вє(р)бо(и)-Вохно(в)ско(и) ѡ(т)дати, продати, замєнити и ку своєму лє(п)шому а пожиточнє(и)шому ѡбє(р)нути, гдє похочє(т), а я вжє ани бли(з)киє мои по смє(р)ти моє(и) нє маю сѧ в тую третюю ча(ст) то(г)[о] имє(н)ѧ моєго Вє(р)бо(и)-Во(х)но(в)ско(и) вступати на вєчныє часы. И (в)же тую трєтюю ча(ст) ма(л)жонок мо(и) па(н) Василє(и) Мирови(ц)ки(и) дє(р)жати то ѡ(т) мєнє вѣчнє, волє(н) с ты(м) та(к) учинити, яко воля єго будє(т), а што сѧ дотычє(т) дву частє(и) того (ж) имє(н)я моєго Вє(р)бо(и)-Во(х)но(в)ское на ты(м) єсми двє ча(с)ти ѡсобливы(и) запи(с) дала, у которо(м) записє ширє(и) а достаточнє(и) єст ѡписано, на которы(х) я дву частє(х) за наклады єго, што ѡ(н) на тую ѡ(т)чи(з)ну мою наложи(л), по(д) моимъ свєдомо(м), на [...] записє своє(м) записала двєстє ко(п) грошє(и) ли(ч)бы лито(в)скоє. И при томъ были и того добрє свєдомы єго мл(ст) ѡтє(ц) владыка володимє(р)ски(и) и бєрєстє(и)ски(и) Иѡсифъ а кнѧ(з) Миха(и)ло Иванови(ч) Ку(р)цєвича, па(н) Во(л)чко Якимови(ч) Жаско(в)ски(и), су(д)и володимє(р)ски(и), а дворѧнє гдо(в)ъскиє, па(н) Сємє(н), а па(н) Павє(л) Григо(р)єви(ч) Ѡра(н)скиє, а па(н) Пєтръ Костюшкови(ч) Хобо(л)то(в)ски(и)⟨.⟩ И просила єсми и(х) мл(с)ти ѡ приложє(н)є пєчатє(и). И(х) мл(ст) на мою про(з)бу то вчини(ли), пєча(ти) сво(и) к сєму моєму листу приложили, а на твє(р)до(ст)того моє(г)[о] листа и я, Евдоки(м)я Ю(р)євна Вє(р)бъскаѧ, и свою пєча(т) єсми приложила к сєму моєму листу⟨.⟩ Писа(н)⟨.⟩ у Володимєри⟨,⟩ лєта бо(ж)єго нарожє(н)я тисєча пѧ(т)со(т) сємъдєсѧ(т) пѧтого, м(с)ца августа, чєтвє(р)тогона(д)ца(т) дня.

191

107. Тестамент Михайла Федоровича Ружинського.

Акт від 11 січня 1577, № 175, 3.

Во (и)мя ѡ(т)ца, и сына и (с)вєто(г)[о] дха, свтыя живонача(л)ныѧ и нєразделимыѧ тро(и)ца, аминь. 179 зв.

* Очевидно, Вохновскаѧ.

Сє я, ра(б) божи(и) Миха(и)ло Фєдорови(ч) Ружи(н)ски(и), будучи ѡкру(т)нє а вє(л)ми шко(д)ливє, кромъ жа(д)ноє причины бє(з)ви(н)нє ѡ(т) Миха(и)ла Во(и)нича Боговитиновича вла(ст)ными руками єго зранєны(м), которы(и), нє маю(чи) до мєнє жа(д)ноє причины, бє(з)ви(н)нє мя та(к) ѡкру(т)нє а шко(д)ливє нємилосє(р)днє нє яко хрє(с)тяни(н), алє яко кацѣръ зрани(л), змо(р)дова(л). С которого змо(р)дова(н)я и (з)ранє(н)я нє вѣдаю, є(ст)ли жи(в) буду, и розумєючи, и(ж) кождому чоловѣку, на свєтє мєшкаючому, ничо(г)[о] пє(в)нє(и)шого нє є(ст) на смє(р)ть, а (з)влаща и я самъ собє в та(к) вєликоѡ(к)рутно(м) зранє(н)ю и (з)мо(р)дова(н)ю, котороє мнѣ стало ѡ(т) ѡно(г)[о] Миха(и)ла Во(и)нича пє(р)вопомєнєно(г)[о], здоро(в)я собѣ мєти нє тушу(?) и жи(в) быти нє могу, а и(ж) ко(ж)дому чоловѣку хрє(с)тия(н)скому рєчи а справы сво(и) на при(ш)лыє а пото(м)ныє часы на пи(с)мє по собѣ зоставовати налєжи(т), кгды (ж) рєчи а справы лю(д)скиє, бы тє(ж) и налєпъшиє на свєтє ѡказоватися с часо(м) и споло(м) з лю(д)ми с памєтє(и) лю(д)ски(х) сплыва(ти) и в забы(т)є приходи(ти) бы муси(ли), гдє бы с пи(с)мо(м) на пришлыє вєки нє ѡ(з)на(и)мєны и утвє(р)жєны нє бы(ли), прото и я, хотєчи ся в томъ таковы(м) жє способо(м) справи(т) и захова(т), нє будучи ни ѡ(т) кого ничи(м) примушо(н), ѡ(д)но са(м), по своє(и) добро(и) воли и (з) добры(м) ро(з)мысло(м) свои(м), за цєлого розуму и доброє памєти для вєдомо(сти) вси(м) нинєшни(м) и на по-
180 то(м) будучи(м) чиню сє(с) мо(и) тє // стамє(нт). Напє(р)ви(и), є(ст)ли с то(г)[о] та(к) вєлико(г)[о] ѡкру(т)ного зранє(н)я и (з)мо(р)дова(н)ѧ, ѡ(т) пна Во(и)нича Миха(и)ла мнѣ стало(г)[о], мєнє ча(с) смє(р)тє(л)ны(и) по(с)тигнє(т)⟨,⟩ то(г)ды я то вы(з)нава(м) и ѡста(т)нєю волєю моєю то утвє(р)жаю(м), и(ж) нищии(х) и(н)ши(х) ру(к), ѡ(д)но зъ єго вла(ст)ны(х), то є(ст) ѡ(т) Миха(и)ла Во(и)нича Боговитиновича, зъ сєго свѣта зы(и)ду, душу мою богу милосє(р)дному поручаю, а тѣло моє грѣшноє зє(м)лѣ ѡ(т)даю, котороє нєха(и) будє(т) поховано в цє(р)кви заложє(н)я свтоє прєчи(с)тоє в Ружиню. А ѡбхо(д) а по́грє(б) тѣла моєго с часо(м) до ко(н)чє(н)я рєчи то(г)[о] нєви(н)ного, а ѡкру(т)ного зранє(н)я и (з)мо(р)дова(н)я моєго, яко вжє розумєю, и(ж) жи(в) бы(ти) нє могу, з домо(в)ства моєго має(т) быти ѡ(т)правовано вє(д)лє бачє(н)я и(х) мл(с)ти пно(в) ѡпєкуно(в), то є(ст) мєновитє єго мл(сти) вє(л)можно(г)[о] кнзя А(н)дрєя Ивановича Вишнєвє(ц)кого, воєводы бра(с)ла(в)ского, пна Лазара Ивани(ц)кого, су(д)и кгро(д)ско(г)[о] володимє(р)ского, пна Гнєвоша Калусовъско(г)[о] а шурина моє(г)[о] пна Гнєвоша Стахо(р)ского, которы(х) я нє (з) жа(д)ноє намовы лю(д)скоє ани и(н)шоє причины, алє з вла(ст)ного умы(с)лу моєго, знаю(чи) и(х) мл(ст) до сєбє ласкавыми пны и добродѣи, даючи и(х) мл(с)ти зупо(л)ную мо(ц), зы(с)къ и (с)трату то(г)[о] нєви(н)ного зранє(н)я и (з)мо(р)дова(н)я моє(г)[о], ѡ(т) ѡно(г)[о] Миха(и)ла Во(и)нича Боговитиновича мнє стало(г)[о], поручаю чого и(х) мл(ст) попира(ти) маю(т) до ѡ(с)та(т)нєго стопнѧ права. Злєцаю тє(ж) и (их) мл(с)тя(м) ув опєку и (в) в оборону жону жону (!) мою Раину Фєдоровну Стахо(р)ского и дєти мо(и), сына Алє(к)сандра а до(ч)ки Фєдору и Бо(г)дану и тоє дєтя(т)ко моє, которы(м) жона моя Раина брємє(н)на ходи(т), є(ст)ли па(н) бо(г) з ла(с)ки свтоє своєє здоровоє зроди(ти) є(и) дати рачи(т). И ѡ(д)ну ча(ст) имєнє(и) мои(х) ѡ(т)чи(з)ны(х) в Ружи(н)ю, в Роговича(х), и (в) Творинича(х), кро(м) ты(х) дво(х) ча(с)тє(и), што-м кгды поня(л) за сєбє в ма(л)жо(н)ство звы(ш) помєнєную Раину, до(ч)ку пна Хвє-

дора Стахо(р)ского, ѡпра(в)у вєновную проти(в)ко внєсє(н)я єє, што ѡна в до(м) мо(и) внєсла, суму пнзє(и) чотыри(с)та ко(п) грошє(и) ли(ч)бы лито(в)скоє, вчини(л) и ли(с)то(м) мои(м) вызна(н)ны(м) вєновны(м) записа(л) и на (в)рядє кгро(д)ско(м) воло(ди)мє(р)ско(м) до кни(г) кгро(д)ски(х) доброво(л)нє то вы(з)на(л). И яко доброво(л)ноє а устноє вы(з)на(н)є моє, та(к) тє(ж) и ли(ст) мо(и) вы(з)наны(и), ма(л)жо(н)цє моє(и) ѡ(т) мєнє на то даны(и), в кнги кгро(д)скиє записа(ти) да(л), на што выпи(с) с кни(г) в сєбє ма(л)жо(н)ка моя маєть. А што єсми двѣ части в ты(х) имє(н)я(х) мои(х) собє бы(л) во(л)ны(х) зостави(л) ино с ты(х) дво(х) ча(с)тє(и) на половицы, // то є(ст) на друго(и) ча(с)ти ма(л)жо(н)цє моє(и) доживо(т)ного мє(ш)ка(н)я 180 зв.
и вжива(н)я з ла(с)ки и мл(с)ти моєє ма(л)жо(н)скоє з дворо(м) всѣмъ, з лю(д)ми, зъ зємлями, платы, доходы, пожи(т)ки и зо вси(м) и на всє, яко ся тыє имє(н)я мо(и) в собѣ маю(т), кро(м) тоє трєтєє ча(с)ти, которую єсми и(х) мл(с)тя(м) про(м) ѡпєкуно(м) до лѣ(т) дорослы(х) дєтє(и) мои(х), сына моєго пє(р)воро(д)ного Алєкса(н)дра, дочо(к) Фєдоры и Богданы, которы(и) є(ст)ли бы упєрє(д), ни(ж)ли лє(т) зупо(л)ны(х) дошо(л), умє(р). Ты (ж) которыє бы дѣти мои по нє(м) зоста(ли) и которы(м) або которы(и) к рука(м) свои(м) то мѣти налєжало, и(х) мл(ст) пновє ѡпєкуновє проти(в)ко и(м) та(к) ѡному сынови моєму пє(р)воро(д)ному, яко и ты(м) вси(м), што ся звы(ш) помєнило, ласкавє а мл(с)тивє заховатися, а тую ча(ст) имєнє(и) мои(х), которую и(х) мл(с)тя(м) пно(м) ув опєку даю, ѡ(т)да(т) и по(с)тупи(ти) буду(т) рачи(ли), а по (в)съ тыє часы, поко(л)ко и(х) мл(ст) пновє ѡпєкуновє, и(х) мл(с)тя(м) ѡ(т) мєнє злєцєную, ув опєцє и (в) в оборонє своє(и) мѣти рачА(т), ма(л)жо(н)цє моє(и) ув оны(х) дво(х) частє(х), ѡ(т) мєнє є(и) записаны(х), вступова(ти) ся и пєрєказы никоторое чини(ти) нє маю(т). С котороє ча(с)ти пожи(т)ко(в) ты(х) имєнє(и) мои(х) и(х) мл(ст) пновє ѡпєкуновє, што буду(т) рачи(т) брат имѣ(т), ли(ч)бы никотороє чини(ти) нє мають' и нє буду(т) пови(н)ни, то(л)ко маю(т) и(х) мл(ст) сє(ст)рє моє(и) рожоно(и) кнА(ж)нє Га(н)нє с ты(х) доходо(в) дєся(т) ко(п) грошє(и) лито(в)ски(х) дати и тє(ж) того нє заба(ча)ючи, абы ма(л)жо(н)ка моя с дє(т)ми моими нє голодовала и нє нага ани боса до лѣ(т) зупо(л)ны(х) дорослы(х) дєтє(и) мои(х), з нєю сплоконы(х), яко ся звы(ш) помєнило, та(к) в гумнє, яко и на полю засєяноє, кони є(з)дныє, стадо сварє(п)є и ко(н)скоє, бы(д)ло всякоє и и(н)шиє рєчи вси рухомыє ѡ(т) мала и до вє(ли)ка и яки(м)-ко(л)вє(к) ѡбычає(м) на(з)ваны бы(ти) маю(т), є(и), ма(л)жо(н)цє моє(и) мило(и) Раинє Фєдоровнє Стахо(р)ского, да(л), дарова(л) и си(м) тє(с)тамє(н)-то(м) мои(м) записа(л). И на то(м) да(л) ма(л)жо(н)цє моє(и) мило(и) Раинє Фєдоровнє Стахо(р)ского и и(х) мл(с)тя(м) пно(м) ѡпєкуно(м) звы(ш) помєнєны(м) сє(с) мо(и) тє(с)тамє(нт) з моєю пєча(т)ю. При которо(м) чинєн(н)ю того тєстамє(н)ту моє(г)[о] бы(ли), и то(г)[о] добрє свєдомы, и за ѡчєви(с)-тою а устною про(з)бою моєю пєчати сво(и) к сєму тєстамє(н)ту моєму приложи(ти) и руки сво(и) по(д)писа(ти) рачи(ли) и(х) мл(ст) па(н) Ма(т)фє(и) и па(н) Богда(н) Клю(с)киє а па(н) Ма(т)фє(и) Стахо(р)ск(и) и благочє(ст)-ныє свєщє(н)ники, то є(ст) ѡтє(ц) Ма(т)фє(и), свщєнъни(к) цє(р)кви свє-то(г)[о] Николы с Тури(н)ска, а ѡтє(ц) Миха(и)ло, свщє(н)ни(к) цє(р)кви
свтоє По(к)ровы с Клю(с)ка // Писа(н) у Ружиню лѣта по нарожє(н)ю Ису(с) 181
Хр(с)та, сына бо(ж)єго, тисєча пя(т)со(т) сє(м)дєся(т) пято(г)[о], м(с)ца ѡ(к)тєбра, трєтє(г)[о] дня. Ма(т)фє(и) Клю(с)ки(и), рука вла(ст)ная, Бог-

да(н) Клю(с)ки(и), рука вла(ст)ная, Ма(т)фє(и) Стахо(р)ски(и) рукою вла(ст)ною, по(л)скою литєриєю, Ма(т)фє(и) Николи(н)ски(и) Тури(с)ки(и) [!], рука вла(ст)ная, Миха(и)ло Покро(в)ски(и) Клю(с)ки(и), рука вла(с)тная.

108. Продажний запис Григорія Олександровича Волчка Жасковського на половину сіл Хмелева і Підгаєць, продану Андрієві Залонському.

Акт від 7 січня 1577, № 166, 3.

161 Я, Григорє(и) Алє(к)са(н)дрови(ч) Во(л)чко Жаско(в)ски(и), чиню я(в)-
но и вы(з)наваю са(м) на сєбє си(м) мои(м) ли(с)то(м) ко(ж)дому, кому бу-
дє(т) по(т)рєба то(г)[о] вєда(ти) або, чтучи єго, слыша(ти), нинє(ш)ни(м)
и на пото(м) будучи(м), и(ж) єсми прода(л) имє(н)я мои вла(ст)ныє ѡ(т)-
чи(з)ныє, ѡ(т) брата моє(г)[о] пна Прокопа Во(л)чка Жаско(в)ского ѡ(т)дє-
лєныє, лєжачиє в повѣтє Воло(ди)мє(р)ско(м)ъ, на (и)мя половину сєла
Хмєлєва и половину сєла По(д)гає(ц), зо (в)сєю вла(ст)но(ст)ю и право(м)
мои(м) дєдичны(м) то всє, што на мєнє з роздє(л)ку в ты(х) имє(н)я(х) ѡ(т)
брата моєго приходи(т) и(х) мл(с)ти па(н) у Стани(с)ла(в)у Хмєлє(в)скому
и бра(т)у єго мл(сти) па(н)у А(н)дрєю Зало(н)скому, жона(м), дѣтє(м), по-
то(м)ко(м), крєвны(м) и близки(м) и(х) мл(с)ти за пє(в)ную суму пнз(и), за
161 зв. три // тисєчи ко(п) грошє(и) ли(ч)бы лито(в)скоє, ли(чє)чи в ко(ж)ды(и)
гро(ш) по дєсє(ти) бѣлы(х) пнзє(и), а в копу по шє(сти)дєся(т) грошє(и) ли-
то(в)ски(х), на вє(ч)ныє часы, вєчнє и ничимъ навєки нєпорушнє, то є(ст)
з дворо(м) мои(м) Хмєлє(в)ски(м) и с па(ш)нями дво(р)ными в ты(х) вышє(и)
мєнєны(х) имє(н)я(х), с по(л)ми, з сєножа(т)ми, з рєками, з ставы спу(ст)-
ными и нє(с)пустными, з млыны и зъ и(х) вымє(л)ками, з млынищами, з
сажа(в)ками, з лєсы, з гаи, з дубровами, з боры, з сады, з ловы звєри(н)-
ными, пташими и ри(б)ными, з бояры пу(т)ными, з лю(д)ми тяглыми и (з)
и(х) слу(ж)бами, подачками и роботами, з да(н)ми грошовыми, мєдовыми,
зъ жи(т)ными и ѡ(в)сяными и зо (в)сякими пожи(т)ки и доходы якими-ко(л)-
вєкъ, имєни могу(т) названы и помєнєны бы(ти), и зо вси(м) с ты(м), я(к)
ся тыє имє(н)я сами в собє, в граница(х), кгру(н)тє(х), в широкостя(х),
ѡбыходє(х) и пожи(т)ко(х) свои(х) маю(т) и яко с про(д)ко(в) мои(х) и за
дє(р)жа(н)я моєго были и с чи(м) ся мнє в о(т)дєлє ѡ(т) брата моє(г)[о] пна
Прокопа Во(л)чка зоста(ли), и зо вси(м) на всє ничого собѣ самому, и, є(ст)ли
мє (ти) буду жону, жонѣ, дєтє(м), пото(м)комъ и никому с крє(в)ны(х), бли(з)-
ки(х) и далєки(х) мои(х) нє зоста(в)уючи. Которая сума пнзє(и) три тисєчи
ко(п) грошє(и) ли(ч)бы лито(в)скоє ѡ(т) пна Станислава Хмєлєвъско(г)[о]
а пна А(н)дрєя Залє(н)ского за тыє имє(н)я мои вышє(и) мєнєныє спо(л)на
мєнє дошла и до ру(к) мои(х) єсми єє взя(л) и тыє имє(н)я, половину Хмє-
лєва и половину По(д)гає(ц), в мо(ц), в дє(р)жа(н)є, спра(в)у и ужива(н)є
и(х) м(л) пну Станиславу Хмєлє(в)скому а пну А(н)дрєю Зало(н)скому по-
да(л) и поступи(л). Которыє имє(н)я вышє(и) помєнєныє па(н) Станисла(в)
Хмєлє(в)ски(и) а па(н) Андрє(и) Залє(н)ски(и) сами, жоны, дѣти, пото(м)-
ки и крє(в)ныє, бли(з)киє и далєкиє и(х), а(л)бо кому бы ко(л)вєкъ и(х)
мл(ст) яки(м) право(м) завєли вжо нє ѡбычає(м) статуту старого, алє во(д)лє
уфалы и постановє(н)я со(и)му бєрєстє(и)ского, нє мєнуючи трєтєє части и
дво(х) частє(и), алє всє здо(и)мо(м) маю(т) дє(р)жати и и(х) уживати на вєч-

ные часы, буду(чи) во(л)ни тыε имε(н)я ѡ(т)да(ти), прода(ти), даровати, записа(ти), заменити, на цε(р)ковъ ѡ(т)каза(ти) и ку лепшому а пожиточному своεму ѡборочати, я(к) сами налεпε(и) розумε(ти) будуть. А я са(м) и, ε(ст)ли ми да(ст) бо(г) мεти жону, жона, дѣти, пото(м)ки и ни(х)то с крεвны(х, бли(з)ки(х) и далεки(х) мои(х) в тыε имε(н)я на вεчныε часы вступоватися нε маю(т), // алε па(н) Стани(с)ла(в) Хмεлε(в)ски(и) а па(н) А(н)дрε(и) 162
Залε(н)ски(и) сами, жоны, дѣти, пото(м)ки, крε(в)ныε, бли(з)киε и далεкиε и(х) тыε имε(н)я, половину Хмεлεва и По(д)гаε(ц), дε(р)жати и (в)жива(ти), яко вла(ст)ную ѡ(т)чи(з)ну свою, мають. А ε(ст)ли бы(х) я са(м) чεрε(з) сεбε або чεрε(з) кого с крε(в)ны(х) мои(х), бли(з)ки(х) и далεки(х), якую пεрεказу и тру(д)но(ст) пну Стани(с)лаву Хмεлε(в)скому а пану А(н)дрεю Зало(н)скому в споко(и)но(м) дε(р)жа(н)ю и ужива(н)ю своε(м) ты(х) имεнε(и), половину Хмεлεва и половины По(д)гаε(ц), та(к) пра(в)ны(м), яко и нεправны(м) ѡбычаε(м) чини(л) и задава(л), повинε(н) буду за(р)уки заплати(ти) г(с)дрю королю εго мл(сти) три тисεчи ко(п) грошε(и) ли(ч)бы лито(в)скоε и па(н)у Стани(с)лаву Хмεлε(в)скому и пну А(н)дрεю Зало(н)скому, яко сторонε укри(в)жоно(и), другую три тисεчи ко(п) грошε(и) ли(ч)бы лито(в)скоε. Ѡ которыε за(р)уки во(л)но будε(т) па(н)у Стани(с)лаву Хмεлε(в)скому и па(н)у А(н)дрεю Зало(н)скому та(к) до вря(д)у зε(м)ско(г)[о], яко и до кгро(д)ско(г)[о], до которого-ко(л)вε(к) повѣту похочу(т) мεнε по(з)вати, на которы(и) таки(и) ко(ж)ды(и) позо(в) яко на року завито(м) повинε(н) буду стати и ѡ(т)казыва(ти) и всправε(д)ливитися в нεзаплачε(н)ю ты(х) за(р)укъ по(д) другими такими (ж) за(р)уками, яко вышε(и) в сε(м) ли(с)тε моε(м) су(т) положоныε, нε вымо(в)ляючисѧ форобою, по(с)лугою Рεчи По(с)по(ли)тоε воε(н)ною и ниякими причинами пра(в)ными и нεпра(в)ными, на(д)то ε(ст)ли бы тε(ж) па(н) Стани(с)ла(в) Хмεлε(в)ски(и) и па(н) А(н)дрε(и) Залε(н)ски(и), пра(в)уючися ѡ якую тру(д)но(ст) и пεрεка(з)у споко(и)ного дε(р)жанъя своεго в ты(х) имε(н)я(х) свои(х) вышε(и) помεнεны(х) зо (м)ною што шкодова(ти) мε(ли), то я всε на голоε вырεчε(н)ε слова пна Стани(с)лава Хмεлε(в)ского и пна А(н)дрεя Залε(н)ско(г)[о] повинε(н) будε(т) заплати(ти) па(н)у Стани(с)ла(в)у Хмεлε(в)скому и па(н)у А(н)дрεю Залε(н)скому. А заплативши тыε за(р)уки и шкоды, прε(д)ся сε(с) мо(и) ли(ст) во вси(х) словε(х), а(р)тикулε(х) и ѡбовязко(х) увεздε, в ко(ж)дого права при моцы зупо(л)но(и) захова(н) быти маεть. И на то я, Григорε(и) Во(л)чко Жаско(в)ски(и), да(л) εсми па(н)у Стани(с)лаву Хмεлε(в)скому а па(н)у А(н)дрεю Зало(н)скому вε(ч)ноε продажи моε(и) сε(с) мо(и) ли(ст) з пεча(т)ю моεю и (с) по(д)писо(м) вла(ст)ноε руки моεε по-руски(и), а на твε(р)до(ст) сεго ли(с)ту моεго проси(л) ε(с)ми и(х) мл(с)ти пано(в) εго мл(сти) пна Лаврина Ивани(ц)ко(г)[о], пна Пεтра Ко(с)тюшковича Хобо(л)товского, пна А(н)дрεя Романо(в)ско(г)[о], // пна Сεмεна 162 зв.
Дро(з)дε(н)ского, пна Па(в)ла Ѡра(н)ского, пна А(м)брожо(г)[о] Ѡ(в)лучε(м)ского ѡ приложε(н)ε пεчатε(и) к тому ли(с)ту моεму. И будучи и(х) мл(ст) то(г)[о] добрε свεдоми, на ѡчεви(с)тую про(з)бу мою пεча(ти) сво(и) приложи(ти) рачили к тому моεму ли(с)ту. Писа(н) у Володимεри лѣта ѡ(т) нарожε(н)яИсу(с) Хр(с)та, сына божо(г)[о], тисεча пя(т)со(т) сε(м)дεся(т) пятого, м(с)ца дεкабра, пε(р)вого дня. Григорε(и) Во(л)чко Жаско(в)ски(и) рукою вла(ст)ною.

109. Підтвердний запис Михайла Васильовича Дубницького на віддачу сіножаті до церкви святих апостолів панові Браславському.

Акт від 9 січня 1577, № 171, 3.

171 зв. Я, Миха(и)ло, Васи(л)єви(ч) Ду(б)ни(ц)ки(и), вои(т) мє(с)та єго кролє(в)скоє мл(сти) Володимє(р)ского, сознава(м) ты(м) мои(м) ли(с)то(м) вси(м) вобє(ц) и ко(ж)дому зособна, кому бы ѡ то(м) нинє и на пото(м)ныє часы вєдати налєжало, и(ж) што єго мл(ст) па(н) Василє(и) Пє(т)рови(ч) Загоро(в)ски(и), кашталя(н) бря(с)ла(в)ски(и), ма(р)шало(к) єго к(р) мл(сти), горо(д)ничи(и) воло(ди)мє(р)ски(и), за пєвны(м) и слушны(м) право(м) ку цє(р)кви свѣты(х) апосто(л) у Воло(ди)мєри⟨,⟩ з кгру(н)то(м) по(д) мєстє(м) єго к(р) мл(сти) Володимє(р)ски(м) ѡзли пєрє(д)мє(ст)я Зава(л)ского и Запя(т)ни(ц)кого, а(з) другоє стороны, на(д) рєкою, луго(м) лєжачи(м)⟨,⟩ яко ся то(т) кгру(нт) са(м) в собє и (в) граница(х) свои(х) має(т)⟨,⟩ ѡ(т) часу нємало(г)[о] дє(р)жачи єго мл(ст) сєножа(т), мєжи сєножа(т)ми моими во(р)чи(н)скими лєжачую, ѡную сєножа(т), пє(р)во сє(г)[о] будучи при єго мл(сти) г(с)дри пну ншо(м) свтоє памє(ти) зєшло(м) Жикгимо(н)тє Авгу(с)тє у Ва(р)шавє в року прошло(м) тисєча пя(т)со(т) сє(м)дєся(т) второ(м), мнѣ до рукъ мои(х) пу(с)ти(ти) рачи(л), а я ѡ(т)мєну за тую сєножа(т) звы(ш) мєнєную єго мл(сти) пну Бря(с)ла(в)скому та(к) жє много сєножатє(и) або полє(м), ро(л)єю по(д) мє(с)ко(м) (!) г(с)дръски(м) Володимє(р)ски(м) дати ѡбовєза(л)ся, яко(ж) пото(м) в року про(ш)ло(м) тисєча пя(т)со(т) сє(м)дєся(т) пято(м), м(с)ца сє(н)тєбра, чє(т)вє(р)то(г)[о]на(д)ца(т) дня, буду(чи) в Шу(м)ску на послузє воє(н)но(и) то(г)[о] постановє(н)я ва(р)ша(в)ского я, утвє(р)жаючи ѡсобливы(м) ли(с)то(м) мои(м) по(д) пєча(т)ю моєю и (с) по(д)писо(м) моєє руки и тє(ж) за ѡчєви(с)тою про(з)бою моєю пєча(т)ми и(х) мл(сти) пновъ за(ц)ны(х) людє(и) запєчатованы(и) и руками и(х) мл(сти) по(д)писаны(и), которы(и) я таковы(и) єго м(л) пну Бря(с)ла(в)скому ѡ(т) мєнє Шу(м)ску даны(и) ли(ст) во вси(х) а(р)тикула(х) и слова(х), в нє(м) ѡписаны(х), и си(м) тєпєрєшни(м) листомъ мои(м) утвє(р)жаю(чи) во(д)лугъ ты(х), та(м) в то(м) ли(с)тє вси(х) ѡписаны(х) сло(в) а нє иначє(и) ку є(г)[о] мл(сти) пну Бря(с)ла(в)скому захowатися, и по(л)нити то всє по(д)лє ты(х) ѡбовя(з)ко(в), яко є(ст) в нє(м) подоста(т)ку написано, буду повинє(н). А яко-(м) ся та(м) в Шу(м)ску ты(м) ли(с)то(м) мои(м) ѡписа(л) єго мл(сти) пну Бря(с)ла(в)скому ѡную ѡ(т)мєну в року прошломъ тисєча пя(т)со(т) сє(м)дєся(т) пято(м), в понєдѣло(к), м(с)ца ѡ(ктє)бра, дєсятого дня ѡ(т)да(ти), тєды тому по(с)тановє(н)ю и ѡпису моєму я досы(т) чинячи за ѡную сєножа(т), ѡ(т) єго мл(с)ти мнѣ вжє ѡ(т) часу нємалого пущєную, а мєжи сєножа(т)и моими во(р)чи(н)скими лєжачую сєножа(т)
172 мою во(и)товъскую всю ѡ(т) мала до вєлика ничо(г)[о] єє // на сєбє, на жону, дѣти, и пото(м)ство моє нє ѡ(с)тавую(чи), за мє(с)то(м) Воло(ди)мє(р)ски(м) лєжачую боками и ко(н)цами, то є(ст) ѡ(д)ны(м) боко(м) зъ стороны полу(ч)ноє (!) ѡзли сєножатє(и) пна Ивана Сєнюты и попо(в) володимє(р)ски(х) Пя(т)ни(ц)кого и Васи(л)євъско(г)[о], а ко(н)цє(м) ѡ(д)ны(м) ѡ(д) всходу со(н)ца ѡ(б) мєжу з сєножа(т)ю попа Миха(и)ло(в)ского воло(ди)-

мє(р)ского Гораина, а ѡ(т) стороны полудє(н)ноє боко(м) ѡ(з)ли сєножа(ти) г(с)дръскоє за(м)ку Воло(ди)мє(р)ско(г)[о] и по(д)лє сєножатє(и) плєбана воло(ди)мє(р)ского и мє(л)ни(ц)коє єго мл(сти) пна Стани(с)лава Кграє(в)-ского, сто(л)ника зє(м)ли По(д)ля(ш)скоє, по(д)старостєго туто(ш)нє(г)[о] воло(ди)мє(р)ско(г)[о], а ѡ(с)та(т)ни(м) ко(н)цє(м) ѡ(т) заходу слнца ѡ(з)ли дороги, которою є(з)дѧ(т) з Миха(и)ловца мимо цє(р)кви свято(г)[о] Иѡана, яко-(м) в нєбы(т)но(сти) єго м(л) пна Бря(с)ла(в)ского за ли(с)товны(м) поручє(н)ємъ єго мл(сти) врядо(в)нє пєрє(д) вознымъ повѣту Володимє(р)-ского пно(м) Яско(м) Ѡра(н)ски(м) при сторонє шля(х)тє людє(и) добры(х) пну Ю(х)ну и пну Миха(и)лу Ѡра(н)ски(х) у вра(д)но(ст) вря(д)ника єго мл(с)ти суходо(л)ского пна Собє(сти)яна Мако(в)ско(г)[о] в то(т) вышє(и) мєнєны(и) понєдѣло(к) м(с)ца ѡ(к)тєбра дєсято(г)[о] дня подалъ и то на (в)рядє г(с)дръско(м) в за(м)ку Володимє(р)ско(м) ста(в)ши ѡчєви(с)тє пє-рє(д) пно(м) Васи(л)ємъ Якови(ц)ки(м) на то(т)ча(с) на мє(ст)цу єго мл(сти) пна Стани(с)лава Кграє(в)ского, сто(л)ника по(д)ля(ш)ского, по(д)старо(с)-тєго воло(ди)мє(р)ско(г)[о], будучи(м) до кни(г) кгро(д)ски(х) со(з)на(л), та(к) и тєпє(р) си(м) ли(с)то(м) мои(м) до рукъ єго мл(сти) пна Бря(с)ла(в)-ског(о) само(г)[о] ку цркви свты(х) апо(с)то(л) ѡную сєножа(т) пускаю и пу(с)тил-є(м) вєчнє и навєки нєпору(ш)нє. Має(т) єго мл(ст) па(н) Бря(с)-ла(в)ски(и) за ѡную сєножа(т) мєжи сєножа(т)ми моими во(р)чи(н)скими⟨,⟩ мнѣ ѡ(т) єго мл(сти) даную⟨,⟩ ку цркви свты(х) апо(с)то(л) вє(д)лє права и ли(с)то(в) свои(х) тую сєножа(т) во(и)товъскую, ѡ(т) мєнє єго мл(сти) пу-щєную, а при во(з)но(м) повѣту Володимє(р)ско(г)[о] пну Я(с)ку Ѡра(н)-ско(м) и при шля(х)тє звышъ мєнєно(и) до владзы вря(д)нику єго м(л) пну Мако(в)скому, в нєбы(т)но(с)ти єго мл(с)ти ѡ(т) мєнє поданую, за си(м) ли(с)то(м) мои(м) дє(р)жа(ти) и єє, яко самъ налєпє(и) розумєючи, в ты(х), яко є(ст) вышє(и) ѡписано, граница(х) вжива(ти). А я са(м), жона, дѣти пото(м)ки, ща(д)ки и бли(з)киє мои в тую сєножа(т) вєчными часы вступова-(ти)ся и пото(м) в дє(р)жа(н)ю єго м(л) и пото(м)комъ єго мл(сти) тоє сєно-жа(ти) за си(м) ли(с)то(м) дє(р)жачи(м) никотороє пєрєказы и тру(д)ности чини(ти) нє має(м) и нє будє(м) мочи⟨,⟩ а є(ст)ли бы(х) то мєную(чи)ся бы (т) бли(з)ки(м) тоє сєножати по(д) єго мл(с)тю пномъ бря(с)ла(в)скимъ або на пото(м)ныє часы по(д) пото(м)ки єго м(л) ѡноє сєножа(ти) дє(р)жачи(ми) право(м) по(и)скива(л) або ку пра(в)у ѡ то до суду яко(г)[о]-ко(л)вєкъ позы-ва(л), // тогды я а по животє моє(м) жона, дѣти и пото(м)ки мои и ко(ж)ды(и) 172 зв.
таковы(и), має(т)но(ст) мою дє(р)жачи(и), будємъ пови(н)ни в ко(ж)до(г)[о] таковоого права свои(м) вла(ст)ны(м) коштомъ и накладо(м) ѡчища(ти) и и(х) мл(ст) за(с)тупова(ти) и во всє(м) то(м), яко є(ст) в то(м) ли(с)тє моє(м) в слова(х) и а(р)тыкула(х) єго достато(ч)нє ѡписано, буду повинє(н) и ѡбовєзуюся досы(т) учинєно(м) тому запису моєму статєчнє до чо(г)[о] жону, дѣти и пото(м)ство моє и ко(ж)дого такового, хто бы має(т)но(ст) мою лєжа-чую и рухомую по животє моє(м) на сєбє дє(р)жа(л), та(к), яко и сєбє само-(г)[о], по(д)даю ку єго мл(сти) пну Бря(с)ла(в)скому, дѣтємъ и пото(м)комъ єго м(л) и ко(ж)дому таковому ѡную сєножа(т) ты(м) способо(м), яко є(ст) ѡ то(м) в сє(м) ли(с)тє вышє(и) ѡписано, дє(р)жачи(м), а нє иначє(и), на вєчныє часы захо(вы)вати. А гдє бы(х) я, а по животє моємъ дѣти мои и тє(ж) ко(ж)ды(и) таковы(и) потомо(к) мо(и), має(т)но(ст) мою по животє моє(м) дє(р)жачи(и), то(т) тєпєрє(ш)ни(и) ли(ст) запи(с) мо(и) чи(м)-ко(л)вєкъ

и (в) яко(м)-ко(л)вєкъ по(н)ктє наруши(л), таковы(и) ко(ж)ды(и) єго мл(сти) пну Бря(с)ла(в)скому, а по животє єго мл(сти) дѣтє(м) и пото(м)комъ єго мл(сти) тую сєножа(т) за си(м) листо(м) мои(м), єго мл(сти) пну Бра(с)ля(в)скому даны(м), дє(р)жачи(м), закла(д)у яко пє(в)но(г)[о] до(л)гу тисячу ко(п) грошє(и) лито(в)скоє ли(ч)бы заплати(ти) будє(т) повинє(н). Ѡ которы(и) закла(д), єсли бы(х) са(м) за живота моє(г)[о] або по животє моє(м) пото(м)ство моє, має(т)но(ст) мою на сєбє дє(р)жачиє, ѡ(т) єго мл(сти) пна Бря(с)ла(в)ского або ѡ(т) ты(х), хто бы ѡную сєножа(т), ѡ(т) мєнє єго м(л) пну Бря(с)ла(в)скому пущоную, дє(р)жа(л), до которого-ко(л)вєкъ права и суду зє(м)ско(г)[о] и кгро(д)ского и якого (ж) ко(л)вєкъ бы(л) по(з)ва(н), ино за пє(р)вши(м) по(з)во(м) и на пє(р)вшо(м) року, яко на завитомъ, бы тє(ж) таковы(и) ѡ то позо(в) на два або на три дни складаю(чи) мнѣ або пото(м)ству моєму, має(т)но(ст) мою по животє моє(м) дє(р)жачи(м), ку усправє(д)ливє(н)ю пєрє(д) судомъ ѡчєви(с)то чєрє(з) возно(г)[о] яко(г)[о]-ко(л)вєкъ або па(к) и заѡ(ч)нє мнѣ в дому моє(м), а на ѡ(с)тано(к), хотя и в господє, гдє бы(х) стоя(н)є своє мѣлъ, ѡ то позо(в) бы(л) положо(н), та(к) жє тє(ж) в дорозє кгдє-ко(л)вєкъ мнѣ або пото(м)ству моєму таковы(и) позо(в) бы(л) бы нада(н). То(г)ды нє закладаючися мы жа(д)ными причинами пра(в)ными и нєправными, ли(с)ты королє(в)скими, привилє(и)ми и во(л)ностями ани тє(ж) хоробою зложною и ни(г)дє ся нє ѡ(т)зываючи у ѡно(г)[о] суду за таковы(м) ѡчєвистє на(м) даны(м) або заѡ(ч)нє, яко-(м)ъ вышє(и) помєни(л), положоны(м) право(м) ста(ти) и ѡны(и) закла(д) помєнєны(и) тисячу ко(п) грошє(и) лито(в)ски(х) яко пє(в)ны(и) до(л)гъ єго м(л) пну
173 Бря(с)ла(в) // скому я са(м), а по животє моє(м) пото(м)ство моє єго м(л) або пото(м)ству є(г)[о] м(л), тую сєножа(т) дє(р)жачи(м), кро(м) всяки(х) вымово(к) и на(и)дова(н)я причинъ, згола ничи(м) ся нє заслоняю(чи), платити и выроку судовому во всє(м)ъ досы(т) чини(ти) пови(н)ни будє(м) и станє(м) ли або нє (с)танє(м) за таковы(м) по(з)во(м) пєрє(д) судо(м), то(г)ды ко(ж)ды(и) таковы(и) су(д), до которого ѡто бы(ли) бы єсмо ты(м) способо(м), яко є(ст) ѡ то(м) вышє(и) ѡписано, позвани, нє даю(чи) на(м) вступова(ти) в право, будє(т) моцє(н) ѡны(и) закла(д) тисєчу ко(п) грошє(и) ли(тв)ски(х) на ко(ж)до(м) з на(с) то(т) выпи(с) и ли(ст) мо(и) наружаючо(м) вырокомъ⟨,⟩ свои(м) всказа(ти) и зара(з), а нє по роко(м), нє (д)баю(чи) на ли(с)ты г(с)дръскиє ани на жа(д)ныє и(н)шиє ли(с)ты, которыє є(ст)ли бы-(м), гамуючи тую ѡ(т)пра(в)у, звы(ш) мєнєны(и) су(д), на (м)нє сдєланую, або па(к) по животє моє(м) пото(м)ство моє на має(т)но(ст) мою дє(р)жачиє, та(к)-жє є(ст)ли бы ли(с)ты, с ка(н)цляри(и) єго к(р) мл(сти) або ѡ(т)ку(л) ину(л) ѡдє(р)жа(в)ши, до таково(г)[о] суду приноси(ли)⟨,⟩ то(г)ды то су(д) на (с)торону ѡ(т)ложи(в)ши, заразо(м), кромъ всякоє фо(л)кги и ѡмєшка(н)я, на має(т)но(сти) моє(и) лєжачо(и) и рухомо(и)⟨,⟩ а (в) нєдоста(т)ку має(т)но(сти) на ѡсобє моє(и), а по животє моє(м) на ко(ж)до(м) таково(м) пото(м)ку моє(м), має(т)но(ст) мою дє(р)жачо(м), а тому ли(с)ту, запису моєму досы(т) нє чинячо(м), то ѡ(т)правова(ти) моцє(н) и волє(н) будє(т). А за(п)лативши ѡны(и) закла(д), прє(д)ся сє(с) ли(ст), запи(с) мо(и) за(в)жды на ко(ж)до(м) мє(ст)цу и (в) ка(ж)до(г)[о] права при моцы дє(р)жанъ и захова(н) бы(ти) має(т). И на то даю єго м(л) пну Бря(с)ла(в)скому сє(с) мо(и) ли(ст) з моєю печа(т)ю и (с) по(д)писо(м) вла(ст)ноє руки моєє. А при то(м) бы(ли) и того добрє свєдоми а за ѡчєви(с)тою про(з)бою моєю печа(ти) сво(и) к сєму моєму

ли(с)ту приложи(ти) рачи(ли) пнове а приѧтели мои его м(л) па(н) Лаври(н) Ивани(ц)ки(и), па(н) Тимо(ш) Пузо(в)ски(и), па(н) Ща(ст)ны(и) Мухаве(ц)-ки(и), па(н) Тимофе(и) Ѡбу(х) Вощати(н)ски(и) а па(н) Миха(и)ло Павлови(ч) Ѡра(н)ски(и).

110. Уступний запис Марини Гризнянки Жданової Колонтаєвої на маєток Низкиничі, який вона дарує синові Гнівошеві Киселю.

Акт від 18 січня 1577, № 201, 3.
Випис з книг гродських від 9 лютого 1576.

Я, Марина Три(з)нѧ(н)ка Ждановая Коло(н)таевая, земѧ(н)ка г(с)дръс- 226
кая повѣту Во(л)ковы(и)ско(г)[о], чиню я(в)но и вы(з)наваю сама на себе доброво(л)не ты(м) мои(м) ли(с)то(м), кому бы то(г)[о] по(т)реба была веда(ти) або, чтучи, слыша(ти), нинешни(м) и на пото(м) будучи(м), и(ж) што небо(ж)чи(к) пе(р)ши(и) ма(л)жоно(к) мо(и) земени(н) г(с)дръски(и) зе(м)ли Волы(н)ское повѣту Волод(и)ме(р)ско(г)[о] па(н) Гнево(ш) Ти(х)нови(ч) Кисе(л), взя(в)ши мене за себе в ста(д)ло свтое ма(л)же(н)ское а до(з)навши те(ж) по (м)не, ма(л)жо(н)це свое(и), ве(р)ное а цно(т)ливое захова(н)е ку собе в ма(л)же(н)стве свто(м), и те(ж) напротивку внесе(н)я моего в до(м) сво(и) да(л), дарова(л) и ли(с)то(м) свои(мъ) бы(л) записа(л) мнѣ, ма(л)жо(н)це свое(и), на трете(и) ча(сти) име(н)я свое(г)[о] ѡ(т)чи(з)но(г)[о], у повѣте Володиме(р)ско(м) лежачо(г)[о], Ни(з)киничо(х) пе(в)ную суму пнзе(и), чотыри(с)та ко(п) гроше(и) ли(ч)бы литовское. А и(ж) по сме(р)ти то(г)[о] ма(л)жо(н)ка моего пна Гневоша Киселя сы(н) мо(и), земени(н) зе(м)ли Волы(н)ское повѣту Воло(ди)ме(р)ско(г)[о] па(н) Григоре(и) Гневошеви(ч) Кисе(л), дорос(ши) лѣ(т) свои(х) а будучи ѡ(т)чичо(м) то(г)[о] име(н)я свое(г)[о] Ни(з)кини(ц)кого, мене ѡ то про(з)ба(ми) своими жеда(л) и проси(л), абы-(м) ѧ тое име(н)е его Ни(з)кини(ц)кое, ѡ(т)чи(з)ну его вла(ст)ную, ему по(с)тупила, где (ж) ѧ за жеда(н)е(м) его тое име(н)е его Ни(з)кини(ц)кое, ѡ(т)чи(з)ну его вла(ст)ную, та(к) те(ж) и тую третюю ча(ст), мне ѡ(т) небо(ж)чика ма(л)жо(н)ка мое(г)[о] у вене записаную, з опеки и вла(д)ности свое(и)
// тому сыну своему пну Григо(р)ю Гневошеви(ч)у Киселю доброво(л)не по- 226 зв.
ступила, ни(ж)ли-(м) у не(г)[о] того вѣна ѡписано(г)[о] чотыро(х)со(т) ко(п) гроше(и) на то(т) ча(с) была не взела. А так ѡ(н), тое име(н)е свое Ни(з)кини(ц)кое ѡ(т) мене взѧ(в)ши, а чинечи во все(м) досы(т) ли(с)ту и ѡпису небо(ж)чика ма(л)жо(н)ка мое(г)[о] а ѡ(т)ца свое(г)[о] и пови(н)ности своее сыно(в)ское, не чинечи мне в то(м) жа(д)ное кривды, мене за то про(з)бами своими ужива(л) и проси(л). Прото я, видечи по то(м) сыну свое(м), по па(н)у Григо(р)ю Гневошеви(ч)у Киселю, и дозна(в)ши по не(м) великую скло(н)но(ст) и мило(ст) и те(ж) ве(р)ное а дно(т)ливое захова(н)е ку собе за про(з)бами его тое усе у вено свое, чотыри(с)та ко(п) гроше(и) ли(ч)бы лито(в)ское, ѡ(т) небо(ж)чика ма(л)жо(н)ка моего пна Гневоша Киселя а ѡ(т)ца его на (и)ме(н)ю Ни(з)кини(ц)ко(м) вла(ст)но(м), на трете(и) ча(сти) мне ѡписаное, тому сыну своему па(н)у Григо(р)ю Киселю ѡпу(с)тила и его ты(м) вено(м) свои(м) даровала и си(м) теперешни(м) ли(с)то(м) мои(м) ты(м) вено(м) свои(м) да(р)ую и ѡписую тое все вѣно свое вы(ш)ше(и) меноное, чотыри(с)та ко(п) гроше(и), ему ѡ(т)пускаю. И вже ся его ве(ч)ны(ми) часы

вырекаю, яко я сама за живота своего, та(к) те(ж) по животе мое(м), дочки мои и ни(х)то з бли(з)ки(х) мои(х) на сыну мое(м) па(н)у Григо(р)ю Киселю по(и)скива(ти) ани его ѡ то до жа(д)но(г)[о] права позыва(ти) и вшеляки(м) ѡбычае(м) то(г)[о] вена мое(г)[о] на сыну мое(м) по(и)скива(ти) не маю(т) ве(ч)ными часы. Яко (ж) я на то(т) ча(с) ли(с)то(в) ты(х) веновны(х) сыну своему па(н)у Григо(р)ю не ѡ(т)дала с ты(х) причи(н), ж-е(м) и(х) на то(и) теперешне(и) угороде свое(и) при собе не мела, тогды то сынови своему па(н)у Григо(р)ю Киселю си(м) мои(м) ли(с)то(м) ѡписую, и(ж) тые ли(с)ты и ѡписы мои веновные, ѡ(т) ма(л)жо(н)ка моего небо(ж)чика пна Гневоша Киселя даные, си(м) мои(м) ли(с)то(м) уморяю. И все право свое, мнѣ ѡ(т) него на то даное и записаное, си(м) мои(м) ли(с)то(м) уморяю и внive(ч) ѡборочаю. чаю. И(ж) вже в ка(ж)до(г)[о] права я(к) тепе(р) при животе мое(м), та(к) и по животе мое(м) нигде у кождо(г)[о] права моцы ани вла(д)ности жа(д)ное мѣти не маю(т). Але яко ѧ сама живота свое(г)[о], та(к) те(ж) дочки мои и ни(х)то з бли(з)ки(х) мои(х) якъ при животе и по животе мое(м) то(г)[о] вѣна мое(г)[о], чотыро(х)со(т) ко(п) гроше(и), которыми е(с)ми сына своего пна Григо(р)я Киселя даровала, по(и)скива(ти), яко на не(м) само(м), та(к) на
227. жоне и дѣте(х) его по(и)скива(ти), не маю(т) //. А е(ст)ли бы(х) ѧ, пробачи(в)ши сего доброво(л)но(г)[о] ѡпису мое(г)[о] за живота свое(г)[о], та(к) по животе мое(м) бли(з)кие, повиноватые мои за ты(ми) ли(с)ты веновными чере(з) се(с) запи(с) мо(и) сыну моему па(н)у Григо(р)ю Киселю або ма(л)жо(н)це и дѣте(м) его хоте(л) бы якую тру(д)но(ст) чини(ти) або тые ли(с)ты и ѡписы вына(и)дова(ти) и ѡ то его до якого (ж) ко(л)ве(к) права позыва(ти), то(г)ды ко(ж)ды(и) уря(д), углену(в)ши в се(с) доброво(л)ны(и) ли(ст) и ѡпи(с) мо(и) ты(х) ли(с)то(в) и ѡписо(в), ѡ(т) кого бы сѧ ко(л)ве(к) показа(ти) ме(ли), у права за слушные при(и)мова(ти) не мае(т). И (х)то бы за тыми ли(с)ты то(г)[о] вѣна доходи(ти) хоте(л), повине(н) буде(т) заплати(ти) за(р)уки на (в)ря(д) тамошни(и), до которого по(з)ва(н) бы(л), двесте ко(п) гроше(и) ли(ч)бы ли(тв)ское, а стороне жалобливо(и), сыну моему па(н)у Григо(р)ю Киселю, другую двѣсте ко(п) гроше(и) ли(ч)бы лито(в)ское. И вси шкоды и наклады его, которы(и) бы на то наложи(л), совито ѡправи(ти) буде(т) повине(н). А поплати(в)ши тые за(р)уки, пре(д)ся то(т) ли(ст) мо(и) при моцы свое(и) у ко(ж)до(г)[о] права захова(н) быти мае(т). И на то я, Марина Тры(з)нѧ(н)ка Коло(н)таеваѧ, дала е(с)ми сыну своему па(н)у Григо(р)ю Гневошеви(ч)у Киселю се(с) мо(и) вызнаны(и) даровны(и) ли(ст) по(д) моею печа(т)ю. А при то(м) бы(ли) и того добре сведоми люди за(ц)ные земяне г(с)дръские повѣту Во(л)ковы(и)ско(г)[о], то е(ст) его м(л) па(н) Я(н) Лвови(ч), земени(н) г(с)дръски(и) повѣту Виле(н)ского, а па(н) Ива(н) Иванови(ч) Жине(в), а па(н) Ива(н) Васи(л)еви(ч) Три(з)на, а па(н) Каспо(р) А(н)дрееви(ч) Волы(н)цеви(ч)⟨.⟩ И просила есми и(х) мл(сти) ѡ приложе(н)е печате(и). И(х) мл(ст) за вла(ст)ною а ѡчеви(с)тою про(з)бою моею печа(ти) свои к сему моему вы(з)наному ли(с)ту приложи(ти) рачи(ли). Писа(н) на Ро(с)и у дво(р)цы Во(л)чко(в)ско(м), лета бо(ж)его нарожe(н)я тисеча пя(т)со(т) се(м)деся(т) шо(с)того, м(с)ца февраля, ѡ(с)мо(г)[о] дня.

111. Продажний запис Івана Михайловича Ляховського на частину маєтку Колпитов, продану Семену Козинському.

Акт від 8 січня 1577, № 167, 3.
Випис з книг гродських від 4 червня 1576.

Я, Іва(н) Миха(и)лови(ч) Дчжуса Ляхо(в)ски(и), а я, Ивановая Дчжу- 163
синая Ляхо(в)ская Пєла(г)на А(н)дрѣєвна Ко(л)пыто(в)ского, вы(з)на-
ває(м) сами на сєбє и явно чини(м) си(м) ншимъ тєпєрє(ш)ни(м) листо(м)
нынєшни(м) и на пото(м) будучи(м), кому того по(т)рєба будє(т) вѣда(ти)
а(л)бо, чтучи єго, слыша(ти), и(ж) єсмо ча(ст) свою во (и)мє(н)ю Ко(л)пы-
товє, котораѧ //ся мнѣ, Иваново(и) Дчжусино(и), ω(т) сєстръ мои(х) рожо- 163 зв.
ны(х) пнєє Якимовоє Линє(в)скоє пнєє Ѡрины, та(к) тє(ж)ъ и ω(т) пнєє
Гавриловоє Кози(н)скоє пнє(и) Марины по нєбо(ж)чику ω(т)цу ншо(м) пну
А(н)дрєю Ко(л)пыто(в)ско(м) в Ко(л)пытовє з дєлу ровного на вєчно(ст)
зостала, тую ча(ст) прода(ли) єсмо на вє(ч)но(ст) и зара(з) по(с)тупили в
мо(ц) и (в) дє(р)жа(н)є, пода(ли) єго мл(с)ти пну Сємєну Кози(н)скому за
пє(в)ную суму пнзє(и), то є(ст) за чотыриста ко(п) грошє(и) ли(ч)бы и монє-
ты лито(в)скоє, з ча(с)тю двора Ко(л)пыто(в)ско(г)[о] и з пашнєю дво(р)-
ною, по(л)ми, сєножа(т)ми дво(р)ными, та(к)жє з лю(д)ми тяглыми и нєтяг-
лыми, с по(л)ми, сєножа(т)ми, дубровами, з лєсами, заро(с)льми, з ставы,
ставищами, ωзєры, болоты и рєками, платы и роботами зо (в)сими и(х)
пожи(т)ки и доходы, малыми и вє(ли)кими, ничо(г)[о] на сєбє, на пото(м)ки,
кровныє и бли(з)киє нши нє зоставуючи. Которую ча(ст) ншу в Ко(л)пы-
товє, ω(т) на(с) куплєную, єго мл(ст) па(н) Сємє(н) Кози(н)ски(и) са(м),
жона, дѣти и пото(м)ки єго мл(сти) зо всимъ на всє, яко ся тая ча(ст) сама
в собѣ мաє(т), споко(и)нє, бє(з) жа(д)ноє тру(д)но(сти) и пєрєказы часы вє(ч)-
ными дє(р)жа(ти) и вжива(ти) и (в)сякиє доходы и пови(н)ности на сєбє бра-
(ти) маєть. А мы сами, дє(ти) и пото(м)ковє, бли(з)ки(и) крє(в)ныє и повино-
ватыє нши в тую ча(ст) ко(в)пытовъскую вступова(ти)⟨,⟩ и ниякоє пєрєказы
и тру(д)ности єго мл(сти) самому, жонє, дѣтє(м) и пото(м)ко(м) єго мл(сти)
чини(ти) нє має(м) и моцы мє(ти) нє будє(м) вєчными часы. А гдє бы(х)мо
мы сами, дє(ти), пото(м)ки, кровныє, бли(з)киє и повиноватыє нши єго
мл(сти) пну Сємєну Кози(н)скому, жонє, дѣтє(м) и потомъко(м) єго мл(сти)
такъ в дє(р)жа(н)ю, яко и во вси(х) пожи(т)ка(х), к то(и) ча(сти) налєжачи(х),
якую пєрєказу и тру(д)но(ст) чини(ти) мєли, то(г)ды мы сами, дє(ти), по-
то(м)ки, кро(в)ны(и) и бли(з)киє нши и ка(ж)ды(и) таковы(и), которы(и)
бы ся. во(д)лу(г) сєго ли(с)ту ншо(г)[о] споко(и)нє заховати нє хотє(л)
и чи(м)-ко(л)вєкъ яки(и) а(р)тику(л) в нє(м) ωписаны(и) наруши(л)⟨.⟩
єго мл(сти) пну Кози(н)скому самому, жонє, дѣтє(м) и пото(м)ко(м) єго мл(с)-
ти пови(н)ни будє(м) напєрє(д) за(р)уки заплати(ти) чотыри(с)та ко(п)
грошє(и), а заплативши заруку, прє(д)ся сє(с) ли(ст) на(ш) при моцы захо-
ва(н) у каждо(г)[о] права зупо(л)но(г)[о] и дє(р)жа(н) бы(ти) маєть. И на то
єсмо да(ли) єго мл(с)ти пну Сємєну Кози(н)скому сє(с) на(ш) ли(ст) з наши-
ми пєча(т)ми и (с) по(д)писо(м) руки моєє вла(ст)ноє Ивана Дчжусы. А при
то(м) бы(ли) и то(г)[о] добрє свєдоми и(х) мл(ст) пновє а приятєли нши па(н)
Григорє(и) Бо(л)ба(н) Ро(с)то(ц)ки(и), писа(р) зє(м)ски(и) крємянє(ц)ки(и),
па(н) Миха(и)ло Дчжуса. Ляхо(в)ски(и), // ωтє(ц) мо(и), па(н) Бо(г)да(н) 164

Миха(и)лови(ч) Дчжуса Ляхо(в)ски(и), бра(т) мо(и), а па(н) Павє(л) Кози(н)ски(и), а па(н) Я(н) ворона Бороти(н)ски(и). Которыє пновє вышє(и) мєнєныє за ѡчєви(с)тою а устною про(з)бою ншою и пєча(ти) свои до сє(г)[о] ли(с)ту ншо(г)[о] приложи(ти) рачи(ли). Писа(н)у Ляховє лєта нарожє(н)я бо(ж)єго тисєча пя(т)со(т) сє(м)дєся(т) шо(с)того, м(с)ца мая, второгона(д)ца(т) дня. Ива(н) Миха(и)лови(ч) Дчжуса Ляховски(и) рукою вло(с)ною.

112. Продажний запис Єгора і Поланії Грончевських на всю частину маєтку, яку вони продають братам Поланії Федору і Богушу Дривинським.

Акт від 17 січня 1577, № 196, 3.
Випис з книг гродських від 8 липня 1576.

218 зв. Я, Езофъ Кгро(н)чє(в)ски(и), а я, Пола(н)я Васи(л)євна Дриви(н)ско(г)[о] Езофовая Кгро(н)чє(в)ская, чини(м) я(в)но и вы(з)навaє(м) са(ми) на сєбє си(м) ли(с)то(м) ншимъ ко(ж)дому, кому то вѣда(ти) налєжи, сє(с) ча(с) и на пото(м) завжды, и(ж) которая ча(ст) имє(н)я Дривиня, в повѣтє Воло-
219 (ди)//мє(р)ско(м) лєжачо(г)[о], на мєнє, Пола(н)ю, матєри(с)тая з дєлу ровно(г)[о] ѡ(т) бра(т)и моєє пна Фєдора и пна Богуша Васи(л)євичо(в) Дриви(н)ски(х) по смє(р)ти ѡ(т)ца ншо(г)[о] пна Васи(л)я Дриви(н)ско(г)[о] приходила або при(и)ти бы мєла. А та(к) мы тую ча(ст) имє(н)я звышъ помєнєно(г)[о] продамо єсмо во(д)лє ѡбычаю права ста(т)уту тєпєрє(ш)нєго зє(мъ)ского уфалы со(и)му бєрєстє(и)ско(г)[о] нє ѡ(д)но трєтюю ча(ст) тоє ча(с)ти своєє, алє всє ѡголу(м) за пєвную суму пнзє(и), за сто золоты(х) монєты и ли(ч)бы по(л)скоє, и(х) мл(с)ти па(н)у Фєдору а пану Богушу Васи(л)євичо(м) Дриви(н)ско(м), бра(т)и моєє, Пєлагино(и), а швакгро(м) моимъ, Езофовы(м), самы(м) и(м), жона(м) и дѣтє(м) и(х), то є(ст) з дворо(м) и (з) будова(н)є(м) дво(р)ны(м), та(к) жє з кгру(н)то(м) зємлєны(м), з лю(д)ми тяглыми, подворищны(ми) и ѡгоро(д)ники, и(х) платы, роботами и (в)шєлякими пови(н)ностами, з кгру(н)ты зє(м)лєны(ми), с по(л)ми, сєножа(т)ми, *дубровами и* запусты, *як з новинами, чє(р)тєжами, пробками, ставы, ставищи* и зо(в)си(м) на (в)сє та(к), яко тая ча(ст) во (и)мє(н)ю Дривиню на на(с) налєжа(ти) мєла и при(и)ти, ничо(г)[о] сами на сєбє , на дєти, и крєвны(х), бли(з)ки(х), пото(м)ко(в), повинованы(х) свои(х), нє зо(с)та(в)уючи ани вы(и)муючи, ѡ(д)но привлащаю(чи) тую ча(ст) свою зо (в)си(м) на всє па(н)у Фєдору а па(н)у Богушу Дриви(н)ски(м), и(м) самы(м), жона(м), дѣтє(м), крє(в)ны(м), потомъко(м), повиноваты(м), и(ж) вєчнє и на вє(к) вєко(м) нєпорушно, яко (ж) заразо(м) за тую ча(ст) имє(н)я всю зупо(л)ную запла(т)у спо(л)на, сто золоты(х) по(л)ски(х), ѡ(т) ни(х) єсмо взя(ли), а и(м) то вєчнє по(с)тупи(ли) и пу(с)кає(м), та(к) жє и ли(ст) запи(с)ны(и), которы(м) Езофъ Кгро(н)чє(в)ски(и) ѡ(т) жоны своєє пнєє Пола(н)є на (т)ую ча(ст) имє(н)я дарованы(и), и выпи(с) с кни(г) кгро(д)ски(х) крємянє(ц)ки(х) со(з)на(н)я па(н)у Фєдору и па(н)у Богушу ѡ(т)да(ли) и вє(ч)нє сє с тоє ча(сти) вырєкає(м). И є(ст)ли бы єщє яки(и)-ко(л)вє(к) ли(ст) в на(с) або в кого и(н)шо(г)[о] ку пєрєказы и(м) показа(ти) мє(л), то вжє тыє ли(с)ты ко(ж)ды(и) си(м) ли(с)то(м) нши(м) умораєм) и (в)нивє(ч) ѡборочає(м) и в ко(ж)дого права при(и)мова(н) бы(ти) и моцы мє(ти) нє маю(т), то(л)ко

па(н) Федо(р) а па(н) Богу(ш) Дриви(н)ские тую ча(ст) Дривиня, которую е(с)мо и(м) ве(ч)не прода(ли), маю(т) во(л)не вже на себе де(р)жа(ти), вжива(ти) и всякие пожи(т)ки собе с того при(в)лаща(ти), ѡ(т)да(ти), прода(т), дарова(т), замени(ти) на це(р)ков а(л)бо на шпита(л)е ѡ(т)да(ти) и записа(ти), куды хотечи во(д)ле подоба(н)я и мы(с)ли своее ѡбе(р)ну(ти) и шафова(ти) вечными и непору(ш)ны(ми) часы. А мы вжо сами и пото(м)ки, кревные, близкие, повиноватые нши в то сѧ вступова(ти), переказы // и тру(д)но(сти) 219 зв.
имъ чини(ти) не мае(мъ). А где бы(х)мо се пото(м) ме(ли) в то чи(м)-ко(л)ве вступова(ти) и якую тру(д)но(ст), перека(з)у и пренагаба(н)е и(м) самы(м) и пото(м)комъ и(х) чини(ти), то(г)ды пови(н)ни буде(м) за(р)уки на вря(д), пере(д) которы(и) бы сѧ то приточи(т) мело, соро(к) копъ гроше(и) ли(тв)ски(х), а стороне на(р)ушоно(и) другую соро(к) копъ гроше(и) ли(тв)ски(х) заплати(ти) и всѣ наклады и шкоды на (с)ловоречe(н)е и(х) ѡ(т)ложи(ти), впере(д) в жа(д)ное право з ни(ми) не (в)ступуючи⟨,⟩ а то заплати(в)ши а ѡ(т)ложивши, пре(д)ся за си(м) ли(с)то(м) нши(м) ве(ч)ное мо(л)ча(н)е мае(м) мѣти, не вына(и)дую(чи) в томъ собе ку помочи свое(и) жа(д)ны(х) причи(н) ани ѡборо(н) пра(в)ны(х) и непра(в)ны(х), та(к)жо дѣти, кро(в)ные и пото(м)ки нши, яко (ж) утве(р)жаю(чи) ты(м) лепе(и) мы и(х) мл(с)ти тую прода(ж)у ншу и се(с) ли(ст) запи(с)ны(и), ставши на (в)ряде кгро(д)ско(м) воло(ди)ме(р)ско(м), есмо вы(з)на(ли) и записа(ти) да(ли). Которы(и) запи(с) во(л)но и(х) мл(сти) буде(т) пно(м) Дриви(н)ски(м) и до кни(г) зе(м)ски(х) при бы(т)ности ншо(и) перене(с)ти. И на то есмо па(н)у Федору а па(н)у Богушу Васи(л)евичо(м) Дриви(н)ски(м) да(ли) се(с) нашъ вы(з)наны(и) листъ з ншими печа(т)ми и (с) по(д)пи(с)ю вла(ст)ное руки моее, Езофовы Кгро(н)че(в)ского, по-по(л)ски(и). А при то(м) бы(ли) и за ѡчеви(с)тою про(з)бою ншою печа(ти) свои к сему ли(с)ту ншому, будучи того до(б)ре сведо(ми), приложи(ти) рачи(ли) и(х) мл(ст) пнове а приѧтели нши па(н) Семе(н) Ла(с)ко Че(р)нъчи(ц)ки(и) а па(н) Григоре(и) Семенови(ч) Ѡра(н)ски(и), па(н) Миха(и)ло Дубни(ц)ки(и), во(и)тъ воло(ди)ме(р)ски(и). Писа(н) у Дривини лета по нарожe(н)ю Исуса Хр(с)та, сына божо(г)[о], тисеча пя(т)со(т) се(м)деся(т) шо(с)того, м(с)ца июнѧ, шостого дня. Езофъ Кгро(н)че(в)ски(и) руку свою вла(ст)ную по(д)писа(л).

113. Лист, за яким Станіслав Граєвський віддає Григорію Жасковському суму грошей в обмін на став, відданий в заставу.

Акт від 20 січня, 1577, № 203, 3.
Випис з книг гродських від 16 серпня 1576.

Я, Григоре(и) Во(л)чко жа(с)ко(в)ски(и), ѡ(з)на(и)мую си(м) мои(м) 234
ли(с)то(м) нине(ш)ни(м) и на пото(м) будучи(м), и(ж) я, будучи по(т)ребе(н) пнзе(и), допу(с)тил-е(м) его м(л) па(н)у Стани(с)ла(в)у Кгриевъскому, сто(л)нику зе(м)ли По(д)ля(ш)ское, по(д)старо(с)тему воло(ди)ме(р)скому, таво(м) его м(л) Радови(ц)ки(м), которы(и) его м(л) за де(р)жа(н)я свое(г)[о], купи(в)ши тое име(н)е Радовичи в року про(ш)ло(м) па(н)ско(м) тисеча пя(т)со(т) се(м)деся(т) пѧто(м)ъ, застави(л) и посыпа(ти) рачи(л) кгру(н)ту свое(г)[о], сеножате(и) зали(ти) име(н)я моего Жаско(в)ско(г)[о], берего(м)

гаю Липо(в)ца до ко(н)ца заля(т) ставо(м) врочищо(м) (?), зна(ч)нє усыпано(г)[о] при на(с) и (з) вєдомо(ст)ю а (з) го(д)ны(м) постановє(н)ємъ и(х) мл(сти) пно(в) приятєлє(и) нши(х), то є(ст) пна Ивана Ляхо(в)ского, пна Фєдора Ка(л)усо(в)ско(г)[о], пна Да(х)на Фєдоровича, пна Томаша Ви(т)ви(н)-ско(г)[о]. За которы(и) замєно(к) взял-є(м) у єго м(л) двѣстє ко(п) грошє(и) ли(тв)ски(х), по дєсє(ти) пнзє(и) бѣлы(х) у гро(ш) лича(чи). Має(т) єго м(л) па(н) Стани(с)ла(в) Кграє(в)ски(и), жона и пото(м)ковє єго м(л) або в ко(г)[о] сє(с) ли(ст) мо(и) будє(т) того зали(в)ку во(л)нє яко своє(г)[о] вла(ст)но(г)[о] кгру(н)ту ужива(ти), во(д)лє налє(п)шо(г)[о] уподоба(н)я своє(г)[о] ты(м) ѡбороча(ти) вє(ч)ными часы, а и(ж) бы за копє(ц) усыпаны(и) далє(и) то(г)[о] зали(в)ку ѡ(т) єго м(л) нє было и мнє шкоды зато(п)лє(н)ємъ сєножатє(и). То(г)ды во(л)но будє(т) єго укгру(н)това(ти) на ров(н)є то(г)[о] ко(п)ца ку кгру(н)ту моєму, яко єго м(л) налєпє(и) похочє(т), яко бы(х) я в затоплє-(н)ю сєножатє(и) мои(х) на(д) тоє по(с)тановє(н)є ставо(м) Радови(ц)ки(м) шкоды нє мє(л). А є(ст)ли бы за копє(ц) и тоє по(с)тановє(н)є и по(з)волнє(н)є ншє ставо(м) Радови(ц)ки(м) єго м(л) па(н) Кграє(в)ски(и) с пото(м)ками своими сєножа(т) кгру(н)ту жаско(в)ско(г)[о] мнє самому або пото(м)ка(м) мои(м) зали(ти) мє(л), то(г)ды то(т), хто бы то вчини(л) дє(р)жєчи тоє имє-
234 зв. (н)є Радови(чи), // має(т) и повинє(н) будє(т) за(р)уки, нижє(и) в сє(м) ли(с)тє ншо(м) написаныє, за(п)лати(ти) а, заплати(в)ши прє(д)ся за(р)уки, прє(д)ся того да(л)шо(г)[о] зали(в)ку уступи(ти), а воду в таково(и) мѣрє дє(р)жа(ти), яко бы вода далє(и) нє за(ли)вала ку кри(в)дє и шкодє моє(и) и пото(м)-ко(м) мои(м). А я и пото(м)ки мои в то(т) ста(в) єго м(л) Радови(ц)ки(й) ничи(м) сѧ вступова(ти) и я(к) єго м(л) самому, та(к) и потомко(м) єго м(л) в дє(р)жа(н)ю и (в)жива(н)ю в то(м) ста(в)у никотороє пєрєказы чини(ти) нє має(м) и споко(и)нє сѧ в то(м) вє(д)лє то(г)[о] тєпєрє(ш)нє(г)[о] постановє(н)я, ничи(м) сє(г)[о] ли(с)ту моє(г)[о] нє на(р)ушаю(чи), захова(ти) має(м) вє(ч)ными часы. А є(ст)ли бы которая сторона з на(с) самы(х) або пото(м)ко(в) нши(х) то(г)[о] постановє(н)я промє(ж)ку сєбє дє(р)жа(ти) нє хотєла и чи(м)-ко(л)вє тоє по(с)тановє(н)є наруши(т) мєла и до права ѡ то по(з)вана была, тогды для пру(д)шоє справє(д)ливо(сти) нє до зє(м)ско(г)[о], алє до кгро(д)ско(г)[о] суду воло(ди)мє(р)ско(г)[о] роко(м) завиты(м) за двє нєдє(ли) має(т) бы(ти) по(з)вана. А по(з)ваная сторона має(т) и будє(т) пови(н)на за пє(р)шими по(з)вы, яко на року завито(м), нє вымо(в)ляючися форобою, слу(ж)бою г(с)дръскою зє(м)скою, воє(н)ною и никоторы(ми) и(н)шими причина(ми) пра(в)ны(ми) и нєпра(в)ны(ми), ѡ(т) людє(и) вымы(ш)лєны(ми), ку пра(в)у ста(ти) и на (в)ря(д) кгро(д)ски(и) воло(ди)-мє(р)ски(и) пя(т)дєся(т) ко(п) грошє(и) ли(тв)ски(х) за(р)уки, а сторонє нарушоно(и) другую пя(т)дєся(т) ко(п) грошє(и) ли(тв)ски(х), жє на(к)лады и шкоды, кро(м) всѧко(г)[о] доводу и присяги, ѡ(д)но на рєчє(н)є слова за ко(ж)ды(м) разо(м) то(л)кро(т), ко(л)ко бы которы(и)-ко(л)вє з на(с) с то(г)[о] по(с)тановє(н)я чи(м)-ко(л)вє вы(с)тупи(л), заплати(ти) має(т). А вря(д) кгро(д)ски(и) воло(ди)мє(р)ски(и) то всє, я(к) за(р)уки, та(к) наклады и шкоды сторонє на(р)ушоно(и) на (с)торонє вы(с)тупно(и) має(т) и будє(т) мє(ти) мо(ц) склада(н)я роко(в) заплатє пра(в)ны(х) зара(з) ѡ(т)-прави(ти). А по заплачє(н)ю зару(к), накладо(в) и шко(д), прє(д)ся тоє тєпєрє(ш)нєє по(с)тановє(н)є вє(ч)нє а нєѡ(т) мє(н)нє з обу(д)ву сторо(н) дє(р)жано быти має(т). И на то(м) да(н) єго мл(сти) па(н)у Стани(с)ла(в)у

Кграє(в)скому, сто(л)нику зє(м)ли По(д)ля(ш)скоє, по(д)старо(с)тєму воло(ди)мє(р)скому, сє(с) мо(и) вы(з)наны(и) ли(ст) з моєю пєча(т)ю и (с) по(д)писо(м) вла(ст)ноє руки моєє. А при то(м) бы(ли) и того добрє свєдоми и за ѡчеви(с)тою а устною прозбою моєю к сєму моєму вы(з)наному ли(с)ту приложи(ти) рачи(ли) и(х) м(л) пновє є(д)начи нши зобопо(л)ныє: па(н) Ива(н) Ляхо(в)ски(и), па(н) Фєдо(р) Калусо(в)ски(и), па(н) Да(х)но Фєдорови(ч), па(н) Тома(ш) Ви(т)ви(н)ски(и). А при пєчатє(х) и(х) м(л) пно(в) є(д)начо(в) єго м(л) па(н) Пє(т)ръ Ко(с)тюшкови(ч) Хобо(л)товски(и) та(к)жє за (п)ро(з)бою моєю пєча(т) свою к сєму моє(му) // вы(з)наному ли(с)ту 235
приложи(ти) рачи(л). Писа(н) у Ляховє лѣта по нарожє(н)ю Ису(с) Хр(с)та, сына божо(г)[о], тисєча пя(т)со(т) сє(м)дєся(т) шо(с)того, м(с)ца июнѧ, дєсѧто(г)[о] дня. Григорє(и) Во(л)чко Жа(с)ко(в)ски(и), рука вла(ст)ная.

114. Межовий запис Григорія Волчка Жасковського на розмежування угідь сусідніх поміщиків.

Акт від 20 січня 1577, № 204, 3.
Випис з книг гродських від 16 серпня 1576.

Я, Григорє(и) Во(л)чко Жаско(в)ски(и), ѡ(з)на(и)мую си(м) мои(м) 237
ли(с)то(м) нинє(ш)ни(м) и на пото(м) будучи(м), ко(ж)дому, кому бы то(г)[о] была по(т)рєба вєда(ти) або, чтучи, слыша(ти), и(ж) што которая ро(з)ница была мнє ѡ(т) имє(н)я и кгру(н)ту моє(г)[о] жа(с)ко(в)ско(г)[о] у пє(в)но(г)[о] врочища на (и)мя Ли(с)и(х) Я(м) ѡ(т) имє(н)я и кгру(н)ту радови(ц)ко(г)[о] єго м(л) пна Стани(с)лава Кграє(в)ского, сто(л)ника зє(м)ли По(д)ля(ш)скоє, по(д)старо(с)тєго воло(ди)мє(р)ско(г)[о], жє по(д)даныє нши приро(б)ками свои(ми) нєма(л)ую ро(з)ницу чини(ли) мєжи нами, нє маю(чи) пєвны(х) гранє(и) мєжи тыми вышє(и) помєнєны(ми) имє(н)ями ншими, ино приводєчи поко(и) вє(ч)ны(и) и помє(ш)ка(н)є сусє(д)скоє // мєжи собою 237 зв.
а нє хотєчи до да(л)ши(х) накладо(в) и заводу пра(в)но(г)[о] ся вытєга(ти), зволи(в)шися ѡбычає(м) приятє(л)ски(м) мєжи собою, взя(ли) є(с)мо до того розє(з)на(н)ѧ и помє(р)кова(н)я и утвє(р)жє(н)я гранє(и) имєнє(и) наши(х), абы за ты(м) споко(и)нє ка(ж)ны(и) своє(г)[о] ужива(л), и(х) мл(сти) пно(в) а приѧтєлє(и) нши(х) зобопо(л)ны(х) то є(ст) пна Ивана Сємєновича Ляхо(в)ско(г)[о], пна Фєдора Калусо(в)ско(г)[о], пна Да(х)на Фєдоровича, пна Томаша Ви(т)ви(н)ского, абы и(х) мл(ст) выслуха(в)ши доводо(в) по(д)даны(х) нши(х) наста(р)ши(х), которыє бы во(д)лє пна бога и справє(д)ливо(сти) свтоє вєдомо(ст) яконапє(в)нє(и)шую да(ли) и(х) мл(сти) вышє(и) помєнєны(м) пно(м) приятєлє(м) ншимъ. А што бы сѧ и(х) мл(ст) наслушнє(и)шо(г)[о] здало, абы мєжи нами по(с)танови(ли) кграни посыпа(ли), на то(м) з обу сторонъ рєкли є(с)мо добры(м) рыцє(р)ски(м) а цно(т)ливы(м) слово(м) дє(р)жати, яко(ж) и(х) мл(ст), выєха(в)ши, мє(р)кова(ти) рачи(ли), абы згода такая дошла ку вє(ч)но(и) згодє нє з уближє(н)ємъ, алє с приятє(л)ски(м) умилова(н)є(м) и покоє(м) з обє(ю)х сторо(н), яко (ж) грани посыпа(ли), producing почa(в)ши ѡ(т) ста(в) у Радови(ц)ко(г)[о], на(д) которы(м) копє(ц) значны(и) всыпа(н), вышє(и) врочища Ѡ(л)ша(н)ки, которыє в кгру(н)тє радови(ц)ко(м) здавна лєжи(т), дє(р)жєчи кгру(нт) жаско(в)ски(и) ку гаю моєму Липо(в)цу по лєво(и) сторонє, а кгру(нт) радови(ц)ки(и) єго м(л) пна Кграє(в)ского

ю право(и) сторонє. Которы(х) копцо(в) и пє(в)ны(х) гранє(и) всыпано
досы(т), ѳна(ч)нє пє(т)на(д)ца(т), ωдє(н) за (д)руги(м) по кгру(н)тє эналє(з)-
ку (!) и(х) м(л) ω(д)ною стороною, а(ж) до ско(н)чє(н)я границы кнзя Алє(к)-
са(н)дра Поры(ц)кого кгру(н)ту имє(н)я єго м(л) Клопочи(н)ско(г)[о]. На
которо(м) ско(н)чє(н)ю кгрунто(в), яко на ω(с)та(т)нє(и) пєтє, гра(н) та-
ко(ж) зна(ч)ная всипана у болота Тристє(н)ца, гдє кнзя Поры(ц)кого гра-
иица пришла за кгру(н)то(м) єго м(л) пна Кграє(в)ско(г)[о] радови(ц)ки(м),
што мєжи собою дє(р)жа(ти) и трима(ти) маємо вє(ч)ными часы. Мы сами и
пото(м)ки нши, ничи(м) то(г)[о] тєпєрє(ш)нєго постановє(н)я нє на(р)ушаю-
(чи), а є(ст)ли бы которая сторона з на(с) самы(х) або пото(м)ко(в) нши(х)
то(г)[о] постановє(н)я промє(ж)ку сєбє дє(р)жати нє хотєла и чи(м)-ко(л)вє
тоє по(с)тановє(н)є наруши(т)⟨,⟩ в скажє(н)ю яко(г)[о] конца або пєрєωра-
(н)ю границы и чєрє(з) грани(ц)у чи(м) ся ко(л)вє в кгру(нт) вступова(ти)
мєла и до права ω то позвана была, тогды для пру(д)шєє справє(д)ливости
нє до зє(м)ско(г)[о], алє до кгро(д)ско(г)[о] суду воло(ди)мє(р)ского роко(м)
завиты(м) за (д)вє нєдєли має(т) бы(ти) по(з)вана. А по(з)ваная сторона
має(т) и будє(т) пови(н)на за пє(р)шими по(з)вы, яко на року завито(м),
238 не вымовляючися форобою, слу(ж)бою г(с)дръскою, // зє(м)скою, воє(н)ною
и никоторы(ми) инши(ми) причина(ми), пра(в)ными и нєпра(в)ны(ми), ω(т)
людє(и) вымышлєными, ку праву ста(ти) и на вря(д) кгро(д)ски(и) воло-
(ди)мє(р)ски(и) за(р)уки двєстє ко(п) грошє(и) ли(тв)ски(х), а сторонє на-
(р)ушоно(и) другую двѣстє ко(п) грошє(и) лито(в)ски(х), жє кгва(лт), накла-
ды и шкоды, кро(м) всѧко(г)[о] доводу и присѧги, ω(д)но на рєчє(н)є слова
за ко(ж)ды(м) разо(м) то(л)кокро(т), ко(л)ко бы которы(и)-ко(л)вє з на(с)
с того постановє(н)я чи(м)-ко(л)вє вы(с)тупи(л), заплати(ти). А вря(д) кгро(д)-
ски(и) воло(ди)мє(р)ски(и) то всє, я(к) заруки, та(к) кгва(лт), наклады и шко-
ды сторонє нарушоно(и) на сторонє вы(с)тупно(и) має(т) и будє(т) мє(ти)
мо(ц), кро(м) склада(н)я роко(в) заплатє правны(х), зара(з) ω(т)прави(ти)
и грани(ц)у, гдє бы была запсована, зася каѕа(ти) направити, которая
вє(д)лє то(г)[о] тєпєрє(ш)нєго постановє(н)я и по заплачє(н)ю зарукъ,
кгва(л)ту, накладо(в) и шко(д) вє(ч)нє а нєω(т)мє(н)нє з обудву сторонъ
дє(р)жана бы(ти) має(т). И на то(м) да(л) єго мл(сти) па(н)у Стани(с)ла(в)у
Кграєвъскому, сто(л)нику зє(м)ли По(д)ля(ш)скоє, по(д)старостєму воло-
(ди)мє(р)скому, сє(с) мо(и) вы(з)наны(и) ли(ст) з моєю пєча(т)ю и с по(д)-
пи(с)ю вла(ст)ноє руки моєє. А при то(м) бы(ли) и то(г)[о] до(б)рє свєдоми
и за ωчєви(с)тою а устною про(з)бою моєю пєча(ти) свои к сєму моєму вы(з)-
наному ли(с)ту приложи(ти) рачи(ли) и(х) м(л) пновє є(д)начи нши зобє-
по(л)ныє, па(н) Ива(н) Сємєнови(ч) Ляхо(в)ски(и), па(н) Фєдо(р) Ка(л)усо(в)-
ски(и), па(н) Да(х)но Фєдорови(ч), па(н) Тома(ш) Ви(т)ви(н)ски(и). А при
пєчатє(х) и(х) мл(сти) пно(в) єднačо(в) єго м(л) па(н) Пє(т)ръ Ко(с)тюшко-
ви(ч) Хобо(л)то(в)ски(и) та(к)жє за про(з)бою моєю пєча(т) свою к сєму
моєму вы(з)наному ли(с)ту приложи(ти) рачи(л). Писанъ у Ляховє лѣта
по нарожє(н)ю Ису(с) Хр(с)та, сына бо(ж)єго, тисєча пя(т)со(т) сє(м)дєся(т)
шосто(г)[о], м(с)ца июнѧ, дєсято(г)[о] дня. Григорє(и) Во(л)чко Жаско(в)с-
ки(и), рука вла(ст)ная.

115. Тестамент Григорія Івановича Ружинського.

Акт від 14 січня 1577, № 186, 3.

Богъ са(м) навы(ш)ши(и) и ωтε(ц) вси(х) нεха(и) будε(т) радитεлε(м) 198
су(м)нεня моεго в ко(ж)до(и) справε моε(и), кгды (ж) всякиε справы лю(д)-
скиε, што ся ко(л)вεкъ на светε з ними дεε(т), которыε нε бываю(т) на пи(с)мε
зоставованы, тεды по смε(р)ти в пото(м)ны(х) часε(х) с памε(ти) в людε(и)
позосталы(х) сплываю(т) и (в) забы(т)ε приходя(т). И (д)ля то(г)[о] пи(с)мо
ε(ст) вына(и)дεно, на которо(м) люди звы(к)ли ωста(т)нюю волю свою зо(с)-
тавля(ти) и по (с)мε(р)ти своε(и) людε(м) по собε позо(с)талы(м) ку вεдо-
мо(сти) носи(ти). Прото и я, Кгригорε(и) Иванови(ч) Ружи(н)ски(и), нε бу-
дучи на сε(с) ча(с) ω(т) бга створитεля вε(ли)кою хоробою с пригоды навε-
жоны(и), // в которо(и) бли(з)ша ми εсть смε(р)ть, ни(ж)ли живо(т), умы(с)- 198 зв.
ли(л) εсми єщε за доброε памε(ти) до(м) сво(и) росправити и на сε(м) тε(с)-
тамε(н)тε всю волю свою ωзна(и)ми(ти). А то по(д) ты(м) способо(м) ω(з)на(и)-
мую, и(ж) што ε(с)ми поня(л) за сεбε в ма(л)жε(н)ство дε(в)ку въ εго мл(сти)
пна Ивана Шε(л)вовъско(г)[о] па(н)ну Богда(н)у, по которо(и) взя(л) εсми
в о(т)ца εε и в до(м) мо(и) внε(с)ъ вѣна готовых пя(т)дεся(т) ко(п) грошε(и),
а у выправε в золотε, в сεрε(б)рε, в пε(р)ла(х), в шата(х), в конε(х), в бы(д)лε
и (в) в ы(н)ши(х) многи(х) рεча(х) сто ко(п) грошε(и) лито(в)скоε (ж) ли(ч)бы.
А то ωсобливε иж-ε(м) до(з)на(л) по нε(и) при (з)лучε(н)ю ншо(м) в ста(д)ло
свтоε ма(л)жε(н)скоε⟨,⟩ учтивоε в станε панε(н)ско(м) захова(н)ε, та(к)
тε(ж) и по (в)си часы жи(т)я моε(г)[о] з нεю вѣру, цноту и пово(л)ныε слу(ж)-
бы проти(в) мεнε, ма(л)жо(н)ка своε(г)[о], ни(ж)ли бы(л) εсми εщε и до
си(х) часо(в) ε(и) яко за тую суму, которую ωна в до(м) мо(и) унε(с)ла, ωпра-
вы нε (в)чини(л), та(к) тε(ж) и цно(т)ливо(г)[о] проти(в)ко мεнε захова(н)ε
εε мл(ст)ю моεю нε нагороди(л). А та(к) тεпε(р), хотѧ ε(с)ми хо(р), алε зу-
по(л)ную памε(т) маю(чи), нε будучи ники(м) намо(в)лεны(и), ω(д)но са(м)
по своε(и) добро(и) воли записую жонε моε(и) мило(и) Бо(г)данε Ивано(в)нε
Щε(л)во(в)ского тую по(л)тораста ко(п) грошε(и), которую ε(с)ми по нε(и)
взя(л), з совито(ст)ю, то ε(ст) триста ко(п) грошε(и) ли(ч)бы ли(тв)скоε, на
(и)мε(н)я(х) мои(х) ω(т)чи(з)ны(х), на Ружи(н)и, на Твориничо(х) и на ча(сти)
моε(и) рогови(ц)ко(и), которую ε(с)ми купи(л)⟨,⟩ И ε(ст)ли на мεнε бо(г)
со(т)воритε(л) допу(с)ти(т) ча(с) смε(р)тε(л)ны(и), тεды жона моя милая
Богдана маε(т) тыε вышε(и) помεнεныε имε(н)я мои в то(и) сумε, ω(т) мεнε
ε(и) на сε(м) ли(с)тε моε(м) записано(и), дε(р)жа(ти) и вжива(ти) до лѣ(т)
дεтε(и) мои(х). А дε(ти) мо(и), доро(с)ши лѣ(т), буду(т) ли хотε(ти) тыε
имε(н)я мо(и) яко ω(т)чи(з)ну свою до ру(к) свои(х) взѧти, тεды пεрвε(и)
ма(т)цε своε(и) маю(т) тую всю суму спо(л)на три(с)та ко(п) грошε(и) запла-
ти(ти), то(г)ды на то(т) ча(с) тыε вышε(и) помεнεныε имε(н)я в ма(т)ки своεε
побра(ти). А бра(т)я мои и ни(х)то з бли(з)ки(х) мои(х) никоторыми причи-
нами ани право(м) ωпεку(н)ски(м) с то(г)[о] запи(с)у моε(г)[о] εε рушати
нε маю(т). Ѡсобливε тε(ж) памεтаю(чи) я учтивоε, вε(р)ноε захова(н)ε и
пово(л)ныε службы εε проти(в)ко мεнε, ма(л)жо(н)ка своεго, // умысли(л) 199
εсми ε(и) то мл(ст)ю моεю на(го)роди(ти), прото вси рεчи мои рухомыε, золото,
сεрεбро, пε(р)ла, шаты, цы(н), мѣдь, гроши готовыε и на до(л)зε(х) и к тому,
што нεрухомыми рε(ч)ми бываε(т) называно, то εсть кони, бы(д)ло, и што-

ко(л)векъ є(ст) в дому моє(м) ѡ(т) мала до велика, то всє запи(с)ую, даю и да(р)ую жонє моє(и) мило(и) Бо(г)данє Ивано(в)нє Шє(л)во(в)ского, ѡ(т)даляючи то ѡ(т) дєтє(и) и ѡ(т) бли(з)ки(х) мои(х) на вє(ч)ныє часы. И на то є(и) зо(с)тавую сє(с) мо(и) тєстамє(нт) по(д) моєю пєча(т)ю. А при то(м) бы(ли), и то(г)[о] добрє свєдо(ми), и за про(з)бою моєю устною пєча(ти) свои до сє(г)[о] тє(с)тамє(н)ту моє(г)[о] приложи(ти) рачили бра(т)я мои кнѧ(з) Стєфа(н) Фєдорови(ч), кня(з) Дми(т)рє(и) Иванови(ч) Ружи(н)скиє, па(н) Стани(с)ла(в) Рокгу(л)ски(и), па(н) Миха(и)ло Линє(в)ски(и). Писа(н) у Творинičо(х) лѣта ѡ(т) нарожє(н)я Исуса Хр(с)та тисєча пя(т)со(т) сє(м)дєся(т) пятого, м(с)ца сє(н)тєбра, два(д)ца(т) ѡ(с)мого дня.

116. Продажний запис Яцька Фалелійовича Марковського на продаж поля Станіславу Рогульському.

Акт від 13 січня 1577, № 179, 3.
Випис з книг гродських від 15 червня 1576.

186 Я, Я(ц)ко Фалєлиєви(ч) Ма(р)ко(в)ски(и), чиню я(в)но и вы(з)наваю на сє(м) ли(с)тє моє(м), кому будє(т) потрєба то(г)[о] вѣдати, нинє и на пото(м) завжды, и(ж) я ни (з) яко(г)[о] примушє(н)я ани тє(ж) будучи ѡ(т) ко(г)[о] намо(в)лєны(и), ѡ(д)но по своє(и) добро(и) во(ли) и за по(з)волє(н)ємъ пнєє ма(т)ки своє(и) Фалєлиєвоє Ма(р)ко(в)скоє пнєє Га(н)ны Кисєлє(в)ны и са(м) тє(ж), маю(чи) лєта зупо(л)ныє и на(д) стату(т) писаныє, прода(л) єсми на ѡгоро(д) поля ншо(г)[о] по(с)по(ли)то(г)[о], котороє тєпє(р) держа(л) Хлу(с), єщє мнѣ з брато(м) мои(м) нєро(з)дє(л)ного, лєжачого проти(в) двора пна Рокгу(л)ского Ма(р)ко(в)ского, с части своєє вла(ст)ноє, поча(в)ши ѡ(т) дороги, которая идє(т) ѡ(т) Пя(с)кова в сєло а(ж) до Ста(в)раза(н), ѡ(т) ѡгорода по(д)дано(г)[о] моєго того (ж) Хлуса до ко(п)цовъ, которы(х) усыпа(л) єсми ѡ(т) поля, минувши дво(р) пна Рокгу(л)ско(г)[о], за пє(в)ную суму пнзє(и) три(д)ца(т) ко(п) грошє(и) на ли(ч)бу
186 зв. лито(в)скую пну Стани(с)ла(в)у Року(л)скому⟨,⟩ // и ма(л)жо(н)цє єго мл(с)ти пнє(и) Катєринє Вє(н)кгли(н)ского и пото(м)ко(м) и(х) на вѣ(ч)ныє часы и вжє-(м) я ѡную суму всю спо(л)на до ру(к) свои(х) взя(л). Во(л)но и(х) м(л) будє на то(м) поли, ѡ(т) мєнє продано(м), будова(н)я и пожи(т)ки, якиє воля и(х) будє ро(з)множа(ти) и тє(ж) даровати, прода(ти) и кому хотєчи записати. А я са(м) чєрє(з) сєбє и чєрє(з) приятєлє(и), слу(г) и по(д)даны(х) свои(х) в то(м) пєрєказы 'никтороє' чинити нє маю вєчными часы. И є(ст)ли бы при ро(з)дє(л)ку ншо(м), кгды сє буду з брато(м) мои(м) пно(м) Миха(и)ло(м) ты(м) имє(н)ємъ нши(м) Ма(р)ковичами дєлити, ѡноє полє, котороє я па(н)у Рокгу(л)скому прода(л), в ча(ст) брата моєго по(и)ти мєло, тєды я пна Рокгу(л)ского або пото(м)ковъ и(х) мл(сти) в то(м) заступова(ти), а бра(т)у своєму за тоє полє свои(м) вла(ст)ны(м) полє(м) нагороди(ти) повинє(н). А гдє бы за яки(м) упоро(м) я ѡно(г)[о] поля, ѡ(т) мєнє проданого пну Рокгу(л)скому, ѡ(т) брата своє(г)[о] пна Миха(и)ла ѡборони(ти) и во(д)лє сє(г)[о] ѡпису досы(т) вчини(ти) нє мо(г)ъ⟨,⟩ тєды на ѡ(н) жє ча(с) зара(з) и(н)ши(и) ѡгоро(д) сво(и) вла(ст)ны(и), которы(и) ми ся ѡ(с)танє(т) проти(в) двора пна Рокгу(л)ского та(к) до(л)ги(и) и широки(и), по(с)тупи(ти) повинє(н) буду, и што бы єго мл(ст) на томъ ѡгородє на якоє будова(н)є

наложити мє(л), тєды я за ωныє шкоды и на(к)лады, кромъ доводу, ω(д)но на сло(в)ноє рєчє(н)є совито заплатити повинє(н) будє(т)у (!). А єсли бы(х) якъ ωгорода поступити, гдє сє єго мл(с)ти подобати будє(т), та(к) тє(ж) ωны(х) шко(д) и на(к)ладо(в) нагородити нє хотє(л), тєды маю и повинє(н) буду єго мл(с)ти ωныє пнзи три(д)ца(т) ко(п) грошє(и) и (в)сѣ шкоды и наклады за и(х) мл(сть), што бы наложи(ти) мє(ли), всє совито заплати(ти) пєрє(д) ты(м) урядо(м), пєрє(д) которы(и) буду по(з)ва(н), заруки три(д)ца(т) ко(п) грошє(и) заплатити повинє(н) буду, яко (ж) я вжє, маю(чи) заразо(м) на то(т) ча(с) при собє пнюю ма(т)ку свою, пнюю Фалєлиєвую Ма(р)ко(в)скую, и и(х) мл(ст) кнзя Стєфана Ружи(н)ского, а пна Романа Ма(р)ко(в)ско(г)[о], а во(з)но(г)[о] повѣту Володимє(р)ского пна Дє(м)яна Мо(к)рє(н)ского, ωноє полє завє(д)ши и закопа(в)ши, в мо(ц) и в дє(р)жа(н)є пну Рокгу(л)скому пода(л). Яко (ж) я сюю продажу и сє(с) ли(ст) мо(и) на (в)рядє кгро(д)ско(м) володимє(р)ско(м) маю са(м), ста(в)ши ωчєви(с)то, до кни(г) вы(з)нати и за(с)ть (?) // на пє(р)ши(х) роко(х) судовы(х) зє(м)- 187
ски(х) володимє(р)ски(х), которыє ся напє(р)вє(и) судити почну(т). Та(к)-жє сє(с) ли(ст) мо(и) и выпи(с) кгро(д)ски(и) пєрє(д) судо(м) зє(м)скимъ вы(з)нати и до кни(г) зє(м)ски(х) вписа(ти) да(ти) маю. А гдє бы(х) за якими потрєбами на пєрши(х) роко(х) судовы(х) зє(м)ски(х) ста(ти) и сє(г)[о] ли(с)ту и выпи(с)у кгро(д)ского ωбъявити пєрє(д) судо(м) зє(м)ски(м) нє мо(г), тєды пну Рокгу(л)скому або тому, кому єго (мл) то поручи(т), во(л)но будє(т) сє(с) ли(ст) мо(и) и выпи(с) кгро(д)ски(и) со(з)на(н)я моє(г)[о] и, кро(м) бы(т)я моєго ωповєда(в)ши, пєрє(д) судо(м) зємъски(м) в кнги зє(м)скиє записа(ти) дати и выпи(с) с кни(г) собє взяти. И та(к)-то єго мл(сти) мо(ц)но будє и вє(ч)нє по(и)ти має(т), яко бы и ωчєви(с)тоє со(з)на(н)є моє было пєрє(д) судо(м) зє(м)скимъ. И на то(м) да(л) и(х) мл(сти) сє(с) мо(и) вы(з)наны(и) ли(ст) по(д) моєю пєча(т)ю и (с) по(д)писо(м) вла(ст)ноє руки моєє и за ωчєви(с)тою про(з)бою моєю пни ма(т)ка моя, и(х) мл(ст) вє(р)хомєнєныє ωсобы єго мл(ст) кня(з) Стєфа(н) Ружи(н)ски(и), па(н) Рома(н) Ма(р)ко(в)ски(и) а во(з)ны(и) повѣту Володимє(р)ского па(н) Дє(м)я(н) Мокрє(н)ски(и) до сє(г)[о] ли(с)ту моє(г)[о] пєча(ти) сво(и) приложи(ти) рачи(ли). Писа(н) у Ма(р)ковича(х), року ω(т) нарожє(н)я сына бо(ж)єго тисєча пя(т)со(т) сє(м)дєся(т) шо(с)того, м(с)ца июня, пато(г)[о] на(д)ца(т) дня. Яцко Ма(р)ковски(и) рукою своєю вла(ст)ною по(д)писа(л).

117. Свідчення Яна Львовича і його жінки Федори Гнівошевни в тому, що ними одержано від брата Федори Григорія Гнівошевича Киселя посаг за Федорою, і вони більше ні на що не претендують.

Акт від 15 січня 1577, № 188, 3.

Я, Я(н) Лвови(ч), зємєни(н) г(с)дръ ски(и) повѣту Вилє(н)ско(г)[о], а я, Фєдора Гнєвошо(в)на Кисєлє(в)на, ма(л)жо(н)ка є(г)[о] мл(сти) пна Яна Лвовича, сознаваємо и я(в)но чинимо доброво(л)нє си(м) ншимъ вы(з)наны(м) ли(с)то(м) ко(ж)дому, кому бы то(г)[о] по(т)рєба была вѣда(ти) або, чтучи єго, слыша(ти), нынє(ш)ни(м) и на пото(м) будучи(м), и(ж) з во(ли) божєє а прє(з)рє(н)я єго свтоє мл(сти) вступи(в)ши и ω(т)давшися и ω(т)- 202 зв.

да(в)ши сє (!) на(м) з собою в ста(н) свты(и) ма(л)жє(н)ски(и). При кото-ро(м) ω(т)дава(н)ю єго м(л) па(н) Григорє(и) Гнєвошєви(ч) Кисє(л) по (м)нє, Фєдорє Гнєвошє(в)нє Кисєлє(в)нє, яко по сє(ст)ри своє(и) рожоно(и), вєно до ру(к) нши(х) да(ти) рачи(л) зы (и)мєнє(и) свои(х) ω(т)чи(з)ны(х) Ни(з)-кини(ц)кого, в повѣтє Воло(ди)мє(р)ско(м) лєжачо(г)[о], и зы (и)мє(н)ѧ своє(г)[о] києвъско(г)[о], сча(сти) моєє належачо(и), Фєдорє, мєжи сє(ст)ра-ми мо(и)ми пнєю Га(н)ною а пнєю Мариною, во(д)лє права по(с)полито(г)[о] и (с)та(т)уту зє(м)ского, на(с) вси(х) трє(х) с тоє чє(т)вє(р)тоє ча(с)ти вы-
203 вєнова(л) // и выправи(л). И мнє, вышє(и) мєнєному Яну Лвовичу, и мнє, Фєдорє Гнєвошовнє Кисєлє(в)нє, ма(л)жо(н)цє єго мл(сти), до ру(к) нши(х) поса(г)у дати рачи(л) сто ко(п) готовы(х) грошє(и). А у выправє яко в зо-лотє, в сєрє(б)рє, в пє(р)ла(х), в шата(х) и (в)в ы(н)ши(х) многи(х) рухо-мы(х) рєча(х) другую сто копъ грошє(и) ли(ч)бы и монєты ли(тв)скоє, то є(ст) всє(г)[о] двѣстє ко(п) грошє(и) ли(тв)ски(х). Прото я, вышє(и) мєнє-ны(и) Я(н) Лвови(ч), и я, Фєдора Кисєлє(в)на, взя(в)ши ω(т) пна Григо-(р)я Кисєля то(т) поса(г) и слу(ш)ную а достаточную выпра(в)у зы (и)мєнє(и) ω(т)чи(з)ны(х), то є(ст) двѣстє ко(п) грошє(и), и маючи мы во всє(м) ω(т) нє(г)[о] досы(т), си(м) тєпєрє(ш)ни(м) ли(сто(м) нши(м) пна Григо(р)я Кисє-ля в то(м) упє(в)няє(м) и ωписує(м), и(ж) вжє єго мл(ст) мєнє, Фєдору Кисє-лє(в)ну, яко сє(ст)ру свою рожоную, зы (и)мєнє(и) свои(х) ω(т)чи(з)ны(х) с ча(с)ти, мнє належачоє, достаточнє выправи(л) и вывєнова(л) и во(д)лє пови(н)ности своєє брата(р)скоє на(м) досы(т) за всє вчини(л), и(ж) вжо, Яко ѧ са(м), Я(н) Лвови(ч), та(к) тє(ж) я, Фєдора Кисєлєвна, ма(л)жо(н)ка єго мл(сти), а дє(ти) и пото(м)ки нши, которыє є(ст)ли на(м) да(ст) бо(г) мє(ти) рачи(т), жа(д)ного и(н)шого вѣна ани ча(сти) належачоє на (и)мє-(н)я(х) єго ω(т)чи(з)ны(х), на (и)мє(н)ю єго Ни(з)кини(ц)ко(м) у повѣтє Воло-(ди)мє(р)ско(м) лєжачо(м), и на (и)мє(н)ю Києвско(м), по(и)скива(ти) и доходи(ти) нє має(м), яко на само(м) пну Григо(р)ю, та(к) и на ма(л)жо(н)-цє и пото(м)ко(х) єго вє(ч)ными часы, яко на само(м) пну Григо(р)ю чого и(н)шого яко(г)[о] бо(л)шо(г)[о] пасагу (!) и вѣна доходи(ти), та(к) и жа(д)-ноє тру(д)ности єму в то(м) чини(ти) нє має(м). А є(ст)ли бы(х) я, Я(н) Лво-ви(ч), або я, Фєдора Гнєвошо(в)на Кисєлє(в)на, дє(ти) и пото(м)ки нши, пробачи(в)ши сє(г)[о] доброво(л)ного ли(с)ту и ωпи(с)у ншо(г)[о], мє(ли) бы ся яко(г)[о] и(н)шого поса(г)у и бо(л)шого вѣна або ча(сти) ω(т)чи(з)ныє вы (и)мє(н)я(х) єго упомина(ти) и по(и)скива(ти) и якую-ко(л)вє(к) пєрє-ка(з)у и тру(д)но(ст) пну Григо(р)ю Гнєвошєви(ч)у Кисєлю чини(ти), и ω то єго до права позыва(ти), и якую (ж) ко(л)вє шкоду задавати мєли, тогды, ко(л)ко бы(х)мо кро(т) якую пєрєка(з)у вчини(ли), то(л)ко кро(т) заруки на г(с)дря короля є(г)[о] мл(сти) пови(н)ни будє(м) двѣстє ко(п) грошє(и) литовски(х) а сторонє нарушоно(и) па(н)у Григо(р)ю Кисєлю другую двѣстє ко(п) грошє(и) ли(тв)ски(х). А поплативши и ко(л)кокро(т)-тыє за(р)уки, прє(д)ся и пото(м) вєчны(ми) часы то(т̄) ли(ст) на(ш) у кож-до(г)[о] права при моцы зупо(л)но(и) захова(н) бы(ти) має(т). И на то я, Я(н) Лвови(ч), и я, Фєдора Гнєвошє(в)на Кисєлє(в)на, да(ли) єсмо є(г)[о]
203 зв. мл(сти) // єго мл(сти) !) // па(н)у Григо(р)ю Гнєвошєви(ч)у Кисєлю сє(с) на(ш) вы(з)наны(и) ли(ст) по(д) пєча(т)ми своими и (с) по(д)пи(с)ю руки моєє вло(ст)ноє, Яна Лвовича, пи(с)мо(м) руски(м). А при то(м) бы(ли) и того су(т) добрє свєдоми лю(ди) за(ц)ныє, зємянє єго к(р) м(л) пновє а

приятели мои кня(з) Жикгимо(нт) и Гедрои(т), по(д)старо(с)ти(и) мо(с)товски(и), а па(н) Микола(и) Брези(н)ски(и), по(д)старости(и) минко(в)ски(и), а па(н) Степа(н) Сасы(н) Скрыба(ч), которы(е) за очеви(с)тою и устною про(з)бою ншою, буду(чи) того добре сведо(ми), печа(ти) свои к сему нашому вы(з)наному ли(с)ту приложити рачи(ли). Писа(н) на Росьи в дво(р)це Во(л)чко(в)ско(м) лѣта бо(ж)его нарожe(н)я тисеча пя(т)со(т) семдеся(т) шо(с)того, м(с)ца июля, десятого(г)[о] дня. Руки по(д)пи(с) в того ли(с)та пна Яна Лвовича пи(с)мо(м) руски(м) ты(ми) словы по(д)писаны е(ст). Я(н) Лвови(ч), рукою вло(ст)ною по(д)писа(л).

118. Лист опікунів дітей Василя Яковицького Щолухи, що вві́ряє чоловікові Полонії Шолушівни пану Холмовському управління спадщинним маєтком до повноліття її брата Івана Шолушича.

Акт від 16 січня 1577, № 192, 3.

Я, Федо(р) Петрови(ч) Загоро(в)ски(и), я, Давы(д) Миха(и)лови(ч), 211
а я, Ти(х)но Ща(ст)нови(ч) Якови(ц)кие, опекуны дете(и) небо(ж)чика пна Васи(л)я Якови(ц)кого Щолухи, со(з)наває(м) и я(в)но чинимъ ты(м) ли(с)то(м) нши(м), и(ж), з воли а пре(з)ре(н)я бжо(г)[о] змови(в)шися, сами е(с)мо з собою всѣ за о(д)но приятe(л)ми и пови(н)ны(ми), и(х) де(в)ку небо(ж)чика пна Шолушину па(н)ну Полонею выда(ли) е(с)мо у ста(н) малжо(н)ства свето(г)[о] за пна Бо(г)дана Ждановича Хо(л)мовского, земени(на) повету Берeсте(и)ского, а ижъ посагу готового яко осиротѣло(и) па(н)не на то(т) ча(с) нѣ(т) ничого, о(д)но о(т)чи(з)на и(х) у Яковича(х), дво(р) з лю(д)ми, кгру(н)ты и зо (в)шелякими пожи(т)ки, к тому двору належачими, таки(м) обычаемъ и способо(м) заховываючися во (в)семъ обычае(м) права посполитого и ста(т)уту зе(м)ского до ле(т) зупо(л)ны(х) о(т)чича вла(ст)ного, сына пна Шалушина Ивана, // брата рожоного оны(х) дево(к) пна Шалушины(х), 211 зв.
та(к) па(н)ны Га(н)ны, яко и ма(л)жо(н)ки пна Хо(л)мо(в)ского па(н)ны Полонеи, ни(м) оны(и) о(т)чи(ч) выше(и) поменены(и) па(н) Ива(н) Шолуши(ч) ле(т) свои(х) зупо(л)ны(х) до(и)де, па(н) Хо(л)мо(в)ски(и) звы(ш) пречоны(и) з ма(л)жо(н)кою своею пречоною па(н)ною Полонеею мае(т) у дворе самъ ме(ш)кати на то(т) ча(с), яко вла(ст)ны(и) о(т)чи(ч), люди и и(х) службы, цы(н)ши, роботы и (в)шелякие пови(н)ности, па(ш)ню дво(р)ную, а звлаща теперешнего ча(с)у у гумно увезеную, ро(з)дели(в)ши на трое две ча(с)ти вшелякого збо(ж)я, окро(м) третее ча(с)ти, ему и жоне его належачое и выделеное, и те(ж) зо вшелякими пожитки, того именъя никому не оста(в)уючи ани вы(и)муючи, де(р)жати и (в)живати и на вшеляки(и) пожито(к) оборочати, яко сами налепе(и) розумеючи, мае(т). То те(ж) варуемо, абы на при(ш)лы(и) ча(с) тое име(н)е звы(ш) помененое о(д) пна Хо(л)мо(в)ского ни (в) чомъ шкоды жа(д)ное не понесло. Кгды (ж) посагу або выправы на то(т) ча(с), яко в сиро(т)стве оста(в)шися, и(м) по сме(р)ти о(т)ца и(х) не было, яко се пе(р)ве(и) поменило, ничи(м) статуту не о(т)ступуючи, мае(т) па(н) Хо(л)мо(в)ски(и) четве(р)тую ча(ст) на него именя пречeного Якови(ч) на четве(р)то(и) части то име(н)я посагу або выправы жоны своее и те(ж) тое па(н)ны Га(н)ны, сестры, жоны его во(д)ле ва(ж)нос-

ти и шацу(н)ку, кгды бра(т) и(х) а шури(н) пна Хо(л)мо(в)ского похоче(т) ли, доше(д)ши ле(т) свои(х), ѡ(т)ложивши суму пнз(и), яко буде(т) тая четве(р)тая ча(ст) ве(ч)ностью ѡшацованая, пану Хо(л)мо(в)скому, зятю своему, и те(ж) свести (?) его, а сестре свое(и) па(н)не Га(н)не тую четве(р)тую ча(ст) ѡ(т)да(в)ши, имъ суму пнзе(и) к рука(м) своимъ за се, яко ѡ(т)чи(ч), мети мае(т). А где бы не хоте(л) сумою пнзе(и), яко буде(т) во(д)ле статуту ѡбраховано и ѡшацовано, та(к) па(н)у Хо(л)мо(в)скому, яко и панъне Га(н)не, ѡ(т)ложи(т) и ѡ(т)да(т) не хотелъ, то(г)ды во(л)но буде(т) и(м) тую четве(р)тую ча(ст), та(к) жоне его, яко и па(н)не Га(н)не право(м) належачую, на себе де(р)жати и (в)живати. Похочу(т) ли те(ж) тую че(т)ве(р)тую част продати, тогды во(л)но имъ буде(т) ты(м) шафовати, яко право(м) прирожоны(м) на ни(х) спало. А што се дотычетъ тепере(ш)него року се(м)деся(т) шосто(г)[о], пашня ѡзимая, ако и ве(ш)няа и те(ж) да(в)ного збо(ж)я старого, яко се выше(и) поменило, две ча(с)ти того всего збо(ж)я мает быти выделено на потребу шурина его пна Ивана Шалушича и на сестру его па(н)ну Га(н)ну, ма бы(т) на пожито(к) и(х) ѡбе(р)нено, та(к) те(ж) и бы(д)ла две части на тые дети, а третяя ча(ст) па(н)у Хо(л)мо(в)скому и жоне его. А при то(м) бы(ли) и то(г)[о] добра (!) сведомы и(х) мл(ст) пнове а приятели нши его мл(ст) па(н) Федо(р) Со(л)та(н), писаръ зе(м)ски(и) володиме(р)ски(и), па(н) Миха(и)ло Янови(ч) Загоро(в)ски(и) а па(н) Ва-
212 силе(и) Пе(т)рови(ч) // Сема(ш)ко, па(н) Ю(х)но Яковови(ч) Якови(ц)ки(и), па(н) Миха(и)ло Кусти(ц)ки(и), па(н) Семенъ, па(н) Авра(м) Пузо(в)ские. До которого листу мы, ѡпекуны, спо(л)не всѣ печати свои приложили и, руки свои по(д)писа(в)ши, то(т) ли(ст) на(ш) пну Хо(л)мо(в)скому и малжо(н)це его дали. Писа(н) у Загорове лета бо(ж)его наро(же)нъя тисеча пя(т)сотъ семдеся(т) шостого, м(с)ца се(н)тебра, два(д)ца(т) третего дня. Федо(р) Загоровски(и), рука вла(ст)ная. Давы(д) Якови(ц)ки(и), рука вла(ст)на. Тихно Щастьновичъ Якови(ц)ки(и), рука вла(ст)на.

119. Дільчий запис про поділ спадщинних маєтків між братами Солтанами.

Акт від 15 січня 1577, № 191, 3.

208 Мы, бра(т)ѧ рожонаѧ, и мы, ниже(и) помененые Бо(г)да(н), су(д)я зе(мъ)ски(и) речи(ц)ски(и), Федо(р), писа(р) зе(м)ски(и) воло(ди)ме(р)ски(и), Пе(т)ръ, Ива(н), Паве(л) Со(л)танове, вы(з)навае(м) и я(в)но чини(мъ) ты(м) нши(м) ли(с)то(мъ) ныне(ш)ни(мъ) и на пото(мъ) будучи(мъ), хто бы
208 зв. то(г)[о] по(т)ребова(л) и вѣда(ти) ѡ то(мъ) хоте(л) // и, читаю(чи) его, слыша(л) и(ж) што по сме(р)ти ѡ(т)ца ншо(г)[о] небо(ж)чика зе(ш)лого живота его пна Федора Сте(ц)ковича Со(л)тана зо(с)талисѧ по не(м) име(н)я его мл(сти), у повѣте Кие(в)ско(м) ѡколо Ѡ(в)ручо(г)[о] лежачие, то е(ст) име(н)е Белокоровичи по половине с пно(мъ) Романо(м), име(н)е Я(т)ковичи, име(н)е Давы(д)ковичи на реце Уши и Че(р)ниговцы на реце Норине по половине с пно(мъ) Ивано(мъ) Гри(ц)ковичо(мъ) Ши(ш)кою, с ты(м) же пно(мъ) Ивано(мъ), звы(ш) рече(н)ны(мъ), и с пано(мъ) Романо(м), ча(ст) име(н)я у Вела(в)ску, к тому те(ж) у повѣте Воло(ди)ме(р)ско(мъ) лежачое, ча(ст) име(н)я те(ж) с пно(мъ) Ивано(м) Гри(ц)ковичо(м) Ши(ш)кою и с пно(м)

Романо(мъ) на (и)мя Бутятичи, тыми часы за (з)волє(н)ємъ вси(х) на(с), во-
лєю ѡ(д)носта(и)ною звы(ш) имєны рєчє(н)ыє яко бра(т)я рожонаѧ, зъєха-
(в)ши(сѧ) ту(т) на ѡ(д)но мѣ(ст)цє до ѡ(в)ручо(г)[о] по добро(и) во(ли) ншо(и),
ни ѡ(т) кого ничи(м) нє принужоныє ани намовєныє, взє(мъ)ши то пєрє(д)
сєбє и бачє(чи) по ины(х) людє(х), памєтаю(чи) тє(ж) при(ш)лы(и) ча(с),
хотєчи поср(о)дку сєбє яко бра(т)я рожочаѧ мл(ст) мє(ти) и впоко(и) вєч-
ны(и) захова(ти) а на (с)воє(м) вла(ст)но(м) має(т) ко(ж)ды(и) пєрє(с)тава(ти),
нє даю(чи) то(г)[о] ни на ко(г)[о], ѡ(д)но на(п)ро(д) на бга а пото(м) сами на
своє поровна(н)є брата(р)скоє кому бы сѧ што налєпє(и) видє(ло), намо-
ви(в)шисѧ и наради(в)шисѧ з собою, з добры(м) ро(з)мы(с)ло(м) и (з) бачє(н)-
нє(мъ), што бы сѧ с поро(в)на(н)я спо(л)но(г)[о] ншо(г)[о] брата(р)ского,
што нижє(и) ѡписано є(ст), кому сѧ што ѡ(с)тало дє(р)жа(ти), то ка(ж)ды(и)
з на(с) вє(ч)ными часы має(т)⟨,⟩ Мнє, Бо(г)да(н)у, ѡ(т) бра(т)и моєє зо(с)тало-
сѧ сєло Я(т)ковичи з лю(д)ми и(з) и(х) службами, а мнє, Фєдору, ѡ(т) бра(т)и
моєи зосталося ча(ст) имє(н)я Бутяти(ч) з лю(д)ми и (з) и(х) слу(ж)бами,
лєжачоє в повѣтє Воло(ди)мє(р)ско(мъ), ѡ(т) пна Ивана Григо(р)євича
Ши(ш)ки а ѡ(т) пна Романа, к тому тє(ж) єщє ровную(чи), до того(ж) имє-
(н)єчка прида(ли) мнє и(х) мл(ст) пновє бра(т)я у ча(с)ти вєла (в)ско(и) дву(х)
члвко(в) на (и)мя Ивана Мы(н)ку а Ивана При(с)трѧла, которыє дани по-
ви(н)ни дава(ти) в ко(ж)ды(и) г(о)д по(л)торы ка(ди) мєду, на(мъ), трє(м)
бра(т)и — Пє(т)ру, Ивану, Павлу — зо(с)талосѧ сєло Бєлокоровичи з лю(д)-
ми и (з) и(х) службами, которыє ѡтє(ц) на(ш) нєбо(ж)чи(к) па(н) Фєдо(р)
Стє//цкови(ч) Со(л)та(н) мє(л) ув о(т)дѣлє по половинє ѡ(т) брата своє(г)[о] 209
ро(д)но(г)[о] нєбо(ж)чика пна Богдана Стє(ц)ковича, и у то(м) имє(н)ю Бє-
локоровича(х), в половинє ншо(и), ѡ(с)тровы ѡ(б)рубныє — к на(м), ѡсоб-
ныє ѡ(т) пна Романа Бо(г)дановича, брата ншо(г)[о], то є(ст) ѡстро(в)
Забо(р)є и (в) дубровє а(ж) до рє(ч)ки, которая идє(т) посєрє(д) сє(ли)ща
старого Бєлокоро(в)ско(г)[о], и та(м) за(с) за рє(ч)кою у Судєрєви с ты(м)
жо брато(м) наши(м) пномъ Романо(м) Богдановичо(мъ) в островє Бєрє(з)-
но(м) и в Закру(ж)и по половинє, к тому тє(ж) и(х) мл(ст) пновє бра(т)я
прида(ли) єщє на(м) жє трє(мъ) к тому имє(н)ю Бєлокоровичо(м), ровную-
(чи) платы и доходы, сєло Давы(д)ковичи на рєцє Уши, Кгру(з)ли и Чє(р)-
ниго(в)цы, на рєцє Station Норинє. Которыє имє(н)я ѡтє(ц) на(ш) нєбо(ж)чи(к)
па(н) Фєдо(р) Со(л)та(н) мє(л) ув о(т)дѣлє ѡ(т) братанича своє(г)[о] пна Ива-
на Григо(р)євича Ши(ш)ки по половинє, к тому єщє у ча(сти) Вєла(в)ско(и),
члвка ѡ(д)но(г)[о] Ивана Мє(л)никовича, которы(и) дає(т) ка(д) мєду прє(с)-
но(г)[о], к тому єщє у мє(с)тє Ѡ(в)ру(ц)комъ дворища ѡ(т)цо(в)скиє и дво(р)
брата нашо(г)[о] нєбо(ж)чика пна Стрєта Со(л)тана, Ко(т)ло(в)щина про-
зываємоє⟨,⟩ с по(л)ми и сєножа(т)ми коло мѣста Ѡ(в)ру(ц)кого. А та(к)
у ты(х) во вси(х) звы(ш) помєнєны(х) сєлє(х) свои(х), которыє право(мъ)
прирожоны(мъ) на на(с) по ѡ(т)цы ншо(м) пну Фєдору Стє(ц)кови(ч)у
Со(л)тану спа(ли) и до ру(к) нши(х) при(ш)ли, ро(з)ровнавши єсмо мєжи
собою, яко сѧ вышє(и) помєнило, и уважи(в)ши в ни(х) платы и доходы на
пя(т) ча(с)тє(и) по(д) ты(мъ) ѡбычає(мъ), и(ж) на(мъ) трє(м) бра(т)и —
Пє(т)ру, Ива(н)у, Па(в)лу Со(л)тано(мъ) — по(с)тупи(ли) вє(ч)ны(мъ) роз-
дє(л)комъ и(х) мл(ст) пновє бра(т)я — па(н) Богда(н), па(н) Фєдо(р) —
сєло Бєлокоровичи и Давы(д)ковичи, Чє(р)ниго(в)цы и ѡ(д)ного члвка у
ча(сти) вєла(в)ско(и), у дворищє, у мє(с)тє Ѡ(в)ру(ц)ко(мъ) и дво(р) брата

ншо(г)[о] пна Стрєта с по(л)ми, з сєножа(т)ми, Ко(т)ловщина, яко сѧ выше(и)
помєнило межи на(с), бра(т)и своєє, у ровны(и) дє(л) на троє. А мы и(х)
мл(сти) пано(м) бра(т)и своє(и) — Богда(н)у, Фєдору — по(с)тупи(ли) и
вєчны(мъ) роздє(л)ко(мъ) сєло Я(т)ковичи и ча(ст) бутяти(ц)кую у ча(сти)
вєлавско(и) дво(х) члвко(в) ко(ж)дому зособна, яко сѧ вышє(и) помєнило.
Которыє звы(ш) мєнєныє имє(н)я нши ужє си(мъ) вєчны(мъ) ро(з)дє(л)ко(мъ)
до ру(к) свои(х) берє(мъ) вє(ч)нє и ро(з)дєляє(мъ), кожды(и) ѡди(н) ѡ(д)ному
209 зв. вєчнє по(с)тупи(л) звы(ш) помєнены(и) сє(ла), // яко ся вышє(и) в сє(м)
ли(с)тє ншо(мъ) помєни(ло) зо (в)сими пови(н)ны(ми) и(х) платы и пожи(т)ки,
и(з) лю(д)ми, з сєлы и присє(л)ками зо(в)сими кгру(н)ты, з сєлищами, с
по(л)ми и сєножа(т)ми, з дєрєво(м) бо(р)тны(мъ), з боры и ду(б)ровами,
пашны(ми) и нєпашны(ми), з лєсы и (з) заросльми, з рєками, з ставы и (з)
ставищами, з рє(ч)ками и(з) болотами, з ловы пташими и (з) вєри(н)ны(ми),
з бо(б)ровыми гоны и зо всими и(х) пожи(т)ка(ми), кому є(ст) што у кото-
ро(мъ) има(н)ю налє(ж)но и яки(съ) бы ко(л)вє имєнє(мъ) и про(з)ви(с)ко(м)
прозывано бы(ти) мєло, во вси(х) ѡбыходє(х) и граница(х) ка(ж)до(г)[о]
имє(н)я ничо(г)[о] на сєбє, на жоны, на дѣ(ти), пото(мъ)ки и ща(д)ки нши
нє ѡ(с)та(в)уючи. Ко(ж)ды(и) з на(с)ъ то, што ся пє(р)вє(и) в сє(м) ли(с)тє
ншо(мъ) помєнило и по(с)танови(ло), вєчнє и, кому ся што з ро(з)дє(л)ку
ншо(г)[о] доброво(л)ного брата(р)ского зо(с)тало, дє(р)жа(ти) має(т) вєчно
и нєпору(ш)но ншимъ жона(мъ) и дѣтє(мъ) и пото(мъ) будучи(мъ) нши(мъ)
ща(д)ко(мъ). И во(л)но будє(т) ко(ж)дому свою ча(ст) имє(н)я прибави(ти),
розшири(ти), ѡ(т)да(ти), прода(ти) и дарова(ти), записа(ти), кому хотя и
ку своєму лєпшому и пожиточному ѡбє(р)нути, яко са(мъ), налєпє(и) розу-
мєю(чи). А тому тє(ж), што которы(и) дворє(ц) Пя(т)ковичи ѡтє(ц) нашъ
нєбо(ж)чи(к) па(н) Фєдо(р) Стє(ц)кови(ч) Со(л)та(н) записа(л) и дарова(л)
ма(л)жо(н)цє своє(и) а ма(т)цє нашо(и) пнє(и) Богданє Сурино(в)нє. А ѡна
тє(ж) записа(ла) та(к) жє и даровала дву(м) сыно(мъ) свои(мъ), бра(т) и
ншо(и) — Ива(н)у, Павлу Со(л)тано(мъ). До того дво(р)ца Пя(т)кови(ч)
мы сами и пото(мъ)ковє нши уступовати ся и пєрєказы жа(д)ноє прє(д)рє-
чоны(мъ) бра(т) и своє(и) чини(ти) нє має(мъ). Алє тая бра(т)я нши, Ива(н),
Павє(л) Со(л)тановє, то(т) звы(ш) помєнєны(и) дворє(ц) Пя(т)ковичи споко(н)-
нє и вє(ч)нє дє(р)жа(ти) и вжива(ти) маю(т) во(д)лє тє(с)тамє(н)ту и запи-
со(в) ѡ(т)ца ншо(г)[о] и во(д)лє тє(с)тамє(н)ту ма(т)ки ншоє, и(м) на то
дано(г)[о]. Котороє за(с)тановє(н)є мы, вє(р)ху помєнєныє Со(л)тановє, вє(ч)-
нє по(с)танови(ли) и си(м)ъ листо(мъ) нши(мъ) утвє(р)ди(ти) и утвє(р)жа-
є(мъ) на вє(ч)ныє часы. А (х)то бы з на(с) сєє постановє(н)є ншє и сє(с)
вє(ч)ны(и) ро(з)дєло(к) на(ш) хотє(л) яки(ми) вымы(с)лы и способы розо-
(р)вати або зрушати, та(к) пра(в)ными и причинами, яко и нєправными, та-
ковы(и) упо(р)ны(и) и зрушитє(л) сєго ро(з)дє(л)ъку и постановє(н)я ншо-
210 (г)[о] повинє(н) будє(т) за(р)уки заплати(ти) на г(с)дря короля // є(г)[о]
мл(сти) три(с)та ко(п) грошє(и) ли(ч)бы ли(тв)скоє, а сторонє нарушоно(и),
бра(т)и своє(и), та(к) вси(м), яко и ѡ(д)ному, кого бы з на(с) было на(р)у-
шоно, повинє(н) будєть другую три(с)та ко(п) грошє(и) заплати(ти) ли(ч)бы
ли(тв)скоє, шкоды и на(к)лады на рєчє(н)є слова ѡбражоно(и) сторонє по-
винє(н) будє(т) за(п)лати(ти). И, заплати(в)ши тыє звь(ш)помєнєныє за(р)у-
ки и (в)сю шкоду добрє ѡправи(в)ши, прє(д)ся сє(с) доброво(л)ны(и) ѡпи-
(с) на(ш) во всє(м) вцалє захова(н) и дє(р)жа(н) бы(ти) має(т) вє(ч)нє у ко(ж)-

до(г)[о] права и на ко(ж)до(мъ) мє(ст)цу, яко (ж) то(г)[о] застановє(н)я и ро(з)дє(л)ку ншо(г)[о] вєчи(с)того, пришє(д)ши сами ωбли(ч)нє и доброво(л)нє, на(с), пя(т) брато(в), имєны вышє(и) рєчє(н)ыє, пєрє(д) врядгд г(с)дръски(и) ωвру(ц)ки(и), до кни(г) за(мъ)ковы(х) со(з)нали ω(в)ру(ц)ки(х), и сє(с) ро(з)дѣло(к) сво(и) вє(ч)ны(и) ωповєдали, и до кни(г) записа(ти) да(ли). То тє(ж) варуємо, заховываю(чи)ся во всє(м) во(д)лє права по(с)политого и (с)та(т)уту зє(мъ)ско(г)[о], и(ж) то(т) запи(с) на(ш) с кни(г) кгро(д)ски(х) Ѡ(в)ру(ц)ки(х) ча(с)у роко(в) судо(в) зє(мъ)ски(х), которыє напро(д) в зє(мъ)ли Киє(в)ско(и) буду(т) сужоны и (с)правованы, має(мъ) то з кгроду до кни(г) зє(мъ)ски(х) пєрєнє(с)ти и то(т) ро(з)дєло(к) на(ш) вє(ч)ны(и) пєрє(д) судо(мъ) зє(м)ски(мъ) киє(в)ски(мъ) ωповєдати, є(ст)ли можє(м) на ω(н) ча(с) вси, а нє можи(мъ) бы(т) на ω(н) ча(с) вси, но и ωди(н) бра(т) ωповєда(ти) в суду можє(т). То(г)ды будє(т) та(к) мо(ц)но и вє(ч)но, яко мы вси ω(б)личнє стоя(чи) пєрє(д) судо(мъ) зє(мъ)скимъ Киє(в)ски(мъ), сознали и ωповєда(ли). Што ся тє(ж) дотычє(т) ω брата ншо(г)[о] пна Фєдора, и(ж) ω(н) має(т) ω(т) на(с) бра(т) и з ро(з)дє(л)ку вєчи(с)то(г)[о] имє(н)є, в повѣтє Володимє(р)ско(мъ)лєжачоє, вышє(и) мєнєноє имєнє(м) Бутятичи, то тє(ж) єму во(л)но будє(т) самому, яко бы(х)мо и (в)си со(з)на(ли), ста(в)ши ω(б)ли(ч)нє, до кни(г) зє(мъ)ски(х) воло(ди)мє(р)ски(х) ча(с)у роко(в) судо(в) зє(мъ)ски(х) пришлы(х) то(т) ро(з)дєло(к) сво(и) пєрєнє(сти) и до кни(г) то собє да(ти) записа(ти) во(д)лє ста(т)уту. И на то є(с)мо яко братя рожонаѧ, имєны звы(ш) рєчє(н)ныє, то(т) ли(ст)на(ш) дє(л)чи(и) вєчно(г)[о] роздє(л)ку ншо(г)[о] да(ли) мєжи сєбє по(д) пєча(т)ми ншими и с по(д)пи(с)ми вла(ст)ны(х) ру(к) нши(х). А при то(мъ) бы(ли) и того ро(з)дє(л)ку ншого вєчного добрє свєдоми и(х) мл(ст) пновє а приятєли нши па(н) Богуфа(л) Па(в)ша, по(д)судо(к) зє(м)ски(и) киє(в)ски(и), па(н) Ива(н) Григо(р)єви(ч) Ши(ш)ка, // а па(н) Гапо(н) Васи(л)єви(ч) дѣ(д)ко, которыє за ωчєви(с)тою 210 зв.
про(з)бою ншою пєча(ти) сво(и) сполє(ч)нє з ншими пєча(т)ми к сєму ншому дє(л)чому ли(с)ту и доброво(л)ному ωпису приложи(ти) рачи(ли). Писа(н) ув Овручо(мъ) лѣта бо(ж)єго нарожє(н)я тисєча пя(т)со(т) сє(м)дєся(т) шо(с)того, м(с)ца ω(ктє)бра, два(д)ца(т) трєтєго дня. То є(ст) по(д)пи(с) ру(к): Богда(н) Со(л)та(н), рука вла(ст)ная, Фєдо(р) Солта(н), рука вла(ст)ная, Пє(т)ръ Со(л)та(н), рука вла(ст)ная, Ива(н) Со(л)та(н), вла(ст)ная рука, Павє(л) Со(л)та(н) рукою вло(с)тною.

120. Дарчий запис Марії Гаврилової Козинської на маєток Колпитов, який вона дарує своєму чоловікові Гаврилові Козинському.

Акт від 9 січня 1577, № 168, 3.
Випис з книг гродських від 16 грудня 1576.

Я, Ма(р)я, дєвка пна А(н)дрєя Ко(л)пыто(в)ско(г)[о], ма(л)жо(н)ка 165
єго м(л) пна Га(в)рила Кози(н)ского, чиню я(в)но и вы(з)наваю си(м) мои(м) листо(м), вси(м) вобє(ц) и ко(ж)дому зособна, нинє(ш)ни(м) и на пото(м) будучи(м), кому то(г)[о] бы по(т)рєба была вєдати, кгды (ж) вєдомо(ст) вси(х) вобє(ц) стано(в) то зноси(т), и(ж) учтивыє станы ма(л)жє(н)скиє поспо(ли)тє з да(р)у и прє(з)рє(н)я бо(ж)єго походя(т). Я тогды за таковы(м) ωбва-

рова(н)ємъ и волєю бо(ж)єю и (з) волєю, учтивы(м) стара(н)є(м) пна дя(д)ка моє(г)[о] мило(г)[о], пна Григо(р)я Бо(л)баса Росто(ц)кого, писаря зє(м)ского кремєнє(ц)кого, и до то(г)[о] належачи(х) ста(р)ши(х) мои(х) приятєлє(и), яко-(м) єсть дана и пришла у ста(н) свєты(и) ма(л)жо(н)ски(и) за моє(г)[о] ма(л)жо(н)ка пна Гаврила Кози(н)ско(г)[о]. И мє(ш)каю(чи) з ни(м) в то(м) станє свто(м) ма(л)жє(н)ско(м), по(з)нала-(м) проти(в)ку сєбє вєликоє добродє(и)ство, вє(р)ноє а по(ц)тивоє и ла(с)кавоє захова(н)є а на(д)то всєстатє(ч)ную и пра(в)дивую мл(ст) ма(л)жє(н)скую то(г)[о] прєрєчоного ма(л)жо(н)ка моє(г)[о] пна Га(в)рила Кози(н)ско(г)[о]. И хотячи то єму пово(л)но(ст)ю и слу(ж)бами моими, яко тоє в станє ма(л)жє(н)скомъ зо вшєля-
165 зв. кою учтиво(ст)ю пристои(т) нагорожа(ти), а ты(м) єщє бо(л)шую // ла(с)ку и мило(ст) ма(л)жє(н)скую єго ку собє на (в)си пото(м)ныє чсы позы(и)ска(ти) и при(с)пособити, нє будучи ѡ(т) нє(г)[о], ма(л)жо(н)ка моє(г)[о] милого, на то намовєна ани примушона, ѡ(д) но сама ро(з)мысли(в)шися на то добрє, по своє(и) добро(и) воли а (з) мл(сти) упри(и)мє вє(р)ноє ма(л)жє(н)скоє, звлаща вєдаючи то, и(ж) вє(д)лє права по(с)полито(г)[о] и уфалы со(и)му бєрєстє(и)ского ко(ж)ды(и) ста(н) шляхє(т)ски(и) во(л)но(ст)ю своєю во(д)лє воли и подоба(н)я своєго шафовати є(ст) волє(н), даю, да(р)ую и си(м) нинєшни(м) ли(с)то(м) моимъ запи(с)ны(м) ма(л)жо(н)ку моєму милому пну Га(в)рилу Кози(н)скому записую имє(н)є моє ѡ(т)чи(з)ноє и у Ко(л)пытовє, всю трєтюю ча(ст) свою, котораѧ ся мнѣ зостала, Гаврилово(и) Кози(н)ско(и) Ма(р)и, ѡ(т) сєстръ мои(х) рожоны(х), пнє Якимовоє Линє(в)скоє а ѡ(т) пнєє Ивановоє Дчжусиноє Ляхо(в)скоє Пола(г)ны А(н)дрєє(в)ны Ко(л)пыто(в)ского по нєбо(ж)чику ѡ(т)цу ншо(м) пну А(н)дрєю Ко(л)пыто(в)скомъ в Ко(л)пытовє з дєлу ро(в)ного на вє(ч)ность зостала. Тою всєю ча(ст)ю мужа моє(г)[о] мило(г)[о] Гаврила даю, дарую з дворо(м) и с па(ш)нєю дво(р)ною, с по(л)ми и сєножа(т)ми дво(р)ными, з лю(д)ми тяглыми и ѡгоро(д)ники и (з) и(х) роботами, с платы и (з) доходы, з лєсами и (з) дубровами, ставы и ставищами, з га(и)ми и (з) запустами, форощами ѡзє(р)ми, ѡзє(р)цами, ничо(г)[о] на сєбє нє зоставую(чи), и зо всякими пожи(т)ками, яки(м)-ко(л)вє(к) имєнє(м) на(з)ваны бы(ти) могу(т), ѡ(т) мала и до вє(ли)ка, яко ся тоє имє(н)є в собє має(т), єму само(му) и єго дѣтє(м) и вси(м) пото(м)комъ єго на вє(ч)но(ст), хотя бы(х) з ни(м) пото(м)ство мєла або, чого бжє вхова(и), и нє мєла. Має(т) ѡ(н) тую всю ча(ст) имє(н)я моє(г)[о] Ко(л)пыто(в)ско(г)[о] на сєбє дє(р)жати и (в)жива(ти), буду(чи) во всє(м) волє(н) ѡ(т)да(ти), прода(ти), даровати, прибави(ти) и ро(з)шири(ти) и кому хотєчи яки(м)-ко(л)вє(к) право(м) записа(ти) и ку лє(п)шому а пожито(ч)нє(и)шому своєму ѡбороча(ти) и ты(м) шафова(ти), яко вло(ст)но(ст)ю своєю, во(д)лу(г) во(ли) и умы(с)лу своєго такъ тєпє(р), при моє(м) животє, яко и по животє моє(м), я(к) ж-є(м) всє право и вла(д)но(ст), котороє мнѣ на то право(м) прирожоны(м) и вє(ч)но(ст)ю служило, на пна Га(в)рила Кози(н)ского, ма(л)жо(н)ка моє(г)[о], вливаю и сама ся з нєго вырєкаю и на то никоторої моцы нє зо(с)тавую, ѡ(т)даляю(чи), тую всю ча(ст) мою всєго имє(н)я Ко(л)пытова со вси(м) с ты(м), якъ ся вышє(и) помєнило, ѡ(т) сєстръ мои(х) рожоны(х), пнєє Ѡрины А(н)дрєє(в)ны Ко(л)пыто(в)ского Якимовоє Ливє(в)скоє а сє(ст)ры моєє пнєє Пола(г)ны А(н)дрєє(в)ны Ко(л)пыто(в)ско(г)[о] Ивановоє Дчжусиноє, и ѡ(т) пото(м)ства и(х), и вси(х) бли(з)ки(х), крє(в)ны(х) и повиноваты(х) мои(х) ѡбєєго рожаю, му(з)ского

и жє(н)ско(г)[о] стану, кому бы то ω(д)но спа(д)ко(м), право(м) прирожєны(м) по моє(м) животє налєжало. Нє має(т) ся ни(х)то ины(и) в тую всю ча(ст) ко(л)пыто(в)скую, што ω(т) мєнє ма(л)жо(н)ку моє(му) // милому, па(н)у 166
Гаврилу Кози(н)скому, чєрє(з) сє(с) нинє(ш)ни(и) ли(ст) мо(и) є(ст) даровано и записано, ничи(м) уступовати и того право(м) и никоторы(м) ины(м) способо(м) и ωбычає(м) по моє(м) животє по(и)скива(ти) и доходи(ти), алє то всє по животє моє(м) вєчнє при нє(м) и пото(м)комъ єго зоста(ти) має(т), што чєрє(з) сє(с) нинєшни(и) запи(с) и ли(ст) мо(и) запи(с)ны(и), на то ω(т) мєнє ма(л)жо(н)ку моєму милому, па(н)у Га(в)рилу Кози(н)скому, доброво(л)нє даны(и), за(в)жды, увє(з)дє и на ко(ж)до(м) мє(ст)цу в ко(ж)дого права, яко до(с)тато(ч)ны(и) во всє(м) цєло и нєнарушоно, при(и)мова(н), дє(р)жа(н) и хова(н) бы(ти) має(т) вєчными а нєпору(ш)ными часы. А при томъ бы(ли) и то(г)[о] добрє свєдоми пновє а приятєли нши кня(з) Дми(т)рє(и) Ружи(н)ски(и), па(н) Сємє(н) Дро(з)дє(н)ски(и), а па(н) Ива(н) Ѡщо(в)ски(и), а па(н) Павє(л) Кози(н)ски(и). И за устною про(з)бою моєю пєча(ти) своє приложи(ти) рачили к сєму моєму вы(з)наному ли(с)ту. И на то(м) дала пну ма(л)жо(н)ку моєму мило(му), па(н)у Гаврилу Кози(н)скому, сє(с) мо(и) ли(ст) з моєю пєча(т)ю и с пєча(т)ми ты(х) ωсобъ за(ц)ны(х) вышє(и) помєнєны(х). Писа(н) у Ко(л)пытовє року по нарожє(н)ю Ису(с) Хр(с)товы(м) тисєча пя(т)со(т) сє(м) дєся(т) шо(с)того, м(с)ца ноя(б)ра, трєтєго дня.

121. Дарчий запис Марії Гаврилової Козинської на рухоме майно, дароване її чоловікові Гаврилові Козинському.

Акт від 9 січня 1577, № 169, 3.
Випис з книг гродських від 16 грудня 1576.

Я, Ма(р)я, дє(в)ка пна А(н)дрєя Ко(л)пыто(в)ско(г)[о], ма(л)жо(н)ка 167
єго мл(сти) пна Га(в)рила Кози(н)ского, чиню явно и вы(з)наваю си(м) мои(м) ли(с)то(м) вси(м) вобє(ц) и ко(ж)дому зособна, нинєшнимъ и на пото(м) будучи(м), кому бы то(г)[о] по(т)рєба была вєда(ти), кгды(ж) вєдомо(ст) вси(х) вобє(ц) стано(в) то зноси(т), и(ж) учтивыє станы ма(л)жо(н)скиє по(с)политє з да(р)у и прє(з)рєнья бо(ж)єго походя(т). Я то(г)ды за таковы(м) ωбварова(н)ємъ и волєю бо(ж)єю и (з) волєю, учтивы(м) стара(н)є(м) // пна 167 зв.
дя(д)ка моє(г)[о] мило(г)[о] пна Григо(р)я Бо(л)баса Ро(с)то(ц)кого, писаря зє(м)ского крємянє(ц)кого, и до того налєжачи(х) ста(р)ши(х) мои(х) приятєлє(и), яко и є(ст) дана и при(ш)ла у ста(н) свты(и) ма(л)жо(н)ски(и), за моє(г)[о] мило(г)[о] ма(л)жо(н)ка пна Га(в)рила Кози(н)ского, мєшкаю(чи) з ни(м) в то(м)-то станє свто(м) ма(л)жє(н)ско(м), по(з)нала-(м) противку сєбє вєликоє добродє(и)ство, вє(р)ноє, по(ч)тивоє а ла(с)кавоє захова(н)є, а на(д)то всєстатєчную и пра(в)дивую мл(ст) ма(л)жє(н)скую прєрєчєно(г)[о] ма(л)жо(н)ка моє(г)[о] пна Гаврила Кози(н)ского, хотєчи то єму во(л)но(ст)ю и слу(ж)бами моими, яко є(ст) в станє ма(л)жє(н)ско(м), зо вшєлякою учтиво(ст)ю при(с)тои(т) нагорожа(ти), абы-(м) єщє бо(л)шую ла(с)ку и мл(ст) ма(л)жо(н)скую єго ку собє на (в)си пото(м)ныє часы позы(с)ка(ти) и приспособи(ти), нє будучи ω(т) нє(г)[о], ма(л)жо(н)ка моє(г)[о] мило(г)[о], на то намовєна ани примушона, ω(д)но сама ро(з)мы(с)лившися на то добрє по (с)воє(и) добро(и) во(ли) а (з) мл(с)ти упри(и)мє вє(р)ноє ма(л)жо(н)скоє

и вεдаючи то, и(ж) вε(д)лε права по(с)политого и уфалы со(и)му бεрεстε(и)ско(г)[о] ко(ж)ды(и) ста(н) шляхε(т)ски(и) во(л)но(ст)ю своєю во(д)лε во(ли) и подоба(н)я своε(г)[о] шафова(ти) єсть волε(н), даю, да(р)ую и си(м) нинε(ш)ни(м) ли(с)томъ мои(м) запи(с)ны(м) записую ма(л)жо(н)ку моεму милому па(н)у Гаврилу Кози(н)скому увε(с) поса(г) и (в)нεсε(н)ε моε, та(к) пни (!) готовыε, я(к) золото, сεрεбро, пε(р)ла, шаты, цεну, мѣ(д), кони ε(з)дныε и стадныε, бы(д)ло вεликоε и малоε и (в)сякиε иныε рεчи ѡ(т) мала и до вε(ли)ка, ничо(г)[о] нε вы(и)мую(чи), єму самому, єго дѣтε(м) и вси(м) пото(м)комъ будучи(м), и(х) сча(д)ко(м) на вεчно(ст) и навεки нεпору(ш)но, хотя бы-(м) з ни(м) пото(м)ство мεла, а(л)бо, чо(г)[о] божε вхова(и), и нε мεла, ѡ(т)даляючи тоε всε внεсε(н)ε моε ѡ(т) сεстръ мои(х) рожоны(х), панεε Ѡрины Якимовоε Линε(в)скоε а пнεε Пола(г)ны Ивановоε Дчусиноε, и вси(х) бли(з)ки(х), крε(в)ны(х) и повиноваты(х) мои(х), ѡбоε(г)[о] рожаю, му(з)ского и жε(н)ско(г)[о] стану, кому бы то ѡ(д)носпа(д)ковы(м) право(м) прирожоны(м) по моε(м) животε належало. Нε маε(т) ся ни(х)то ины(и) в то(т) поса(г) и выпра(в)у мою, што ѡ(т) мεнε пну ма(л)жо(н)ку моεму милому чεрε(з)-сε(с) нинε(ш)ни(и) ли(ст) мо(и) ε(ст) даровано и записано, ничи(м) уступова(ти) и того право(м), никоторы(м) ины(м) способо(м) и ѡбычаε(м) по моε(м) животε по(и)скива(ти) и доходи(ти)⟨,⟩ хотя (ж) мεнε тоε всε нε до(ш)ло, алε ε(ст) у захова(н)и вря(д)ника моε(г)[о] милого пна Григо(р)я Бо(л)баса Росто(ц)кого, писаря зε(м)ского крεмянε(ц)ко(г)[о], за вεдомо(ст)ю и по(з)волε(н)εмъ и(н)ши(х) ѡпεкуно(в) чεрε(з) єго мл(ст) пна Алε(к)са(н)дра
168 Жоравни(ц)ко(г)[о], // клю(ч)ника лу(ц)кого, а пна Васи(л)я Гулεвича, во(и)ско(г)[о] воло(ди)мε(р)ско(г)[о], у захова(н)ε єго мл(с)ти єсть дано, в чо(м), дε(и), тε(ж) нε мнε(и) знаю(чи) я проти(в)ку сεбε ла(с)ку и упрε(и)мую мл(ст) ма(л)жо(н)ка моεго мило(г)[о] пна Гаврила Кози(н)ско(г)[о], алε и вшεляки(м) ѡбычаε(м) на(д) то єщε добродε(и)ства и мило(ст) єго ма(л)жε(н)ская мεнε упрεжаεть. У которо(и) мл(с)ти и ла(с)цε єго я бо(л)шε(и), ни(ж) в чо(м) ино(м) коры(с)тячи и постεрεгаючи то(г)[о], абы на пото(м)ныε часы, ε(ст)ли бы па(н) богъ, которы(и) всѣмъ ла(ц)но вла(д)нε(т), коро(т)кости часу смε(р)ти на мεнε допу(с)ти(ти) рачи(л) а гдε бы(м), чого бжε ухова(и), и нε ѡ(с)тави(в)ши з ни(м) пото(м)ства своεго, змεрεти мεла, тогды тую всю маε(т)но(ст) мою, которая ε(ст) у захова(н)и, яко сε вышε(и) помεнило, εε усю у дя(д)ка моε(г)[о] пна Григо(р)я Бо(л)баса Росто(ц)ко(г)[о], писаря зε(м)ско(г)[о] крεмянε(ц)кого, до ру(к) свои(х) па(н) ма(л)жоно(к) мо(и) па(н) Гаврило Кози(н)ски(и) взя(ти) маε(т). А гдε бы што с ты(х) маε(т)ностε(и) мои(х) єго мл(сти) пна Га(в)рила Кози(н)ского, ма(л)жо(н)ка моε(г)[о] мило(г)[о], нε дошло, то(г)ды во(л)но єго мл(сти) будε(т) пну ма(л)жо(н)ку моεму то(г)[о] всε(г)[о] право(м) доходи(ти), та(к) тεпε(р), при животε моε(м), яко и по моε(м) животε, якож-εм всε право и вла(д)но(ст), котороε мεнε на то право(м) прирожоны(м) служило, на пна Га(в)рила Кози(н)ско(г)[о], ма(л)жо(н)ка моεго милого, вливаю и сама ся з нε(г)[о] вырεкаю и на то никотороε моцы нε зо(с)тавую, ѡ(т)даляю(чи) то всε, я(к)ся вышε(и) помεнило, ѡ(т) сεстръ мои(х) рожоны(х), пнεε Ѡрины А(н)дрεε(в)ны Ко(л)пыто(в)ского Якимовоε Линε(в)скоε а сε(ст)ры моεε пнεε Пола(г)ны А(н)дрεε(в)ны Ко(л)пытовъско(г)[о] жъ Ивановоε Джусиноε, ѡ(т) пото(м)ства и(х) и вси(х) бли(з)ки(х), крε(в)ны(х) и повиноваты(х) мои(х) ѡбоε(г)[о) рожаю, му(з)ского и жε(н)ско(г)[о] стану, кому бы то ѡ(д)но спа(д)ковы(м)

право(м) прирожоны(м) по моє(м) животє належало, нє має(т) ся ни(х)то ины(и) в то вступова(ти), што ѡ(т) мєнє ма(л)жо(н)ку моєму милому пну Га(в)рилу Кози(н)скому чєрє(з) сє(с) нинє(ш)ни(и) ли(ст) мо(и) є(ст) дано и записано, ничи(м) уступовати и того право(м) и никоторы(м) ины(м) способо(м) по моє(м) животє по(и)скива(ти) и доходи(ти), алє то всє вєчнє при нє(м) и пото(м)ко(х) єго зостати має(т), што чєрє(з) сє(с) нинє(ш)ни(и) запи(с) и ли(ст) мо(и) вызнаны(и), на то ѡ(т) мєнє па(н)у ма(л)жо(н)ку моєму па(н)у Гаврилу Кози(н)скому даны(и), увє(з)дє у ко(ж)дого права яко до(с)тато(ч)ны(и) во (в)сє(м) цєло и нєнару(ш)нє, дє(р)жа(н) и хова(н) бы(ти) має(т) вєчными и нєпорушными часы⟨,⟩ А при то(м) бы(ли) и того добрє свєдоми пновє а приятєли нши кня(з) Дмитръ Ружи(н)ски(и), па(н) Сємє(н) Дро(з)дє(н)ски(и), па(н) Ива(н) Ѿщо(в)ски(и) а па(н) Кози(н)ски(и). И за у(ст)ною про(з)бою моєю пєча(ти) сво(и) приложи(ти) рачили // к сєму 168 зв.
моєму вы(з)наному ли(с)ту. И на то(м) дала пну ма(л)жо(н)ку моєму милому пну Гаврилу Кози(н)скому сє(с) мо(и) ли(ст) з моєю пєча(т)ю и с пєча(т)ми ты(х) ѡсо(б) за(ц)ны(х) вышє(и) помєнєны(х). Писа(н) у Ко(л)пытовє року по нарожє(н)ю Ису(с) Хр(с)тово(м), тисєча пя(т)со(т) сє(м)дєся(т) шо(с)того, м(с)ца ноя(б)ра, трєтєго дня.

122. Заставний запис Гаврилової Яковицької Марини Василівни Янчинського, Івана та Петра Гавриловичів Яковицьких, за яким названі особи, позичивши у Данила Карповича Попеля суму грошей, віддали йому в заставу Яковицький маєток до сплати грошового боргу.

Акт від 14 січня 1577, № 182, 3.
Випис з книг гродських від 9 листопада 1576.

Я, Гавриловая Якови(ц)каѧ, по(д)судковая зє(м)ская повѣту Воло(ди-) 191 зв.
мє(р)ского Марина Васи(л)євна Я(н)чи(н)ского, а я, Ива(н), а я, Пєтръ Гавриловичи Якови(ц)киє, вы(з)навaє(м) сами на сєбє си(м) ли(с)то(м) нши(м), и(ж) ку вє(ли)ко(и) а пи(л)но(и) по(т)рєбє ншо(и) сполє(ч)но(и) // 192
позычи(ли) и, своими руками ѡ(т)личи(в)ши, взя(ли) єсмо у єго мл(сти) пна Дани(л)я Ка(р)повича Попєлѧ, намє(ст)ника купєчо(в)ско(г)[о], и в ма(л)жо(н)ки єго мл(сти) пнєє На(с)та(с)и пє(в)ную суму пнзє(и) — сто ко(п) грошє(и) монєты и ли(ч)бы ли(тв)скоє, личєчи в ко(ж)ды(и) гро(ш) по дєсє(ти) пнзє(и) бѣлы(х), а в то(и) сумє пнзє(и), в сту копа(х) грошє(и) лито(в)ски(х), застави(ли) єсмо и зара(з) в мо(ц), вла(д)но(ст), дє(р)жа(н)є и (в)жива(н)є и(х) мл(сти), пода(ли) и поступи(ли) всю ча(ст) имє(н)я ншого Якови(ц)кого, котораѧ на на(с) прислухає(т), з лю(д)ми по(д)ворищными, ѡгоро(д)никами, с платы, роботами, слу(ж)бами, доходы, пожи(т)ки и (в)сякими и(х) пови(н)ностями, с по(л)ми, з сєножа(т)ми, с па(ш)нѧми, на на(с) засєѧными, з ставо(м) тоє ча(сти) ншоє, што на на(с) приходи(т), и (з) ловє(н)нє(м) в нє(м) ры(б), з гаи, дубровами и зо (в)сякими пожи(т)ками, к то(и) ча(сти) ншо(и) приналєжачими, яки(м)-ко(л)вє ѡбычає(м) и имєнє(м) на(з)ваны є(ст) и могу(т) бы(ти). И я(к) мы сами тую ча(ст) дє(р)жа(ли), вжива(ли), ничо(г)[о] на сєбє нє зоставуючи ани вы(и)муючи, маю(т) и(х) мл(ст) тую всю ча(ст) имє(н)я ншо(г)[о] Якови(ц)кого в то(и) сумє пнзє(и),

в сту копа(х) грошє(и) ли(тв)ски(х), роко(м) пєвны(м) поча(в)ши, ѡ(т) сєго дня и ча(с)у м(с)ца ноя(б)ра дєвято(г)[о] дна, а(ж) до (д)ня свта памє(т)ки нарожє(н)я Исуса Хр(с)та, сына божо(г)[о], в ро(ку) божо(м) тисѧчно(м) пя(т)со(т)но(м) сє(м)дєся(т) сємо(м) на сєбє дє(р)жати и вжива(ти) и всякиє пожи(т)ки, к то(и) части нашо(и) прислухаючиє, собє при(в)лаща(ти) и яко хотєчи ты(м) вси(м), яко свои(м) вла(ст)ны(м), шафовати, та(к) тє(ж) и кому то хотѧ в то(и) сумє пнзє(и) таки(м) жє право(м) и таковою мо(ц)ю, яко сами ѡ(т) на(с) маю(т), застави(ти) до часу и року пє(в)но(г)[о], то є(ст) до (д)ня свта памє(т)ки нарожєния Исуса Хр(с)та, сына божєго, яко сѧ звы(ш) помєнило. На которы(и) рокъ на дє(н) свта памє(т)ки нарожє(н)я Исуса Хр(с)та, сына божо(г)[о], пови(н)ни будє(м) єго мл(с)ти пну Дани(л)ю Ҟа(р)повичу и ма(л)жо(н)цє єго мл(с)ти пнє(и) Наста(с)и або тому, кому бы и(х) мл(ст) тую ча(ст) имє(н)я ншо(г)[о] якови(ц)ко(г)[о], ѡ(т) на(с) и(х) мл(с)ти заставлєную и поступлєную, в то(и) сумє застави(ли) и в ко(г)[о] бы то(т) ли(ст) на(ш) бы(л), тую суму пнзє(и), сто ко(п) грошє(и) лито(в)ски(х), готовыми гро(ш)ми до ру(к) и(х) мл(с)ти ѡ(т)да(ти), а тую ча(ст) имє(н)я ншо(г)[о] Якови(ц)кого въ и(х) мл(с)ти ѡкупи(ти). А пакли бы(х)мо и(х) мл(с)ти на то(т) рокъ и дє(н) ѡписаны(и) тоє сумы пнзє(и) ста ко(п) грошє(и) лито(в)ски(х) нє ѡ(т)да(ли), а тоє ча(с)ти имє(н)я ншо(г)[о] Якови(ц)кого въ и(х) мл(сти) нє ѡкупи(ли), то(г)ды и(х) мл(ст) и то(т), кому
192 зв. // бы и(х) мл(ст) з ру(к) свои(х) застави(ли) и в ко(г)[о] бы сє(с) ли(ст) на(ш) бы(л), маю(т) тую ча(ст) имє(н)я ншого якови(ц)кого до (д)руго(!) року, та(к)жє до (д)ня свта памє(т)ки нарожє(н)я Ису(с) Хр(с)та, сына божо(г)[о], яко ся звышъ помєнило, и пото(м) з року в рокъ таковы(м) жо роко(м) пє(в)ны(м) на сєбє дє(р)жа(ти) и вжива(ти), ажъ до ѡ(т)да(н)я тоє всєє сумы пнзє(и) ста ко(п) грошє(и) лито(в)ски(х). А мы промє(ж)ку роковъ, то є(ст) бє(з) року ѡписаного свта памє(т)ки нарожє(н)я Исуса Хр(с)та сына божо(г)[о] тоє ча(сти) имє(н)я ншо(г)[о] Якови(ц)кого у єго мл(сти) пна Дани(л)я а ма(л)жо(н)ки єго мл(сти) ани в то(г)[о], кому бы и(х) мл(ст) з рукъ свои(х) тую ча(ст) имє(н)я ншо(г)[о] Якови(ц)кого в то(и) сумє пнзє(и) застави(ли), в дє(р)жа(н)ю и (в)жива(н)ю и(х) тоє ча(сти) имє(н)я ншо(г)[о] Якови(ц)кого сами чєрє(з) сєбє, бли(з)ки(х) крє(в)ны(х) и повиноваты(х), приятєлє(и), слу(г) и по(д)даны(х) нши(х) ничи(м) сѧ вступова(ти), жа(д)ноє тру(д)ности, пєрєказы, прєнагаба(н)я задавати и чини(ти) нє має(м), алє єщє є(ст)ли бы сѧ и(х) мл(с)ти ѡ(т)ко(л)-ко(л)вє за дє(р)жа(н)я и(х) мл(сти) тоє ча(сти) имє(н)я ншо(г)[о] Якови(ц)кого якиє кри(в)ды и шкоды у кгру(н)тє(х) зємлєны(х) и яки(х)-ко(л)вє пожи(т)ка(х), к то(и) части ншо(и) приналєжачи(х), дєя(т) мє(ли), то(г)ды мы вси(м) наклadо(м) и кошто(м) свои(м) за ѡбосла(н)є(м) и(х) бу(д) врядовнє або нєврядо(в) нє в то(м) заступовати и борони(т) в кодого(!) права и на ко(ж)до(м) мє(ст)цу то всє и(х) мл(с)ти ѡчища(ти) має(м) и пови(н)ни будє(м). И гдє бы(х)мо в которо(м) року тую ча(ст) ншу якови(ц)кую хотє(ли) въ и(х) мл(сти) або и в то(г)[о], кому бы и(х) мл(ст) ѡ(т) сєбє єє за(с)тави(ли), выкупи(т), то(г)ды пєрє(д) ты(м) роко(м) на выкупє(н)є, в сє(м) ли(с)тє нашо(м) ѡписаны(м), пєрє(д) свято(м) памє(т)ки нарожє(н)я Ису(с) Хр(с)та, сына бо(ж)єго, має(м) єго мл(сти) пну Дани(л)ю Ҟа(р)повичу и ма(л)жо(н)цє є(г)[о] мл(сти) пнє(и) На(с)та(с)и к тому, кому бы и(х) мл(ст) тую ча(ст) ншу Якови(ц)кую за(с)тави(ли), за д҃ нєдє(ли) врядовнє да(т) зна(т). Та(к) тє(ж) слу(ж)бу г(с)дръскую,

зє(м)скую, воє(н)ную с тоє ча(с)ти имє(н)я ншо(г)[о] Якови(ц)кого, нє бєручи с ты(х) по(д)даны(х), и(х) мл(с)ти ѡ(т) на(с) за(с)тавлены(х), выря(д)у никоторого накладо(м) и ко(ш)то(м) своя(м), за и(х) мл(ст) служи(т) має(м) и будє(м) пови(н)ни. И тє(ж) за всє будова(н)є, што бы ко(л)вє єго мл(ст) // 193
па(н) Данилє(и) и ма(л)жо(н)ка єго мл(сти) або и то(т), кому и(х) мл(ст) тую ча(ст) имє(н)ѧ ншо(г)[о] Якови(ц)кого ѡ(т) сєбє застави(ли), на то(и) ча(с)ти для мєшка(н)я або приє(з)ду своє(г)[о], спрѧта(н)я збо(ж)я и ро(з)множє(н)я вшєляко(г)[о] г(с)дръства, та(к) з гає(в), запу(с)то(в), дубровъ, имє(н)я Ѧкови(ц)кого ча(сти) ншоє, яко и з ы(н)ши(х) посторо(н)ни(х) имєнє(и) и кгру(н)то(в), дєрєво(м) хворо(с)то(м) и якими-ко(л)вє рє(ч)ми, ку будова(н)ю налєжачими, прибудова(ти) мє(ли), при выкупє(н)ю и по выкупєню тоє ча(сти) имє(н)я ншо(г)[о] Якови(ц)кого во(д)лє зна(и)дє(н)я приятєлє(и) нши(х) з обапо(л)ны(х) и(х) мл(с)ти заплати(ти) має(м) и будє(м) пови(н)ни. А є(ст)ли бы(х)мо заплати(ти) нє хотє(ли), то(г)ды и(х) мл(сти) то всє, яко своє вла(ст)ноє, побрати волно. А што ся дотычє(т) то(г)[о] тєпєрєшнє(г)[о] засєя(н)я нашо(г)[о] на полѧ(х) тоє ча(сти) ншоє якови(ц)коє, яко тє(ж) што бы и пото(м) и(х) мл(ст), за дє(р)жа(н)я своє(г)[о], заѡра(в)ши, засєя(ли), то(г)ды маю(т) и(х) мл(ст) яко тєпєрє(ш)нєє засєя(н)є ншє, та(к) тє(ж) и то, што бы и(х) мл(ст) засєя(ли) на поля(х) тоє ча(с)ти ншоє яко(г)[о] -ко(л)вє збо(ж)я, та(к) при выкупє(н)ю, яко и по выкупє(н)ю всє на сєбє, яко вла(ст)но(ст) свою, пожа(в)ши, побра(ти) и ку пожи(т)ку своє(му) привлаща(т). А мы яко того всєго, што ся в сє(м) ли(с)тє ншо(м) звы(ш) помєни(ло), та(к) и ты(х) людє(и) єго м(л) на пну Дани(л)ю Ка(р)пови(ч)у и ма(л)жо(н)цє єго м(л) и тому, кому бы и(х) мл(ст) тую ча(ст) имє(н)я ншо(г)[о] Якови(ц)кого ѡ(т) сєбє за(с)тави(ли), єсли бы про(ч)ся розошли, та(к) при выкупє(н)ю, яко и по выкупє(н)ю тоє ча(сти) ншоє якови(ц)коє ничи(м) по(и)скива(ти), сумы за то вы(т)руча(т) и сє(г)[о] запи(с)у ншо(г)[о] ничи(м) на(р)уша(т) и (з) нєго вы(с)тупова(т) нє має(м) и нє будє(м) мочи. А є(ст)ли бы(х)мо чи(м)-ко(л)вє хо(ч) ув о(д)но(м) намє(н)шо(м) по(н)ктє сє(с) запи(с) на(ш) наруши(ли) и (з) нєго вы(с)тупи(ли), тогды во(л)но будє и(х) мл(сти) к тому, кому бы и(х) мл(ст) з ру(к) свои(х) тую ча(ст) имє(н)я ншо(г)[о] Якови(ц)кого застави(ли), до вря(д)у кгро(д)ского володимє(р)ского на (д)вє нєдє(ли) на(с) по(з)ва(ти). А мы, будучи по(з)ваны, бу(д) вси три ѡсоби, або двє, або которая-ко(л)вє з на(с) ѡ(д)на, має(м) и будє(м) пови(н)ни за пє(р)шими по(з)вы, бу(д) слу(ш)нє або нєслушнє, на то(т) ро(к), яко на завиты(и), пєрє(д) врядо(м) кгро(д)ски(м) володимє(р)ски(м), бу(д) зупо(л)ны(м) або и нєзупо(л)ны(м), ста(т), року и по(з)ву ничи(м) нє (з)биваю(чи), // закла(д)у на вря(д) кгро(д)ски(и) воло(ди)мє(р)- 193 зв.
ски(и) сто ко(п) грошє(и) лито(в)ски(х), а є(г)[о] мл(сти) пну Дани(л)ю и ма(л)жо(н)цє єго мл(сти) Наста(с)и або кому бы и(х) мл(ст) з рукъ свои(х) тую ча(ст) имє(н)я ншо(г)[о] Якови(ц)кого застави(ли), другую сто ко(п) грошє(и) ли(тв)ски(х). И вси наклады и шкоды на рєчє(н)є слова и(х) мл(сти), кро(м) всѧко(г)[о] доводу и присѧги, заплати(ти) и ѡ(т)ложи(т) має(м) и будє(м) пови(н)ни, што всє вря(д) кгро(д)ски(и) воло(ди)мє(р)ски(и) маєт) мо(ц)нє ѡ(т)прави(ти) на и(н)шо(м) имє(н)ю нашо(м), зостави(в)ши и(х) мл(ст) при то(и) заставє ншо(и) вцалє, а(ж) до ѡ(т)да(н)я и заплачє(н)я и(х) мл(с)ти тоє сумы пнзє(и), позычєноє и (д)ля лєпшоє мо(ц)ности то(г)[о] нашо(г)[о] запи(с)у. Має(м) мы тую за(с)таву нშу и сє(с) ли(ст) на(ш), ста(в)ши

на (в)ряде за(м)ку г(с)дръского володиме(р)ского, сего (ж) дня заразо(м) вы(з)на(т) и до кни(г) кгро(д)ски(х) да(т) записа(т). И на то е(с)мо его мл(сти) пну Дани(л)ю Ка(р)повичу Попелю и ма(л)жо(н)це его мл(сти) пне(и) На(ста)съи дали се(с) на(ш) вы(з)наны(и) ли(ст) по(д) печа(т)ми ншими и с по(д)пи(с)ми вла(ст)ных ру(к) нши(х) Ивана а Пе(т)ра Гавриловичо(в) Якови(ц)ки(х). При то(м) были, и того добре сведоми, и за ωчеви(с)тою а устною про(з)бою ншою печати сво(и) к сему ншому вы(з)наному ли(ст)у приложи(ти) рачи(ли) и(х) мл(ст) па(н) Ива(н) Ка(л)усо(в)ски(и) а па(н) Миха(и)ло Ѡра(н)ски(и). Писа(н) у Володиме(ри) лѣта по нароже(н)ю Исуса Хр(с)та, сына бо(ж)его, тисѧча пя(т)со(т) се(м)десѧ(т) шо(с)того, м(с)ца ноѧбра, девятого дня. Ива(н) Гаврилови(ч) Якови(ц)ви(и) рукою вла(ст)ною, Пе(т)ръ Га(в)рилови(ч) Якови(ц)ки(и) рукою вла(ст)ною.

123. Уступний запис Федора і Богуша Дривинських, які передають записаний на них маєток у володіння свого батька, поки той житиме, а після його смерті успадкують, залишаючи мачусі тільки рухомі речі.

Акт від 17 січня 1577, № 197, 3.

220 Я, Федо(р), а я, Богу(ш) Васи(л)евичи Дриви(н)ские, вы(з)навае(м) сами на себе ты(м) нши(м), ли(с)то(мъ) ко(ж)дому, кому бы то належало вѣда(ти), тепе(р) и на пото(м) за(в)жды, и(ж) што его мл(ст) па(н) ωте(ц) на(ш) па(н) Василе(и) Федорови(ч) Дриви(н)ски(и) выда(л) и выпосажи(л) дочо(к) свои(х) а се(ст)ръ нши(х) у ма(л)же(н)ство за и(х) мужо(в), то е(ст) се(ст)ру нашу Соломонию на пна Пе(т)ра Я(ц)ковича А(н)дру(з)ско(г)[о], а Ѡ(в)до(т)ю за пна Прокопа Степановича Гуля(л)ни(ц)кого, а Стефа(н)ю за пна Миха(и)ла Семеновича, ωбывателя ме(с)та Воло(ди)ме(р)ско(г)[о], Залу(з)ко(мъ) (?), а На(с)та(с)ю за пна Тимоша Васи(л)евич(а) Дубни(ц)кого. Ты(х) чотыро(х) дочо(к) свои(х) а се(ст)ръ нши(х) выда(в)ши и выпра(в)у всю до-
220 зв. стато(ч)не ω(т)давши, ωде(р)жа(л) его мл(ст)ω(т) ты(х) чотыро(х) дочо(к) // свои(х) а се(ст)ръ нши(х) ли(с)ты урядовые на выречe(н)е то(г)[о] име(н)я ншо(г)[о] спо(л)но(г)[о] на(м), сыно(м) его мл(сти), на ве(ч)но(ст), а его м(л) на ты(х) ча(ст)ках, ω(т) се(ст)ръ нши(х) выречены(х), до живота его мл(сти) ме(ш)ка(н)е ве(ч)нoе. А и(ж) тые выречe(н)я и записы ω(т) ты(х) чотыро(х) се(ст)ръ нши(х) звы(ш) поменены(х) на(м) яко ω(т)чичо(м) то(г)[о] име(н)я тые записы належа(ли), его мл(ст) па(н) ωте(ц) на(ш), будучи чоловѣко(м) в лете(х) зо(ш)лы(и) и не хотячи ты(х) ли(с)то(в) у себе хова(т), рачи(л) его мл(ст) на(м) тые вси ли(с)ты, нале(ж)ные тому име(н)ю ншому, до ру(к) нши(х) ω(т)да(ти). А кгды (ж) его мл(ст) тую всю спра(в)у дочо(к) свои(х) а се(ст)ръ нши(х) на(м) на ве(ч)но(ст) належа(ч)ую ω(т)да(л), мы те(ж), в то(м) бачечи ла(с)ку его мл(сти) пна ω(т)ца ншо(г)[о], ω(б)ва(р)уемъ его мл(сти) ты(м) ли(с)то(мъ) нши(м) тое доброво(л)ное мешка(н)е до живота его мл(сти) з ма(л)жо(н)ко (!) его м(л) а мачехою ншою пнею Ми(л)кою Бо(г)дано(в)ною Лидухо(в)ско(г)[о]. Воле(н) его мл(ст) на то(и) ча(сти) свое(и), на которо(и) дво(р) стары(и) с по(л)ми и сеножа(т)ми, з лю(д)ми, на (и)мя Давыда, на цѣло(м) дворищи Пе(т)раша, на цѣло(м) дворищи и зо всими и(х) пови(н)ностями, та(к)же до живота свое(г)[о] споко(и)не седе(ти) и

ужива(ти) маєт. А по животє єго мл(ст) має(т) тоє имє(н)є, кгру(нт) в цєлости, до ру(к) нши(х) и пото(м)ко(в) нши(х) прє(и)ти и спа(с)ти. А што ся дотычє(т) пнє(и) ма(л)жо(н)ки є(г)[о] мл(сти) а пнєє мачохи ншоє пнєє Ми(л)ки, которая, є(ст)ли бы по животє єго мл(сти) зостала, то(г)ды нє має(м) є(и) мл(с)ти жа(д)но(г)[о] ути(с)ку в рєча(х) є(и) рухомы(х), которыє на то(т) ча(с) при па(н)у ω(т)цу ншо(м) єсть, чини(ти) нє має(мъ). Алє має(т) пни мачоха нша, пни Ми(л)ка, тыє вси рухомыє рєчи, бы(д)ло вшєлякоє, што на то(т) ча(с) при па(н)у ω(т)цу ншє(м) є(ст), та(к)жє и па(ш)ни вшєлякоє, в гу(м)нє спратаноє, и на по(ли) ωзимоє, и на вє(с)ну, которая бы по ω(т)цу ншє(м) засиѧна зостала, полови(ц)у має(т) пни Ми(л)ка с ты(ми) дє(т)ка(ми) своими на сєбє доброво(л)нє побрати, яко (ж) и то єсмо ωбачи(ли), абы є(и) мл(ст) нє та(к) ры(х)ло скор(б) (?) по смє(р)ти пна ω(т)ца ншо(г)[о] с то(г)[о] дому ншо(г)[о] ω(т)цо(в)ского зо (в)сими тыми рухомыми рєчами своими ⟨,⟩ во(н) вы(и)ти мєла. Алє поволи(ли) єсмо є(и) мл(сти) ча(с)у змєшка(ти), за чи(м) бы сѧ зо всими тыми рєчами своими вырумова(т) мєла с того дому ншо(г)[о] ω(т)цо(в)ского за шє(ст) нєдє(л) ω(т) то(г)[о] ча(с)у зы(и)штья ω(т)ца ншо(г)[о] з сєго свѣта. А є(ст)ли бы бы(х)мо єго мл(с)ти пну ω(т)цу ншому або и по смє(р)ти єго мл(сти) пнє(и) мачосє ншо(и) якую пєрєка(з)у и тру(д)ность чинити мєли // и чи(м)-ко(л)вє в то ся вступова(т) мє(ли), 221
та(к)жє и по животє єго м(л) пнє(и) мачосє ншо(и) до ты(х) шє(сти) нєдє(л) споко(и)но(г)[о] вырумова(н)я нє допусти(ли) и чи(м)-ко(л)вє(к) то(г)[о] забordони(ли), то(г)ды пови(н)ни будє(м) за(р)уки заплати(ти) на замо(к) Володимє(р)ски(и) пя(т)дєся(т) золоты(х) по(л)ски(х), а сторонє на(р)ушоно(и), пану ω(т)цєви и пнє(и) ма(л)жо(н)цє єго мл(сти) и ты(м) сыно(м) єго м(л), другую пє(т)дєсѧ(т) золоты(х) по(л)ски(х) и вси шкоды и наклады на прирєчє(н)є слова которо(г)[о] з ни(х), ω(к)ро(м) присѧги и доводу, и(х) мл(с)ти заплати(ти) має(м) и будє(м) пови(н)ни. И на то єсмо да(ли) єго мл(сти) па(н)у ω(т)цєви ншєму, пну Васи(л)ю Фєдорови(ч)у Дриви(н)скому, то(т) на(ш) вы(з)наны(и) ли(ст) с пєча(т)ми ншими и с по(д)писо(м) мєнє, Фєдора Дриви(н)ско(г)[о], руки моєє по-ру(с)ки(и). При чо(м) бы(ли), и то(г)[о] добрє свєдомы, и за устною про(з)бою ншою пєча(ти) свои приложи(ти) рачи(ли) и(х) мл(ст) па(н) Лаза(р) Лаврєнови(ч) Ивани(ц)ки(и), су(д)ѧ кгро(д)ски(и) володимє(р)ски(и), па(н) Сємє(н) Ласкови(ч) Чє(р)нъчи(ц)ки(и) а па(н) Василє(и) Ва(н)кови(ч) Вє(р)бъски(и). Писа(н) у Дривини лєта по нарожє(н)ю Ису(с) Хр(с)това, сына божого, тисєча пя(т)со(т) сє(м)дєсѧ(т) сємо(г)[о], м(с)ца гє(н)варѧ чє(т)вє(р)то(г)[о] дня. Фєдо(р) Васи(л)євичи Дриви(н)ски(и), вла(ст)наѧ рука.

124. Заставний запис Миколая Лисаковського, який віддав у заставу свій Устилузький маєток Стефанові Андрійовичу Збаразькому до виплати йому грошового боргу 11 червня 1577.

Акт від 17 червня 1571, № 124, 1.

Я, Микола(и) Лысако(в)ски(и), кашталѧ(н) любачо(в)ски(и), сознаваю ты(м) мои(м) листо(м) нинєшни(м) и на пото(м) будучи(м), ко(ж)дому, кому того по(т)рєба будє(т) вєдати або, чтучи єго, слыша(ти), што (ж) ку 249 зв.

пи(л)но(и) а вє(ли)ко(и) потрєбє моє(и) позычи(л) и взя(л) єсми у вєлємо(ж)-ного пна єго мл(сти) кнзѧ Стєфана А(н)дрєєвича Збара(ж)ского, воєводы тро(ц)кого, пє(в)ную суму пнзє(и), то є(ст) тысєчу золоты(х) по(л)ски(х), личачи ко(ж)ды(и) золоты(и) по три(д)цати грошє(и) по(л)ски(х), а в кож-ды(и) грошъ по(л)ски(и) по ѡ(с)ми пнзє(и) бєлы(х), в которо(и) жє то сумє пнзє(и) помєнєно(и) застави(л) єсми єго мл(ст) имє(н)ѧ моєго Устилу(з)ского людє(и) мои(х) вла(ст)ны(х) служобъ дєсє(т), то є(ст) ко(ж)дую мєновитє в семъ листє ѡписа(в)ши на (и)мя. Кас[...] дє(р)жить полулано(к) и ѡгоро(д), с того даєть грошє(и) ѡ(с)мъна(д)ца(т), Ра[...] дє(р)жить полуланокъ, с того дає(т) ци(н)шу грошє(и) двана(д)ца(т), Лавринъ дє(р)жить по(л)тора полула(н)ка, дає(т) ци(н)шу грошє(и) два(д)ца(т) и два, Фє(д)ко Дашкови(ч) дєржить по(л)тора полула(н)ка, дає(т) грошє(и) ѡсмъна(д)ца(т), Фєдко Рибо-лов(в) дєржить полулано(к), даєть грошєи двана(д)ца(т), Лєвко Дашко-ви(ч) дєржить по(л)тора полула(н)ка, даєть грошє(и) два(д)цатъ[...] Ми-ци(к) дє(р)жить по(л)тора полула(н)ка даєть грошє(и) ѡ(с)мьна(д)ца(т). Тишко Кушнє(р) ци(н)шу даєть копу грошє(и) и чоты(ри) гроши и нє пови-нє(н) ничого робити, то(л)ко кушнє(р)ство, [..] ыпи(н) дє(р)жить полула-но(к), дає(т) грошє(и) двана(д)ца(т)⟨.⟩ Шєлєстови(ч) дєржить полулано(к), дає(т) грошє(и) двана(д)ца(т). Тыє вси помєнєныє пови(н)ни в ты(и)дє(н) по три дни роби(ти), ѡкро(м) Ти(ш)ка Кушнєра. Коториє (ж) то лю(ди) мои имє(н)я Устилу(з)ского має(т) єго мл(ст) кнѧ(з) воєвода тро(ц)ки(и) почати дє(р)жать и во владность свою взяты з року и дня пє(в)но(г)[о] ѡ(т) свєтоє тро(и)цы свѧта ри(м)ско(г)[о], котороє тєпє(р) бли(з)ко приходи(т) в нинє(ш)нє(м) року тисєча пѧ(т)со(т) сємъдєся(т) пє(р)вомъ, м(с)ца июия, двана(д)цатого днѧ, то є(ст) на два роки до таковаго жъ свята ры(м)ско(г)[о] свєтоє тро(и)цы, котороє вжо свѧто будєть в року тисєча пѧ(т)сотъ сємъдє-
250 сѧтъ трєтємъ и, дє(р)жачи // єго мл(с)ти в моцы своє(и) тыє люди, ѡ(т) мєнє заставлєныє, має(т) єго мл(ст) и(х) судити, рѧдити и ко(ж)дого ви(н)-ного водлу(г) выступу и(х) кара(ти) и на ни(х) вины брати никоторо(х) стари(х) звычаєв и пошлины нє упущаючи, а нови(н) нє уставляючи. А в ты(х) дву(х) роко(х) я самъ, дє(ти), бли(з)киє, кро(в)ныє и повиноватыє мои в тыє люди є(г)[о] мл(сти), ѡ(т) мєнє за(с)та(в)лєныє и вышє(и) имєны пописаныє, ничи(м) сѧ уступова(ти) и никотороє пєрєказы чини(ти) нє маю(т) и тоє сумы пнзє(и) тисєчи золоты(х) по(л)ски(х) мєжи роко(в) и по року на(з)начоно(м) нє має(м) єго мл(сти) ѡ(т)дава(ти) ани того имє(н)ѧ моєго Устилу(з)ского людє(и) є(г)[о] мл(с)ти, ѡ(т) мєнє заставлєны(х), з моцы єго мл(с)ти брати нє маю, то(л)ко на то(т) дє(н) и рокъ, в сємъ листє ѡписа-ны(и), то є(ст) на дє(н) свєтоє тро(и)цы, кгды два роки вжо спо(л)на до(и)-дуть. А тыє пнзи тисєчу золоты(х) по(л)ски(х) нє маю никому иному ѡ(т)-да(т), ѡ(д)но до ру(к) самому є(г)[о] мл(с)ти кнзю Стєфану А(н)дрєєвичу Збара(ж)скому, воєводє тро(ц)кому, а єстли (ж) на єго мл(ст) в то(м) часє па(н) бо(г) смє(р)ть допустити рачи(л), тогды пнє(и) ма(л)жо(н)цє єго мл(с)ти пнє(и) Настазє(и) Миха(и)ловнє, кнжнє Мъстисла(в)ско(и), або сыну єго мл(с)ти кнзю Пє(т)ру Збара(ж)скому, воєводичу Тро(ц)кому, або тє(ж) кому бы то ѡ(т) єго мл(с)ти на тастамє(н)тє записано было, тую суму пнзє(и) тисєчу золоты(х) по(л)ски(х) пє(р)вє(и) ѡ(т)дати. То(ж) тыє люди мои в мо(ц) свою взѧти маю на то(т) ро(к) помєнєны(и) и, (в) сє(м) листє моє(м) вышє(и) ѡписаны(и), а нє ина(к)шо(ю) монєтою єго мл(с)ти ты(х) пнзє(и)

ѡ(т)давати маю, ѡ(д)но монєтою по(л)скою. А пєрє(д) ты(м) роко(м) и днє(м), вышє(и) на(з)начоны(м), маю єго мл(с)ти па(н)у воєводє тро(ц)кому ѡ(з)на(и)-мити за шє(ст) нєдє(л) и тую суму позычоную до ру(к) єго мл(сти) дати маю. А гдє бы(х) ѧ самъ або дєти мо(и) и хто (ж) ко(л)вєкъ з близки(х), крє(в)-ны(х) и повиноваты(х) мои(х) мєжи ты(х) дву(х) роко(в) в тыє лю(ди), ѡ(т) мє(н)є єго мл(с)ти заставлєныє, чи(м) сѧ ко(л)вєкъ вступовати и в дє(р)-жа(н)ю єго мл(сти) пєрєказу якую чини(ти) мє(л), нє ѡ(т)да(в)ши тисєчи золоты(х) по(л)ски(х), та(к) тє(ж) єстли бы з моцы и дє(р)жа(н)ѧ єго мл(с)ть выби(л) або є(ст)ли бы тє(ж) по выдє(р)жа(н)ю ты(х) дву(х) роко(в) тоє сумы пнзє(и) вышє(и) мєнєноє на то(т) ро(к) и дє(н) на свтую Тро(и)цу // в року 250 зв.
тисєча пѧ(т)со(т) сємъдєсѧ(т) трєтємъ єго мл(с)ти пну воєводє самому, ма(л)-жо(н)цє або сыну єго мл(сти) нє ѡ(т)да(л) и нє заплати(л), то(г)ды єго мл(ст) са(м), ма(л)жо(н)ка або сы(н) єго мл(с)ти тыє люди, ѡ(т) мєнє заста(в)лєныє, имє(н)ѧ моєго Устилу(з)ского, вышє(и) имєны ѡписаныє, зъ зємлѧми и(х) и со вси(м) на всє, та(к) тє(ж) со всѧкими пожи(т)ками дє(р)жати и (в)жи-вати має(т) а(ж) до други(х) дву(х) таковы(х) жє роко(в) на таки(и) жє рокъ и дє(н). А хто бы-ко(л)вєкъ якую кри(в)ду в забира(н)ю кгру(н)то(в) ты(х) по(д)даны(х) имє(н)я моє(г)[о] Устилу(з)ского за дє(р)жа(н)ѧ єго мл(с-ти) [чинил], то(г)ды єго мл(ст) має(т) того борони(ти), яко вла(ст)ности своєє, а я завжды, и ко(л)ко кро(т) будє(т) того по(т)рєба, за ѡбосла(н)є(м) єго мл(с)ти або врѧ(д)ника єго мл(сти) ѡчищати и в ко(ж)до(г)[о] права засту-повати маю и буду повинє(н). А є(ст)ли бы(х) нє ѡчисти(л) або є(ст)ли бы у єго мл(сти) хто право(м) по[и]скива(л), то(г)ды буду повинє(н) єго мл(сти) и(н)шоє имє(н)є своє в то(и) жє сумє пнзє(и) заставити, гдє є(г)[о] мл(ст) са(м) похочє(т)⟨.⟩ Та(к)жє и слу(ж)бу воє(н)ную с того имє(н)ѧ служи(ти) повинє(н) буду. А є(ст)ли бы тє(ж) за дє(р)жа(н)ѧ єго мл(сти) тыє люди з допущє(н)ѧ бо(ж)єго ѡгнє(м), повєтриє(м), во(и)ною або яко (ж) ко(л)вєкъ зубожоны и знищоны бы(ли) або прє(ч) пошли, тогды єго мл(ст) в то(м) ничо(г)[о] шкодовати нє маєтъ ани и(х) будє(т) по(и)скивати, алє спо(л)на тую суму пнзє(и) тисєчу золоты(х) по(л)ски(х) ѡ(т)дати и заплати(ти) по-винє(н) буду водлу(г) того запису моєго. А гдє бы(х) тє(ж) я самъ, дє(ти) мо(и) або хто з бли(з)ки(х) и повиноваты(х) мои(х) въ яко(м)-ко(л)вє(к) а(р)тыкулє чи(м)-ко(л)вєкъ сѧ спротивѧ(л) або єго бури(ти) и касовати хотє(л) и тому ѡпису досы(т) нє вчини(л), то(г)ды повинен буду заруки заплати(ти) на г(с)дрѧ королѧ єго мл(ст) тисєчу золоты(х) по(л)ски(х)⟨.⟩ а сторонє, то є(ст) єго мл(с)ти кнзю Стєфану А(н)дрєєвичу Збара(ж)скому, воє-водє тро(ц)кому, другую тисєчу золоты(х) по(л)ски(х), а на су(д) зє(м)ски(и) воло(ди)мє(р)ски(и) пѧ(т)со(т) золоты(х) та(к)жє по(л)ски(х), а, заплативши тыє вси заруки, прє(д)сѧ при супо(л)но(и) моцы сє(с) запи(с) мо(и) у ко(ж)-дого права дє(р)жа(н) бы(ти) має(т). А є(ст)ли бы тє(ж) в то(м) часє па(н) бо(г) на мєнє смє(р)ть допусти(ти) рачи(л), то(г)ды дє(ти), бли(з)киє и по-то(м)ки мои во (в)сє(м) сѧ маютъ // и буду(т) пови(н)ни заховати проти(в) 251
єго мл(сти) во(д)лугъ сєго запису моєго, ничи(м) єго нє ѡ(т)ступуючи, вє(д)жє є(ст)ли бы в то(м) часє єго мл(сти) то(г)[о] якаѧ по(т)рєба была тыє люди кому иному застави(ти), то єго мл(с)ти во(л)но будєтъ кому хо-тєчи заставити по(д) ты(м) жє способо(м) и в то(и) жє сумє пнзє(и), яко ѡ(т) мєнє єго мл(сти) заставлєно єсть. И на то(м) єго мл(сти) да(л) сє(с) мо(и) запи(с) по(д) моєю пєча(т)ю и с по(д)писа(н)ємъ вла(ст)ноє руки моєє. А ку

твε(р)дости того моєго листу проси(л) єсми ω приложε(н)ε пεчатε(и) людε(и) добры(х) зεманъ повєту Володимε(р)ского и(х) мл(с)ти пана Лεна(р)та Кгу(р)ского, пна Сεмεна Богушεвича Пузо(в)ско(г)[о] а пна Ти(х)на А(н)дрεεвича Ѡра(н)ского, возного повєту Володимε(р)ского, и и(х) мл(с)ть на ωчεвистую прозбу мою то вчинити и пεчати свои приложити рачили к сεму моєму листу. Писа(н) у Устилузε⟨.⟩ лєта бо(ж)єго нарожε(н)я тисεча пѧтъсотъ сεмъдεсѧтъ пε(р)вого, м(с)ца июнѧ, ωдинадъцато(г)[о] дня. Микола(и) Лысаковъски(и), кашталянъ любачовъски(и), рукою своєю.

125. Заставний запис родини Курцевичів, що дала Михайлові Дубницькому в заставу маєток до часу сплати грошового боргу.

Акт № 113, 1 (дата залита чорнилом).

234 Я, кня(з) Миха(и)ло Ку(р)цεви(ч), и я, Полонεя, кнε(ж)на Чε(т)вε(р)тε(н)ская, ма(л)жо(н)ка єго, и мы, сыны, и(х) мл(с)ти, кня(з) Алεкса(н)дро, кня(з) Фεдо(р) а кня(з) Ко(с)тε(н)ти(н) Ку(р)цεвичы, вызнаваεмъ сами на сεбε си(м) наши(м) ли(с)то(м), кому будε(т) по(т)рεба то(г)[о] вεдати, и(ж) ку вεлико(и) а пи(л)но(и) потрεбε ншо(и) спо(л)но(и) позычили и взяли
234 зв єсмо руками нашими у пна Миха(и)ла // Дубницко(г)[о], во(и)та воло(д)имε(р)ского, и (в) жоны ε(г)[о] пнεε Томилы Данило(в)ноε сто ко(п) грошε(и) ли(ч)бы лито(в)скоε, личачи в кожды кгро(ш) по дεсεти пнзε(и) бεлы(х), и (в) то(и) сумε пнзε(и) завε(ли) [...] ε(с)мо [...] си(м) листо(м) нши(м) и заводи(м) и зара(з) въ мо(ци) и во вла(д)но(ст) подаε(м) и по(с)тупуε(м) пну Дубни(ц)кому и жонε [...] половицу сεла Ягодна з людми а по(д)даными ншими та ωсεлыми тя(г)лыми и з огоро(д)никами, з дворищами пусто(в)скими, с по(л)ми, з сεножа(т)ми и ко(р)чмою, з [...] и зо вси(м) на (в)сε, яко сε тоε имε(н)ε ншε, половица сεла Ягодна, сама в собε, в широ(с)ти, кгру(н)тε(х) и во (в)си(х) пожитка(х) и доходε(х) свои(х) маєтъ, ничого та(м) в половицы то(г)[о] сεла Яго(д)на и во вси(х) пожи(т)ка(х) то(г)[о] имε(н)я ншо(г)[о] на на(с) нε зо(с)тавую(чи) ани вы(и)муючи. А то всε єсмо пну Миха(и)лу Дубницко(му) до рукъ подали и по(с)тупили роко(м) пε(в)ны(м), то ε(ст) ω(т) божε(г)[о] нарожε(н)я близко пришлоε свято в року тεпεрεшнε(м) тисεча пя(т)со(т) ω(с)мъдεсято(м) до року зупо(л)ного до [...] свята божо(г)[о] нарожε(н)я, котороε будεтъ в року [...] тысεча пя(т)со(т) ω(с)мъдεсятъ пε(р)вомъ [...] ω(т) року до друго(г)[о] року, та(к) и(ж) па(н) Дубницки(и), жона и пото(м)ки єго або то(т), кому бы то ω(н) ω(т) сεбε завε(л) и застави(л) ωноε имε(н)ε ншоε Яго(д)но половицу [...] зо вси(м) на (в)сε, ничо(г)[о] ти(мъ) на на(с) нε вы(и)муючи ани зоставую(чи), роко(м) пε(в)ны(м) ω(т) божо(г)[о] нарожε(н)я свята мεнованого до року и та(к) ω(т) року до року а(ж) до ω(т)да(н)я зупо(л)ного [...] на ро(к) тоε сумы пнзε(и) ста ко(п) гршε(и) [...] споко(и)нε дε(р)жати и яко своε(и) вла(ст)но(ст) ужива(ти) [...] и во(л)ни буду(т) а(л)бо то(т), кому бы то ωни в то(и) жε сумε за(с)тави(ти) мо(ц)ни и во(л)ни буду(т). А мы вси и никотороε з нас сами и нихто з дεтε(и), бли(з)ки(х), кро(в)ны(х), пови(н)ны(х) и слу(г) наши(х), та(к)жε и ω(б)чи(х) ωсобъ пну Дубницкому, жонε, дεтε(м) и потомъкомъ єго або тому, кому бы
235 то ω(н) в то(и) сумε за(с)тави(л), в оно(мъ) // имε(н)ю ншо(м), половицы

Яго(д)на, в людє(х), поля(х), сєножатє(х), ко(р)чмы, в мытє ниякоє кры(в)-ды, шкоды, пєрєказы и трудности чинити и задавати нє маємъ, алє и ѡвшє(м) ѡ(т) всяко(г)[о] права позыва(н)я, кгва(л)ту, кри(в)дъ и шко(д), та(к) вси, яко никоториє-ко(л)вє з на(с) вла(ст)ны(м) гршмъ ко(ш)то(м) и наклado(м) нши(м) пна Дубни(ц)кого, жону и пото(м)ко(в) єго и того, кому бы то ѡнъ в оно(и) сумє ѡ(т) сєбє застави(л), и ко(ж)дого дє(р)жачо(г)[о] боронити, ѡчищити, ѡсвобожати в ону с то(г)[о] имє(н)я мы сами съвои(м) ко(ш)то(м) служити и заступовати и то (в)сє и ко(ж)дую рє(ч) засобна зы(с)тити и по(л)нити по(д) закладо(м) на пна Дубни(ц)кого, жону, дєтє(и) и пото(м)ковъ єго, и то(г)[о], кому бы то ѡ(н) застави(л) двєма сты копами гршє(и), тому досы(т) чинити будє(м) и маємъ, дєти и пото(м)ки нши пови(н)ни буду(т). Маєть па(н) Миха(и)ло Дубни(ц)ки(и), жона, дєти и пото(м)ки єго и то(т), кому бы то ѡ(н) ѡ(т) сєбє заставилъ тоє имє(н)є ншо, половицу сєла Яго(д)на, зо (в)сими лю(д)ми та(м) ѡсєлыми зъ и(х) зє(м)лями, с платы, с по(л)ми, з сєножа(т)ми, з дубровами, с пусто(в)щинами, съ ко(р)чмою, з мытомъ, с пущами и зо (в)сими, яко сє тоє имє(н)є⟨.⟩ ншо, половица сєла Яго(д)на, само в собє и (в) пожи(т)ка(х) свои(х) має(т) дє(р)жати и (в)живати, лю(д)ми робити, я(к) сами похочу(т), и (в) повозы и(х) посылати в пуща(х) и (в) дуброва(х) нши(х) тамошни(х) всякоє дєрєво на будова(н)є и на (д)рова на свою потрєбу рубати и брати и до имє(н)я своєго доброво(л)нє вывозити и кому хотєчи то всє во(л)ны буду(т) в то(и) жє сумє пнзє(и) завєсти и заставити таковымъ жє роко(м) и по(д) таковыми (ж) ѡбовя(з)ки, вышє(и) в сє(м) листє ншмъ ѡписаными, до то(г)[о] часу, а(ж) бы(х)мо тую суму пнзє(и) сто копь гршє(и) лито(в)ски(х) на рокь, в сє(м) листє ншимъ ѡписаны(и), пану Дубни(ц)кому, жонє и пото(м)ко(м) єго або тому, кому бы то ѡ(н) ѡ(т) сєбє застави(л), ѡ(т)дали и спо(л)на заплатили. А бєзь року мєнова-но(г)[о], то є(ст) мєжи // роками, яко сє вышє(и) помєнило, ѡно(г)[о] имєнья 235 зв.
ншо(г)[о] Яго(д)на и всєго, што ку нєму налєжи(т) в нихъ ѡкупати тру(д)-ности, пєрєказы и шкоды никотороє в дєръжанью и(м) чинити нє маємъ по(д) ты(м) жє закладо(м) на пна Дубни(ц)кого и пото(м)ко(в) єго двємасты копами гршє(и) лито(в)скихъ. А єстли бы за дє(р)жа(н)я и(х) люди нши с то(г)[о] сєла розышлисє про(ч), то(г)ды мы того на ни(х) вєчьнє по(и)скивати нє маємъ и нє будє(м) мочи и вє(ч)ноє мо(л)ча(н)є ѡ то мєти має(м) по(д) таки(м) жє закладо(м) двємасты копами грошє(и) А кгды на ро(к) в сє(м) листє ншо(м) мєнованы(и) похочє(т) в ни(х) тоє имє(н)є ншо ѡкупити, тогды мы тую суму сто ко(п) грошє(и) лито(в)ски(х) монєтою доброю по(л)-скою або лито(в)скою, на которо(и) бы ѡни пєрєстати хотєли, ни(г)дє и(н)дє, то(л)ко на пє(в)но(м) мєстьцу в дому и(х) у Володимєри або в Дубнико(х) имъ до рукъ ѡ(т)дати и заплатити має(м), кому всєму досы(т) чинити и то и(м) зыстити во(д)лє сєго ли(с)ту запису нашо(г)[о] пови(н)ни будє(м) по(д) ты(м) жє закладомъ и ѡбовязъки вышє(и) ѡписаными. Кгдє бы(х)мо тому всєму досытъ нє вчинили и чимъ-ко(л)вєкъ сє(с) ли(ст), запи(с) нашь нарушили або тоє имє(н)є ншоє ѡ(д)но або што ѡ(т) нєго пожи(т)ко(в), нє ѡ(т)-давши сумы та(к) на рокъ, яко и мєжи роками, ѡ(т)няли, шкоду и пєрєказу в чомъ-кольвєкь имъ та(м) чинили, то(г)ды будє(м) пови(н)ни пну Дубни(ц)-кому, жонє и пото(м)комъ єго и тому, кому бы то ѡни ѡ(т) сєбє заставили тую суму совито, то є(ст) двєстє копь грошє(и) лито(в)скихъ, и заклад помєнєны(и) за(п)латити и вси шкоды и наклады и(х), которыє бы ѡни для

то(г)[о], ѡпъравуючи ся ѡ то з нами, наложили, бе(з) жа(д)ное присеги доводу и(х), ѡ(д)но на голое слово и(х), заплатити и нагородити и ѡ (ш)то ѡ (в)се во(л)но буде(т) пну Дубни(ц)кому, жоне и пото(м)ко(м) его и тому, кому бы то ѡни заставили, на(с) позывати ку праву та(к) до его кролевьское милости, альбо суду на(д)во(р)ного, альбо тежь до суду земъского, альбо кгро(д)ского володиме(р)ского, и до которого (ж) кольвекь враду иного повету, бу(д) зупольного або и незупо(л)но(г)[о], рокомъ завиты(м) позвати. А мы, ѡ(т)ступуючи в томъ во (в)семъ права посполитого и повету своего за перьвши(м) позвомъ и ни пе(р)вшимъ року, яко на завитомъ, такь пере(д) его короле(в)скою милостю, яко пере(д) судо(м) земъски(м) або кгро(д)ски(м) володиме(р)ски(м) и пере(д) всяки(м) врадомъ ино(г)[о] повету стати и, ничи(м) року и позву не збиваючи, и(м) во (в)се(м) во(д)ле сего запису и ѡбовязко(в) нших усправе(д)ливитисе мае(м) и буде(м) пови(н)ни. А его короле(в)ская мило(ст) и вра(д) кожды(и) таковы(и), хотя стане(м) або и не станемь, те все во(д)ле сего ли(с)ту запису ншо(г)[о] ѡ то совито(ст), закла(д) и шкоду и(х) на на(с) и добра(х) наши(х) вказывати и ѡ(т)праву мо(ц)но во (в)се(и) суме вказано(и), зара(з) не покладаючи жа(д)ны(х) роко(в) на (и)ме(н)яхъ нши(х), и(м) вчинити мае(т) и моце(н) будеть. И на то есмо пну Дубни(ц)кому дали се(с) нашь листь по(д) нашими печатьми и с по(д)писа(н)емь рукь наши(х), хто писати вмееть. А при то(м) были, и то(г)[о] добре сведоми, и за прозбами ншими печати свои к сему ншому листу приложити рачили и(х) милость ѡте(ц) Феѡдосе(и), з воли боже(и) епископь володиме(р)ски(и) и берeсте(и)ски(и), па(н) Бо(г)да(н) Костюшко вич Хобо(л)то(в)ски(и), су(д)я зе(м)ски(и) володимерьски(и), па(н) Павель Григо(р)еви(ч) Ѡра(н)ски(и) Писа(н) у Володимери лета божего нароже(н)я тисеча пя(т)со(т) ѡ(с)мъдесято(г)[о] [1], м(с)ца декабра, двадьцать второго дня.

126. Дарчий запис Олени Тимофіївни Кисілівни на суму грошей на маєтку, який вона відписує своєму чоловікові.

Акт № 21, 1, дата відсутня.

28 Я, Бо(г)дановая Ко(с)тюшковича Хобо(л)то(в)ско(г)[о], су(д)иная повету Володиме(р)ско(г)[о] Ѡлена Тимофее(в)на Киселе(в)на, вы(з)наваю симъ мои(м) листомъ ко(ж)дому, кому буде(т) по(т)реба то(г)[о] ведати або чтучи, слышати, нинешне(м) и на пото(м) будучимъ, и(ж) што пе(р)ве(и) сего даровала и записала есми его мл(с)ти ма(л)жо(н)ку моему пну Бо(г)дану Костю(ш)ковичу Хобо(л)то(в)скому, су(д)и зе(м)скому повету Володиме(р)ско(г)[о], суму пнзе(и) сто и ѡсмъдесѧ(т) ко(п) груше(и) лито(в)ское ли(ч)бы,
28 зв. ѡправы свое(и) вено(в)но(и), которую есми мѣла ѡ(т) пeръво(г)[о] мужа // моего пна Миха(и)ла Якови(ц)кого, и(ж) ѡ(н) мнѣ на трете(и) части име(н)я свое(г)[о] въ Яковича(х) тую суму пнзе(и) напроти(в)ку внесе(н)я мое(г)[о], што е(с)ми вла(ст)не в до(м) его ѡ(т) ѡ(т)ца мое(г)[о] внесла, записа(л), на што ли(ст) сво(и) вы(з)наны(и) вено(в)ны(и) по(д) печа(т)ю своею и по(д) сведо(м)емъ и печа(т)ми люде(и) до(б)ры(х) мнѣ да(л). Которы(и) я ли(ст)

[1] Мабуть помилка, лист писаний у 1570 р.

єго, та(к) тє(ж) и сво(и) ли(ст) вы(з)наны(и) єго мл(с)ти ма(л)жо(н)ку моєму пну Бо(г)дану дала, ни(ж)ли тыє ли(с)ты у єго мл(с)ти ма(л)жє(н)ка моє(г)[о] зо (в)сєю має(т)ностью нщою, с привилиями и(н)шими многимы ли(с)ты по(т)рєбными тоє ωсєни про(ш)лоє в дому нщомъ в Хобо(л)товє, а(к) (!) домъ нщъ згорє(л), погорєли. Которое погорє(н)є листо(в), привилиє(в) єго мл(ст) ма(л)жєно(к) мо(и) на врадє за(м)ку г(с)дръского володимє(р)ского ωповєда(л) и (в) книги за(м)ковыє записа(ти) да(л), на што выпи(с) с кни(г) в сєбє має(т). А и(ж) тыє ли(с)ты, якъ то(т), которы(и) я на ωпра(в)у вєна своє(г)[о] ω(т) мужа моє(г)[о] пє(р)шого пана Миха(и)ла Якови(ц)кого мѣла, та(к) тє(ж) и мо(и) вла(с)ны(и) ли(ст), ма(л)жо(н)ку моєму пну Бо(г)дану ω(т) мєнє на то(м) даны(и), погорєли, я, утвє(р)жаючи то во(д)лу(г) пє(р)шого записанѧ моє(г)[о], и тєпє(р) тую суму пнзє(и), сто и ωсмъдєсѧ(т) ко(п) грошє(и) ли(тв)скоє ли(ч)бы, вєна моєго, мнѣ ѱ(т) пє(р)шого мужа моє(г)[о] пна Миха(и)ла Якови(ц)кого на трєтє(и) части имє(н)я єго въ Яковича(х) записано(г)[о], ма(л)жо(н)ку моєму пну Бо(г)дану даю, дарую и симъ ли(с)-то(м) мои(м) записую вє(ч)ными часы. Маєть єго мл(с)тъ ма(л)жоно(к) мо(и) па(н) Богда(н) в то(и) сумє пнзє(и) въ сту и ω(с)мидєсѧ(т) копа(х) грошє(и) ли(тв)скоє ли(ч)бы трєтюю ча(ст) всєго имє(н)я мужа моє(г)[о] пє(р)вшо(г)[о] пна Миха(и)ла Якови(ц)кого в Яковичохъ з дворо(м), з лю(д)ми, зє(м)лѧми, по(л)ми, сєножа(т)ми, гаи, запусты, з дубровами, з млыномъ, зъ ставо(м) и зо всими платы, доходы, пожи(т)ки то(г)[о] имє(н)я ма(л)жо(н)ка моєго пє(р)шого пна Ми//ха(и)ла Якови(ц)кого, и зо (в)симъ на (в)сє, я(к) сѧ тоє имє(н)є єго само(г)[о] в собє, въ граница(х) и пожи(т)ка(х) свои(х) має(т), чого му(ж) мо(и) пєръши(и) пнъ Миха(и)ло Якови(ц)ки(и) в дє(р)жа(н)ю 29
и (в)жива(н)ю бы(л) и што я по животє єго дє(р)жала, на сєбє дє(р)жати и (в)живати и кому хотєчи ω(т) сєбє тую суму пнзє(и) на то(и) трєтє(и) части то(г)[о] имє(н)я мужа моєго пє(р)шого имєнє(м) пє(р)вопомєнєного ω(т)да-(ти), даровати и записати и во(д)лє воли своє(и) тымъ, яко вла(ст)ны(м) своимъ, шафовати и ку своєму лє(п)шому а пожито(ч)нє(и)шому ωбє(р)ну-ти, якъ самъ налєпє(и) розумєючи. И на то є(с)ми єго мл(с)ти ма(л)жо(н)ку моєму пну Бо(г)дану Костю(ш)ковичу Хобо(л)то(в)скому, су(д)и зє(м)скому повєту Володимє(р)ско(г)[о], дала сє(с) мо(и) вы(з)наны(и) ли(ст) з моєю пєча(т)ю. При то(м) были, то(г)[о] добрє свєдомы и пєчати сво(и) за про(з)-бою моєю к сєму моєму ли(с)ту приложили па(н) Ива(н) Пє(т)рови(ч) Ка-лусовъски(и), су(д)я кгро(д)ски(и) володимє(р)ски(и), а панъ Якимъ Ва-си(л)єви(ч), писа(р) кгро(д)ски(и) володимє(р)ски(и), а бра(т) мо(и) па(н) А(н)дрѣ(и) Ти(х)нови(ч) Кисєлъ, а па(н) Сємє(н) Ласко Чє(р)ничи(ц)ки(и), Писа(н)⟨.⟩ у Воло(ди)мєри.

127. Свідчення Андрія Олександровича Сангушковича, старости Володимирського, про встановлення межі між володіннями панів Радовицьких і Ляховських.

Акт від січня 1571, № 93, 1.
Випис з книг гродських від 26 жовтня 1576.

Я, А(н)дрє(и) Алєкса(н)дрови(ч) Са(н)кгушовича, староста воло(ди)-мє(р)ски(и), смотрєли єсмо того дєла, просили мєнє з обу сторо(н) пновє Ляхо(в)скиє, А(н)дрє(и) а Сємє(н), а пновє Радови(ц)киє, Дани(л) а Пє(т)ръ, 195 зв.

иже бы(х) промєжи ими справє(д)ливости досмо(т)рє(л) ω зє(м)лю, и я-мъ на тую зє(м)лю выєха(л), и пнове Радови(ц)киє повели на(с) // бєрє(г) лєса и привели к ставу Щєнюти(н)скому, а ω(т)толѧ повели пновє Ляхови(ц)киє по(д)руго(и) сторонє того (ж) лєса и привє(ли) к дорогє жасковъско(и). И тамъ єсмо пытали: «Котороє свєдо(м)є маєтє, и(ж) бы то была зє(м)ля ваша, поку(л) єстє на(с) ω(б)водили?» Ѡни с обу сторо(н) свєдо(м)я нє мели, ни(ж)ли Радови(ц)киє да [...] присѧ(г)у Ляхо(в)ски(м), иже [...] присѧ(г)ли на то(м), я(ко) справнє завели и Ляхо(в)скиє за присѧгу сѧ инѧли, а на пото(м) з обу сторон при(ш)ли на (з)году, и мы промєжи ими знашли пано(м) Ляхо(в)ски(м) я(к)бы трєтѧя ча(ст) того лєса, ω которы(и) же ωни промє(ж) сєбє спо(р) мели, а пно(м) Радови(ц)ки(м) якъ бы двє доли, и казали є(с)мо грани положити и закопы и закопати, почо(н)ши ω(т) Щєнюти(н)ского ставу, пє(р)вы(и) зако(п) на бєрєзє ωколо бєрє(з)ки, а други(и) закопъ ω(з)лє дороги. А ω(т) ты(х) закопо(в) грани вси [...] ω(т) ты(х) грани(ц) просто чєрє(з) лєсъ и могили, котораѧ (ж) могила по(д) лєсо(м), а ω(т) тоє могилы промєжи лєса и поля чєрє(з) дуброву просто к дорозє радови(ц)ко(и)⟨.⟩ а чєрє(з) дорогу к межи старо(и) которую (ж) мели межу прє(д)ки и(х) здавна промєжи сєбє, а тою межєю а(ж) до дороги жаско(в)ско(и)⟨.⟩ А таѧ дорога жаско(в)скаѧ дели(т) и(х) по лєву Радови(ц)ки(м), а по праву Ляхо(в)скимъ а(ж) до границы кнзѧ Фє(д)ка Поры(ц)кого. А в ставу Щєнюти(н)ско(м) пномъ Радови(ц)кимъ уступу нє(т) пото(л), поко(л) вода за(л) [...] А што будє(т) сухо(г)[о] болота⟨,⟩ то и(м) по половинє, и которы(и) грани єсмо положили и закопы закопали. А (х)то бы з ни(х) хотє(л) тыє грани або закопы руши(ти), то(т) маєт за(п)лати(ти) // бра(т) брату дєсє(т) ко(п) грошє(и),
196 а тыє грани засѧ має(т) поправи(ти). А при то(м) бы(л) кня(з) Алєкса(н)дро Фє(д)кови(ч) Поры(ц)ки(и), а па(н) Яки(м) Жаско(в)ски(и), а па(н) Бокє(и)⟨.⟩ а па(н) Сєнюта, горо(д)ничи(и) воло(ди)мє(р)ски(и), а па(н) Ивашко Якови(ц)ки(и), а па(н) Фє(д)ко, а па(н) Ми(х)но Лѧсковичы, а па(н) Куди(н) Дриви(н)ски(и), а па(н) Кня(з)ки(и). А про лє(п)шую справедливость я, кнѧ(з) А(н)дрє(и) Алєкса(н)дрови(ч), староста воло(ди)мє(р)ски(и), а кнѧ(з) Алєкса(н)дро Фє(д)кови(ч), а па(н) Яки(м) Жаско(в)ски(и), а па(н) Бокє(и) пєчати єсмо свои приложили к сєму ншому листу. Писа(н) у Володи(!) маѧ пє(р)вы(и) дє(н), и(н)диктъ трєти(и).

128. Заставний запис Миколая Лисаковського на маєток, відданий до сплати грошового боргу Серафену Гостирадовському.

Акт від 4 жовтня 1569, № 19, 3.

16 Я, Микола(и) Лысако(в)ски(и), каштала(н) любачє(в)ски(и), ωзна(и)мую и чиню явно всимъ посполитє самъ на сєбє симъ мои(м) листо(м), кому то(г)[о] по(т)рєба будє(т) ведати або, чтучи єго, слышати, што (ж) взѧ(л) и позычилъ єсми ку вєлико(и) а пи(л)но(и) по(т)рєбє своє(и) у служєбника вє(л)мо(ж)ного кнѧжати єго мл(с)ти кнзѧ Романа Са(н)кгушковича, воєды(!) брѧ(с)ла(в)ского и вєни(ц)кого, старосты житомє(р)ского, дє(р)жавцы рєчи(ц)кого, у пна Сєрафѣна Кгостирадо(в)ского ω(с)мъсо(т) золоты(х) по(л)ски(х)⟨.⟩ ли(ч)бы и монєты польскоє⟨.⟩ И (в) то(и) сумє пнзє(и) застави(л) єсми єму люди мои сємъна(д)ца(т) чоловєко(в) вы (и)мє(н)ю моє(м) Гно(и)нє,

никому ни в чємъ нє завєдєныє, на (и)мѧ Ка(р)па, Во(и)та, Сє(р)гєѧ Ра(д)ка, Ѡлєшка, Малышку, Гарасима, За(н)ка, Лє(в)ка, Го(р)ка, А(н)дрє(и)ца, Микола(и)чую, Ма(р)ти(н)ца Хорочєнѧ, Ла(в)рєна Чєрєченя, Троѧна а Ивана Подолєнина с по(л)ми, зъ сєножа(т)ми, з дворищи пусто(в)скими, ставомъ, и з млыно(м), и(з) єго вымє(л)ками, з боры, лєсы, с платы грошовыми и дохо//(д)ы ѡ(в)сѧными, з да(н)ю мєдовою и зо (в)сими пожи(т)ками, яко- 16 зв.
ко(л)вє назваными, з роботами и зо (в)сими и(х) пови(н)ностями, ничого на сєбє нє зоставуючи. И ку тому тє(ж) в то(и) жє сумє вышє(и) помєнєно(и) вє(с)полокъ с тыми (ж) лю(д)ми моими гноє(н)скими застави(л) єсми пану Сєрафѣну Кгостирадо(в)скому дєсє(т) чоловєко(в) людє(и) мои(х) тѧглы(х) вы (и)мє(н)ю моє(м) Моги(л)нє на (и)мя Ѡрє(х)ва Барана, Наумовича, Богдановича, Гричинича, Мороза, Ѡмє(л)ка Барана, Та(ц)ка, Воловаѧ, Ку(р)яна, такъжє с по(л)ми, зъ сєножа(т)ми, з боры, лєсы, платы грошовыми и ѡ(в)сѧными и з да(н)ю мєдовою, и (з) и(х) роботами и повиноватостѧми, зо всимъ с ты(м), я(к) я самъ на сєбє дє(р)жа(л) и вжива(л), ничого с того на сєбє нє зоставуючи до року пє(в)ного бли(з)ко при(ш)лого свѧта бо(ж)єго нарожє(н)ѧ, котороє має(т) бы(ти) в року тєпєрє(ш)нємъ тисѧча пѧ(т)(!) шє(ст)дєсѧтъ дєвѧто(м). Яко (ж) єсми вжо тыє лю(ди) мо(и), в сємъ ли(с)тє вышє(и) помєнєныє, въ Гно(и)нє и (в) Моги(л)нє, ѡ(т) сєго днѧ во(в)то(р)ка м(с)ца, а(в)густа два(д)ца(т) трєтєго днѧ пну Сарафѣну поступилъ в моцъ и в дє(р)жа(н)є пода(л)⟨.⟩ А поступилъ тє(ж) єсми єму властного полѧ моєго, котороє на (д)во(р) мо(и) пашуть длѧ сєѧ(н)я пашни сто и два(д)ца(т) дєнъ поля а сєножати на (д)вадъца(т) косаро(в) в томъ имєнъю моє(м) Моги(л)нє⟨.⟩ А што которыє сєножати мо(и) вы (и)мє(н)ю моємъ Гно(и)нє, што на дво(р) мо(и) кошовали ты(и) вси, па(н) Сєрафи(н) має(т) на сєбє косити и уживати, на которы(и) рокъ⟨,⟩ И повинє(н) буду тую суму пнзє(и) ѡсъмсо(т) золоты(х) по(л)ски(х) на врѧдє г(с)дрско(м) в замъку Володимє(р)ско(м) пну Сєрафъну або тому, ко(г)[о] ѡ(н) с ты(м) ли(с)то(м) моимъ запи(с)ны(м) ту(т) до Володимєра на то(т) ро(к) божєє нарожє(н)є пришлє(т), ѡ(т)дати и заплати(ти) маю гро(ш)ми готовыми монєтою по(л)скою, грошъми и полугро(ш)ками // 17
по(л)скими, а нє лито(в)скими. То(ж) тыє людє мои у Гно(и)нє и (в) Моги(л)нє к рука(м) свои(м) взѧти⟨.⟩ а нє заплати(в)ши єму тоє сумы пнзє(и), я самъ, врѧ(д)ники, слуги и ни(х)то з бли(з)ки(х) мои(х) ничи(м) вступовати нє має(м), з моцы и дє(р)жа(н)я єго ты(х) людє(и) вы(и)мовати⟨.⟩ алє во всє(м) сѧ ку нєму споко(и)нє захова(ти)⟨.⟩ А є(ст)ли бы(х) на то(т) рокъ бо(ж)єго нарожє(н)ѧ ты(х) пнзє(и) ѡсмисо(т) золоты(х) по(л)ски(х) єму нє ѡ(т)да(л) и ты(х) людє(и) свои(х) в нєго нє выкупи(л), ѡ(н) має(т) ты(и) люди мои вє(д)лє то(г)[о] ѡпису моєго а(ж) до року бо(ж)єго нарожє(н)ѧ, котороє свѧто має(т) бы(ти) тисѧча пѧ(т)со(т) сємъдєсѧто(м), ничи(м) с того листу моє(г)[о] нє выступуючи, дє(р)жати и (в)жива(ти)⟨.⟩ А я бє(з) року и мєжи роко(в) ты(х) людє(и) мои(х) у Гно(и)нє и (в) Моги(л)нє нє маю в нєго ѡкупова(ти), то(л)ко на ро(к) и дє(н) бо(ж)єго нарожє(н)ѧ. А є(ст)ли бы(х) або двєма то(г)[о] року похиби(л)⟨.⟩ ты(х) пнзє(и) єму нє ѡ(т)да(л)⟨.⟩ а людє(и) свои(х) в нєго нє выкупи(л)⟨.⟩ то(г)ды ѡ(н) має(т) ты(и) люди мо(и) ро(к) ѡ(т) року до зупо(л)иоє заплаты на ро(к) пєвны(и) ѡписано є(ст) споко(и)нє дє(р)жати и (в)живати, роботы роби(ти), пашни сєяти, сєножати коси(ти), платы и (в)сѧкиє доходы вє(д)лє пови(н)ностє(и) и(х) на сєбє бра(ти), суди(ти) и рѧдити, пєрєсуды брати и винами кара(ти), а та(к) и(х) самы(х)

и кгру(н)ту моє(г)[о] вживати, я(к) я са(м) дє(р)жа(л) и (в)жива(л)⟨.⟩ А
є(ст)ли бы(х) ѧ, нє заховываючисѧ в то(м) во(д)лугъ ѡпису моєго а нє ѡ(т)-
давши єму тоє сумы пнзє(и) + ѡсмисо(т) золоты(х) по(л)ски(х) + в тыє люди,
поля и сєножати, в лєсы, боры и (в) млы(н) на Тур(и) чи(м)-ко(л)вє(к) усту-
повати або врѧдни(к) слуги або хто-ко(л)вє(к) з бли(з)ки(х) и крє(в)ны(х)
мои(х) якую перєказу, приправуючи єго ку шкодє и накладу, чини(ти)
мє(л)⟨.⟩ а ѡ(н) бы, што позываю(чи) мєнє до (п)рава, в то(м) собє шкоду
и (в)трату нєви(н)нє принѧ(л)⟨.⟩ то(г)ды ѧ маю и повинє(н) буду г(с)дру
королю єго мл(сти) на замо(к) Володимє(р)ски(и) заруки заплатити — пѧ(т)-
17 зв. со(т) ко(п) грошє(и), а пану Сєрафѣну, яко сторонє // ѡбражєно(и), заруки —
другую пѧ(т)со(т) ко(п) грошє(и) — заплати(ти), и вси шкоды и наклады
єго бє(з) жодного права и доводу, то(л)ко на рєчє(н)ѧ слова єго єму запла-
ти(ти) и за то досы(т) учинити⟨.⟩ А заплати(в)ши ты(и) заруки, и вси шкоды,
и наклады єго, прє(д)сѧ па(н) Сєрафѣ(н) у кождого права и на ко(ж)домъ
мє(ст)цу вє(д)лѧ того ли(с)ту моєго захова(н) быти має(т)⟨.⟩ А, чого бжє
ухова(и), часу смє(р)тє(л)ного, тогды дєти або бли(з)киє, крє(в)ныє и пови-
новаты(и) мо(и) або то(т), кому бы тыє имє(н)ѧ ѡ(т) мєнє злєцєны бы(ли),
маю(т) пє(р)вє(и) тую суму пнзє(и) ѡсмъсо(т) золоты(х) по(л)ски(х) пну
Сєрафѣну заплати(ти) и во всємъ заховати и во(д)лє того листу, моєго запи-
сного по(д) ты(м) жє ѡбовѧ(з)ко(м) и заруками, ничи(м) с того листу моєго
нє выступуючи, то(ж) тым лю(ди) к рукамъ свои(м) взѧти. А, чого тє(ж)
бжє ухова(и) до того року, на пна Сєрафѣна часу смє(р)тє(л)ного, тогды
ѧ або дєти и бли(з)киє мои або то(т), кому ты(и) имє(н)ѧ ѡ(т) мєнє злєцєны
буду(т), маю(т) на то(т) ро(к) в сємъ листє вышє(и) помєнєны(и) ма(л)жє(н)-
ци єго пнє(и) Га(н)нє и дєтє(м) єго ту(т), в за(м)ку г(с)дръскомъ Володи-
мє(р)скомъ тую суму пнзє(и) ѡсмъсо(т) золоты(х) по(л)ски(х) ѡ(т)дати и
заплати(ти) монєтою по(л)скою, грошъми и полугрошъками по(л)скими,
а нє лито(в)скими. А є(ст)ли бы ѡ(т) сусєдо(в) ѡбапо(л)ны(х) або ѡ(т) кого-
(ж)-ко(л)вєкъ ты(м) имє(н)ѧмъ Гну(и)ну и Моги(л)ну дєѧлисѧ якиє кри(в)-
ды, то(г)ды ѧ або врѧ(д)ни(к) мо(и) вє(р)бъски(и) борони(ти) и в ко(ж)дого
права пна Сєрафѣна заступовати має(м)⟨.⟩ та(к) тє(ж) слу(ж)бу г(с)дръскую,
воє(н)ную с ты(х) имєнє(и) мои(х), єму ѡ(т) мєнє завєдєны(х)⟨.⟩ Гно(и)на и
Моги(л)на я самъ служити и заступовати маю. А є(ст)ли бы которы(и) чоло-
вє(к) мо(и) заста(в)ны(и) за дє(р)жа(н)ѧ єго с ты(х) имєнє(и) мои(х) Гно(и)-
на и Моги(л)на втє(к) про(ч), то(г)ды ѧ, дєти и бли(з)киє єго, выноваты(и)
мои то(г)[о] по(и)скивати нє має(м) и при ѡ(т)дава(н)ю тоє сумы вы(т)руча-
18 ти пнзє(и) за то нє має(м). То(л)ко повинє(н) буду // вє(д)лє того листу моєго
запи(с)ного тую суму ѡсмъсотъ золоты(х) по(л)ски(х) ѡ(т)дати и заплати(ти).
А што бы тє(ж) ѡ(н) дє(р)жєчи ты(и) имє(н)ѧ мо(и) пашни собє засєя(в) або
жатую в гу(м)нє постави(л), ста(т)ку, конє(и), бы(д)ла, прибави(л), тогды и по
по ѡ(д)да(н)ю єму тоє сумы пнзє(и) во(л)но єму будє(т) пашню свою пожати
и жатую пашню з гумна и вси ста(т)ки сво(и) яко вло(ст)но(ст) свою к ру-
ка(м) свои(м) взѧти и с ты(х) имєнє(и) мои(х) до имє(н)ѧ своєго або гдє похо-
чє(т) тыми лю(д)ми моими доброво(л)нє вывє(з)ти. А я самъ, ани врѧ(д)ни(к),
ани (х)то з бли(з)ки(х) мои(х) того єму борони(ти) нє маємъ по(д) тыми(ж)
заруками вышє(и) мєнєными, яко (ж) єсми то(т) ли(ст) мо(и) запи(с)ны(и)
на врѧдє зємъско(м) повєту Володимє(р)ского ѡповєда(л) и до кни(г) зємъ-
ски(х) записа(ти) да(л)⟨.⟩ И на то далъ єсми пану Сєрафѣну Кгостирадо(в)-

скому то(т) мо(и) ли(ст) з моєю пєча(т)ю и с по(д)писомъ вла(ст)ноє руки моєє по по(л)ску написаноє. А при том были и то(г)[о] добрє сведоми єго мл(ст) па(н) Бо(г)да(н) Костюшкови(ч) Хобо(л)товъски(и), су(д)ѧ зємъски(и) повєту Володимє(р)ского, а па(н) Фєдо(р) Ставє(ц)ки(и), писа(р) зємъски(и) повєту Воло(ди)мє(р)ского ж. И для лє(п)шоє твє(р)дости до того моєго листу проси(л) єсми и(х) мя(с)ти ѡ приложє(н)є пєчатє(и), которыє за пр(з)бою моєю пєча(т)и сво(и) приложи(ти) рачили к тому моєму вызнаному ли(с)ту. Писа(н) у Вє(р)бо(и) лєта бо(ж)єго нарожє(н)ѧ тисѧча пѧ(т)со(т) шє(ст)дєсѧ(т) дєвѧтого, м(с)ца а(в)густа, два(д)ца(т) трєтє(г)[о] днѧ.

ІМЕННИЙ ПОКАЖЧИК

ГЕОГРАФІЧНИЙ ПОКАЖЧИК

СЛОВНИК МАЛОЗРОЗУМІЛИХ СЛІВ

бачене — міркування, погляд;
беглость — здібність, мистецтво;
бремона — тягар, податок, повинність;
вальний (сойм) — головний;
вароваги — зміцнювати, *юр.* забезпечити, *заст.* остерігатися;
вбозевелебний — *заст.* в бозі преподобний;
вдовин столец: *на вдовьем столцы седечи*; час (півроку), протягом якого вдова не має права одружитися вдруге; *пол.* na wdowim stolcy, *нім.* Witwenstuhl, Witwensitz;
вибите *(грунту)* — витиснення, захоплення;
вимелки — помол, плата за помол;
вина (врядовая) — штраф;
виналазок — вимисел, домовлення;
виправа — витлумачення, пояснення;
вирумовати — виганяти, усувати;
виступная (сторона) — *юр.* винна;
витручати — витискувати, викидати;
везене — зарубок, засік; дотримання; в'язниця;
вѣно, вено — придане; подарунок жінці від чоловіка після весілля, запис маєтка на жінку; дар від батька або родичів нареченій на користь її майбутнього чоловіка;
вескии — маєтковий, поміщицький;
вливати *(право)* — передавати комусь;
влох — італієць;
вморити *див.* **уморати**;
вшак — адже, хіба, вірно, звичайно, проте;
городники — той, що будує міські стіни й мости;
готовизна — запас, готівка;
громници — день стрітення господнього, за християнськими віруваннями;
дельчий *(лист)* — дільчий, що стосується поділу;
держала: держали своєє светоє, влада, держава, володіння;
долекглий — прикрий;
долекглость — прикрість, кривда;
дотичет — стосується;
дякло: *дякли житними и овсяними,* податок, повинність;
еднач — спільник, однодумець;
жирувати *(зичливость)* — користуватися, послуговуватися;
житочнии: *не житочна била дочкам:* вигідний, корисний;
забавлений *(на вине)* — затриманий, зволіканий;
заведений — обманутий;
завитий *(рок)* — сповнений, завершений;
завод: *до заводу правного ся вытегати* — вдаватися до судового заходу;
загоднене — узгодженість;
зражене — образа;
зайштье, заштье — сутичка, подія;
закопи — рови під фортецею;
заливок — залите водою місце;
запис — акт, що містить у собі зобов'язання або надання прав;
запусти — нерубані ліси;
зарука — грошова сума, яку в результаті судового процесу одержувала сторона, що виграла, від противної, коли та виявила опір при вступі власника у присуджене йому володіння;
застанок — зупинка;
зацний — шановний, гідний;
звєдон — обізнаний, спокушений;
звечисте — вічно;
звлаща — особливо, головним чином;
згола — цілком, зовсім, одним словом;
здоймом, вздоймом — повністю, разом;
зистити — придбати;
злецений — доручений;
злецене — доручення;
зуближене — образа, правопорушення;
индикт — літочислення за 15-літтями, заведене в 313 р. за Костянтина Великого, візантійського імператора;
интерцеза — передшлюбний запис про умови приданого; деякі винятки або обмеження в дарчих і дільчих записах;
инстикгацие — настоювання, переслідування судом;

истизна — готівка, наявність чого-небудь;
каменица — кам'яний будинок;
кацѣр — єретик, розкольник;
квит — розписка;
комяга — дерев'яний човен;
копец — насип з землі чи пагорбок для позначення меж земельної власності;
лавники — уповноважені особи в селах, які повинні були оглядати ті збитки і шкоди, що селяни завдавали один одному, і свідчити про це на суді, за що одержували гроші;
лик — число, велика кількість;
литость — співчуття;
личби чинити — зводити рахунки;
мерзятка: *у мерзятце бити* — бути у ворожих стосунках, *пол.* mierzątka, огида, прикрість;
меновите — власне;
месопусти — м'ясниці, пол. mięsopust;
мишаки — коні сірої масті;
моц — 1) повноваження, пленіпотенція; 2) сила, значення;
навгол — огулом;
належок, зналазок — домовленість, згода, ухвала;
наклади — утримання;
нарожний — наріжний, що на розі;
на сиром корени — на необжитому місці;
новина — земля, вперше поорана;
обварование — огляд, обміркування;
обваровати — оглянути, обміркувати;
обел — повністю, цілком;
обелвечне — навіки віків;
обиход — межа якої-небудь ділянки землі або маєтку, показана на всьому протязі;
обослане — повідомлення;
овде — там;
ознаймити — оголосити;
окрутне, окрутком — жорстоко;
опатруючи — забезпечуючи;
оправа веновная — запис чоловіка жінці третини нерухомої маєтності взамін внесеного жінкою приданого;
отдаляти — відчужати, позбавляти права когось на щось;
откаска: *у в откаще бити*, погроза, залякування;
отнога — відгалуження, річковий рукав;
отправа — виконання судового вироку; *отправу учинити на имении* — утримати що-небудь з маєтку;
очевисте — очевидно;
очищати — звільняти;
ошацоване, щацунок — оцінка;
ошацовати — оцінити;
ощеп — спис;
пенное — обтяжне боргами;
переливати — передавати;
перенагабане *див.* **пренагабане** — переслідування, турбування, спонукання до чогось;
переказа — перешкода, утруднення;
пляц — грунт, пустир, поле;
поборца — збирач податків;
поволность — покірність, поблажливість, уступність;
подвезатися — зобов'язуватися;
подворищние (люди) — двірні, дворові;
позискати — домагатися;
поискивати — домагатися;
поняти в малженство — одружитися;
поправа *(статуту)* — виправлення;
порядничь — розпорядник;
посполите — звичайно, взагалі;
потребный — **листи потребными** — звичний;
право — закон, право, тяжба, судовий процес;
презиски, презисканье — все, що придбано внаслідок виграного; в суді процесу;
претити — стримувати, погрожувати, журитися;
привѣнок *див.* **вѣно**;
призволе — згода;
припитовати — в достатку наситити;
прислухати — належати, залежати, слухатися;
прислухаючий — належний, залежний;
причина — привід, почин, клопотання;
причинца — привідця;
прокуратор — опікун;
простиком — навпростець;
путний — той, що завідує князівськими прибутками;
радца, рядца — радник при міському суді;
рез: *резов дванадцат один подле другого, як одно тие волоки заити и досегнути могли* — ділянка землі невизначеного обширу;
ресигнация — вид продажного запису, коли один спадкоємець, обтяжений боргами, яких не в змозі виплатити, продає іншому спадкоємцеві свій маєток;
риштук военний — військове спорядження;
розезнане — розгляд, дізнання;
розне(ти) — розділити;
розказати — наказати;
роки
р. статутові — термін грошової сплати від часу виграного процесу;
р. судові — термін судочинства земського суду;
р. завитие — визначений термін; термін явки в суд на позив (3 дні);
рукоданний — вручений;
сажавка — ставок;
сверепа — кобила;
секгнет;
служба — певна ділянка землі, яку обробляє селянин, виконуючи за неї селянські повинності або сплачуючи гроші;
служба езная — кінна служба;
служебник — слуга;
снадненший — найзручніший, найспритніший;
совито — вдвоє більше;
спрят домовий — хатні речі;
справовати — справляти, виконувати повинність, управляти;

спуст: з спустами ставовими; з **ставковими стоками;**
спустний став — став із **шлюзами;**
стирта — скирта;
тивун — адміиістративна особа в Великому Князівстві Литовському, що управляла князівськими маєтками, судила, збирала податки, а в селах наглядала за порядком;
тяглий — оброчний, податковий;
тягиеное *(срібло)* — волочеие;
трафунок — випадок, пригода, иевдача;
увезатн — увести в володіння;
увяжчий лист — лист, що дає право на володіння маєтком;
узичити — наділити, ссудити, позичити;
уморати, уморити — погашати (боргн), виплачувати, касувати;
умоцований — уповиоважений;
учинност — прислужиість, готовність до послуг, доброчинство;
упоминальний лист — напутливий, настановчий лист;
упрєнмовати, уприимовати — бути прихильним;
урядовиє — офіційно, за службовим обов'язком;
усказ — наказ, вирок, документ для одержання грошей;
уставичнє — безперервно;
уставляти — встановлюватн;
уступовати — втручатися, віднімати *(про нерухоме майно)*;
уфаючи — надіючись, покладаючись;
фолкга — послаблення, полегшення;
цинш, чинш — оброк, податок, що платиться з землі чн маєтності, відданої у володіння;
чертеж — підсічиий ліс;
шафовати — постачати, розпоряджатися, завідувати, роздавати.

SUMMARY

«Volynian Charters of the 16-th Century» is the latest volume of the series «Monuments of the Ukrainian Language», published in Kyiv since 1961. It contains selected documents from manuscript record books of the 16-th century land courts of the town of Volodymyr (now Volodymyr Volyns'kyj) which wasan important political and cultural center of the medieval Ukrainian land of Volyn'.

The published texts include different types of documents and charters: wills (testamenta), gifts (donatio), sales agreements (venditio), promissory notes (obligatio), dower records (dotalitium), inheritance settlements (divisio), conveyance (cessio), and assignements and releases (commutatio). These materials comprise a significant source for studies of both written and spoken Ukrainian of that time. They also are a resource for assessment of the contemporary social, legal and cultural milieu in Ukraine and early modern Eastern Europe.

The language of the documents is rich in colloquial words and expressions and also includes legal terms and formulas, various elements of social terminology in general.

The present edition features an introductory article, transcriptions of documents, annotations and commentary, indices of place and personal names and a glossary of infrequently used words. The introduction offers a historic-linguistic interpretation of the texts and commentaries on the legal character of the documents. The book is intended for philologists and linguists, historians of Eastern Europe, including Ukraine and the Polish-Lithuanian Commonwealth, legal historians, ethnologists and university instructors and students.

«Monuments of the Ukrainian Language» A Series published by the National Academy of Sciences of Ukraine The Potebnja Institute of Philology The Ukrainian Language Institute The Institute of Ukrainian Archeography

* Pamva Berynda's Slavonic-Ruthenian Lexicon. (17-th century), V. Nimchuk (ed.), Kyiv, 1961, XXXVIII + 272 pp.

Lexicon of Lavrentij Zyzanij, Synonymy Slavenorosskaja. (16-th and 17-th century), V. Nimchuk (ed.), Kyiv, 1964, 202 pp.

* Ukrainian Charters of the 15-th Century. V. Rusanivskyj (ed.), Kyiv, 1965, 163 pp.

* The Register Book of Documents From Zhytomyr From the Late 16-th Century (1582—1588), M. Bojchuk (ed.), Kyiv, 1965, 191 pp.

P. Bilec'kyj-Nosenko, Dictionary of Ukrainian. (19-th century), V. Nimchuk (ed.), Kyiv, 1966, 421 pp.

* I. Uzhevych's Slavonic Grammar. (17-th century), I. Biloded et Je. Kudryts'kyj (eds.), Kyiv, 1970, XXVI + 312 + 114 pp.

Klementij Zinovijiv, Poems. Parables. (16-th and 17-th century), I. Cheniha et al. (eds.), Kyiv, 1971, 391 pp.

Latin Lexicon of Je. Slavynec'kyj and Slavic-Latin Lexicon of Je. Slavynec'kyj and A. Korec'kyj-Satanovs'kyj. (17-th century), V. Nimchuk (ed.), Kyiv, 1973, 541 pp.

Charters of the 14-th Century. M. Peshchak (ed.), Kyiv, 1974, 255 pp.

Official and Vernacular Language of the 18-th Century, V. Peredrijenko (ed.), Kyiv, 1976, 415 pp.

* Meletij Smotryc'kyj's Grammar. (17-th century), V. Nimchuk (ed.), Kyiv, 1979, 502 + 111 pp.

* Lavrentij Zyzanij's Slavonic Grammar. (16-th century), V. Nimchuk (ed.), Kyiv, 1980, 180 + 55 pp.

Official Language of Volyn' and Central Ukraine (Naddniprjanshchyna) of the 17-th Century. V. Nimchuk et al. (eds.), Kyiv, 1981, 315 pp.

Medical and Home Advisor of the 18-th Century. V. Peredrijenko (ed.), Kyiv, 1984, 127 pp.

* Kljuch Rozuminija (The Key of Understanding) of Ioanikij Galjatovs'kyj. (17-th century), I. Chepiha (ed.), Kyiv, 1985, 445 pp.

* A Book of Municipal Acts of Loxvycja From the Second Half of the 17-th Century. O. Mashtabej et al. (eds), Kyiv, 1986, 222 pp.

* Personal Letters From the 18-th Century. V. Peredrijenko (ed.), Kyiv, 1987, 173 pp.

* Myxajlo Luchkaj's Slavo-Ruthenian Grammar. P. Lyzanets' (ed.) Kyiv, 1989, XV + 178 + 191 pp.

The Register Book of the Chamberlain Court of Kyiv (1584—1644) H. Borjak et al. (eds.), Kyiv, 1991, 359 pp.

ЗМІСТ

Наукове видання

ВОЛИНСЬКІ ГРАМОТИ XVI ст.

Упорядники
Задорожний Василь Богданович
Матвієнко Антоніна Михайлівна

Художній редактор *Г. О. Сергєєв*
Оформлення *художника Ж. Г. Присяжної*
Технічний редактор *Т. С. Березяк*
Коректор *І. В. Точаненко*

Подано до складання 15.09.93. Підп. до друку 05.10.94. Формат 70×90/16. Літ. гарн. Вис. друк. Ум.-друк. арк. 18,14. Ум. фарбо-відб. 18,14. Обл.-вид. арк. 19,82. Зам. 8—2228.

Видавництво «Наукова думка». 252601, Київ 4, вул. Терещенківська, 3.

Віддруковано з матриць Головного підприємства республіканського виробничого об'єднання «Поліграфкнига», в Жовківській книжковій друкарні. Видавництво Отців Василіян «Місіонер». 290019 Львів, вул. Б. Хмельницького, 36. Зам. № 149.

ВОЛИНСЬКІ
ГРАМОТИ
XVI ст.